

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Türk Dili Bilim Dalı

**KARAMANLI TÜRKÇESİ ÜZERİNE DİL ÇALIŞMASI:
“YENOVEFA HİKİAYESİ”
(ÇEVİRİ YAZI - DİL İNCELEMESİ - DİZİN)**

Perihan KAYA

Doktora Tezi

Ankara, 2016

KARAMANLI TÜRKCESİ ÜZERİNE DİL ÇALIŞMASI:
“YENOVEFA HİKİAYESİ”
(ÇEVİRİ YAZI - DİL İNCELEMESİ - DİZİN)

Perihan KAYA

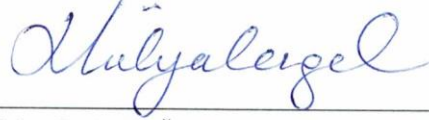
Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Türk Dili Bilim Dalı

Doktora Tezi

Ankara, 2016

KABUL VE ONAY

Perihan KAYA tarafından hazırlanan “Karamanlı Türkçesi Üzerine Dil Çalışması: ‘Yenovefa Hikayesi’ (Çeviri Yazı - Dil İncelemesi - Dizin)” başlıklı bu çalışma, 13.01.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hülya KASAPOĞLU ÇENGEL (Başkan)

Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN (Danışman)

Prof. Dr. Ayşe Melek ÖZYETGİN

Doç. Dr. Bülent GÜL

Prof. Dr. Emine YILMAZ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Berrin KOYUNCU LORASDAĞI

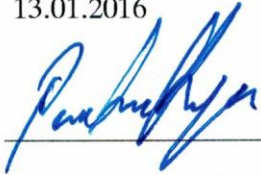
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

13.01.2016

Perihan KAYA

ÖZET

KAYA, Perihan. *Karamanlı Türkçesi Üzerine Dil Çalışması: “Yenovefa Hikâyesi” (Çeviri Yazı - Dil İncelemesi - Dizin)*, Doktora Tezi, Ankara, 2016

Karamanlca, Türkçe olarak çoğunlukla Grek karakterlere eklemeler yaparak, pi ve sigma üzerine nokta koymak gibi, Grek yazı sistemiyle oluşturulmuş metinlerdir. Bu metinler İstanbul, Venedik, İzmir, Atina, Londra, Selanik, Samsun, Odessa, Trabzon, Leipzig, Bükreş, Basel, Paris gibi çeşitli merkezlerde basılmıştır. Bu çalışmada 19. yüzyılda Grek yazı sistemiyle İstanbul’da basılmış, dünya edebiyatında oldukça popüler bir anlatı olan Yenovefa hikâyesi üzerine dil incelemesi yapılmıştır.

Çalışmamız altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Karamanlılar ve Karamanlca konusu işlenmiş, ikinci bölümde Yenovefa hikâyesi mercek altına alınmış, üçüncü bölümde metnin yazı sistemi incelenmiş, dördüncü bölümde hikâye üzerine dilbilimsel analiz yapılmış, beşinci bölümde 123 sayfalık metin çevriyazısı verilmiş, son bölümde ise dönemin söz varlığını ortaya koymak için dizin-sözlük yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Karamanlılar, Karamanlca, Yenovefa Hikâyesi, Dil İncelemesi

ABSTRACT

KAYA, Perihan. *Linguistic Analysis on Karamanlidika Turkish: “Genovefa Story” (Transliteration - Linguistic Analysis - Index)*, Ph. D. Dissertation, Ankara, 2016

Karamanlidika is defined as Turkish texts, written in Greek alphabet that has some distinct features of its own. It modifies Greek alphabet by adding dots on letters such as Pi and sigma. Examples of these texts had been published on variety of areas as Istanbul, Venice, Izmir, Athens, London, Thessaloniki, Samsun, Odessa, Trebizond, Leipzig, Bucharest, Basel and Paris. The main aim of this study is to analyse linguistic course of Genovefa story that was published in 19th century in Istanbul by using Greek alphabet and was famously narrative in world literature.

The study consists of six chapters. The origin of Karamanlides and Karamanlidika were discussed in the first chapter. The second chapter explained the story of Genovefa in a detailed way. Orthography of the text was analysed on third chapter whereas the linguistic analysis of the text was given on the fourth chapter. The fifth chapter consisted of a transliteration of the text that covers 123 pages. Final chapter contains a lexical-index that helps us know about vocabulary of the period.

Keywords

Karamanlides, Karamanlidika, Genovefa Story, Linguistic Analysis.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR.....	xiii
ÖN SÖZ.....	xiv
GİRİŞ.....	1
Çalışmanın Konusu.....	1
Çalışmanın Amacı.....	2
Kullanılan Malzeme ve Yöntemler	2
Karşılaşılan Problemler	3
1. BÖLÜM: KARAMANLILAR	4
1.1. KARAMANLILARIN KÖKENİ	7
1.1.1. Roma Çağı (M.Ö.133-M.S.476).....	9
1.1.2. Bizans-Selçuklu Dönemi (476-1243)	10
1.1.3. Beylikler Dönemi (1243-1299).....	12
1.1.4. Osmanlı Dönemi (1299-1923).....	13
1.1.5. Mübadele Dönemi (1923)	16
1.2. KARAMANLICA.....	17

1.3. KARAMANLICA YAYINLAR.....	18
1.4. EVANGELİNOS MİSAILİDİS VE ANATOLİ MATBAASI.....	25
2. BÖLÜM: YENOVEFA HİKÂYESİ.....	28
2.1. HİKÂYENİN KONUSU.....	29
2.2. HİKÂYENİN BASKILARI.....	30
2.2.1. Dünya Edebiyatındaki Baskıları.....	30
2.2.2. Türk Edebiyatındaki Baskıları.....	33
2.3. HİKÂYENİN YAZARI.....	36
3. BÖLÜM: YAZIM VE NOKTALAMA.....	38
3.1. YAZI SİSTEMİ.....	42
3.1.1. Ünlülerin Yazılışı.....	43
3.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı.....	44
3.1.3. Çift Ünsüzlerin Yazılışı.....	47
3.1.4. <ı> Simgesi.....	47
3.2. DİAKRİTİK İMLER.....	48
3.2.1. Sert Nefes İmi (´).....	49
3.2.2. Yumuşak Nefes İmi (˘).....	50
3.2.3. Tiz Vurgu İmi (ˆ).....	50
3.2.4. Pes Vurgu İmi (˘).....	51
3.2.5. Uzatma İmi (˜).....	51
3.3. NOKTALAMA İMLERİ.....	51
3.3.1. Nokta (.).....	52

3.3.2. Virgöl (,)	52
3.3.3. Noktalı Virgöl (;).....	53
3.3.4. İki Nokta Üst Üste (:)	53
3.3.5. Ünlem (!)	53
3.3.6. Üç Nokta (...)	54
3.4. YAZIM YANLIŞLARI / İKİLİ KULLANIMLAR	54
4. BÖLÜM: DİL İNCELEMESİ	62
4.1. SES BİLGİSİ (GÖREVSEL SESBİLİM/PHONOLOGY).....	63
4.1.1. Parçalı Sesbirimler (Segmental Phonemes).....	64
4.1.1.1. Ünlüler	65
4.1.1.1.1. Metnin Ünlü Çizelgesi.....	65
4.1.1.1.2. Ünlülerin Dâhil Olduğu Fonolojik Süreçler	66
4.1.1.1.2.1.Ünlü Değişmeleri	66
4.1.1.1.2.1.1. Daralma.....	66
4.1.1.1.2.1.2. Genişleme	68
4.1.1.1.2.1.3. Öndamaksıllaşma	70
4.1.1.1.2.1.4. Artdamaksıllaşma	73
4.1.1.1.2.1.5. Yuvarlaklaşma	77
4.1.1.1.2.1.6. Düzleşme.....	81
4.1.1.1.2.2. Ünlü Türemesi	82
4.1.1.1.2.3. Ünlü Yitimi	85
4.1.1.1.2.4. Seslem Kaynaşması.....	86

4.1.1.1.2.5. Diftonglaşma	87
4.1.1.1.2.6. Ünlü Aykırılışması	89
4.1.1.2. Ünsüzler.....	91
4.1.1.2.1. Metnin Ünsüz Çizelgesi.....	93
4.1.1.2.2. Ünsüzlerin Dâhil Olduğu Fonolojik Süreçler.....	93
4.1.1.2.2.1. Ünsüz değişimleri	93
4.1.1.2.2.1.1. Ötümlüleşme.....	93
4.1.1.2.2.1.2. Ötümsüzleşme	102
4.1.1.2.2.1.3. Akıcılaşma (Süreklileşme).....	107
4.1.1.2.2.1.4. Sızıcılaşma	108
4.1.1.2.2.1.5. Patlayıcılaşma	109
4.1.1.2.2.1.6. Dudaksıllaşma.....	110
4.1.1.2.2.1.7. Damaksıllaşma.....	111
4.1.1.2.2.2. Ünsüz Türemesi.....	111
4.1.1.2.2.3. Ünsüz Yitimi	114
4.1.1.2.2.4. Ünsüz Tekleşmesi	115
4.1.1.2.2.5. Ünsüz İkizleşmesi	117
4.1.1.2.2.6. Ünsüz Aykırılışması	117
4.1.1.2.2.7. Göçüşme.....	118
4.1.2. Parçalarüstü Sesbirimler (Suprasegmental Phonemes)	119
4.1.2.1. Titrem	119
4.1.2.2. Süre	120

4.1.2.3. Vurgu	121
4.1.2.3.1. Sözcükte Vurgu.....	122
4.1.2.3.1.1. Tek Seslemlı Sözcüklerde Vurgu.....	122
4.1.2.3.1.2. İki Seslemlı Sözcüklerde Vurgu.....	123
4.1.2.3.1.3. Çok Seslemlı Sözcüklerde Vurgu	124
4.1.2.3.2. Ardıllarda Vurgu	125
4.1.2.3.2.1 Vurguyu Üzerine Alan Ardıllar.....	125
4.1.2.3.2.1.1.Durum Ekleri.....	125
4.1.2.3.2.1.2. İyelik Ekleri.....	126
4.1.2.3.2.1.3. İlgi Eki	127
4.1.2.3.2.1.4. Çokluk Eki	127
4.1.2.3.2.1.5. Aitlik Eki	127
4.1.2.3.2.1.6. Kip ve Zaman Ekleri	127
4.1.2.3.2.1.7. Eylemsiler.....	131
4.1.2.3.2.2. Vurguyu Üzerine Almayan Ardıllar	132
4.1.2.3.2.2.1. Olumsuzluk Eki	132
4.1.2.3.2.2.2. Ek Eylem	133
4.1.2.3.2.2.3. Bildirme Eki.....	134
4.1.2.3.2.2.4. Soru eki.....	134
4.1.2.3.2.2.5. Kip ve Zaman Ekleri	135
4.1.3. Ekstraparçalı ya da Otoparçalı Sesbirimler (Extrasegmental or Autosegmental Phonemes).....	138

4.1.3.1. Ünlü Uyumları	140
4.1.3.1.1. Damak Uyumu	140
4.1.3.1.2. Dudak Uyumu.....	141
4.1.3.2. Ünsüz Uyumu.....	143
4.1.3.2.1. Ünsüz Uyumunu Bozan Ekler	143
4.1.3.2.1.1. Bulunma Durumu Eki:.....	143
4.1.3.2.1.2. Ayrılma Durumu Eki:.....	143
4.1.3.2.1.3. Belirli Geçmiş Zaman Eki:.....	144
4.1.3.2.1.4. <i>-dlk</i> Ortaç Eki:	144
4.1.3.2.1.5. <i>-dlkcA</i> Ulaş Eki:	144
4.1.3.2.1.6. <i>-dlkda</i> Ulaş Eki:.....	145
4.1.3.2.1.7. <i>-dlr</i> Bildirme Eki:.....	145
4.1.3.2.1.8. <i>-dlr</i> Ettirgenlik Eki:	145
4.1.3.3. Ünlü-Ünsüz Uyumu.....	145
4.2. BİÇİMSEL SES BİLGİSİ (MORPHO-PHONOLOGICAL).....	146
4.2.1. Sözcük Sonu Ünsüz Ötümlüleşmesi	147
4.2.2. Orta Seslem Ünlüsünün Düşmesi.....	147
4.2.3. /y/ Sesbirimin Etkisiyle Daralma	148
4.2.4. Adılların Çekimde Görülen Değişimler	148
4.3. BİÇİM BİLGİSİ (MORPHOLOGY).....	148
4.3.1. Bağımsız Biçim Birimler	149
4.3.2. Bağımlı Biçim Birimler	150

4.3.2.1. Türetim Ekleri.....	150
4.3.2.1.1. Addan Ad Türetim Ekleri.....	150
4.3.2.1.2. Addan Eylem Türetim Ekleri	151
4.3.2.1.3. Eylemden Ad Türetim Ekleri	152
4.3.2.1.4. Eylemden EylemTüretim Ekleri.....	153
4.3.2.2. İşletim Ekleri.....	154
4.3.2.2.1. Adla Kullanılan İşletim Ekleri	155
4.3.2.2.1.1. Durum Ekleri	155
4.3.2.2.1.2. İyelik Ekleri.....	156
4.3.2.2.1.3. İlgi Eki	157
4.3.2.2.1.4. Çokluk Eki.....	157
4.3.2.2.1.5. Aitlik Eki	157
4.3.2.2.1.Eylemle Kullanılan İşletim Ekleri	158
4.3.2.2.1.1. Kip ve Zaman Ekleri	158
4.3.2.3. Eylemsiler	159
4.3.2.3.1. Eylemlilik Ekleri	159
4.3.2.3.2. Ortaçlık Ekleri.....	160
4.3.2.3.3. Ulaşlık Ekleri	161
4.3.2.4. Enklitikler.....	164
4.3.2.4.1. Kopula	164
4.3.2.4.2. Soru eki mİ	166
4.3.2.4.3. dA Bağlacı	166

4.3.2.4.4. ki Bağlacı	167
4.3.2.4.5. ile Bağlacı	167
4.4. SÖZ VARLIĞI (VOCABULARY)	168
4.4.1. Sözcükler.....	168
4.4.2. Deyimler/Birleşik Yapılar	181
4.4.3. Atasözleri.....	185
5. BÖLÜM: ÇEVİRİ YAZI	187
6. BÖLÜM: DİZİN-SÖZLÜK.....	246
SONUÇ.....	641
KAYNAKÇA	645
EK 1: HARİTALAR	653
EK 2: METNİN TIPKIBASIMI	662
EK 3: ORJİNALLİK RAPORU	729
EK 4: ETİK KURUL İZİNİ MUAFİYETİ FORMU.....	731

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
Bkz.	: Bakınız
DK.	: Dede Korkut Kitabı
DS.	: Derleme Sözlüğü
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
ET.	: Eski Türkçe
Far.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
İt.	: İtalyanca
Mog.	: Moğolca
Osm. Yaz.	: Osmanlıca Yazım
OT.	: Orta Türkçe
Rum.	: Rumca
TDK	: Türk Dil Kurumu
TS.	: Tarama Sözlüğü
TT.	: Türkiye Türkçesi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
vb.	: ve benzeri

ÖN SÖZ

Türk dilinin tarihsel gelişimine baktığımızda geniş bir coğrafyada oldukça çeşitli uygarlık çevrelerince Göktürk, Uygur, Mani, Soğut, Tibet, Süryani, Brahmi, İbrani, Grek, Ermeni, Arap, Kiril ve Latin gibi birbirinden oldukça farklı yazı sistemleri ile kayıt altına alındığını görürüz. İncelememize konu olan betik Grek yazı sistemiyle 1894 yılında kayıt altına alınmıştır. Türkçenin bütün sesleri için ayrı ayrı simgeler bulundurması Grek yazı sistemiyle yazılmış metinlerin değerini arttırmaktadır. Elinizdeki tez, 1894 yılında Grek yazı sistemiyle *Anatoli* matbaasında basılmış *Yenovefa hikâyesi* üzerine yapılan gramatikal ve leksikal bir incelemedir.

Genel itibariyle altı bölümden oluşan tezin ilk bölümünde bir halklar konglomerası olan Anadolu'da *Karamanlı Türkofon Ortodoks* kimliğinin yerini belirlemek için tarihsel veriler ışığında Anadolu coğrafyası ele alınmış, *Karamanlca* olarak nitelendirilen yapıtların doğuşu ve özellikleri ortaya konmuş, son olarak incelememize konu olan *Yenovefa hikâyesi*'nin çevirmeni Evangelinos Misailidis ve *Anatoli* matbaası üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde *Yenovefa hikâyesi* içerik olarak ele alınmış, Türk ve dünya literatüründeki baskıları değerlendirilmiş ve hikâyenin yazarı hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde metnin yazı sistemi incelenmiş, yazım ve diakritik imler üzerinde durularak çevriyazı karşılıkları verilmiştir. Ayrıca metinde kullanılan noktalama imleri ve fonksiyonları ayrıca Karamanlca metinlerde sıklıkla karşımıza çıkan yazım yanlışları ile ilgili saptamalar sunulmuştur.

Dördüncü bölümde gösterimsel düzlemde dili oluşturan belirtkeler, diğer bir deyişle dilsel birimler sesbilgisi, biçimsel ses bilgisi ve biçim bilgisi olmak üzere üç düzlemde analiz edilmiştir. Söz varlığı başlığında ise Tarama Sözlüğü ve Derleme Sözlüğü temel alınarak kaynaklarda ya hiç yer almayan ya da çok az belgelenen sözcükler, döneme ait deyim/birleşik yapılar ve atasözlerine yer verilmiştir.

Beşinci bölüm orijinali 123 sayfa ve genel olarak 22 satırdan oluşan Grek harfli metnin çevriyazısından oluşmaktadır. Çevriyazıda metnin orijinaline bütünüyle bağlı kalınmış, sözcüklerde vurgunun yeri ve türünü konusunda yerinde ve somut veriler sunan vurgu

ve nefes imleri de korunmuştur. Metnin orijinal sayfa numaraları köşeli ayraç [] içinde verilirken satır numaraları yay ayraç () içinde verilmiştir.

Dizin-sözlük olarak adlandırılan altıncı bölüm, 3560 civarında madde başı ve 7450 civarında alt maddeden oluşan dilbilgisel-analitik bir sözlüktür. Madde başları Türkiye Türkçesinin ölçünlü abecesine göre sıralanmış, birleşik eylemler, deyimler, Arapça ve Farsça oluşturulmuş tamlamalar, özel adlar ve yer adları madde başı olarak alınmıştır. Türkçe olmayan madde başlarının hangi dile değgin oldukları parantez içinde verilmiştir. Alt maddede madde başı olan sözcüğün yalnızca ilk harfi yazılmış devamında gelen ek ada gelmişse +, eyleme gelmişse – imi ile gösterilmiştir. Ekler de madde başlarında olduğu gibi Türkiye Türkçesinin ölçünlü abecesine göre dizilmiştir. Madde başı olan sözcüğün metinde eğer eksiz/çekime girmemiş kullanımı varsa o madde başı yapılmış, eklenme ile oluşan ses değişiklikleri parantez içinde verilmiştir. Madde başı sözcükte görülen çeşitli ses nöbetleşmeleri ayrı madde başları yapılarak biri temel alınmış diğer kullanımlarda temel alınan sözcüğe gönderme yapılmıştır. Eş sesli sözcükler madde başı olduğunda parantez içinde numara verilmiştir. Hikâyenin ön kapağı, iki iç sayfası ve kitabın gönderildiği müşteri listesinin yer aldığı 4 sayfalık bölüm dizin kapsamına alınmamıştır.

Tezin kimi yerlerinde Türkçedeki terim kargaşasının önüne geçmek ve kimi terimlerin de Türkçede ilk kez kullanımından dolayı İngilizce karşılıkları özellikle verilmiş ve parantez içinde gösterilmiştir.

Çalışmamızın gerçekleşmesini sağlayan, beni bu eserle tanıştıran ve tez çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen tez danışmanın sayın Prof. Dr. Şükrü Hâluk AKALIN başta olmak üzere, tatlı dili ve güler yüzü ile bana her zaman yol gösteren gönülden danışmanın sayın Prof. Dr. Emine YILMAZ'a, her zaman fikirlerini ve kitaplığındaki her türlü kaynağını benimle paylaşan sayın Doç. Dr. İdris Nebi UYSAL'a ve son olarak sonsuz özveri ve şefkatiyle tez çalışmam boyunca bana hep destek olan biricik AİLEM'e gönül dolusu teşekkür ediyorum, iyi ki varsınız!

GİRİŞ

Uzun bir tarihsel geçmişi olan Türk dili, yüzyıllar boyunca farklı coğrafyalarda farklı yazı sistemleri kullanılarak kayıt altına alındığı gibi özellikle Osmanlının çok dinli ve çok kültürlü yapısından kaynaklanan çeşitliliği dolayısıyla aynı yüzyıllarda aynı coğrafyada, Ermeni, Grek, Arap, İbrani gibi, farklı yazı sistemleri ile de kaydedilmiştir. Yazı sistemlerinin dil incelemelerindeki önemi tartışmasızdır ve en değerli yazı sistemleri o dilin var olan bütün sesleri için ayrı birer simge kullananlardır. Bu durum yoruma gerek bırakmadan somut ve doğru analizler yapmamızı olanaklı kılar.

Grek yazı sistemiyle yazılmış metinler Türkçenin bütün sesleri için ayrı birer simge kullanmakla kalmamış, vurgu imlerini de kullanarak dil incelemeleri için eşsiz bir kaynak oluşturmuşlardır. Bu yazı sistemiyle oluşturulmuş metinler üzerine yapılan çalışmaların nitelik ve nicelik olarak artmasını umut ediyoruz. Böylece kişisel yorumlardan daha çok somut göstergelerle bilimsel bir inceleme yapmış oluruz.

Çalışmanın Konusu

Karamanlı entonimi ve ondan türetilen *Karamanlıca* terimi aslında birbiri ile çok sıkı ilişkili olmayıp birbirini tamamlayan kavramlar değildir.

Karamanlı yazın dünyasında çokça ifade edildiği gibi sadece Anadolu ve İstanbul'da yaşayan bir topluluk olmaktan ziyade Anhegger'in söylediği gibi izlerine Rumeli'de Tesalya, Makedonya ve Tuna'ya kadar uzanan bölgelerde, hatta Besarabya ve Güney Rusya'daki Odesa ve Ukrayna sınırlarındaki Mariupol'da da rastlanılan bir etnonimdir (1985: 15). Bu tezin kapsamı Anadolu Karamanlılar başka bir deyişle Türkofon Anadolu Ortodokslardır.

Karamanlıca ise genel bir tanımlama ile Grek yazı sistemiyle oluşturulmuş Türkçe metinleri ifade eder ve bu metinler çoğunlukla *dindaşlarını koruyup kollamaya çalışan* patrikhane çalışanları ile Rum aydınları tarafından oluşturulmuştur. Bu metinlerde biri de üzerine dil incelemesi yaptığımız Yenovefa hikâyesidir.

Çalışma konumuzun çevrevesini Grek yazı sistemi ve diakritik imler kullanılarak 1894 yılında İstanbul'da basılmış *Yenovefa Hikâyesi* oluşturmaktadır. Bu çalışma söz konusu betiğin sesbilgisel, biçimbilgisel ve leksikal semantik açıdan analizidir.

Çalışmanın Amacı

Tesnière'nin söylemiyle bir dili konuşma o dilin yapısal düzenini çizgisel düzene dönüştürmektir. Yapısal düzeni çizgisel düzene dönüştürmenin temel ilkesi, yapısal düzendeki *bağımlılıklı* öğelerin söz zincirinde yan yana gelebilecek biçimde çizgisel düzendeki dizilişlere çevrilmesidir (Güz, 1999: 140). Çizgisel düzene dönüştürülen konuşma, yazılı hale getirilerek kayıt altına alınır. Konuşmanın yazılı düzleme aktarılması toplumca kabul edilmiş bir yazı sistemiyle ve çoğu zaman olduğu gibi değil, dönemlere göre değişen yazı dili anlayışlarına uygun olarak yapılır.

Çalışmamızın temel ilkesi dönemin Grek yazı sistemiyle kayıt altına alınan dilini diğer bir deyişle dönemin çizgisel düzleme aktarılan dilini birimlerine ayırarak betimlemektir. Birincil olarak 19. yüzyılda kayıt altına alınmış yukarıda adı geçen yapıt üzerine dilbilimsel bir analiz yaparak betiğin sesbilgisel, biçimbilgisel ve leksikal/semantik açıdan özelliklerini belirlemek amaçlanmıştır.

Bu suretle ikincil olarak Türk dilinin gelişim biçimi ve sürecine değgin veriler elde etmek, 19. yüzyıl İstanbul Türkçesi üzerine var olan bilgilerimizi genişletmek/düzenlemek ayrıca betiğin orijinalinde kullanılan diakritik imler ile Türkçe'de vurgunun yeri ve türü konusunda somut veriler sunmak amaçlanmıştır.

Kullanılan Malzeme ve Yöntemler

Çalışmamızda Evangelinos Misailidis tarafından Türkçeye tercüme edilmiş dünyaca ünlü bir anlatı olan *Yenovefa Hikâyesi*'nin 1894 yılında İstanbul *Anatoli* Matbaasında Grek yazı sistemi ile diakritik imler kullanılarak basılmış nüshası üzerine dil incelemesi yapılmıştır. Bu nüsha kataloglarda bulunmayan yeni bir nüshadır.

Dil incelemesi çağcıl dilbilimin çözümleme yöntemleri göz önüne alınarak, işlevsel ve anlamsal dilbilim teorilerinden yararlanılarak, yapılmış ve dilsel birimlere ilişkin

artsüremli bir karşılaştırma yöntemi benimsenmiştir. Çalışmamızın dil incelemesi bölümünde sessel ve biçimsel birimler Türkçenin tarihsel dönemleriyle karşılaştırmalı olarak verilmiş, söz varlığı başlığında yer alan leksikal birimler ise çağcıl Türkiye Türkçesi ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Son olarak betikten derlenen bütün leksikal birimler dönemin söz varlığını ortaya koyabilmek için açıklamalı olarak gramatikal sözlük olan Dizin-Sözlük bölümümde betimlenmiştir.

Karşılaşılan Problemler

Grek yazı sistemiyle oluşturulan metinlerin en büyük problemi metinlerde bir ortografya birliğinin bulunmamasıdır. Basımevleri tarafından aynı sesi kaşılamak için farklı simgelerin kullanılması dönemlere ve basımevlerine göre değişen ortografya anlayışını getirmiştir. (Bkz. 3. YAZIM VE NOKTALAMA)

Yine bu metinlerde aynı sözcüğün, kimi zaman /g/ kimi zaman da /k/ ile veya kimi zaman /b/ kimi zaman da /p/ ile yazılması gibi, birden fazla yazım biçimi bulunmaktadır. Hatta kimi sözcüklerde *bojjuk* (35/19) (1), *bojjük* (35/15) (1), *böjjuk* (98/11) (1), *böjjük* (99/19) (2) ve *bjöjjük* (79/10) (1) örneğinde olduğu gibi aynı sözcük için beş farklı yazım biçimi görülebilir. Basım hatalarından kaynaklanan bu yazım yanlışları/ikili kullanımlar Karamanlıca metinlerde karşılaşılan diğer önemli bir problemdir. Metnin ses özelliklerini en doğru biçimde belirleyebilmek için hangi yazılışların ses özelliği hangilerinin basım hatası olduğunu anlayabilmemiz gerekmektedir. Bu yüzden biz de birden fazla yazım şekli bulunan sözcükler arasında bir karşılaştırma yaparak elde ettiğimiz istatistiksel verilerle sözcüğün geçerli kullanımını ortaya çıkarmaya çalıştık. (Bkz. 3.4. YAZIM YANLIŞLARI / İKİLİ KULLANIMLAR)

1. BÖLÜM: KARAMANLILAR

Anadili Türkçe olan (Türkofon) Anadolu Ortodoksları ve onları bilimsel veriler ışığında doğru bir adlandırma ve tanımlama sorunu bugün bile tam anlamıyla çözülebilmemiş değildir. Biz burada başlık olarak yazın dünyasında genel olarak kabul gören *Karamanlı* adını kullansak da Türkofon Anadolu Ortodoksları adını daha bilimsel ve uygun bulmaktayız.

Sadece Anadolu ve İstanbul'da değil Rumeli'de Tesalya, Makedonya ve Tuna'ya kadar uzanan bölgelerde, hatta Besarabya ve Güney Rusya'daki Odesa ve Ukrayna sınırlarındaki Mariupol'da da izlerine rastlanılan Karamanlıların bu kadar geniş bir alana yayılmış olduklarını çeşitli gezginlerin seyahatnamelerinden ya da adı geçen bölgelerde basılan kitaplardan öğrenmekteyiz (Anhegger, 1985: 15; Eckmann, 1950: 165-166). Yine eski Oğuz yaylalarının kuzeyi bugünkü Samara kentinde "Ulu Karaman" ve "Kiçi Karaman" adlı iki nehir bulunmaktadır. Buhara'da da "Karaman" Arık bölgesi dikkati çeker (İnan, 1998: 9-11). Ayrıca Bizanslı vakanüvislerin eserlerinde de Karaman adı geçmektedir (Bkz. 1.1.5. Bizans-Selçuklu Dönemi).

Anadolu'da yaşayan Karamanlılara dair en eski kaynak Hans Dernschwam (1494-1568) tarafından kaleme alınan *İstanbul ve Anadolu'ya Seyahat Günlüğü* adlı eser kabul edilir. Dernschwam günlüğüne 1553 yılının Ekim ayında İstanbul Yedikule civarında gördüklerini şu şekilde not etmiştir:

Yedikule'nin civarında kıraç bir yer var. Burada İran'a uzak olmayan ve Caramania (Karaman) diyarından gelmiş ve Caramanos (Karamanlılar) denilen bir halk oturuyor. Bunlar Hristiyan. İbadetlerini Rumca yapıyorlar, fakat Rumca anlamıyorlar. Dilleri Rumca değil, Türkçedir. Öteden beri Türkçe mi konuşurlar, bilmem. Şimdiki padişahın babası Selim, memleketlerini işgal edince bunları İstanbul'a getirmiş. Kuvvetli, büyük bir topluluk (Dernschwam, 1987: 78).

Dernschwam'ın sözünü ettiği coğrafya 19. yüzyılın önemli kâşiflerinden denizci ve haritacı İngiliz Amiral Sir Francis Beaufort'un Anadolu'nun güney kıyıları için çok değerli bir kaynak niteliğindeki *Karamania* adlı kitabında haritalanmıştır. (Bkz. Harita 1: Karamania)

Evangelinos Misailidis ise *Seyreyle Dünyayı (Temaşa-i Dünya ve Cefakâr u Cefakeş)* adlı Yunan harfleriyle Türkçe olarak yazdığı romanında Karamanlı adının ortaya çıkışıyla ilgili karışıklığı, roman kahramanı Favini'nin ağzından şöyle anlatır:

Annika, Karamanlılara dahl etmekle (dil uzatmakla), İstanbullulardan dahl etmiş olursun, zira asıl Karamanlı ararsan, İstanbullulardır, cümle İstanbullular'ın ahvaline taaccüp ederim ki, Üsküdar'dan ötede bulunan kâffe-i Anadolu'lulara Karamanlı tabir ederler [...] eğerçi Anadolu'nun bir ufak sancağı Karaman tabir olunmakla, kâffe-i Anadolu'luların Karamanlı denilmesi lâzım gelir ise, nefsi İstanbul'da Sultan Mehmed civarında Büyük Karaman, Küçük Karaman ismi ile iki Karaman bulunduğu takdirde, İstanbullu'ların asıl Karamanlı denilmesi lâzım gelmez mi?

Malûm ki, Anadolu'da Konya vilâyeti dahilinde Karaman ismi ile bir sancak var ise de, Hristiyan ehalinin eseri olmayup, misafireten bera-i ticaret maksadıyla birkaç Rum ve Ermeni vardır (1988: 117-18).

Asıl Karamanlıların İstanbul'da bulunduğu söyleyen Misailidis romanının devamında Karamanlıların İstanbul'a yerleşmesi üzerine tarihsel bilgiler verir:

Ve Anadolu'lulara Karamanlı ismi tâ Sultan Murat Han-ı Gazi hazretlerinin asrından sehven (yanlışlıkla) İstanbul'un Karamanından dolayı kalmıştır, şöyle ki, Anadolu'dan İstanbul'a gelen taşçı ve duvarcı ve sıvacı ustaların ve amelenin cümlesi Büyük Karaman ile Küçük Karaman'da otururlar idi. Ve Devlet ebniyesine (binalarına) ve yahut onun bunun binasına ustalar iktiza ettiğinde (gerektiğinde) 'Gidin bir kaç nefer Karamanlı usta getirin' derler idi, yani Karaman'da oturan ustalardan demek idi. Ve o ustaların kâffesi Anadolu'lu olduklarından vakit geçerek, İstanbullular kâffe-i Anadolu'luları Karamanlı zanneylediler. Ve böylelikle bu isim kalmış ise de yanlıştır, asıl Karaman İstanbul'dadır (1988: 118).

Yukarıda alıntılarda görüleceği gibi Karamanlı adı Anadolu'dan gelip İstanbul'da bu adla yerleşim yeri kuran bir topluluktan kalmış ve zamanla Türkçeden başka dil bilmeyen tüm Anadolu'lu Ortodoksları içine alan bir kavrama dönüşmüştür.

Anadolu'lu Ortodoksların varlığının daha 1500'lü yıllarda kayıtlara geçmiş olmasına rağmen Baltanın dediği gibi bu durum çok dinli ve çok kültürlü Osmanlı İmparatorluğu'nun ulus öncesi yapısı içinde herhangi bir özgünlük teşkil etmiyordu (2009: 107, 2014c: 142).

Osmanlı İmparatorluğu zamanında Rum Ortodoks Kilisesi'ne bağlı ve Türkçeden başka dil bilmeyen bu topluluğun günümüzde etnisitesi tanımlanırken kullanılan ölçütler birbiriyle çelişir. Balta konuyla ilgili olarak etnik kimliğin tanımlanmasında kullanılan dil ve din birliği unsurlarının bu toplulukta uyumsuzluğuna vurgu yaparak bu uyumsuzluktan kaynaklanan köken tartışmalarının hatırı sayılır bir külliyat

oluşturduğunu belirtir (2014a: 104). Nitekim kültürel ve tarihsel bir öge olan etnisite kavramı tanımlanırken dil, din, töre, gelenek ortak bir geçmiş gibi unsurlar kullanılır. Kişinin doğup büyüdüğü aile ve çevrenin kültürel değerleri de etnisiteyi belirlemede önemli bir rol oynar. Bilimsel olarak kimlik belirleme konusu ele alınırken emik ve etik bakışı açısı olmak üzere iki farklı yaklaşım söz konusudur. Bu tezde her iki yaklaşım da tarihsel veriler kullanılarak tezim kapsam ve amaçları doğrultusunda irdelenecektir.

Birçok araştırmaya konu olan ve olmaya da devam eden Türkçe konuşan Anadolu Ortodoksların etnik kimliği üzerine yapılan araştırmalara baktığımızda bunların seyyahların yazdıklarına¹, misyonerlerin² ya da elçiliklerin raporlarına³ (Yunan ve başka), Yunan/Rum bilginlerinin görüşlerine (örneğin Yunan Dilini Muhafaza Cemiyeti'nin ya da Anadolu'luların Derneği "İ Anatoli"nin ya da İstanbul Rum Edebiyat Cemiyeti'nin [Ελληνικός Φιλολογικός Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως] dile getirdikleri görüşlere) ya da Megali İdea yanlısı politikacıların görüşlerine⁴ dayandığı görülür (Balta, 2014a: 104-105).

Anadolu Ortodokslar üzerine yapılan araştırmalarda köken konusundaki tartışmaların iki görüş etrafında toplandığını görürüz. İlk görüşe göre bu insanlar Bizans Anadolu'sunda yaşayan Yunan/Helen kökenli Hristiyanlardı ve Yunan/Helence konuşuyorlardı. Selçuklu ve Osmanlı yönetimi sürecinde dilleri Türkleşti, Yunanca kullanmayı bırakıp bazı Türk gelenek ve göreneklerini benimsediler (Vryonis, 1971: 457; Clogg, 1968: 57) .

İkinci görüşe göre ise Türk kökenlidirler ve 11. yüzyılda Anadolu'ya yapılan yoğun Türk göçlerinden önce Bizans tarafından Anadolu'ya yerleştirilen paralı askerlerin

---

¹ Roderic Davison, "Nationalism as an Ottoman Problem and the Ottoman Response", *Nationalism in a Non-national State. The Dissolution of the Ottoman Empire*, Eds. William. W. Haddad and William Ochsenwald, Ohio State University Press, Ohio, 1977, s.32-33.

² Richard Clogg, "The Publication and Distribution of Karamanli Texts by the British and Foreign Bible Society Before 1850, I and II", *Journal of Ecclesiastical History*, XIX/1 and 2 (April 1968 and October 1968), s. 57-81, 171-193

³ Alkis Panayotopoulos, *The Greeks of Asia Minor 1908-1912. A Social and Political Analysis*, unpublished PhD thesis, Oxford University, London, 1983, 430 p.

⁴ Κ. Θ. Δημαράς, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*, Αθήνα, 1985. Aynı yazarın *Ελληνικός Ρομαντισμός*, Αθήνα 1986. Ayrıca Elli Skorpetea, "Το 'Πρότυπο Βασίλειο' και η Μεγάλη Ιδέα. Όψεις του εθνικού προβλήματος στην Ελλάδα (1830-1880)", *Polytyro*, Athen 1988.

torunlarıdır.⁵ İkinci teoriyi destekleyenler görüşlerini Karamanlılar tarafından konuşulan Türkçenin “yalın” olduğu iddiası ile temellendirir⁶ (Vryonis, 1971: 453). Örneğin 1500’lerde Aksaray, Niğde, Kayseri vb. bölgelerde aralarında Yörüklerin de bulunduğu hristiyanlar yaşıyordu. Şer’i mahkeme sicillerinde bunların Türkçe adlar kullandıkları görülmektedir (Anhegger, 1985: 16).

1.1. KARAMANLILARIN KÖKENİ

Oğuzlardan Salur boyuna bağlı bir aşiret olan, Afşar boyuna da bağlı olabileceğini söyleyen kaynaklar vardır, Karamanoğulları Selçuklular zamanında Rum ve Ermeni sınırlarına, Türkmen aşiretleri yerleştirildiği sırada İçil ve Ermenek bölgesine yerleştirilmiştir (Uzunçarşılı, 1937: 3; İnan, 1998: 8). İnan konuyla ilgili yazısında Karamanların Anadolu ve Azerbacan’a geçmeden önce Türk dünyasında bıraktıkları izleri ortaya koymak için bu adın geçtiği mitolojik ve kültürel unsurları derlemiştir. (1998: 8-10).

Anadolulu Türkofon Ortodoks Hristiyanların varlığı ve kökeni konusu ise, aslında tarih boyunca uygarlıklar beşiği olan Anadolu’nun bir konglomera görünümü sunmasıyla çözümü zorlaşan bir olguya dönüşür. Çok çeşitli kültür ve inançlara sahip uygarlıklar, kimi zaman bir diğeri içinde eriyerek kimi zaman da bir diğeri kendine benzeterek, ancak bu erime ve benzetmenin hiçbir zaman bütünüyle olmadığı mutlaka kaybolan kültürün baskın kültür içinde kendi izlerini bıraktığı/koruduğu, günümüze değin zenginleşerek büyüyen kültürel bir miras oluşturmuşlardır. Anadolu’nun tarihsel durumuna göz gezdirmek konu hakkında bir analiz yapabilmemizi sağlayacaktır düşüncesindeyiz.

---

⁵ János Eckmann, “Einige gerundiale Konstruktionen im Karamanischen”, *Jean Deny Armağanı*, Ankara, 1958, s.77. Gotthard Jaeschke, “Die Türkisch-Orthodoxe Kirche”, *Der Islam*, XXXIX, 1964, s. 95-129.

⁶ Gotthard Jaeschke “Die Türkisch-Orthodoxe Kirche” s.96-98. Hamdullah Suphi 1923 yılında Antalya’da birçok eski Türkçe kelimeyi Türkofon Ortodoks kadınlardan öğrendiğini söyler. *Osmanlı Ülkesinde Hristiyan Türkler*, 2. baskı, İstanbul, 1932 adlı eseriyle Karamanlıların Türk kökenli olduklarını ilk söyleyen Cami Baykurt (1877-1949) İzmir’i savunmak için Türk birliklerini örgütleyen kişidir.

Erken dönem antik çağda Hitit⁷, Frig⁸, Kimmer⁹, Lid¹⁰ ve Pers¹¹ gibi çeşitli uygarlıkların egemenliklerinin ardından Anadolu'ya göçler ve akınlar devam etmiş İskender'in

---

⁷ Hitit Dönemi (M.Ö. 1700 - 1200): Rusya ve Asya bozkırlarından Anadolu'ya göçler M.Ö. 2000 yılına kadar götürülür. Hititlerin güçlü bir krallık kurdukları M.Ö. 1700-1200'lü yılların sonlarına doğru Anadolu'da Lidyalılar, Karyalılar, Likyalılar da yaşamaktaydı (Bkz. Harita 2: M.Ö. 1300 dolaylarında Anadolu halkları). Hititler yerli bir halkın Hatti adıyla bilinen ülkesine yerleşti ve orada başkentleri Hattuşaş'ı kurdular. Çivi yazısıyla oluşturdukları anıtlardan çok yüksek bir medeniyete sahip olduklarını anlamaktayız. Egemenliklerini Pontus'tan Kıbrıs'a kadar genişletmiş ancak Anadolu'daki Arzava Krallığını topraklarına katamamışlardır (Nakracas, 2003: 21-22).

Anadolu'da sonraki yüzyıllarda Lidler, Karlar (Karyalılar), ve Likler ortaya çıkmış ve kendi uygarlıklarını kurmuştur. Özellikler Lid uygarlığı oldukça gelişmiş, kendi yazı ve müziklerini oluşturmuşlardır. Lid makamı kilise müziğinde bugün bile kullanılmaktadır. Karların başkenti Halikarnassos idi ve onların da kendi dilleri vardı. Son olarak Likler de kendi dillerine sahipti (22-23).

⁸ Frig Dönemi (M.Ö. 1200 - 676): Anadolu'ya M.Ö. 1200'lü yıllarda bugünkü Sırbistan'ın olduğu bölgeden göçen Thrak kökenli Frigyalılar Hitit krallığını yıkarak onları göçe zorlamış ve Hattuşaş'ı ele geçirmişleridir. M.Ö. 800 yıllarında bir başka Thrak Boyu olan Brigler Anadolu'ya göç etmiş ve Friglerle birleşerek Frigya Krallığını kurmuşlar ancak batı Anadolu halklarını yani Lidleri, Karları ve Likleri egemenlikleri altına alamamışlardır (Bkz. Harita 3: M.Ö. 825 dolaylarında Anadolu halkları). Başkenti Gordion olan bu krallık yüksek bir uygarlığa sahipti ve kendilerine ait dilleri ve müzikleri vardır. Frig dili Hristiyanlığın ilk yüzyıllarına dek konuşulmuş, Frig müzik makamı da günümüze kadar ulaşmıştır (Nakracas, 2003: 24-25).

Anadolu Halklarının Yunanlarla ilk karşılaşması Homeros'un Truva savaşını öykülediği İlyada destanında anlatılmaktadır. Bu destanın M.Ö. 1300-1200 arasında geçtiği kabul edilir. M.Ö. 1000'lerde Dor kavminin İonya kıyılarına inışı buralarda Yunan kolonizasyonunu hızlandırmış, bu sayede batı ve güney kıyı şeridindeki nüfusta budunsal değişimler yaşanmıştır. Ancak çok kalabalık bir nüfusa sahip iç bölgelerin nüfus yapısını bundan etkilenmemiştir (25).

⁹ Kimmer Dönemi (M.Ö. 676-560): Anadolu'ya M.Ö. 676 yıllarında Kafkasya'dan gelen Kimmerler, Frigya egemenliğindeki toprakları ele geçirir, Lid, Kar ve Lik sınırlarına dayanır (Bkz. Harita 4: M.Ö. 670 dolaylarında Anadolu). 100 yıl kadar süren hâkimiyetleri M.Ö. 560 yılında Lidlerin ve Asurların baskısıyla sona ermiştir (Nakracas, 2003: 26). Tarhan'ın belirttiği gibi Kimmerlere ait buluntular fazla olmamakla birlikte bunlar "bozkır hayvan üslubunun" en seçkin örnekleri kabul edilir. Ayrıca geleneksel "at gömütleri" rastlantı sonucu ortaya çıkan "kurganlar" ve içindeki gömü hediyeleri dikkat çekmektedir (1984: 116).

¹⁰ Lid Dönemi (M.Ö. 560-546): Kimmerlerin egemenliği sona erdikten sonra Nakracas Anadolu'nun Medler (Persler) ile Lidler arasında paylaşıldığına işaret eder (Bkz. Harita 5: M.Ö. 560 dolaylarında Anadolu). Politik ve ekonomik olarak oldukça güçlü olan Lid Devleti, Kralları Kroisos zamanında İonya'daki Yunan kentlerinin birçoğunu tehdit etmiştir. Med Krallığıyla yapılan savaş sonucunda Lid Krallığı yıkıldı (2003: 26-27).

¹¹ Med Dönemi (M.Ö. 546-334): M.Ö. 546 yılında Lid Krallığını yenilgiye uğratan Birleşik Med Pers Krallığı İonya'daki Yunan kentlerinin de bağımsızlıklarını kaldırarak tüm Anadolu'ya egemen oldu. Anadolu'daki Pers egemenliği sırasında Yunanların yalnızca İonya kıyılarına yerleşimi bulunuyordu ve sayıları da çağdaş hesaplamalara göre 350.000 kadardı. [*İστορία του Ελληνικού Έθνους*, (1971), τόμος Β', Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., σελ. 262: "Με βάση τον αριθμό των πλοίων που παρέταξαν οκτώ από τις δώδεκα ιωνικές πόλεις στη ναυμαχία της Λάδης (495 π.Χ.), έχει υπολογισθεί με αρκετά ικανοποιητική προσέγγιση ο ελεύθερος πληθυσμός τους γύρω στο 500 π.Χ. ... Έτσι η Ιωνία θα είχε τότε περίπου 350.000-370.000 ελεύθερους κατοίκους (μαζί με τους περιοίκους)"]. Aynı dönemde Karadeniz veya Pontus kıyılarında Trabzon, Samsun (Amisos), Sinop ve Ereğli (Herakleia) olmak üzere başlıca dört kent-koloniye yerleşmiş bulunuyorlardı. İç bölgelerdeki Pontuslular tümüyle Asya kökenli topluluklardan oluşuyordu. Anadolu'nun güney kıyılarına yani Likya'ya kayalık bölge olması nedeniyle Yunan kolonistler yerleşmemişlerdir. Denizcilğe elverişli kıyıları olan Pamphylia'ya ise M.Ö. 7 yüzyılda

Anadolu'ya girmesiyle bu coğrafyada Makedon çağı¹² başlamıştır. İskender'in ardılları tarafından Anadolu'da çeşitli devletler kurulmuş aynı zamanda Avrupa'dan ve Asya'dan da Anadolu'ya devam eden göçler ile bölgenin nüfus yapısı sürekli değişim göstermiştir. Türklerin bölgeye gelişi ise Roma döneminde kayıt altına alınmıştır.

1.1.1. Roma Çağı (M.Ö.133-M.S.476)

İskender'in ardılları tarafından kurulan Bergama (Pergamon) Makedon Devleti'nin kralı III. Attalos'un, devletini Romalılara miras bırakması ile Roma Anadolu'ya yerleşmeye başlar (Demircioğlu, 2011: 409-417). Bu dönemde Harita 7'da görüleceği gibi İskender'in ardılları tarafından kurulan bazı krallıklar varlıklarını korumakla beraber Anadolu'da Avrupa'dan gelen Galatyalılar, bir Thrak kavmi olan Bithinyalılar ve Hititlerle beraber Anadolu'ya gelen Paphlagonialılar etkilidir (Bkz. Harita 7: M.Ö. 90 dolaylarında Anadolu).

Bithinya Krallığı varlığını korumak için Anadolu'daki Roma eyaletinden sık sık yardım almış ve nihayetinde Pontus Krallığı ile arasındaki siyasi çekişmeler sonucu Bithinya Kralı IV. Nikomedes ülkesini Roma'ya bırakmıştır. Bithinya'nın M.Ö. 74 yılında Roma'ya bağlanması ile Anadolu'da bir Roma eyaleti daha kurulmuştur. Ardından Pontus'un alınmasıyla Roma Anadolu'daki yayılmasına devam etmiştir (Tekin, 2008: 155-162) (Bkz. Harita 8: M.Ö. 63'te Anadolu).

---

yerleşmişlerdir. Pamphylia'nın İran kökenli sakinlerinin ise Hellenleşmeleri uzun sürmüş kendi ulusal dillerini M.S. 50 yıllarına kadar korumuşlardır. Bu dil Yunanca yazılmış İnciller aracılığıyla yayılan Hristiyanlığın da etkisiyle kesin olarak ancak M.S. 300'lerde kaybolmuştur. [*Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, (1976), τόμος ΣΤ', Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., σελ. 254: “Όλος ο πληθυσμός μιλούσε πια ελληνικά, αν και διαπιστώνονται ίχνη των παλαιών ιθαγενών κατοίκων και της διαλέκτου τους σε μεμονωμένες επιγραφές και ανθρωπωνύμια ακόμη και ως τον 3ο αιώνα μ.Χ.”.] (Nakracas, 2003: 27-28).

¹² Makedon Çağı (M.Ö.334-133): İskender M.Ö. 334 yılında Çanakkale Boğazından Anadolu'ya geçmiş ve Perslerle yaptığı savaşta onları yenilgiye uğratarak Pers Krallığına son vermiştir. Bu seferden sonra Lidlerin üzerine yürüyen İskender bir direnişle karşılaşmadan topraklarını ele geçirmiş, yönetim mekanizmalarını bozmadan idarecilerini değiştirmiştir (Tekin, 2008: 126-127). Daha sonra Karya üzerine yürüyen İskender burayı da savaşmadan ele geçirmiş ve M.Ö. 333'te Liklerin üzerine sefere çıkmıştır. Ardından Pamfilya ve Pisidia seferlerini gerçekleştirmiş ve başarılı olmuştur. Frigya ve İsauria'ı fethettikten sonra güneydoğuya yönelmiştir (Bkz. Harita 6: Büyük İskender'in Anadolu Seferinde izlediği yol ve M.Ö. 188'de bölgenin siyasi bölünüşü). Anadolu seferinde İskender Kuzey Anadolu'ya hiç uğramamıştır (Nakracas, 2003: 29-32).

Anadolu'da Roma egemenliği Nakracas'ın belirttiği gibi M.Ö. 25 yılında Galatya kralı Amyntas'ın vasiyeti uyarınca Romalıların Galatya'yı ele geçirmeleri ve M.S. 17'de Anadolu'nun özgür son krallığı olan Kapadokya'yı topraklarına katmaları ile tamamlanır. Romalı kolonistlerin Anadolu'ya yerleşmesi Anadolu'luların soy yapısını etkilemedi. Harita 9'de görüleceği gibi Anadolu'daki çokulusluluk ve çoksoyluluk yarımada'nın yönetsel bölünüşü ile tanıklamaktadır (Bkz. Harita 9: Romanın Tüm Olarak Egemen Olduğu Dönemde Anadolu'nun Yönetsel Bölünüşü). M.S. 4. yüzyılda başlayan Kavimler Göçü ile Cermen budunlarının yer değiştirmesi sonucu Anadolu'ya da geçişler olmuştur (2003: 37-39).

Hunların önünden kaçarak veya onlarla birlikte Roma topraklarına giren Cermenler, Vizigotlar, Ostrogotlar, İslavlar ve Hunlara bağlı Türk asıllı boylar barış veya savaş yolu ile imparatorluk bünyesine girmekte idiler. Bunların önemli bir kısmı devlet tarafından Trakya ve Anadolu'ya yerleştirilmekte ve Roma ordusunda bunların savaşçılık yönünden faydalanılmaktaydı. Böylece 4. yüzyıldan itibaren Anadolu sakinleri arasına Got, İslav ve Türk unsurlarını da girmiş bulunmaktaydı (Demirkent, 2005: 5).

Roma İmparatorluğu, devletteki karışıklar sonucunda merkezini İstanbul'a (Konstantinopolis) taşımış 476 yılında da Batı'daki başatlığını kaybetmiştir. Ancak doğuda kalan ve Bizans olarak anılan topraklarda varlığını devam ettirmiştir.

1.1.2. Bizans-Selçuklu Dönemi (476-1243)

Bizans döneminde Anadolu'ya Fars, Arap, Bulgar ve Ermeni gibi çeşitli etnisitelere mensup insanların göçleri devam etmiş (Nakracas, 2003: 43-49) bunlar Bizans tarafından Anadolu'nun çeşitli yerlerine yerleştirilmiştir.

Avrupa Hun İmparatorluğu ile Bizans'ın karşılaşması 409 yılına dayanır. Levchenko'dan alıntıladiğımız aşığıdaki pasaj bize Bizans ordusunda yer alan Hun askerlerinin varlığını göstermekte ve ordunun oldukça fazla sayıda, yarı yarıya, Hun askeri barındırdığına işaret eder:

Bizans İmparatoru Léon'un ölümüyle tahta damadı Traskalissaeos-Zénon (M.S.474-491) geçti. Yeni imparator, yerli ordunun kurulması düzenlenmesi bakımından kendi öncelinin politikasını sürdürdü. İmparatorluk muhafızlarını kendi hemşerilerinden oluşturdu, orduyu da yeni İzoryalı askeri birliklerle

tamamladı ve orduya, İmparatorluk uyuğu, Ermenilerin çok sayıda alınmasını başlattı. Bundan böyle, Bizans ordusundaki yarı yarıya Cermen ve Hunlardan oluşan, barbar unsurlar yerlerini çok sayıda yerli unsura bırakıyorlardı (1979: 61).

513 yılında Bizans İmparatoru Anastasios'a karşı Trakya'da başlayıp İstanbul'da devam eden isyanda toprağa yerleştirilmiş ücretli *barbar askerler*'in başı çektiği, askerlerin önderliğini de Hunlara ve Tuna ötesi Bulgarlara sıkı sıkıya bağlı bulunan bir komutanın, Vitalien'in, yaptığı görülür (Levtchenko, 1979: 69-70). Justinianus (M.S.527-565) yasasına göre Bizans ordusunu oluşturan 3. mozaik, imparatorluğun bütün sınırlarında başıboş gezen hizmetlerini satın almayı çok isteyen herkese sunmaya hazır barbarlar, Hunlar, Gépidesler, Vandallar, Gothlar, Lombardlar, Slavlar, İranlılar, Ermeniler ve Gürcüler, arasından alınmış ücretli askerlerden oluşmaktaydı (98). Yine Justinianus hükümdarlığının son yıllarında *barbarları* başka *barbarlara* karşı örneğin Uturgur Hunlarını Kutrigur Hunlarına karşı, Avarları Uturgurlara karşı kullanmıştı (120).

7. yüzyılda Yunanca resmi dildi ancak imparatorluğun önemli bir kesimi Yunanlardan değil, dillerini korumuş bulunan budunlardan oluşmaktaydı (Levtchenko, 1979: 204). Bizans komşusu barbarları silahsızlandırmak, onları boyunduruğu altına almak için onları bağımlı ve uyruk duruma getirecek güçlü propaganda silahı olarak Hristiyanlaştırmaya başvurmuştu (222) (Anzerlioğlu, 2009: 60-82).

10. yüzyılda Bizans bu sefer Bulgarlara karşı koyabilmek için Peçeneklerden oluşan bir orduyu kullanmıştı (Levtchenko, 1979: 227). Kurat'ın Bizanlı vakanüvis Kedrenos ve Zonaras'tan alıntıladığına göre 1049 yılında imparator Konstantinos IX. Monomakhos (1042-1055) Selçuklulara karşı saldırıda bulunmak için Peçeneklerden oluşan 15 bin atlı asker toplanılmasını emretmişti. Bu toplanılan askerlerin başına da Kontantiniye'de bulunan Peçenek büyüklerinden dördü *Sulçon* (Σουλτζόν) , *Selte* (Σελτè), *Kataleym* (Καταλεῖμ) ve *Karaman* (Καραμᾶν) atanmıştı (1937: 136).

11. yüzyılın sekseninci yıllarında Türkler, Mezopotamya'dan Suriye'ye, Kilikya'ya, Kapadokya'ya, Konya yakınlarına, Frigya'ya, Bithynia'ya kadar ilerlemeyi ve Aleksios'in (M.S.1081-1118) hükümdarlığının ilk yıllarında Küçük Asya'nın Batı kıyılarını, eski Lidya'yı ve kıyılarını ile çok sayıda adayı ele geçirmeyi başarmışlardı (Levtchenko, 1979: 273-274). İki Türk kabilesi, Meriç Ovası ve Trakya'ya yerleşen Peçenekler ve Doğu Anadolu'dan başlayarak Batı Anadolu'yu da ele geçiren Selçuklu Türkleri, yine aynı imparator zamanında Avrupa ve Asya yakasından aynı anda saldırıda bulunuyordu

(277-278). Kumanların yardımı ile Peçenekler üzerine zafer kazanan Aleksios 30 yıl boyunca Peçenek akınlarını durdurmuş ancak 1122 yılında Peçeneklerin saldırıları tekrar başlamıştır. İmparator II. Ioannes (MS.1118-1143) Peçenekleri ağır bir bozguna uğratarak ele geçirdiği çok sayıda tutsağı, devlet arazilerine yerleştirmiş, Peçenek askeri birliklerini de Bizans ordusu saflarına katmıştı (Ostrogorsky, 1986: 349).

Türk aşiretleri tarafından Anadolu'ya yapılan akınlar ve göç dalgaları Anadolu Selçuklularının başatlığı boyunca devam etmiştir. Türk göçünü kesin rakamlarla belirtmek kuşkusuz olanaksızdır. Genel anlamda bir değerlendirme yapacak olursak Türkler Anadolu'ya kitleler halinde sızmaya başladığı sırada birkaç yer dışında bölgenin bütününde nüfus çok azdı. Fetihler sürerken bölgeden kaçanlar, ölümler veya tutsak alınanlar dolayısıyla bu nüfusu daha da azaltmıştı. Ve bilindiği gibi Anadolu'daki nüfusu oluşturan unsurlar birbirinden çok farklıydı. Evet, belirli bölgeler Rum bölgeleri, Ermeni bölgeleri vb. idi, ama Türkler her taraftaydı ve zamanla yerli halkla ırk karışımı meydana gelmiş ve bu durum Türklerin lehine sonuçlanmıştı (Cahen, 2014: 103-104).

Anadolu toprakları üzerinde bir ölçüde toprağa bağlı bir düzene geçen Türkler, özellikle Selçuklular ve Danişmentlilerin öne çıktığı üç veya dört özekselle otoriteye bağlı yaşıyorlardı (16-17). 1243 yılında Anadolu Selçuklularının Köseadağ Savaşı'nda yenilgiye uğramasından sonra Nakracas'ın dediği gibi Selçuklu toprakları Moğolların protektorasına dönüştü (2003: 59) ve Moğolların Anadolu'da başat olma savaşımı dört bir yanına yayılmış Türk aşiretleri/beylikleri ile devam etti.

1.1.3. Beylikler Dönemi (1243-1299)

Anadolu'daki beylikler, Köseadağ Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan otorite boşluğuyla kendi iradelerini egemen kılmak için birbirleriyle olduğu gibi, Anadolu'da etkin olan diğer güçler, Moğol, Bizans vb., ile de bir savaşım içine girmişlerdi.

Köseadağ savaşından sonra İran İlhanelileri Kızılırmak'ın doğusunda yer alan toprakların tümünü denetim altına aldı. Anadolu'nun batısında kalmış Bizans toprakları da giderek genişleyen Türk beyliklerinin saldırısına uğradı (Pitcher, 2013; 52). Sözü edilen bu beylikler kuzeyde *Canikoğulları*, *Candaroğulları*, *Umurhan*, Anadolu'nun güneyine doğru *Karaman*, batı Anadolu'da *Osmanlı*, *Germiyan*, *Eşref*, *Hamid*, beylikleri ile biraz

daha batıya doğru *Karesi, Saruhan, Sasan, Menteşe* beylikleriydi. Uzunçarşılı Gregoras'tan alıntı yaparak bu beyliklerin işgal yerlerini şöyle gösterir: Germiyanlı Alisoriyos (Alişiroğlu) Kara Frigya civarını ve Filadelfiya'ya kadar olan yerleri ayrıca Meandros ırmağı civarında bulunan Antiyohya'dan (Denizli ile Nazilli arasında) itibaren Filadelfiya'ya (Alaşehir) kadar olan yerleri ele geçirdi. Oradan İzmir'e ve İyonya sahiline kadar olan yerleri Sarhanis (Saruhan) adında bir başkası aldı. Zira Manisa, Pürriini ve Efesus (Selçuk) civarını Sasan'ı (Sasa Bey) adında bir başkası kapmıştı. Lidya, Eolis, Elispondüs (Çanakkale) ve Mizya'ya kadar olan yerleri Kalamis (Kalem Bey) ile onun oğlu Karesi aldı. Olimpüs (Keşiş=Uludag) civarında ve Vitinya'nın ötesindeki araziye Atman (Osman) adında bir başkası işgal etmişti. Sankaryüs (Sakarya) nehrinden Paflagonya'ya kadar uzanan yerler Umuriyüs'un (Umur) oğullarına geçmişti (1982: 40) (Bkz. Harita 10: Beylikler Dönemi).

Beyliklerin en güçlülere Menteşe (Mantakhias) ve Germiyan (Karmonos Alisurios) beylikleriydi. Köken olarak bir Menteşe komutanı olan Sasan Bey 1304'te bağımsızlığını ilan etti. Aydın Bey de tıpkı Sasan Bey gibi başlangıçtaki beyliğinden ayrıldı ve bağımsız bir yönetim kurdu. İzmir yakınlarında Saruhan Bey, Misya'ya doğru Karesi Bey, Bitinya'da Osman Bey, Kastamonu'da Çandar Ailesi gibi daha birçok Türk beylerinin kurduğu sayıları ve önemleri görece olarak sürekli değişen bağımsız beylikler Anadolu'da kendi birliklerini oluşturmuşlardır (Pitcher, 2013: 53-59).

Yukarıda tezim amaç ve kapsamını aşmamak üzere kısaca değindiğimiz Anadolu'nun tarihsel görüntüsü bize Anadolu'nun bir etnisite derintisi olduğu gösterir ve bu coğrafyada aslında etniste üzerine yorum yapmanın o kadar da kolay olmadığını kanıtlar. Hristiyanlık inancının da sadece Karaman aşiretine mensup kimi Türk topluluklarınca değil başka topluluklarca da kabul edildiği muhtemeldir.

1.1.4. Osmanlı Dönemi (1299-1923)

Selçuklu sultanının 13. yüzyılın ortasında Ertuğrul önderliğindeki Kayı boyundan gelen 400 Yörük Türk ailesinin Domaniç Dağı'ndan Söğüt'e kadar uzanan Bizans sınırına yerleşmesine izin vermesiyle (Pitcher, 2013: 62-63; Nakracas, 2013: 59) başlayan bu

siyasal oluşum üç kıtaya yayılan bir imparatorluğa dönüştü (Bkz. Harita 11: Osmanlı İmparatorluğunun Sınırları).

1453 yılında İstanbul'un alınmasından sonra Osmanlıdaki siyasal ve toplumsal yapı başat din karşısında çeşitli dinsel alt gruplar olarak biçimlendi ve toplumsal örgütlenme bu temel üzerine inşa edildi.

Çok uluslu ve kozmopolit nitelikli bir yapısı olan Osmanlı İmparatorluğu'nun idaresinde bulunan birbirinden oldukça farklı topluluklar din ya da mezhep temeline dayalı olan bir kimlikle tanımlanmıştı. Buradan hareketle etnisite tanımlama parametresinin din temelli olduğunu söyleyebiliriz. Dinsel cemaatlere dayanan ve "millet sistemi" olarak adlandırılan bu toplum modelinde kişiler/gruplar inanç farklılıklarına göre sınıflandırılmış ve aynı inanç sistemine sahip kişiler/gruplar kolektif bir kimlikle betimlenmişti. Söz konusu kolektif kimlikler hegemon yapı yani "Millet-i Hâkime" tarafından resmen tanınmış ve koruma altına alınmıştı.

Oldukça kalabalık bir dinler konglomerası olan Osmanlı'da kurumlaşmış başlıca din ve mezhepler Ortodoks, Ermeni, Musevi cemaatleriydi. Bu cemaatlere devletin hiyerarşik yapısı içinde bir tüzük tanınmış, "Milletbaşı" olarak adlandırılan cemaat başları sadece dinsel konularda değil yönetsel konularda da yetkili kılınmıştı. Cemaatler kendi içlerinde dil ve etnisite olarak oldukça heterojen bir yapıya sahipti. Farklı entisitelere mensup kişiler eğer Ortodoks inancına mensup ise Ortodoks milletine, Musevi ise Musevi milletine, Gregoryen ise Ermeni milletine uyruk sayılmış, bütün Müslümanlar ise dil, kültür, entisite farkı gözetilmeksizin Müslüman milleti olarak adlandırılmıştı.

Balkanlardan başlayarak Kuzey Afrika ve Orta Doğuyu da içinde alan oldukça geniş bir coğrafyada egemenlik kuran Osmanlı İmparatorluğu etnisite olarak da oldukça geniş bir yelpazeye sahipti. Bu çeşitlik içinde birleştirici öge olarak din kabul edilmiş ve topluluklar dinlerine göre bölümlenmişti. Yönetimdeki Müslüman milleti yanında, Musevi milleti, Gregoryan Ermeni milleti, Katolik milleti (19. yüzyılda Protestan milleti de) ve Müslümanlardan sonra en geniş topluluk olan Ortodoks milleti otonom yönetimlere sahipti. Osmanlı Türkleri Ortodoksları millet-i Rum olarak adlandırırdı.

Ancak imparatorlukta Ortodoks olan Bulgarlar, Romanlar, Sırlar, Valaklar¹³ Arnavutlar ve Araplar da bulunmaktaydı (Clogg, 1997: 10).

1870 yılında Bulgar Ortodoks Kilisesi'nin kurulması, Ortodoks kiliselerinin denetimi konusunda Rum ve Bulgar din adamları arasında yıllardır süren çekişmeyi arttırdı. Bu çok önemli ulusal bir sorun olarak görüldü, çünkü rahip belirli bir topluluğun *milliyetine* karar vermede etkili olabiliyordu. Eğer kişi ya da topluluk Rum kilisesi ile yakın bir ilişki içindeyse, bu o kişinin ya da topluluğun dilinden ya da geçmişinden bağımsız olarak *Rum* olmaya karar verdiği anlamına geliyordu. İmparatorlukta milliyetçiliğin ortaya çıkmaya başlamasıyla evrensel Ortodoks cemaatinin çökmesi, entisitesi kişisel bir seçim meselesi haline getirmişti (Karpat, 2010: 110).

Dikkat çekilmesi gereken bir diğer nokta ise Arslan'ın belirttiği gibi çağcıl anlamıyla Rum kelimesinin Greek/Yunan sözcüğü ile karşılaşma anlayışı 80-100 yıllık bir geçmişe sahiptir. Roma İmparatorluğu'nun Anadolu'ya egemen olmasıyla başlayan Doğu Roma/Bizans döneminde, din ve mezhep açısından aynı devlet ve kiliseye mensup olanların adı olan Rum (Roma) sözcüğü Osmanlı'nın bu topraklara egemen olması ile Ortodoks Kilisesine bağlı olanlar için kullanılmılmıştır. Böylece günümüze ulaşan bir Rum kavramı/entisitesi oluşmuştur (2005: 26). Tarihsel olarak Rum sözcüğü Roma kelimesinden türetilen ve dinsel değginlik belirten bir kavramdır.

Özetle, Osmanlı devlet yönetiminde ana dili Arapça olan bir Müslümanla, ana dili Türkçe olan bir Müslüman aynı millete, ana dili Arnavutça, Bulgarca, Yunanca, Slavca, Arapça veya başka diller olan Ortodoksların hepsi aynı millete bağlı kabul edilmiştir. Bu bağlamda altı çizilmesi gereken nokta o dönemdeki “Rum”, “Ermeni” veya “Musevi” çağrışımının çağcıl anlamıyla dili ortak bir etnisiteyi çağrıştırmaması gerektiğidir.

Buraya kadar Anadolu Ortodoksların entik kimliğini tarihsel olarak/dıştan bakış açıyla değerlendikten sonra, içten bakış açıyla bir değerlendirme yapmak adına Balta'nın 1718 yılından 1929 yılına kadar bu topluluğa yönelik yazılmış Karamanlıca kitaplarda topluluğa nasıl seslenildiğini ortaya koymak için birçok kitabın önsözünü tarayarak elde ettiği sonuçlara bakabiliriz: “Hristiyanlar” hitabı daha çok 1743-1918 yıllarında

---

¹³ Rumencenin farklı bir formunu konuşan göçebe bir topluluk.

yayımlanan kitapların önsözünde görülürken, “Hristiyan Ortodosklar” hitabı 1718-1884 yılları arasında Kitab-ı Mukaades Şirketinin ortaya çıkmasından (1826) sonra daha sık görülmektedir. Ve son olarak “Anadolulu Hristiyanlar” hitabı 1718-1883 yılları arasında fakat 1802 yılından 1846’ya kadar daha sık kullanılan bir hitaptır” (2014a: 109; 2014b: 136).

Sonuç olarak 19. yüzyıla değin Osmanlı Anadolu’sunda bir kişinin kimliğini *emik* ve *etik*¹⁴ bakış açısıyla yorumlayacak olursak *kişinin dini, etnisitesini belirleyen parametredir* sonucuna varırız. Ve temel alınan parametrelerin zamanla değışmesi sonucu etnik kimlikte de değışiklikler meydana gelmiş kişinin/devletin etnisiteye bakışı değışmiştir.

1.1.5. Mübadele Dönemi (1923)

19. yüzyıldan itibaren çözüme sürecine giren çokuluslu Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılmasıyla geriye çokuluslu demokrasiler değil, sınırları çok kesin belirlenmiş ulus-devletler kaldı. Çizgiler çekildi ve halklar iki taraftan birine geçmeye zorlandı (Clark, 2008: 5). Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra İsviçre’de imzalanan Lozan Antlaşması 10 Ocak 1923 Çarşamba oturumu ile Türkiye ve Yunanistan arasında önceden beri konuşulan zorunlu nüfus değışimi şu şekilde karar altına alındı:

Madde 1: Türk topraklarına yerleşmiş Rum Ortodoks dininden Türk uyruklarıyla, Yunan topraklarına yerleşmiş Müslüman dininden Yunan uyruklarının, 1 Mayıs 1923 tarihinden başlayarak, zorunlu mübadelesine (échange obligatoire) girişilecektir. Bu kimselerden hiçbiri, Türk Hükümetinin izni olmadıkça Türkiye’ye, ya da Yunan Hükümetinin izni olmadıkça Yunanistan’a yeniden dönerek orada yerleşemeyecektir (Lozan Barış Konferansı, 2001: 82).

Yukarıdaki maddede görüleceği gibi mübadelede sadece dinsel kimlik dikkate alınmış, etnisite birliğinin dinsel birlik ile gerçekleşeceği düşünölmüştür. Lozan Müzakeresinin tarafları kimliği din üzerinden tanımlayan Osmanlı millet sistemini ölçüt olarak kabul etmişlerdir.

¹⁴ Emik ve etik yorumlar ile ilgili olarak bkz. Bozkurt Güvenç, *İnsan ve Kültür*, Boyun Yay., İstanbul, 2015, s.128-144.

Belli'nin ifade ettiğine göre Batı Anadolu ve Doğu Trakya'dan 1.200.000'e yakın Ortodoks Yunanistan'a göç etmiştir (2004: 89). On dokuzuncu yüzyılın yükselen Yunan ulusçuluğu için Anadolu'daki Ortodokslar büyük önem taşıyordu. 1910 Osmanlı istatistiklerine göre Anadolu nüfusunun 1.7 milyondan fazlasını Ortodoks Hristiyanlar oluşturuyordu. Aynı yıl Yunanistan nüfusunun 2.6 milyon olduğu göz önüne alınırsa yalnızca demografik anlamda 19. yüzyılın Yunan ulusçuluğu için Anadolu'daki Ortodoksların ne denli önem taşıdığı kolaylıkla anlaşılabilir (Mackridge, 2005: 347). Yunanistan nüfusun azlığı hesaba katıldığında göçün muazzam büyüklüğü dikkat çekicidir.

Türkofon Ortodoksların yaşadıkları toplumda ait olduğu dilsel ve dinsel grupların birbirinden farklı oluşu onların hangi gruba ait oldukları konusunda açmazla düşmelerine neden oluyordu. Örneğin Kurtuluş Savaşı yıllarında bir kısmı Yunan tarafını bir kısmı ise Türk tarafını tutmuştu. Savaş sonrası imzalanan Lozan Antlaşması ile Rumca konuşan dindaşları gibi Türkiye'yi terk etmek zorunda kaldılar.

1.2. KARAMANLICA

Aristotelis Kourtidis'in 1909 yılında Yunanca olarak Antalya'dan öğrenim için Atina'ya giden iki Türkçe konuşan Rum Ortodoks gencine ithafen kaleme aldığı *Küçük Asyalıların Dili ve Öğrenme Tutkusu* adlı yazısından öğrendiğimiz kadarıyla o dönemde Karamanlıca adı anadili Türkçe olan Ortodoksların konuşma dilini ifade ediyordu:

Öğrenmenin karşısında duran en büyük engel, Marmara'nın doğusundaki Küçük Asyalı soydaşlarımızın eskiden ve çoğunlukla bugün bile başka bir dil konuşmalarıydı. Anadil olarak Rumcanın kullanıldığı Troya'dan Likya'ya kadar uzanan Küçük Asya'nın batı şeridi dışında, kuzeyde Gürcistan sınırından, güneyde Suriye sınırına kadar uzanan bölgede on binlerce insan Türkçe'nin ağır ve kaba bir ağzı olan ve İstanbul'dakilerin Karamanlıca dedikleri bir lehçesini konuşmaktaydılar ve hâlâ konuşmaya devam ediyorlardı (Kourtidis, 2014: 153).

Akademik anlamda Karamanlıca teriminin Yunan harfleri ile yazılmış Türkçe için kullanımı Balta'nın araştırmalarına göre ilk kez 1932 yılında R.D. Dawkins tarafından yayımlanan *Medium Aevum* çalışmasıyla gerçekleşmiştir (2014d: 163).

1.3. KARAMANLICA YAYINLAR

Kourtidis'in Küçük Asya'da anadili Türkçe olan Ortodoksların Türkçeyi eğitimsiz kişilerin şifahen öğretebileceği herhangi bir dil kadar eksik ve yetersiz konuştuklarını, bilgilerinin gündelik hayatta karşılıklarına çıkan maddi varlıkları ve aile içinde ya da sosyal ilişkilerinde yaşadıklarını ifade etmeye yetebildiğini (2014: 153-154) söylemesi aslında bu insanların büyük çoğunluğunun okuma-yazma bilmeyen insanlardan oluştuğunu gösterir. Şehir merkezlerinde yaşayan veya okumak için bu merkezlere gelenlerin çabalarıyla oluşturulan Karamanlıca yayınlar da aslında yine okuma-yazma bilen sınırlı bir kesim tarafından takip edilmekteydi. Nitekim Balta'nın Karamanlıca yayınlarla ilgili olarak Misailidis'in önemini belirttikten sonra "Misailidis ve onun Karamanlıca gazetesi *Anatoli*, genellikle bir grup entelektüelin ve Anadolu'dan İstanbul'a okumak için gelen öğrencilerin ilgisini çekmiştir." (2014b: 134) tespiti yine en uzun ömürlü Karamanlıca gazete olan *Anatoli*'nin 20. yüzyılın ilk on yılında abone sayısının 600'ü geçmemesi (2014f: 251) bu kanıyı doğrulamaktadır.

Anhegger'in o dönemde yayımlanan Bulgar gazetelerinden edindiği bilgiye göre Ortodoks kilisesi özellikle 19. yüzyılda kendisini aynı zamanda milliyetçi Yunan kilisesi olarak görüyor, kiliselerde Yunancadan başka dil kullanmak istemiyordu. Bu katı davranışı nedeniyle Bulgar Ortodoksları ile çeşitli sorunlar yaşadı. Patrikhane'nin bütün direnişine karşın Osmanlı Hükümeti 1872 yılında ayrı bir Bulgar Ortodoks kilisesi kurulmasına izin verdi. Türkçe konuşan Ortodokslar da bunun üzerine eyleme geçti ve Papa Eftim'den elli yıl önce 1870 yılında Langa'da oturan Karamanlılar başlarında piskoposları olduğu halde kilisede vaazın ve dinsel törenlerin Türkçe olmasını istediler. Patrikhane onlara karşı Osmanlı hükümetinden yardım istemek zorunda kaldı (1985: 23-24).

Böylece Fener Rum Patrikhanesi çevresinden din adamlarıyla, seküler aydınlar kendilerini Anadolu Ortodokslarının aydınlatılmasına adanmış, özellikle Batılı misyoner propagandalarının bu kitleler üzerindeki etkisi azaltmak için Ortodoks Kilise'nin dogmalarıyla dinsel vecibelerini Anadolu'daki Hristiyanlara öğretmek için ilmi halleri, ilahileri ve başka dini metinleri Türkçeye çevirerek Yunan harfleri ile yani Karamanlıca yayımlamışlardır (Balta, 2014c: 147, 150).

Anhegger de Karamanlı edebiyatın dinsel bir zorunluluktan doğduğunu ileri sürer. Ortodoks kilisesi, Anadolu'da yaşayan ama Yunanca anlamayan dindaşları üzerindeki etkisini zamanla yiteceği korkusuyla dinsel metinlerin Türkçeye çevrilmesi ve bu çevirilerin halkın anlayabileceği bir dille yazılması gerektiğine inanarak bu edebiyatın doğuşunu gerçekleştirmiştir (1988: 647).

Kitapların yayıncıları, Patrikhane'nin yanında, kendini Ortodoksluk davasına adanmış din adamları ile aynı zamanda Anadolu Hristiyanlarına "ışığı taşımak" görevinde olduklarına inanan ruhban sınıfından gelmeyen aydınlarıdır. Bunlar, İstanbul'da Evangelinos Misailidis'in derneği ile bu kentte veya İzmir ve Atina'da öğrenim görmek yahut kiliseye hizmet etmek için gittikten sonra kendi "küçük vatan"larına dönen bir avuç okumuş kişilerdir (2014d: 191-192).

Anadolulu Ortodokslarını aydınlanma misyonu ilk olarak Petropoulou'nun dediği gibi başlangıcından Tanzimat Dönemine kadar yapılan büyük çoğunluğunun dinsel ve ayinsel karakterli olan Karamanlca yayınlarla başlar (2007: 97). Balta, bu yayınlar hakkında bilgi vererek Yunan harfleriyle basılan ilk Türkçe metnin Martin Crusius'un *Turco-Graeciae* adlı yapıtının içindeki *Gennadios Sholarios'un İtirafı* (1584) olduğunu, ancak sistemli olarak ilk yayınların 1718 yılında Nafpaktos ve Arta Metropoliti Neofitos Mavronatis Mavromatis'in yayımladığı *Απάνθισμα της Χριστιανικής πίστεως = Gülzâr-ı İmân-ı Mesihî* ile Mesgnien Meninski'nin (1623-1698) dört ciltlik sözlüğü ve Morali Kanelllos Spanos'un hazırladığı 1700'lerin ortasına doğru yayımlanan *Türkçe-Yunanca Gramer* ile başladığını söyler (2014c: 147-148; 2014d: 165-192).

Din dışı konularla ilgili yayınların ortaya çıkışı Tanzimat'tan sonra Batı'dan yapılan çeviriler ile gerçekleşir. Ancak bu çevirilerin öncesinde ilk din dışı yayın olarak kabul edebileceğimiz kitap 19. yüzyılının başında yayımlanan ve birçok baskı yapan Zaharias Agioritis'nun (Aynorozlu) *Türkçe-Yunanca Sözlük*'üdür. Yabancı dildeki edebi eserlerin çevirisi 1851'de *Komfukios Filozofun Meharet-i Ünsiyeti* ile başlar (2014d: 182-183). İlk roman çevirisi 1853 yılında Daniel Defoe'nin İngilizce olan *Robinson Crusoe* eseridir. 1960'lı yıllarda *Les Mémoires de Napoléon* çevirisi yayımlanmıştır. Sonraki yıllarda da devam eden çevirilerin yaklaşık yirmi tanesi Fransız romanlarıdır. Çeviriler 19. yüzyıl Fransız edebiyatını temsil eden Eugène Sue, Xavier de Montèpin

(Petropoulou, 2007: 100) gibi dönemin ünlü yazarlarından yapılmaktaydı. Çevirileri yapılan kitapların listesi şöyledir:

Daniel Defoe (1659-1731) tarafından 1719 yılında yayımlanan *Robinson Crusoe*, François de la Mothe Fénelon (1651-1715) tarafından 1694 yılında yayımlanan *Télémaque*, L'Abbé Antoine-François Prévost d'Exiles (1697-1763) tarafından yazılmış *Manon Lescaut*, Napoléon Bonaparte (1769-1821) tarafından kaleme alınmış *Les Mémoires*, ve Paul de Kock (1793-1871), Alexandre Dumas (1803-1870), Eugène Sue (1804-1857), Edgar Allan Poe (1809-1849), Xavier de Montépin (1823-1902) yapıtları çevrilen diğer yazarlardır (104-105). Ayrıca *Anatoli* Matbaasında çevirisi yayımlanan 20 romandan 14'ünün çevirisi bizzat Misailidis tarafından yapılmıştır (101).

Balta Karamanlıca yayınların sistemli olarak başladığı 1700'lü yıllardan başlayarak Karamanlıca kitapları özelliklerine göre şu şekilde bölümlenmiştir:

Yıllar	Toplam Kitap Sayısı	Dinsel	Din Dışı
1711-1720	1	1	-
1721-1730	-	-	-
1731-1740	-	-	-
1741-1750	2	2	-
1751-1760	6	6	-
1761-1770	4	4	-
1771-1780	3	3	-
1781-1790	7	7	-
1791-1800	9	8	1
1801-1810	20	18	2
1811-1820	18	13	5
1821-1830	9	8	1

1831-1840	43	35	8
1841-1850	21	9	12
1851-1860	42	16	26
1861-1870	44	26	18
1871-1880	61	30	31
1881-1890	83	36	47
1891-1900	91	60	31
1901-1910	62	28	34
1911-1920	57	13	44
1921-1935	19*	9	10
Tarihsiz	15**	5	10
Eksik Kitaplar	11	3	8
Toplam	628***	340	288

* Bu 19 kitabın bazıları tarihsiz basılmışlardır. Ancak bunların Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Anadolu'dan göçenler tarafından yayımlandıklarını biliyoruz.

** Bu kitapların büyük kısmı, 19. yüzyılın son on yılı ile 20. yüzyılın ilk yılları arasında yayımlanmıştır.

*** Bu sayıya 17 duvar ve el ilanı da dâhildir (2014d: 169).¹⁵

İbar, Karamanlıca basılan kitapları dinsel kitaplar, Anadolu (Türk) folkloruyla ilgili kitaplar, gramer, dil, tarih, coğrafya, müzik gibi konularda öğretici kitaplar ve sözlükler,

¹⁵ Karamanlıca yani Yunan harfli Türkçe ile basılan eserlerin künye bilgileri hakkında detaylı bilgi için bkz. Günil Özlem Ayaydın Cebe, *19. Yüzyılda Osmanlı Toplumı ve Basılı Türkçe Edebiyat: Etkileşimler, Değişimler, Çeşitlilik*, Bilkent Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

rüya tabiri, yıldızname gibi konularda eğlendirici kitaplar ile son olarak roman çevirileri gibi türlere ayırmıştır (2012: 68-75).

Karamanlıca çevirilerin, kitabın orijinal dilinden mi yoksa Yunanca çevirilerinden hareketle mi yapıldığını anlamamıza izin verecek bir araştırmanın yoklugundan dolayı bu konuyla ilgili söyleyeceklerimiz ancak yorumlama olacaktır. 1860-1870 yıllarında Yunan edebiyatına baktığımızda çeviri romanların yüzde doksanının Fransızca romanlar olduğunu, öyle ki “çeviri roman” deyimini ile “Fransızca roman”ın aynı anlama geldiğini görürüz. Diğer taraftan, Karamanlıca yayımlanan Fransızca romanların çevirmen ve yayıncılarının çoğunluğunun da Yunan kültürü etkisinde olduklarını, Atina’da olup bitenleri izlediklerini göz önünde bulundurursak bu çevirilerin Yunancalarından yapılma olasılıklarının hayli yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim Balkan dillerindeki Batı Avrupa yazarlarının birçok çevirisinin eserlerin orijinal dillerinden olmayıp daha önceden yayımlanmış ve geniş kitle tarafından da tanınmış Yunanca çevirilerinden olduğu üzerine araştırmalar vardır (Balta, 2014d: 185).

1870’lere doğru yayımlanan *Köroğlu*, *Âşık Garip*, *Şah İsmail* gibi halk hikâyelerinin yanı sıra 1891’de Ahmet Mithat’ın *Yeniçeriler* ve *Şeytan Kayası* gibi Osmanlıca Türkçesiyle Arap harfli olarak yazılmış birçok eser de Türkçe olarak Yunan harfleri ile yeniden yayımlanmıştır (187-188).

Günümüzde sayımı yapılan 628 Karamanlıca kitabın pek azı orijinaldir, birçoğu dinsel olan bu yapıtların hemen hepsi asıllarına göre kısaltılmış, üzerinde oynanmış eserlerdir. En çok tekrar baskısı yapılan dinsel kitaplar *Zebur*, *İlahiler*, *İncil*, *İbadetname*, azizlerin hayatı ve popüler dinsel şiirlerdir. Dinsel olmayanlardan ise bizim üzerine çalışma yaptığımız *Geneviève*, *Köroğlu*, *Âşık Garip*, *Şah İsmail* en çok baskısı yapılan eserlerdir (190; İbar, 2012: 70-72). Görüleceği gibi Karamanlıca yayınları çeviri kitaplar oluşturur yani Karamanlıca aslında bir çeviri edebiyattır.

Karamanlıca yayınlar ağırlıklı olarak en uzun ömürlü Karamanlıca gazete olan *Anatoli* ve yayımcısı Evangelinos Misailidis’in etrafında toplanmıştı (Balta, 2014c: 150; 2014f: 248). *Anatoli* matbaasının yanında bu yayınlar Patrihane’nin kendi basımevinde, *De Castro* matbaası ve çeşitli Ermeni yayınevlerinde basılmıştır. Bundan başka Balta’nın belirttiği, *British and Foreign Bible Society*, *London Missionary Society*, *Prayer Book*

and Homily Society, Religious Tract Society, Society for Promoting Christian Knowledge, American Board of Commissioners for Foreign Missions, Internationale Tractgesellschaft Hamburg gibi misyoner örgütler de yayıncılık konusunda oldukça etkindir (2014d: 170-171).

Anatoli gazetesinin yanında Karamanlıca yayımlanan diğer süreli yayınlar ise Afitâb, Aktis, Anatheorisis, Anatol Ahteri, Anatolikos Astir, Angeliavoros, Areti, Asya, Beşaret'ül Maşrik, Fitne, Kukurikos, Mekteb'ül Fünûn-i Meşrikî, Mikra Asya, Nea Anatoli, Prosfigiki Foni, Şafak, Şark, Terakki ve Zembur'dur (2014h 259-276).

Yukarıda sözü edilen Karamanlıca kitap ve süreli yayınların dışında Karamanlıca olarak okuma ve alfabe kitapları, yine kayıtlara geçmiş bir coğrafya kitabı gibi ders kitapları, düsturlar¹⁶, tüzükler, ticaret dünyası ile ilgili çek ve senetler, faturalar, işyeri kartları ve katvizitler, mühürler, hatta reklamlar, kullanma kılavuzları, piyango bileti, paralar ve pullar, salname, ruzname ve takvimler, mektuplar, ölüm ilanları, mezar taşları, 1993 yılında Cem Behar tarafından yayımlanan güfte ve/veya nota içeren 23 musiki yayını ve başka musiki parçaları da bulunmaktadır (İbar, 2012: 6-65).

Karamanlıca kitapların İstanbul'dan sonra basıldıkları diğer önemli merkezler Venedik, İzmir ve Atınadır. 10 kitap ile Londra, 5 kitap ile Selanik, 4 kitap ile Samsun ve 3 kitap ile Odessa'dan sonra ikişer kitap basımı ile Trabzon, Leipzig ve Bükreş gelir. Son olarak Basel, Paris, Samos, Patras, Hermupolis, Viyana, Varna, New York, Cezire-i Sira, Amsterdam, Melenik, Kalamata, Malta ve Kayseri'de tek kitap basılmıştır. (66)

Son olarak günümüze değin Karamanlıca kitapların sayısını saptamak için çeşitli kataloglama çalışmaları yapılmış¹⁷ ancak hâlâ bilinmeyen, bilinse de nüshalarına

¹⁶ Osmanlı yasaları ve yönetmelikleri.

¹⁷ Nezaret-i Maarif-i Umumiye (Eğitim Bakanlığı) tarafından 1310 (1894-95) yılında İstanbul'da Matbaayı Amire'de basılmış bir kitap kataloğu bulunmaktadır. Bu kitap kataloğu basılmasına izin verilmiş kitaplar için bir "izin defteri" niteliğindedir. Kitapta basılmasına izin verilmiş 25 adet Karamanlıca kitap belirtilmiştir ki, bunlardan 19'u günümüzdeki Karamanlıca kaynaklarda yer almamaktadır. Kitabın epey uzun bir adı vardır. 204 büyük boy sayfalık bu kitapta tablolar *halinde Kitab-ı Diniye, Kitab-ı Diniye-i Gayrimüslime, İlm-i Hukuk ve Kavanin ve Nizam, Kitab-ı Fenniye, Kitab-ı Lisan ve Kitab-ı Edebiyat* ana bölümleri altında kitaplar sınıflandırılmış ve her bir kitap için adı, eser sahipleri, konusu, telif mi tercüme mi olduğu, dili ve basım tarihi bilgileri verilmiştir. Diller Türkçe, Arapça, Farsça, Rumca, Ermenice, Fransızca vb yanında Huruf-ı Ermeni Lisan-ı Türkçe ve Türkçe ül İbare Rumca el Huruf veya Rumî ül Huruf, Türkî ül İbare veya Huruf-ı Rumî Lisan-ı Türkî'de yer almıştır. Bu katalog sayesinde, bugün Karamanlıca ya da Yunan harfli Türkçe dediğimiz bu yazılı dile Osmanlı devrinde Rumî ül Huruf,

ulaşılmayan kitap, el yazma ve süreli yayın¹⁸ ortaya çıkabilmektedir. Özellikle Türkiye ve Yunanistan'da bulunan çeşitli göçmen derneklerinde, aile veya koleksiyoncuların arşivlerinde bulunan, konuya ilgi duyan araştırmacıların kendi çabalarıyla edindikleri malzemelerle eldeki malzemeye her an yenilerini eklenebilir. Ayrıca Mübadele'den sonra KAAM'ın desteğiyle Yunanistan'da köy köy dolaşarak Karamanlıca malzemeleri

---

Türkî ül İbare veya Huruf-ı Rumî Lisan-ı Türkî de denildiği ortaya çıkmaktadır. Bu kitapta yer alan kitaplar 1876-1892 yılları arasında yayın izni almış Karamanlıca kitaplardır (İbar, 2012: 81-82; 169-170).

1927 yılında Bible House'un İstanbul'da Ermenice ve İngilizce olarak bastırıldığı *Catalogue of Book On Sale Bible House Constantinople* adlı katalogta satışa sunulan kitaplar sırasıyla *Ermeni Harfli Türkçe* (Armeno-Turkish), Ermenice (Armenian), *Rumî Hurufat ile Türkçe* (Greco-Turkish), *Yunanca* (Greek) ve *İngilizce* olarak sınıflandırılmıştır. Bu katalogta 13 adet Karamanlıca kitap vardır. Bu 13 kitaptan ikisi günümüze ulaşmamıştır (İbar, 2012: 82-83; 171-172).

Milli Kütüphane'nin *Eski Harfli Türkçe Basma Eserler Bibliyografyası (Arap, Ermeni ve Yunan Alfabeliyle) 1584-1986* adlı 2001 tarihli CD'sinde Yunan harfli 803 kayıt yer alır.

Sévérien Salaville ve Fuσène Dalleσsio *Karamanlidika. Bibliographie analytique d'ouvrages en langue turque imprimés en caractères grecs. volume 1 (1584-1850). Athènes. 1958. volume 2 (1851-1865). Athènes 1966. volume 3. (1866-1900), Athènes, 1974.* Bu üç ciltlik çalışmada 1900 yılından önce yayımlanmış 333 başlık (kitap) yer alır.

Evangelia Balta. *Karamanlidika. Bibliographie analytique d'ouvrages en langue turque en caractères grecs Additions (1584-1900)* Athènes. Centre d'Etudes d'Asie Mineure, 1987. Bu eserde 1900 yılından önce basılmış ve daha önce bilinmeyen 163 başlık (kitap) yer alır.

Evangelia Balta. *Karamanlidika. Bibliographie analytique d'ouvrages en langue turque en caractères grecs XXe siècle* Athènes. Centre d'Etudes d'Asie Mineure, 1987. Bu eser 20. yüzyıla ait kitapları kapsar ve 138 başlık (kitap) yer alır.

Evangelia Balta. *Karamanlidika. Nouvelles additions et compléments I.* Athènes. Centre d'Etudes d'Asie Mineure, 1997. Son olarak üçüncü ek cilt ise 18. ile 20. yüzyılları kapsar ve 122 başlık (kitap) içerir.

¹⁸ Karamanlıca süreli yayınlar hakkında bkz: Evangelia Balta "La revue karamanlie AKTIS I= le Rayon lumineux. Revue périodique hebdomadaire traitant de sujets religieux, politiques et scientifiques". in: *Beyond the Language Frontier. Studies on the Karamanlis and the Karamanlidika Printing* Istanbul 2010 nn 135-143. E. Balta "Le journal karamanli Mikra Asia vani Anatoli d'Evangélinos Misailidis dans la tourmente du Schisme Bulgare" in: *Beyond the Language Frontier. Studies on the Karamanlis and the Karamanlidika Printing* Analecta Isisiana CX The Isis Press Istanbul 2010 nn 153-176. E. Balta "I ARETI (La Vertu): Revue micrasiatique illustrée, bi-mensuelle, née en 1912". in: *Problèmes et approches de l'histoire ottomane. Un itinéraire scientifique de Kavseri à Föriboz.* Analecta Isisiana XXVIII The Isis Press Istanbul 2010 nn 201-244. E. Balta "The first family periodical in the Ottoman Empire: A Karamanli Magazine in Smyrna (1849-1850)". in: *Miscellaneous Studies on the Karamanlidika Literary Tradition.* The Isis Press. Istanbul. 2013. nn. 109-152. E. Balta. "The Karamanli Newspaper Phostir or Fener. A Futile Publication Effort (1909)". in: *Miscellaneous Studies on the Karamanlidika Literary Tradition.* The Isis Press. Istanbul. 2013. nn. 153-170. E. Balta. "Karamanlidika Press (Smyrna 1845-Athens 1926)". in: *Beyond the Language Frontier. Studies on the Karamanlis and the Karamanlidika Printing.* Analecta Isisiana CX. The Isis Press. Istanbul. 2010. nn. 107-121. E. Balta. "A Notebook on the History of the Karamanlidika Press". in: *Festschrift in Honor of Ioannis P. Theoharides. Studies on the Ottoman Empire and Turkey.* vol. II (eds) Fvangelia Balta, Georgios Salakidis, Theoharis Stavrides, The Isis Press, Istanbul, 2014, pp. 61-83. çalışmaları öncü kabul edilmektedir.

kataloglama çalışması yapan Eugène Dalleggio'nun şu an Gennadius Kütüphanesi'nde bulunan dökümanları arasında yani Balta'nın deyişle “bilgi kırıntılarının bizi yönlendirdiği başka yerlerde” yeni Karamanlıca eserler ortaya çıkabilir. (2014: XIII)

1.4. EVANGELİNOS MİSAİLİDİS VE ANATOLİ MATBAASI

1820 yılında Manisa'nın Kula ilçesinde doğan Misailidis¹⁹ Anhegger'in belirttiği gibi İzmir'de Yunan okulunu bitirdikten sonra Atina'da Edebiyat Fakültesinden diploma aldı. Ortodoks Patrikhanesinin görevlisi olarak İskenderun'da bir süre çevirmenlik yaptıktan sonra İzmir'e dönerek Türkçe öğretmenliği yaptı (1985: 16). 1890 yılında İstanbul'da vefat eden Evangelinos Misailidis matbaacı, yayıncı, gazeteci yazar ve aynı zamanda gazeteciydi. Yaşamının sonuna kadar kalemi elinden düşürmeyeyen yazar adeta bir eğitimci misyonuyla toplumu çağdaş dünya ile entegre etmeye çalıştı. Telif eserlerin dışında Yunanca ve Fransızca'dan çeviriler de yaptı. Çabalarından ötürü kendisine patrikhane tarafından “Milli Eğitimci” rütbesi, Yunan hükümeti tarafından bir nişan, Osmanlı yetkililerince ise “Paşa” ünvanı verildi (16).

Evangelinos Misailidis'in ilk çıkardığı Karamanlıca gazete, 12 Ocak 1845 yılında yayımlanan ve siyasi haberleri iletmeyi amaçlayan *Pelsaret-il Maşrik'ti* ancak 1846 yılı sonunda bu gazetenin yayını sona erdi. 1849-50 yıllarında İzmir'de aylık resimli Karamanlıca olarak yayımladığı ilk dergisi ise *Mektebü'l-Fünûn-i Meşrikî*dir. Hemen hemen aynı yıllarda yine İzmir'de haftalık siyasi bir gazete olan *Şark'ı* yayımlandı ve bu

¹⁹ Misailidis'in en eski biyografisi için bkz.: Karamanlıca iki ayda bir çıkan *Terakki* gazetesinde (15 Mayıs 1888), s.53-56'da bulunan İ. Polivios tarafından kalem alınan yazı; kendi gazetesi Anatoli'de (no: 4292, 51. yıl, 5 Şubat 1891) ölümünden kırk gün sonra anma vesilesiyle yayımlanan yazı; *Mikrasiatikon Imerologion “O Astir” 1913* salnamesinde s. 170-172'de bulunan İ.Limnidis tarafında kaleme alınan yazı; *Ekklisiastiki Alitheia* gazetesinde (5 Ocak 1890), s. 4-5'te ölüm haberi ile kısa bir yaşamöyküsünün yer aldığı yazı; ayrıca R. Anhegger, “Evangelinos Misailidis'in Temaşa-i Dünya Adlı Kitabı ve Türkçe Konuşan Ortodokslar Sorunu”, *Beşinci Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İstanbul 23-28 Eylül 1985, Tebliğler, II. Türk Edebiyatı*, c. 1, İstanbul, s. 15-24; a.g.y., “Evangelinos Misailidis ve Türkçe Konuşan Dindaşları”, *Tarih ve Toplum*, 50 (Şubat 1988), s. 73-76, 175-177; T. Kut, “Temaşa-i Dünya ve Cefakar ü Cefakeş'in Yazarı Evagelinos Misailidis Efendi”, *Tarih ve Toplum*, 48 (Aralık 1987), s. 342-346; Stratis Tarinas, “Οι καραμανλίδικες εκδόσεις του Ευαγγελινού Μισσηλίδη” [Evagelino Misailidis'in Karamanlıca Yayınları], *Sylloges*, Şubat 1991, s. 117-125, a.g.y., “Ευαγγελινός Μισσηλίδης: Το εκδοτικό έργο. Πρώτη αναγραφή αυτοτελών δημοσιευμάτων του” [Evangelinos Misailidis: Yayıncılığı. Müstakil Yayınlarının İlk Kaydı], *Í kath'imas Anatoli*, 3 (1996), s. 299-327 (Balta 2014d: 186).

yayını matbaasını yangında kaybede kadar sürdürdü. Yangından sonra on yıldır yayıncılık yaptığı İzmir'den ayrıldı ve İstanbul'a yerleşti. (Balta, 2014f: 249)

Balta'nın Misailidis'in torunu Petros Misailidis'ten yaptığı alıntıya göre Evangelinos Misailidis 1850 yılında İstanbul'a gelmiş ve *Fûnun-i Şarkiyeye-Risale-i Havadişi* yayımlamaya başlamış ve kısa bir süre sonra da gazetesinin adını *Anatoli* olarak değiştirmiştir (2014f: 249).

Reâyâ-yı Devlet-i Âliyye'den İzmirli Evangelinos Missalidis bir Osmanlı gazetesi çıkarmak için “ziraat, ticaret ve fenne dair bir *revue* için” 1 Nisan 1850 yılında başvuru da bulunmuştur (Ortaylı, 2014: 293, 296). Böylece süreli yayın hayatına başlayan *Anatoli* gazetesi Yunan harfleriyle Türkçe olarak Birinci Dünya Savaşı yıllarına kadar yayımlanmıştır.

Petropoulou Misailidis'i sahibi olduğu matbaa ve gazetesi ile Karamanlıca yayınların bir nevi patronu olarak niteler. 19. yüzyılda Doğu'da matbaacılıkta meydana gelen gelişmelerle modernleşme çabalarına Misailidis'in de etkileri öncelikli bir yere sahiptir. Bu bağlamda 1850'lerde İstanbul'da Karamanlıca bir gazete olan *Anatoli* gazetesi Atina'dan Kafkasya'ya Arta ve Yanya'dan Odesa, Suriye ve Mısır'a kadar yayılmış uzun soluklu bir gazetedir. Lucien Febvre'nin Fransa'daki 19. yüzyılı “Bu yüzyıl bu yeni ortaya çıkan biçimin, gazetenin zaferidir.” olarak tanımlaması gibi Doğu'da da benzer bir durum okur-yazar olmak *le triomphe du journal* ile ortaya çıkmıştır (2007: 100).

Kapadokya Araştırmacısı Emmanuel Tsalikoglou Küçük Asya Araştırmaları Merkezi Arşivindeki el yazmalar sayesinde Türk dilli yayınlanan *Anatoli*'nin oynadığı birleştirici rolü açıkça ortaya koyar:

Karadenizli olan babamın kuşağı gibi, İstanbul'da yaşayan ve hiç bir suretle Yunanca bilmeyen veya çok az bilen Kilikyan'ın güçlü ekonomik aktörleri için gazete yani *Anatoli* ve bu tarz yayınlar müthiş bir ihtiyaçtı (Petropoulou, 2007: 101).

Gazete, Batı edebiyatının yaygınlaştırılmasında oldukça önemli bir rol oynamıştır. Yeni basılmış romanları haber vermekle kalmamış, seriler halinde çevriler de yayımlamıştır *le roman feuilleton* (101). Yani *Antaoli* bir nevi Avrupa entelektüel hayatını İmparatorluğa taşıyan bir köprü konumundaydı. Bu yüzden sadece Türkçe konuşan Ortodokslara değil her kesimden insana hitap ediyordu.

Okuyucularının kim olduğu sorusuna Balta'da yaptığımız şu alıntı bir cevap olacaktır: “Misailidis ve onun Karamanlıca gazetesi *Anatoli*, genellikle bir grup entelektüelin ve Anadolu'dan İstanbul'a okumak için gelen öğrencilerin ilgisini çekmiştir.” (2014b: 134)

Anatoli gazetesinden başka, *Beşaret-ül Maşrik*, *Kukurikos*, *Mekteb-ül Fünûn-i Meşrikî*, *Nea Anatoli*, *Şark* adlı süreli yayınlarını da çıkaran (2014h: 259-176) Misailidis Anadolu'lu Ortodoksların eğitilmesi yönünde öncü bir rol oynar ve oldukça üretkendir. Öyle ki tek başına Karamanlıca kitap üretiminn yüzde 30'u olan 92 eseri basmıştır. Oğulları ile birlikte *Anatoli* gazetesinin matbaasında hatırı sayılır kitabı çevirmiş ve yayımlamıştır (2014d: 189).

İzmir'deyken *İrfanname* adlı bir kitap yazan Evangelinos Misailidis'in (Anhegger, 1985: 16) ayrıca 1839 yılında Yunanca yayımlanan Grigorios Palaiologos'un *O Polypathis* (Cefâkeş) romanının Karamanlıca adaptasyonu olan *Temaşa-i Dünya* adlı bir romanı vardır. Bu roman ilk önce tefrika olarak 1871'de *Anatoli* gazetesinde yayımlanmış, çok daha sonraları 1924-1926 yıllarında Atina'da yayımlanan Chariton Polatoglou'nun Türkçe gazetesinde *Προσφυγική Φωνή / Μουχατζήρ Σεδασιή* [Muhacir Sedası] yeniden yayımlanmış ve son olarak R. Anhegger ve V. Günyol tarafından *Seyreyle Dünyayı*, *Temaşa-i Dünya* ve *Cefakar ü Cefakeş* adıyla Latin harflerine aktarılmıştır (Balta, 2014d: 183-184).

1890 yılında İstanbul'da vefat eden Misailidis Balıklı Rum Mezarlığı'na defn edilmiştir.

2. BÖLÜM: YENOVEFA HİKÂYESİ

Dünya literatüründe bilinen adıyla *Genovefa* oldukça popüler bir anlatıdır. *Genovefa*, Brabantlı Genevieve efsanesinin ortaçağda yazıya geçirilmesiyle ortaya çıkmış bir hikâyedir. Aslı Fransa Kraliçesine kocasının yokluğunda sadakatsiz komutanın sevgisini ilan etmesi ve kraliçenin bunu reddetmesi, kocasının ise kraliçeye inanmaması üzerine kurulu seküler bir masalın Hristiyanlaştırılmış biçimidir (Blamires, 2009: 104) (Bkz. Harita 12: Genovafa'nın Tarihsel Kimliğinden Hareketle Yaşadığı Kabul Edilen Coğrafya).

Alman yazar Christoph von Schmid tarafından popülerlik kazandırılmış bu hikâyenin Doğu Akdeniz ülkelerindeki tüm cemaatlerden tarafından *Geneviève* adıyla bilindiğini belirten Strauss, Venedik, Mihitarist Papazları tarafından Schmid'in yapıtlarının daha 1840'larda Ermeniceye çevrilmeye başlandığını söyler. İlk baskısı 1810 yılında yapılan hikâye iffet ve namusun önemini vurgular. Birçok dünya diline çevrilmiş olan bu eserin Evangelinos Misailidis tarafından Türkçeye yapılan çevirisi 1850'lerin başlarına dayanır (2003: 63). Balta bu ilk baskının 1854 yılında yapıldığını söyler (2014d: 183).

Bilindiği gibi Karamanlıca kitapların çoğunluğunu çeviriler oluşturmaktadır. 19. yüzyılın çeviri anlayışının günümüz çeviri anlayışından farklı olduğunu belirtmek durumundayız. Dönemin çeviri anlayışına kısaca bir göz atmak gerekirse çağının en üretken yazarlarından olan Ahmet Midhat Efendinin çeviriye yaklaşımını daha doğru bir ifadeyle dönemin çeviri anlayışını *Nedamet mi Heyhat!* adlı romana yazdığı önsözde bulabiliriz:

Meğer Emil Öjye cenaplarının bu eseri bir roman değil bir tiyatro oyunu imiş. Ama öyle birkaç defa oynandıktan sonra kuşe-i nisyana atılı virecek derme çatma oyunlardan değil... (8)

[...]Vaktiyle ihtar eylemiş idik ki biz terceme-i ayniyye taraftarı değiliz. Fransızca bir cümleyi bir kelamı hatta bir sahifeyi okuruz, ne anlar isek onu müstakillen yani yeniden Osmanlıca yazarız. İşte bunun için bizim tercemelerimiz resen Osmanlıca yazılmış gibi olurlar... (9)

[...]Serseri ismini külliyyen tebdile kadar lüzum gördük. Niçin? mi dediniz? Doğrusu o kadar nazikane hikemiyane bir eser-i taltif için bu serseri ismini biraz liyakatsiz bulduk. Herkes malını değerinden ala isimler ile tesmiye ve tasavvur eder... Romana *Nedamet mi? Heyhat!* ismini verdik (10) (Mithat, 8-10).

Yani çevirilerin kaynak dilden olduğu gibi değil seslenen okuyucu kitlesinin tarihsel ve kültürel geçmişi gözetilerek meydana getirilmiş serbest çeviriler olduğunu unutmamak gerekir. Bu yüzden Balta da Karamanlıca kitapları, çoğu zaman kaynak dilin değil, hitap edilen okuyucu kitlesinin ihtiyaç ve kültürel koşulları gözetilerek hazırlanmış serbest çeviri ve uyarlamalar olarak değerlendirir. Bu yüzden yapılan çeviri bir dilden başka bir dile değil, bir kültürden başka bir kültüre yapılmış dil içi çeviridir (2014g: 12).

İncelememize konu olan hikâyede kültürden kültüre çeviri olarak adlandırabileceğimiz örnekler bulunmaktadır. Türklerdeki pagan inancıyla paralellik gösteren demir ve dolayısıyla kılıca atfedilen kutsallığa dair bir durumu şöyle örneklebiliriz:

[...] kenduleri' de hıç kımseye bu keyfieti anmamak üzre kılıç atlayıp şart itdiler (Bkz. 5. Çeviri Yazı 40/12-14).

Zeki, Türklerde kılıç atlayarak ant içme geleneğine ilişkin Konya âdetlerinden bahsettiği makalesinde şu bilgileri verir:

Eski Türklerde bıçak atlamak âdeti vardı, büyük teke bıçağı bulunmazsa değnek atlarırdı. Bıçak, yapılması lazım gelen, söylenmesi icap etmeyen en mühim bir iş için atlanırdı. Ortaya bir kılıç getirilerek 'bu sırrı saklayacağım yahut bu işi göreceğimden bu bıçağı atlıyorum' der, atlarırdı. Bu en büyük yemindi. O iş mutlaka görülür, o sır mutlaka saklanırdı. Bıçağı atladıktan sonra (söz verdiği) işi görmeyen, (sırrı) saklamayanlar en adi adam sayılırdı (Zeki, 1931: 75).

2.1. HİKÂYENİN KONUSU

Popüler Alman edebiyatının en ünlü figürlerinden biri olan ve Brabantlı Genoveva olarak bilinen Yenovefa, Brabant dükünün iyi yetiştirilmiş güzel ahlâklı ve iyi huylu kızıdır, Palatine kontu Şizefri ile evlenir. Uğradığı bir iftira ile haksız yere eşini aldatmakla suçlanır ve hikâyeye bundan sonra başına gelen türlü zorluklarla sabırla mücadele etmesini konu edinir. 6 yıl boyunca bir münzevi gibi, küçük oğlu ile orman içindeki bir mağarada yaşar. Bu durum kocasının onun masum olduğuna ikna oluncaya kadar devam eder. Bir gün ava çıkan kocası Yenovefa'yı bulur ve eski hayatlarına geri dönerler.

Karamanlıca metinlerin genelinde görülen eğitici ve öğretici toplumsal bir mesaj verme Yenovefa hikâyesinin başında yer alan "İşbu hikaye Ahlakı hamideyle mevsuf ve haza

nisa tayfesinin ibret almasına mahsus olmagile” ibaresi ile ortaya konur. Hikâyenin çevirmeni olan Misailidis’in *Temaşa-i Dünya*’sında yer alan aile ve kadın hakkındaki şu görüşleri de yine hikâyenin amaç ve misyonunu açıklamaktadır:

Familya idare edecek hatun bu ahlakta olmalıdır: süse namüptela ve dili kısa olmalı. ...Nisa taifesi daima dişehlilerin hüsn-ü terbiyesine dair kitaplar mütalaa ederek, edebiyatı ihlal edici fena hikâyelerden sakınmalıdır. Ve daima hanelerinin hüsn-ü idare ve evlatlarının hüsn-ü terbiyesiyle meşgul olmalıdırlar (Bkz. *Temaşa-i Dünya* s. 90, 796) (Anhegger, 1985: 20).

Hikâyenin geçtiği coğrafyanın hikâyede adı geçen Mozel ve Renul ırmaklarından hareketle bugünkü Fransa, Lüksemburg ve Almanya arasında kalan bir bölge olduğunu söyleyebiliriz (Bkz. Harita 13: Mozel ve Renul Irmakları Arasında Kalan Bölge).

2.2. HİKÂYENİN BASKILARI

Dünya Edebiyatında manzum ve nesir olarak çeşitli türlerde kaleme alınmış bu halk anlatısının birçok dilde yayını yapılmıştır. Sinemaya da *Genoveffa di Brabante* adıyla 1947 yılında, Primo Zeglio yönetmenliğinde, *La Leggenda di Genoveffa*²⁰ adıyla 1952 yılında Artur Maria Rabenalt yönetmenliğinde ve *Genoveffa di Brabante*²¹ adıyla 1964 yılında da José Luis Monte yönetmenliğinde birkaç kez uyarlanmıştır.

2.2.1. Dünya Edebiyatındaki Baskıları

Puckett’in Seuffert’ten aktardığına göre sözlü kültürde var olan Yenovefa hikâyesini ilk olarak 1325-1425 yılları arasına Laachlı bir keşiş yazıya geçirmiştir. Bunun 1613 tarihli Latince bir kopyası Marquard Freher tarafından bulunmuştur. 1597 yılında bir tiyatro gösterimi olduğuna dair kanıtlar da vardır (Puckett, 1916: 609). Ayrıca Cizvit René de Cériser (1603-1662), Yenovefa efsanesini genişleterek *Masumluk Muteberdir* (L’Innocence reconue)²² başlıklı bir roman yazmıştır. (Hanak ve Popova, 1994: 131) O zamandan 18. yüzyılın ortalarına kadar İtalya, Almanya ve Latin dünyasında sayısız

²⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=uYdyXwjH4ms> 15.01.2015

²¹ <https://www.youtube.com/watch?v=POwoAlzecjI> 25.10.2014

²² Paris, Bibliothèque Bleue, 1638.

temstillere konu olmuş bu anlatıya, dünya edebiyatındaki büyük şöhretini Schmid, Müller, Raupach, Tieck ve Hebel farklı türlerdeki edebi yapıtları ile kazandırmıştır (Puckett, 1916: 610).

Dünya edebiyatındaki bazı baskıları şunlardır:

Almaca baskıları:

Christoph von Schmind, *Genovefa* (Augsburg: Veith, 1825).

Christoph von Schmind, *Genoveva* (Leipzig: Anton, n.d.).

Friedrich Hebbel, *Genoveva*, Tragödie, 1843.

Robert Schumann, *Genoveva*, Oper in vier Akten nach Tieck und Friedrich Hebbel (Leipzig: Peters, 1880).

Genoveva, nach Christoph von Schmid (Hillsboro, Kansas: Fast, 1898-1904).

Hanna Rademacher, *Golo und Genoveva*, Drama in drei Aufzügen (Leipzig: Wolf, 1914).

Genoveva, nach Christoph Schmid und Ludwig Tieck (Gordonville, PA: Gordonville Print, 1969).

İspanyolca baskıları:

H.C. Granch, *Genoveva de Brabante por el canónigo Schmid* (n.p.: Maucchi/Spain, n.d.).

Christoph von Schmid, *Genoveva de Brabante* (México D.F.: Medina, n.d.).

Alfonso de Lamartine, *Genoveva* (Madrid: Ramos, 1900,1990).

Cristóbal Schmid, *Genoveva de Brabante* (San Antonio, TX: Librería de Quiroga, 1920, 1929).

Cristóbal Schmid, *Genoveva de Brabante* (San Antonio, TX: Lozano, 1924).

Christoph von Schmid, *Genoveva* (México, D.F.: Hermann, 1944).

Christoph von Schmid, *Genoveva de Brabante* (Santiago de Chile: Zig-zag, 1950).

Christoph von Schmid, *Genoveva de Brabante* (México D.F.: El Libro Español, 1960).

Christoph von Schmid, *Genoveva* (México, D.F.: Cuauhtemoc, 1960, 1968).

Christoph von Schmid, *Genoveva de Brabante* (Barcelona: Mateu, 1965).

Christoph von Schmid, *Genoveva de Brabante* (Barcelona: Bruguera, 1956, 1970, 1972).

Christoph von Schmid, *Genoveva de Brabante* (México, D.F.: Latino-Americana, 1973, 1981).

Christoph von Schmid, *Genoveva de Brabante* (Buenos Aires: Difusión, 1977).

Christopher Schimid, *Genoveva de Brabante* (Barcelona: Editors, S.A.).

Christopher Schimid, *Genoveva de Brabante* (Barcelona: Ediciones Toray, 1981).

İsveççe baskıları:

Christoph von Schmid, *Genovefa* (Chicago, Holmberg, 1888).

Genoveva (Stockholm: Askerberg, 1910).

Hırvatça baskıları:

Christoph von Schmid, *Genoveva* (Zagreb: n.p., n.d.).

Lehçe baskıları:

Genovefa: powiastka moralna z dawnych czas. (n.pl., n.p., 1910)

Slovençe baskıları:

Christoph von Schmid, *Genoveva; povest iz starih časov:* (Ljubljana: Blaznik, 1890).

Ukrayna baskıları:

Genovefa (Winnipeg, Manitoba: Ruskoj Knygarni, 1919).

Genovefa (Kyiv: Ukrainska nakladnia, 1917/19777).

Litvanya baskıları:

Christoph von Schmid, *Genovaite* (Kaunas: Sviesos, 1937).

Sırpça baskıları:

Christoph von Schmid, *Genovefa* (Bautzen/Germany: Znak, 1861) (Hanak ve Popova, 1994: 131).

2.2.2. Türk Edebiyatındaki Baskıları

1889 yılında Çakmakçılar Yokuşunda bulunan Ermeni matbaacı Hovsep Kavafyan'da bulunan ve satış fiyatı 11/2 ile 20 kuruş arasında değişen Ermeni harfli Türkçesi ile yazılmış aşağıdaki kitaplar dönemin popüler yapıtları hakkında bilgi verir²³:

1. Alexianos fakırın hikayesi.
2. Âşık Kerem [ile Asli hanım hikâyesi], 1875.
3. Âşık Garib [türküler ile beraber], 1860.
4. Âşık Tahir ile Zöhre [hikâyesi], 1875.
5. Âşık Kurbanı.
6. [Bidari.] İngilterra Düşessalarından Kenovape Nam Afife Kadının Hekyayei Garibesi, 1886.
7. Yemek tertibi.
8. [Christoph von Schmid] Yenoveva hikayesi, 1855, 1868, 1891.
9. [Ponsiyanos padişah ve] Yedi Âlimler, 1864.
10. Zeycan [ile] Esman [hikayesi türküler ile beraber], 1870 (Strauss, 2003: 58). Görüleceği gibi dönemin en çok okunan kitaplarından biri Yenovefa hikâyesidir. Karamanlıca olarak ise Jön Türk Devriminden sonra İstanbul'da Yüksek Kaldırım'da kitapçılık yapan Gerasimos Aleksandratos aşağıdaki kitapları satıyordu:

---

²³ Kitapların künye bilgileri Stepanyan'ın çalışmasından yararlanılarak tamamlanmıştır.

1. Alexios.
2. Avraam.
3. Şah İsmail.
4. Aşık Kirem.
5. Kioroğlu.
6. Yenovefa.
7. Nasdradin Xotzas.
8. Âşık Garib.
9. Âşık Ömer.
10. Ünlü Kioroğlu (59).

Yukarıda görüleceği gibi dönemin en çok okunan yapıtlarından biridir *Yenovefa*. 1854 yılında Yunan harfli ilk baskısı Evangelinos Misailidis tarafından *Yenovefa Hikâyesi* adıyla Anatoli Matbaasında yapıldı. İkinci Yunan harfli baskısı ise ancak 1960-1870 yıllarında yayımlandı (Balta, 2014d: 183).

Hasmik Stepanyan'ın Ermeni Harfli Türkçe Kitaplar ve Süreli Yayınlar Bibliyografyası adlı kataloğunda 309 numaralı kayıta yer alan bilgilere göre Yenovefa, Ahlakı Hamide ve Haza Nisa Tayfesinin İbret Olmasına Mahsus Hikâye adıyla Ermeni harfleri ile İstanbul'da 1855 yılında Rupen Kürkciyan matbaasında basılmıştır. Aynı katalogun 542 numaralı kaydında yer alan bilgiye göre 1868 yılında Yenovefa Ahlakı Hamide ve Haza Nisa Tayfesinin İbret Olmasına Mahsus Hikâye adıyla Rupen Kürkciyan matbaasında 2. baskısını yapmıştır (2005: 99, 146).

Eski Harfli Türkçe Basma Eserler Bibliyografyası'nda yer alan bilgiye göre 1869 yılında *Jöneviyev* adıyla Mehmed Memduh Paşa çevirisiyle Tatyos Divitciyan matbaasında; Stepanyan'ın yukarıda adı geçen kataloğunda yer alan 724 numaralı kayda göre 1876 yılında *Jeneviyev* adıyla M. Bidar Arabacıyan çevirisiyle Ermeni harfleriyle (183); aynı katalogun 913^w numaralı kaydına göre 1886 yılında *İngilterra Düşessalarından*

Kenovape Nam Afife Kadının Hikâye-i Garibesî adıyla B. Arabacıyan çevirisiyle, Ermeni harfleriyle Hovsep Kafafyan matbasında (224); yine aynı katalogun 1059 numaralı kaydına göre 1891 yılında *Kenovape yani Ahlak-ı Hamide ile Mevsufe Bir Kadın* adıyla M. Bidar Arabacıyan çevirisiyle Ermeni harfleriyle Hovsep Kafafyan matbaasında (254); ve Eski Harfli Türkçe Basma Eserler Bibliyografyası'nda yer alan bilgiye göre 1894 yılında *Jenovefa* adıyla Ahmet Midhat çevirisiyle Kasbar Matbaasında yayımlanmıştır (Eski Harfli Türkçe Basma Eserler Bibliyografyası CD).

Salaville ve Dalleggio tarafından hazırlanan katalogun 3. cildinde 294. kayıta 1894 yılında basılan *Yenovefa Faziletin Muzafferiyatını Mübeyn Gayet Feci Roman* adıyla Prodromos Savvopulos çevirisi yer almaktadır. Bu kopya E. Suma ve Şürekası Matbaasında basılmıştır. (1974: 252) Ayrıca bu üç ciltlik kataloğa Balta'nın eklediği *Karamanlidika Addition*'da yer alan bir *Genovefa* nüshası “İşbu [1]855 senesinin Καζαμιας β Καλανδαριονου” ile başlar. Herhangi bir tarih bilgisinin yer almadığı nüshayı Balta 1859 yılından öncesine ait kitaplar listesinde verir. Kitap kapağının 4. sayfasında Yunanca olarak “Farklı yazarlardan bir araya getirilmiş Karamanlıca (Ellinoturkiko) yazılar... Evangelinos Misailidis tarafından” yazılıdır (1987: 141). Yine Balta'nın hazırladığı *Nouvelles Additions Et Complements*'da 1854, 1864, 1867, 1908, 1911, 1913/14 yıllarına ait Genovefa nüshaları bulunmaktadır (1997: 207, 58, 63, 232, 128, 134).

Yayın yılı belli olmayan Yunan harfli bir diğer yayın da *Tabiatda Uluhiyeti Tanımaklık Yani Eihenfesli Erikos ve Yenovefa Hikayeleri* adıyla Ekdotikon Katastîma Ger. Aleksandratû kai Sias matbaasında basılmıştır (Eski Harfli Türkçe Basma Eserler Bibliyografyası CD).

Üzerine çalışma yaptığımız kopya ise 1894 yılın aittir. Evangelinos Misailidis çevirisiyle Anadolu matbaasında yayımlanmış bu nüsha Karamanlıca eserlerin kataloglarında bulunmamaktadır. “Yenovefa hikayesi işbu hikaye ahlakı hamideyle mevsuf ve haza nisa tayfesinin ibret almasına mahsus olmagile «Anatoli» gazetası ser muharriri ve muesissi merhum Euanyelianos Misailidisden bit-tercume tabb u temsil olunmuşdır.” ibaresi ile başlayan bu yayın ile bilinen nüshalara bir yenisi eklenmiş oldu.

Osmanlı İmparatorluğu'nda yayımlanacak bütün kitapların, Maarif-i Umumiyye Nezareti'ne bağlı Maarif Müfettişleri tarafından denetlenmeleri zorunluydu. İzin alınarak basılacak olan kitap artık künyesinde “Maarif Nezareti Celilesi ruhsatı ile” ve ya “Maarif Celilesi ... numarolu, ... tarihli ruhsatı ile tab olunmuştur.” ibaresi taşınmalıydı (Balta, 2014e: 200-201). Bizim çalışmamıza konu olan kitap da “Maarif nezareti celilesinin 695 numarolu ve 13 Dekemvrios 309 tarihli ruhsatnamesi” ile yayımlanmıştır.

Son olarak Karamanlıca kitapların pek çoğunun sonunda kitabın basılmasından önce parasını ödeyerek satın alan kişilerin listesi yer alır. “Refetlü Müşteriler”, “Abone Yazılan Efendilerin Esamesi”, “Taşradaki Aboneler”, “Vilayeti Şahanedeki Muteber Müşteriler”, “İşbu Hikâyenin İstirasına Rağmet Buyuran Erbabı Mütealanın Esame Cedveli” ve “Müşterilerin Esamesi” gibi çeşitli başlıklar altında bulunan bu listeler (İbar, 2012: 69) Yenovefa'da, bizim üzerine çalışma yaptığımız eserin sonunda, da “Müşterilerin Esamesi” başlığıyla yer alır. Bunlar kitabın parasını ödemiş kitabın gönderildiği kişilerin listesidir. Bu listede yer alan bilgilerden kişilerin İstanbul, Kayseri, Çankırı, Niğde ve Nevşehirli oldukları sonucuna varabiliriz (Bkz. 5. Çeviri Yazı).

2.3. HİKÂYENİN YAZARI

Yukarıda görüleceği gibi birçok yazar tarafında tekrar tekrar yazılmış olan bu anlatının hikâye türünde yaygınlaşması Christoph von Schmid ile gerçekleşmiştir. Nitekim Salaville ve Dalleggio tarafından hazırlanan katalogun 3. cildindeki 294. kayıтта hikâyenin yazarının Christophe Smith olduğu belirtilmiştir (1974: 252).

Johann Christoph Schmid dokuz kardeşin en büyüğü olarak 1768 yılında Dinkelsbühl'de doğdu. 1785-1791 yılları arasında Dillingen'deki Episcopal Üniversitesinde Teoloji okudu. Roma Katolik Kilisesi papazının buyruğundan sonra Augsburg'un yaklaşık 30 km batısında bulunan Thannhausen an der Mindel'de yerine getirdiği papazlık görevi ile sınıf öğretmenliğini bir arada yürüttü. Çocuklar için birçok kitabını burada yazdı ve tasarladı. 1816 yılında Ulm yakınlarındaki Oberstadion'a

taşındı. 1827'ye kadar Augsburg Katedrali'nin canonu²⁴ olarak kaldı. 1837 yılında kendisine devlet liyakat nişanı ve “von” unvanı verildi (Blamires, 1994: 70).

Schmid'in çocuklar için yazdığı ilk kitap 1797 yılına rastlayan *Das Glück der guten Erziehung*'tur. Fakat o ilk ciddi başarısını 1810'da, halk arasında iyi bilinen *Genovefa* hikâyesini yeniden kaleme almasıyla elde etti. Amerikan'da en az iki kez (1832, 1872) yayımlanan kitap 1859'da Milner ve Sowerby tarafından İngiltere'de yayımlandı. 1816 yılında Schmid Almanya'da en çok beğenilen eseri olan *Die Oesterreicher*'i yazdı ve bu eseri 1829 yılında İngilizceye çevrildi. 1823 yılında onu yazarlığının zirvesine çıkaran hikâyesi *Das Blumenkörnchen*'i yayımlandı ve bundan sonra çok sayıda çocuk kitabı yazmaya devam etti. Kitapları sadece Almanca olarak değil birçok Avrupa dillerine, İzlanda dilinden tutun da Galce, Romancaya ve Maltacaya çevrilerek yayımlanmıştır (1994: 70-72, 2009: 103).

---

²⁴ Bir rahip rütbesi.

3. BÖLÜM: YAZIM VE NOKTALAMA

Yunan harfleri ile Türkçe olarak en eski yayının 1584 tarihini taşıdığı görülür.²⁵ Din ortaklığı nedeniyle Ortodoks cemaatine bağlı Türkofon Anadolu Ortodoksları için din kitapları da içinde olmak üzere her türlü kitabın Grek harfleriyle Türkçe yazılıp basıldıkları bilinmektedir. Ayrıca 19. yüzyıl İstanbul’unda Yunan harfleri ile Türkçenin kullanımı 1895’ten sonra azınlık okullarında zorunlu olarak Türkçenin okutulmaya başlanmasıyla somut olarak ortaya çıkmış, bu durum kitap üretimi üzerinde de etkili olmuştur. Bu tarihten önce Türkçe zorunlu bir ders olmadığı için bütün gayrimüslimler kendi dilleri ile eğitim görmüşlerdi. Yine bu tarihten önce Yunan okullarında pragmatik sebeplerle bazen Türkçe öğretilmiş, 1800’lü yıllarının ikinci yarısından sonra ise Grekler Türkçe öğrenmek için çeşitli kitaplar basmaya başlamışlardır (Kappler, 2002: 20-22).

Araştırmalar, 1584’ten 1923’e kadar İstanbul, Venedik, Atina, Viyana, Leipzig, Amsterdam, Bükreş vb. şehirlerde beş yüzü aşkın Yunan harfli Türkçe kitap basıldığını ortaya koymaktadır (Kabacalı, 1989: 26).

Yunan harfleri ile yazılmış Türkçeyi, nasıl okuyup yazmak gerektiği üzerine bir kurallar dizisi geliştirmek için ilk teşebbüsün Salaville ve Dalleggio’nun kataloğunda 10. kayıta yer alan 1764 tarihli *Ψαλτήριον* (1958: 40-42) adlı eser olduğu görülür. Bu kitabın 4. sayfasında Μπάξι Χαροφλερον Χοτζαλογύ “Bazı Harflerin Öğretimi” başlığı altında Yunan alfabesindeki bazı sesleri yazıda gösterme biçimiyle ilgili ilginç notlar bulunur:

Ἰῶτα ἄλφα ἰλε, ἔψιλόν ἰλε, ἦτα ἰλε, ὄμικρόν ἰλε, οὔου ἰλε, βῆ ὑψιλόν ἰλε, μουβαφῆκ χάροφ ὄλουο, ἰάνι μπίο χετζελί ὄλουο. ὄρονεκ σανᾶ. ἰᾶγ, μπουνοῦ μπιρτέν ἄλτα ἰῶταη μπασκᾶ αἰύομα. ὄνά γκιορε, ἰέλ, κὶ ρουζγκιᾶο ντεμετ. ἰυλτῆζ βε σᾶηριλέοτα κὶ ἰῶτα μπασκᾶο μπίο χετζελε ὄλουο ἰῶτα. μπουῦ κιοιτζοῦκ νῖ ταῦ ὄνουντέ κονοῦοκὶ, ταῖ ντάλ ἔτοῦν. π, ποῦ καπαλὸ πῦ, μπῆ ὄλουο, ἰκὶ αἰακλυσὶ ἰσε πέτυο. ζ ποῦ κιοιτζοῦκ σῖγμα μπῖοουτζεκ σικλὺκ ἰλε ἄλυνῖο, ζέν γκιπὶ κὶ, φεραχλὸ ντεμέκ. μπουιουτζεκ σῖγμα ἰσε ἰντζῆ ἄλυνῖο. υ ὑψιλόν ἰσε ἰντζῆ ἄλυνυο τοῦκ ντιλιντέ, νεᾶσυλ ντέρηζ ἄτζηᾶ, συζῖ. ἰοκλουγᾶ, κυτλὺκ. σᾶηριλεοτέτα μποιηλῆ ἰουοῖουο. κουσοῦο χαροφλῆο, χετζελέοτα ἄλυσμάγλιε ὄορενυλῖο. Μπουνοῦ ντιζέν Διάκο μελέτιος Φενεοῖ (Gavriel, 2010: 255).

²⁵ Bkz.1.3. Karamanlıca Yayınlar

Verilen kurallar Osman Türkçesinin ses bilgisel özelliklerini karşılamamaktadır. Ayrıca bu açıklanan kurallara aynı metinde bile her zaman uyulmaz.²⁶ Bununla birlikte Karamanlıca kitap üretiminin erken bir döneminde yapılmış bu standartlaşma çabası aslında Karamanlıca yazımdaki başlıca problemi, yazım farklılığını, gösterir (256).

Karamanlıca kitaplardaki farklı yazım biçimlerini net bir biçimde ortaya koyabilmek için Gavriel, 12 kez basımı yapılan *Psalterion* kitabının farklı basımevleri tarafından yapılan 3 farklı yayını karşılaştırır. Karşılaştırmaya konu olan kopyalardan biri 1714 yılında Patrkhane'in eğitilmiş okumuş üyeleri tarafından yapılmış baskı, ikincisi 1810 ve sonuncusu 1827'de Serapheim çevirisiyle De Castro matbaasında yapılmış baskılardır (256). Aşağıda her üç baskıda yazım biçimi verilen aynı sözcükler Karamanlıca yazımdaki çeşitliliği gözler önüne serer (265):

1764	1810	1827	Çevirisi
1. Σίμτι	Σσίμτι	öimdi	şimdi
2. ἰπτια	Ἰπτιασσι	Ἰπτιδὰ	iptida / iptidası
3. λισανυντᾶν	λισανινταν;	λισανινδᾶν	lisanından
4. τιοῦρκ	Τιοῦρκ	Τούρκ	Türk
5. μουσαβερεσινὲ	μουσαβερεσηντὲ	μουῶαβερεσινδὲ	müşaveresine/ müşaveresinde
6. ιολουντὲ	γιολουντὰ	γιολουνδα	yolunde/ yolunda
7. ντουρματι	ττουρματει	δουρμαδι	durmadı
8. ἐτιτζιλερὸν	ἐτητζηλέριλεν	ἰδιτῦζιλερὸν	edicilerin/ edicilerilen/

²⁶ Açıklanan kurallara uymayan örnekler: μπᾶζι (bazi), ἰπτια (iptida), μπιρ (bir), γκιπι (gibi), ἀτζηιά (acıya), ὀγρενυλιρ (öğrenilir).

			idicilerin
9. ντικιλμῖς	ντικιλμῆς	δικιλμῖς	dikilmiş
10. γκιῶι	κιπή	γκιῶι	gibi
11. μεηβεσυνῖ	μεηβεσηνῖ	μεγιβασινῖ	meyvesini/ meyvasını
12. κεντῖ	γκεντῖ	κενδοῦ	kendi / gendi / kendü
13. βακτηνητῆ	βακτηνητῆ	βακτινδὰ	vaktinde/ vaktında
14. ἱαπραγῦ	γιαπραγῆ	γιαπραγῆ	yaprayı
15. ντοκιούλμεετζεκ	ντοκιούλμεετζεκ	δöκιούλμεγιετζεκ	dökülmeecek/ dökülmeyecek
16. ῶοηλῆ	μπογλῆ	ῖöγιλῆ	böyle / böyle
17. ντέηλ	ντεῖλ	δέγιλ	deil / deyin
18. κάλκμαῖτζακ	μπεα `ν öλμαγιατζακ	κάλκμαγιατζακ	kalkmayacak/ bean olmayacak/ kalkmayacak
19.σατυκλερκῦ σατικλῆρ	σατῦκ	σαδικλερκῖν	sâdikler ki/ sadik /sadiklerin

Yukarıda görüleceği üzere Karamanlıca metinlerde bir yazım birliğinden ziyade bir yazım çeşitliği söz konusudur. Bu problem Karamanlıca metinlerin en önemli sorunudur. Bunun nedenlerini iki başlık altında toplayabiliriz: İlki, Türkçede var olan

seslerin Grek yazı sistemindeki göstergelerde olmayışı nedeniyle bu sesleri göstermek için ortak bir sistem geliştirilememiş olması, bunun yanı sıra Osmanlıcada var olan seslerin Grek yazı sistemindeki göstergelerde birleşik olarak gösterilmesidir. Görüldüğü gibi basımevleri bu duruma kendine özgü çözümler bulmuşlardır.

Karamanlı metinlerin yazı sisteminde bir birlik bulunmayışının diğer nedeni ise, *ayırıcı imleri* kullanarak ve kullanmayarak yapılan basım şeklidir. İlk grup *diakritik imlerle* (ayırıcı imler, düzeltme imi) birlikte tutarlı bir yazı sistemi oluşturup bunları düzenli bir biçimde kullanırken, ikinci grup ise var olan modern Yunan grafik sistemini olduğu gibi kullanılmıştır. Böylece 1850'lere doğru birçok eserde kullanılan Atina metodu yani diakritik imlerin kullanıldığı yazı sistemi ortaya çıkar.

Diakritik (sesin fonetik değerini belirten imin yanına veya üzerine konulan herhangi bir im) imleri ilk defa 1784 yılında çıkan bir Karamanlı kitapta kullanılmıştır. Bu kitap Salaville ve Dalleggio'nun hazırladığı kataloğun 1. cildindeki 20. kayıta yer alan Ρισαλέγι Σεργόφ adlı yapıttır (1958: 82-88). Ayrıca bu imler 1812 yılında Viyana'da yayımlanan Aleksandridhis tarafından yazılan Yunanca-Türkçe Gramer kitabında kullanılmış, Galata'da bulunan De Castro yayınevi (1826) ise bu sistemi sistematik olarak kullanmaya başlamıştır. Evangelinos Misailidis'in yayınevi de bu sistemi kullananların arasındadır (Kappler, 2002: 80).

Üzerine çalışma yaptığımız nüsha diakritik imler kullanılarak 1894 yılında basılmıştır. Çevirmeni olan Evangelinos Misailidis Türkçede kullanılan ancak Yunan yazı sisteminde bulunmayan sesleri göstermek için Yunan yazı sisteminde var olan simgelere çeşitli eklemeler yapmış örneğin /π/= /p/, /κ/= /k/, /σ/= /s/ harflerinin üzerine birer nokta koyarak /π̇/= /b/, /κ̇/= /g/, /σ̇/= /ş/ gibi yeni simgeler oluşturmuştur.

Sözcükteki vurgu imleri Karamanlı Türkçesini, Türkçenin yazımında kullanılan hem Arap hem de Latin, Kiril ve Ermeni gibi Arap olmayan alfabelerden ayıran en önemli öğelerden biridir. Sözcüğün vurgulu seslemine gösteren fonolojik değere sahip vurgu imleri tiz, pes ve uzatma imi doğru kullanıldığında büyük önem taşımaktadır. Ve bizim incelememize konu olan nüshada bu imlerin tamamı kullanılmıştır.

3.1. YAZI SİSTEMİ

Çevriyazı yapılırken özgün metindeki her simge için farklı bir simge kullanılmaya çalışılmış yani transliterasyon/harf çevirisi yapılmıştır. Böylece özgün metinde kullanılmış her simge, onları aktardığımız yazı sisteminde tek simgeyi karşılayacak biçimde göndermeler yapılmış, aktardığımız sistemde olmayan sesler için IPA'dan yararlanılmıştır. Bu gönderme kuralına dayanarak yapılan çevriyazıda amaç, özgün metnin tam olarak nasıl yazıldığını göstermektedir. Ayrıca transliterasyon ses bilgisel incelemelerde daha yerinde ve güvenilir yorumlamalar yapmamızı olanaklı kılar.

1894 yılında Anadolu Matbaasında basılan *Yenovefa Hikâyesi*'nde kullanılan yazı sisteminde yer alan simgeleri ve karşılıkları olan çevriyazıda kullandığımız simgeleri şu şekilde gösterebiliriz:

SİMGELER					
Grekçe Simgesi	Simgenin Adı	Türkçe Karşılığı	Grekçe Simgesi	Simgenin Adı	Türkçe Karşılığı
A, α	Alpha	A,a	Σ, σ, ζ	Sigma	S, s
B, β	Beta	V,v	T, τ	Tau	T,t
Γ, γ	Gamma	ğ, j ve j	Φ, φ	Phi	F,f
Δ, δ	Delta	D,d	X, χ	Chi	H,h
E, ε	Epsilon	E,e	Ψ, ψ	Psi	Ps
Z, ζ	Zeta	Z,z	Ω, ω	Omega	Ō, ō
H, η	Eta	I, ı	İ, ĩ		Y, y; yı,yi
Θ, θ	Theta	th	ΓΓ, γγ		η
I, ι	İota	İ,i	ΔZ, δζ		C, c
K, κ	Kappa	K,k	TZ, τζ		Ç, ç

Α, λ	Lamda	L,l	Π, π		B,b
Μ, μ	Mu	M,m	Κ, κ		G, g
Ν, ν	Nu	N,n	Σ, σ ve ζ		Ş, ş
Ξ, ξ	Xi	ksi	Ο, ό		Ö, ö
Ο, ο	Omicron	O,o	ΟΥ, ου ve 8		U, u
Ρ, ρ	Pi	P,p	ΟΥ, όυ		Ü, ü
Ρ, ρ	Rho	R,r	Ι, ι		ı

3.1.1. Ünlülerin Yazılışı

<Α,α> (alpha) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /A,a/ sesini karşılar: Αλαμάνια [Alamánia] (3/8), βρακητδὰ [vakıtdà] (110/14), Αλλαχὰ [Allahà] (50/9) .

<Ε,ε> (epsilon) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /E,e/ sesini karşılar: έλμα [elma] (113/22), δερεδξεσίζ [derecesiz] (81/6), έγιδξεσινε [ejicesine] (56/4).

<Η,η> (eta) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /I,i/ sesini karşılar: ήρμακ [irmak](9/3), ήρηζσηζ [ırızsız] (70/6), χάσηλη [hásılı] (122/17).

<Ι,ι> (iota) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /İ,i/ sesini karşılar: ισιμλερινι [isimlerini] (52/22), γεοιλ [jeşil] (52/14), τεσελλι [teselli] (102/16).

<Ο,ο> (omicron) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /O,o/ sesini karşılar: όρταληκ [ortalik] (30/5), σόνρα [sónra] (66/18), κορκουσοù [korkusù] (121/10).

<Ω, ω> (omega) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /Ö,ö/ olarak karşılır. Bu ses sadece birkaç özel adın yazımında kullanılmıştır: Δράκων [Drákōn] (33/5), Μπενωνοὺν [Mpenōnùn] (71/4), Σολομῶν [Solomōn] (49/10-11).

<Ό, ό> Grek yazı sisteminde bulunmayan bu simge söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /Ö,ö/ sesini karşılar: ὄλοῦμ [ōlùm] (67/10), ὀπμέκλε [ōpmékle] (75/22), γιόζ γιαόλαρη [giöz jiaşları](6/19).

<ΟΥ,ου ve 8> Grek yazı sisteminde bulunmayan bu simge söz başı, söz içi ve sonunda <ΟΥ,ου> olarak yazılırken <8> simgesi sadece söz içinde kullanılır ve Türkiye Türkçesinde /U,u/ sesini karşılar: οὐμμάζ [ummáz] (30/14), κ8όλαρην [kuşların] (53/10), πουλουτλοῦ [bulutlù] (42/4).

<ΟΥ,ού> Grek yazı sisteminde bulunmayan bu simge söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /Ü,ü/ sesini karşılar: οὐζόῦμ [üzüm] (50/3), ὀξόυζλήρ [öksüzlèr] (38/11), ὀλόουσούνουδ [ölüsünù] (124/7).

3.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

<Π,π> Grek yazı sisteminde bulunmayan bu simge söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /B,b/ sesini karşılar: παπαμην [babamìn] (71/13), περραπέρ [berabèr] (90/4), μεκτουπ [mektüb] (30/17).

<ΔΖ,δζ> simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /C,c/ sesini karşılar: δζανλανηπ [canlanıp] (58/18), βερεδζεγλιμ [verecejìm] (49/17), τὰδζ [tác] (118/7).

<ΤΖ,τζ> simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /Ç,ç/ sesini karşılar: τζιτζεκ [çiçèk] (27/12), νετζè [neçè] (45/15), κησγνὰτζ [kışyanç] (89/6).

<Δ,δ> (delta) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /D,d/ sesini karşılar: δαμγαμήζδα [damyamízda] (58/18), βαρδηγηή [vardıyì] (120/1), έβλὰδ [evlâd] (14/14).

<Φ,φ> (phi) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /F,f/ sesini karşılar: φουκαρά [fukarà] (29/9), σεφαάτ [sefaàt] (15/20), κέιφ [kéyif] (61/12).

<Γ,γ> (gamma) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve ses değeri karşılığı bu tezde fonetik alfbedeki /ɣ/, /j/, /j/ sesleri olarak verilmiştir. Bu üç fonetik im Türkiye Türkçesindeki /ğ/, /ğ/, /y/ seslerini karşılar.

/ɣ/ ile karşılanan ses, söz başı, söz içi ve sonunda kalın ünlü komşuluğunda kullanılır, Arap alfabesindeki karşılığı <ġ> olan bu ses, kalın /ğ/ sesine karşılık gelir: γαβγαδè [ɣavɣadè] (91/9), άγάτζ [aɣác] (40/18), τάγ [tàɣ] (3/12).

/j/ ile karşılanan ses, söz başı ve sonunda bulunmazken söz içinde ince ünlü komşuluğunda kullanılır, Arap alfabesindeki karşılığı <ĵ> olan bu ses ince /ğ/ sesine karşılık gelir: έγλενδζέδιϙ [ejlencédir] (48/3), δεγίλ [dejíl] (64/1), όεχρλιγè [šehriliĵè] (3/10).

/j/ ile karşılanan ses ince ünlü komşuluğunda tek başına ancak eğer kalın ünlü komşuluğunda ise mutlaka ı imi ile birlikte genellikle söz başı ve içinde bulunurken, birkaç basım hatası dışında söz sonunda bulunmaz ve Türkiye Türkçesindeki /y/ sesini verir: γέμεγελιμ [jémejelim] (7/11), τούγλερι [tújleri] (57/4), χεδιγè [hediyè] (121/13); γιαπραγι [jjaprayi] (52/16), σιγμάχ [sijjàh] (119/19), ταγιανάμαζ [tajjanámaz] (6/15).

<Κ, κ> Grek yazı sisteminde bulunmayan bu simge söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /G,g/ sesini karşılar: κεδζè [gècè] (90/2), κιόγσούνè [giöjsünè] (75/10), κατζκηνή [gaçgini] (41/9).

<Χ,χ> (chi) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /H,h/ sesini karşılar: χάλκ [hàlk] (98/12), γιόχσα [jióhsa] (70/2), καδèχ [kadèh] (114/7).

<Κ,κ> (kappa) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /K,k/ sesini karşılar: καραδάν [karyadàn] (54/2), σόκουλδούγι [söküldüĵi] (56/19), άλαράκ [alaràk] (108/12).

<Λ,λ> (lamda) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /L,l/ sesini karşılar: λαλέδιϙ [lalédir] (53/2), καταλανμαγα [katlanmayà] (56/4), γέλλ [gèl] (86/14).

<Μ,μ> (mu) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /M,m/ sesini karşılar: μαγαραγè [mağarajè] (110/1), κόρκμα [kórkma] (60/9), γιαρίμ [jjarim] (105/2).

<Ν,ν> (nu) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /N,n/ sesini karşılar: νεμλί [nemli] (20/12), βενίμ [benim] (32/17), δούσμαν [düşmàn] (32/8).

<ΓΓ,γγ> simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /η/ sesini karşılar: ιγγλέριδι [iηlérìdi] (42/6-7), óλδουγουγγà [olduyunà] (42/12), ταγγρηίμ [Taηrim] (59/3).

<Π,π> (pi) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /P,p/ sesini karşılar: παρμαγηνά [parmayıná] (71/16), τοπράκ [topràk] (65/12), τζοράπ [çoràp] (61/17).

<Ρ,ρ> (rho) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /R,r/ sesini karşılar: ρενκλί [renkli] (49/5), δερεδζε [dereçè] (122/1), Τατòρ [Tatàr] (89/8).

<Σ,ς,σ> (sigma) simgesi söz başı ve söz içinde <Σ,σ> söz sonunda ise <ς> simgesi ile yazılır ve Türkiye Türkçesinde /S,s/ sesini karşılar. σιόγλεμèκ [siöjlemèk] (88/2), χαϊασήζ [hayasiz] (88/4), èλμàs [elmàs] (114/4).

<Σ,ó ve ζ> Grek yazı sisteminde bulunmayan bu simge söz başı ve söz içinde <Σ,ó> söz sonunda ise <ζ> şeklinde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /Ş,ş/ sesini karşılar. óασήρηπ [şaşırıp] (86/9), áκóáμ [akşám] (15/3), átèζ [atèş] (111/19).

<Τ,τ> (tau) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /T,t/ sesini karşılar: ταίακ [tabák] (41/6), óρταλήκ [ortalik] (30/5), βακίητ [vakit] (77/3).

<B,β> (beta) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /V,v/ sesini karşılar: βάρ [vár] (65/4), σουβάρ [suvár] (115/7), άβ [áv] (122/3).

<i> (iota with dialytika) simgesi söz içi ve söz sonunda kullanılır ve Türkiye Türkçesinde /y veya yı, yi/ olarak karşılanır: μειβέ [meyvè] (42/15), έλλικλέρ [eyiliklèr] (116/20), σαράτè [sarayè] (11/11), δζούμλετ [cúmleyi] (4/11).

<Z,ζ> (zeta) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /Z,z/ sesini karşılar: ζαλίμδεσινε [zalímcesine] (115/21), ναζλή [nazlì] (64/15), άβάζ [aváz] (25/11).

3.1.3. Çift Ünsüzlerin Yazılışı

Bu başlıkta özgün metinde tek simge ile ancak çevriyazıda çift simge olarak karşılanan sesler verilmiştir:

<Ξ,ξ> (xi) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /ks/ olarak karşılanır: όξούζλέρ [öksüzlèr] (38/11), έξικ [eksik] (87/8), ιδεδξέξινιζ [idecéksiniz] (67/13-14).

<Ψ,ψ> (psi) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /ps/ olarak karşılanır: έδεψιζ [edepsiz] (15/13), χεσαψηζ [hesapsiz] (76/16), τεψι [tepsi] (114/11).

<Θ,θ> (theta) simgesi söz başı, söz içi ve sonunda bu şekilde yazılır ve Türkiye Türkçesinde /Th,th/ olarak karşılanır: όρθόδοξος [orthódoksos] (50/22), Βηθλεεμδè [Vithleemdè] (77/15), κιθάρασηνη [kithárasını] (94/1).

3.1.4. <ι> Simgesi

<ι> Grek alfabesinde bulunmayan bu simge çoğunlukla <γ>, <κ>, <λ>, <ν> gibi belirli ünsüzlerin komşuluğunda kullanılmış ve bu tezde “ı” simgesi ile karşılanmıştır. Metnimizde kullanıldığı yerler ve kullanım sıklığı şöyledir: [bi] (7), [çi] (18), [di] (4), [gi] (281), [ji] (2), [hi] (3), [ki] (214), [li] (61), [mi] (1), [ni] (4), [pi] (2), [ri] (2), [si] (11), [si]

(3), [ji] (878). Kullanım sıklığından anlaşılacağı üzere başlıca fonksiyonu <γ> ile birlikte kullanılarak /y/ sesini vermektir: *jıatayın* (108/17), *jıolunù* (12/14), *kanárjja* (53/19); *jıörümejë* (51/10), *jıürekli* (6/13), *böjjümúsidı* (43/3) vd.

Bir diğer fonksiyonu /g/, /k/, /l/ ünsüzlerinin komşuluğunda ünsüzü ön damaksillaştırmaktır: *gıörüjıorúm ki* (64/1), *gıünèş* (43/17), *ruzgıardèn* (45/22); *kıüçüklükdèn* (63/16), *efkıarlèr* (84/1), *hıkıajelèr* (51/19); *ıjazım* (88/2), *ahljak* (15/5), *maljumùm* (31/16) vb.

Diğer ünsüzlerin yanında ise sözcükteki ince ünlüleri bazen de uzun ünlüyü, özellikle yabancı sözcüklerde, vurgulamak için kullanılır: *bıöjle* (100/9), *çıöldè* (70/1), *adıù* (7/12), *hıöceresindèn* (97//20), *mıöhtaç* (109/2), *ıamnjak* (72/16), *pıöjle* (45/7), *takrırinı* (32/1-2), *sıözünü* (70/10).

3.2. DİAKRİTİK İMLER

Ayırıcı imler, *diacritical marks* Latince, Arapça, İbranice gibi birçok dilde bulunmakla birlikte kullanılış amaçları çok çeşitlidir. Grekçede kullanılış amacı yazım ile söyleyiş arasındaki farkı ortadan kaldırarak vurgu ve nefes yerlerini göstermek içindir. Metnimizde kullanılan diakrtitik imler şunlardır:

DİAKRİTİK İMLER		
´	spiritus asper (dasia)	´ imi üzerinde bulunduğu ünlünün önünde bir “h” sesi varmış gibi okutulur.
’	spiritus lenis (psili)	’ imi üzerinde bulunduğu ünlüyü kendi değerinde okutulur.
´	accentus acutus (oxia)	İlk veya orta seslemde olabilen ´ bu aksan <i>tiz vurgu</i> (acute accent) olarak adlandırılır.
˘	accentus gravis (varia)	Sadece son seslemde kullanılan ˘ bu aksan <i>pes vurgu</i> (grave accent) olarak adlandırılır.
~	accentus	Ünlüyü uzatmak için kullanılır.

	circumflexus	Pappās (25/22), Mben`ön (26/17) vb.
--	---------------------	-------------------------------------

3.2.1. Sert Nefes İmi (`)

Latince *spiritus asper* Yunanca *dasia* olarak adlandırılan bu im söz başı ünlüsünün üzerine konur ve ünlünün önünde /h/ sesi varmış gibi okunmasını sağlar (Smyth, 1956: 9-10; Goodwin, 1900: 9). Grek gramerinde bu durum “soluklanma” *aspiration* olarak kabul edilir. Metnimizde *dasia* iminin kullanımı oldukça sınırlıdır. Aynı sözcüğün hem *dasia* ile hem de *psili* ile yazılmış biçimlerinin olması ayrıca *psili* ile yazılmış olanların nicelik bakımından fazla olması akla matbaadan kaynaklanan basım hataları olduğunu getirmektedir. Nitekim Türkçede ünlü ile başlayan bir sözcüğün başında “soluklanma” gereksinimi için /h/ kullanılmaz.

/a/ sesinin *dasia* imi ile kullanımına örnek yoktur.

/e/ sesinin *dasia* imi ile kullanımına 1 örnek vardır: ἐμιρῖ [émirì] (36/21) buna karşın aynı sözcük 4 kez *psili* imi yazılmıştır. Aynı zamanda bu ses ile başlayan 726 başka sözcük *psili* ile yazılmıştır.

/ı/ sesinin *dasia* imi ile kullanımına iki örnek vardır: ἰρζιμά [ırzımá] (23/19) buna karşın aynı sözcük 5 kez *psili* imi ile yazılmıştır. Bir diğer sözcük ἰδίμη [idim] (34/5) buna karşın aynı sözcük 21 kez *psili* imi ile yazılmıştır. Aynı zamanda bu ses ile başlayan 44 başka sözcük *psili* ile yazılmıştır.

/i/ sesinin *dasia* ile kullanımına 93 örnek varken *psili* ile yazılmış 1321 örnek bulunmaktadır.

/o/ sesinin *dasia* ile kullanımına 118 örnek varken *psili* ile yazılmış 736 örnek bulunmaktadır.

/ö/ sesinin *dasia* imi ile kullanımına örnek yoktur.

/u/ sesinin *dasia* ile kullanımına 2 örnek vardır: οὐζαδὰ [úzadà] (17/21) buna karşın aynı sözcük 5 kez *psili* imi yazılmıştır. Bir diğer sözcük οὐφουλοῦπ [úrulùp] (29/3) buna

karşın aynı sözcük 1 kez de psili imi ile yazılmıştır. Aynı zamanda bu ses ile başlayan 112 başka sözcük psili ile yazılmıştır.

/ü/ sesinin dasia ile kullanımına 1 örnek vardır: óνωι 'ünsi (61/19) buna karşın aynı sözcük 2 kez psili imi yazılmıştır. Aynı zamanda bu ses ile başlayan 94 başka sözcük psili ile yazılmıştır.

Genellikle basım hatalarından kaynaklanan sert nefes iminin kullanıldığı yerler çevriyazıda korunmuştur.

3.2.2. Yumuşak Nefes İmi (')

Latince *spiritus lenis* Yunanca *psili* olarak adlandırılı bu im söz başı ünlüsünün üzerine konur ve ünlünün kendi değerinde okunmasını sağlar (Smyth, 1956: 9-10; Goodwin, 1900: 9). Metnimizin genelinde kullanılan bu imin ses değeri Türkçede var olan ünlülere kendi ses değerini vermektir:

άτζηκ [açık] (50/10), έρτεσι [ertesì] (95/22), ήρηζσηζ [ırızsız] (88/4), ιπλικ [iplik] (56/20), όρμανλικ [ormanlık] (35/19), ουτανμαζ [utanmàz] (23/16), όζζόυμ [üzüm] (50/3) vb. örneklerde olduğu gibi.

Yumuşak nefes imi, ses bilgisel bir değer taşımadığından çevriyazıda gösterilmemiştir.

3.2.3. Tiz Vurgu İmi (´)

Latince *accentus acutus* Yunanca *oxia* olarak adlandırılan bu im (Morwood, 2001: 222-223; Smyth, 1956: 37-38) metnimizdeki sözcüklerde ilk veya orta seslemde bulunabilir. Son seslemde bulunan örnekleri de vardır ancak bunlar kuralsız yazımlardır ve basım hatasından kaynaklanmaktadır. Sert vurguyu gösteren bu im Türk dilinde sonda bulunması gereken vurgunun yeri değiştiği zaman kullanılır: (Bkz. 4.1.2.3. Vurgu)

γαϊραδζάκσην [gayıracáksın] (43/16), μερακλάνμαγιν [meraklánmajin] (81/7), βαρμήσηδη [varmíşidi] (60/6), έóτμεγεδζεκ [eşítmejecek] (64/11), γιόχσα [jíóhsa] (70/2), όκούρουδου [ókúrudu] (95/11) vb. örneklerde olduğu gibi.

3.2.4. Pes Vurgu İmi (`)

Latince *accentus gravis* Yunanca *varia* olarak adlandırılan bu im (Morwood, 2001: 222-223; Smyth, 1956: 37-38) metnimizdeki sözcüklerde sadece son seslemde bulunabilir. Hafif vurguyu gösteren bu im Türkçenin temel vurgusunu göstermek için kullanılır: (Bkz. 4.1.2.3. Vurgu)

μεῖοεκατλαροδὰν [meşekkatlardàn] (89), εἶλικλῆρ [eyiliklèr] (39/14), καγιανήν [kajjanìn] (75/16), μουχαπῖετιμ [muhabbetim] (85/21), γιδὼλ [jìdøl] (12/2), πλουουόδουγουμουζου [buluşduyumuzù] (107/11-12) vb. örneklerde olduğu gibi.

3.2.5. Uzatma İmi (~)

Latince *accentus circumflexus* olarak adlandırılan bu im (Morwood, 2001: 222-223; Smyth, 1956: 37-38) üzerine geldiği ünlüyü uzatır. Metnimizde yabancı kökenli birkaç özel adın yazımında kullanılmıştır: (Bkz. 4.1.2.2. Süre)

Ἰησοῦ ἔλ Μεσιῦχ [İisâ él Mesih] (86/13)

3.3. NOKTALAMA İMLERİ

Sözlü dille yapılan bildirişimde sözlü dilin vurgu, tonlama, mimik ve jest gibi çeşitli olanaklarından yararlanarak aktardığımız duygu ve düşünceleri yazı diline yansıtmak, düzenli ve akıcı bir anlatım sağlamak için noktalama imlerini kullanırız. Nitekim Marninet'in söylemiyle yazının sesteki titremeleri yansıtması çok yetersizdir bu nedenle bu durumu ödünlemek amacıyla yazıda birtakım ek belirleyimlere yer verilmelidir (1998: 185).

Türkçede kullanılan noktalama imleri üzerine birçok çalışma yapılmıştır (Atasoy, 2009: 28-44). Metnimizde kullanılan noktalama imleri ise şunlardır:

3.3.1. Nokta (.)

Metnimizde kullanılan tümceler oldukça uzundur, nokta kullanılmadan sürüp giden bu tümceler ulaçlarla, bağlaçlarla ve virgüllerle birbirine bağlanır. Kimi zaman bir tümcenin sonu yani noktanın kullanıldığı yer bir paragrafın bazen de bir sayfanın sonu olabilmektedir:

Kış sebebine ikiside bir müddet mayarede kapalı kaldılar, ve fâkat hava güzel oldukça taşra çıkarlarıdı gezmeje, ve Jenovefa havayı ve kareji gösterib Cenabı Hakkın hikmetlerini, ve her bir mevsimin sebebini oyluna vâsf ideridi, ve Mpenön kış esnalarında mayare kapusuna oturup, tohum saçarak kanaria ve emsali kuşların etrafına çokuşub toplanmalarını ve bazı Keyijın otlarından taşra saçalajib, tavşan ve ceranların ta jjanına kadar gelib kendu elinden jemelerinden pek hazlanırdı, ve Jenovefa bu halleri gördukce vakaa azim keyif kesp ideridi, halbüki bazı giceler gözüne jjuke gelmejib şavkın olmadığına canı sıkılarak, ah ne olurudu şimdi bir şavkım ve eriş ipim ve horekem ve bazı kitaplarım olsada, bazı ip ejirip çorap örsem, bazı kitap okujup defî yam ejlesem, ne mutlu en alçak halayıklarına ki şavkları varda hem iş işlemekle hem ünsi ülfet itmekle defî yam idup vakıt geçiriorlar dejerek, birde kjok jüzüne bakdı ise, tövbeler olsun, jja Rappim, hiç senin ülfetin ve nurin gibi kıymetli şey varmıdır dünjıade? ve kim derdime derman olacayıdı? elbet mayarenin içinde ölüp kalacayım, şükjürler olsun keremineki, her saatde kullarını terk itmejjup dertlerine tesella verirsin, dejjup mecdi sena ejledi (5. Çeviri Yazı: 61/1-22; 62/1-5).

3.3.2. Virgül (,)

Metnimizde özellikle tümceleri ve bazen de eş görevli sözcükleri birbirine bağlamak için kullanılmaktadır:

Artık Jenovefa kış kumaniası için Mpenönu bilesine alarak, jevmije elma ve ahlat, ve ceviz ve kestane ve sayır bunlara mumasil meyveler, ve jemeje mahsus ot ve kjok toplarıdı (5. Çeviri Yazı: 56/6-9).

3.3.3. Noktalı Virgöl (;)

Türkçedeki soru imi (?) karşılığında kullanılan bu im metnimizde de bu fonksiyonunu korumaktadır. Bu imden sonra tümce büyük harfle başlamaz:

[...] *sen beni öldürmekden başka ne idebilirsin?* (5. Çeviri Yazı: 23/21-22).

Allahın intinde kuşlardan dahı makbul dejilmisiniz? (5. Çeviri Yazı: 49/2-3).

[...] *jja Rappim, hiç senin ülfetin ve nurin gibi kıymetli şey varmıdır dünjjade? ve kim derdime derman olacaydı?* (5. Çeviri Yazı: 61-62/22-1-2).

3.3.4. İki Nokta Üst Üste (:)

Metnimizde üç yerde kullanılan bu im iki yerde konuşma tümcesinden önce, bir yerde konuşma tümcesinden sonra kullanılmıştır:

[...] *ahu fiyan ile cevap itdi: «Ey muhip evladım cenabı hakk seni mubareklesin,* (5. Çeviri Yazı: 85/8-9-10).

[...] *er ehlini af itmeje kadirmisin dediği ante: vay muhipbim Sizefri, kalbi mahzunim cemiy vakıtde hakkında intikam dilemedi,* (5. Çeviri Yazı: 104/12-13-14-15).

[...] *jja Rapbı kerim deju avaz ejledi:* (5. Çeviri Yazı: 106/21-22).

3.3.5. Ünlem (!)

Kızgınlık, heyecan, korku, haykırış gibi ani duygu coşkunculuklarını ifade eden seslenme, uyarı bildiren sözcük ve tümcelerin sonunda kullanılır.

[...] *ey Yol ey Yol ! ben sana ne kçotülük itdım idiki,* (5. Çeviri Yazı: 96/9-10).

Ah! ne çareki meraksız ferah olamaz (5. Çeviri Yazı: 10/21-22).

[...] *gidi edepsiz makulesi! utanıb arlanmadan ve gjörduji naamı niymeti unudarak müsibet aljakasını aşıkjar birle bazı mertebe mücipsiz teklifatde bulundu* (5. Çeviri Yazı: 16/15-16-17-18).

3.3.6. Üç Nokta (...)

Metnimizde bir yerde üç nokta, bir yerde ise dört nokta imi kullanılmıştır. Üç nokta kullanılan yerde düşünmek ve ihtimalleri okuyucuya bırakmak, dört nokta kullanılan yerde ise bağlaçtan sonra okuyucuyu meraklandırmak için kullanılmıştır.

Aman jjà Rabbım, başıma o tehlike geldikten sonra, acap merak anleri say brakdımı? ... babana rica idesinki derhal seni atalarımın jjanına gğötürsinler (5. Çeviri Yazı: 73/1-2-3-4).

Emma... Sizefri bejin umuri maslahatına nazir ve vekili harç taajin idib kitdiji bendesi (5. Çeviri Yazı: 15/8-9).

3.4. YAZIM YANLIŞLARI / İKİLİ KULLANIMLAR

Metnimizde aynı sözcüğün kimi zaman iki, üç, dört hatta beş farklı yazım biçimi bulunabilmektedir. Bunlar basım hatalarından kaynaklanan yazım yanlışları olabileceği gibi standartize edilmiş bir yazım biçiminin olmayışından ötürü konuşma biçiminin yazıya yansımış biçimleri de olabilir. Yukarıda ifade edildiği gibi yazım farklılığı yanında basım hatalarından kaynaklanan farklı yazım biçimleri de Karamanlıca metinlerin karakteristik özelliğidir. Bir sözcüğün kimi zaman /g/ ile kimi zamanda /k/ ile veya kimi zaman /b/ ile kimi zamanda /p/ ile yazılması gibi aynı sözcüğün birden fazla yazım biçimi bulunmaktadır. Dönemin ses özelliklerini en doğru biçimde belirleyebilmek hangilerinin ses özelliği hangilerinin basım hatası olduğunu anlayabilmek için karşılaştırma yaparak elde ettiğimiz istatistiksel sonuçlarla sözcüğün geçerli kullanım biçimini bulmaya çalıştık. Aşağıda metinden yaptığımız istatistiksel bir derleme bulunmaktadır:

asayı (5. Çeviri Yazı: 26/19) (1) aynı zamanda *aşayı* (49/12) (1)

bayce (3/14) (1), *bayçe* (65/19) (2) ve *payce* (123/15) (1)

bas- (7/22) (8) aynı zamanda *pas-* (59/9) (1)

belde (52/3) (4) aynı zamanda *pelde* (100/10) (1)

belde-yi mezkjur (3/15) (1) aynı zamanda *belde-yi mezkjur* (9/10) (1)

ben (21/16) (155) aynı zamanda *pen* (71/19) (1)

bende (33/5) (3) aynı zamanda *bente* (16/2) (1)

berah (35/22) (1), *berrah* (52/18) (1) ve *perrah* (43/1) (2)

beraper (54/18) (1) aynı zamanda *beraber* (13/10) (22)

biraz (85/1) (1) aynı zamanda *biraz* (38/13) (9)

bir (3/16) (181) aynı zamanda *pir* 118/15 (2)

birçok (99/17) (2) aynı zamanda *pirçok* (6/3) (1)

bir daha (12/20) (1), *bir dahı* (6/22) (6) ve *bir dahi* (85/12) (3)

birden (8/1) (25) aynı zamanda *pirden* (118/13) (1)

birik- (62/13) (1), *birikdir-* (12/1) (2) aynı zamanda *pirik-* (62/10) (1)

biz (6/21) (49) aynı zamanda *piz* (118/10) (1)

boyle (17/1) (7), *bjoyle* (76/10) (2), *böyle* (17/3) (14), *bjöyle* (55/19) (3) ve *piöyle* (45/7) (2)

boyun (34/4) (1) aynı zamanda *bojjun* 26/22 (1)

böjjü- (43/3) (1) aynı zamanda *pöjjü-* (77/17) (1)

bojjuk (35/19) (1), *bojjük* (35/15) (1), *böjjuk* (98/11) (1), *böjjük* (99/19) (2) ve *bjöjjük* (79/10) (1)

brak- (84/4) (28) aynı zamanda *prak-* (65/11) (2)

bu (5/16) (356), *bü* (44/15) (1) ve *pu* (77/9) (4)

bul- (25/6) (35) aynı zamanda *pul-* (118/9) (1)

bulus- (65/21) (1) aynı zamanda *buluş-* (107/11) (1)

bulun- (39/2) (28) aynı zamanda *pulun-* (118/18) (5)

- cabeca* (22/12) (2) aynı zamanda *çabeca* (14/9) (1)
- carie* (20/16) (1) aynı zamanda *carje* (45/1) (1)
- cefakjar* (21/2) (2) aynı zamanda *çefakjar* (101/11) (1)
- cumle* (7/1) (6) aynı zamanda *cümle* (33/9) (25)
- çalıs-* (15/14) (1), *çalış-* (62/14) (2) ve *çaluş-* (88/12) (1)
- çjol* (36/3) (5), *çöl* (46/7) (7) ve *çjöl* (62/7) (7)
- diz cök-* (20/12) (1), *diz çok-* (36/8) (1), *diz çjok-* (36/6) (2) ve *diz çök-* (40/10) (5)
- doa* 14/5 (16) aynı zamanda *döa* (43/16) (2)
- dolayı* (72/11) (2) aynı zamanda *dolaji* (29/12) (1)
- dus-* (101/20) (1), *duş-* (35/6) (1), *düs-* (13/15) (1), *düş-* (56/14) (8)
- dul* (33/6) (2) aynı zamanda *dül* (78/13) (1)
- encam* (8/16) (18) aynı zamanda *ençam* (27/8) (1)
- eris ipi* (47/21) (1) aynı zamanda *eriş ipi* (61/15) (1)
- eşja* (115/12) aynı zamanda *eşjja* (91/19) (1)
- esit-* (5/5) (1), *eşid-* (26/10) (1), *eşit-* (72/23) (15), *işit-* (29/2) (8)
- esirke-* (26/11) (9) aynı zamanda *eşirke-* (110/15) (1)
- getir-* (36/9) (23) aynı zamanda *ketir-* (26/3) (5)
- gidi* (16/15) (3) aynı zamanda *kidi* (25/6) (1)
- gipi* (12/4) (2), *gibi* (4/2) (65) ve *kibi* (26/10) (4)
- gir-* (43/18) (21) aynı zamanda *kir-* (34/19) (2)
- girifdar it-* (95/18) (1) aynı zamanda *kiriftar ol-* (104/7) (1)
- git-* (34/10) (35) aynı zamanda *kit-* (69/10) (14)

gjojja (4/2) (1), *gujja* (44/18) (2), *gjujja* (5/1) (2), *gjujja* (9/13) (3), *kujja* (70/22) (2) ve *kjujja* (14/12) (1)

gjoz (39/8) (1), *göz* (114/4) (1), *gjoz* (38/6) (36) ve *kjoz* (24/16) (3)

gjozuk- (37/10) (1) aynı zamanda *gjozük-* (81/13) (2)

gjoz jjaşı 81/6 (16), *gjoz jjaşı* (6/19) (2) ve *kjoz jjaşı* (14/7) (4)

gjojkjüzü (43/13) (1), *kjojkjüzü* (37/22) (1), *kjojkjüzü* (61/21) (1), *kjojkjüzü* (42/4) (1)

gjozun- (102/15) (1) ve *gjozun-* (102/15) (7)

gjoztur- (37/5) (2) aynı zamanda *gjoztür-* (103/10) (5)

gjolümsü- 109/7 (1) , *kjolümsü-* (57/11) (2) ve *kjolümsü-* (50/13) (3)

gjoün (29/2) (1), *gjoün* 13/19 (25) ve *kjoün* (27/9) (4)

gjoş (47/4) (3), *kuş* (45/3) (11) ve *kjoş* (53/21) (1)

gjoççük (77/16) (1), *kjoççük* (84/3) (1), *kjoççuk* (52/21) (1), *kjoççük* (53/12) (2), *kjoççuk* (65/3) (1) ve *kjoççük* (82/19) (1)

gjoççüklük (99/10) (1) aynı zamanda *kjoççüklük* (63/6) (1)

gjoemiş (109/1) (1) aynı zamanda *gjomuş* (114/11) (1)

gjoündiz (56/13) (1), *gjoünduz* (68/7) (1) ve *gjoündüz* (90/2) (1)

gjoünes 71/8 (1), *gjoüneş* (23/4) (11), *kjoünes* (21/13) (1) ve *kjoüneş* (48/12) (4)

haber ver- (11/19) (4), *haber vir-* (90/5) (2), *haper ver-* (118/13) (1) ve *haper vir-* (118/5)(1)

halbuki (15/10) (19) aynı zamanda *halbüki* (61/13) (1)

haket (93/16) (1), *harekjet* (87/18) (2) ve *hareket* (7/9) (12)

hos (49/22) (1) aynı zamanda *hoş* (35/22) (8)

hokjümet (3/5) (1) aynı zamanda *hokjümet* (15/16) (1)

- iç jüzü* (36/4) (1) aynı zamanda *iç jüzü* (42/17) (1)
- insan* (23/17) (28) aynı zamanda *inşan* (48/3) (1)
- İbnullah* (82/16) (1) aynı zamanda *İpnullah* (77/1) (1)
- isbu* (6/14) (1), *ispu* (71/18) (2) ve *işbu* (10/17) (15)
- istikbal* (90/21) (3) aynı zamanda *istikpal* (60/4) (1)
- iste-* (40/8) (13) aynı zamanda *işte-* (106/4) (1)
- kabir* (102/8) (4), *kapir* (33/17) (1), *kapiristan* (106/13) (1)
- kabul ejle-* (7/18) (2) ve *kabul it-* (3/9) (5) aynı zamanda *kapul* (118/11) (1)
- kabuk* (45/18) (1) aynı zamanda *kapuk* (62/16) (1)
- kaçen* (21/18) (1) aynı zamanda *kaçan* (14/6) (11)
- kanaria* (61/7) (1) ve *kanarja* (53/19) (1)
- kasaba* (9/3) (4) aynı zamanda *kasapa* (118/2) (1)
- kebir* (119/5) (1) aynı zamanda *kepir* (80/21) (1)
- kemakjan* (19/11) (3) aynı zamanda *kemajjan* (108/16) (1)
- kerem gjani* (106/9) (1) aynı zamanda *kerem kjani* (21/4) (4)
- kerghah* (93/20) (1) aynı zamanda *kerkjah* (14/8) (1)
- kjok* (47/19) (4) aynı zamanda *kjök* (69/5) (1)
- kjotülük* (96/9) (1) aynı zamanda *kjötülük* (25/8) (5)
- koy-* (114/12) (6), *koji-* (41/6) (2), *kö-* (59/16) (1)
- liakat* (74/10) (1) aynı zamanda *lijjaket* (104/4) (3)
- mabejin (12/10) (4) aynı zamanda mapejin (68/11) (1)
- mahbes (19/4) (14), mahbeş (19/9) (1) ve mahpes (118/13) (3)

maljüm (98/7) (7) aynı zamanda *maljüm* (26/8) (1)

mehabbet (29/13) (1), *mehabpet* (55/11) (1), *muhabet* (31/20) (1), *muhabbet* (10/4) (12), *muhapbet* (121/9) (5), *muhappet* (82/11) (1) ve *mühapbet* (32/14) (1)

meil i muhabbet (13/6) (1), *mihr i muhabbet* (6/16) (1) ve *mijl i muhabbet* (22/9) (1)

melkutlik (80/10) aynı zamanda *melkjutlik* (82/22) (3)

meskjün (66/21) (1) aynı zamanda *meskjün* (66/19) (1)

meşakat (50/9) (1), *meşakkat* (26/15) (1) ve *meşekkat* (83/1) (2)

methije it- (88/8) (1) aynı zamanda *metije it-* (88/11) (1)

mijl i muhabbet it- (73/15) (2) aynı zamanda *mijl i muhabpet it-* (52/6) (1)

muhabbetname (31/4) (1) aynı zamanda *muhapbetname* (33/11) (1)

muhabbet-i kesire (27/10) (2) aynı zamanda *muhapbet-i kesire* (77/11) (1)

muasser ol- (7/7) (1) aynı zamanda *mujesser ol-* (78/4) (1)

mukatdem (72/7) (1) aynı zamanda *mukatden* (123/11) (1)

nisbeten (46/6) (1) aynı zamanda *nispeten* (37/21) (1)

nur (25/4) (2) aynı zamanda *nür* (7/19) (1)

obir (6/19) (10) aynı zamanda *opir* (34/19)

ofke (102/2) (1) aynı zamanda *öfke* (96/7) (1)

oksuz (20/15) (2), *oksüz* (33/7) (1) ve *öksüz* (38/11) (1)

ol- (70/5) (9) aynı zamanda *öl-* (73/12) (8)

ölüm (35/12) (6) aynı zamanda *ölüm* (67/10) (4)

omr (10/15) (1), *omür* (10/20) (8) ve *ömür* (65/7) (5)

on (17/21) (6) aynı zamanda *ön* (102/6) (3)

op- (112/6) (6) aynı zamanda *öp-* (112/16) (2)

or- (118/7) (1) aynı zamanda *ör-* (47/22) (2)

ort- (13/13) (1), *ortuli* (108/8) (1) ve *örtül-* (62/10) (1)

ot- (53/22) (4) aynı zamanda *öt-* (48/16) (1)

ovüd (17/4) (2) *ovüd vir-* (121/6) (1) ve *övüd* (75/4) (2)

ojle (44/10) (3) aynı zamanda *oyle* (22/16) (4)

perveris ol- (51/13) (1) aynı zamanda *perveriş ol-* (109/17) (1)

Rabb (25/19) (12), *Rabp* (77/12) (1), *Rapb* (110/3) (9) ve *Rapp* (25/14) (19)

ruhban (8/3) (6) aynı zamanda *ruhpan* 120/11 (1)

ruzgjar (42/6) (2), *ruzikjar* (55/3) (2) ve *ruzkjar* (36/1) (2)

saraj (93/2) (3) aynı zamanda *saray* (18/3) (11)

sjoz (70/9) (3) aynı zamanda *sjöz* (63/17) (5)

sabi (50/19) (1), *sabilik* (112/18) (1) aynı zamanda *sapi* (50/17) (1)

sey (8/7) (2), *šej* (52/2) (2) ve *şey* (52/13) (24)

seyrangjah (99/3) (1) aynı zamanda *seyrankjah* (9/9) (1)

siz (29/10) (31) aynı zamanda *şiz* (53/22) (1)

Sizebury (19/2) (1) aynı zamanda *Sizefbury* (9/6) (6)

soyle (28/10) (2), *söyle* (11/2) (5), *şojle* (49/22) (1), *şöyle* (29/4) (3) ve *şjölle* (59/5) (2)

söyle- (21/23) (5), *söjle-* (84/19) (2), *sjölle-* (54/3) (2), *şoyle-* (74/9) (2), *şjölle-* (92/17) (1)

su (28/10) (1), *şo* (53/2) (1) ve *şu* (12/19) (30)

suçsuz (25/7) (14) aynı zamanda *suçsüz* (38/16) (2)

sus vir- (53/3) (1) aynı zamanda *süs vir-* (55/19) (1)

sükjür ol- (110/3) (1), *şukjür ol-* (101/11) (1), *şükr ol-* (106/21) (1), *şükjur ol-* (118/16) (1) ve *şükjür ol-* (45/6) (5)

tebdilat (43/19) (1) aynı zamanda *tepdil ol-* (64/2) (2)

tebe (9/7) (1) aynı zamanda *tepe* (42/19) (5)

telbis it- (60/2) (3) aynı zamanda *telpis edin-* (119/20) (1)

teneffuz it- (62/12) (2) aynı zamanda *teneffüz it-* (74/13) (1)

turbe (98/15) (1) aynı zamanda *türbe* (123/9) (1)

uç (42/20) (1) aynı zamanda *üç* (24/9) (5)

ujj- (97/4) (1), *ujju-* (64/8) (1), *ujjü-* (44/9) (1) ve *üjjü-* (46/14) (5)

uzerinde (83/10) (1) aynı zamanda *üzerinde* (20/2) (16)

ujjanık (54/7) (1) aynı zamanda *üjjanık* (29/5) (1)

vahsi (42/14) (2) aynı zamanda *vahşi* (3/10) (6)

vech+ile (60/22) (3), *vecih+le* (6/15) (3) ve *veçh+ile* (104/22) (1)

vicud (63/21) (1) *vicut+im* (66/14) (14), *vicüt+i* (65/11) (1) ve *vücut* (109/16) (1)

jjörü- (67/2) (1) aynı zamanda *jjörü-* (51/10) (1)

Jenovefa (3/1) (207) aynı zamanda *Jenövefa* (50/15) (1)

jerjjüzü (119/4) (1) aynı zamanda *jerjjüzü* (55/2) (6)

jetis- (122/14) (1) aynı zamanda *jetiş-* (47/1) (6)

zjjafet (111/21) (2) aynı zamanda *zjjafet* (91/12) (2)

zıkir (120/4) (6) aynı zamanda *zikir* (98/11) (2)

4. BÖLÜM: DİL İNCELEMESİ

Gösteren ile gösterilen arasındaki ilişkilerin toplamı (Saussure, 2014: 322) olarak tanımlanan dil uzlaşımsal bir düzenektir. Anlamsal bir içeriği olan ve bu içeriğin toplumdan topluma değişiklik gösterdiği sessel bir anlatım biçimidir. Bu sessel dizge çeşitli göstergelerden oluşur. Göstergeler nedensiz, çizgisel ve değişmezdir.

Bütün doğal diller çağlar boyunca oluşmuş tarihsel bir kalıt görünümü sunduğu gibi, ayrıca çeşitli etkenlerle etkileşim halinde *kendi içinde sürekli biçimde değişen, kullanıldıkça dönüşen, konuşuldukça ayrımlaşan devingen bir düzen, kırılğan bir düzlem, geçici bir denge durumu, oluşum içinde bir etkinlik biçiminde algılanır* (Vardar, 2001: 18-19). Dil üzerine yapılacak dil inceleme yöntemleri de sözü edilen süreçleri ortaya koyma ereğindedir.

Bir bildirişim aracı olan dil, 20. yüzyıl çalışmalarıyla önceki dönemlerde kabul edilen bir dizi sözcük yığını olmaktan çıkmış, gene sözcüklerden kurulu fakat belli bir düzen, belli bir sistem gösteren bir mekanizma, çok yönlü karmaşık bir bütün olarak kabul edilmiştir. Yapısalcılık akımıyla dilin biçimsiz bir yığın olmadığı, aksine dilin ayrı ayrı katmanlardan oluşan karmaşık bir yapıya sahip olduğu ve bu yapının kendine has özellikleri olduğu kabul edilmiştir.

Modern dilbilimde dil kendisini oluşturan, iki değişkeden meydana gelir. Bunlar fiziksel ve zihinsel değişkelerdir. Zihinsel değişke düşünce, fiziksel değişke ise ses, biçim, sözcüktür. Fiziksel değişke zihinsel değişkenin ortaya konduğu göstergelerdir yani *gösterilenin gösterene* dönüştüğü birimlerdir. Gösteren uzlaşımsal bir nitelik taşır ve toplumdan topluma farklılık gösterir. Bu gösterenler yine üzerinde toplumca uzlaşmış yazaçlar ile betik haline getirilir.

Her dilin kendine özgü belli sayıda örnek sesleri vardır ve gösterenleri bu örnek seslerden bir seçiliş ve bir araya getiriliş ile oluşur. *Gösterenleri de her dil kendine göre eklemler* (Martinet, 1998: 26) böylece yapı olarak birbirinden farklı diller ortaya çıkar.²⁷

---

²⁷ Dünyadaki başlıca diller için bkz. Bernard Comrie, *The World's Major Languages*, Oxford University Press, 1987.

Genel olarak diller bir sözcüğün ardışık sesçil öğelerini temsil etmek üzere *alfabe/yazı sistemi*²⁸ adı verilen görsel belirtkeler geliştirmişlerdir böylece sesçil öğeleri sınırlandırmışlardır.

1894 yılına ait yazınsal bir yapının dil incelemesinin yapılacağı bu bölümde çağcıl dilbilimin çözümlene yöntemleri göz önüne alınarak dil birimlerine ilişkin *artsüremli (diachronic)* bir inceleme yapılacaktır.

4.1. SES BİLGİSİ (GÖREVSSEL SESBİLİM/PHONOLOGY)

Ses bilgisel çözümlene bir dildeki sessel öğeleri belirleyerek o dildeki işlevlerine göre sınıflandırmayı amaçlar (Martinet, 1998: 73). Bu sessel öğeler her dilde belli sayıda bulunan *ayırıcı* veya *karşıtsal* birimlerdir. Sesbirimleri bir araya gelerek ses dizgesini oluşturur ve her dilin kendine has bir ses dizgesi vardır. Bu dizgeye ses dizimi denir. Ses dizimi göstergenin belirlenmesini sağlayan dizilerdir.

Dilbilimde sessel bildirinin biçimsel olarak içermediği hiçbir *anlam* yoktur. Her *anlam ayrılığı* zorunlu olarak bildirinin herhangi bir yerinde bir biçim ayrılığı olarak karşılığını bulur (Martinet, 1998: 45). Ancak eşsesli sözcükler bu duruma tezat teşkil eder. Bu yüzden “Adamın yüzünü görmedim.” ve “Paranın yüzünü harcadım.” örneklerinde olduğu gibi bağlam ve durum da dilsel ögenin gerçek anlamının ortaya çıkmasında çok önemlidir.

Her dilin sessel öğeleri kendine özgüdür, aynı ses birimin bir dildeki işlevi başka bir dilde çok farklı olabilir. İncelenen dilin gösterenlerinden hareket edilerek sessel öğeler belirlenir ve sınıflandırılır.

Dil incelemesinin bu bölümü sessel olguların anlamlı birimler oluştururken nasıl dizildikleri, sesler arası etkileşim, sessel değişimleri kapsamaktadır.

Ses bilgisel çözümlene/analiz şu üç bölümden oluşmaktadır:

---

²⁸ Yazı sistemleri ile ilgili bkz. Peter T. Daniels ve William Bright, *The World's Writing Systems*, Oxford University Press, 1996; Geoffrey Sampson, *Writing Systems: A Linguistic Introduction*, Standford University Press, 1985; Florian Coulmas, *The Writting Systems of the World*, Blackwell Publishers Ltd, 1991.

- Parçalı Analiz (Segmental Analyse)
- Parçalarüstü Analiz (Suprasegmental Analyse)
- Ekstraparçalatüstü ya da Otoparçalı Analiz (Extrasegmental veya autosegmental Analyse)

4.1.1. Parçalı Sesbirimler (Segmental Phonemes)

Tek başına anlamı olmayan, yalnızca göstergeleri birbirinden ayırıcı nitelik taşıyan, kesintili, bildirişim açısından işlevsel özellikli, karşılık bağıntılarıyla beliren birimlere *sesbirim* denir (Vardar, 2001: 96) .

Bilindiği gibi Türkçenin sesbirimleri tarihsel dönemler boyunca çeşitlik göstermektedir. Çağcıl Türkiye Türkçesinin sesbirimleri konusunda ise bir uzlaşım söz konusu olmayıp kullanılan ölçütlere ve yaklaşım biçime göre farklılıklar gösteren sesbirimlerin kesin sayısı konusunda tartışmalar günümüzde devam etmektedir.²⁹

Parçalı sesbirimler *ünlüler* ve *ünsüzler* -ayrıca *kayan ünlüler* ve *yarı ünlüler* de bu öbeklere dâhil edilir- olmak üzere iki büyük kategoriye ayrılır. Gösterenler, birbiri ardınca belli bir düzene göre sıralanmış ünsüzler ve ünlüler olarak adlandırılan birimlerin eklemesiyle oluşur. Bu diziliş rastgele değil o dilin belli kurallarına göre yapılır. Her dil kendine has bir kurallar dizisine sahiptir. Türk dilinde bu dizilişinin en önemli özelliği harmonik bir yapıya sahip olmasıdır.

Sessel öğeleri/ünsüzler ve ünlüleri oluşturmak için ihtiyaç duyduğumuz hava akımı, ses aygıtı (soluk borusu, gırtlak, ağız boşluğu, burun boşluğu) içinde hareket ederek ağız veya burun boşluklarından dışarı çıkarken ağız boşluklarında bazı engellerle karşılaşır. Bu engellerin niteliği, yeri ve derecesine göre sesler sınıflandırılır (Özsoy: 2004, 3-4).

Konuşma aygıtları aracılığıyla gerçekleşme biçimlerine göre sessel birimlerin ulamlanması ses değişmelerinin nedenselliğinin anlaşılmasını sağlamaktadır. Değişme

---

²⁹ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Süer Eker, Türkçenin Sesbirimleri ve Belirgin Altsesbirimleri, *İlmî Araştırmalar*, S.24, 2007, s.23-42.

ancak *benzer sesler* arasında olabilir. Bu nedenle ilgili bölümlerde sessel ögeler önce kategorize edilmiş sonrasında ses değişimleri ele alınmıştır.

Sözcükler birbiri ardınca belli bir düzene göre sıralanmış ünsüzler ve ünlüler olarak adlandırılan fonolojik parçalardan oluşur (Göksel ve Kerslake, 2005: 3).

4.1.1.1. Ünlüler

Bütün ünlüler, soluk verme yolunun üst bölümlerinde bulunan ses-tellerinin titreşmesiyle oluşur. Bu titreşim ötümler olarak adlandırılır. Ve ötümler ünlüler için ayırt edici bir özellik değildir. *Ünlüye özel tınısı her şeyden önce ağız boşluğunun oylum ve biçimi kazandırır* (Martinet, 1998: 51). Bu oylum ve biçim *dilin konumu, dudakların konumu ve ağzın açıklığı* tarafından belirlenir. Yani ünlüler için ayırt edici özellikler çıkış yerleri -dilin bölümleri- ve çıkış biçimleri -1.si ağzın açıklığı ve 2.si dudakların biçimi- olarak kabul edilir.

Türkçenin ünlü tablosunu şöyle oluşturabiliriz:

Dilin Bölümleri		Öndil		Ortadil	Arkadil		
Ağız Açıklığı		Dar	Orta	Dar	Dar	Orta	Geniş
Dudak	Düz	i	e	ı			a
	Yuv.	ü	ö		u	o	

Tablodaki bütün fonemler incelememize konu olan eserde mevcuttur.

4.1.1.1.1. Metnin Ünlü Çizelgesi

Metnin yazı sisteminden hareketle tespit edilen ünlüler şunlardır: /a/, /e/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /ü/, /u/, /ü/. Bu ünlülerin her biri ayrı bir simge ile yazıda temsil edilir. Ayrıca herhangi

bir ünlüyü uzatmak için *accentus circumflexus* denilen /̂/ işareti ünlülerin üzerinde kullanılmaktadır.

4.1.1.1.2. Ünlülerin Dâhil Olduğu Fonolojik Süreçler

Bir dilin sessel öğeleri gerek kök denilen bağımsız biçimbirimleri gerekse ek denilen bağımlı birimleri oluşturmak için dizilirken ortaya çıkan sessel etkileşim kimileyin genel veya özel, kimileyin kalıcı veya geçici, kimileyin bireysel veya toplumsal değişmelere sebep olur. Bu değişmelerin başlıca nedenlerini en aza çaba kanunu, eklenme, tarihsel süreç, dil ilişkileri, standart dil-ağız ilişkisi, dil yapısı vb. olarak sıralayabiliriz.

4.1.1.1.2.1. Ünlü Değişmeleri

Yukarıda görüleceği gibi dilin konumu, dudakların konumu ve ağzın açıklık/kapalılık derecesi ünlülerin niteliğini belirlemektedir. Ayrıca ünlünü süresi de niteliğine etki eden bir ölçüttür. Böylece ünlüler *önlük-artlık*, *düzlük-yuvarlaklık*, *darlık-genişlik* ve *uzunluk/kısalık* olmak üzere dört nitelik bakımından birbiriyle karşıtlık ilişkisi içindedirler. Ünlülerin dâhil olduğu fonolojik süreçlerde genel olarak bu dört özellikten biri bir diğerine dönüşür.

4.1.1.1.2.1.1. Daralma

Geniş /a/, /e/, /o/, /ö/ ünlülerinin çeşitli nedenlerle dar /ı/, /i/, /u/, /ü/ ünlülerine dönüşmesi *ünlü daralması* olarak adlandırılır.

4.1.1.1.2.1.1.1. İlk Seslemde Görülen Değişmeler:

bile + sine (56/7) < OT. *béle* “bele”

dî-mek (8/7) (9) fakat aynı zamanda *de-dî* (27/7) (241) < ET. *té* “de-”

fırjat bas-ıb (7/22) (3) fakat aynı zamanda *ferjjad* (6/12), *ferjjad et-meje* (80/16) < Far. *feryâd* “feryat”

gice (29/16) (11) < ET. *kéçe* “gece”

güjja (9/13) (3) ve *gjujja* (5/1) (2) aynı zamanda *gjojja* (4/2) < Far. *gôyâ* “güya”

güznel (48/4) (6) fakat aynı zamanda *gjözel* (42/11) (5) < OT. *körk* “güzel”

idin-mezidi (15/15) (2), *it-diler* (40/13) (628) fakat aynı zamanda *et-din* (88/8) (84), *itdir-esin* (77/6) (7) fakat aynı zamanda *etdir-mek* (98/2) < ET. *et- ~ it-* “et-”

itmeklik (121/16) “aza kanaat itmeklik cümleje mahsus ders oldu.”

mijl-i muhabbet+imin (22/9), *mijl-i muhabbet it-dijimiz* (73/15) (2), *mijl-i muhabpet it-mesi* (52/6) ve *mijl it-medi ise* (97/9) (2) < Ar. *meyl* “meyil”

sıçıra-dı (36/14) aynı zamanda *sıçra-yib* (41/9) < ET. *saçıra-* “sıçra-”

sini+n (73/12) < Ar. *sene* “sene”

timur (35/17) (2) ayrıca *dimur* (19/14) < ET. *temür* “demir”

ujjan-dıkdan (76/4) (4) < ET. *odun-* “uyan-”

vir-diji (87/11) (32) fakat aynı zamanda *ver-di* (27/8) (44) < ET. *ber- ~ bir-* “ver-”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünlüsü genişlemiş ancak metinde dar ünlüsünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de genişlemiş olan *boynuz* sözcüğü eserde dar ünlülüdür: *buynuz+larında* (58/17) < ET. *müngüz ~ mingiz*

Bugün TT.de genişlemiş olan *kese* sözcüğü metinde dar ünlülüdür: *kise+sini* (116/22) < Far. *kîse*

Bugün TT.de genişlemiş olan *sofra* sözcüğü eserde birincil şeklini korumaktadır: *sufra+dan* (92/12) (4) aynı zamanda *süfra+dan* (115/1) < Ar. *sürfe* “sofra”

Bugün TT.de genişlemiş olan *tez* sözcüğü metinde dar ünlülüdür: *tiz elden* (12/15) (7) ayrıca *tız elden* (76/10) < Far. *tîz* “tez”

4.1.1.1.2.1.1.2. İlk Seslem Dışında Görülen Değişmeler:

bahşidici (74/13) < Far. *bahş* + ET. *et-* ~ *it-* “bahşedici”

mamısız (24/14) < mama

pahıl (87/8) < DS. *pahal* “pahal; ters, aksi”

serinceme +lerine (109/3) < Far. *ser-encâm* “serencam”

teşni (45/5) fakay aynı zamanda *teşnemiş* (49/19) < Far. *teşne* “teşne”

4.1.1.1.2.1.2. Genişleme

Dar /ı/, /i/, /u/, /ü/ ünlülerinin çeşitli nedenlerle geniş /a/, /e/, /o/, /ö/ ünlülerine dönüşmesine *ünlü genişlemesi* denir. Örneklerde görüleceği üzere alıntı sözcüklerde çok fazla karşımıza çıkan bu duruma etki eden etkenler arasında sözcüğün uzun ünlü veya ha /h/ ve hı /h/ sesini barındırıyor olması gelir. Ayrıca ayn /ʔ/ bulunan sözcüklerde ayn sesinin düşmesi ile meydana gelen boşluk da ünlünün genişlemesine sebep olur.

4.1.1.1.2.1.2.1. İlk Seslemde Görülen Değişmeler:

ayaç (40/18) (24) < ET. *ıgaç* “ağaç”

doa 14/5 (12), *doa et-dikde* (7/16) ve *doa it-erimiş (iderimiş)* (94/10) (3), *doasını ver-di* (8/4), *doalarını al-ırlar iken* (8/2) < Ar. *duʔa* “dua”

ehtijjar (21/23) (2) fakat aynı zamanda *ihtijjar* (8/3) (6) ve *ihtijjar ol-duk* (6/22) < Ar. *ih̄tiyâr* “ihtiyar”

evaz vir-dijîn (118/22) aynı zamanda *eyvaz ver-dîn* (96/19) < Ar. *ivaz* “ivaz”

hesapsız (76/19) (3) aynı zamanda *hesapsız* (76/16) (4) < Ar. *h̄isâb* + T. *-sız* “hesapsız”

h̄jokm et-dijî (97/12), *zir-i h̄ökm+ünde* (9/5) ayrıca *h̄ökjüm* (15/16) < Ar. *h̄ük̄m* “hüküm”

hjöcere+sinden (97/20) ve *höcere+lerinin* (83/8) (4) < Ar. *höcre* “hücre”

hökjümet+i (3/5) ve *hökjümet+e* (15/16) ayrıca *makarr-i hjäökjümet+i* (91/6) ile *makarr-i hjäökjümet+i* (9/5) < Ar. *hökjümet* “hükümet”

loyat+i (51/17) < Ar. *luğat* “lügat”

mjöhtaç ol-dun (109/2) ve *möhtaç ol-mayle* (119/14) < Ar. *muhtâc* “muhtaç”

moammer ol-asın (33/16) < Ar. *mu‘ammer* “muammer”

tohaf (71/7) (2) < Ar. *tuhaf* “tuhaf”

tohmet (59/14) < Ar. *tuhmet* “töhmet”

4.1.1.1.2.1.2.2. İlk Seslem Dışında Görülen Değişmeler:

aher (32/12) < Ar. *âhir* “ahir”

fanos (34/19) (3), *fanoscu+jja* (36/8) < Ar. *fânûs* “fanus”

hayde (40/8) “haydi”

medhel+i (72/9) (3) ve *methel+i* (95/7) (8) < Ar. *medhûl*

orta+da (35/13) < ET. *ortu* “orta”

tesella (75/3) (2) aynı zamanda *teselli* (52/7) (2), *tesella bul-acayım* (24/6) aynı zamanda *teselli bul-up* (97/12) (3), *tesella ejle-* (32/17) aynı zamanda *teselli ejle-* (102/16), *tesella it-dijise* (57/10) (2), *tesella ol-maleri* (123/2) (2) aynı zamanda *teselli ol-acayıldı* (47/10) (4), *tesella ver-irsın* (62/5) aynı zamanda *teselli ver-dilerise* (97/19) ve *teselli vir-ub* (28/4), *tesellacı+sısın* (75/9) < Ar. *tesellî* “teselli”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünlüsü darlaşmış ancak metinde geniş ünlüsünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de darlaşmış olan *gıy-* sözcüğü metinde geniş ünlülüdür: *geydir-ip* (49/10), *gejin-irleriken* (119/19) < ET. *ked-*

Bugün TT.de darlaşmış olan *in-* sözcüğü metinde geniş ünlülüdür: *en-di* (92/14) (11), *endir-ib* (79/20) (2) < ET. *en-* ~ *in-*

Bugün TT.de darlaşmış olan *işit-* sözcüğü metinde geniş ünlülüdür: *eşid* (26/10) (2), *eşit* (72/23) (15) < ET. *éşid-* ~ *éşit-* ~ *eşid-*

Bugün TT.de darlaşmış olan *uğraş-* sözcüğü metinde geniş ünlülüdür: *ograş-ırdı* (41/5) < ET. *ogur+a-ş-*

Bugün TT.de darlaşmış olan *şu* sözcüğü metinde geniş ünlülüdür *şo+nlar* (53/2) ancak aynı zamanda *şu* (12/19) (30) < *şol* < OT. *uşol*

Bugün TT.de darlaşmış olan *yahut* sözcüğü metinde genişir: *jjahod* (102/15) (2) < Far. *yâ+hôd*

Bugün TT.de darlaşmış olan *yukarı* sözcüğü metinde geniş ünlülüdür: *jjokaru* 38/8 aynı zamanda *jjokarı* (92/15) < ET. *yokaru*

Bugün TT.de darlaşmış olan *yürü-* sözcüğü metinde genişir: *jjörü-meje* (67/2), *jjörü-meje* (51/10), *jjörüjış et-dilerise* (99/17) ve *jjörüjış it-di ise* (13/13) < ET. *yorı-*

Bugün TT.de darlaşmış olan *yıka-* sözcüğü metinde birincil şekline uygun olarak geniş ünlülüdür: *jeyka-yıb* (44/15) < OT. *yaykal-*

4.1.1.1.2.1.3. Öndamaksillaşma

Artdamak /a/, /ı/, /o/, /u/ ünlülerinin çeşitli nedenlerle öndamak /e/, /i/, /ö/, /ü/ ünlülerine dönüşmesi *ünlünün öndamaksillaşması* olarak adlandırılır. Türkçe sözcüklerde genellikle /y/, /ş/, /ç/ ünsüzlerinin komşuluğunda olabileceği gibi tarihsel süreçte oluşan birtakım fonolojik değişmelerin sonucu da öndamaksillaşma gerçekleşir. Alıntı sözcüklerde ise ölçünlü Osmanlı yazı sisteminin öndamaksillaşmada en etkili faktör olduğunu söyleyebiliriz.

4.1.1.1.2.1.3.1. İlk Seslemde Görülen Değişmeler:

biç-en (49/4) (2) < OT. *biç-* “biç-”

bin (46/6) (7) < ET. *ming* ~ *ming* “bin”

dil+ile (65/14) (8) < ET. *til* ~ *til* “dil”

dinle-r (78/2) (6) < ET. *tınla-* “dinle-”

edu+lerini (12/15) fakat aynı zamanda *adu+lere* (48/15) < Ar. ‘*adû*

ehali (9/11) (6), *ehali-yi alamania* (3/8), *ehali-yi belde* (121/2) (4), *ehali-yi sayir+e* (13/16) < Ar. *ahâlî* “ahali”

elma (56/7) (3) < ET. *alma* “elma”

emma (15/8) (26) < Ar. *ammâ* “amma”

ermaan+ı (34/4) (2) < OT. *yarmakan* “armağan”

hecil (28/15) < Ar. *hacil*

hevale+sine (98/14) ve *hevali+de* (97/18) < Ar. *havâlî* “havali”

inandır-dılar (70/8) < OT. inan- “inan-”

mehal+de (42/2) fakat aynı zamanda *mahal+de* (5/10) (12) ve *mahall+e* (123/17)(2) < Ar. *maḥall* “mahal”

teacub+ile (101/4), *teacub et-meje* (48/10) (2), *teacub it-diğın* (53/20) (2) < Ar. *ta‘accub* “taaccüp”

teahüd idin-mişidim (71/19) < Ar. *ta‘ahhud* “taahhüt”

temam+ile (51/19), *temam it-dikde* (33/20) (2), *temam ol-mak* (105/22) ve *temamen* (26/2) < Ar. *tamâm* “tamam”

jeşil (52/14) (2) < ET. *yaşıl* “yeşil”

jjörü-meje (51/10) < ET. *yori-* “yürü-”

4.1.1.1.2.1.3.2. İlk Seslem Dışında Görülen Değişmeler:

çejiz+ini (34/2) < Ar. *cihâz* “çeyiz”

dakike (47/18) < Ar. *dakika* “dakika”

düşmen (22/17) fakat aynı zamanda *düşman* (32/8) (2) < Far. *düşmân* “düşman”

yazep+e (104/12) (4), *yazepli* (18/15) (2) < Ar. *ğazab* “gazap”

hayesiz (15/12) fakat aynı zamanda *hayasız* (88/4) < Ar. *hayâ* “hayâ”

ab u hayet (43/1) (2) < Ar. *hayât* “hayat”

kare+den (92/17) < OT. *kara* “kara, siyah”

kare+jî (61/4) < Ar. *ķârra* “kara, toprak parçası”

lijjaket (104/4) (3) < Ar. *liyâkat* “liyakat”

taşre (44/13) aynı zamanda *taşra* (61/3) (7) < *taşgaru* “taşra”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünlüsü artdamaksıllaşmış ancak metinde ön ünlülüğünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de artdamaksıllaşmış olan *avrat* sözcüğü metinde öndamak ünlüsü ile aslına uygun kullanılmaktadır: *avret+ine* (33/6) < Ar. *avret* “avrat”

Bugün TT.de artdamaksıllaşmış olan *mağara* sözcüğü metinde öndamak ünlüsü ile aslına uygun olarak kullanılmaktadır: *mayare* (42/21) (38) aynı zamanda *mayara+je* (110/1) < Ar. *mağâre*

Bugün TT.de artdamaksıllaşmış olan *sarhoş* sözcüğü metinde öndamak ünlüsü ile aslına uygun kullanılmaktadır: *serhoş* (92/22) < Far. *ser+hoş*

Bugün TT.de artdamaksıllaşmış olan *sıla* sözcüğü metinde öndamak ünlüsü ile aslına uygun olarak kullanılmaktadır: *sıla+m* (59/5) (3) < Ar. *şıla* “sıla”

Bugün TT.de artdamaksıllaşmış olan *zaman* sözcüğü metinde öndamak ünlüsü ile aslına uygun kullanılmaktadır: *zeman+ın* (5/3) (2) ve *zeman-ı sabık+da* (3/5) < Ar. *zemân*

Bugün TT.de artdamaksıllaşmış olan *zavallı* sözcüğü metinde öndamak ünlüsü ile aslına uygun kullanılmaktadır: *zevallı* (17/20)(42) < Ar. *zevâl*

Bugün TT.de artdamaksıllaşmış olan *zayıf* sözcüğü metinde öndamak ünlüsü ile kullanılmaktadır: *zayıf* (65/2) < Ar. *za'if*“zayıf”

4.1.1.1.2.1.4. Artdamaksıllaşma

Ön damak /e/, /i/, /ö/, /ü/ ünlülerinin art damak /a/, /ı/, /o/, /u/ ünlülerine dönüşmesine *ünlünün artdamaksıllaşması* denir. Aşağıdaki örneklerde görüleceği gibi özellikle alıntı sözcükleri Türkçenin ses yapısına uydurmak için yapıldığı görülür.

4.1.1.1.2.1.4.1. İlk Seslemde Görülen Değişmeler:

acı+ım (88/5) (2) < Ar. *'âciz*“aciz”

ah u fiyan (85/8) ve *ah u fiyan it-eceğim* (*ideceğim*) (65/17) (3) fakat aynı zamanda *ah u fiyan+lerim* (85/22) ve *ah u fiyan it-diniz* (73/9) (3) < Far. *fiğân*“figan”

ahır (65/6) < Ar. *âhîr*“ahir”

amanet (26/14) fakat aynı zamanda *emanet ejle-dim* (13/5) < Ar. *emânet*“emanet”

asna-yi teptil+lerine (68/6) aynı zamanda *esna+da* (21/23) (10), *esna-yi hastelik* (29/10) < Ar. *eşnâ*“esna”

biraz (85/1) fakat aynı zamanda *biraz* (38/13) (10) < ET. *bir+az*“biraz”

buynuz+larında (58/17) < ET. *müngüz~ mingiz*

dikkat (4/6) (3) ve *dikkat it-en* (*iden*) (48/7) (5) < Ar. *dikkat*“dikkat”

dunjja+de (72/25) (3) aynı zamanda *dunjja* (12/19) (30) < Ar. *dünyâ*“dünya”

fiyan+e (6/13) < Far. *fiğân*“figan”

fırjat bas-ıb (7/22) (3) aynı zamanda *ferjjad* (6/12), *ferjjad et-meje* (80/16) ve *ferjjad it-medik* (123/1) ve *ferjjat it-meje* (102/17) < Far. *feryâd*“feryat”

hava (35/21) (12) fakat aynı zamanda *heva+ler* (55/1) (2) < Ar. *hevâ* “hava”

hızmet it-en (iden) (119/18) < Ar. *hîdmet* “hizmet”

huljja+sı (58/9) “hülya”

iktiza+sınca (112/18) fakat aynı zamanda *iktiza+mız* (45/4) (3) ve *iktiza it-en (iden)* (56/11) < Ar. *iktizâ* “iktiza”

ısbat+ıdır (22/10), *ısbat it-di* (92/19) (2), *ıspat ol-mak* (38/7) ve *ıspathlık* (39/8) < Ar. *ışbât* “ispat”

ısjjan+den (85/11) < Ar. *ısyân* “isyan”

ıssız (36/4) (7) < ET. *idi+sız* “ıssız”

lüzum+i (24/20) < Ar. *lüzûm* “lüzum”

mıktar (60/21) (4) ve *mıkdar* (19/15) (3) fakat aynı zamanda *mıktar* (45/9) ve *mıkdar+ı* (6/8) < Ar. *mıkdâr* “mıktar”

mızaç+sın (84/15) < Ar. *mizâc* “mızaç”

nıçun (75/2) fakat aynı zamanda *niçun* (25/21) (17) < ET. *ne uçun* “niçin”

nızam+ına (15/7) < Ar. *nizâm* “nizam”

ray ver-irse (24/2) < Ar. *re'y* “rey”

surur (21/19) (2) ve *surur-i kalb+im* (31/1) < Ar. *sürûr* “sürur”

talkın (3/6) < Ar. *telkîn* “telkin”

tamaşa-yı acıype+yi (117/21) < Far. *temâşâ* “tamaşa”

tanrı+m (22/7) (2), *tağrı+m* (59/3) (2) < ET. *Teğri* “Tanrı”

tasatduf it-mejile (87/5) < Ar. *teşâduf* “tesadüf”

tavatur ol-du (29/18) < Ar. *tevâtur* “tevatür”

tımar (3/12) < Far. *tîmâr* “tumar”

zından+a (46/6) (2) ve *zıntan+da* (20/19) (4) < Far. *zindân*“zindan”

4.1.1.1.2.1.4.2. İlk Seslem Dışında Görülen Değişmeler:

acab (10/13) (3), *acap* (21/8) (2) fakat aynı zamanda *aceb* 12/19 (4) ve *acep* 50/19 (5) < Ar. ‘*aceb*“*acep*”

acayıp (52/12) fakat aynı zamanda *acayıb* (11/8) (3) ve *acayıp* (36/13) (10) < Ar. ‘*acâ’ib*“*acayıp*”

ahiret+de (7/6) (3) < Ar. *âhîret*“*ahiret*”

canavar (99/9) (5) aynı zamanda *canaver* (57/21) (2) < Far. *cânâver*“*canavar*”

dayım (32/16) fakat aynı zamanda *dayım* (4/18) (16) < Ar. *dâ’im*“*daim*”

fakır (5/6) (6), *fakır fukara+yı* (45/16), *fakırl fukara+nın* (14/10) < Ar. *faķır*“*fakir*”

fikrat pas-ub (59/9), *fikrat vîr-dilerise* 74/6 ve *fikratlı* (38/20) < Ar. *fîkret*“*fikret*”

gayrı (46/15) fakat aynı zamanda *gayrı+je* (38/15) (2) < Ar. *gayr* + T. *-i*“*gayri*”

haljal ol-sun (28/17) < Ar. *helâl*“*helal*”

hariç+dır (39/5) < Ar. *hâric*“*hariç*”

hasta (5/10) (4), *hasta ol-madım* (76/1), *hastalık+dan* (65/16) fakat aynı zamanda *haste+yiken* (39/3) (2) < Far. *haste*“*hasta*”

hatır+ıma (21/18) (14) fakat aynı zamanda *hatır+ımden* (32/20) (3) < Ar. *hâtîr*“*hatır*”

hazır nazır+dır (81/21) (4) fakat aynı zamanda *hazır nazır* (42/12) < Ar. *hâzîr nâzîr*

hususı (10/8) ve *hususı* (4/8) fakat aynı zamanda *hususı* (36/12) (5) < Ar. *huşûşî*“*hususı*”

mulayım (83/16) ve *mulayımılık+ın* (*mulayımılıyn*) (82/10) aynı zamanda ve *mülâyım* (102/14) < Ar. *mülâyim*“*mülâyim*”

mumasıl (47/3) (2), *mumasıl ol-acayım* (50/6) < Ar. *mumâsîl*“*mümasil*”

murasa + *sına* (32/2) ve *murasa* + *lat + ını* (95/10) < Ar. *mürâsele* ve *mürâselât*

nasah + *t* (17/4) (3), *nasah* + *it-up (idup)* (121/3), *nasah* + *vir-up* (34/14) < Ar. *naşîhat*
“nasihat”

nayıl ol-acaksın (22/5) < Ar. *nâ'îl* “nail”

parça (20/5) (6) fakat aynı zamanda *parçe* (108/17) < Far. *pârçe* “parça”

sahı + *i* (120/20) (2) < Ar. *şâhib* “sahip”

tafsıl + ı (76/17) < Ar. *tafşîl* “tafsil”

taksirat + ımı (21/17) < Ar. *tağşîrât* “taksirat”

terakkı bul-du (90/6) ve *terakkılı* (109/18) < Ar. *terakkî* “terakki”

tevkıf olun-ub (23/8) < Ar. *tevķîf* “tevkif”

vasıjet + im (72/24) (3), *vasıjet ejle-di* (33/23) ve *vasıjet it-di* (72/8) (2) < Ar. *vaşîyyet*
“vasiyet”

vazıfe + mden (39/5) fakat aynı zamanda *vazıfe idin-mezidi* (15/15) < Ar. *vazîfe* “vazife”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünlüsü ön damaksıllaşmış ancak metinde art ünlülüğünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de ikinci seslemi öndamaksıllaşmış olan *dahi* sözcüğü metinde artdamak ünlüsü ile kullanılmaktadır: *dahı* (6/14) (41) fakat aynı zamanda *dahi* (4/1) (52) < OT.
takı ~ dakı

Bugün TT.de ikinci seslemi öndamaksıllaşmış olan *hemen* sözcüğü metinde ardamaksıllığını korumaktadır: *heman* (7/2) (17) < Far. *hemân* “hemen”

Bugün TT.de ikinci seslemi öndamaksıllaşmış olan *kale* sözcüğü metinde ardamaksıllığını korumaktadır: *kalıa* (13/10) (2) < Ar. *kal'a* “kale”

Bugün TT.de öndamaksıl olarak kullanılan *mahsulüz* sözcüğü metinde ardamaksıldır: *mahsuluz* (3/12) < Ar. *maḥşûl* + T. *-suz*

Bugün TT.de öndamaksıl ünlü ile kullanılan *mübarak* sözcüğü metinde ardamaksılıdır: *mubarek* (58/12) (10), *mubarekle-sin* (27/7) (2) < Ar. *mubârek*

Bugün TT.de öndamaksıl ünlü ile kullanılan *mücerret* sözcüğü metinde ardamaksılıdır: *muceret* (101/21) ve *mucerret* (39/22) < Ar. *mucerred*

Bugün TT.de öndamaksıl ünlü ile kullanılan *mükâfaten* sözcüğü metinde ardamaksılıdır: *mukjafaten* (6/6) < Ar. *mukâfâten*

Bugün TT.de öndamaksıl ünlü ile kullanılan *müstahak* sözcüğü metinde ardamaksılıdır: *mustahak ol-an* (104/12) < Ar. *mustahak*

Bugün TT.de öndamaksıllaşmış olan *rüzgar* sözcüğü metinde ardamaksılığını korumaktadır: *ruzgjar+dan* (42/6) (2), *ruzkjar* (36/1) (2) < Far. *rûzgâr, rozgâr*

Bugün TT.de öndamaksıl ünlü ile kullanılan *üryan* sözcüğü metinde ardamaksılığını korumaktadır: *urjjan* (108/21) < Ar. *‘uryân*

4.1.1.1.2.1.5. Yuvarlaklaşma

Düz /a/, /e/, /ı/, /i/ ünlülerinin çeşitli nedenlerle dudak /o/, /ö/, /u/, /ü/ ünlülerine dönüşmesine *yuvarlaklaşma* denir. Türkçe sözcüklerde özellikle dudak ünsüzleri komşuluğunda oluşan yuvarlaklaşmada diğer bir önemli ekten sözcük ve ek sonunda bulunan /g/ sesbiriminin düşmesiyle meydana gelen boşluktur.

4.1.1.1.2.1.5.1. İlk Seslemde Görülen Değişmeler:

böjjü-müsidi (43/3) < OT. bedü- “büyü-”

bjöjjük (79/10), *bojjuk* (35/19), *bojjük* (35/15) < OT. *bedük* “büyük”

huzmet et-dikleri (91/16), *huzmet it-ub (idub)* (16/7) aynı zamanda *hızmet it-en (iden)* (119/18) < Ar. *hidmet* “hizmet”

huzmetkjar (15/4) (2) < Ar. *hidmet* + Far. *-kâr* “himzetkâr”

muhabbet (10/4) (12) ancak aynı zamanda *mehabbet+im* (29/13) ve *mehabpet+ini* (55/11) < Ar. *mahabbet* “muhabbet”

sufat+da (26/8) < Ar. *şifat* “sifat”

üşkjüzar (4/10) < T. *iş* + Far. *-güzâr* “işgüzar”

tövbe+ler (21/16) < Ar. *tevbe* “tövbe”

4.1.1.1.2.1.5.2. İlk Seslem Dışında Görülen Değişmeler:

altun (109/1) aynı zamanda *altın* (116/21) < ET. *altun* ~ *altın* “altın”

ezijetlu (19/17)

faziletlu (8/3) (4)

yayretlu (4/10)

yazubane (28/20) (3) < Ar. *ğazab* “gazap”

gizlu (91/17) ve *gizluce* (5/12)

hal-i peruşaniet+imizden (28/2) < Far. *perîşân* “perişan”

haylu (99/2) ve *hayluce* (9/4) (9) < Far. *haylî* “hayli”

itaatlu (4/9)

kabuk+ları (45/18) ve *kapuk+ları* (62/16) < OT. *kavık* “kabuk”

kapu (94/21) (20) ve *kapu jîoldaşlarına* (16/2) < ET. *kapıg* “kapı”

karşu+sine (28/7) < ET. *karşı* “karşı”

kıymetlu (26/14) (4) ayrıca *kıymetli* (62/1) (4)

kudretlu (54/14) (2) ve *kudretli* (54/8) (1)

mehabbetlu (12/12), *muhabetlu* (31/25) (2) ve *muhabetlu ejle-jesin* (26/9)

merhametlu (86/3) aynı zamanda *merhametli+ise* (77/22)

misillu (5/16) (24)

müsrüflük (93/3) < Ar. *müsrif* “müsrif”

peruşan (35/2) ve *peruşane* (100/21) < Far. *perîşân* “perişan”

sadakatlu (33/17) (2)

sevgilu (107/5) (2) ve *sevkilu* (72/25) (6) ancak aynı zamanda *sevgili* (47/8) (2) ve *sevkili* (20/20) (8)

tabiatlu (4/10)

tevekellu (87/14) < Ar. *tevekkül*+T. *-i* “tevekkeli”

jjapuş-ub (7/16) < OT. *yapış-* ~ *yapuş-* “yapış-”

jjavru+sunu (44/6) aynı zamanda *jjavri+sı* (51/11) < OT. *yavri-*

jjazul-iydi (92/21) aynı zamanda *jjazıl-iyidi* (123/15) < OT. *yazıl-* “yazıl-”

jjörü-meje (51/10) < ET. *yorı-* “yürü-”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünlüsü düzleşmiş ancak metinde yuvarlak ünlülüğünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de düzleşmiş olan *beri* sözcüğü metinde yuvarlaktır *beru* (60/4) (4) < OT. *berü*

Bugün TT.de düzleşmiş olan *çarşı* sözcüğü metinde yuvarlaktır *çifit çarşusi+dir* (70/15) < Far. *çâr+sû*

Bugün TT.de düzleşmiş olan *demir* sözcüğü metinde yuvarlaktır: *dimur* (19/14) ve *timur* (35/17) (2) < ET. *temür*

Bugün TT.de düzleşmiş olan *fırsat* sözcüğü metinde yuvarlaktır: *fursad bul-ub* (18/8) ve *fursant* (70/16) < Ar. *furşat* “fırsat”

Bugün TT.de düzleşmiş olan *firtına* sözcüğü metinde yuvarlaktır: *furtuna+den* (43/7) < Osm. Yaz. *fırıtuna~furtuna* < İt. Fortunale

Bugün TT.de düzleşmiş olan *fırın* sözcüğü metinde yuvarlaktır: *furun+a* (49/9) < Osm. Yaz. *fırın ~ furun* < Rum fournos

Bugün TT.de düzleşmiş olan *geri* sözcüğü metinde yuvarlaktır: *geru* (55/10) (3) ayrıca *geru çekil-erek* (101/3), *geru dön-di* (60/10) ve *geru dur-mazlar* (68/14) < ET. *kerü*

Bugün TT.de düzleşmiş olan *içeri* sözcüğü metinde yuvarlaktır: *içeru* (19/15) (9) < ET. *içgerü*

Bugün TT.de düzleşmiş olan *için* sözcüğü metinde yuvarlaktır: *içun* (5/14) (90) < ET. *uçun ~ üçün*

Bugün TT.de düzleşmiş olan *ileri* sözcüğü ve türevleri metinde yuvarlaktır: *ileru* (60/6), ve *ilerü+den* (35/13) ayrıca *ilerule-meje* (55/1) < ET. *ilgerü*

Bugün TT.de düzleşmiş olan *kendi* sözcüğü metinde yuvarlaktır: *kendu* (5/8) (34), *kentu* (4/21) (6) ayrıca *kendi* (12/9) (5), *kenti+n* (82/10) < ET. *kentü*

Bugün TT.de düzleşmiş olan *kılavuz* sözcüğü metinde yuvarlaktır: *kulayuz ejle-sin* (7/3) ve *kulauz it-ub (idub)* (110/1) (3) < ET. *kulabuz ~ kulavuz*

Bugün TT.de düzleşmiş olan *manastır* sözcüğü metinde yuvarlaktır: *monastır* (116/2) (3) < Rum. *monastíri*“manastır”

Bugün TT.de düzleşmiş olan *niçin* sözcüğü metinde yuvarlaktır: *niçun* (25/21) (17) ve *niçun* (75/2) < ET. *ne üçün*

Bugün TT.de düzleşmiş olan *pınar* sözcüğü metinde yuvarlaktır: *pınar+ı* (49/18) < OT. *bunar~mınar*

4.1.1.1.2.1.6. Düzleşme

Yuvarlak /o/, /ö/, /u/, /ü/ ünlülerinin çeşitli nedenlerle düz /a/, /e/, /ı/, /i/ ünlülerine dönüşmesi *düzleşmesi* olarak adlandırılır. Genel olarak dudak uyumunun bir sonucu olarak ortaya çıkan benzeşmedir.

4.1.1.1.2.1.6.1. İlk Seslemde Görülen Değişmeler:

bıtun (6/11) (23), *bitün* (122/20) (2) ayrıca *bıtun it-ub (idub)* (25/14) < ET.*bütün* “bütün”

lehusalık (24/19) (2) < Rum. *lohusa* “lohusa”

mırad+a (82/15) (2) < Ar. *murâd* “murat”

mihimmat (12/2) (2) < Ar. *muhimmât* “mühimmat”

milayim (44/1) aynı zamanda *mülayim* (102/14) < Ar. *mulâyim* “mülayim”

mimkin (80/10) (7) ve *mimkin ol-madı* (120/14) ayrıca *mimkinsiz* (78/4) (2) < Ar. *mumkin* “mümkün”

mınasıp gjörün-sen (22/16) < Ar. *munâsib* “münasip”

4.1.1.1.2.1.6.2. İlk Seslem Dışında Görülen Değişmeler:

artık (6/21) (60) < ET. *artuk* “artık”

dürlü (48/9), *dürli* (3/13) (3) fakat aynı zamanda *dürlü* (5/12), (2), *dürlü* (34/6) (3) < ET. *törlüg* “türlü”

eji (5/13) (20), *eyilik* (83/18) (16), *eyilikler et-dijim* (37/12) < ET *edgü* “iyi”

gjümüş (109/1) aynı zamanda *gjümüş* (114/11) < ET. *kümüş* “gümüş”

mahrım imişim (81/17), *mahrım brak-mazsın* (110/5), *mahrım kal-dım* (21/13) (2), *mahrım ol-up* (55/3) < Ar. *mahrûm* “mahrum”

mahsım (25/16) (29) aynı zamanda *mahsum+i*(44/5) < Ar. *ma‘şûm* “masum”

medhel+i(72/9) (3) ve *methel+i*(95/7) (8) < Ar. *medhûl*“ayıplanacak kusuru olan”

melil(13/16) < Ar. *melûl*“melül”

olın- (3/7) ancak aynı zamanda *olun-masını*(93/13) (10)

surır+i(102/19) fakat aynı zamanda *surur*(21/19) (2) < Ar. *surûr*“sürur”

süslî(53/19)

talim olın-maya (3/7)

tecemmi ol-ub (11/12) ve *tecemmi ol-up*(123/1) < Ar. *tecemmu*“tecemmu”

tekellim it-erek (iderek) (60/20), *tekellim it-eridi (ideridi)* (50/12) < Ar. *tekellum* “tekellüm”

tepe (42/19) (5) < ET. *töbû* ~ töpü “tepe”

vicud(63/21), *vicut+ime* (65/8) (14) ve *vicüt+i*(65/11) < Ar. *vucûd*“vücut”

visul+inde (89/10) < Ar. *vuşûl*“vusul”

jjazık (25/2) (2) < ET. *yazuk* “yazık”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünlüsü yuvarlaklaşmış ancak metinde düz ünlülüğünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de *sorguç* olarak geçen sözcük metinde düz ünlülüdür: *seryuç* (105/10) < OT. *saraguç* < *sarugaç < *saru- “sarmak”

Bugün TT.de yuvarlaklaşmış olan *türkü* sözcüğü metinde birincil biçimde düz ünlülüdür: *türki* (11/5) (3) < T. *Türk* + Ar. *-î*

4.1.1.1.2.2. Ünlü Türemesi

Sözcüğün aslında olmayan bir ünlünün sözcüğe eklenmesine *türeme* denir. Çoğunlukla alıntı sözcüklerde görülen bu durum sözcüğün Türkçenin sesletim ve seslem yapısına

uyarlanma süreçlerinden biridir. Türkçede söz başında ve sonunda bulunamayan ünsüzler veya ünsüz çiftlerine sahip alıntı sözcüklerde söz başında veya ünsüz gruplarının arasında ünlü türer. Ayrıca örneklerde görüleceği gibi sözcüğün aslında bulunan ayn /' ve hemze /' sesinin düşmesi ile meydana gelen boşluk da ünlü türemesine neden olmuştur.

1.1.1.2.2.1. Sözcük Başında Ünlü Türemesi:

İsa el mesih (86/13), *İsus hristos+u* (77/13), *İsus+hristos* (48/19) (6) ve *İsus+hristos* (50/2) < Ar. 'İsâ "İsa"

uruba (111/18) (10) < İt. *Roba* "roba"

1.1.1.2.2.2. Diğer Konumlarda Ünlü Türemesi:

aamal (20/2) < Ar. *a'mâl*

bikir (77/14) < Ar. *bikr*

deava+sı (102/11), *deava it-mejile* (94/20) ve *deavacı* (38/5) (2) < Ar. *da'vâ* "dava"

dejjun+imin (29/14) < Ar. *deyn*

ecil+den (26/16) < Ar. *ecl*

ejilen-dikden (90/11) fakat aynı zamanda *ejlen-diji* (123/11) < ET. *egle* "eğlen-"

faynton+a (8/18) < Fr. *phaéton* "fayton"

dahıl+imiş (120/5), *dahil ol-dukda* (41/1) < Ar. *dahl* "dahil"

hayıf (25/1) (2) < Ar. *hayf* "hayıf"

hayır +dır (22/9) < Ar. *hayr* "hayır"

hjöcere+sinden (97/20) ve *höcere+lerinin* (83/8) (4) < Ar. *hücre* "hücre"

ırızlık+dan (119/4), *ehl-i ırızlık* (28/11) (2), *ırızsız* (70/6) (2) ve *ırızsızlık+da* (18/18) fakat aynı zamanda *ehl-i ırz* (16/15) (3) ve *ırz* (7/7) (6) < Ar. ‘ırz’“ırz”

kayıd+imda (112/10) < Ar. *ḳayd*

kıral (90/14) < Sır. *kral*“kral”

kıralıça+ları (9/17) < Sır. *kralıça* “kraliçe”

lĳakajit dur-maya (56/5) < Ar. *lâḳayd*“lakayıt”

maadur (70/1) < Ar. *mağdur*“mağdur”

mapejĳin+lerinde (68/11) < Ar. *mâ-beyn*“mabeyin”

meesun (13/16) < Ar. *maḳzûn*“mahzun, mehzun (DS.)”

müütad ol-an (99/7) < Ar. *mu‘tâd*“mutat”

namikjor (23/16) fakat aynı zamanda *namkĳor* (15/11) < Far. *nânkûr*“nankör”

nefi[y] et-en (eden) (67/5) < Ar. *nefy*“nefiy”

paçavura (24/21) < Rum. *paçavra*“paçavra”

ruzikjar (55/3) (2) < Far. *rûzgâr, rozgâr*“rüzgâr”

şehher (117/4) aynı zamanda *şehir+in* (92/7) (6) < Far. *şehr*“şehir”

seyir it-ior (*idior*) (103/5), *seyir u tamaşa+je* (9/8), *seyir ve tamaşa it-enler* (*idenler*) (4/22) < Ar. *seyr*“seyir”

şamaden+i (93/1) < Ar. *şem‘* + Far. *-dân*“şamdan”

şuule (21/13) (4) < Ar. *şu‘le*“şule”

taabir it-ecejim (*idecejim*) (26/17), *taabir ol-unuridi* (9/6) ayrıca *teabir it-dikleri* (100/14) < Ar. *ta‘bîr*“tabir”

taajin ejle (33/8), *taajin it-ib* (*idib*) (15/9), *taajin ol-an* (33/3) ve *teajin it-dim* (96/17) ve *teajin ol-an* (116/13) < Ar. *ta‘yîn*“tayin”

taelim it-meje 77/18 < Ar. *ta'îm* “talim”

teabir it-dikleri (100/14) < Ar. *ta'bîr* “tabir”

teajin it-dim (96/17), *teajin ol-an* (116/13) < Ar. *ta'yîn* “tayin”

teedib it-ejim (idejim) (105/1), *teedib olun-masın* (33/1) < Ar. *te'dîb* “tedip”

teesir it-en (iden) (19/15) (10) < Ar. *te'sîr* “tesir”

vakıt (8/8) (37) ve *vakıt geçir-iortlar* (61/20) (2) ve *vakît* (16/9) < Ar. *vaḳt* “vakit”

vakaa (61/12) < Ar. *vaḳ'a* “vaka”

vecih+le (6/15) (3) aynı zamanda *vech+ile* (60/22) (3) < Ar. *vech* “vecih”

vukuu bul-an (31/9) (3) < Ar. *vuḳû* “vuku”

zıkır+de (120/4) (2), *zıkır* (98/11) fakat aynı zamanda *zıkr* (83/5) (4) ve *zıkr+i* (98/14) < Ar. *zıkr* “zikir”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünlüsü düşmüş ancak metinde ünlüsünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

TT.de ünlü düşmesine uğrayan *klavsen* sözcüğü metinde aslı uygun olarak ünlüsünü korumaktadır: *klavesen* (11/6) < Fr. *clavecin* “klavsen”

Bugün TT.de ünlü düşmesine uğramış olan *sıçra-* sözcüğü metinde ünlüsünü korumaktadır: *sıçra-dı* (36/14) fakat aynı zamanda *sıçra-yib* (41/9) < ET. *saçıra-*

4.1.1.1.2.3. Ünlü Yitimi

Vurgusu az veya vurgusuz olan ünlünün düşmesi *ünlü yitimi* olarak adlandırılır. Türkçede seslem kurulabilmesi için mutlaka ünlüye gereksinim vardır. Yani seslemin temelinde ünlü vardır. Bu yüzden aslında ünlü düşmesi aynı zamanda seslem düşmesi anlamına gelir.

4.1.1.1.2.3.1. Sözcük Başında Ünlü Yitimi:

mutlu (10/20) < *umutlu* “mutlu”

sıcak (52/18) (3) < OT. *ısıcak* “sıcak”

jjuku gel-mejib (61/13) aynı zamanda *ujjuku +jja* (23/7) < ET. *udık* “uyku”

4.1.1.1.2.3.2. Diğer Konumlarda Ünlü Yitimi:

dirlik+im (*dirlijim*) (103/11) < ET. *tirig+lik* “dirlik”

nerden (59/7) aynı zamanda *nereden* (72/3) “nereden”

4.1.1.1.2.4. Seslem Kaynaşması

Türkçede ünlülikle seslemlilik aynı ve tek özellik ifade eder. Yani ünlü sayısı seslem sayısını belirler. Birbirini izleyen iki ayrı sesleme ait iki ünlünün veya yan yana bulunan iki farklı sözcükten birincinin son sesi ile ikincinin ilk sesinin birleşip kaynaşması olayına *seslem kaynaşması* denir. Bu kaynaşma sonucunda ayrı seslemlerdeki iki ünlü tek ünlüde veya birçok çok seslem tek seslemde toplanmış olur. Kaynaklarda *kaynaşma* (Aksan, 2009: 51, Demircan, 2013: 95; Üçok, 2007: 188), *ünlü düşmesi-seslem düşmesi* (Coşkun, 2010: 60-61), *büzülmeyle birleşme* (Banguoğlu, 2007: 77) veya *birleşme-kaynaşma* (Karaağaç, 2010: 83), *ünlü birleşmesi* (Ergin, 1998: 51-52) gibi çeşitli adlarla anılır.

dişehli (111/7) (2) < *dişi+ehli*

ancak (22/11) (3) < *an+ça+ok*

böyle (17/3) (14) < *bu+ile* veya *bu+eyle*

bura+da (102/6) (5) < *bu+ara+da*

değil (65/2) (22) < *tag+ol*

kardaş (69/6) (2) < *karındaş* “kardeş”

kimse (13/2) (6) < *kim+erse*

kimesne (33/1) (5) < *kim+erse+ne*

nerede (60/12) (4) < *ne+ara+da*

niçe (90/20) (9) < *ne+çe*

niçun (25/21) (17) < *ne+uçun*

orajja (91/7) ve *oraje* (123/15) < *ol+ara+ya*

oyle (22/16) (4) < *o+ile*

şimdi (20/3) (39) < *şu+imdi* < *şu+emdi* < *şu+amı*

şöyle (29/4) (3) < *şu+eyle* veya *şu+ile*

jjalnız (36/16) (5) < *yaln+öz*

jjohsa (49/1) (8) ve *jjoksa* (29/5) (2) < *yok+ise* < *yok+erse*

4.1.1.1.2.5. Diftonglaşma

Diftong, *aynı nefes baskısı altında telaffuz edilen iki ayrı ünlünün birbiriyle sıkı sıkı birleşmesi* (Üçok, 2007: 101) olarak tanımlanır. Ancak Türkçede birincil diftong bulunmaz. Tarihsel süreç içinde oluşan birtakım ses değişimleri, sözcükte iki ünlünün yana yana gelmesine neden olmuştur. İncelememize konu olan metinde diftonglaşmanın ana nedeni sözcüğün aslında bulunan ünsüzlerin eriyip kaybolmasıdır. Metnimizde özellikle ölçünlü Osmanlı yazı sistemi göz önüne alınarak yazılan sözcüklerde ve Arapçadan kopyalanan sözcüklerde ayn /ʔ/ ve ye /y/ seslerinin düşmesi/yazıda gösterilmemesi nedeniyle diftonglaşma görülür.

afi̇et (109/16) < Ar. *ʔfi̇yet* “afiyet”

alamaṅia (3/4) (2) < Osm. Yaz. *Alamaniya* “Almanya”

cayraḟia (3/4) < Ar. *cugṙâfiya* “cografya”

- cenab-ı kibriâ +nın* (109/20) (2) fakat aynı zamanda *cenab-ı kibrija* 8/5 < Ar. *kibriyâ'*
- edebiat ol-an* (88/17) < Ar. *edebiyât* “edebiyat”
- ermaan +ı* (34/4) (2) < *armagan ~ yarmakan* “armağan”
- eziyet +lerimiz* (105/21) fakat aynı zamanda *ezijet* (23/12) (3), *ezijet çek-eceğim* (65/16) (4), *ezijetlu* (19/17) < Ar. *eziyyet* “eziyet”
- familia +larına* (116/15) (3) < Osm. Yaz. *familiya* “familya”
- germania* (3/5) < Osm. Yaz. *Cermaniya*
- yururiyet* (12/4) (2) < Ar. *ğurûiyyet*
- hristian* (51/1) ve *hristianlık +ı* (*hristianlıyı*) (3/8) < Osm. Yaz. *Hristiyân* “Hristiyan”
- ispania arepleri* (11/12) < Osm. Yaz. *Ispaniya* “İspanya”
- iane* (5/18), *iane ejle-di* (98/17) ve *iane it-eridi* (*ideridi*) (5/10) (2) < Ar. *i'âne* “iane”
- itaat it-erek* (*iderek*) (7/4) (4), *itaatlu* (4/9) < Ar. *itâ'at* “itaat”
- keik* (115/8) fakat aynı zamanda *kejik* (43/20) (4) ve *keyik* (44/18) (22) “geyik”
- keyfiyet* (18/7) (6) fakat aynı zamanda *keyfijet +ı* (17/18) < Ar. *keyfiyyet* “keyfiyet”
- kopia +sını* (94/5) < Osm. Yaz. *ķopiye* “kopya”
- kumania +sı* (56/6) < Osm. Yaz. *ķomaniya* “kumanya”
- maan* (13/10) (3) < Ar. *ma'an*
- mariam* (86/13) ve *meriem +in* (77/14) < Ar. *Meryem* “Meryem”
- memnuniyet* (116/12) < Ar. *memnûniyyet* “memnuniyet”
- menfaat +ine* (88/12) < Ar. *menfa'at* “menfaat”
- mesruriyet* (106/11) (7) < Ar. *mesrûriyyet* “mesruriyet”
- muasser ol-asın* (7/7) < Ar. *muyesser* “müyesser ol-”

rahie+leri (53/5) < Ar. *râyiha*

saniën (5/6) < Ar. *şâniyen*

siaset+den (100/22) < Ar. *siyâset* “siyaet”

taam (13/20) (12), *taam it-meje* (109/1) (2) ve *taamce* (56/12) < Ar. *ta‘âm* “taam”

taahud ejle-di (7/22) < Ar. *ta‘ahhud* “taahhüt”

tabiatlu (4/10) < Ar. *tabî‘at* “tabiat”

teesuf çek-me (8/4) < Ar. *te‘esüf* “teessüf”

ziâfet (114/22) < Ar. *ziyâfet* “ziyafet”

4.1.1.1.2.6. Ünlü Aykırılışması

Bir sözcüğü oluşturan sessel birimler gelişigüzel değil o dilin belirli kuralları çevresinde bir araya gelirler ve birbirleriyle etkileşim içine girerler. Özellikle Türkçede var olan damak ve dudak uyumu, ünlüleri önlük-artlık ve düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirine uygun forma sokar, hatta alıntı sözcükleri de uyuma zorlar. Bu durumun tersi olan aykırılışma ise her iki uyumun da bozulması anlamına gelir. Bu durum Türkçede seyrek olarak karşımıza çıkar. Metnimizdeki aykırılışma örneklerine baktığımızda ölçünlü Osmanlı yazı sisteminden kaynaklanan aykırılışmalar olduğunu söyleyebiliriz (Eckmann, 1950a: 31). Bazı eklerin tek biçimlerinin olması da aykırılışmanın en önemli nedenidir.

acel (35/3) (2) < Ar. *ecel* “ecel”

ayle-jjerek (42/14) (29) ve *ayleş-erek* (40/15) < ET. *ıgla-* ~ *yıgla-* “ağla-”

arebe+de (117/11) (5) fakat aynı zamanda *araba* (111/18) < *araba*

arep+leri (90/12), *ispania arepleri* (11/12) < Ar. ‘*Arab* “Arap”

arzü+sinde (90/20), *arzüle-ridi* (47/9) *arzule-risen* (39/1) fakat aynı zamanda *arzulu* (20/21) (4) < Far. *ârzû* + T. *-la* “arzula-”

ajil-amajjup (103/3) (3) < OT. adık “ayıl-“

ayrice (89/9) < OT. *adrık* ~ *ayrık* “ayrıca”

ayril-eceji (21/22) < ET. *adrıl* “ayrıl-”

bayle-jip (56/18), *basreti baylen-ib* (21/5) fakat aynı zamanda *bayla-dı* (75/10) (3) < *bagla-*

bajil-dı+kaldı (18/2) (2) < ET. *bay-ıl-* “bayıl-”

bajir+ın (68/1) (2) < ET. *bagır* “bayır”

bujjuruldi (87/11) (2) “buyruk”

çayrılık+a (*çayırlija*) (52/11)

ceran+ların (61/10) < Mog. *ceren* “ceren”

cürat+ı (15/5) < Ar. *cür’et* “cüret”

dolaji (29/12) aynı zamanda *dolayı* (72/11) (2)

dördünci (99/1) fakat aynı zamanda *dördüncü* (19/1)

yayır-an (57/13) fakat aynı zamanda *yayır-acaksın* (25/16) (12) < ET. *kadgur-* “kayırmak”

hali (63/8) < ET. kaling “halı”

hanım+ımız (118/8) (7), *hanımefendi* (115/18) fakat aynı zamanda *hanım+ımız* (18/8) (4)

henuz (9/16) (6) < Far. *hanûz*, *hanoz* “henüz”

hesapsız (76/19) (3) fakat aynı zamanda *hesapsız* (76/16) (4) < Ar. *hisâb* + T. *-sız* “hesapsız”

hiba ol-duyunı (10/10) ve *hipa it-miş* (113/13) < Ar. *hibe* “hibe”

mayıs (9/13)

onunci (54/17) “onuncu”

sukutlık+ile (sukutlijile) (36/3) “sükûtluk”

süslü (53/19) “süslü”

üçüncü (87/1) “üçüncü”

jik-up (11/13) < ET. *yık-* “yık-”

jikıl-dı (24/7) (4) fakat aynı zamanda *jikıl-ın* (41/11) < OT. *yıkıl-* “yıkıl-”

jıldırım+dan (101/14) (3) < ET. *yıldır-* “yıldırım”

jıldız+lar (35/21) (5) < ET. *yıldız ~ yıldız* “yıldız”

jillik (120/2) < OT. *yıl* “yıllık”

jirtık+larını (56/17) < ET. *yirt-* “yırtık”

zayıflık+i (zayıflığı) (84/20), *zayıflık+den* (74/8) fakat aynı zamanda *zayıflık+i (zayıflığı)* (35/11) “zayıflık”

4.1.1.2. Ünsüzler

Ünsüzlerde *temel teşkil eden şey, ses çıkaran veya çıkarmayan nefesin engellenmesidir*. Bu bakımdan ünsüzler *engel fonemleri* olarak adlandırılırken, ünlüler *özgür fonemler* olarak adlandırılabilir (Üçök, 2007: 50). Ünsüzlerin çıkışları sırasında boğumlanma organlarında -çene, dudaklar, dil, yumuşak damak; dişler, diş etleri ve damak- bir kapanma, daralma yani az çok bir engelleme söz konusudur. Bu engelin niceliği ünsüzlerin ulamlanmasında başlıca faktördür. Böylece ünsüzler ötümlülük-ötümsüzlük, patlayıcılık-sızıcılık-akıcılık, genizsil-ağızsıl, dişsil-dudaksıl-damaksıl ve önlük-artlık gibi özelliklerle birbirlerinden ayrılırlar.

Türkçenin ünsüzler tablosunu şöyle oluşturabiliriz:

Boğumlanma Biçimine Göre	Boğumlanma Yerine Göre						
	Ağız Dışı		Ağız İçi		Ağız Gerisi		
	Dudak Ünsüzleri		Asıl	Dış Ünsüzleri	Sert Damak Ünsüzleri	Yumuşak Damak Ünsüzleri	
ÜNSÜZLER	Çift	Dış dudak		t	ç	k	
Kapantılı (Patlayıcı)	Ötümsüz	p		d	c	g	[']
	Ötümlü	b		s	ş	h	
Daraltılı (Sızıcı)	Ötümsüz		f	z	j	]h]	
	Ötümlü		v		y		
Selenli (Akıcı)	Yarı Ünsüz						
	Tütrek			L, r			
	Geniz	m		n			

Türkçenin Ünsüzleri Tablosu oluşturulurken Tansu'dan yararlanılmıştır (1963; 70).

Metnimizin yazı çevrimi yapılırken IPA'da karşılığı /y/ olan /j/ imi kullanılmıştır, tablodaki /j/ sesi bununla karıştırılmamalıdır. Metnimizde /j/ ses birimi bulunmamaktadır. Ayrıca tabloda bulunmayan /ŋ/ ünsüzü de metnimizde yer almaktadır.

4.1.1.2.1. Metnin Ünsüz Çizelgesi

Metnimizin yazı sisteminden hareketle tespit edilen ünsüzler şunlardır: /b/, /c/, /ç/, /d/, /f/, /ğ; [j] /, /g/, /h/, /k/, /l/, /m/, /n/ /p/, /r/ /s/, /ş/, /t/, /v/, /y; [j] /, /z/. Ayrıca /ps/, /th/ ve /ks/ olmak üzere üç tane de çift ünsüz ve bugün Türkiye Türkçesinin ölçünlü abecesinde bulunmayan /ŋ/ de ünsüzü bulunmaktadır.

4.1.1.2.2. Ünsüzlerin Dâhil Olduğu Fonolojik Süreçler

Sesli bildirişim aracı olan dil dizgesi eklemli seslerden oluşmaktadır. Bu sessel ögeler daha önce ifade edildiği gibi en aza çaba kanunu, eklenme, tarihsel süreç, dil ilişkileri, standart dil-ağız ilişkisi, dilin kendi iç dinamikleri gibi nedenlerden ötürü çeşitli fonolojik değişimlere/gelişimlere uğrarlar.

4.1.1.2.2.1. Ünsüz değişimleri

Ünsüzlerin niteliği *ton* (ötümlü, ötümsüz), *boğumlanma yeri* (dudak, diş, damak, gırtlak), *ses yolu* (kapantılı -patlamalı-, açık -akıcı-, dar -sızıcı-) ve *hava yolu* (ağız, burun) olmak üzere dört temel özellik tarafından belirlenir. Ünsüzlerin dâhil olduğu fonolojik süreçlerde genel olarak bu özelliklerden biri bir diğerine dönüşür.

4.1.1.2.2.1.1. Ötümlüleşme

Tonsuz /p/, /ç/, /t/, /k/, /f/, /s/ ünsüzlerinin çeşitli nedenlerle tonlu /b/, /c/, /d/, /g/, /v/, /z/ ünsüzlerine dönüşmesine *ötümlüleşme* denir. Aşağıda görüleceği gibi birbirinin ton bakımından karşılığı olan ünsüzler arasında değişme olur.

4.1.1.2.2.1.1.1. /k/ > /g/

Metnimizde en sık görülen ötümlüleşmedir. /k/ tonsuz ünsüzü tonlu karşılığı olan /g/ ünsüzüne dönüşür.

4.1.1.2.2.1.1.1.1. Sözcük Başında Görülen Değişmeler:

yaatre (33/2) fakat aynı zamanda *katre* (96/5) (2) < Ar. *kaṭre* “katre”

gab+larına (109/2) ve *gap+lar* (108/10) (2) < OT. *kap* “kap”

gabak (43/2) (5) < OT. *kabak* “kabak”

gaçgın+ı (41/9) < ET. *kaç-* “kaçkın”

gadar (96/3) < Ar. *kaḍar* “kadar”

gadim (121/9) < Ar. *kaḍim* “kadim”

gal-dıyı (68/22) < OT. *kâl-* “kal-”

galb+leri (70/15) (5) ve *galp+lerine* (122/7) (11) fakat aynı zamanda *kalp* (10/3) (28) < Ar. *kaḷb* “kalp”

gar (43/7) (3) < ET. *kar* “kar”

gjase+lerden (109/1) fakat aynı zamanda *kjase* (44/16) (3) < Far. *kâse* “kâse”

gatd ol-muşiken (78/11), *gatt+et-miş* (41/3), *gatt+it-miş* (20/9) fakat aynı zamanda *katt it-seidi* (25/12) < Ar. *kaṭ* “kat”

gatl+i (87/11) (2), *gatl ejle-sin* (105/16), *gatl et-mejesin* (89/11) ve *gatl it-meje* (90/9) (2) fakat aynı zamanda *katl+im* (28/16) (10), *katl ejle-dim* (18/11) (2), *katl et-ecekleridi* (edecekleridi) (67/6), *katl it-diği* (33/5) (11), *katl itdir-din* (31/14), *katl ol-umuş* (90/4), *katl olun-acayını* (118/4) < Ar. *kaṭl*

gatlan-acayı (46/8) (2) fakat aynı zamanda *katlan-an* (46/11) (5) < OT. *kaṭıgla-* “katlan-”

ıayır-an (57/13), *ıayır-acaksın* (25/16) (12) < ET. *kaygur-~ kadgur-* “kayır-”

geçir-di (62/8) (14) fakat aynı zamanda *keçir-di* (71/17) (2) < ET. *keç-* “geç-”

gel-diği (87/9) (92) fakat aynı zamanda *kel-di* (28/7) (18) < ET. *kel-* “gel-”

getir-di (105/8) (23) fakat aynı zamanda *ketir-dikleri* (26/3) (3), *ketirt-dikde* (30/16) < ET. *keltür-* “getir-”

geydir-ip (49/10), *gejin-irleriken* (119/19) fakat aynı zamanda *key-diji* (56/13) (2), *kej-ecejinizi* (49/13) (2), *keydir-di* (51/12), *kejin-mişidim* (65/10), *kejecek+i* (*kejeceji*) (49/14) < ET. *ked-* “giy-”

gez-en (52/20) (3) fakat aynı zamanda *kez-ib* (122/1) < ET. *kez-* “gez-”

gış (60/14) (3) ve *gıs* (43/12) fakat aynı zamanda *kış* (10/11) (23) < ET. *kış* “kış”

-gi (31/20) eki fakat aynı zamanda *-ki* (6/16) (184) < Far. *-ki* “-ki”

gibi (4/2) (65), *gipi* (12/4) (2), fakat aynı zamanda *kibi* (26/10) (4) < OT. *kipi* “gibi”

gice (29/16) (11) < ET. *kiçe* “gece”

gir-di (43/18) (21) fakat aynı zamanda *kir-di* (34/19) < ET. *kir-* “gir-”

gişi (19/8) (2) fakat aynı zamanda *kişi+nin* (88/7) < ET. *kişi* “kişi”

git-di (58/8) (35) fakat aynı zamanda *kit-di* (24/7) (14) < ET. *két-* “git”

gov-du (41/13) < OT. *kow-* “kov-”

gojj-ub (12/10) fakat aynı zamanda *koy-dukda* (114/12) (6) ve *kojj-ub* (41/6) (2) < ET. *kod-* “koy-”

gjöjüs+üne (*gjöjsüne*) (75/10) fakat aynı zamanda *gjöjküs+üne* (*gjöksüne*) (42/10) (2) < ET. *kögüz* “gögüs”

gjötü müdür (70/2) fakat aynı zamanda *kjötülük+i* (*kjötülüği*) (65/1) (2), *kjötülük it-di* (25/8) (3) < OT. *köti* “kötü”

gjör+lerin (79/2) “kör”

gjör-dim (45/11) (78), *gör-dükde* (113/7) ve *gjörün-mez* (69/18) (7), *gjörüş-eceğiz* (32/6) fakat aynı zamanda *kjör-düjün* (54/12) (5) < ET. *kör-*“gör-”

gjöster-ib (61/4) (3) fakat aynı zamanda *kjöster-di* (95/3) (3) < ET. *körkit-*“göster-”

gjötürüm+leri (79/3) < OT. *kötrüm /kötür-*“kötürüm”

gjöz+ler (38/6) (36) fakat aynı zamanda *kjöz+üm* (24/16) (3) < ET. *köz*“göz”

gjözel (42/11) (5) fakat aynı zamanda *kjözel* (53/18) (5) < ET. *körklüg*“güzel”

gucak+larından (118/15) (2) fakat aynı zamanda *kucak+larına* (24/17) (11) < OT. *kuçak*“kucak”

gudret+in (21/1) fakat aynı zamanda *kudret+den* (43/2) (4) < Ar. *ḳudret*“kudret”

gule+si (19/4) < Ar. *ḳulle*“kule”

guş+lar (47/4) (3) < ET. *kuş*“kuş”

guzum (69/15) “kuzum”

gjülümsü-jerek (109/7), fakat aynı zamanda *külümsü-jerek* (57/11) (2), *kjülümsü-diji* 50/13 (3) < ET. *kül-*“gül-”

gjücen-eceğine (88/9) fakat aynı zamanda *kjücen-dim* (31/22), *kjücenkilik+im* (*kjücenkiliğim*) (32/26) < ET. *küçen-*“gücen-”

gjüç gel-irse (37/6) fakat aynı zamanda *kjüç* (14/18) < ET. *küç*“güç”

gjüççük (77/16), *gjüçüklük+den* (99/10) fakat aynı zamanda *kjüççük* (52/21), *kjüççük* (53/12) (2), *kjüççük* (65/3), *kjüççük* (82/19), *kjüçüklük+den* (63/6) < ET. *kiçig*“küçük”

gjümüş (114/11), *gjümüş* (109/1) < ET. *kümüş*“gümüş”

gjün (13/19) (25) fakat aynı zamanda *kjün* (27/9) (4) < ET. *kün*“gün”

gjündüz (90/2), *gjündüz* (68/7) < ET. *küntüz*“gündüz”

gjüneş (23/4) (11) fakat aynı zamanda *kjüneş* (48/12) (4), *kjünes+in* (21/13) < ET. *kün* ~ OT. *kuyaş*“güneş”

4.1.1.2.2.1.1.1.2. Diğer Durumlarda Görülen Değişmeler:

oğşa-ridi (60/19) (2) fakat aynı zamanda *okşa-rlarıdı* (122/6) < ET. *okşa-* “okşa-”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünsüzü ötümsüzleşmiş ancak metinde ötümlülüğünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de ötümsüzleşmiş olan *kavga* sözcüğü eserde ötümlülüğünü korumaktadır: *yavya* (11/9) (8) < Far. *ğavgâ*

Bugün TT.de ötümsüzleşmiş olan *kıskan-* sözcüğü eserde ötümlülüğünü korumaktadır: *kışyan-ıp* (11/1), *kışyanç* (89/6) < OT. *kısgan-*

4.1.1.2.2.1.1.2. /t/ > /d/

Metnimizde sık görülen ötümlüleşmelerden ikincisidir. /t/ tonsuz ünsüzü tonlu karşılığı olan /d/ ünsüzüne dönüşür.

4.1.1.2.2.1.1.2.1. Sözcük Başında Görülen Değişmeler:

dak-dıkda (118/8) fakat aynı zamanda *tak-ıp* (15/18) (2) < ET. *tak-* “tak-”

daşra (45/18) fakat aynı zamanda *taşra* (61/3) (7) < ET. *taşra* “taşra”

datlı datlı (106/3) fakat aynı zamanda *tatlı tatlı* (53/22) (16) < ET. *tatılgı* “tatlı”

day+dan (42/18) (2) fakat aynı zamanda *tay* (3/12) (6) < ET. *tag* “dağ”

dayıl-maya (43/16), *tayıl-acayını* (10/12), *tayıt-dı* (97/22) < OT. *tagıl-*, *tagıt-* “dağıl-, dağıt-”

dedriç dedriç (51/14) (2) fakat aynı zamanda *tedriç tedriç* (3/10) < Ar. *tedrîc*

den (77/9) fakat aynı zamanda *ten* (77/15) (2) < Far. *ten* “ten”

dejisdir-miş (52/13) < ET. *teğsür-* “değiştir-”

dıbkı (60/16) ve *dıpkı* (106/1) “tıpkı”

dîmarhane (41/9) < Far. *tîmâr+ḥâne* “timarhane”

dîmur (19/14) fakat aynı zamanda *timur* (35/17) (2) < ET. *temür* “demir”

dîp+i (dibi) (41/19) (5) < OT. *tüp* “dip”

dître-jjerek (42/10) (6) fakat aynı zamanda *titre-jerek* (101/1) < ET. *tîtri-* ~ OT. *titre-*

diz+leri (26/22) (6) fakat aynı zamanda *tiz+lerinde* (27/9) < OT. *tiz* “diz”

doşru (66/17) (11) fakat aynı zamanda *toşru* (85/10) (6) < ET. *togru* ~ *togrı* “doğru”

dolaji (29/12), *dolayı* (72/11) (2) fakat aynı zamanda *tolayı* (114/19) < ET. *tolga-* “dolayı”

donan-miş (52/15) fakat aynı zamanda *tonan-ıp* (68/4) < ET. *tonat-* “donan-”

dördünci (99/1), *dördüncü* (19/1) < ET. *törtünç* “dördüncü”

dürli (48/9), *dürli* (41/4) (13), *dürlü* (5/12), (2), *dürlü* (34/6) (3) < ET. *törlüg* “türlü”

dut-aridi (35/1) (23) < ET. *tut-* “tut”

dutul-ub (12/17) (5) < OT. *tutul-* “tutul-”

duzak+ından (duzayından) (17/9) < ET. *tuzak* “tuzak”

düzeld-iridi (75/18) < ET. *tüzül-* “düzelt-”

4.1.1.2.2.1.1.2.2. Diğer Durumlarda Görülen Değişmeler:

elbetde (60/14) < Ar. *elbette* “elbette”

girifdar it-en (iden) (95/18) ve fakat aynı zamanda *kiriftar ol-muşsun* (104/7) < Far. *giriftâr* “giriftar”

hudur it-erek (iderèk) (55/7) < Ar. *ḥuḫûr*

oda+sına (11/11) (2) fakat aynı zamanda *ota+sına* (11/3) (2) < ET. *otag* “oda”

and it-erek (iderek) (31/11) fakat aynı zamanda *ant* (90/10) (2), *ant ol-sun* (37/9), *ant vir-diler* (40/11) < OT. *ant* “ant”

eşid (26/10) (2) fakat aynı zamanda *eşit* (72/23) (10), *eşid-en* 20/20 (5) < OT. *éşit-* ~ *işit-*

ifrid ol-du (24/5) < Ar. *ifrît* “ifrit”

kurd (63/2) fakat aynı zamanda *kurt* (100/19) (4), *kurd+un* (42/8) < OT. *kurt* “kurt”

süd (25/3) (12) fakat aynı zamanda *süt* (57/18) (3) < ET. *süt* “süt”

umud ile (8/15), *umud+i* (7/14) (3) < *umut* “umut”

Metnimizde ettirgenlik eki tek biçimli/ötümlü kullanılmaktadır:

araşdır-makdeyidi (94/17) fakat aynı zamanda *araştır-ırkan* (76/6) “araştır-”

birikdir-di (12/1) (2) “biriktir-”

birleşdir-ip (112/14) “birleştir-”

çekdir-mişdir (105/5) “çektir-”

dikişdir-iridiise (56/19) “dikiştir-”

itdir-di (92/8) (7) “ettir-”

ulaşdır-ırımış (94/15) aynı zamanda *ulaştır* (17/15) “ulaştır-”

jjabdır-up (123/9), *jjapdır-ip* (123/13) fakat aynı zamanda *jjaptır-dı* (98/15) “yaptır”

jjanaşdır-dı ise (44/5) “yanaştır-”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünsüzü ötümsüzleşmiş ancak metinde ötümlülüğünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de ötümsüzleşmiş olan *emektar* sözcüğü metnimizde ötümlülüğünü korumaktadır: *emekdar+ları* (91/15) (2) < ET. *emgek* + Far. *-dâr*

Bugün TT.de ötümsüzleşmiş olan *ümit* sözcüğü eserde ötümlülüğünü korumaktadır: *umid+lerini* (121/5) (3), *umid et-en (eden)* (118/17) (2), *umid it-dikde* (84/17) (5), *umidsizlije düş-üb* (31/20), *umidsizlik* (36/13) (4) < Far. *umîd*

4.1.1.2.2.1.1.3. /p/ > /b/

/p/ tonsuz ünsüzü tonlu karşılığı olan /b/ ünsüzüne dönüşür. Metnimizdeki yazı sisteminde /p/ ve /b/ sesbirimlerinin yazılışı bir nokta ile birbirinden ayrılmaktadır. Nokta imi de çoğu zaman ihmal edilebilmekte bu yüzden sözcüğün aslında /p/ ile mi yoksa /b/ ile mi yazıldığını saptamak için sayısal veriler önemlidir. Ancak bunun içinde çok sayıda örneğe gereksinim duyarız. Bu değişimin örnekleri ise çok fazla değildir.

4.1.1.2.2.1.1.3.1. Sözcük Başında Görülen Değişmeler:

beder+i (6/18) (3) fakat aynı zamanda *peder* (36/16) (40) < Far. *peder* “peder”

bencire+si (29/3) fakat aynı zamanda *pencere+sinin* (19/14), *pençere+je* (29/8) ve *pençire+yi* (34/14) < Far. *pencere* “pencere”

beruşan ol-muş (56/17), hal-i *beruşaniet+ini* (23/6) (3) fakat aynı zamanda *peruşan* (35/2), *hal-i peruşaniet+imizden* (28/2) < Far. *perîşân* “perişan”

beyda ol-ub (43/3) fakat aynı zamanda *peyda et-mişler* (52/17) (2) < Far. *peydâ* “peyda”

bijjade (12/5) fakat aynı zamanda *pijjade* (111/3) < Far. *piyâde* “piyade”

4.1.1.2.2.1.1.3.2. Diğer Durumlarda Görülen Değişmeler:

dibderin (19/12) < OT. *tüp* “dip”

ibek (15/3) < OT. *ipek* “ipek”

kabut+u (kabudu) (112/1) < Fr. *capote* “kaput”

kambana+lar (117/5) < İt. *campana* “kampana”

kıbran-majjacaým (59/18) fakat aynı zamanda *kıpran-majjacak* (64/13) < *kıprır+da-n* “kıpırdan-”

jjabdır-up (123/9) fakat aynı zamanda *jjapdır-ıp* (123/13) < ET *yap-* “yaptır-”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünsüzü ötümsüzleşmiş ancak metinde ötümlülüğünü koruyan bir sözcük de bulunmaktadır:

Bugün TT.de ötümsüzleşmiş olan *pas* sözcüğü eserde ötümlülüğünü korumaktadır: *baslan-mış* (19/14) < ET. *bas*

4.1.1.2.2.1.1.4. /ç/ > /c/

/ç/ tonsuz ünsüzünün tonlu karşılığı olan /c/ ünsüzüne dönüştüğü birkaç örnek bulunmaktadır.

4.1.1.2.2.1.1.4.1. Sözcük Başında Görülen Değişmeler:

coban+ı (21/9) fakat aynı zamanda *çoban* (21/10) < Far. *çûbân* “çoban”

4.1.1.2.2.1.1.4.2. Diğer Durumlarda Görülen Değişmeler:

ancak (22/11) (3) fakat aynı zamanda *ançak* (93/2) < ET. *inçe ~ inçek* “ancak”

kucak+larına (24/17) (11), *kucakla-jip* (112/11) fakat aynı zamanda *kuçakla-jib* (35/10) < OT. *kuçak* “kucak”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünsüzü ötümsüzleşmiş ancak metinde ötümlülüğünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de ötümsüzleşmiş olan *lehçe* sözcüğü metinde ötümlülüğünü korumaktadır: *lehce+si* (63/19) (4) < Ar. *lehce* “lehçe”

4.1.1.2.2.1.1.5. /s/ > /z/

Metnimizde /s/ tonsuz ünsüzünün tonlu karşılığı olan /z/ ünsüzüne dönüştüğü çok az örnek olmakla birlikte sözcük başında bir örnek bulunmamakta, özellikle sözcük sonu değişim örnekleri yer almaktadır. Metnimizde görülen değişme örnekleri şunlardır:

herkez(30/4) fakat aynı zamanda *herkes*(9/13) (2) < Far. *her + kes*“herkes”

hristoz+un (82/6) fakat aynı zamanda *hristos* (80/14) (4) < Yun. *Hristos*

izrar it-er (ider) (88/13) < Ar. *isrâr*

mahsuz (14/13) fakat aynı zamanda *mahsus* (4/5) (14) < Ar. *mahşûş*“mahsus”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünsüzü ötümsüzleşmiş ancak metinde ötümlülüğünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de ötümsüzleşmiş olan *sokak* sözcüğü metinde ötümlülüğünü korumaktadır:

zokak(9/13) (2) < Ar. *zuḳâḳ*

4.1.1.2.2.1.2. Ötümsüzleşme

Tonlu /b/, /c/, /d/, /g/, /v/, /z/ ünsüzlerinin çeşitli nedenlerle tonsuz /p/, /ç/, /t/, /k/, /f/, /s/ ünsüzlerine dönüşmesi *ötümsüzleşme* olarak bilinir. Aşağıda görüleceği gibi birbirinin ton bakımından karşılığı olan ünsüzler arasında değişme olur.

Metnimizde geçen ötümsüzleşme örnekleri şunlardır:

4.1.1.2.2.1.2.1. /g/ > /k/

Metnimizde yer alan /g/ tonlu ünsüzünün tonsuz karşılığı olan /k/ ünsüzüne dönüştüğü örnekler şunlardır:

4.1.1.2.2.1.2.1.1. Sözcük Başında Görülen Değişmeler:

kjüjja (14/12) fakat aynı zamanda *gjüjja* (9/13) (3) < Far. *gûyâ* “güya”

kjül (9/15) fakat aynı zamanda *gjül* (51/8) < Far. *gul* “gül”

kjünah+dan (26/7), *kjünahkjar+lar* (19/3) fakat aynı zamanda *gjünah+lerimize* 116/3, *gjünahkjar* (23/17) < Far. *gunâh* “günah”

kerdan+ında (33/23), *kerdanlık* (34/2) (3) < Far. *gerden* “gerdan”

4.1.1.2.2.1.2.1.2. Diğer Durumlarda Görülen Değişmeler:

dalkalan-dıyı (100/21) < OT. *talğag* “dalga”

esirke- (26/11) (9) < ET. *isirge-~ ésirgé-* “esirge-”

henkjame (87/16) < Far. *hengâme* “hengâme”

zadekjan+lar (99/7) < Far. *zâdegân* “zadegân”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünsüzü ötümlüleşmiş ancak metinde ötümsüzlüğünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de ötümlüleşmiş olan *ger-* sözcüğü metinde ötümsüzdür: *ker-di* (45/21) < ET. *ker-*

Bugün TT.de ötümlüleşmiş olan *gergef* sözcüğü metinde ötümsüzlüğünü korumaktadır: *kerğjah+ı* (93/20) ve *kerkjah+inde* (14/8) < Far. *kâr*+Ar. *keff*

Bugün TT.de ötümlüleşmiş olan *gölge* sözcüğü metinde ötümsüzdür: *kjölge+si* (46/4) (2) < ET. *kölige* “gölge”

Bugün TT.de ötümlüleşmiş olan *güven-* sözcüğü metinde ötümsüzdür: *kjüven-me* (34/6) < OT. *küven-* “güven-”

Bugün TT.de ötümlüleşmiş olan *güz* sözcüğü metinde ötümsüzlüğünü korumaktadır: *kjüz* (50/8) (2) < ET. *küz* “güz”

Bugün TT.de ötümlüleşmiş olan *pranga* sözcüğü metinde ötümsüzdür: *pranka+yile* (95/18) < Osm. Yaz. *pranka* İt. branca

4.1.1.2.2.1.2.2. /d/ > /t/

Metnimizde sözcük başında bu değişime ilişkin bir örnek bulunmamakta, özellikle sözcük sonu ötümsüzleşme örnekleri yer almaktadır. Metnimizde sözcük ortası ve sonunda görülen değişme örnekleri şunlardır:

inti+mizde (83/3) (6) fakat aynı zamanda *indi+mde* (23/22) (11) < Ar. *indî* “indi”

kuntakla-dı (26/22) fakat aynı zamanda *kundakla-jip* (24/22) < *kundak* “kundak”

methel+i (95/7) (8) fakat aynı zamanda *medhel+i* (72/9) (3) < Ar. *medhûl*

mıktar (60/21) (4), *mıktar* (45/9) fakat aynı zamanda *mikdar+ı* (6/8) ve *mıktar* (19/15) (3) < Ar. *mikdâr* “mıktar”

zıntan+da (20/19) (4) < Far. *zindân* “zindan”

evlat+ları (4/4) (4) fakat aynı zamanda *evlad+ları* (32/16) (4) < Ar. *evlâd* “evlat”

manent+leri (65/20) < Far. *mânend*

mevcut+dur (25/21) fakat aynı zamanda *mevcud ol-dular* (12/5), *mevcud pulun-up* (118/3) < Ar. *mevcûd* “mevcut”

müteammî (25/18) < Ar. *müte‘ammîd*

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünsüzü ötümlüleşmiş ancak metinde ötümsüzlüğünü koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de ötümlüleşmiş olan *damla* sözcüğü metinde ötümsüzlüğünü korumaktadır: *tamla+sı* (97/17) < OT. *tam-*

Bugün TT.de ötümlüleşmiş olan *damla-* sözcüğü metinde ötümsüzlüğünü korumaktadır: *tamla-jib* (19/11) (2) < OT. *tam-*

4.1.1.2.2.1.2.3. /b/ > /p/

Metnimizde yer alan /b/ tonlu ünsüzünün tonsuz karşılığı olan /p/ ünsüzüne dönüştüğü örnekler şunlardır:

4.1.1.2.2.1.2.3.1. Sözcük Başında Görülen Değişmeler:

parmak+ına (*parmayına*) (2) (71/16) fakat aynı zamanda *barmak+ımdan* (*barmayımdan*) (71/20) < OT. *barmak* “parmak”

pek (40/2) (14) fakat aynı zamanda *bek* (40/6) < OT. *bek* “pek”

punar+ı (49/18) fakat aynı zamanda *bunar+ı* (45/6) < OT. *buñar ~ mıñar* “pınar”

4.1.1.2.2.1.2.3.2. Diğer Durumlarda Görülen Değişmeler:

ıpraz+ejle-di (116/12) < Ar. *ıbrâz* “ıbraz”

ıptida (44/2) (8) fakat aynı zamanda *ıbtida* (20/1) (4) < Ar. *ıbtidâ* “ıptida”

kalp (10/3), *kalp+inizi* (88/6), *kalp+leri* (50/20) fakat aynı zamanda *kalb* (22/13) < Ar. *kalb* “kalp”

tepe (42/19) (5) fakat aynı zamanda *tebe+lerin* (9/7) < ET. *töbü ~ töpü* “tepe”

kelp+i (95/18), *kelp+inin* (41/5), *kelp+leri* (122/3) fakat aynı zamanda *kelb* (35/15) < Ar. *kelb*

kesp it-diji (120/17) (2) fakat aynı zamanda *kesb et-dikleri* (120/9), *kesb it-di* (120/18) (2) < Ar. *kesb* “kesp”

lep+lerim (66/12) < Far. *leb* “leb”

matlup it-seyidik (113/16) (2) fakat aynı zamanda *matlub ejle-di* (39/8), *matlub it-mekden* (32/5) < Ar. *maṭlûb* “matlup”

mektup+ları (94/7) (10) fakat aynı zamanda *mektub* (17/10) (3) < Ar. *mektûb* “mektup”

muhip (64/4) (3) fakat aynı zamanda *muhib* (7/17) (5) ve *muhipb+im* (102/18) (3) < Ar. *muhibb* “muhip”

tertip et-mişidi (93/22), *tertip it-di* (45/20) (4) ve *tertip ejle-di* (12/3) (2) fakat aynı zamanda *tertib et-din* (54/5) ve *tertib it-di* (30/2) (5), *tertib itdir-ib* (123/16) < Ar. *tertib* “tertip”

4.1.1.2.2.1.2.4. /c/ > /ç/

Metnimizde sözcük başında bu değişime ilişkin bir örnek bulunmamakta, özellikle sözcük sonu ötümsüzleşme örnekleri yer almaktadır. Metnimizde sözcük ortası ve sonunda görülen değişme örnekleri şunlardır:

sıçak (62/18), *sıçaklık* (46/5) fakat aynı zamanda *sıcak* (52/18) (3) < ET. *isig+cak* “sıcak”

taç (118/9) fakat aynı zamanda *tac* (118/7) < Ar. *tâc* “taç”

tedriç (3/10) (2) < Ar. *tedrîc*

4.1.1.2.2.1.2.5. /z/ > /s/

Metnimizde sözcük başında ve diğer durumlarda bu değişime ilişkin bir örnek bulunmamakta, bununla birlikte TT.de ünsüzü ötümlüleşmiş ancak metinde ötümsüzlüğünü koruyan sözcükler bulunmaktadır:

Bugün TT.de ötümlüleşmiş olan *müzik* sözcüğü metinde ötümsüzlüğünü korumaktadır:

musik+ı (91/8) < Osm. Yaz. *mûsiķî* < Fr. *musique* “müzik”

Bugün TT.de ötümlüleşmiş olan *papaz* sözcüğü metinde ötümsüzlüğünü korumaktadır:

pappas (25/22) < Osm. Yaz. *papas* “papaz”

4.1.1.2.2.1.2.6. /v/ > /f/

Metnimizde bu değişimin görüldüğü örnekler şunlardır:

meft-i resm + ini (120/2) < Ar. *mevt-* “mevt”

vesfese (101/17) (2) fakat aynı zamanda *vesvese + ler* (58/11) < Ar. *vesvese* “vesvese”

4.1.1.2.2.1.3. Akıcılaşma (Süreklileşme)

Patlayıcı /b/, /c/, /d/, /g/, ünsüzlerin yerlerini akıcı /l/, /m/, /n/, /r/, /y/ ünsüzlerine bırakmasına *akıcılaşma* denir. Metnimizde Türkçe için karakteristik olan /d/ > /y/ değişiminin örnekleri mevcuttur:

4.1.1.2.2.1.3.1. /d/ > /y/

ajil-amajjup (103/3) (3) < OT. *adık* “ayıl-“

ayrıl-ır (34/17) (7), *ayrılık* (6/11) (2) < ET. *adrıl-* “ayrıl-, ayrılık”

ayrice (89/9) < ET. *adruk* “ayrıca”

böjjü-müsidi (43/3), *böjjük* (99/19) (2) < OT. *bedü-*, OT. *bedük* “büyü-, büyük”

ejî (5/13) (20), *eyilik* (83/18) (16) < ET. *edgü* “iyi”

yayır-an (57/13), *yayır-acaksın* (25/16) (12) < ET. *kadgur-* “kayırmaq”

ujjan-dıkdan (76/4) (4) < ET. *odun-* “uyan-”

doş-dukda (44/9), *doşjur-mak* (42/15) < ET. *tod-*, ET. *todur-* “doş-, doşur-”

geşdir-ip (49/10), *geşin-irleriken* (119/19), *key-diği* (56/13) (2), *keş-eceğinizi* (49/13) (2) < ET. *keş-* “giş”

koy-dukda (114/12) (6), *koşj-ub* (41/6) (2) aynı zamanda *goşj-ub* (12/10) < ET. *kod-* “koy-”

4.1.1.2.2.1.4. Sızıcılaşma

Patlayıcı /b/, /c/, /ç/, /d/, /g/, /k/, /p/, /t/ ünsüzlerin yerine sızıcı /f/, /h/, /s/, /ş/, /v/, /z/ ünsüzlerin geçmesi *sızıcılaşma* olarak adlandırılır. Genellikle tonluluk açısından benzer ünsüzler arasında olur. Açıklık dereceleri düşük olan patlayıcı ünsüzler açıklık dereceleri yüksek olan sızıcı ünsüzlere dönüşür. Bu da söyleyişi kolaylaştırır. Metnimizde görülen sızıcılaşma örnekleri şunlardır:

4.1.1.2.2.1.4.1. /b/ > /v/

Türkçede karakteristik olan bu değişime ilişkin metnimizde yer alan örnekler şöyledir:

4.1.1.2.2.1.4.1.1. Sözcük Başında Görülen Değişmeler:

var+idi (9/9) (38) < ET. *bar* “var”

var-acaksın (66/20) (40) < ET. *bar-* “var-”

ver- (36/19) (44) < ET. *ber-* ~ *bir-* “ver-”

4.1.1.2.2.1.4.1.2. Diğer Durumlarda Görülen Değişmeler:

tavşan (61/9) < ET. *tabışgan* “tavşan”

av (122/3) (4) < *ab* “av”

sev-ejim (52/21) (14) < ET. *sebin-* “sev-”

4.1.1.2.2.1.4.2. /k/ > /h/

Metnimizde patlayıcı /k/ sesinin yine kendisi gibi tonsuz olan /h/ sızıcısına dönüştüğü örnekler şunlardır:

4.1.1.2.2.1.4.2.1. Sözcük Başında Görülen Değişmeler:

hali (63/8) < ET. *kaling* “halı”

4.1.1.2.2.1.4.2.2. Diğer Durumlarda Görülen Değişmeler:

ahşam (5/11) (2) fakat aynı zamanda *akşam* (15/3) < OT. *akşam* “akşam”

jjoħsa (49/1) (8) fakat aynı zamanda *jjoksa* (29/5) (2) < ET. *yok erse* “yoksa”

berah (35/22), *berrah+dır* (52/18) ve *perrah* (43/1), (2) < Ar. *berrâk* “berrak”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünsüzü sızıcılaştırmış ancak metinde patlayıcılığı koruyan bir sözcük de bulunmaktadır:

TT.de *hani*, *hangi* sözcükleri metinde birincil /k/ ünsüzünü korumaktadır: *kanyı* (108/13), *kante* (5/6) < ET. *kani*, *kanta*

4.1.1.2.2.1.5. Patlayıcılılaşma

Sızıcı /f/, /h/, /s/, /ş/, /v/, /z/ ünsüzlerin yerine patlayıcı /b/, /c/, /ç/, /d/, /g/, /k/, /p/, /t/ ünsüzlerin geçmesi *patlayıcılılaşma* olarak adlandırılır. Sızıcılılaşmanın tersi olan bu değişim de genel olarak yine ton olarak benzer sesler arasında gerçekleşir. Metnimizde görülen patlayıcılılaşma örnekleri şunlardır:

4.1.1.2.2.1.5.1. /f/ > /p/

vaptis it-di (26/19) (4) < Rum. *vaftis* “vaftiz”

4.1.1.2.2.1.5.2. /h/ > /g/

mayzun (11/20) ve *mayzun ol-uridi* (19/7) < Ar. *maħzûn* “mahzun”

4.1.1.2.2.1.5.3. /z/ > /d/

kjayıd (30/16) < Far. *ķâğaz* ~ *ķâğiz* “kağıt”

4.1.1.2.2.1.6. Dudaksıllaşma

Dudak /b/, /f/, /m/, /p/, /v/ ünsüzlerinin genellikle yuvarlak /o/, /ö/, /u/, /ü/ ünlüler komşuluğunda yanındaki ünsüzü dudak ünsüzüne dönüştürmesine *dudaksıllaşma* denir. Metnimizde bulunan dudaksıllaşma örnekleri şunlardır:

4.1.1.2.2.1.6.1. /n/ > /m/

ambar+ları (48/22) < Far. *anbâr* “ambar”

cümbüş (91/22) < Far. *cunbiş* “cümbüş”

namikjor (23/16) aynı zamanda *namkior* (15/11), *namkior ol-urlarsa* (83/21) < Far. *nânkûr* “nankör”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünsüzü dudaksıllaşmış ancak metinde birincil şeklini koruyan sözcükler de bulunmaktadır:

Bugün TT.de dudaklılaşmış olan *sümbül* sözcüğü eserde birincil biçimini korumaktadır: *sünbül+dir* (53/2) < Far. *sunbul*

Bugün TT.de dudaklılaşmış olan *tembih* sözcüğü eserde birincil biçimini korumaktadır: *tenbih it-erek (iderek)* (57/17) < Ar. *tenbîh*

4.1.1.2.2.1.6.2. /g/ > /v/

ovüd (17/4) (2), *ovüt+üm (ovüdüm)* (83/15), *ovüd vir-erek* (121/6) < ET. *ögüt* “öğüt”

orman tavuyu (53/17) < OT. *taguk* “tavuk”

sovu-rse (66/13) < ET. *sogu-* “soğu-”

sovuk (31/4) (3) < OT. *soguk* “soğuk”

4.1.1.2.2.1.6.3. /h/>/f/

flamur (46/3) < Rum. *ihlamur* “ihlamur”

4.1.1.2.2.1.7. Damaksillaşma

Diş ve dudak ünsüzlerinin yerine damak ünsüzlerinin geçmesine *damaksillaşma* denir. Metnimizde tek örneği vardır:

4.1.1.2.2.1.7.1. /t/>/k/

ekmek+i (*ekmeği*) (20/6) (2) fakat aynı zamanda *etmek+dir* (27/4) (3) < OT. *etmek* “ekmek”

4.1.1.2.2.2. Ünsüz Türemesi

Sözcüğe söyleyiş kolaylığı getirmek için sözcüğünbaşında, ortasında ve sonuna ünsüz eklenmesine *ünsüz türemesi* denir. Metnimizde yer alan örnekleri çoğunlukla alıntı kelimeleri Türkçenin ses ve sesletim yapısına uydurmak için yapılan ünsüz eklemeleridir.

4.1.1.2.2.2.1. /y/ Türemesi

Özellikle alıntı sözcükleri Türkçenin sesletim yapısına uydurmak amacıyla en fazla kullanılan sestir. Metnimizde sözcük başında kullanımına ilişkin örnek bulunmamakla birlikte diğer durumlarda /y/ türemesi örnekleri şunlardır:

acayıp (52/12), *acayıb* (11/8) (3) ve *acayıp* (36/13) (10) < Ar. ‘*acâ’ib* “acayıp”

beyhude (28/11) (2) < Far. *bî-hûde*

bijhud (42/2) aynı zamanda *bihut* (18/5) < Far. *bî-ḥod*

cayız+dir (40/4), *cayız göröl-meziken* (88/16) < Ar. *câ'iz* “caiz”

dayım (32/16) aynı zamanda *dayım* (4/18) (16) < Ar. *dâ'im* “daim”

dayıma (82/14) (2) < Ar. *dâ'imâ* “daima”

dayire+sinde (89/12) (2) < Ar. *dâ'ire* “daire”

diydeban+ınızın (29/9) (2) < Far. *dîde-bân* “dideban”

etbay+ler 90/16 (2), *etbaya+leri* (112/2) < Ar. *etbâ'*

eyvaz ver-din “ivaz” (96/19) < Ar. *ivaz* “ivaz”

farayız+indandır (116/21) < Ar. *ferâ'iz*

fayde+sini (22/11) < Ar. *fâ'ide* “fayda”

yarayib (11/8) (2) < Ar. *ğarâ'ib* “garaip”

ğaylesiz (48/18) < Ar. *ğâ'ile* + T. *-siz* “galesiz”

iyitimad it-mediler ise (18/13), *iyitimad it-mekle* (29/19) < Ar. *i'timâd* “itimat”

ıylan (115/11), *ıylan-ı harb+ile* (11/23) < Ar. *i'lân* “ilan”

iytibar+ına (7/8), *iytibar it-dijiniz* (88/3) < Ar. *i'tibâr* “itibar”

iytikad 16/6, *iytikat* (121/15) (2), *iytikat it-erek (iderek)* (49/14), *iytikatlu* (4/9) (2) ve *iytikatsız+lar* (48/20) < Ar. *i'tikâd* “itikat”

iytimad it-mekle (29/19) (2) < Ar. *i'timâd* “itimat”

iytiraf (97/11) < Ar. *i'tirâf* “itiraf”

kjayin (9/4) < Ar. *kâ'in* “kâin”

kayde-yi acayıbe (11/7) < Ar. *ka'ide* “kaide”

majil (57/7), *mayıl ol-arak* (3/10) < Ar. *mâ'il* “mail”

melayik (5/19) (3) < Ar. *melâ'ik* “melaik(e)”

meyve+ler (56/8) (9), *meyva+lerden* (5/13) (2) < Far. *mîve* “meyve”

mürayi (15/11), *mürayilik+ile* (*mürayilijile*) (88/6) < Ar. *murâ’î* “mürai”

nayıl ol-acaksın (22/5), *nayıl it-ecek* (*idecek*) (12/20), *nayıl ol-acak* (78/5) (10) < Ar. *nâ’îl* “nail”

niymet+inin (45/13) (3), *naam-ı niymet+i* (16/16), *naam-ı niymetin ol-dum* (96/16) < Ar. *nî‘met* “nimet”

sayır (5/11) (6) < Ar. *sâ’îr* “sair”

zayıf (84/15) (3), *zayıf ol-mayıla* (119/13), *zayıflı-jip* (63/21), *zayıflık+ı* (*zayıflığı*) (35/11), *zayıflık+i* (*zayıflığı*) (84/20), *zayıf* (65/2), *zayıflık+den* (74/8) < Ar. *zâ‘îf* “zayıf”

ziynet (6/7) < Ar. *zînet* “ziynet”

4.1.1.2.2.2.2. /h/ Türemesi

Metnimizde sınırlı sayıda örneği bulunur.

4.1.1.2.2.2.2.1. Sözcük Başında /h/ Türemesi:

havli+je (92/14) (2) < OT. *avlı* “avlu”

höreke+m (61/16) < OT. *öreke* “öreke”

4.1.1.2.2.2.2.2. Diğer Durumlarda /h/ Türemesi:

mahsim (25/16) (29) aynı zamanda *mahsum+i* (44/5) < Ar. *ma‘şûm* “masum”

talıhsiz (32/22) aynı zamanda *taliy+ine* (72/16) < Ar. *ṭâli* “talih”

4.1.1.2.2.2.3. /v/ Türemesi

jüzüne vur-andır (88/10) fakat aynı zamanda *ur-acayı* (36/11) (4) < ET. *ur-* “vur-”

4.1.1.2.2.3. Ünsüz Yitimi

Tarihsel süreç içerisinde çeşitli nedenlerle hem Türkçe hem de alıntı sözcüklerde oluşan ünsüz düşmesine *ünsüz yitimi* denir. Başlıca nedenleri Türkçe sözcüklerde akıcılığı sağlamak, alıntı sözcüklerde ise sözcüğü Türkçenin sesletim dizgesine uyarlamaktır. Metnimizdeki ünsüz yitimi örnekleri şunlardır:

4.1.1.2.2.3.1. Sözcük Başında Görülen Ünsüz Yitimi:

ijid+lere (93/12) (2), *ijit+ler* (111/9) < OT. *yigit* “yiğit”

inçe (39/12) < ET. *yiñçe* “ince”

ol-acaktın (82/5) (482) < ET. *bol-* “ol-”

4.1.1.2.2.3.2. Sözcük Ortasında Görülen Ünsüz Yitimi:

aslan (82/11) fakat aynı zamanda *arslan* (12/13) < OT. *arslan* “arslan~aslan”

bile (114/3) (2) < OT. *bir+ile* “ile”

dışarı (93/11) (2) < ET. *taşgaru* “dışarı”

getir-di (60/22) (23) < ET. *keltür-* “getir-”

otur-an (92/9) (18) < OT. *oltur-* “otur-”

jjalan (70/10) (5) < ET. *yalgan* “yalan”

4.1.1.2.2.3.3. Sözcük Sonunda Görülen Ünsüz Yitimi:

kapu (94/21) (20) < OT. *kapug* “kapı”

o (3/15) (136) fakat aynı zamanda *ol* (36/8) (19) < ET. *ol* “o”

ölü+sünü 123/7 < ET. *ölüg* “ölü”

su (20/5) (15) < ET. *sub* “su”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünsüzü yitimine uğramış ancak metinde ünsüzünü koruyan bir sözcük de bulunmaktadır:

Bugün TT.de ünsüz yitimine uğramış *yka-* sözcüğü metinde ünsüzünü korumaktadır:
jeyka-yıb (44/15) < OT. *yayka-*

4.1.1.2.2.4. Ünsüz Tekleşmesi

Sözcüğün özgün biçiminde yer alan çift ünsüzden birinin yitimine *ünsüz tekleşmesi* denir. Türkçe sözcük kökünde ikiz ünsüz bulunmadığından ünsüz tekleşmesi de alıntı sözcüklerde görülen bir ses olayıdır. Metnimizde yer alan ünsüz tekleşmesi örnekleri şunlardır:

4.1.1.2.2.4.1. Sözcük Ortasında Ünsüz Tekleşmesi:

berah (35/22) < Ar. *berrâk* “berrak”

bilor+dur (114/9) < Ar. *billûr* “billur”

celat (36/18) (10) fakat aynı zamanda *cellat* (30/2) (5) < Ar. *cellâd* “cellat”

hısement it-ecejidim (idecejidim) (45/17) fakat aynı zamanda *hısement ejle-mesin* (75/5) ve *hısement ol-alım* (39/16) (2) < Ar. *hısse* + Far. *mend*

kere (46/7) < Ar. *kerre* “kere”

muanitlik+in(muanitlijin) (28/8) < Ar. *mu‘annid* “muannit”

muceret (101/21), *müceret* (114/2) fakat aynı zamanda *mucerret* (39/22), *mücerret* (11/17) (10) < Ar. *mucerred* “mücerret”

mumasıl (47/3) (2), *mumasıl ol-acayım* (50/6) < Ar. *mümeşsil* “mümeşsil”

mübejin (108/19) < Ar. *mübeyyen*

müzejen (3/13), *müzejen it-ub (idub)* (9/15) < Ar. *müzeyyen* “müzeyyen”

şidetli (62/12) fakat aynı zamanda *şiddet+inden* (57/6) < Ar. *şiddet* “şiddet”

teacub+ile (101/4), *teacub et-meje* (48/10) (2), *teacub it-dijin* (53/20) (2), *teacup ejle-di* (105/9), *teacup it-diler* (111/8) (3), *teacuplen-erek* (113/4), *teecup et-di* (100/9), *teecub it-erleridi (iderleridi)* (18/14) < Ar. *ta‘accub* “taaccüp”

teahüd idin-mişidim (71/19) < Ar. *ta‘ahhud* “taahhüt”

teaşuk+u (18/10) < Ar. *ta‘aşşuk* “taaşşuk”

tecesus it-erek(iderek) (48/10) < Ar. *tecessus* “tecessüs”

teesuf çek-me (8/4) (6), *teesuf it-me* (22/3) < Ar. *te‘essuf* “teessüf”

tehamul it-di (79/20) fakat aynı zamanda *tehammul olun-maza* (28/9), *tehammuli kalma-makle* (16/13) < Ar. *taḥammul* “tahammül”

tehayurde kal-ub (100/9) < Ar. *taḥayyur*

terahum (38/12) (2), *terahum ejle-sin* (35/9) < Ar. *terahḥum*

zerece (32/8) fakat aynı zamanda *zerrece* (7/12) (9) < Ar. *zerre* + T. -ce “zerrece”

zevalı (36/7) (8) fakat aynı zamanda *zevallı* (17/20) (42) < Ar. *zevâl* + T. -lı “zavallı”

4.1.1.2.2.4.2. Sözcük Sonunda Ünsüz Tekleşmesi:

hak (14/4) (2), *hak divanına dur-up* (34/11), *hak tealja* (8/14) fakat aynı zamanda *hakk* (107/11) (5) < Ar. *Ḥakk* “Hak”

mahal+de (5/10) (12), *mehal+de* (42/2) fakat aynı zamanda *mahall+e* (123/17) (2) < Ar. *maḥall* “mahal”

Yukarıdaki örneklerin dışında bugün TT.de ünsüz tekleşmesine uğramış ancak metinde birincil biçimini koruyan bir sözcük de bulunmaktadır:

Bugün TT.de ünsüzü tekleşen *çile* sözcüğü metinde birincil biçimde kullanılmaktadır: *çille* (105/4) < Far. *çille*

4.1.1.2.2.5. Ünsüz İkizleşmesi

Sözcüğü oluşturan dizgedeki bir ünsüzün iki kere söylenmesi *ünsüz ikizlemesi* olarak adlandırılır. Daha çok ağızlarda görülen bir ses olayıdır. Metnimizdeki örneklerini şöyle sırayabiliriz:

evvet (80/18) (5), fakat aynı zamanda *evet* (53/11) (4) < ET. *evet* “evet”

hillebaz+den (104/15) < Ar. *hîle* + Far. *-bâz* “hilebaz”

gjuççük (77/16), *kjuççuk* (52/21), *kjuççük* (53/12) (2), *kjuççuk* (65/3), fakat aynı zamanda *gjuçüklük+den* (99/10), *kjuçük* (84/3), *kjuçük* (82/19), *kjuçüklük+den* (63/6) < ET. *kiçig* “küçük”

kitta (32/18) < Ar. *kit'a* “kita, dörtlük”

krevvat+a (119/16) < Rum. *kerevet*

müllahaza+lar (81/22) (2) fakat aynı zamanda *mulahazasız* 88/1 < Ar. *mulâhaza* “mulahaza”

neşsejjab ol-ub (28/17) < Ar. *neş'e* + Far. *-yab*

pappas (25/22) < Rum. *papaz*

4.1.1.2.2.6. Ünsüz Aykırılışması

Boğumlanma yeri ve boğumlanma biçimi bakımından ünsüzlerin birbirine yakınlaşması *benzeşme*, birbirinde uzaklaşması ise *aykırılışma* olarak adlandırılır. Türkçede genel olarak benzeşme görülürken aykırılışma sık karşılaşılan bir durum değildir. Aykırılışma ile Türkçe sözcüklerde ünsüz uyumu bozulmaktadır. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

akce (89/14) (2) < ET. *agı+ça* “akçe”

alcak (88/15) fakat aynı zamanda *alçak* (61/18) < ET. *alçak*

çabkın (79/6) < OT. *çapkın* ~ *çapkun*

hakca (38/22) < Ar. *hakk* + T. *-ça* “hakça”

hatd+i (95/6) < Ar. *ḥaṭṭ* “hat”

hayretde kal-dılar (111/16)

huljusca (78/1) < Ar. *ḥulûş* + T. -ça

imdatcın ol-sun (34/13)

matde (87/20) (2) fakat aynı zamanda *madde* (18/13) (5) < Ar. *mâdde* “madde”

mukatdem (72/7) ve *mukatden* (123/11) < Ar. *muḳaddem* “mukaddem”

mütde (35/16) (2) < Ar. *muddet* “müddet”

teşekgjür it-eridi (ideridi) (46/7), *teşekgjüren* (44/18) < Ar. *teşekkur* “teşekkür”

Metnimizde ettirgenlik ekinin tek biçimli/ötümlü kullanılması ayıkırılışmaya neden olmaktadır:

araşdır-makdeyidi (94/17) fakat aynı zamanda *araştır-ırkan* (76/6) “araştır-”

birikdir-di (12/1) (2) “biriktir-”

birleşdir-ip (112/14) “birleştir-”

çekdir-mişdir (105/5) “çektir-”

dikişdir-iridiise (56/19) “dikiştir-”

itdir-di (92/8) (7) “ettir-”

ulaşdır-ırımış (94/15) aynı zamanda *ulaştır* (17/15) “ulaştır-”

jjabdır-up (123/9), *jjapdır-ip* (123/13) fakat aynı zamanda *jjaptır-dı* (98/15) “yaptır”

jjanaşdır-dı ise (44/5) “yanaştır-”

4.1.1.2.2.7. Göçüşme

Söyleyişi kolaylaştırmak için yan yana olan iki ünsüzün yer değiştirmesine *göçüşme* denir. Metnimizde yer alan örnekleri şunlardır:

avf ejle (45/14), *avf it-dijini* (72/12) aynı zamanda *af ejle-jjub* (33/3) (5), *af it-dijini* (102/16) (3) < Ar. ‘*afv*‘‘af’’

hafv it-diler (97/17) fakat aynı zamanda *havf* (58/3) (9), *havf it-di* (114/13) (7) < Ar. *havf*

4.1.2. Parçalarüstü Sesbirimler (Suprasegmental Phonemes)

Söz zincirinde yer alan, hiç bir parça nitelikli ögeye indirgenemeyen ve gösteren düzleminde gerçekleşen *bürünsel* özellikli ögeler, vurgu, titrem, süre vb. *parçalarüstü sesbirimler* olarak adlandırılır (Vardar, 2002: 158). Parçalarüstü birimlerin bir kısmı bürünsel (prosodic) birimler olarak da bilinir. Parçalı sesbirimler sözceleri oluşturmak için eklenirken fiziksel olarak özellikle konuşma dilinde hissedilen az ya da çok, yoğun ya da sınırlı bir *erke* ortaya çıkar. Konuşmanın doğası gereği oluşan bu erke düzeyi sözceleri oluşturan seslemlerde birbirinden farklı ezgisel yükseklikte olduğu gibi bir tümcenin her yerinde de aynı yükseklikte olamaz.

4.1.2.1. Titrem

Titrem yani ton veya perde *bir seslemin tiz ya da pes söylenişi* (Aksan, 2009: 68) olarak tanımlanır. Ve herşeyden önce ayırıcı bir işlev yerine getirir. Bir titrem hiç değilse başka bir titremle karşılaşılarak var olabilir ancak. Bundan ötürü de bil dilde hiçbir *zaman tek titrem* bulunmaz, *titremler* bulunur. (Marninet, 1998: 106-107)

Yüksek frekanslı yani 1 saniyedeki titreşim sayısının yüksek olduğu ses tiz ses, düşük frekanslı olduğu ses ise pes ses olarak bilinir. Titreşim sayısı yükseldikçe ses tizleşirken, titreşim sayısı azaldıkça ses pesleşir. Yükselen/tizleşen ve alçalan/pesleşen titremlerin bir sözcüğün ya da anlam birimin belirlenebilmesi için, *anlam ayırıcı birimler* olarak kullanıldığı diller vardır. Bir dilin titremlili olması demek ses frekansının anlama etki etmesi demektir. Örneğin aşağıda verilen Mandarin Çincesindeki sözcükleri birbirinden farklı 4 tonla söylemek 4 ayrı anlama gelmek demektir.

ma¹ (yüksek düzey perdeli) ‘‘anne’’

*ma*² (yüksek artan perdeli) “haşhaş”

*ma*³ (alçak veya önce azalan sonra artan perdeli) “at”

*ma*⁴ (azalan perdeli) “azarlamak, paylamak” (Clark & Yallop, 1995: 339)

*fu*¹ (yüksek-düz) “erkek, koca”

*fu*² (yüksek-yükselen) “talih, saadet”

*fu*³ (alçak-yükselen) “belediye”

*fu*⁴ (alçak-alçalan) “zengin” (Tansu, 1963: 90)

Türkiye Türkçesinde ise aynı sözcüğün iki ayrı titremle söylenmesinin anlama etki etmesine ise şu örnekler verilebilir.

ha: ↑ (anlamadım)

ha: ↓ (anladım, o muydu!)

efendim ↑ (anlamadım)

e↑*fendim* (çağrıya yanıt) (Ergenç, 2002: 27)

4.1.2.2. Süre

Her sesçil gerçekleşme ekleme açısından uzamsal bir konum içerdiği gibi belli bir süre de kapsar (Vardar, 2001: 114). Sel tellerinin gerilmesi ile gevşemesi arasında geçen zaman bir sesbirimin süresini belirler. Sürenin uzun ve ya kısa olması ünlünün niteliğine etki eder ve bu durum bazı dillerde anlam ayırıcı işlevdedir. Süre bakımından sesbirimlerde kısa, orta ve uzun olmak üzere üç ulam söz konusudur. Türkiye Türkçesinde orta ve uzun süreli sesbirimler bulunmaktadır. Uzun süreli sesbirimler bugün Türkçe sözcüklerde ikincil olarak, alıntı sözcüklerde ise birincil olarak yer alır, anlam ayırıcıdır. Örnek olarak *aşık* ve *âşık*, *hala* ve *hâlâ*, *ama* ve *âmâ* gibi sözcükler verilebilir. Metnimizde uzun süreli ünlüler ünlünün üzerine *accentus circumflexus* (˘) konularak gösterilmiş ve sadece yabancı sözcüklerle bazı ünlemlerde kullanılmıştır: *Pappās* (25/22), *Mbenòn* (26/17), *Kōnstantínu* (127/10); *óf Allàh aşkınà* (103/7), *óh çekerèk* (74/7).

4.1.2.3. Vurgu

Vurgu sessel bildirişimde seslemin ünlüsü üzerinde ton veya soluk baskısının şiddetlenmesi, *vurgu birimi oluşturan bir bütün içinde bir seslemi, sadece bir seslemi baskılı söyleyerek belirtik kılma eylemi* (Martinet, 1998: 104) olarak tanımlanır. Böylece vurgulu seslem diğer seslemlerden öne çıkarılır.

Vurgusal belirtim için genellikle kullanılan sessel özellikler, vurgulu seslemin eklemleme erkesi, ezgizel yüksekliği ve gerçek ya da algılanan süresidir. Pek çok dilde vurgulu seslemi onunla aykırılık ilişkisi içinde bulunan vurgusuz komşu seslemlere oranlara daha güçlü, daha yüksek bir tınıyla ve daha uzun süre söyleme eğilimi vardır. Ancak vurgunun fiziksel niteliği bir dilden öbürüne değişir (105).

Vurgunun işlevi herşeyden önce aykırılık sağlamaktır, daha açık bir deyişle vurgu, aynı sözcüdede bulunan aynı türden öbür birimlere göre özellik kazandırdığı sözcüğü ya da seslemi nitelendirir (107). Bu yüzden vurgu sözcükte vurgu ve tümcede vurgu olmak üzere ikiye ayrılır. Sözcükte vurgu dizilişle-dizimle/boğumlanmayla/oynaklanmayla ilişkili olarak seslemim ünlüsü üzerinde titrem veya soluk baskısı oluşturmaktır. Tümce vurgusu ise anlamla ilişkili olarak sözcüğün üzerinde titrem veya soluk baskısı oluşturmaktır.

Bizim burada değineceğimiz incelememize konu olan metindeki diakritik imler yardımıyla tespit edilen sözcük vurgusudur. Dünya dillerinde sözcük vurgusunun yeri sabit, yarı sabit ve değişken olmak üzere üç ulama ayrılır. Türkçede sözcük vurgusu sabit olmakla beraber eklenme ile yeri değişebilir. *kapusunà* (56/16), *mevsimlerindè* (52/7), *gizlendi* (62/15), *birisinin* (20/17), *çiçekleri* (48/9), *gidelim* (38/22), *başımđan* (17/16), *jıastıklâr* (20/2), *unudaràk* (50/9) örneklerinde olduğu gibi genel olarak sözcüğün son sesleminin vurgulu olduğu Türkçede bazen kimi eklerin vurguyu üzerine almaması nedeni ile vurgunun sonda değil bir önceki veya ilk seslemde kaldığı görülebilir: *mütdédirdir* (106/9), *senédirdir* (107/7); *idecéjim* (63/15), *kalacáyım* (62/3), *bulacáyım* (65/13); *olúrum* (59/16), *naýıl olúruz* (13/3), *gelírsen* (21/19); *kórkma* (60/9), *kálmadı* (63/20), *dútmayıp* (56/19) örneklerinde olduğu gibi.

Sözcüğün/seslemin vurgusu yeğinlik bakımından birincil vurgu (primary stress) ve ikincil vurgu (secondary stress) olarak ikiye ayrılır. Birincil vurgu metnimizde ünlünün üzerine konan /´/ accentus acutus (oxia) ile gösterilir. Sert vurgu olarak bilinen bu vurgu ilk veya orta seslemde olabilir ve *tiz vurgu* (acute accent) olarak adlandırılır. İkincil vurgu /^/ accentus gravis (varia) ile gösterilir. Hafif vurgu olarak da bilinen bu vurgu sadece son seslemde kullanılır ve *pes vurgu* (grave accent) olarak adlandırılır.

Vurguyu *sözcükte vurgu* ve *eklerde vurgu* olmak üzere iki ana başlık altında inceleyeceğiz:

4.1.2.3.1. Sözcükte Vurgu

Sözcükte vurgu seslemler arasında aykırılık oluşturarak bir seslemin diğer seslemlere göre daha belirtik kılınmasıyla gerçekleşir. Türkçede bu vurgusal belirtimin türü ve yeri aşağıda görüleceği gibi sözcüğün türü ve seslem sayısına göre değişiklik göstermektedir (Lewis, 2000: 20-21). Çekime girmemiş sözcüklerin konu edindiği bu bölümde sözcükler seslem sayılarına göre bölümlenerek analiz edilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

4.1.2.3.1.1. Tek Seslemlilerde Vurgu

Ünlü ile başlayan çekime girmemiş tek seslemliler sözcükler birincil yani sert vurgu alırken ünsüzle başlayan tek seslemliler sözcükler ikincil yani hafif vurgu almaktadır:

áh (113/15) (41), *ák* (119/20) (1), *ált* (42/19) (2), *án* (106/17) (2), *ánt* (90/10) (3), *áy* (19/11) (5), *áf* (102/16) (10), *át* (113/3) (1), *áv* (122/3) (1), *áz* (60/5) (16), *él* (114/5) (4), *én* (33/5) (10), *ér* (6/9) (21), *éy* (7/17) (96), *írz* (7/7) (4), *ílk* (120/16) (2), *íp* (56/18) (2), *ış* (15/2) (4), *íz* (47/7) (1), *ó* (88/16) (120), *ómr* (10/16) (1), *ón* (89/22) (1), *ót* (105/8) (8), *úç* (66/13) (4), *úms* (56/21) (2) vb.

bèn (29/9) (48) ancak *bén* (83/6) (7), *bìr* (6/8) (262) ancak *bír* (23/3) (14), *bù* (29/19) (218) ancak *bú* (25/14) (6), *çèk* (103/10) (1) ve *çék* (24/3) (1), *çòk* (32/3) (16), *dìz* (36/6) (11), *yàm* (11/7) (9) ve *yám* (22/20) (3), *gèl* (85/3) (5) ve *gél* (24/16) (1), *gìz* (89/12) (16), *gìún* (49/8) (22) ve *gíún* (24/11) (1), *hèr* (50/3) (54) ve *hér* (40/7) (12), *kàr* (74/15) (2) ve *kár* (47/6) (1), *kış* (36/2) (16), *kùrt* (100/19) (1), *kùş* (45/3) (2), *nè* (25/18) (87) ve

né (23/21) (20), *nèm* (19/11) (1), *jìòk* (25/13) (2) ve *jìók* (25/3) (2), *sèn* (7/3) (34) ve *sén* (22/20) (13), *sès* (35/5) (1), *sòl* (117/18) (1), *sù* (43/2) (10), *tàş* (6/13) (5) vb.

Ünsüzle başlayan seslemler için yaptığımız karşılaştırma sonuçlarına göre *bey* sözcüğü yukarıdaki “ünsüzle başlayan tek seslemler hafif/ikincil vurgu alır” genellemesinin dışında kalmakta, sert/birincil vurgu almaktadır: *béy* (123/11) (34) ancak *bèy* (31/2) (1).

4.1.2.3.1.2. İki Seslemler Sözcüklerde Vurgu

İki seslemler çekime girmemiş sözcükler vurguyu son seslemlerine hafif/ikincil vurgu olarak alırlar:

aci (22/12) (3), *açik* (50/10) (7), *ayâç* (123/13) (10) ve *ayác* (40/18) (1), *ahşâm* (5/11) (2), *altin* (116/21-22) (1), *bejjâz* (4/18) (1), *borù* (90/20) (2), *bjöjjük* (79/10-11) (1), *çiplâk* (100/22) (1), *çiçek* (119/2) (5), *çocuk* (50/19) (2), *derè* (100/1) (4), *dikiş* (14/12) (2), *djöşek* (108/10) (1), *dürlü* (5/12) (2), *eksik* (87/8) (3), *eji* (5/13) (15) ve *ejí* (65/1) (2), *gjüzèl* (60/16) (3) ve *gjüzél* (48/4) (2), *gece* (90/2) (4), *gündüz* (90/2) (1), *gjunèş* (43/17) (3) ve *gjunés* (23/4) (1), *issiz* (90/4) (7), *iplik* (56/20) (2), *kalin* (45/22) (1), *keskin* (12/15) (3), *kendü* (33/22) (10), *kılıç* (34/19) (2), *kjüçük* (82/19) (1), *mutlü* (10/20) (4), *oda* (13/17) (1), *oylan* (111/6) (1), *ovâ* (9/7) (1), *ölüm* (75/8) (4), *ömür* (74/13) (8), *övüd* (84/18) (2), *sızı* (87/5) (1), *soyuk* (84/22) (1) ve *soyúk* (25/6) (1), *suçsüz* (36/15) (9) ve *suçsúz* (25/7) (2), *jedi* (107/7) (2), *jjuksék* (9/4) (1), *üzüm* (50/3) (1) vb.

Ancak iki seslemler bağlaçlar, çeşitli belirteçler ve ünlemler, çekime girsin veya girmesin yukarıdaki kuralın dışında kalarak ilk seslem üzerine sert/birincil vurguyu alırlar:

ácab (107/4) (3) ayrıca *áceb* (12/19) (4) bir de *ácap* (21/8) (2), *ártık* (6/21) (55), *ásla* (101/6) (8), *bári* (40/5) (4), *bázi* (4/14) (20), *báhusus* (39/19) (2), *bírden* (116/7) (12) ve *birdèn* (107/1) (8), *cümle* (115/7) (23), *dáyim* (7/12) (16), *dérhal* (38/18) (16), *eféndi* (115/18) (18) çekimli biçimi *eféndisine* (33/7), *élibet* (22/7) (24), *emma* (68/8) (25), *éncam* (96/16) (11) ayrıca *énçam* (27/8) (1) ve *encàm* (110/17) (1), *éjer* (55/14) (22) ve *ejer* (82/12) (1), *évet évet* (58/17) (10), *fákat* (122/12) (19), *gjújja* (9/13) (2), *háyr háyr* (66/6) (18), *háтта* (49/10) (15), *héman* (7/2) (11) ve *hemàn* (109/11) (5), *hénuz* (64/6)

(4), *íb̄tida* (20/1) (3), *ímdí* (43/6) (4), *íşbu* (19/8) (12), *káçan* (83/7) (10), *máan* (13/10) (3), *máhsus* (89/8) (9), *méjer* (99/10) (9), *násıl* (25/5) (14), *níçun* (25/22) (17), *ób̄ir* (18/6) (4) çekimli biçimi *ób̄irlerinden* (12/7), *sáyir* (99/3) (5), *sónra* (32/10) (43), *şímdí* (48/4) (30), *zír̄a* (70/10) (25) vb.

4.1.2.3.1.3. Çok Seslemlı Sözcüklerde Vurgu

İkiden fazla seslemlı çekime girmemiş sözcükler de iki seslemlı çekime girmemiş sözcükler gibi vurguyu son seslemlerine hafif/ikincil vurgu olarak alırlar:

alışkın (63/6) (2), *arabà* (111/18) (1), *ayrılık* (6/11) (1), *berabèr* (90/4) (10), *bujjuruldı* (89/9) (2), *canavàr* (99/9) (1), *cesarèt* (114/5) (7) ve *cesarét* (93/17) (1), *dereçè* (89/18) (19) ve *derecé* (63/13) (4), *derecesiz̄* (14/16) (5), *dirajetlù* (4/8) (1), *edepsiz̄* (95/15) (7), *elbisè* (4/18) (5), *emanèt* (13/5) (1), *eyilik* (122/20) (3), *fukarà* (3/16) (5), *gjøstermek* (108/5) (1), *hedijè* (5/14) (3), *hikjajè* (1/3) (2), *ırızsız* (70/6) (2), *ihtijjâr* (6/22) (6), *itmeklík* (121/16) (1), *kabahàt* (31/22) (2), *kahramàn* (111/9) (1), *kırmızı* (113/22) (1), *kıvırcık* (100/20) (1), *kıymetlî* (111/12) (2), *korkulù* (86/3) (1) ve *korkulú* (19/18) (1), *kjötülük* (80/3) (1) ve *kjötülúk* (25/8) (1), *kulayüz* (7/3) (1), *muhabbèt* (10/4) (5), *muhakemesiz̄* (88/13-14) (1), *muharebè* (13/14) (4), *müsrüflük* (93/3) (1), *müteşekkjür* (6/5) (4), *namussüz* (33/4) (5), *ogşamàk* (44/2) (1), *ormanlık* (57/19) (4), *ortalık* (30/5) (2), *putperèst* (3/7) (2), *uyyunsüz* (116/1) (1), *tajjanmàk* (6/13) (1), *terbijè* (108/20) (3) ve *terbijé* (4/5) (3), *teşekkjür* (68/9) (6), *ustalıkli* (89/5) (1), *utanmàz* (23/16) (1), *ujjanik* (54/7-8), *uyyunsüz* (116/1) (1), *jjakacàk* (10/11-12) (2), *jjalınız* (47/6) (2), *jjürekli* (6/13) (1), *zevallî* (100/11) (39), *zıjjafèt* (91/12) (1), *zıjjarèt* (14/16) (1) vb.

Ancak ikiden çok seslemlı bağlaçlar, çeşitli zarflar ve ünlemler çekime girsin veya girmesin yukarıdaki kuralın dışında kalarak ilk seslem üzerine sert/birincil vurguyu alırlar:

cábeca (22/12) (2) ve *çábeca* (14/9) (1), *dáyima* (94/12) (2), *ébetde* (60/14) (2), *évvela* (5/5) (1), *hásılı* (10/14) (19), *háyluce* (28/4) (8), *ínşallah* (13/2) (1), *máhvice* (17/14) (1), *múcerret* (11/17) (5), *násılgi* (31/20) (1), *níhayet* (118/15) (7) ve *nihayèt* (31/4), *sánien* (5/6) (1), *zérrece* (123/6) (7), *zıjjade* (89/6) (18) ve *zıjjadè* (18/15) (16).

4.1.2.3.2. Ardıllarda Vurgu

Türkçede sözcük yapımı ve çekimi sona getirilen ekler ile yapıldığı için sona gelen ekin vurguyu üzerine alması beklenen durumdur. Ancak bunun çeşitli ayrıksılıkları vardır ve bu yüzden vurgu her zaman sözcük sonunda bulunmayabilir.

Tek seslemlü ünlü ile başlayan sözcükleri bir kenara bırakırsak yapım eki almış her sözcük yeni bir sözcük oluşturduğu için sözcük vurgusunun yeri yani sonda olması ve türü yani hafif/ikincil olması değişmeden aynı biçimde devam eder: *ormàn* (53/17) ve *ormanlık* (35/19), *dereçè* (10/20) ve *derecesiz* (98/11), *peyyambèr* (27/16) ve *peyyamberlik* (22/2) örneklerinde olduğu gibi.

Yine tek seslemlü ünlü ile başlayan sözcükleri bir kenara bırakırsak çekime girmiş sözcüklerde vurgunun yeri ve türü kimi kez değişmezken kimileyin de değişebilir. Bu değişikliğin en önemli nedeni gramerleşmesini tam olarak tamamlayamamış eklerdir ve ilgili bölümde bu eklere değinilecektir.

Tek seslemlü ünlü ile başlayan sözcüklerin ise gerek yapıma gerekse çekime girdiklerinde vurgu türü değişmektedir:

4.1.2.3.2.1 Vurguyu Üzerine Alan Ardıllar

Türkçede genellikle sözcük sonunda bulunan vurgu her yeni eklenme ile tıpkı bir zincirin halkası gibi eklenen eklerin en sonuncusu üzerine yer almaktadır. Türkçe kelime sonunda yer alan vurgu hafif/ikincil vurgu türüdür ve kimi eklerde de bu biçimde kendinin korumaktadır. Vurguyu üzerine alan ve vurgu türünü değiştirmeyen ekler bu başlıkta incelenecektir.

4.1.2.3.2.1.1.Durum Ekleri

Tarih boyunca sayısı ve kullanım yeri değişiklik gösterebilen durum ekleri eklendikleri sözcüğün eylemle ilikisini belirtir. Metnimizde yer alan durum ekleri ve vurguları şöyledir:

aldandiyini (104/15), *anahtarlarını* (93/9), *başını* (85/6), *beni* (73/11), *ellerini* (4/20), *kejecejinizi* (49/13), *görüneni* (114/14), *gözlerini* (36/9), *kahramanlığını* (112/13-14), *rahatsızlığını* (91/21), *silahlerini* (93/8);

elinè (115/6), *babasına* (106/1), *bulutlanmaya* (62/9), *fukaralara* (5/14), *gablarına* (109/2), *gözümè* (104/15), *talimlerimè* (78/6), *niyetlerine* (57/1), *omuzlarına* (4/19), *söjlemejë* (104/4), *jjolà* (115/9), *jjüzünè* (104/10);

çocukluyumuzdà (109/16-17), *ellerindè* (115/15), *gördüğündè* (120/18), *yavyasındà* (112/9), *kışlardà* (113/17), *koltuyundà* (111/6), *kucağındà* (11/5), *semtinizdè* (114/2), *tizlerindè* (27/9), *zıjjafetdè* (114/20);

aylamakdèn (73/22), *ajjayındàn* (36/10), *cennetdèn* (5/1), *dalyınlıkdàn* (103/3), *ferahlarındàn* (73/5), *gecelerdèn* (11/2), *insandèn* (80/9), *mezhebindèn* (3/6), *ölmezdèn* (73/10), *tehlikedèn* (7/15), *jjatayındàn* (85/1).

4.1.2.3.2.1.2. İyelik Ekleri

İyelik ekleri ekleşme süreçlerini tamamladıkları için vurguyu beklenen biçimde alırlar:

atarım (107/4), *bujjuruldüm* (89/10), *dostüm* (20/23), *dutduyüm* (79/10), *gözüm* (97/14), *kjücenkilijim* (32/26), *olduyüm* (26/12), *kabahatim* (59/2), *ovüdüm* (83/15), *pulundujim* (118/18);

ajjalın (101/11), *ateşin* (108/18), *emrin* (18/19), *evladın* (31/14), *eğlenmèn* (66/16), *kabahatın* (32/3), *maljumùn* (69/13), *nutkùn* (48/13), *rahatın* (41/18), *seyahatın* (36/6), *tesellin* (41/18), *vicudin* (108/19), *jjatayın* (27/2);

başı (58/6), *parçası* (76/8), *dökdüjü* (6/12), *eğlenmesi* (87/3), *gatlanacağı* (46/8), *gitmesi* (6/10), *kjölgesi* (46/4), *mevyesi* (43/4), *söyledijü* (51/16), *sujjü* (49/15), *jjavrısı* (51/11), *jjuvası* (43/21);

Allahımız (46/11), *ayamız* (91/17), *beyimiz* (29/18), *evladımız* (7/17), *geçirdijimiz* (72/18), *hanımız* (18/8), *Hristosumuz* (46/11-12), *ideceğimiz* (45/7), *kalbimiz* (40/5), *ölduyumuz* (109/17);

dökdüjüniz (38/3-4), *emriniz* (41/7), *iktizaniz* (117/1), *itdijiniz* (88/3), *itmeniz* (95/16), *okujjacayiniz* (31/6), *olmanız* (37/9);

avladıkları (111/21), *dalları* (62/11), *elbiseleri* (12/6), *ejirdikleri* (4/13), *götürdükleri* (36/5), *hatunleri* (12/4), *oldukları* (98/7), *jjaprakları* (55/4-5).

4.1.2.3.2.1.3. İlgi Eki

atalarının (4/18), *babasının* (5/9), *benim* (73/5), *bizim* (76/16), *çocuyun* (27/8), *derenin* (36/4), *dünjanın* (103/12), *gözümüzün* (7/19), *insanların* (68/22), *melunun* (17/8), *mevsimlerinin* (68/6), *muhabbetimin* (104/16), *ölümün* (100/8), *jjatayın* (108/17).

4.1.2.3.2.1.4. Çokluk Eki

bulunanlar (111/19), *bulutlar* (43/16), *çocuklar* (50/17), *eyilikler* (39/14), *hastalar* (14/17), *hedijeler* (10/8), *hikjajeler* (51/19), *ijitler* (111/9), *karındaşlar* (36/22), *kurtlar* (68/21), *suvariler* (8/18), *tepelere* (9/4), *jjastıklar* (20/2), *jıldızlar* (35/21)

4.1.2.3.2.1.5. Aitlik Eki

elimdeki (79/9-10), *etrafındaki* (74/15), *evvelki* (63/20), *gjünkü* (119/7), *seninki* (72/25), *öntaki* (65/13-14), *semadaki* (69/18), *seninki* (72/25), *şimdiki* (5/3), *üzerindeki* (52/19-20), *jjanındaki* (45/20), *jèr jjüzündeki* (20/17)

4.1.2.3.2.1.6. Kip ve Zaman Ekleri

Vurguyu üzerine alan ve almayan kip ve zaman ekleri adı altında iki büyük küme oluşturduktan sonra vurguyu üzerine alan kip ve zaman eklerini de kendi içinde üç kümeye ayırmak zorundayız. İlk kümede iyelik kökenli kişi ekleri ile çekime giren kip ve zamanlar, ikinci kümede adıl kökenli kişi ekleri ile çekime giren kip ve zamanlar son olarak üçüncü kümede ise buyruk çekimi yer almalıdır.

İyelik kökenli kişi ekleri ile çekime giren kip ve zamanların çekimlenmelerinde bütün kişi çekimleri vurguyu üzerine almakta ve Türkçenin genel vurgu türü olan hafif/ikincil vurguyu korunmaktadır.

Adıl kökenli kişi ekleri ile çekime giren kip ve zamanlarda istek kipi ayrıksılık taşımakta olup onun dışında kalan çekimlenmelerde ise şöyle bir genellemeye varılabilir. Bu kümeye giren kip zamanlarda sadece 3. teklik ve 3. çokluk kişi çekimi vurguyu üzerine almakta, öteki kişi çekimleri ise vurguyu üzerine almamaktadır. Yani adılların gramerleşmesi ile oluşmuş bu kişi ekleri vurgusuzdur. Vurgusuz çekimlere ilgili başlıkta ayrıca değinilecektir.

Buyruk çekimine gelince bu çekim kişilere göre farklılık göstermekte bazı kişi çekimleri vurguyu üzerine alırken bazı kişi çekimleri vurguyu bir önceki seslemde bırakmaktadır (Bkz. 4.1.2.3.2.1.6.3. Buyruk Çekimi).

4.1.2.3.2.1.6.1. İyelik Kökenli Kişi Ekleri ile Çekime Giren Kip ve Zamanlar

Bu kümenin içinde yer alan belirli geçmiş zaman ve şart çekiminde kullanılan kişi eklerinin tamamı vurguyu üzerine almakta ve hafif/ikincil vurgu türünü korumaktadır.

4.1.2.3.2.1.6.1.1. Belirli Geçmiş Zaman Çekimi:

açdım (24/1), *buldüm* (111/12), *getirdim* (41/8), *gjördim* (45/11), *işitdim* (30/4), *mahrım kaldım* (21/13-14), *sıbariz itdım* (13/8), *jedım* (445/11), *verdım* (73/19);

açdın (25/2), *anladın* (82/19), *buldün* (60/12), *geldin* (72/3), *geçirdin* (108/18-19), *kâtl itdirdin* (31/14), *mjöhtaş öldün* (109/2), *tertîb etdın* (54/5-6), *verdın* (96/19);

akıtdı (58/9), *apışdı durdú* (44/8), *bajıldı kaldı* (18/2-3), *bürüdü* (112/2), *dutuldú* (18/19), *dökdi* (26/19), *gjördü* (105/9), *kaldırdı* (36/10), *keydirdi* (51/12), *kurtuldú* (43/7), *oturdu* (57/20), *saçdı* (53/16), *salladı* (70/22), *jjanaşdırdı* (44/5), *jikıldı* (24/7);

brakdik (40/20-21), *geldik* (116/6);

brakdılâr (103/2), çıkdılâr (9/12-13), dedilêr (35/7), dökdilêr (81/6), endilêr (11/15), girdilêr (60/21), gitdilêr (13/15), kapandılâr (116/7), müteşekkjûr oldulâr (111/13), jgakdılâr (111/20), jjuvarladılâr (80/22).

4.1.2.3.2.1.6.1.2. Şart Kipi Çekimi:

yâm ejlesêm (61/17-18), gitmiş olsâm (59/10), istesêm (71/14), koparsâm (50/1), örsêm (61/17);

çiçèk olsà (27/12-13), iplîk olsà (56/20), unutsà (27/19)

meyîl itmèz isèn (28/12);

eşitmîş isèk (116/5)

fursânt bulsalâr (70/16),

4.1.2.3.2.1.6.2. Adıl Kökenli Kişi Ekleri ile Çekime Giren Kip ve Zamanlar

Belirli geçmiş zaman, şart ve emir çekiminin dışındaki kip ve zamanların çekiminde kullanılan bu kişi eklerinin sadece 3. teklik ve 3. çokluk çekimi vurguyu üzerine almaktadır. Diğer kişi çekimlerin vurgusu ilgili başlıkta incelenecektir.

4.1.2.3.2.1.6.2.1. Belirsiz Geçmiş Zaman Çekimi:

çürümüş (43/4), dajjamiş (41/3), demiş (22/5), dökülmüş (57/4), enmiş (42/5), eşitmîş (53/11), kesmiş (16/4), kurumüş (75/20), telêf etmiş (44/6), uzanmış (18/5), jollamış (105/21), vâz itmîş (15/7);

çalmışlâr (113/12), gelmişlêr (53/3-4), telpîs edinmişlêr (119/20)

4.1.2.3.2.1.6.2.2. Gelecek Zaman Çekimi:

aylejecèk (74/5), çekecek (78/8-9), çıkacak (99/9), duracak (38/10), görecek (78/3), sararacak (64/12), verecek (73/21);

çakacaklâr (68/17).

4.1.2.3.2.1.6.2.3. Geniş Zaman Çekimi:

anlaşılır (60/18), *bilir* (87/15), *bitirir* (67/22), *çalışır* (16/8), *dinler* (78/2), *görür* (6/22), *meraklanır* (21/14), *meşgul olur* (15/3-4), *taabir olunur* (9/6), *teselli bulur* (21/20), *verir* (67/21), *yetişir* (39/17);

alır (8/2), *doğru iderler* (10/16), *defi yam iderler* (11/7), *dinler* (78/2), *düçar olurlar* (11/19), *keçirirler* (10/21), *sayalır* (15/1), *telbis iderler* (68/2), *toplarlar* (50/3), *unudurlar* (73/6).

4.1.2.3.2.1.6.2.4. Gereklilik Çekimi:

Gereklilik kipine ilişkin metinde yer alan örnekler şunlardır:

kudretli bir zât olmalı (54/14-15), *teléf olmalı* (39/6), *jjakîn olmalı* (59/6).

4.1.2.3.2.1.6.2.5. İstek Çekimi:

İstek çekimi bu kümedeki diğer çekimlerden ayrışıklık göstermekte sadece 1. teklik ve 1. çokluk çekimleri vurguyu üzerine almaktadır. Diğer kişi çekimlerinde vurgu bir önceki seslemde vurgu türünü değiştirerek kalır (Bkz. 4.1.2.3.2.2. Vurguyu Üzerine Almayan Ardıllar).

alajım (59/8) (2), *anladajım* (97/3) (2), *bakajım* (71/7), *beslejejim* (37/8), *bejjân idejim* (72/14), *dejejim* (33/16), *kaçajım* (103/9), *sarajım* (104/17), *sevejim* (52/21), *teléf olajım* (36/17);

bakalüm (35/6) (4), *brakalim* (38/22), *gelelim* (86/17), *gidelim* (38/22), *matlûp idelim* (84/11), *mesrûr olalım* (7/10).

4.1.2.3.2.1.6.3. Buyruk Çekimi

Buyruk kipinde 2. çokluk kişi çekimi dışındaki diğer çekimlerde vurgu son seslemede bulunmakta ve hafif/ikincil vurgu olarak korunmaktadır. 2. çokluk kişi çekimi ise vurguyu üzerine almamaktadır (Bkz. 4.1.2.3.2.2. Vurguyu Üzerine Almayan Ardıllar).

dîz çjòk (85/3), *esirkè* (50/20), *gèl* (113/10), *getır* (39/3), *gjötür* (103/10), *toplà* (103/14), *vàz gèl* (105/1);

dèf etsîn (17/16), *içsîn* (49/17), *gelsîn* (49/17), *jeksàn ejlesîn* (95/13), *versîn* (37/18); *ejlesîn*.

çıkarsınlàr (72/1-2), *getirsınlèr* (96/1), *gjötürsınlèr* (73/4).

4.1.2.3.2.1.7. Eylemsiler

Bütün eylemsi ekleri vurguyu üzerine almaktadır.

Eylemlilik Ekleri: *çıldırma* (50/14); *jjörüjş* (13/13-14); *aylamak* (98/3), *çıkarmak* (92/15), *dinlenmek* (46/2-3), *dojjurmak* (42/15-16), *yayrmak* (44/12), *getirmek* (111/18), *gjörmek* (121/19), *gjöstermek* (108/5), *hîfz olunmak* (84/13), *ogşamak* (44/2), *söjlenmek* (106/4), *tajjanmak* (6/13) vb.

Ortaçlık Ekleri: *birikèn kardàn* (62/13), *dùl kalàn avretinè* (33/6), *getirèn adèm* (89/4), *yayıràn Allàh* (57/13-14); *dokunür hareket* (59/19); *lekelendirecèk hareketdè* (7/8-9), *sejirdecèk dostùm* (20/23), *sipèr olacàk jèr* (43/15); *gjörünmèz Pederimdèn* (69/18-19), *vàsf olunmàz salihetlijini* (82/15); *baslanmış camlarından* (19/14-15), *kjüflenmiş dimür penceresinin* (19/14), *jjaymış kâr* (100/6), *sararmış solmüs lehcesindèn* (104/3).

Ulaçlık Ekleri: *çıkarùp* (26/22), *dîz çökùp* (85/6), *dökjülüb* (43/4), *yayırùp* (56/11), *gjoturùp* (25/17), *kalùp* (69/3), *sejirdib* (106/2), *takip takışdırıp* (15/18-19), *üzülüb* (84/20), *jjapdırıp* (123/13); *ayrılır ayrılmàz* (34/17-18), *bitèr bitmèz* (114/22), *dèr demèz* (78/17); *dejerèk* (78/16), *işiderèk* (7/9), *sarılaràk* (13/11), *titrejerèk* (101/1-2), *taslajjaràk* (28/11), *utanaaràk* (16/9), *vedalaşaràk* (8/17); *dejju* (29/8).

4.1.2.3.2.2. Vurguyu Üzerine Almayan Ardıllar

Vurguyu üzerine almayan ardıllar gramerleşme sürecini tamamlamamış ekler olarak kabul edilmelidir. Yani bağımsız bir biçim birimken zamanla bağımlı biçim birimlere dönüşmüş ve kimisi bağımlı biçim birim olmanın gereği olan ses uyumlarına uymak, vurguyu üzerine almak gibi koşulları tam olarak sağlayamamıştır. Böylece biz vurguyu üzerine alamayan ekleri saptarken, gerçekte geçmiş dönemlerde bağımsız birer birim olan biçimleri ortaya koymuş oluyoruz. Türkçede genelde sonda bulunan ve hafif/ikincil vurgu olarak karşımıza vurgu, vurguyu üzerine alamayan biçim birimler nedeniyle birincil/sert vurguya dönüşür ve vurguyu üzerine alamayan biçim birimden bir önceki seslemde yer alır.

4.1.2.3.2.2.1. Olumsuzluk Eki

Olumsuzluk ekinin vurguyu üzerine almaması onun öncül bir birimden ardıl bir birime dönüştüğünün kanıtıdır. Bu ekin etimolojisi üzerine Bang, Ramstedt, Menges, Kononov gibi Türkologlar tarafından çeşitli görüşler ileri sürmüştür.³⁰

ayártmadım (87/14), *ayílámajjup* (103/3), *ayláma* (105/15), *anladámam* (76/17), *ánmamak* (40/13), *arlánmadan* (16/16), *bílmejerek* (42/18), *brakámam* (31/15), *brákmajjorsun* (76/9), *bulámadı* (62/14), *bulúnmajjajim* (48/15), *çayírmajjayim* (48/18-19), *çalışma* (36/19-20), *çékmemesi* (57/6), *çıkármadıyımı* (32/20-21), *çıkármadıyımı* (32/20-21), *çíkmamasına* (40/12), *démedim mi* (60/14) *dökjúlmesin* (33/2), *dútmasın* (25/22), *edínmedi* (47/1), *eşítmejecek* (64/11), *gélmejib* (61/14), *girémejeceksiniz* (67/15), *gjörémeyiz* (7/1), *gjörémemişidim* (71/10), *gjozúkmejejim* (37/10), *ítmejeceksin* (82/7-8), *ítmejorlar* (25/10), *kálmamaýile* (104/4), *kıbránmajjacáyım* (59/18-19), *kíymadan* (25/8), *kítmemesini* (57/17), *kórkma* (60/9), *lekelendírmedim* (72/23), *meraklánmajjacáyım* (57/12), *ólmadıkdan* (41/18), *ólmamak* (78/8), *unudámam* (27/19), *üşútmesin* (75/17), *vírmesin* (75/4), *jémejelim* (7/11), *jetíšmedijimiz* (11/18).

³⁰ Konu ile ilgili daha geniş bilgi için bkz. Talat Tekin, "Olumsuzluk Eki –ma/-me'nin Etimolojisi", Makaleler I Altayistik, s.247-252, Grafiker Yayınları.

4.1.2.3.2.2.2. Ek Eylem

Bilindiği gibi ek eylemin iki görevi vardır. Birincisi adlara eklenerek onları yüklemleştirmek, ikincisi eylemlere eklenerek onlara ikincil bir zaman boyutu kazandırmak. Eski Türkçe “olmak” anlamına gelen *er-* öncül eyleminin zamanla ardıllaşması ile oluşmuş bu biçim birimin günümüzde gramerleşme süreci devam etmektedir. Sözcüğe bitişik yazıldığında ses uyumlarına uyan bu biçim birim vurguyu üzerine alamamaktadır. Sözcüğün sonuna kaymayan vurgu da türünü değiştirerek sert/ikincil vurguya dönüşmektedir. (Bkz. 4.3.2.4. Enklitikler)

4.1.2.3.2.2.2.1. Adlara Eklenen Ek Eylemin Çekimi:

acízim (88/5), *cefadéyim* (59/4), *kenduśýyim* (102/21); *merakdéyidim* (110/11); *mahrímimişim* (81/17); *validénisem*, (69/14);

çocúksun (82/2), *sürülerimizdénsin* (58/17), *tesellacısın* (75/9); *zátidin* (110/8); *kímisen* (100/17);

hastéyiken (39/3); *jjazılıyidi* (124/15), *váridi* (58/20); *dahílimiş* (120/5), *iktizasíyimiş* (105/3), *kízimiş* (118/6), *şerbétimiş* (45/10); *bıojléyise* (68/19), *várise* (102/4);

kulújjuz (37/17);

cellatlarımış (116/13-14), *itmekdéyimişler* (120/3), *şeylérimiş* (70/21).

4.1.2.3.2.2.2.2. Fillere İkincil Zaman Boyutu Kazandıran Ek Eylemin Çekimi:

kjötülük itdiléridi (96/11-12);

kejinmişidim (65/10), *bujjurmúşudun* (27/20), *böjjümúsididi* (43/3), *döşemişléridi* (9/16), *firàr etmişléridi* (98/5);

kijjàs idéridim (67/8), *fermàn itmézidin* (31/17), *arzüléridi* (47/9), *bakáridi* (103/4), *benzéridi* (106/1), *dovéridi* (41/14), *dökéridi* (104/5), *işlériddi* (42/6-7), *saklarıddi* (5/14-15), *sevéridi* (89/19-20), *sevilíridi* (4/11), *topláridi* (56//9), *jéridi* (122/3); *çıkarlarıddi*

(61/3), *derlérídi* (122/9), *hayràn olurláridi* (9/18-19), *isterlérídi* (121/19), *itmezlérídi* (122/4), *kijjàs iderlérídi* (5/2), *okşarláridi* (122/6);

kàtl edeceklérídi (67/6), *geçirecéjidik* (113/18);

bilséyidim (76/11), *fèhm itséydiniz* (31/17), *gjörséyidim* (73/11), *olsáyidi* (82/8-9), *matlùp itséyidik* (113/16);

tedarík olmúşimış (119/10);

bulunúrumuş (109/13), *meraklanırımış* (94/10-11), *ulaşdırırımış* (94/15);

gjösterdíyise (111/1), *virtilérise* (85/5), *eşitdilérise* (90/20-21);

arzulérisen (39/1), *raybèt etmézise* (78/6), *bilírseniz* (37/14), *ólmázısanız* (67/14);

girecéjisek (82/14), *olacáyisek* (82/14);

ferahlaníríken (43/19).

4.1.2.3.2.2.3. Bildirme Eki

tur- eylemin geniş zaman 3. teklik çekimi olan *turur* biçiminin gramerleşmesi ile oluşmuştur. Yani öncül bir birimin ardıl bir birime dönüşmesi söz konusudur. Bu yüzden bu ek vurguyu üzerine almaz, kendinden önceki seslem üzerine vurgu kalır. Vurgu türü de değişerek sert/birincil vurguya dönüşür. (Bkz. 4.3.2.4. Enklitikler)

ademlerdéndirde (105/13), *aljametídír* (45/2), *bujjuracákdır* (60/15), *çekdirmişdir* (105/5), *çıkarcákdır* (7/15-16), *çiçékdír* (53/1), *çókdur* (13/6-7), *haríçdir* (39/5), *ısbatídír* (22/10), *iftihárdır* (21/10), *karárdır* (55/16), *kıymetlídír* (40/7), *mevcútdur* (25/21), *olacákdır* (49/18), *semavaddédír* (80/18), *senelérdir* (111/10), *vakítđır* (58/13), *várdır* (53/5), *jjókdur* (97/3) vb.

4.1.2.3.2.2.4. Soru eki

Ekin vurgusuz olmasından hareketle tarihsel dönemler içinde onun bağımsız bir biçim birimden bağımlı bir biçim birime dönüştüğünü söyleyebiliriz (Bkz. 4.3.2.4. Enklitikler).

aşayımısınız (49/12-13), *cınsmisin* (100/17), *gjøtúmüdü* (70/2-3), *hatırındámıdırki* (57/3), *kadırmisin* (104/13-14), *kjünímidir* (55/12), *meskjúnmu* (66/21), *mimkínmidir* (101/18), *mubareklérmi* (54/1) *Pederimínmidir* (71/6), *sáymıdırlar* (107/4-5), *sénmisin* (16/21), *sízmijidiniz* (116/18), *üjjaníkmısın* (29/5), *vármıdır* (62/1);

alírmı (55/11), *almázmydım* (48/5), *bajıldımı* (86/9-10), *bıldımı* (59/3), *bilírmisin* (109/5), *bilmézmi* (67/18), *brakdımı* (73/3), *dutabilecékmijim* (69/18), *şayırılmazı* (49/13), *geldımı* (58/21), *gjørdúnmi* (71/5), *gjørecékmijiz* (81/19), *itdínmi* (107/6), *kaldımı* (10/14), *öldúmi* (86/9), *parelerlérmi* (63/4), *sayılmázmi* (51/4), *unudúrmı* (27/18), *verírmiki* (71/14).

4.1.2.3.2.2.5. Kip ve Zaman Ekleri

İyelik kökenli kişi ekleri ile çekimlenen zamanlarda vurgunun yeri ve vurgunun türüne ilişkin bilgiler yukarıda verilmiştir (Bkz. 4.1.2.3.2.1.6.1. İyelik Kökenli Kişi Ekleri ile Çekime Giren Kip ve Zamanlar). Bu bölümde adıl kökenli kişi ekleri ile çekimlenen, vurguyu üzerine almayan, vurgu türünü değiştiren çekimleri inceleyeceğiz. Şimdiki zaman çekimi dışında adıl kökenli kişi ekleri ile çekimlenen bütün zamanlarda yalnızca 3. teklik ve 3. çokluk biçimi vurguyu üzerine alırken diğer kişi çekimleri vurguyu üzerine almamaktadır. Böylece son seslemde bulunmayan vurgu, türünü de değiştirmekte birincil/sert vurguya dönüşmektedir. Şimdiki zaman çekiminde ise *-yor* zaman ekinin vurguyu üzerine almamasından ötürü vurgu her zaman *-yor* ekinin bulunduğu seslemden bir önceki seslem üzerine kalmakta ve sert/ birincil vurguya dönüşmektedir.

4.1.2.3.2.2.5.1. Belirsiz Geçmiş Zaman Çekimi:

3. teklik ve 3. çokluk kişi çekimi dışındaki çekimlerde kişi ekleri vurgusuz olarak çekimlenir. Bu kişi eklerinin adıl kökenli olması yani öncül birimlerken ardıl birimlere dönüşmesi bunda etkilidir. Metnizde yer alan örnekleri şunlardır:

olmuşsun (104/7);

bulunmuşsunuz (88/1), *peydà etmişsiniz* (45/6).

4.1.2.3.2.2.5.2. Şimdiki Zaman Çekimi:

Şimdi zaman eki hiçbir zaman üzerine vurgu almaz. Bunun nedeni sözcüğün yine tarihsel dönemlerde bağımsız bir biçim birim olması ile açıklanabilir. Konuyla ilgili kabul gören en yaygın görüş -A ulaş ekinin üzerine *yürüme*k anlamındaki eylemin geniş zaman 3. teklik çekimi olan *yorır* biçiminin getirildiğidir (Deny, 2012: 251). Metinde yer alan örnekleri şunlardır:

durújorum (24/2), *getiríorum* (29/6), *gíörúorum* (53/12-13), *idíorum* (32/26), *işidíorum* (64/6), *olújorum* (73/15) *taşíorum* (103/17);

aylayjíorsun (73/18), *çayıríorsun* (64/3), *gidíorsun* (72/3), *idíorsun* (25/8), *újjújjormısın* (29/5);

alıjior (55/10), *beleníor* (18/6), *brayíjior* (70/1-2), *besleníor* (113/8), *çalıníjior* (91/8-9), *dejíor* (28/5), *gelíor* (92/1), *gíörünújior* (58/18), *kidíjior* (34/10), *óturújior* (92/3), *veríor* (102/8), *jíatíjior* (18/5);

diléjjorsuz (116/11);

aylajjiorlar (107/7-8), *çayıríorlar* (29/4), *geçiríorlar* (61/20), *séyir idíorlar* (38/7).

4.1.2.3.2.2.5.3. Gelecek Zaman Çekimi:

3. teklik ve 3. çokluk kişi çekimi dışındaki çekimlerde kişi ekleri vurgusuz olarak çekimlenir. Metnizde yer alan örnekleri şunlardır:

brayacáyım (83/5-6), *bulacáyım* (24/6), *çekecéjím* (65/16-17), *çıkacáyım* (22/7), *dèfn olunacáyım* (31/11-12), *edecéjím* (48/8-9), *esirkejecéjím* (26/13), *fazılèt ehlí olásın* (112/15-16), *gidecéjím* (36/21), *ısbát idecéjím* (30/12), *ıdebilecéjím* (22/11-12), *kalacáyım* (62/3), *kàtl idecéjím* (28/13), *korujjacáyım* (26/14), *olacáyım* (69/1), *prayacáyım* (65/11), *tedariklejecéjím* (81/8), *temàm idecéjím* (32/10), *vefàt idecéjím* (63/15);

bulacáksın (66/9-10), çekeceksin (22/21), yayıracáksın (43/16), görecekésin (69/20-21), korujjacáksın (27/21), nazàr idecéksin (77/1), olacáksın (22/5), varacáksın (66/20), jjaşajjacáksın (25/5);

gjørişecéjiz (32/6), müddét u kjüzàr idecéjiz (32/9);

nayıl olacáksınız (81/12), telèf idecéksiniz (37/2-3), vefàt idecéksiniz (67/13-14).

4.1.2.3.2.2.5.4. Geniş Zaman Çekimi:

3. teklik ve 3. çokluk kişi çekimi dışındaki çekimlerde kişi ekleri vurgusuz olarak çekimlenir. Metnizde yer alan örnekleri şunlardır:

bellérim (66/22), bilírim (31/13), erdirírim (23/14), gidérim (17/4), idérim (17/3), istérim (66/4), kanárim (39/21), kurtarírim (105/15), olúrum (59/12), sevérim (70/14), vefàt (12) idérim (32/11-12);

bilírsin (88/14), dérsin (69/15), itmézsın (104/21), tesellà verírsin (62/5);

amanèt edériz (7/2), bilíriz (39/13), nayıl olúruz (13/3);

çekmézsınız (73/13)

4.1.2.3.2.2.5.5. Gereklilik Çekimi:

3. teklik ve 3. çokluk kişi çekimi dışındaki çekimlerde kişi ekleri vurgusuz olarak çekimlenir. Metnizde yer alan örnekleri şunlardır:

icrà itmelíjim (26/2)

iftihàr etmelísın (55/21)

imrenmelíjiz (82/15)

4.1.2.3.2.2.5.6. İstek Çekimi:

İstek çekiminde 1. teklik ve ve 1. çokluk ekleri vurguyu üzerine alır (Bkz. 4.1.2.3.2.1 Vurguyu Üzerine Alan Ardıllar) ancak diğer kişiler almamaktadır. Metnimizde yer alan örnekleri şunlardır:

alásın (84/14), *beklejesin* (66/14), *bilésin* (66/15), *dikkàt idésin* (88-89/1), *dutásın* (72/16), *düzésin* (34/2), *gjøtürésin* (71/21), *kurtulásın* (76/1-2), *korkulù olásın* (86/3-4), *muhabetlù ejlejesin* (26/9), *nayıl olásın* (84/7), *opésin* (105/18), *serinlenésin* (75/20-21), *sevésin* (83/15), *jèr itdirésin* (77/6);

bilésiz (88/3), *devàm olásız* (31/3), *erésiz* (37/5);

bilésiniz (81/10), *cesarèt idésiniz* (37/16).

4.1.2.3.2.2.5.7. Buyruk Çekimi:

Buyruk çekiminin 2. çokluk çekiminde vurgu sondan bir önceki seslem üzerinde ve sert/birincil vurgu olarak bulunur. Metnimizde yer alan örnekleri şunlardır:

bayışlájın (37/7), *dinléyın* (78/2), *gjøtúrun* (37/5), *nazàr ídin* (37/22), *sevin*, (78/1), *telèf ejléyın* (37/4).

4.1.3. Ekstraparçalı ya da Otoparçalı Sesbirimler (Extrasegmental or Autosegmental Phonemes)

Bu bölümde anlatılan analiz ile ilgili Türkçe bir kaynak bulunmadığı gibi Türkiye’de de bilinen/kullanılan bir analiz değildir. Bu yüzden aşağıda öncelikle bu analizi tanıttığı bilgi verilmiştir.³¹

Otoparçalı fonoloji John Goldsmith tarafından MIT’de (Massachusetts Institute of Technology) 1976 yılında sunulmuş fonolojik analiz taslağı olarak kabul edebileceğimiz doktora tezidir. Fonolojik bir kuram olarak ortaya çıkışına bakacak olursak, kabataslak

³¹ Ayrıca bu konu hakkında bir makale tarafımızdan yazım aşamasındadır.

olarak düşüncelerin biçimsel bir tarifinin birkaç dilbilimci tarafından -özellikle Bernard Bloch (1948), Charles Hockett (1955) ve J. R. Firth (1948)'in ilk çalışmalarıyla gerçekleştirildiğini görürüz. Bu bakış açısına göre, sessel gösterimler parçaların doğrusal olarak dizilmelerinden daha fazlasını içermekte; her doğrusal dizi ayrı bir katman oluşturmaktadır. Bir katman üzerindeki elementlerin/otoparçaların eş-kaydı diğer katmandaki elementlerle ortak eksenlerde temsil edilir. Ayırt edici özellikler içindeki parçaların analizi ile otoparçalı analiz arasında yakın bir ilişki vardır; bir dildeki her bir özellik tam olarak bir katmanda görünür. Bir gösterimdeki -göstergedeki- otoparçaların yeniden düzenlenmesi veya yapılandırılması olarak açıklanabilen fonolojik genellemelerin büyük bir kısmı otoparçalı analizin hipotez çalışmasıdır. Otoparçalı analizin kullanılabilirliğinin net örneklerine dair ilk çalışma Afrika ton dillerinin detaylı araştırılması ile, ünlü ve burun uyumu sistemlerinin araştırılmasıyla, ortaya konmuştur. Birkaç yıl sonra, John McCarthy Arapçanın *vocalism* ve *konsonizmini* otoparçalı olarak analiz edilebildiğini göstererek önemli bir gelişme kaydetmiştir. Fonolojik gösterimler dinamiğinin teorisi olan otoparçalı fonoloji ortak eksenlerdeki iyi biçimlilik durumunu (bir katmadaki her element bir diğer katmadaki elementin ilişkili olmak zorunda olduğu bir diğer element ile ilişkili olabilir ve ortak eksen kesişmez) kapsamaktadır. Otoparçalı modelinin en ilginçliklerinin bazıları iyi biçimlilik durumunun otomatik etkilerinden ve onların belirli dil kurallarından bağımsızlığından kaynaklanmaktadır. Teorinin gelişiminin ilk on yılında, G.N. Clements teorinin harmonik süreçler özellikle ünlü uyumu ve burun uyumları içeren etkili yönlerini geliştirmiş, John McCarthy ise klasik Arapçanın eylem çekim sistemi ile başa çıkmak için teoriyi genelleştirmiştir.³²

Otoparçalı fonoloji dilsel göstergenin sessel boyutunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak için ortaya konmuş bir teoridir. Bu teoriye göre aynı mantık düzeyinde sessel gösterim bir parça/segment olarak adlandırılan küçük parçaların çizgisel dizilişidir. Bu parçalar ayırıcı özellikleri ile çapraz sınıflandırılır. Otoparçalı fonoloji özellikle sessel gösterimin geometrisidir (Goldsmith, 1976: 28). Göstergeler parçalı birimlerin çeşitli eş zamanlı dizilişlerinden oluşur. Yalnız bu diziliş gelişigüzel değil dilin temel sınırlamaları ile çeşitli diziliş düzeylerinde birbiriyle ilişkilidir veya bağdaşıklık gösterir.

³² https://www.princeton.edu/~achaney/tmve/wiki100k/docs/Autosegmental_phonology.html (23.05.2014)

Otoparçalı fonoloji söyleşiş aygıtlarının çeşitli bileşenleri olan dil, dudaklar, gırtlak ve damağın nasıl eşgüdümlendiği üzerine durmaktadır (Goldsmith, 1976: 29). Genel olarak somut düzlemde dilsel imgelerin çok sayıdaki ayrık biçimbirimler oluşturduğunu görürüz. Bu dilsel imgelerin gerçekleşmeleri gırtlak, damak ve dil ve diğer örgenlerin belirli buyrukları ile ortaya çıkar. Soyut düzlemde ise birleştirilmiş imgeler olan biçimbirimleri birbirinden ayırırız. Bu ayırma işlemlerinden biri de otoparçalı analizdir.

Göstergenin temel parçaları olan parçalı sesbirimlerin düzenli sıralanışı ile ortaya çıkan doğrusallığın çoğunun doğrusal olmayan olarak adlandırılan gösterimlerle ilişkili olmasının anlama katkısı yoktur, yani karşıtısal değildir (Anderson, 2012: 166).

Otoparçalı birimler derin yapı tarafından doğrudan istemde bulunulan birşey değildir. Bir anlamda dilin koyduğu sınırlandırmalar olarak kabul edilebilir. Bu sınırlandırmalar *iyi-biçimlilik durumu* olarak adlandırılan ünlü ve ünsüz uyumlarını meydana getirir.

4.1.3.1. Ünlü Uyumları

Bir bütünün parçaları arasındaki tutarlık olarak tanımlanabilen uyum, birbirlerine göre bağımsız olarak ele alınabilen en az iki parçanın, bir bütün oluşturmak üzere, önceden kabul edilmiş veya var olan belli bir kural veya kurallara göre gerektiğinde bir araya getirilmesi olayı sonunda ortaya çıkan yeni durumdur (Gemalmaz, 1995: 6-4).

Türkçede bütün ünlüler en azından bir harmonik kuralla ilişkilidir; bütün uyumlar da en az bir ünlü ile ilişkilidir ve ortak eksenler kesişmez. Türkçe sözcükler ve ekler bu uyumlar ile sınırlandırılır ve biçimlendirilir. Kimi zaman alıntı sözcükler de bu uyumlara boyun eğmek zorunda kalır ve bu yüzden birtakım ses değişimlerine uğrarlar. Türkçede ünlülerin bağılı olduğu iki çeşit ünlü uyumu vardır. Bunlar damak uyumu ve dudak uyumudur.

4.1.3.1.1. Damak Uyumu

Damak uyumu, Türkçenin yazınsal yapıtlarının ortaya çıktığı Eski Türkçe döneminden beri sağlam ve yaygın olarak devam etmiştir. Ünlülerin kalınlık-incelik bakımından birbirine uygun sıralanışını ifade eder. Yani bir sözcükte kalın ünlü a/, /ı/, /o/, /u/ varsa

devamında da kalın ünlünün bulunması, ince ünlü /e/, /i/, /ö/, /ü/ varsa devamında ince ünlü bulunmasıdır. Aşağıdaki örneklerinde görüldüğü üzere incelememize konu olan metindeki Türkçe sözcüklerde damak uyumu tamdır:

ayaçlarının (46/3-4), *ayartmadım* (87/14), *atalarının* (4/18), *bulunmuşsunuz* (88/1), *bulunurumuş* (109/13), *bujjurdukları* (109/21), *brákmajjorsun* (76/9), *çocuğün* (27/8), *ditremekdèn* (93/1), *eyilijinizdèn* (29/12), *ejjirdikleri* (4/13), *eşitmeksizin* (95/16), *gatlanacayı* (46/7), *geldiğindèn* (56/1), *girémejecejidik* (80/11), *gjøzükmejecéjisemde* (81/13), *imrénmejesin* (85/16), *itmézmeydim* (47/22), *karanlık* (19/12), *katlanmaya* (56/4), *korujjacáksın* (27/21), *kulaklarım* (64/11), *külümsüjerèk* (57/11), *lekelendirmedim* (72/23), *unudürmu* (27/18), *ujjandıkdàn* (76/4), *jjatıjior* (18/5), *jjollamakdàn* (94/13), *jjüzündeki* (20/17),

Ayrıca kimi alıntı sözcükler de bu uyumla biçimlenmiştir:

acı+ım (88/5), *ah u fiyan* (85/8), *ahır* (65/6), *dikkat* (4/6), *fırjat basıb* (7/22), *hecil* (28/15), *huljjası* (58/9), *iktızasınca* (112/18), *ıspathlık* (39/8), *mıktar* (60/21), *mızaçsın* (84/15), *saatdàn* (32/10), *tumar* (3/12), *vakıtdà* (110/5), *zıntanda* (20/19)

Ancak kimi zaman kimi eklerin Osmanlıca yazımın etkisinde kalınarak -sonu /a/ veya /e/ ile biten bütün eklerin güzel he (◌) ile yazılması, sonu /ı/ veya /i/ ile biten eklerin ye (ç) ile yazılması gibi- kimi zaman alıntı sözcüklere kimi zaman Türkçe sözcüklere sadece ince ünlü olarak gelmesiyle damak uyumun bozulduğu örnekler de vardır:

ljuzumí (24/20); *andè* (5/3), *arasındè* (42/19), *artmakdè* (51/14), *bapdè* (122/8), *dunjjadè* (72/25), *yavıyadè* (91/9), *Hakdè* (51/1), *hayatdè* (101/18), *saraydè* (18/3), *toprakdè* (66/3), *jjumuşamakdè* (74/12); *aylamakdèn* (73/22), *Hakdén* (22/19), *semavatdèn* (108/15), *tabiatdèn* (84/15); *hatunlerindè* (12/3); *huzurindè* (14/4); *aylémejin* (81/7).

4.1.3.1.2. Dudak Uyumu

Sözcüklerin sessel gösteriminde kullanılan birbirinden farklı sesbirimlerin iyi-biçimlilik durumunu elde edebilmeleri için girmeleri gereken bir diğer uyum dudak uyumudur. Yani düz /a/, /e/, /ı/, /i/ ünlülerden sonra düz /a/, /e/ /ı/, /i/ ünlüler; yuvarlak /o/, /ö/, /u/, /ü/ ünlülerden sonra ise ya düz-geniş /a/, /e/ ya da yuvarlak- dar /u/, /ü/ ünlülerin gelmesidir.

altùn (109/1), *berù* (60/4), *gerù* (101/3) *içerù* (19/15), *içùn* (98/3), *ilerù* (60/6), *kapujjà* (35/17), *kendù* (45/19), *níçun* (57/4), *timùr* (35/17) gibi birkaç arkaik kullanım dışında aşağıdaki örneklerinde görüldüğü üzere incelememize konu olan metindeki Türkçe sözcüklerde dudak uyumu tamdır:

açip (93/17), *ayártmadım* (87/14), *bulunmúşsunuz* (88/1), *bulunúrumuş* (109/13), *bujjurduyùn* (101/11), *bujjurmüş* (30/1), *bürüjüp* (39/12), *canlanip* (58/18), *çocukluyumuzdà* (109/17), *çukurlanmış* (108/9), *doymüş* (79/2-3), *dolmuş* (111/7), *dökjülüb* (43/4), *dutduyumùn* (77/4), *ğayırmázısan* (28/9), *ğjörürüm* (23/18), *ğjörüşecéjiz* (32/6), *ğjözükmejecéjisemde* (81/13), *kapatdi* (34/14), *kısyanıp* (11/1), *kojjunùn* (58/8), *korkusunù* (7/14), *korujjacáyım* (26/14), *kucayındà* (111/5), *kurdùn* (42/8), *kurumüş* (75/20), *ólunmuş* (110/8), *ónúlmajjacak* (96/11), *seviáridi* (4/11), *solmuş* (100/7), *urulmuş* (101/14), *ujjandıkdàn* (76/4), *jjavrısı* (51/11), *jjolsuzluyà* (104/19) vb.

Ancak kimi kez EAT döneminden beri görülen kimi eklerde yuvarlaklaşma ve kimi eklerde ise düzleşme geleneği metinde de karşımıza çıkar ve bu durum dudak uyumunu bozar:

arzulù (73/7), *dirajetlù* (4/8), *ezijetlù* (19/17-18), *faziletlù* (22/1), *firasetlù* (4/14-15), *ğayretlù* (4/10), *ğizlù* (91/17), *ítaatlù* (4/9), *iytikatlù* (55/15), *kalùb* (100/9), *kıymetlù* (26/14), *kudretlù* (54/14-15), *merhametlù* (86/3), *muhapbetlù* (31/25), *sadakatlù* (94/22), *sevkilù* (72/25), *tabiatlù* (4/10);

açılùp (38/6), *alùp* (40/4), *bakùb* (92/17), *basùb* (21/14), *başlajjùp* (101/20), *çayırùp* (11/5), *çalınùb* (99/16), *çalùp* (111/1), *çaluşùb* (88/12), *çıkarùp* (26/22), *çıkùb* (16/8), *dejçjùp* (63/17), *ejejjùp* (119/21-22), *ğayırùp* (56/11), *gelùp* (93/6-7), *kalkùp* (11/21), *kalùp* (69/3), *sarùp* (120/13), *toplınùp* (97/19), *varùp* (118/1), *jjabdırùp* (124/9), *jjapuşùb* (7/16), *jjazùp* (95/1);

bakalùm (35/6) (4);

dördüncü (99/1), onuncu (54/17), üçüncü (87/1).

4.1.3.2. Ünsüz Uyumu

Bir sesin boğumlanma yeri ve boğumlanma biçimi bakımından birbirine yaklaşması sonucu benzeşmesiyle uyum ortaya çıkar. Ünsüzlerde bu uyum ötümlü olarak adlandırdığımız ses tellerinin titreşmesiyle oluşan ünsüzler ile ses telleri titreşmeden oluşan ötümsüz ünsüzler arasında gerçekleşir. Ötümlü /b/, /c/, /d/, /g/, /j/, /l/, /m/, /n/, /r/, /v/, /y/, /z/ ünsüzlerinden sonra ötümlü ünsüzlerin gelmesi, ötümsüz /ç/, /f/, /h/, /k/, /p/, /s/, /ş/, /t/, ünsüzlerinden sonra ötümsüz ünsüzlerin gelmesine *ünsüz uyumu* denir. Çağcıl Türkiye Türkçesinde tam olan ünsüz uyumu metnimizde kimi eklerin EAT döneminden beri görülen tek biçimli –sadece ötümlü- olarak kullanılmasıyla bozulmuştur.

4.1.3.2.1. Ünsüz Uyumunu Bozan Ekler

Metnimizde sadece ötümlü biçimi bulunan ekler aşağıda görüleceği gibi /d/ sesbirimiyle başlayan eklerdir. Bu eklerin sadece ötümlü biçimiyle kullanılmaları ünsüz uyumunu bozmaktadır:

4.1.3.2.1.1. Bulunma Durumu Eki:

ahiretdè (73/16), *etrafdà* (18/3), *eyilikdè* (83/16), *genişlikdè* (42/20-21), *gjöjüsdè* (91/15), *güneşdè* (60/1), *hareketdè* (7/9), *hayretdè* (111/16), *ırsızlıkdà* (18/18), *itmekdè* (11/22), *karayollamakdà* (17/18), *kılıkdà* (101/9), *kijjafetdè* (102/14), *kijjаметdè* (38/6), *mahpesdè* (118/4), *meşrepdè* (76/20), *namussuzlukdà* (18/18-19), *renkdè* (68/1), *saatdè* (62/4), *sabıkdà* (3/5), *semavetdè* (65/12-13), *sıkletdè* (75/9), *sufatdà* (26/8), *tarafdà* (18/6), *teklifatdè* (16/18), *teklifdè* (17/2), *umidsizlikdè* (21/3), *vakıtdà* (38/3), *zijjafetdè* (92/10)

4.1.3.2.1.2. Ayrılma Durumu Eki:

açlıkdàn (43/8), *ayaçdàn* (114/1), *akdàn* (92/17), *Allahdàn* (110/14), *atdàn* (100/5), *bulutdàn* (113/11), *cennetdèn* (5/1), *çiçekdèn* (52/10), *çokdàn* (90/19), *dalyınlıkdàn* (103/3), *gabakdàn* (108/10), *güneşdèn* (52/1), *fenalıkdàn* (85/18), *hararetdèn* (75/20),

ırızlıkdàn (119/4-5), *kalpdèn* (27/11), *kılıçdàn* (34/9), *kudretdèn* (43/2), *kurtdàn* (84/16), *kjüçüklükdèn* (63/6), *mahpesdèn* (23/12), *merakdàn* (105/1), *mihnetdèn* (20/21), *muhabetdèn* (94/8), *olmakdàn* (23/17), *saatdàn* (32/10), *sabahdàn* (30/2), *soyukdàn* (101/1), *sürmekdèn* (69/2), *sütdèn* (43/20), *tarafdàn* (105/5), *ujjandıkdàn* (76/4), *jjollamakdàn* (94/13)

4.1.3.2.1.3. Belirli Geçmiş Zaman Eki:

açdım (24/1), *getirdim* (41/8), *işitdim* (30/4), *sıbariz itdım* (13/8);

açdın (25/2), *tertib etdın* (54/5-6), *verdın* (96/19);

akıtdı (58/9), *apışdı durdú* (44/8), *bakdı* (36/15), *çıkdı* (81/15), *dökdi* (26/19), *ıslatdı* (95/9), *içdi* (45/9), *kalkdı* (78/18), *kapatdı* (34/14), *kurutdı* (60/1-2), *saçdı* (53/16), *sejirtdi* (105/17), *tayıtdı* (97/22), *jjapdı* (114/15);

brakdik (40/20-21);

açdılarise (35/18), *brakdılar* (103/2), *çıkdılar* (9/12-13), *dökдилèr* (81/6), *dutdulàr* (74/16), *gıtdılèr* (13/15), *sejırtdıılèr* (111/4), *jjakdılar* (111/20).

4.1.3.2.1.4. -dIk Ortaç Eki:

brakdıyì (58/7), *çekdikleri* (92/10), *çıkdıklari* (5/2-3), *çökdüjì* (40/10), *çukurlatdıyì* (115/2-3), *dıkdıjì* (5/8), *dökdüjim* (102/3), *düşdüjì* (115/8), *geçdikdèn* (84/7), *gecikdijì* (94/10), *geçdijindèn* (52/8), *gıtdıkdèn* (35/16), *içdijì* (124/16), *işitdijì* (87/12), *itdijimè* (32/11), *uçduyuni* (53/12), *jjapışdıyì* (92/16), *jjatdıkdàn* (42/2-3)

4.1.3.2.1.5. -dIkca Ulaç Eki:

acıkđıkca (20/6), *etđıkce* (120/6), *geçđıkce* (19/5), *gıtdıkce* (22/11)

4.1.3.2.1.6. -*dIkda* Ulaş Eki:

Çağcıl Türkiye Türkçesinde kullanılmayan bu ek metinde sadece ötümlü biçimiyle yer almakta ve ünsüz uyumunu bozmaktadır (Bkz. 4.3.2.3.3. Ulaşlık Ekleri).

açdıkdâ (42/3), *asdıkdâ* (46/2), *çıkdıkdâ* (99/16), *çökdükdè* (43/11-12), *dakdıkdâ* (118/8), *doà etdikdè* (7/16), *eşitdikdè* (8/12), *içdikdè* (60/22), *ketirttikdè* (30/16), *jjanaşdıkdâ* (92/7-8)

4.1.3.2.1.7. -*dIr* Bildirme Eki:

Sadece ötümlü -*dIr* biçimiyle metnimizde yer alan bu ek ünsüz uyumunu bozmaktadır:

çiçékdir (53/1), *çókdur* (13/6-7), *dimékdir* (26/18), *fasítidir* (85/17), *fazilétdir* (40/2), *fikirsizlíkdir* (104/22), *haríçdır* (39/5), *hóşdur* (52/18), *kışdır* (55/22), *mevcútdur* (25/22), *mütdétdir* (106/9), *selamétdir* (22/4), *uzákdır* (20/22), *vakítidir* (58/13), *jjókdur* (20/18);

bujjuracákdır (60/15), *çekdirmişdir* (105/5), *çıkarcacákdır* (7/15-16), *eşirkejecékdir* (110/15), *idecékdir* (57/15), *mahsúsdur* (120/20), *olacákdır* (49/18), *ólmúşdur* (109/18), *parlajjacákdır* (23/5).

4.1.3.2.1.8. -*dIr* Ettirgenlik Eki:

Ünsüz uyumu bozan bir diğer ek -*dIr* ettirgenlik ekidir:

araşdırmakdéyidi (94/17), *birikdirdi* (12/1), *birleşdiríp* (112/14-15), *çekdirmişdir* (105/5), *dikişdirir* (56/19), *itdirdiğın* (72/11), *takişdirir* (15/19), *ulaşdırırımış* (94/15), *jjanaşdırdi* (44/5), *jjapdırir* (123/13)

4.1.3.3. Ünlü-Ünsüz Uyumu

Türkçede, gösterenleri oluşturan seslerin seçilmesi ve bir araya getirilmesi ile ilgili sınırlanımalardan biri de göstereni oluşturan ünlü ve ünsüzlerin bir araya gelirken birbirleriyle olan *iyi-biçimlilik durumudur*. Bütün ünlüler ile kimi ünsüzler arasında

gerçekleşen bu uyumda ön ve arka damak ünsüzleri ile ön ve arka damak ünlüleri birbirleriyle uyuma girerler. Bu yüzden ön ve arka karşılıkları olan damak ünsüzleri /g/ ve /k/ ile ince ve kalın karşılığı olan /l/ ünsüzleri ünlülerinin kalınlık-inceliklerine göre söyleyiş biçimi kazanır (Ergin, 1998: 74-75). Çünkü bilindiği gibi çağcıl Türkiye Türkçesinin ölçünlü abecesinde /g/, /k/ ve /l/ ünsüzleri tek simge ile gösterilir, önlük-artlık ayırımı ancak söyleyişte ortaya çıkar.

Metnimizin yazı sisteminde ise ancak yabancı kökenli sözcüklerin yazımında /g/ ünsüzü için böyle bir ayırım söz konusudur. Metnimizde sadece sözcük başında ve bazı sözcüklerin yazımında yapılan bu ayırımı art damak /g/ ünsüzü “Γ, γ” (metnin çevriyazısında /ɣ,j/ ile karşılanmıştır) ile gösterilirken, ön damak /g/ ünsüzü “K, k” (metnin çevriyazısında /g/ ile karşılanmıştır) simgesi ile gösterilir:

yabàk (45/3) ancak *gabakdàn* (108/10) (5), *yaflèt* (46/14), *yalıb* (6/17), *yàm* (75/6), *yarayîb* (41/10), *yavyasındà* (112/9), *yayîp* (73/20), *yayıracáksın* (43/16), *yaylesíz* (48/18), *yayretlù* (4/10), *yáyır* (46/15), *yazeplî* (96/20), *Yılmanlâr* (102/12), *yururiétile* (91/13); *gaçgını* (41/9), *gatlanacaýı* (46/8), *gecelerdèn* (11/2), *geçirdiğimiz* (72/18), *gışdàn* (45/8), *gidecekleri* (40/19), *gizlendi* (62/15), *govdù* (41/13), *gojjub* (12/10), *gjöjsünè* (75/10), *gjördü* (108/10), *gucaýındà* (42/16), *guşlarınin* (42/7), *gjündüz* (90/2), *gjünèş* (74/13) vb.

Yukarıdaki örneklerde görüleceği gibi genel olarak yabancı kökenli özellikle Arapça ve Farsça sözcüklerin yazımında sözcük başında “γ” kullanılırken Türkçe sözcüklerin yazımında sözcük başında “k” simgesi kullanılmaktadır. Yukarıda görüldüğü gibi bu kuralın bozulduğu birkaç örnek vardır.

4.2. BİÇİMSEL SES BİLGİSİ (MORPHO-PHONOLOGICAL)

Geleneksel dil incelemelerine göre sözcük, temel bir formun biçim değiştirmesi, değişikliğe uğramasıyla çekimlenir. Bu temel formlar listelenir ve her sözcüğe uygun biçimin atanması yapılır. Çağcıl biçimbilgisi Panini'nin *Sankritçenin Grameri* adlı yapıtından beri var olagelen “sözcük ve biçim” (Word and Paradigm Model) ayırımı sonraki düşünce akımlarıyla kimi zaman değişikliğe uğrayarak 19 yüzyıl başlarında benimsemiştir. Öncelikle biçimbilgisi, sözcüklerin küçük biçimsel elementlerden

kurulmuş olduğu, birleşimsel bir sistemdir. İkincisi biçimsel formların bağlamsal değişikliği arasında iki türlü bir ayırım yapılmaktadır. Bunlar *sözcüksel biçimbilgisi* (morpholexical) yani alomorfik ve *biçimsel sesbilgisi* (morphophonological) yani morfofonemik değişikliklerdir (Kiparsky, 1996: 13).

Bağımlı biçimbirimlerin bağımsız biçimbirime eklenmesi sırasında bağımsız biçimbirimlerde ortaya çıkan sesbilgisel nöbetleşmeler bu başlık altında incelenecektir. Yani bu bölümde incelenen ses değişimleri belirli ses bilgisel ve biçimbilgisel koşulların biraraya gelmesi ile sözcükte ortaya çıkan değişimlerdir.

4.2.1. Sözcük Sonu Ünsüz Ötümlüleşmesi

Türkçede özellikle çok seslemler sonunda bulunan ötümsüz /ç/, /k/, /p/, /t/ ünsüzleri ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında ötümlü karşılıkları olan /c/, /g/, /b/, /d/ ünsüzlerine dönüşür.

acındàn (43/9), *açlıyìn* (45/14-15), *ayacà* (100/5), *ayırılıyındàn* (62/11), *andıla* (59/11) *ajıyà* (35/7), *ayrılıyà* (6/15), *bıçayá* (41/10), *borcumù* (32/11), *brakmaklıyà* (66/7), *çiçéjile* (52/15), *çocuyùn* (27/8), *dejnéjile* (58/4), *dibiné* (41/19), *ekmejin* (108/17), *eyilijè* (67/19), *fenalıyìn* (48/1), *geyjìn* (123/9), *halayıyìn* (21/2), *hasretlijindèn* (94/2), *hoşnutlúyula* (32/25), *ısladırdı* (14/8-9), *idebilirsin* (23/21-22), *karanlıyì* (47/5), *kejecejinizi* (49/13), *kılıcı* (12/11), *kılıyì* (92/19), *kucayınà* (106/2), *koltuyundà* (111/6), *kurdùn* (42/8), *mızrayì* (12/11), *merayındàn* (74/5), *sıcaıyìn* (57/6), *soyuyà* (63/7), *suçsuzluyumù* (31/18), *ucunà* (56/18), *usluluyunà* (50/16), *uzayà* (49/16), *uzadaràk* (50/13), *jjaldızladaràk* (123/13), *jjaprayì* (52/16), *jjastıyì* (108/9), *jjatayınìn* (46/1), *jemejinì* (51/15), *jjóyukan* (52/16), *jjolsuzluyà* (104/19), *jjumuşadır* (27/6), *jjürejì* (108/11) vb.

4.2.2. Orta Seslem Ünlüsünün Düşmesi

Türkiye Türkçesinde ilk seslemi açık, kapalı ikinci seslemi *ğ-r*, *ğ-n*, *ğ-z*, *ğ-s* ya da *y-n*, *l-n*, *r-n*, *n-z*, *m-z* ve *v-ç* yapısında olan vücut organları ya da parçaları adları, ünlü ile

başlayan bir ek aldıklarında ikinci seslemlerindeki dar ünlüyü yitirirler (Tekin, 1995: 107). Metnimizde yer alan örnekleri şunlardır.

ayzını (38/18), *bayrıné* (24/18), *boynumdàn* (34/4), *karnını* (42/15), *óylum* (53/8), *gjøjsünè* (75/10) vb.

4.2.3. /y/ Sesbirimin Etkisiyle Daralma

/y/ sesbirimin etkisiyle metnimizde ünlüsü daralan sözcük şudur.

zayıflıjip (63/21)

4.2.4. Adılların Çekimde Görülen Değişimler

1. ve 2. teklik adılının yönelme durumu çekiminde ayrıca 3. teklik adılının bütün çekimlerinde sözcük kökünde değişimler görülür:

banà (85/5), *sanà* (13/6), *anà* (106/4), *andèn* (84/10), *anı* (122/3), *anın* (105/11), *anlèr* (10/19)

4.3. BİÇİM BİLGİSİ (MORPHOLOGY)

Dil dizgesindeki bildirişimin gerçekleşme düzlemi ikili bir düzenekten oluşur. İlk düzenek birinci eklemcilik olarak adlandırılır ve birinci eklemcilik aktarılabacak her deneyim olgusunun, başkalarına bildirilmek istenen her gereksinimin her biri sesli bir biçim ve anlamla yüklü birimlerin dizildiği eklemciliştir. Bu eklemcilik birimlerinin her biri bir anlamda sessel bir biçim sunar, anlamı olan daha küçük ardışık birimlere bölünemez. İkinci düzenekte ya da ikinci eklemcilik düzeyinde ise birinci eklemcilik birimlerinin sesli biçimini elde etmek için birleştirilen 30-40 ayrı sessel oluşumla anlamlı birimler oluşturur (Martinet, 1998: 21-23). En küçük ses birimler ile oluşturulan en küçük anlamlı birimler daha küçük ardışık birimlere bölünemez.

Her sözce gerek göstergeler bakımından gerekse salt gösterenler açısından algılanabilir öğelerden oluşur. Bu nedenle dilin sadece eklemciliğinden değil aynı zamanda çift

eklemliliğinden söz etmek gerekir. Söz zincirinde yer alan en küçük ses birimleriyle bunların oluşturduğu en küçük anlamlı birimlerin çizgisel dizilişi, belli bir bağlamda yer alan bu birimlerin başka bağlamlarda da görevlendirebilmesi dilsel düzeneğin egemen özelliğidir. Söz konusu özellik ancak iki düzeyli bir çözümleme sonucuyla elde edilir (Vardar, 2001: 91-92). Görüleceği gibi anlambirimlerini oluşturan birinci eklemlilik düzeyi olmasaydı yani her sesli oluşturma toplulukça öngörülmemiş olsaydı yeni ve beklenmedik bir deneyim iletilemezdi. Yine ikinci eklemlilikte kullanımlar yani her sözcük için uzlaşım sal bir gösteren bulunması ve bağımlı biçim birimlerin farklı bağlamlar için tekrar tekrar kullanılması dil yetisinin en önemli özelliğidir.

Bildirimlerin sesbirimler ve anlambirimler olarak iki türlü parça içermesi, üretim sürecinde karşımıza çıktığı gibi çözümlenme işlemi de buna uygun yapılacaktır. Anlamlıbirimler bu tezde bundan sonra biçimbirimler olarak anılacaktır. Biçimbirimleri biçim (morpheme) ve biçimlikten (morph) oluşur. Biçim, hiçbir suretle sözcüğün bir parçası değildir, sözcükte bir konumu yoktur. Sözcüğü parçalara ayırırsak bu parçalar biçimlidir. Örneğin *bigger* ve *went* sözlerine baktığımızda birinciyi iki biçimliğe ayırırken diğerini biçimliğine ayıramayız. [go] ve [ed] olarak iki biçimin gösterimi olduğunu biliriz. Her biçimlik belirli bir biçimin gösterimi veya sembolüdür. Bütün gramatikal parçalar gibi biçimler de dilin *temel* sessel gerçekleşimiyle ilişkili *gelişigüzel* formlarıdır. Doğrudan sessel parçaların belirli bir betide (biçimlikler ile) gösterilmesi ile oluşur (Lyons, 1995: 183-184). Biçimlik bir biçimi gösteren sessel bir sözcük parçasıdır. Ancak Türkçe gibi tamamen *eklemeli sentetik* dillerde biçim (morpheme) sessel formun değişmez en küçük gramatikal parçasıdır ve bu dillerde sözcüklerin biçimlerin kombinasyonu olduğunu kabul edilir (Lyons, 1995: 193). Böylece *dil dizgenin en küçük birimi biçim birimlerdir* tanımlamasını yapabiliriz. Eklenme ile birbirlerine bağlanan biçim birimler bu tezde bağımlı ve bağımsız olmak üzere iki grupta incelenecektir.

4.3.1. Bağımsız Biçim Birimler

Tek tek ve ayrı anlamları olan birliklerin en küçüğü (Başkan, 2003: 98), müstakil, anlamlı sözlüksel birimlere bağımsız biçim birimler denir. Adlar, adılar, ön adlar, belirteçler, ilgeçler, bağlaçlar, eylemler gibi sözcükler özerk anlam birimlerdir. Bu dilsel birimlere bağlamla olan ilişkilerini gösteren bağımlı birimlerin eklenmesi ile tümce

oluşturulur. Sözlüksel birimlerin bağlamla olan ilişkisi kimi zaman bağımsız biçim birimler tarafından değil tümcedeki konumu tarafından belirlenir.

ayrılık (6/11), *dizlerinè* (112/4), *ölümleri* (96/13); *bèn* (119/5), *bîz* (80/11), *sîz* (116/11); *doyrù* (77/20), *ıssız* (40/15), *nazlı* (6/20); *aylejerèk* (94/18), *hénuz* (100/6), *tîr tîr* (101/1); *beri* (4/7), *içùn* (102/3), *kadâr* (38/18); *fâkat* (81/9), *ilè* (100/3), *vè* (65/12); *bulunùp* (25/21), *bujjurmüşudun* (27/20), *sarajîm* (104/17) vb.

4.3.2. Bağımlı Biçim Birimler

Bağımsız anlam birimlerin işlevini belirtmeye yarayan biçim birimlere bağımsız/işlevsel biçim birimler denir (Martinet, 1998: 131). Bağımsız biçim birimlerin birbirleriyle bağıntısını kuran, onlara tümcede işlev kazandıran veya sözcüğün türünü değiştiren eklerdir. Sözcüğün türünü değiştiren ekler *türetim ekleri* denir ve bu ekler bağımsız biçim birimin özerkliğini yani sözlükselliğini devam ettirir. Sözcüğe tümcede işlev kazandıran ve birbirleriyle bağıntı kuran ekler ise *işletim ekleri* denir ve bu ekler bağımsız biçim birimin önerme içindeki fonksiyonunu belirler.

4.3.2.1. Türetim Ekleri

Türetme bir sözlükte bulunabilen sözcük formları yani yeni sözlüksel parçalar yaratma işidir (Göksel ve Kerlake, 2005: 51). Birincil ya da öncül öge olarak nitelendirdiğimiz sözcüğün sonuna geldikleri için ikincil ya da ardıl olarak kabul edilen bu bağımlı biçim birimler Türkçede dört çeşittir.

4.3.2.1.1. Addan Ad Türetim Ekleri

Addan ad türetim eklerinin metnimizde yer alan bazı örnekleri şunlardır:

4.3.2.1.1.1. +IX Eki:

arzulù (20/21), *bulutlù* (42/4), *dürlù* (5/12), *korkulù* (86/3), *meyvelî* (3/13), *tatlî* (53/10);

4.3.2.1.1.2. +IXK Eki:

ayaçlık (36/4), *eyilik* (22/11), *iplik* (4/13), *kjötülük* (25/8), *ormanlık* (35/19);

4.3.2.1.1.3. +sXz Eki:

ıssız (40/15), *korkusüz* (15/12), *lekesiz* (31/12), *sessiz* (107/2), *uyyunsüz* (116/1);

4.3.2.1.1.4. +cX Eki:

avci (43/22), *deavaci* (38/5), *fanoscuja* (36/8), *tesellacısın* (75/9), *zijaretçiler* (123/17);

4.3.2.1.1.5. +CA Eki:

ejcesine (56/4), *gizlucè* (5/12), *háyluce* (89/14), *zérece* (32/8), *zijadecè* (84/19);

4.3.2.1.1.6. +cXk Eki:

kjüccük (53/12);

4.3.2.1.1.7. +cAğAz Eki:

elcejezleri (60/19);

4.3.2.1.1.8. +Daş Eki:

arzudaşde (9/17), *karındaşlar* (36/22), *jıoldaşlarınà* (16/2);

4.3.2.1.1.9. +An Eki:

oylàn (111/6);

4.3.2.1.1.10. +GA Eki:

başkà (20/20);

4.3.2.1.2. Addan Eylem Türetim Ekleri

Addan eylem türetim eklerinin metnimizde yer alan bazı örnekleri şunlardır:

4.3.2.1.2.1. +IA Eki:

başladı (3/7), *kuçaklaııb* (35/10), *kilitlemiş* (93/15-16), *temizledi* (44/15);

4.3.2.1.2.2. *+(X)k* Eki:

acıkdıkca (20/6), *gecikdiği* (94/10), *gđözüksém* (59/15), *birikèn* (62/13);

4.3.2.1.2.3. *+A* Eki:

benzejémez (82/12), *uzadà koydú* (17/21-22);

4.3.2.1.2.4. *+A/E* Eki:

sayahlrlàr (15/1);

4.3.2.1.2.5. *+Ar* Eki:

ayarìb (42/6), *sararmış* (104/3), *suvaracáyım* (49/20);

4.3.2.1.2.6. *+I* Eki:

ayrılìr (34/17-18), *dirildi* (81/1);

4.3.2.1.2.7. *+dA* Eki:

aldandi (71/3);

4.3.2.1.2.8. *+sA* Eki:

susajjàn (49/16-17).

4.3.2.1.3. Eylemden Ad Türetim Ekleri

Eylemden ad türetim eklerinin metnimizde yer alan bazı örnekleri şunlardır:

4.3.2.1.3.1. *-(X)k* Eki:

açık (12/14), *bjöjjük* (79/10-11), *bitişik* (112/22), *parlàk* (68/3), *soyùk* (84/22);

4.3.2.1.3.2. *-GXn* Eki:

alışkìn (63/6), *azyìn* (58/1), *dalyınlıkdàn* (103/3), *gaçgını* (41/9), *keskìn* (12/15);

4.3.2.1.3.3. *-X* Eki:

korkù (90/13), *dolù* (57/18), *ölüsünü* (123/7), *sürülerimizdënsin* (58/17);

4.3.2.1.3.4. *-(y)Xş* Eki:

dikiş (56/19), *jjörüjş* (99/16-17);

4.3.2.1.3.5. *-Ak* Eki:

jjatak (45/20), *bıçayá* (41/10);

4.3.2.1.3.6. *-ç* Eki:

kısyànç (89/6);

4.3.2.1.3.7. *-XcXEki*:

bàş idici (74/13-14), *fukarà sevicì* (3/16), *korujucúdur* (84/9-10);

4.3.2.1.3.8. *-n* Eki:

bítün (122/20), *üzün* (9/7);

4.3.2.1.3.9. *-DXEki*:

bujjuruldüm (89/10), *sürüntüyidin* (96/14);

4.3.2.1.3.10. *-(X)D* Eki:

övüd (75/4), *umudini* (20/9).

4.3.2.1.4. Eylemden EylemTüretim Ekleri

Eylemden eylem türetim eklerinin metnimizde yer alan bazı örnekleri şunlardır:

4.3.2.1.4.1. *-(X)I* Eki:

açılúb (28/6), *dökjülmüş* (4/19), *dutulúb* (12/17), *kırıldi* (62/11-12), *sevilíridi* (4/11);

4.3.2.1.4.2. *-(X)n* Eki:

gizlendi (62/15), *kapandı* (13/17), *söjlenmèk* (106/4), *süslenip* (9/12), *uzandı* (46/3);

4.3.2.1.4.3. -(X)t Eki:

akıtdi (58/9), *çukurlatdıyı* (115/2-3), *kapatdı* (34/14), *kurutdu* (60/1-2), *sejirtđi* (105/17);

4.3.2.1.4.4. -(X)ş Eki:

ayleşerék (40/15), *görüşecéjiz* (32/6), *sıyışmadı* (98/12), *söjleşecék* (58/19);

4.3.2.1.4.5. -(X)r Eki:

batırma (32/2-3), *dojjurmàk* (42/15-16), *geçirdi* (62/8), *şasırdi* (111/4), *jjatırdi* (44/11-12)

4.3.2.1.4.6. -Dır Eki:

birikirdi (12/1), *soldurur* (27/13), *takışdırıp* (15/19), *ujjandır* (86/14), *jjapdırıp* (123/13)

4.3.2.1.4.7. -AlA Eki:

kovaláriken (99/20), *saçalajıb* (61/9);

4.3.2.1.4.8. -Ar Eki:

çıkarsınlâr (72/1-2), *koparsâm* (50/1);

4.3.2.1.4.9. -msUEki:

kjülümsüdjı (50/13).

4.3.2.2. İşletim Ekleri

Bir tümcedeki biçim birimlerin birbirleriyle olan ilişkilerini gösteren ve biçim birimlerin tümcedeki görevlerini belirten eklerdir. Sözcüğün türünü değiştirmeyen bu ekler tümcedeki bağımsız biçim birimlerin birbirleriyle olan söz dizimsel veya anlam bilimsel ilişkilerine işaret eder. Türkçedeki işletim ekleri adlarla ve eylemlerle kullanılan işletim ekleri olmak üzere iki büyük öbeğe ayırılır. Bu bölümde bilineneleri yinelemek yerine metnimize özgü yapıları ortaya koymaya çalışacağız.

4.3.2.2.1. Adla Kullanılan İşletim Ekleri

Tümcenin gramatikal bilgilerini taşıyan bu birimler adların tümcedeki görevini belirler. Adla kullanılan işletim ekleri şunlardır:

4.3.2.2.1.1. Durum Ekleri

Fonksiyonları açısından benzerlik bulunan durum eklerinin çeşitli nedenlerle birbirlerinin yerine kullanıldığını, birbirlerinin işlevlik derecelerini ve kullanılış alanlarını etkilediklerini gösteren pek çok metin bulunmaktadır (Karahan, 1999: 605). Ayrıca eylemlerin çatı ve anlam özelliklerinin zaman içinde değişmesi durum eklerinin birbirlerinin yerine kullanılmasına ya da daha doğru bir deyişle bir durum ekinin işlevini bir başka durum ekine bırakması Türkçenin tarihsel metinlerde sık karşılaşılan bir durumdur. Türkçe bu durum *eylemin istem değiştirmesi* olarak adlandırılır. Bu bölümde çağcıl Türkiye Türkçesinden farklı istemlerle metnimizde kullanılan durum ekleri örnekleri verilecektir:

harekâtını ıslah itmeje vazife idinmez idi (15/14-15)

zabitânı askeriden ahljakı hamideyi mevsuf (5/21-22)

sen üzerimizde hazır nazir olduyunja umid ederim (42/12-13)

ayaçların dallerini ejerek kapunun onünde kerdî (45/20-21-22)

bir takım hijjanet ademler beni iftira iderek (70/7-8)

buna bu jjalanı inandırdılar (70/8)

ben ise seni acıdım (96/15)

bari su sabi mahsimi acın (28/10)

bir dişi kejik memeleri süt~~den~~ dolu olduyu halde (43/20-21)

ellerinden jıapuşub Sizefrije teslim itdiler (7/16-17)

do~~dan~~ unutmajın bizi (13/8)

bir muallimi mahsuz tarzı ahljakıje (14/12-13)

nazar et şu hatemiki (103/15)

anın vasf olunmaz salihetlijini imrenmelijiz (82/14-15)

fena emsallerini imrenmejesin (85/16)

4.3.2.2.1.2. İyelik Ekleri

Eklendiği adı bir iyeye bağlayarak ona belirlilik kazandıran eklerdir (Adalı, 2004: 71-72). Aşağıdaki örneklerde görüleceği gibi ünlü uyumlarına uyruk olan iyelik ekleri vurguyu üzerine alan hafif/ikincil vurgulu eklerdir:

Allahım (38/11), *dostüm* (20/23), *dutduyüm* (79/10), *güneşim* (21/18), *gözüm* (97/14), *kabahatim* (59/2), *kızım* (34/1), *kulaklarım* (64/11), *maljumüm* (31/16), *oylüm* (60/9), *ovüdüm* (83/15), *rızgim* (49/4), *suçüm* (59/2), *taçrim* (59/3), *vaktim* (36/20);

ateşin (108/18), *bujjurduyün* (101/10-11), *elin* (34/10), *emrin* (18/19), *güneşin* (48/13), *nutkùn* (48/13), *muhabbetın* (26/6), *niymetin* (96/16), *rahatin* (41/18), *sevdiğin* (31/16), *seyahatin* (36/6), *tesellin* (41/18), *ülfetin* (61/22), *vasijetin* (30/8), *jjatayin* (108/17);

atası (33/7), *dibi* (41/19), *evladi* (26/18), *gözü* (73/10), *iftiharlıyı* (8/7), *ismi* (72/1), *kapusu* (34/18), *korkusu* (59/12), *kulü* (33/4), *nefesı* (46/4), *parçası* (83/2-3), *saati* (32/18), *sayısı* (117/7), *sujjü* (104/5), *tohumü* (45/3), *jjuvası* (43/21), *jjüzü* (47/10);

ayamız (91/17), *Allahımız* (46/11), *beyimiz* (30/18), *evladımız* (7/17), *eziyetlerimiz* (105/21), *hanemiz* (13/3-4), *hanımız* (18/8), *hareketimiz* (116/1), *Hristosumuz* (46/11-12), *iktizamız* (45/4), *kalbimiz* (40/5), *kızımız* (6/20);

emriniz (41/7), *iktizaniz* (117/1), *itdijiniz* (88/3), *okujjacayınız* (31/6), *olmanız* (37/9);

avladıkları (111/21), *dalleri* (62/11), *ejirdikleri* (4/13), *etdikleri* (6/12), *galbleri* (70/15), *hanimleri* (118/2), *hareketleri* (121/14), *ketirdikleri* (26/3), *kızları* (118/2), *merakları* (120/6), *sedaleri* (42/7), *jjaprakları* (55/4-5).

4.3.2.2.1.3. İlgi Eki

Eklendiği sözcük tek başına kullanılamaz ilgi bağı kurduğu sözcüğün iyelik eki alması zorunludur. İyelik ekinin gösterdiği iyeyi belirten sözcüğe eklenerek onu belirli kılan ektir (Adalı, 2004: 72). Aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi metnimizde ünlü uyumlarına uyruktur.

ayasının tatlı sözleri (96/22), *beldenin çocukları* (122/4), *biçarenin mayfireti* (102/13), *borunun sedası* (111/2), *cihanin helaslıyı* (46/10), *derenin suju* (49/15), *dünjünün iftiharlıyı* (8/7), *flamur ayaçlarının kışölgesi* (46/3-4), *kış mevsiminin ay karanlıyı giceleri* (47/5), *kurdun uluması* (42/8), *ölümün korkusu* (59/12), *omrümüzün varı* (7/18-19), *suvari askerinin 3 nefër zabitanı* (11/14-15), *oksüzlerinin atası* (33/7), *validenin fikratli sözleri* (38/20), *zemanin kızları* (5/3), *zintanın sovuک mermerleri* (31/4-5)

4.3.2.2.1.4. Çokluk Eki

Türkçede sayı ön adlarından sonra gelen adlar çokluk eki almaz yani ön ad tamlamasını oluşturan sayı ön adı ile ad arasına teklik çokluk uyumu yoktur. Tarihsel dönemlere baktığımızda çeviri edebiyata dayanan çoğunlukla çeviri eserlerden oluşan Budist metinlerde görülen *Üç İtigsizler* gibi kullanımlara incelememize konu olan eserde de rastlanılmaktadır.

bunca senelèr (100/3, 108/4), *bır kaç ijid etbaylèr* (90/15-16), *haylu senelèr* (99/2), *iki celatlàr* (36/3), *iki kesişlèr* (116/12), *iki nèv civanlèr* (10/17), *iki térki dünjja keşş başları* (115/14-15).

4.3.2.2.1.5. Aitlik Eki

Ünlü uyumlarına uymayan bu ek-*ki* olarak tek biçimli kullanılır, metnimizde yalnızca iki örnekte *-ki* biçimi kullanılmıştır:

bù gjünki (119/7), *elimdeki* (79/9-10), *etrafındaki* (74/15), *evvelki* (63/20), *ondaki* (124/18), *öntaki* (65/13-14), *semadaki* (69/18), *seninki* (72/25), *şimdiki* (23/2), *üzerindeki* (52/19-20), *jjanındaki* (27/3), *jjanintaki* (45/20), *jjüzündeki* (20/17).

4.3.2.2.1.Eylemle Kullanılan İşletim Ekleri

Tümce içinde eylemin gerçekleşmesini sağlayan eklerdir. Eylemler kendi başına tümce oluşturamazlar ancak kişi ekleri ile beraber kip veya zaman eklerini alarak tümceyi oluştururlar.

4.3.2.2.1.1. Kip ve Zaman Ekleri

Ana tümce yüklemleştircilerinin zaman, görünüş ve kip olmak üzere üç temel işlevi vardır. Bu işlevler birçok araştırmacı tarafından çeşitli inceleme metodları ile ele alınmıştır (Aydemir, 2010: 11-12). Birincil zaman ekleri yüklemle zorunlu eklerinden biridir ve kip ekleri gibi eylem ve kişi eklerine zorunlu birimlerdir (Adalı, 2004: 46-48). Bu yüzden kişi ekleri olmadan kullanılamazlar. Metnimizde çağcıl Türkiye Türkçesinde kullandığımız bütün kip ve zamanlar kullanılmaktadır. Aşağıda metnimizden derlenen kip ve zaman eklerine ilişkin örnekler bulunmaktadır:

4.3.2.2.1.1.1. Belirli Geçmiş Zaman Çekimi:

buldüm (111/12), *anladın* (82/19), *gördü* (108/10), *geldik* (116/6), *jjüz dutdulâr* (74/16);

4.3.2.2.1.1.2. Belirsiz Geçmiş Zaman Çekimi:

bujjurmüş (30/1), *kilitlemiş* (93/15-16), *peydâ etmişsiniz* (45/6), *çalmışlâr* (113/12), *gelmişlâr* (53/3-4);

4.3.2.2.1.1.3. Şimdiki Zaman Çekimi:

durújiorum (24/2), *çayırıorsun* (64/3), *jjatíjior* (18/5), *geçiríorlar* (61/20);

4.3.2.2.1.1.4. Gelecek Zaman Çekimi:

korujjacáyım (26/14), *jjaşajjacáksın* (25/5), *toplajjacák* (48/22), *gjörüşecéjiz* (32/6), *nayıl olacáksınız* (81/12), *çakacaklâr* (68/17);

4.3.2.2.1.1.5. Geniş Zaman Çekimi:

sevérim (70/14), *bilírsin* (88/14), *meraklanır* (21/14), *nayíl olúruz* (13/3), *çekmézsiniz* (73/13), *unudurlâr* (73/6);

4.3.2.2.1.1.6. Gereklilik Çekimi:

icrà itmelíjim (26/2), *iftihâr etmelísın* (55/21), *telèf olmalì* (39/6), *imrenmelíjiz* (82/15),

4.3.2.2.1.1.7. İstek Çekimi:

bakajím (71/7), *bilésin* (66/15), *gelelím* (86/17), *bilésiniz* (81/10);

4.3.2.2.1.1.8. Şart Çekimi:

istesèm (71/14), *unutsà* (27/19), *olsák* (39/7);

4.3.2.2.1.1.9. Emir Çekimi:

gíötür (103/10), *gelsin* (49/17), *bayıslájın* (37/7), *getirsinlèr* (96/1).

4.3.2.3. Eylemsiler

Eylemi yüklem olmaktan çıkaran daha açık bir deyişle eylemlerin konumlarını değiştiren anlam birimlere *eylemsi* denir (Martinet, 1998: 164). Ana tümcenin zorunlu bir ögesi olan yan tümceyi oluştururlar (Akerson, 2008: 172-179). Konumu ve türü değişen eylemler ada, önada veya belirteçe dönüşür. Bu yüzden eylemsiler üç kümeye ayrılır.

4.3.2.3.1. Eylemlik Ekleri

Adeylem ekleri olarak da bilinen bu anlam birimleri alan eylemler adlar gibi çekimlenebilir yani adlara gelen her türlü işletim eklerini alabilirler. Bu eklere ilişkin metinimizden şu örnekleri verebiliriz:

4.3.2.3.1.1. -mA Eki:

çékmemesi (57/6), *çíkmamasına* (40/12), *eçilenmesi* (87/3), *gelmesindèn* (109/19), *gitmesi* (6/10), *hayatdè olmasi* (101/18), *içmesi* (26/3), *ikràòm olunmasını* (93/13), *kalması* (76/12-13), *katlanması* (59/20), *mahpùs olmasını* (122/12), *ölmesi* (23/19), *uluması* (42/8), *ülfét etmesi* (47/14-15), *jemesi* (69/4);

4.3.2.3.1.2. -Iş Eki:

dikiş (56/19), *jjörüjiş* (99/16-17);

4.3.2.3.1.3. -mAk Eki:

aylamàk (98/3), *anlamàk* (120/19), *ayrılmàk* (120/13-14), *çekmèk* (70/16), *çıkarmàk* (92/15), *dinlenmèk* (57/20), *dojjurmàk* (42/15-16), *dökmèk* (39/1), *ıayırmàk* (44/12), *getirmèk* (111/18), *gçörmèk* (90/19), *hişz olunmàk* (84/13), *ogşamàk* (44/2), *söjlenmèk* (106/4), *takmàk* (94/1), *tajjanmàk* (6/13), *vermèk* (5/14).

4.3.2.3.2. Ortaçlık Ekleri

Zaman anlamı taşımaları yönüyle adevlemlerden ayrılan bu ekler eklendikleri eylemin zamana bağlı olarak kavramını önadlaştıırır (Banguoğlu, 2007: 422-427). Metnimizde yer alan ortaçlık ekleri şunlardır:

4.3.2.3.2.1. -(y)An Eki:

akàn gçöz jjaşlarını (13/12), *amanèt olunàn emlák* (15/22), *artàn dürlü taamlerdèn* (5/12-13), *beslejèn keyjjimiş* (100/4), *birikèn kardàn* (62/13), *bulunàn ademlèr* (56/22), *esèn ruzgıardàn* (42/6), *gelèn kiş* (55/21), *gezèn bjöceklerè* (52/20), *mektüb getiren adèm* (89/4), *ölmajjan şeyi* (70/12);

4.3.2.3.2.2. -mAz Eki:

dükenmèz sefajjá (22/5), *görmezè varırda* (66/12), *gçörünmèz Pederimdèn* (69/18-19), *kjår itmezè vardi* (62/18), *olunmazà vardi* (28/9), *utanmàz* (23/16);

4.3.2.3.2.3. -DXk Eki:

avladıkları (111/21), *bayladıkdan* (100/5-6), *bulduklarını* (120/8), *bujjurdıkları* (109/21), *çekdikleri* (118/19), *çıkdıkları* (5/2-3), *dikdiği* (5/8), *geçdikden* (84/7), *gıtdıklarında* (4/17), *gördükleri* (79/8), *götürdükleri* (36/5), *iplik ejirdikleri* (4/13), *toplandıkları* (12/11), *ujjandıkdan* (76/4), *jjatdıkdan* (42/2-3);

4.3.2.3.2.4. -AcAk Eki:

ayrileceği (21/22), *brayacayı* (84/4), *çekeceği* (92/4), *gatlanacayı* (46/8), *gelecek bahar* (55/20), *göreceğün* (55/22), *lekelendirecek hareketde* (7/8-9), *okujjacayınız* (31/6), *olunamajjacayı* (31/23-24), *ömür geçireceğini* (83/14), *sejirdecək dostum* (20/23), *söyleyeceklerime* (66/10-11), *tayılacayını* (10/12), *vereceği* (40/6);

4.3.2.3.2.5. -mXş Eki:

baslanmış camlarından (19/14-15), *bitmiş güül misali* (51/8), *çöppe djönmiş çıplak kollari* (101/1), *dökjülmüş sijnâh gehoulérlen* (4/19), *fırâr itmış bır huri* (5/1), *kjüflenmiş dimür penceresinin* (19/14), *sararmış solmuş lehcesinden* (104/3), *semadèn enmiş melayik tarzi* (97/7), *teslîm olunmuş kıymetlü amanèt* (26/13-14), *jjaymış kâr* (100/6).

4.3.2.3.3. Ulaçlık Ekleri

Eklendikleri eyleme belirteç işlevi kazandıran eklerdir. Tümü zamana bağlı olmayan bu ekler bu yönleriyle adeylemlere benzerken, ortaçlardan ayrılırlar (Banguoğlu, 2007: 427-440). Metnimizde yer alan ulaçlık ekleri şunlardır:

4.3.2.3.3.1. -(y)Ip Eki:

Osmanlı Türkçesinde Arap yazı geleneğinin etkisiyle /b/ sesbirimiyle yazılan bu ulaç eki metnimizde 261 kez -(y)Ip olarak, 246 kez ise -(y)Ib olarak geçmektedir.

açılıp (94/22), *brayıp* (40/15), *bürüjjüp* (86/6-7), *canlanıp* (58/18), *çijneğip* (27/8), *ıyayıp* (57/5), *kaldırıp* (72/19), *kapanıp* (75/21), *kısyanıp* (11/1), *kurujjüp* (49/15-16), *okujjüp* (61/17), *sevüp* (14/15), *sıkılıp* (68/18), *süslenip* (10/12), *şasırip* (86/9), *takışdırıp* (15/19), *uzadıp* (53/6), *jjakıp* (11/13), *jjapdırıp* (124/13), *jjatıp* (75/8);

4.3.2.3.3.2. -ArAk Eki:

atlaràk (49/9), *bakaràk* (27/22), *çalaràk* (13/15), *çekinerèk* (60/8), *getirerèk* (49/7), *içerèk* (49/19), *içlejerèk* (58/7), *maylùb olaràk* (14/18), *sararàk* (42/10-11), *sarılaràk* (13/11), *sejirderèk* (57/22), *selàm alaràk* (10/3), *taslajjaràk* (28/11), *toplajjaràk* (45/19), *utananàk* (16/9), *unudaràk* (16/16), *tùr tùr titrejerèk* (101/1-2), *vedalaşaràk* (8/17), *jjüzerèk* (60/1);

4.3.2.3.3.3. -kEn Eki:

aylériken (74/7), *araştırırkan* (76/6), *ayrılıriken* (85/4-5), *bejjáziken* (52/14), *dériken* (28/6), *düşünürken* (21/21), *ezijèt çekmişiken* (80/3), *ferahlanırıken* (43/19), *gejinirlériken* (119/19), *gidériken* (42/18), *gjörürlériken* (68/15), *hastéyiken* (39/3), *ibarétiken* (3/6), *üjjúruken* (27/10), *váriken* (48/2), *jjanacájiken* (49/9), *jjóyukan* (52/16);

4.3.2.3.3.4. -mAdAn Eki:

arlanmadan (16/16), *gjórmeden* (7/10), *kíymadan* (25/8), *tesellî olmadàn* (32/5);

4.3.2.3.3.5. -dIkda Eki:

Eski Türk yazıtlarında (Tekin, 2003: 169) Dede Korkut kitabında (Ergin, 2009: 469) karşımıza çıkan bu ek *-dığında*, *-ınca* anlamlarına gelmektedir. Eylemdeki hareketin zamanını belirleyen bu ulaçlık eki çağcıl Türkite Türkçesinde kullanımdan düşmüş olmasına rağmen Eski Anadolu ve Osmanlı Türkçesi metinlerinde kullanımı oldukça yaygındı (Korkmaz, 2009: 1032-1033).

Metnimizin basıldığı yüzyıl olan 19. yüzyıl'ın en üretken yazarlarından olan Ahmet Mithat'ın *Üss-i İnkılap* gibi edebi bir kaygı güdülmeden yazılmış tarihsel yapıtında yer alan şu kullanımlar *buyruldukta* (231), *göründükte* (473), *kalkışıldıkta*, (100), *verildikte* (314) vb. (Uysal, 2013: 100, 231, 314, 473) bu ekin o dönemde işlek olduğunu kanıtlar. Metnimizdeki örnekleri ise şunlardır:

açdıkdà (42/3), *açıldıkdà* (99/13), *ayüş itdikdè* (12/17), *aldıkdà* (114/6), *amadè oldıkdà* (12/8), *asdıkdà* (46/2), *başladıkdà* (53/19-20), *çevirdikdè* (28/19), *çıkdıkdà* (99/16), *dakdıkdà* (118/8), *dedikdè* (54/15), *diz çökdükdè* (43/11-12), *doydıkdà* (44/9), *durdukdà* (41/7), *émr etdikdè* (95/19), *eşitdikdè* (8/12), *geçirdikdè* (122/17), *geldikdè* (115/1),

girdikdè (108/7), gjördükdè (18/1), içdikdè (60/22), kandırdıkdá (40/8), kapandıkdà (86/7), lazim geldikdè (6/10), ókudukdà (94/7), suàl etdikdè (60/12), vardıkdà (35/17), verdikdè (76/7), jjanasdıkdà (92/7-8);

4.3.2.3.3.6. -dI+3. Teklik veya Çokluk Kişi Eki+IsA Eki:

Metnimizde *-dığında, -dıği zaman, -ınca* anlamlarına gelecek biçimde kullanılan bu kombinasyonun yer aldığı bazı tümceler şunlardır:

Bunu ogşamak için jjanına vardı ise, iptida ürkjub sonra jjanına jjakın geldi (44/2-3),

Jenovefa bir az tohum saçdı ise, alayile kuşlar toplandı (53/16-17),

Fanosu söjündürüp kapujji açdılarise, alana çıkdılar (35/17-18-19),

Diz çjok bakalum dedilerise, zevalı itaat idup birden diz çokdi (36/6-7-8),

Jenovefa keyiji saymaya başlajib gabak kıjaseleri doldurduyise, cenabı hakkın bu misillu rızkı irsal itdijine hamdju sena ejledi (44/19-20-21-22),

Kambanalar çalınmaya başladı ise, etraftan seyru tamaşajja gelan halkın hattı ve sayısı jjoıydı (117/5-6-7),

Başdiji jeri bilmejererek gideriken, bir daydan aşdı ise, iki tepe arasinde bir cetim kajja gjördü (42/17-18-19),

Jenovefa hararetile eline jjaşıdı ise, kalbi birden ürkjup (103/5-6),

Niçe boru sedalerini eşitdilerise cümlesi birden istikbaline çıkıb sarayine getirdiler (90/20-21-22),

Jenovefanın medhe şajjan iltifatını nakl itdilerise, artık Sizefri beyi merak basub, onda ejlenemedi (91/3-4-5),

Zuhur iden maddeleri bir bir anlatdıyise, artık Sizefrinin merakı hatdı tecavuz edup (95/5-6-7),

Yol içeru girdiyise, buna yazubane bakıp, ey Yol ey Yol! ben sana ne kıötülük itdim (96/8-9-10),

Böyle tatlı dilile tekdir itdijini gjördüyise, ayasının tatlı sözleri kalbine kılıç gibi teesir idup (96-97/21-22-1),

Borular çalınub ava jjörtüjş etdilerise, orman ve dereler arasinde bir çok gejik avladılar (99/16-17-18),

Validesine sarıldıyise, korkma sevkilu evladım sejirt elini opesin, bu sana hiç bir fenalık itmecek, zira sana çok defa vasfını itdijim sevkilu Pederindir (105/17-18-19-20),

Refiklerine isaret gösterdiyise borunun sedası dereleri çingirdedip, cümle refikleri sesin çıkdıyı jere pijjade ve suvari her tarafdân sejirt diler (111/1-2-3-4),

Gjözleri jjaşıla dolmuş gjördülerise, teacup itdiler (111/7-8),

Jenovéfayı tanıdılarise, dizlerine kapanup, ellerini pus itdiler (112/3-4),

Atlılar atdan enip, bunun jjanına bir at getirdilerise, dahı zıjjade teacuplenerek (113/2-3-4) vb.

4.3.2.4. Enklitikler

Yapısal olarak sözcük özelliği gösteren ama fonolojik olarak başka bir sözcüğe bağımlı biçim birimlere *enklitik* denir. Türkçede çok çeşitli enklitikler bulunur (Kornfilt, 1997: 435-444; Lewis, 2000: 21, 22). Metnimizde yer alan enklitikler ise şunlardır:

4.3.2.4.1. Kopula

Bu başlık altında *imek* ek eylemi ve bildirme eki *-dır* incelenecektir.

Ad, ön ad ve eylemsi gibi elemetleri yüklemleştiren ek eylem kopulanın çekimli biçimleri eklediği zaman enklitikleşir (Kornfilt, 1997: 435-437). Eklediği zaman sözcüğün ünlü uyumlarına entegre olur. Ancak vurguyu üzerine almaz, aşağıdaki örneklerde görüleceği gibi vurgu bir önceki seslem üzerinde kalır ve vurgu türü değişerek tiz vurguya dönüşür:

benzeridi (106/1), *cefadéyim* (59/4), *cellatlarımış* (116/13-14), *dahilimiş* (120/5), *hastayım* (64/5), *hastayiken* (39/3), *keyjimiş* (100/4), *kızımış* (118/6), *váriken* (48/2), *jjóyukan* (52/16); *bilírseniz* (37/14), *bilmézidim* (113/2), *bulunúrumuş* (109/13), *eşidíridi isè* (5/11), *gjørúrsem* (17/2), *olacáyisek* (82/14) *olmúşimiş* (119/10), *mahrímimişim* (81/17), *meraklanırımış* (94/10-11), *olúruđu* (51/13), *saklarıdı* (5/14-15), *sevilíridi* (4/11), *şerbétimiş* (45/10), *ulaşdırırımış* (94/15), *üjjúruken* (27/10) vb.

İncelememize konu olan metinde bu kopulanın ekleşme sürecine dair önemli buluntular yer alır. Örneklerde de görüleceği gibi sözcüğe bitişik yazılan *imek* ek eylemi bir iki kullanım dışında kendini korumuş ve bu yüzyılda henüz düşmemiştir. Böylece 19. yüzyılda ek eylemin birleşik yazıldığı sözcüğün ünlü uyumlarına girdiğini ancak henüz kendini koruduğunu söyleyebiliriz.

Ekleşmediği örneklerde ise sözcükten ayrı yazılmış ve vurgusunu hafif/ikincil vurgu olarak korumuştur:

alırlàr ikèn (8/2), *alışkìn ikèn* (109/1-2), *dedi isè* (113/13), *dejił idi* (123/3), *demış idin* (22/5), *dikişdirir idi isè* (56/19), *dür ólmamış imiş* (94/13), *elbiseleri bir idi* (12/6), *eşidíridi isè* (5/11), *eşitmiş isèk* (116/5), *gjórmmemiş idim* (119/7), *gjùn idi* (117/10), *habèr virði isè* (90/5), *hòş imiş* (114/3), *ítmemiş idim* (69/13), *kendusi idi* (100/11), *makbùl idi* (19/13-14), *namizàç ikèn* (54/5), *nijjàz idèr ikèn* (35/5), *ólmasa idi* (80/9), *jjanaşdırdi isè* (44/5), *Jenovéfa isè* (55/6) vb.

Epistemik kopula *-dır* da bir enklitiktir (Kornfilt, 1997: 437) ve ekleşme sürecini tamamlamıştır. Ayrı bir sözcük gibi davranmaz. Ancak vurguyu üzerine almaz, aşağıdaki örneklerde görüleceği gibi vurgu bir önceki seslem üzerinde kalır ve vurgu türü değişerek sert/birincil vurguya dönüşür.

Bildirme ekinin 3 görevi vardır. Birincisi adlara gelerek onları yüklemleştirmek, ikincisi zaman bildiren sözcüklere gelerek onları belirteçleştirmek, sonuncusu ise çekimli eylemelere gelerek onlara ihimal ve kesinlik anlamı kazandırmaktır:

atádırlar (38/13), *azizídır* (101/22), *búdur* (27/2), *bunlardır* (53/21), *çiçékdir* (53/1), *çókdur* (13/7), *dejıldır* (8/8), *evládır* (59/20), *fasítđır* (85/17), *fikirsizlíkdir* (104/22), *harıçđır* (39/5), *hatırınızdadır* (37/12), *iftihárdır* (21/10), *ihsanídır* (113/15), *karárdır*

(55/16), *kıymetlídír* (40/7), *makbúldır* (47/15), *makulesídír* (88/5), *maljúmdur* (39/19-20), *mevcútdur* (25/21), *mütdétdír* (106/9), *Pederiníndír* (71/6), *semavaddédir* (80/18), *tekmíldír* (36/6), *várdır* (53/5), *jjókdur* (31/7);

mütdétdír (106/9), *senédir* (107/7), *senelérdir* (101/7), *vakítđır* (58/13);

bujjuracákdır (60/15), *çekdirmíşđır* (105/5), *çıkıracákdır* (7/16), *eşirkejecékdır* (110/15), *memnùn idecékdır* (57/15), *olacákdır* (49/18), *ólmúşđur* (109/18), *parlajjacákdır* (23/5).

4.3.2.4.2. Soru eki *mI*

Soru eki *mI* parçacığı da bir enklitiktir (Kornfilt, 1997: 438). Soru eki ile ilgili ilgeç olduğu (Gabain, 2000: 106), ek olduğu (Hacıeminoğlu, 1992: 275) ve belirteç olduğu (Banguoğlu, 2007: 455) gibi çeşitli görüşler bulunmaktadır. Metnimizde sözcüğe sürekli bitişik olarak yazılır ve vurguyu üzerine almaz, aşağıdaki örneklerde görüleceği gibi vurgu bir önceki seslem üzerinde kalır ve vurgu türü değişerek tiz vurguya dönüşür:

almázmydım (48/5), *bajıldımı* (81/9-10), *bendénmi* (116/11), *bilírmi?* (81/18), *dutabilecékmijim* (69/18), *geldími* (58/21), *gjördúnmi* (60/13), *gjörecékmijiz* (81/19), *hatırındamıdırki* (57/3), *mimkínmidir* (101/18), *muhabbèt idebilírmissin* (109/4-5), *öldúmi* (81/9), *parelerlérmí* (63/4), *pederimínmidir* (71/6), *sayılmázmi?* (51/4), *unudúrmu?* (27/18), *újjaníkmissin* (29/5), *vármıdır* (62/1), *verírmiki* (71/14) vb.

4.3.2.4.3. *dA* Bağlacı

“Ve, ayrıca” gibi anlamlara gelen *dA* bağlacıda bir enklitiktir (Kornfilt, 1997: 439) ve sözcüğe sürekli bitişik yazılır. Vurgusuz olan bu bağlaç kendinden önceki seslemin vurgu türünü değiştirerek sert/birincil vurguya dönüştürür:

anlamayáda (76/18), *benímde* (72/25), *bulundù iséde* (96/3), *cellatlarıda* (33/3), *çocuyunúda* (35/6), *çalışdı iséde*, (62/14), *damyamízda* (58/18), *ikimizide* (67/6), *irsál ejledím iséde* (31/5-6), *kalbimide* (48/14), *kenduleride* (40/12), *mubareklesinde* (27/7), *ölejimde* (76/1), *refiklerinde* (101/19-20), *sizlerde* (77/22), *suçsuzlaráda* (40/9), *suretinide* (123/9), *veridi iséde* (89/20), *zatında* (15/17) vb.

4.3.2.4.4. *ki* Bağlacı

Enklitik olduğu tartışmalı olan bu bağlaç (Lewis, 2000: 210-213; Kornfilt, 1997: 439-440) birkaç örnekte ünlü uyumuna girdiği için burada enklitikler içinde alınmıştır. Aşağıdaki örneklerde görüleceği gibi çoğunlukla ünlü uyuma girmez, ancak sözcüğe bitişik yazıldığı durumlarda sözcüğün vurgu türünü değiştirerek vurguyu sert/birincil vurguya dönüştürür:

aníki (83/6), *anlaşılırki* (113/22), *azdıki* (17/6), *banáki* (25/17), *brákmakı* (7/14), *bestelérki* (94/2), *bilésinki* (22/21), *çiçeklerinéki* (49/8), *derecéki* (62/10), *gelecekki* (8/8), *gördúki* (43/19), *hikmetinéki* (110/11-12), *ihimálki* (11/18), *işitdíki* (29/2), *kadárki* (97/16), *kalbinéki* (38/12), *kereminéki* (101/12), *kucaklarınáki* (24/17-18), *olsúnki* (32/23), *sizleréki* (111/10), *tohafáki* (123/3), *jıldızlaráki* (38/5) vb.

4.3.2.4.5. *ile* Bağlacı

“Birlikte, beraber” anlamlarına gelen *ile* bağlacı da bir enklitiktir (Kornfilt, 1997: 440-441). Metnimizde çoğunlukla sözcüğe bitişik yazılmakta ve ses uyumlarına uymaktadır. Ancak vurguyu üzerine almadığı için eklendiği sözcüğün vurgu türünü değiştirmekte vurguyu sert/birincil vurguya dönüştürmektedir. Vurgunun yeri ekten bir önceki seslemdir:

atlarıla (99/8-9), *bilméjile* (18/12), *çiçéjile* (52/15), *dejnéjile* (58/4), *dinleméjile* (81/4), *evladímıla* (103/1), *görméjile* (102/6), *gözüyile* (112/8), *istirahatıla* (81/9), *kabaklarıla* (75/18), *karındaşlarımıla* (51/1), *katlanmáýile* (83/1), *merákıla* (39/20), *mesruriétile* (58/14), *mıhláýıla* (79/12), *mürayilíjile* (88/6), *nazarínile* (26/6), *ofkéýile* (102/2), *sedáyile* (48/16), *sıkılmáýile* (47/9), *sözlerímile* (73/19), *şamatáyile* (41/10) vb.

Örneklerde de görüleceği gibi sözcüğe bitişik yazılan *ile* bağlacının ekleşme sürecine ilişkin sözcüğün ünlü uyumlarına girdiğini ancak bağlacın ünlüsünün kendini koruduğunu, bu yüzyılda henüz düşmediğini söyleyebiliriz.

Ekleşmediği örneklerde ise sözcükten ayrı yazılmış ve vurgusunu hafif/ikincil vurgu olarak korunmuştur:

askerî ilè (117/20), *ajjaklarî ilè* (101/1), *cesarèt ilè* (33/15), *derisi ilè* (80/17), *dizleri ilè* (115/2), *ejlenceleri ilè* (5/4), *elbiseleri ilè* (9/11), *evladın ilè* (31/14), *gjöz jjaşları ilè* (6/19), *hasreti ilè* (101/7-8), *huljjasi ilè* (58/9), *istirahàt ilè* (32/9), *korkusù ilè* (121/10), *kulaklarım ilè* (30/4), *nasahatları ilè* (75/4), *ordu ilè* (11/15), *parçası ilè* (76/8), *refikleri ilè* (95/20), *teselli ilè* (52/7-8), *ünvani ilè* (3/16) vb.

4.4. SÖZ VARLIĞI (VOCABULARY)

Düşüncenin aracı sayılan dil, değimez değil uzlaşımsal bir sözleşmedir. Kendisini oluşturan gösteren ile gösterilen arasındaki ilişkinin zaman içinde değişmesi kaçınılmazdır ve her an kendisi değiştiren kimi zaman iç kimi zaman dış etkenlere karşı kesinlikle savunmasızdır. Bu da göstergenin nedensizliğinden doğan sonuçlardan biridir. Dilin sürekliliğini sağlayan zamanın görünüşte değişmezlikle çelişen bir etkisi vardır o da dil göstergelerini değişime uğratmasıdır (Saussure, 2014: 108, Vardar, 1999: 37). Kimi zaman hızlı kimi zaman da yavaş olan bu değişimle bir dilin gösterenleri, tarihsel dönemler içinde yerini başka gösterenlere bırakabildiği gibi çeşitli ses değişikliklerine de uğrayabilir.

Bu başlık altında Tarama Sözlüğü ve Derleme Sözlüğü ile karşılaştırmalı olarak kaynaklarda ya çok az belgelenen ya da hiç yer almayan sözcükler, 19. yüzyıla ait deyim/birleşik yapılar ve atasözleri ortaya konmuştur.

4.4.1. Sözcükler

Her bir dil sonlu sayıda öğeler kümesinden kurulu ve sonsuz uzunlukta (sonlu ya da sonsuz) bir tümceler kümesidir (Sözer, 1999: 277). Sonlu sayıda birimle/sözcükle sonsuz sayıda tümce oluşturabilir. Sesçil olarak yine sonlu sayıda sesbirimden oluşan bu belirkeler/sözcükler dilin kendine özgü işleyişi ile zaman içinde çeşitli değişikliklere uğrar. Bu değişiklikler aşağıdaki örneklerde görüleceği üzere belirtkeyi oluşturan ses birimlerde olabileceği gibi söz konusu belirkenin tamamen ortadan kalkıp yerine başka bir belirkenin kullanılması biçiminde de gerçekleşebilir.

Yeni sesbirimler, yeni sözcükler, yeni kuruluşlar ortaya çıkarken eski birimler ve eski deyişler sıklıklarını yitirir, böylece kullanımdan düşer. Kimi parçalar kullanımdan düşerken veya kimi parçalar ses değişikliğine uğrarken o dili konuşan bireyler hiçbir zaman kullandıkları ve çevrelerinde de konuşulan dilin özdeşliğini yitirdiği duygusuna kapılmazlar (Martinet, 1998: 196-199). Bu değişimim en somut göstergesi yazılı metinlerdir. Bu bölümde 19. yüzyıla ait sözcüksel değişimleri görebilmemiz için kaynaklarda ya çok az belgelenen ya da hiç yer almayan sözcükler ile arkaik kullanımlar derlemiştir.

belen- “Bulanmak, içinde kalmak, yuvarlanmak”

Jenovefa bir tarafa uzanmış bihut jjatijior ve zevallı Drakön obir tarafda kanlara belenior (5.Çeviri Yazı: 18/4-5-6).

bile “Bele, kundak, çocuk bezi”

Artık Jenovefa kış kumaniası için Mpenonu bilesine alarak, jevmije elma ve ahlat, ve ceviz ve kestane ve sayır bunlara mumasil meyveler, ve jemeje mahsus ot ve kjok toplarıdı (56/6-7-8-9).

bile “Birle, birlikte, beraber”

Ah ne hoş imiş senin ile bile olması dejjup (114/3-4).

Metnimizde üç yerde geçen bu sözcük *bir* ve *ile* sözcüklerinin birleştirilmiş biçimidir.

bolavatlık “Bolluk, bol olma durumu”

Atalarım hanesinde, bolavatlık içinde iken Allahın niyetinin kıymetini bilmezmişiz (45/12-13-14).

Metnimizde iki yerde geçen bu sözcük DS. ve TS.’de bulunmamaktadır.

brakmaklık “Bırakmak işi, salıverme, terk etme”

Şimdiden vicutini brakmaklıya izin jjokdur (66/6-7).

bujjuruldu “Sadrazam, vezir, beylerbeyi vb. yüksek devlet görevlileri tarafından yazılan buyruk, irade”

Ayrice bir bujjuruldi ile ʒola irsal ejledi, ispu bujjuruldum visulinde Jenovefayı sakına sakın gatı etmejesin (89/9-10-11).

çav- “Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek, doğmak”

Gjüneşin ejilere ve kemlere nutkun üzre çavdıyı misillu, benim kalbimide insanlara salim ejleki (48/13-14-15).

çiftlikjat “Tarım yapılan, hayvan yetiştirilen, çalışanlarının da oturması için evler bulunan geniş toprak parçası”

Hanemiz ve çiftlikjatımız kumandasını sadık bir kulumuza emanet ejledim (13/3-4-5).

Metnimizde 5 defa geçen bu sözcük Türkçe sözcük üzerine Arapça çokluk eki getirilerek oluşturulmuştur.

darsıklan- “Üzölmek, gariipleşmek”

Bu insanlar dedijjin ne hijjanet ve ojjunbaz şeylerimiş, dejerek kıvırcık perçemli, nazik başını salladı kujja darsıklanmayıle (70-71/20-21-22-1).

derun-i jjurek “Gönölden, içten”

Ve deruni jjurekden ah idup (63/11).

Bu sözcük Farsça *derûn* sözcüğüyle Türkçe *yürek* sözcüğüünün tamlama kurması ile oluşturulmuştur.

dinceh- “Dinçleşmek”

Jenovefanın huzuri bil zat damarlarına kan koymuş misillu dinceldiler (120/14-15-16).

dişehli “Kadın”

Koltuyunda bir zayıf ve lehces bozuk dişehli, ve gjözleri jjaşıla dolmuş gjördülerise (111/6-7-8).

Bu sözcük Türkçe *dişi* ve Arapça *ehl* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur.

ekil it- “Mahsul yetiştirmek”

Bu çölde olmadık meyveler bitirir ne leziz taamlar ekil iderek (67-68/21-22-1).

Bu sözcük DS. ve TS.'de bulunmamaktadır.

elcik“Sürüden ayrı olarak elde beslenen ve insana alışkın olan hayvan”

Hiç avcı korkusu gjormemiş olub, elcik ve milayim idujinden (43-44/22-1).

eliksiz:“Hayvanın bile yaşamadığı, ücra”

Alan çıkdılar bir eliksiz ve ormanlık bojjuk dere jjanında. (35/18-19-20).

DS.'nde “dağ keçisi” olarak belgenlenmiş *elik* sözcüğü burada “dağ keçisiz yani hayvanın bile yaşamadığı, ücra, canlının olmadığı” anlamındadır.

fikrat vir-“Tasalanmak ”

Sana bin dürli sualler sorup, seni gjördükce ferahından ve merayından aylejecek dejjup, Jenovefaje bu zikirler fikrat virdilerise, (74/4-5-6).

yayır-“Kaygılanmak, tasalanmak; vermek”

Benim için eken biçen jjojisede, iman idub rızgım için yayırmam (49/3-4-5).

Siper olacak jer verdin elbet taamda yayıracaksın (43/15-16).

gidi“Ahlaksız, terbiyesiz”

Vay gidi hınzır sen misin bana bu teklifi iden (16/21-22).

gjün“güneş”

Gjün enme menziline ruhunu Rabbije teslim ejledi, (122/19-20).

harba“Bıçak”

Harbayı saldıyı ande zevallı ve sadık Drakonu Jenovefanın gjözleri onünde uzada koydu. (17/20-21-22).

haşaratlık“Huzursuzluk, sıkıntı”

Kendusi yavyadeyiken vukuu bulan haşaratlıkları (91/1-2).

hazlan-“Hoşlanmak, zevk almak”

Ceranların ta jjanına kadar gelib kendu elinden jemelerinden pek hazlanırdı (61/10-11).

helaklık“Yok olma”

Semavi Peder cinsi insanın helaklıyını (77/8).

hoşuna gel-“Beğenmek, hoşlanmak”

Sufrajja koydukları taamlar ve meyveler Mbenönun zijjade hoşuna gelmejile (113/20-21).

hoşundu“Dediğin gibi olsun, pekala”

Yol hırszından taş kesilip, yazubane bakarak hoşundu dedi jıkıldı kitdi (28/19-20-21).

Farsça *hoş* ve Türkçe *imdi* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuş sözcük bu anlamıyla DS.’nde bulunmazken TS.’nde *hoşimdi* olarak 15. yüzyılda kayıt altına alınmıştır. Ancak sözlükte 19. yüzyılda da ünlü uyumuna aykırı olarak *hoşimdi* biçimini korur. Metnimizde ise görüldüğü gibi uyuma girmiştir.

höreke“Pamuk ve yün eğirmekte kullanılan iğ”

Ah ne olurudu şimdi bir şavkı ve eriş ipim ve hörekem ve bazı kitaplarım olsada, bazı ip ejirip çorap örsem (61/15-16-17).

ırızlık“Namusluluk”

Sizefri fil hakike jer jüzünde ehli ırızlıktan kebir fazilet jökdur (119/4-5).

ırızsız“Namuzsuz”

Yol o derece terbijesi bozuk ve ırızsoz ve hayasız ve edepsiz makulesidirki (88/3-4-5).

ıspathlık“Kanı”

Bizden ıspathlık için gözlerini matlub ejledi dedi (39/7-8).

i- “Olmak”

Havade cevlan iden bulutlar gibi idujinden (60/17-18),

Barı suçsuz ve lekesiz idujimi (32/19-20),

Huzurinde duran kendu ajjali idujini asla fark idemejerek (101/5-6).

Eski Türkçede “olmak” anlamında kullanılan *er-* eyleminin ses değişimine uğrayarak *i-* biçimine dönüştüğü ancak anlam olarak arkaikliğini koruduğu görülmektedir. Metnimizde *i-* eyleminin 22 defa “olmak” anlamıyla kullanılmış olması o dönemde bu kullanımın işlek olduğunu gösterir.

iftiharlık “Saygınlık, itibar, şan”

Sana cenabı Kibrija semavatde bir derece iftiharlık amade itmişdir, ki bu batıl dünjanın iftiharlıyı, indinde hiç bir sey dimek dejidir (8/5-6-7-8).

ihhtijaçlık kalma- “Gerek olmamak”

Otları birikdirdi ve taamce ihhtijaçlık kalmamış isede (56/11-12).

ilişik it- “Karışmak, rahatsız etmek, dokunmak”

Av kelpeleri dahi anı tanijip hiç ilişik itmezleridi (122/3-4).

isteyik “Yerine getirilmesi başkasından istenilen şey, talep”

Senin isteyikin olsun dejjup söylediji sjöze nadim oldu (63/17-18).

DS.’nde bulunmayan bu sözcük TS.’nde ise *isteyiksiz* biçimde belgelenmiştir.

iş işle- “İnce ve süslü şeyler yapmak, nakışlamak”

Şavkları varda hem iş işlemekle hem ünsi ülfet itmekle defi yam idup vakıt geçiriorlar (61/19-20).

itmeklik “Yapmak, etmek”

Sabr ve aza kanaat itmeklik cümleje mahsus ders oldu (121/16-17).

kabal- “Etrafı çevrilmek, kuşatılmak, kale muhasara edilmek”

Artık cenneti aljanın bunlara kabaldıyını görmeñile, bunlara zaten olan muhabbeti kesiresinden dolayı merhamet idub (77/9-10-11-12).

DS. ve TS.'nde bulunmayan bu sözcük Veled Çelebi İzbudak'ın TDK kütüphanesindeki 12 defterden oluşan *Türk Dili* adlı çalışmasında yer alır. İzbudak bu sözcüğü *Behçetü'l Hadayık*'ı kaynak göstererek belgelemiştir, ancak sayfa ve satır bilgisi vermemiştir.

kaçan “Ne zaman, nasıl, ne suretle, ne vakit”

Her kaçan er ehli hatırına keldikce girjjan olub, , akan kjoz jjaşları kerkjahinde işlediji elvan renk nakışı isladırıldı (14/6-7-8-9).

kametlendir- “Yönledirmek, teşvik etmek”

Atalara evlatlarını Allah korkusu ile terbiye itmeje kametlendirib, kujja bir alim hoca tarzı nutk ideridi (121/9-10-11-12).

DS. ve TS.'nde bulunmayan bu sözcük metnimizde de bir yerde geçmektedir.

kanyı “Hangi”

Ey Jenovefa Allahın kanyı keremi ile boyle bir çölde bunca müddet mekjan itmeje kadir oldun? (108/13-14-15).

kante “Hangi yerde, nerede”.

Kante fakır ve fukara var iduyını zecesus birle hanelerine teklif idub (5/6-7)

karayolla- “İzlemek, gözetlemek”

Mektubu eline vireceji saat, mejer hınzır Yol keyfijeti bil idrak karayollamakda olmayile (17/17-18-19).

Metnimizde bir yerde geçen bu sözcük DS. ve TS.'nde bulunmamaktadır.

kattan “Kesin olarak, asla, hiçbir zaman”

Muhappetin onun muhabbetine kattan benzejemez (82/11-12).

Bu sözcük Arapça *kaṭ*‘sözcüğüne Türkçe ek getirilerek oluşturulmuştur.

kızın- “Isınmak”

Kaçan ateşin şavk virdijini, ve kızdırdığını fehm itdi ise, aman kuzum valide gel sejr ejleki bu ademler anlaşılırki bulutdan jıldırım çalmışlar, jjahod bunlara Allah hipa itmiş dedi ise, Jenovefa dahi kızınarak evvet evladım fil hakike bu ateş Allahın bir lutfi ihsanıdır cevap itdikde (113/9-10-11-12-13-14-15).

kimesne “Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi, kimse”

Benim jüzümden hiç bir kimesne teedib olunmasın (33/1-2).

Bu arkaik kullanım metnimizde 5 kez kullanılmıştır.

lijayıklı “Doğru düzgün, uygun”

7 sene bir parçe ekmejin ve lijayıklı jjatayın ve az buçuk ateşin olmaksız kışı kijaleti geçirdin (108/17-18-19).

lehce-yi bocu “Sırtlan yüzlü”

Yol lehceyi bocu, ve hakimi huzurunda kılıyı galbinin müttehimliğini ısbat itdi (92/18-19-20).

mekjan it- “Yerleşmek, yaşamak”

Şöyle bir gjüzel bayçelerde mekjan ideceğim ki, manentleri dünjjade bulunmaz (65/19-20).

mimkinsiz “Olanaksız”

Misilsiz ve vasfi mimkinsiz mesruriete nayil olacaksınız (81/11-12).

muanitlik “İnatçılık”

Ey Jenovefa senin muanitlijin artık tehammul olunmaza vardı (28/8-9).

mubarekle- “Kutsamak”

Ey muhip evladım cenabı hakk seni mubareklesin (85/9-10).

Metnimizde iki yerde geçen bu sözcük DS. ve TS.’nde bulunmamaktadır.

müddetlik “Süre”

Jenovefa merhamet iderek fakat bir müddetlik mahpus olmasını rica itdi (122/11-12-13).

nefs-i biz “Kendimiz”

Bu zevalı ehaliyi beldemize ve hususi ile nefsi bize neçe eyilikler itdi (39/13-14).

Bu sözcük Arapça *nefs* sözcüğüyle Türkçe *biz* sözcüğünün tamlama kurması ile oluşturulmuştur.

nefs-i kentü “Kendisi”

İnsan bunun icrasına nefsi kentuni feda itmek cayızdır (40/3-4).

Bu sözcük Arapça *nefs* sözcüğüyle Türkçe *kendi* sözcüğünün tamlama kurması ile oluşturulmuştur.

nikjah ol- “Evlenmek”

Ben nikjah olduyum künden beri er ehlimin ermaanı kibi boynumdan çıkarmamış ıdım (34/3-4-5).

olmuş gibi “Olduğu gibi”

Sizfri bey Jenovefanın hikajesini olmuşu gibi bunlara nakl itdi (111/14-15-16).

onul- “İyileşmek, şifa bulmak”

Kalbimde onulmajacak jgara açdın (96/10-11).

orf it- “Cezalandırmak”

Yolu dahi muhakkeme idup, cevapını eşitmeksizin orf itmeniz hakden reva dejildir (95/15-16).

pahıl “Ters, aksi”

Volf nam bir zat cemiy vakıtde jjanından eksik deşliken, pahıl olduda o saat jjanında bulunmadı (87/7-8-9).

Bu sözcük *pahal*/sözcüğünün ünlü daralmasına uğramış biçimidir.

perva it- “Çekinmek, korkmak”

Gışdan perva itmejiz (45/8).

rast ol- “Rastlamak, denk gelmek”

Sizefri bejin onüne bir böjjük geyik rast olup, atıla arkasına düşdi (99/18-19-20).

rıza ol- “Kabul etmek, razı olmak”

Hayvanlar fakat ota kjöke rıza olarak hiç bir birine fenalık itmeksizin kardaş gibi muhabbet iderler (69/4-5-6-7).

rivajet bujjur- “Söylemek”

Hiç bir hatun muhabbeti kendu evladı ve torunundan dirij ider unudurmu? Bu unutsa emma ben unudamam dejju rivajet bujjurmuşudun (27/17-18-19-20).

saçala- “Saçmak, serpmek”

Keyjijn otlarından taşra saçalajib, tavşan ve ceranların ta jjanına kadar gelib kendu elinden jemelerinden pek hazlanırdı (61/9-10-11).

sayal- “Sağlığına kavuşmak, iyileşmek”

Zijjaretine vardıyı hastalar bunun taltifinden maylub olarak istimali kjüç maliliceleri dahi mesruren kabul iderek, tiz elden sayalırlar ıdı (14-15/17-18-19-1).

sayalt- “Sağlığına kavuşturmak, iyileştirmek”

Miskinleri anadan doymuş gibi temizledi, gjötürümleri sayaltdı (79/2-3).

sefaatlık “Zevk, eğlence”

Sizefri bey saraje girdikde, sefaatlık ve müsrüflük ve edepsizlikden başka bir şey gjormedi (93/2-3-4).

sejirt- “Sıçrayarak yakın bir yere doğru koşmak”

Korkma sevkilu evladım sejirt elini opesin (105/18).

sentir- “Dengesi bozularak düşecek gibi olmak, adımlarını şaşırarak”

Bir taraftan lehusalık zayıflığı ve obir taraftan ölüm havfi hasebi ile sentirer kider idi (35/11-12).

Metnimizde bir yerde belgelenen bu sözcük DS. ve TS.’nde bulunmamaktadır.

serinceme “Başına gelen olay”

Ey mutlu can senin bu serincemelerine sebep olan zata aceb şimden geru mijli muhabbet idebilirmisin (109/3-4-5).

Farsça *ser-encâm* sözcüğünden türetilmiş bu sözcük Türkçenin ses uyumuna uydurulmuştur.

seryuç “Uzunca tüy, tuğ, tepelik”

Başında seryuci ve belinde parlak silahları, ve başında cıyasına ve anın heybetini nazar iderek (105/9-10-11).

Bugün Türkiye Türkçesinde *sorguç* olarak kullanılan bu sözcüğün etimolojisi Clauson’da *saraguç* < *sarugaç < *saru- “sarmak” (1972: 849) biçimde yapılmıştır.

sıçıra- “Sıçramak”

Jenovefaje validelik muhabbeti kesiresi ve hususi ile umidsizlik acayıp bir kuvvet virup birden sıçıradı (36/12-13-14).

sızıra- “Sıçramak”

Jenovefa min yayri meemul bu jezidin bu millu takririni işitdiji saat, akli tepesine sızırarjub, vay gidi hınzir senmisin bana bu teklifi iden (16/19-20-21-22).

siaset çek- “Çile doldurmak”

Bak Allahın hikmetineki beni siaset çekdiğiniz mayareje kulauz idub, jine selametinize sebep oldı (110/11-12-13).

söjlen- “Konuşmak”

Sizefri aylajjarak anı datlı datlı opmeje başladı, ve ana söylenmek istedi isede, aylemekden lijjaketi kalmajjub, fakat ah muhib evladım vah nazlı oylum deje bildi (106/3-4-5-6).

söjjundür-“Ateş ve ışığın yanmasına, aydınlatmasına son vermek”

Bir timur kapujja vardıkda, fanosu söjjundürüp (35/17-18).

suvar-“Sulamak, su içmek”

Teşni galbimi suvarmak için bu bunarı peyda etmişsiniz (45/5-6).

suvarıl-“Sulanmak, su verilmek”

Jenovefanın tevarihi divarlerinde jjazılıyidi ve oraje birde payce tertib itdirib Jenovefanın içdiji sudan suvarılırdı (123/14-15-16-17).

suvar ol-“Binmek. Atla eşlik etmek”

Sizefri bey ve oylu ile arebeje suvar oldukda, cümle askerile beraber ve o mubarek keikde arkalarına düşdüji halde jjola revan oldular (115/6-7-8-9),

4 atlı bir fayıntona suvar olub bir takım suvariler terfiki ile jjola revan oldular (8/17-18-19),

sürüntü“Yokluk ve sıkıntı nedeniyle ezilen kimse”

Seni jjanıma aldıyımda cümlenin gjözünde hor ve sürüntuyidin, ben ise seni acıdım ve merhamet itdimde senin naamı niymetin oldum (96/13-14-15-16).

şehirlik“Şehir halkından olma”

Tedriç tedriç şehrilije mayil olarak, vahşi tabietlerini terk ve ilmi zeraata devam iderek (3/10-11).

şimden geru“Bundan sonra, bundan böyle”

Artık dirliğim, kalmadı ve şimden geru ölüm benim indimde dünjanın her şeyinden makbuldur (103/11-12).

taşra “Dışarı, dış çevre”

Hava güzel oldukça taşra çıkarlarıdı (61/2-3).

teacuplen-“Şaşırmak, hayrete düşmek”

Bunun jjanına bir at getirdilerise, dahı zıjjade teacuplenerek ey baba bu acayıp mahljuku siz nerede buldunuz? (113/3-4-5).

tentiris Taze, diri, sağlam

Zahmet ve mihnetile meydana gelmişiken, vücudi tentiris, ve afieti jerinde, ve bizim çocukluğumuzda perveriş olduyumuz usulden dahı zıjjade terakkılı olmuşdur (109/15-16-17-18).

Farça *ten* ve *durust* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşan bu sözcük DS.’nde *tendiriz* olarak yer almaktadır.

ün it-“Bağırarak, seslenmek”

Jenovefa bu zuhuratı gjördükde, zıjjade havf itmekle ün idub, heman onda bajıldı (18/1-2).

varise “Yoksa”

Varise seni o hınzırlar bunda telef idup vicudini bu mayareje defn itdilerde (102/4-5)

Ayzında gemi gördükde, ay ne acayıp? Bu mahljuk varise bu misillu madenile beslenior cevap itdi (113/7-8-9).

jjakın var-“Yaklaşmak”

Sızefbury şehirine jjakın vardıkda (115/9-10).

jjol nafakası “Yolculuk sırasında yenmek ve kullanılmak üzere hazırlanan şeyler”

Evladım unutma beraberine jjol nafakası için bir kaç kabak süd, ve canavarlerden hıfz olunmak için şu dejneji alasm (84/11-12-13-14).

jjolsuzluk “Yanlışlık, hata”

Ol vakıt Sizefri itdiji j̄jolsuzluya nadim olub (104/19-20).

vaz gel- “Niyetten veya karardan dönmek, caymak”

Vaz gel bu merakdan nazlı j̄jarım, zira bu, siaset mücerret benim kaderimin iktizasıymış (105/1-2-3).

zıjjafet it- “Yemekli eğlence yapmak”

Hava açıldıkda beraberinde olan zabitanlere zıjjafet itdikden sonra, cümlesini alup ava çıkdı (99/13-14-15).

4.4.2. Deyimler/Birleşik Yapılar

En az iki sözcükle kurulan kalıplaşmış özel anlatım biçimleri olan deyimler ulusların söz yaratma gücünden/dilin türlü olanaklarından, çeşitli söz ve anlam sanatlarından doğarlar (Aksoy, 1984: 37-49). Tarihsel ve kültürel öğeler barındıran bu yapılar toplumun sosyo-kültürel yapısını da ortaya koyar. Kimi deyimler zamanla kullanımdan düşebildikleri gibi yeni deyimler de ortaya çıkabilir. Aşağıda örnekleri görülebileceği gibi 19 yüzyılda var olan kimi deyimler bugün kullanımdan düşmüştür. Bu bölümde metnimizde yer alan deyimler derlenmiştir.

akdan kareden hiçbirşey şj̄jleme- “İyi veya kötü birşey söylememek”

Sizefri bey buna yazubane bakub akdan kareden hiç bir şey şj̄jlemedi (5.Çeviri Yazı: 92/16-17-18).

aklını şaşır- “Ne yapmak gerektiğini bilememek”

Sizefri bey birden jıldırımından urulmuş gibi aklını şaşırıp çıldırma derecesine geldi (101/14-15-16)

birin sözünü işidib ikinin şeraatına hakim ol- “Kuvvetli delil olmadan birinin hakkında hüküm vermek”

Birin sözünü işidib, ikinin şeraatına hakim olma, ve takriri eşitmeksiz hiç bir kimsenin murasasına kalem batırma (32/1-2-3).

cismi kafese dön- “Çok zayıflamak”

Fil hakike çekdiği cevr-u cefalardan insanlıktan çıkıp, cismi kafese dönmişidi (100/12-13).

darb içeru ol- “Bir yere teklifsizce girmek, birdenbire girmek”

Hınzır Yol keyfijeti bil idrak karayollamakda olmayıle, birden elinde bir harba ile darb içeru olub, harbayı saldıyı ande zevallı ve sadık Drakonü Jenovefanın gözleri önünde uzada koydu (17/18-19-20-21-22).

fikrim telase var- “Endişelenmek, kaygılanmak”

Validem az dahi gelmesen fikrim telase varmışıdı (60/5-6).

galb-i bitun ol- “Teslim olmak”

Umudini gatt itmiş olsa idi, elbet tiz elden telef olacayıdı, halbuki cenabı hakka galbi bitun olub, o nemli mermerlerin üzerine diz cökerek nazik ellerini semaje toyrı uzadı ber vechi atı nijjaze durdu (20/9-10-11-12-13-14).

gözlerini ölüm dumanı bürü- “Hayale dalmak, dalgınlaşmak”

Jıatayın üzerine uzandı ve gözlerini ölüm dumanı bürüjjüp artık bitün bitüne kapandıkda ljal kesildi (86/5-6-7-8).

iki elin eyilikde ol- “İyi işlerle meşgul olmak”

Benden ornek al, ve hatirinda olsunki bu kerdanlıyı bir vakıt hanımın takınırıdı, ve şimdi kılıçdan kidijjor git artık kızım, iki elin eyilikde olsun ve ben artık hak divanına durup dari baka için tedarik olacayım (34/7-8-9-10-11-12).

iki tende bir can hareket it- “Birbirini bütünlemek, dengelemek”

Kezalik zevcesi dahi biz zat kendusi gibi ehli fazilet olmayıle gjojja ikisi iki tende bir can hareket iderleridi (4/1-2-3).

kalem batır- “Yazmak, yazıya dökmek”

Takırjini eşitmeksiz hiç bir kimsenin murasalasına kalem batırma (32/1-2).

galbi suvar- “İçini ferahlatmak”

Teşni galbimi suvarmak için bu bunarı peyda etmişsiniz (45/5-6).

kalbi ürk- “Korkmak”

Jenovefa hararetile eline jıapışdı ise, kalbi birden ürkjup of Allah aşkına benden uzak ol (103/5-6-7).

kılıç atıajip şart it- “Sözünde duracağını, yalan söylemeyeceğini gösterir bir ant ritüeli”

Hiç kimseje bu keyfieti anmamak üzre kılıç atıajip şart itdiler (40/12-13-14).

kestire kestire bak- “Dikkatlice bakmak”

Bejin etbayeleri kestire kestire bakarken, Jenovefayı tanıdılarise (112/2-3).

kılıçdan kit- “Öldürülmek”

Verta hiç dünjja maline kjuvenme, illa dürlü fazilet icrası ile ebedil omrü kesb itmeje yayret ejle, benden ornek al, ve hatirinda olsunki bu kerdanlıyı bir vakıt hanımın takınırdı, ve şimdi kılıçdan kidijjor (34/5-6-7-8-9-10).

kuruş kes- “Para etmek, değeri olmak”

Al kızım Verta bu kerdanlık ile çejizini düzesin ki hayluce kuruş keser (34/1-2-3).

merak bahrine dal- “Tasa ve kaygı duymak”

Hınzır Yolu hanesinde buldularki, elini basına dajjemiş ve merak bahrine dalıb, umidini gatt etmiş bir zat gibi 100.000 dürlü vesfeselerile oğraşırıdı (41/1-2-3-4-5).

merak bahrine yark ol- “Tasa ve kaygı duymak”

İmdi Jenovefa bu doadan sonra basreti baylenib aslan aylejemedi, illa fakat merak bahrine yark olub o bulunduıy mahalli bir nazar itdi (21/5-6-7-8).

merak bas- “Endişelenmek, kaygılanmak”

Bunu merak basıb acı acı aylejerek ve ahu fiyan iderek ve suçsuz zevallı Jenovefayı bi yayrı hakk katl itdijini zamiri deava itmajile, divane olma derecesine geldi (94/18-19-20-21).

merak çjök-“Endişelenmek, kaygılanmak”

Jikıl gjözüm önünden hınzır herif dejjub taşra çıkardıyı halde, üzerine nedamet ve merak çjökdi (97/14-15-16).

mihnet bahrine yark ol-“Eziyet ve sıkıntı çekmek”

Ey kerem gjani Rabbi, ki bunca müdetdir mihnet bahrine yark olan kalba bundan böjjük mesruriet olamaz (106/9-10-11).

söyle it- böyle git-“Tehdit etmek”

Bundan boyle senin bu misillu teklifde bulunduğunu görürsem vallahil azim ve billahil kerim söyle iderim böyle giderim dejjub hem ovüd nasahat hem gjoz dayı verdi ise, hınzırın olan akılı tarı mar olub, o derece azdiki hatta zevallı Jenovefanın canına kast idub, anı telef itmeje gurdu (17/1-2-3-4-5-6-7).

tamlası en-“Felç geçirmek”

Hınzır herif dejjub taşra çıkardıyı halde, üzerine nedamet ve merak çjökdi ta o kadarki hatta cümlesi hafv itdiler şimdi tamlası ener dejju ve o hevalide bulunan asker zabitleri Sizefrinin başına toplanup teselli verdilerisede, kjar itmedi (97/14-15-16-17-18-19).

tüjleri diken diken ol-“Heyecan, korku, nefret ya da üşüme gibi nedenlerle yaşanan duygusal tepkilerin sonucu olarak vücuttaki tüylerin dikleşmesi”

Biçareler gulesi namı ile bir mahbes var idi ve zevallı Jenovefa ondan her kaçan geçdikce galbi ürkjüb tüjleri diken diken olur idi (19/3-4-5-6).

jer ile jeksan ejle-“Yok etmek, ortadan kaldırmak”

Yazebe gelip divane olmuş gibi kılıcını ararındaki, o hınzır Yolu parça parça idup, jerile jeksan ejlesin (95/11-12-13).

jer ile jeksan ol-“Yıkılmak, ortadan kalkmak”

Putperest meshebi jerile jeksan olub, ehaliyi Alamania hristianlıyı kabul ve cenabı kibriayi idrak itdiler (3/7-8-9-10).

jjüreji merakden sat pare ol- “Yüz parça olmak, çok üzölmek”

Jjastıyı kjütük ve bir ot djöşek ve bir kaç gabakdan gaplar gjördü ise, jjüreji merakden sat pare olub, Mpenōnu kucaklarına alarak Jenovefanın jjanına oturdu (108/9-10-11-12-13).

zalime arslan halime kuzu ol- “Kötölere güc göstermek, iyilere yumuşak davranmak”

Jenovefa mabejin otasından kılıcı ve mızrayı alub, o vaktın suvarilerinin tarzi er ehline teslim ejledi, ey mehabbetlu jjarim al bunları zalime arslan halime kuzu olasın (12/10-11-12-13-14).

4.4.3. Atasözleri

Genel bir kural niteliği taşıyan yüzyıllar içinde toplumun var olan yargılarının/genel kurallarının bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaşmasıyla oluşmuş kısa ve özlü tümceler (Aksoy, 1984: 19-36) olarak tanımlanabilen atasözleri deyimler gibi ait olduğu toplumun tarihsel ve kültürel özelliklerini de arka planında barındırır. Toplumların yaşayışını, inanışını, düşünce dünyasını, gelenek ve göreneklerini yansıtır, bu nedenle de toplumlara özgüdür. Zamanla kullanımdan düşebildikleri gibi yakın zamanlarda doğmuş atasözleri de vardır. Bu bölümde 19. yüzyıla dair metnimizde yer alan atasözleri derlenmiştir.

çok gören çok bilir “Tecrübesi fazla olan kişinin bilgisi de çok olur.”

Bu sakalı tevekellu ayartmadım ve çok gjören çok bilir tefhiminçe dünjjade başıma gelmedik henkjame kalmadı (5.Çeviri Yazı: 87/14-15-16).

et eyiliji at derjjaje balık bilmezise halik bilir “Her zaman yaptıklarının karşılığını insanlardan bekleme, yaratılanın nankörlük edip kıymet vermediği iyiliklere Yaratan mutlaka kıymet verir.”

Kadir olduyun eyiliji geri brakmajjasın ve eyilik jjoluna canını dahi mimkinisede feda ejle ve et eyiliji at derjjaje balık bilmezise halik bilir fehvasınça etdijin eyiliji tanımajjup namkior olurlarsa dahi keder etmez (83/17-18-19-20-21-22).

meraksız ferah olamaz “Herşeyin bir bedeli olduğu gibi mutluluklar da çekilen sıkıntılardan sonra gelir.”

Ah! ne çareki meraksız ferah olamaz fehvasınca, o tatlı omürlerini felek bunlardan kısyanıp çok sürdürmedi (10-11/21-22-1-2).

merhametden maraz hasıl olur “Bazen ceza verilmesi gereken kişiye yapılan iyilikler o kişinin daha da kuvvetlenip kötülük yapmasına neden olur.”

Olmadıyım vakit jerime vekil teajin itdim emma merhametden maraz hasıl olur fehvasınca, sen vardın bana böyle eyvaz verdin dedikde (96/17-18-19-20).

5. BÖLÜM: ÇEVİRİ YAZI

(1) JENOVEFA

(2) HİKİAJESİ

(3) İşbu hikâjê Ahlâkı hamidâyile mevsûf vè há-

(4) za nisâ tayfesinî ibrèt almasınâ mahsûs

(5) olmayîle «Anatoli» yazétası sèr

(6) muharriri vè muesisi merhûm

(7) Euanyelianòs Misailídısdan

(8) bít - tercumè tább - u

(9) temsîl olınmışdır.

(10) Mearif nazaréti celilesinî 695 númerolı vè 13 Dekém-

(11) vrios 309 tarihlù ruhsatnamesi ilè táp olunmıdır.

(12) DERİ SAADET

(13) «ANATOLI» MATBAASINDAN³³

(14) 1894

---

³³ Büyük karakterlerde π <b> yerine Π <P> kullanıldığı için bu kelime metinde ΜΑΤΠΑΑΣΗΝΔΑΝ olarak “p” ile yazılmıştır.

- (1) AENE -1-
- (2) HANEDANI ESRAFI KADİMİNDEN
- (3) VE
- (4) TUCCARI MUTEPEREDEN
- (5) İLİMPERVER RİFATLU
- (6) VASİLAKI EFENDİ KOJİUNOĞLU
- (7) HAZRETLERİNİN
- (8) NAMI ALİLERİNE
- (9) TENMİK OLINMIŞDIR³⁴
- (10) ADEAFOİ MİSANAİDAİ

---

³⁴ Büyük karakterlerde ö <ş> yerine Σ <S> kullanıldığı için bu kelime metinde ΟΛΗΝΜΗΣΔΗΡ olarak “s” ile yazılmıştır.

(1) JENOVEFA

(2) HİKİAJESİ

(3) İşbu hikâjâje Aljâkî hamidâyile mevsûf vè há-

(4) za nisâ tayfesinîñ ibrèt almasınâ mahsûs

(5) olmayıle «Anatolî» yazétası sèr

(6) muharrirî vè muesisî merhûm

(7) Euanyelianòs Misalídısdan

(8) bít - tercumè tább - u

(9) temsîl olınmışdır.

(10) DERİ SAADET

(11) «ANATOLI» MATBAASINDAN

[3] (1) JENOVEFA (2) HİKİAJESİ (3) BİRİNCİ³⁵ FASIL (4) Cayráfia ehliherin maljumu olàn Alamánia (5) (Germanía) hökjumeti zemáni sabıkdà putperèst (6) mezhebindèn ibarétiken, mezhébi İseviye talkin (7) ve talim olinmayà başladı İse, putperèst mes- (8) hebi jérile jeksàn olúb, ehalíyi Alamánia hri- (9) stianlıyi kabúl, ve cenábı kibriayí İdràk itdi- (10) lèr, ve tedriç tedriç şehriliye mayıl olaràk, vahşı (11) tabietlerini tèrk ve İlmi zeraatà devàm iderek, (12) mahsulsüz ve meyvesiz tay ve bajirlerini timàr (13) bİrle dİrlİ meyvelİ ayaçlérile müzején bay ve (14) baycelere tahvil ejlediler. (15) Ó esnalerde beldéyi mezgiurdè Pravàt Dúkası (16) ünvanı ilè cesür ve fukarà sevici hayırhàh bİr [4] (1) béy olúb, kézalik zevcesi dahİ biz zàt kendus[i] (2) gibi ehli fazilet olmayle gióija İkisi İki tendè bİr (3) cân harekèt iderleridi, ve bunların Jenovéfa is- (4) mindè bİr kerimeleri (kiz evlatları) olúb, anı (5) zatlerine mahsüs ahlàkı hamidè ilè terbiye ve (6) talim itmeje dikkàt ve devàm iderler İdi. (7) Jenovéfa isè kemáli sebavatindèn berİ firaset- (8) lü ve dirajetlü ve hususü ilè cenábı hakkà (9) zijjadè İytikatlü ve àhtı seriflerine itaatlü ve (10) yayretlü ve üskjüzàr ve halim tabiatlü olúb, (11) cümleyi sevrè ve cümleden seviliridi, ve cemiy (12) vakitde validesinin jjanında oturub ó vaktin a- (13) detinè giöre iplik ejirdikleri jerdè bazı validesine (14) latif sualler idüb, ve bazı suallerinè firaset- (15) lü cevaplar virüb arà sırà imtihan oldukları- (16) ni hala giördükce teacub ederidi, ve ibadet va- (17) ktlarında Ekkliśiaje gitdiklerinde nazenin Jenov- (18) véfa dayim atalarının jjanında bejjaz elbisè ve (19) sinè ve omuzlarına dökülmüş sijiàh gehoulerilen (20) hakk divanına durub ellerini semaje kaldıra- (21) rak nijjaz etdiği jerdè, kentude zijjade nazik ve (22) nazenin ve husnine malik olmayile, seyir ve ta- [5] (1) mařa İdenler giúija cennetdèn firar itmiş bİr (2) huri kijaş iderleridi ve Ekkliśiadan çıkdık- (3) ları andè şimdiki zamanın kızları gibi fanı dün- (4) jjanın zevki ve ejlenceleri ilè meşyul olma- (5) jjub, évela Ekkliśiada esitdiği nasahatları (6) ezber ideridi, ve sánien kanté fakir ve fukarà var (7) iduyini zecesus bİrle hanelerine teklif idüb (8) kimine kendü elleri ilè dikdiği urubalardan, ve (9) kimine babasının harçlık için verdiği akce- (10) lerdèn ianè ideridi, ve her nè mahaldè hastà ve (11) sayir fukarà eşidiridi isè bè her sabàh ve ařam (12) gizlucè gidib, sufralerindèn

³⁵ Büyük karakterlerde π <b> yerine Π <P> kullanıldığı için kelime metinde ΠΙΠΙΝΔΖΙ olarak “p” ile yazılmıştır.

artàn dürlù (13) taamlerdèn veríridi, vè ejì meyvalerdèn jémejib, (14) máhsus fukaralarà hedijè vermèk içùn sak- (15) lárıdı. (16) ´İmdi bù misillù memdùh faziletleri ilè (17) harekèt iderèk aklı balıj oldù, vè ehalíyi beldè (18) bunù bìl zàt fakırlarà ianè vè hasislerè ibrèt (19) içùn semavatdèn irsàl olunmùs melayík zànn (20) idér idilér. (21) Alamánia ásil zatkjanlerindèn zabitanı as- (22) keridèn ahlıákı hamideyí mevsùf vè cesùr Size- [6] (1) frı nàm bır nèv civàn Jenovéfanın pederı Pravàt (2) Dúkasını bır muharebedè (yavıyadè) azım tehli- (3) kedèn kurtarıb, sarayindè pır çokda izzèt vè (4) ikràm itmış olmayıle, Pravàt Dúkası zıjjade (5) memnùn vè müteşekkjür olub Sizefridèn gıor- (6) düji eyiliğè mukjáfaten kızını buna vąd idüb, (7) hásılı düjjünù azım ziynèt vè zıjjade şenlik- (8) lérile icrà ejledí. ´İmdi Jenovéfa bır áy mikdari (9) ondà ejlenib, níhayet ér ehlinin mesaféyi bayıtdè (10) bulunàn Çiftlikjatinè gitmesi lazım geldikdè, (11) ó ayrılık esnasında atalarınin vè bitùn eha- (12) linin dökdüjü gıöz jjaşlarına vè etdikleri fer- (13) jjad vé fıyanè tajjanmàk én tàş jüreklì ola- (14) nın harci dejilidi, kézalik Jenovéfa dahì ísbu (15) ayrılığa bır vecihle tajjanamaz idí iséde, nè (16) çaréki takdíri ilahì kavlınce ér ehlinin míhri (17) muhabbeti yalıb idí. (18) Níhayet-ul-kelàm bederi bır tarafdàn vè va- (19) lidesi óbiri tarafdàn gıöz jjaşları ilè punù dèr (20) ayuş idüb, éy nazlı kızımız cenábı hákk jjo- (21) lunuzù açık vè selamèt ejlesin, biz ártık (22) ihtijjâr oldük, seni bır dahì jja gıörür jja [7] (1) gıöremeyiz seni cümleinin bederi cenábı Allahà (2) amanèt edériz, héman kudreti ilè seni hıfz vè (3) isteklerine kulayüz ejlesin, vè sèn dahì anın (4) áhtı namelerine itaàt iderèk müktedir olduğun (5) eyiliğın icrasından dür olma ki, ízzu afièt ilè (6) müddèt vè gıüzàr idésin, vè ahıretde ebédil (7) hayatè muassèr olásın, cemíy vakıtdà írz vè (8) iytibarına dıkkàt idüb, isminì lekeliendirecèk (9) hareketde bulúnma, ki héman ejì isminì işiderèk (10) memnùn, mesrùr olalım, vè seni ártık gıörmeden (11) vefàt idèr isékde, oldüjümüzè yàm jémejelim, (12) dáyim ér ehline itaàt idüb, zérrece adjü olma- (13) jjasın, vé hèr nè isè mubasirèt idérsen, Allàh (14) korkusunù vè umudì eldèn brákmakı élbet hér (15) tehlikedèn seni helàs idüb selamètè çıkara- (16) cákdır dejjü doà etdikdè, ellerinden jjapuşub (17) Sizefriğè teslím itdilèr, éy muhib evladımız ál (18) kabùl ejlè tatlı kızımızı vè omrümüzün (19) varı gıözümüzün nürì Jenovéfayı vè bizim tara- (20) fımızdàn hasrèt kaldıyı muhabbetin icrası- (21) ni ártık sèn ejlè dejerèk, vè Sizefriğì ó esnadè (22)

fırjât basıb aylejerèk taahùd ejledî, vè dér- [8] (1) hal ikisi birdèn huzurlarınà dîz çökerèk pede- (2) ranè doalarınì alırlàr ikèn, nikjahlerini kijañ (3) bîr faziletlù ihtijjâr ruhban dahî jetişib ó (4) dahî doasını verdi, éy kızım Jenovéfa teesuf (5) çekme, sanà cenábı Kibrijjâ semavatdè bîr de- (6) recè iftiharlık amadè itmîşdir, ki bû batıl (7) dünjjanin iftiharlıyı, indindè hiç bîr séy dimèk (8) dejjîldir aylème kızım vakit gelecekki bîr ta- (9) kım meşekatlardan sônra encamın selamèt ola- (10) cåk dejjú. (11) Ondà hazîr bulunanlâr ruhbanın bû me- (12) raklı sözlerini eşitdikdè zîjjadé mahzùn oldu- (13) lâr isède, Jenovéfa fazilet ehlî olduyundàn, (14) élbet hâk teálja hazretleri anî hér kazadèn (15) berù idèr umùd ilè meraklarını teskîn itdiler, (16) éncam Prèns Sizefrî vè Prensès Jenovéfa atala- (17) rî vè ehaliyi beldè ilè vedalaşarak, 4 atlı bîr (18) fayintonà suvâr olub bîr takım suvariler ter- (19) fikî ilè jjolâ revân oldular. [9] (1) İKİNCİ FASIL (2) Sizefrî bejjîn çiftlikjatindè sakın olduyu (3) Kasabâ Mózel vè Rénul nam iki irmâk arasındâ (4) vè háyluce jjuksèk tepelèr mabejinindè kıyayın (5) vè zîri hökmündè bulunân Kasabalerin makârri (6) hökjümeti olub, Sízefbury taabîr olunur idî, (7) vè tebelerin itdikleri üzün ovâ olub, ékseri (8) sahralık vè mesirelik, vè seyîr-u-tamaşajè sa- (9) jjan seyrankjahler vâridî. (10) İmdi Sizefrî Jenovéfa ilè beldéyi mezkjüre var- (11) dıklarında, bitùn ehalî bayrâm elbiseleri ilè (12) süslenip, memnùn vè mesrûr istikballerinè çık- (13) dılâr, vè hér kès zokâk kapulerini gjújja Mayıs (14) ajî gibi turlù vè turlù şükjufè (çiçek) i- (15) lè müzejèn idub, bitùn zokakları kjül jja- (16) prakları ilè döşemişleridi, vè hér biri hénuz ge- (17) lèn Kıralıçaları Jenovéfayı gjörmeje arzudaşdè (18) olub, húsni cemalinè nazâr idenlèr hayrân (19) olurlardı. [10] (1) Jenovéfa isè húsni cemalindè bîl zat-dâdı hak- (2) dèn keramèt vâridî gibi, cúmleje taltif vè (3) huljûs kâlpile selâm virùm selâm alarak, (4) muhabbèt vè nazarlarını üzerinè cèlb ejledî, (5) hâтта ihtijjarlerè ihtirâz ilè teşrifât, vè vali- (6) delerè nezakèt ilè hali hatîr vè evladlarının (7) ísim vè kemallerini suâl, vè cúmlesine hâlli (8) hallerince háyluce hedijelèr edâ idub, vè hu- (9) susi ilè ó esnadè ér ehlî Sizefrî bejè borçlù (10) olanların borçlarının hibâ olduyni vè fu- (11) karalerè buydây vè kış mevsimindè hâsbeten jja- (12) kacâk vè levazimâtı sayirè tayılacağını müz- (13) dè ejledî isè, ácab zatindèn memnùn vè müteşek- (14) kjür ólmadık cân kaldımı? hâsılı Allâh (15) bû zatları üzerimizdèn eksik ítmejjub túul (16) ómr ihsân itsùn dejjù doâ iderlèr idî. (17) İşbu iki

nèv civanlèr birì birindèn zíjjade (18) hoşnùd olùb, zàvk-u safà ilè müddét-u kjü- (19) zàr iderlér idì vè yám-u-kasafèt anlèr içùn (20) ólmajjub ó derecè mutlù vè memdüh omür (21) keçirirlèr idíki, vasfindàn acízız! Áh! nè (22) çaréki meraksiz feràh ólamaz fehvasınca, ó [11] (1) tatlı ómürlerini felèk bunlardàn kısıyanip (2) çok sürdürmedi, söyléki gecelerdèn bîr gecè (3) bunlâr taamdèn sônra halvèt ótasına oturub, (4) Jenovéfa hèm işi ilè meşyül olùb, hèm avázı (5) lezizi ilè türki çağırub, vè Sizefrî dahî ké- (6) zalik klavesèn (frènk santuri) çalip dem- (7) kèş bîrle bîr kaydéyi acayibè ilè défi yàm iderlèr (8) ikèn, bîrden acayib vè yarayib borù sedaleri işidi- (9) lîp muharebè (yavyà) bejjàn ejledî, vè verasın- (10) dån Sizefrî bejjîn asakiri vè diydebanlari cüm- (11) lesi sarayè toplandıkları haldè teşrifât oda- (12) sına tecemmî olùb, Ispánia arepleri Fránsajja (13) sefèr itméjile ràst keldiklerini jikùp jjakîp (14) telèf itmekdè oldukları içùn suvarî askerinin (15) 3 nefèr zabitanî bitùn ordù ilè ovajjà endilèr, (16) vè bû babdè bà emri fermánı Padişahî bízde bû (17) gecè múcerret sefèr idüb, ordujja imdât itme- (18) lîjiz, vè jetişmedijimiz haldè, ihtimálki tehli- (19) keje düçâr olurlâr dejjü habèr verdilér. (20) Sizefrî bû haberî işitdi isé, zíjjade mayzùn, (21) vè Jenovéfa yamniàk oldù, vè náçare kalkùp (22) Sizefrî muharebè levazimatnî tedarîk itmekdè (23) olùb, iyláni hárbile bítun asakirini Sízefbury [12] (1) kasabasına birikdirdi, vè Jenovéfa dahî ó gecè (2) sabahádejîn jîdî içùn kentü elî ilé mihimmât (3) tertíp ejledíki, ó zamanîn hatunlerindè bû devi- (4) rîn hatunleri gipi kibîr vè yururièt jîdî idî. (5) ´İmdi bitùn suvarî vè bijjadè asakiri mevcüd (6) oldulâr, vè hépisininde elbiseleri bîr idî Sizefrî (7) bejjîn başında óbirlerinden zijjadè fâkat bîr cı- (8) yâ vâd idî vè cümlesi amadè oldukdâ, Sizefrî (9) kendî hanesinin dahî húsni tedbirini sırasına (10) gojjub, kideceji andè Jenovéfa mabejjîn otasın- (11) dån kılıcı vè mızrayı alub, ó vaktin suva- (12) rilerinin tarzî ér ehlinè teslîm ejledî, éy mehab- (13) betlù jjarîm ál bunlari zalimè arslân halimè (14) kuzù olásın, Alláh jjolunù açık vè kılı- (15) cını keskin vè edulerini teskin ejlejjüb, tüz (16) eldèn avdetinizi nasib ejlesin dejjüb, bîrden bu- (17) nù dèr ayüş itdikdè, dilî dutulub ljal kesil- (18) di, vè nelerdèn sônra aklını başına toplajib, (19) áh muhib jjarîm áceb şù dünjja gjözleri ilè (20) seni bîr dahâ gjörmeklijè Alláh beni nayil ide- (21) cékmi dejjüb aylemeje başladı isè, Sizefrijé (22) teesir iderèk ó dahî gjöz jjaşlari ilè, éy nazlı [13] (1) Jenovéfa teesüf çekme Allahın keremi ilè hiç (2) bîr kímse üzerimize yalebè

idémez, vè ínşallah (3) tiz eldèn jine biri birimizè nayıl olúruz, vè ha- (4) nemiz vè çiftlikjatımız kumándasını sadik bîr (5) kulumuzà emanèt ejledim, héman Allahın (6) nazarında olásın, sanà méili muhabbetim çok- (7) dur benî aklındàn feramüş bujjúrma, Allahà (8) sıbariz itdım sizi, doadàn unútmajin bizi de- (9) jüb aláyile jiolà revàn oldukdà, Jenovéfa dahî (10) máan berabèr kaljà kapusunádejin çıkarî (11) verdi, vè óndà biri birinè sarılaràk vedalaşdılar, (12) vè Sizefrî akàn gîöz jjaşlarını Jenovéfadàn ni-(13) hàn itmek için jüzünî ortub birdèn jjörü- (14) jış itdi isè, asakîr dahî muharebè borularî (15) çalaràk arkasına düsüb acelè ilè gitdiler, (16) vè Jenovéfa ehaliyi sayirè ilè melil meesùn ge- (17) rujè avdèt idüb hemàn bîr odà içinè kapandı, (18) vè ér ehlinin selameti için cenábı hakkà ni- (19) jjàz ejlemèkle meşyul olub, ó giün merákı (20) kesiresindèn ayzınà zérrece taàm kóymadı. [14] (1) ÜÇÜNÇÜ³⁶ FASIL (2) Sizefrî báy seferè kitdikdèn sónra nazenin Jenovéfa (3) véfa jèk basınà kalüb, bè hèr sabáh ekkisía- (4) jja kiderèk hàk huzurindè ér ehlinin say selim (5) avdeti için doà vè nijjáz itdikdèn sónra sarayinè (6) avdèt bîrle işi ilè meşyul, vè hèr káçan ér ehli (7) hatırına keldíkce girjjan olub, akàn kîöz jjaş- (8) lari kerkjahindè işlediği elvàn renk nakışı is- (9) ladırdı, vè çábeca défi yam için etraf vè (10) eknafdàn fakír-ul-fukaranin név civàn kız- (11) larını başına tecemmî iderèk kîmine nakış kî- (12) mine dikış talim ejlediği jerdè, kîújja bîr mual- (13) lími mahsúz tarzı ahljakijè tevarih vè hikja- (14) jelèr nakl idèr idí. Vè bîl zàt evlâd aşıklısı (15) validè misillü fukarayı beldeyi zijjadè sevîp, (16) hastalarına zijjarèt vè derecesiz himmèt vè ianè (17) idèr idí, vè zijjaretinè vardıyi hastalar bunun (18) taltifindèn maylúb olaràk istimalî kîuç mali- (19) licleleri dahî mesrúren kabúl iderèk, tiz eldèn [15] (1) sayalirlar idí. Vè bunun indindè hèr bîr işsiz (2) olàn fukarà iş bulub, déshal ücretini alır (3) idí, vè bè hèr akşam ibek ejirmèkle meşyul (4) olur idí, vè huzmetkjar vè halayıklarındàn hiç (5) birisinin muayyiri úns vè ahljak hareketè cüra- (6) tî olamaz idí, vè hanesinin hèr bîr şeyini bù (7) tarz ilè nızamına vâz itmîş idí. (8) Émma.... Sizefrî bejin úmúri maslahatına (9) nazir vè vekili harc taajin idib kitdiji bendesi (10) ýól nam bîr hüsninè malik zàt olup hâl búki (11) zijjadè hijjanèt vè lanèt mürayi vè namkîör vè (12) zamirsiz, vè Allahdàn korkusúz insandàn haye- (13) siz bîr

³⁶ Büyük karakterlerde ü <öv> yerine U <OY> kullanıldığı için kelime metinde OYTYOYNTZOY “uçunçu” şeklinde yazılmıştır.

edepsiz makulesi idi, hatta fakat mera- (14) minin icrasina çalisub, harekatini islâh (15) itmeje vazife idinmez idi. Bù³⁷ melun ʔol ayasi (16) Sizefri kitdikden sonra, derecesiz hokjüm hokju- (17) metè samil olub, zatindanda sefaata nayil ol- (18) duyi içun, jevmije ayasidan zijjadè takip (19) takisdirip ve kendune çeki düzen virerek süs- (20) lenib, héman bazı refiki sefaat nev civanler ile (21) zavki safà ve iş-u-işret ile meşyul olub, (22) ziri destine amanet olunan emlak-u-esjjiayi süyü [16] (1) istiyimâl ile sarf ider idi, ve ayasinin sadik (2) benteleri ve kendunin eski kapu joldaslarina (3) bet muamelè idub, rizk ve nafakelerini dahî (4) kesmiş idi. (5) Bù³⁸ melun evvel emirdè ehli irz ve nazik ha- (6) nimi Jenovéfajja zijjadè yitikad ve ihtiraz ve (7) cáht-u-ğayrétle huzmet idub, ani memnun (8) itmeje çalisir idi, ve huzurine çikub mü- (9) kjalemè itdiji vakit gjözleri jerdè utanarak (10) cevab verir idi, méjer bù usul ile mazmum (11) efkjarini ve müsibèt aşk-u sevdasini bundan (12) nihân itmek ister imiş, hasılı kelâm aşkı mez- (13) mumesi yalib kelib, sabrà tehammulî kálma- (14) mákle, sevdà kenduni kjör idub, ó derecè ehli[i] (15) irz olan hanimine gidî edepsiz makulesi! utanib (16) arlanmadan ve gjörduji naami niyemeti unudarak (17) müsibèt aljakasini aşikjâr birle bazı mertebè (18) mücipsiz teklifatde bulundú.(19) Jenovéfa min yayri meemul bù jezidin bù mi- (20) llü takririni işitdiji saat, akli tepesine sı- (21) zira jjuub, vây gidî hınzir sémisin banà bù (22) teklifi iden, jikil bundan ljanèt gidî seni gjöz- [17] (1) lerim bir dahî gjörmesin, ve bundan boyle senin (2) bù misillü teklifde bulunduyunu gjörürsem (3) vallahil azim ve billahil kerim söyle iderim (4) böyle gidirim dejjub hem ovud nasahat hem gjöz (5) dayi verdi isè, hınzırin olan akli tãri mâr (6) olub, ó derecè azdiki hatta zevalli Jenovéfa- (7) nin canina kãst idub, ani telèf itmeje gurdú. (8) Jenovéfa isè bù melunun bù meramini idrak (9) idub, böyle bir edepsizin duzayindan helàs olmak (10) içun, derhal Sizefri beje bir mektub tertibi (11) ile vukuu halî ve namussüz ʔolun nà beça (12) hareketini bit- tafsil ifade ejledi, ve Sizefrinin (13) én sadik bendelerinden ve ʔolun adulerinden Drá- (14) kôn nam kimesneyi máhvice çayirib tiz elden (15) şü mektubu bir emnijet adem ile

³⁷ Büyük karakterlerde ã <b> yerine Π <P> kullanıldığı için bu kelime Πù olarak “p” ile yazılmıştır.

³⁸ Büyük karakterlerde ã <b> yerine Π <P> kullanıldığı için bu kelime Πù olarak “p” ile yazılmıştır.

Sizefrijè ula- (16) ştır, ki şù rezil herifî benim başımdàn dèf etsin (17) dejiüp mektubù elinè vireceji saàt, méjer (18) hınzir Ƴòl keyfijetì bıl idràk karayollamaddà (19) olmáyıle, birdèn elindè bîr hárba ilè dàrb içerù (20) olub, hárbayı sáldıyı andè zevallı vè sadık (21) Drákonu Jenovéfanın gjözlerì onündè úzadà (22) koydú. [18] (1) Vè Jenovéfa bù zuhuratì gjördükdè, zijja- (2) dè hàvf itmékke ún idub, héman ondà bajıldi (3) kaldì vè bitùn saraydè vè etrafdà olanlâr ü- (4) nünè sejirdip, nè kjiörsünlerki, Jenovéfa bîr ta- (5) rafà uzanmış bihüt jiatijjor, vè zevallı Drá-(6) kôn öbir tarafdà kanlarà beleníor, vè nédir bù (7) keyfièt dejiù suàl itdiler isè, ó jezid Ƴòl fur- (8) sàd bulub nè olacàk, işte bù hanımımız (9) olacàk namussüz Jenovéfayı eféndimiz Sizefrinìn (10) ırzınà muhalifèt ketirir ikèn kjiörüb teaşukù (11) olàn hınzir Drákonu kàtl ejledim, dedì isè eha- (12) lî Jenovéfanın ahlijakını zatındàn bilméjile (13) iyítimad ítmediler iséde, ásil maddè nè olà dejiù (14) teecüb iderlèr idí. Vè ó melùn Ƴòl aƳasınìn (15) zijjadè Ƴazepli olduyunì bilip, ilk haberdè (16) Jenovéfayı kàtl ejlè dejiù emr ideceji maljumi (17) olmáyıle, dérhál bîr Tatàr çıkarub, ehlin (18) Jenovéfa söylè ırızsızlıkdà, vè böyle namus- (19) suzlukdà dutuldù nè emrin olur dejiù ifa- (20) dè ejledì, vè zevallı Jenovéfayı ó beldenìn én fenà (21) zintanına mahbùs ejledì. [19] (1) DÖRDÜNCÜ³⁹ FASIL (2) Sízèbury şehirindè máhsus müttehimlér mah- (3) bús olmak içün kjiunahkjarlâr vé biçarelér (4) gülesi namì ilè bîr mahbés var idì, vè zevallı (5) Jenovéfa ondàn hér kaçan geçdikce galbì ür- (6) kjiüb tüjlerì dikèn dikèn olur idì, vè sebebinì (7) bilmeksizin kalbì zijjadè mayzùn olur idì, işte (8) bú mahbesè zevallı gişì mahbús oldu işbu (9) mahbeşin tabanì mermèr vè çàr etrafi kjargir (10) olmak hasebì ilè zijadè nemlák idì, háтта divar- (11) lerindèn kéma kjan nèm tamlajíb vè gjünèş vè áy (12) şavki almáz derecè zijjadéde karanlık vè dib (13) derin olduyundàn, én fenà mezàr bundàn mak- (14) bul idì, vè kjüflenmiş dimür penceresinìn bas- (15) lanmış camlarındàn içerù teesir idèn bîr mik- (16) dàr şavk zevallı Jenovéfanın hiç bîr işinè jja- (17) rámajjub, fákat ó mahbesin nè mertebè ezijet- (18) lù vè korkulú idujinì fèhm itmesinè jjardim (19) idèr idí. [20] (1) İmdi zevallı Jenovéfa íbtida sírma ilè (2) aamál şiltè vè jjustıklâr üzerindè rahàt idér- (3) ken şimdi şiltè jerinè bîr mikdàr ót vè samàn ü- (4) zerinè

³⁹ Büyük karakterlerde ö <ö> yerine O <O> ve ü <öü> yerine U <OY> kullanıldığı için kelime metinde ΔΟΡΔΟΥΝΔΖΟΥ “DORDUNCU” şeklinde yazılmıştır.

brayılmış, vè başkà taamì ólmajjub fá- (5) kat bîr mîkdâr sù vè bîr parçà sîjjàh vè ku- (6) rù arpà ekmejjì olmáylè, acíkdíkca gjòz (7) jjaşları ilè isladîb jèr 'idî, vè éjer Alláhu (8) azımışán hazretleri kendunî sevenleri múcer- (9) ret térk ítmejecejjini bílmejjib, umudini gátt (10) 'itmîş ólsá 'idî, élbet tîz eldén teléf olacáyıdı, (11) hál búki cenábı hakká galbí bitùn olúb, ó (12) nemli mermerlerin úzeriné dîz cökerék nazîk el- (13) lerini semajé toyrù uzadîb bér véchi atî ni- (14) jjazé durdú. (15) « Éy kîmsesizler kîmsesi vè oksuzlèr atasî Rábbi Al- (16) lahîm bú carièn yerin dibindè mahbùs olúb andèn sanà (17) avàz idérim, jèr jjüzündekî insanların hiç birisinin benim (18) derdimdèn haberî jjókdur, dökdüjjim gjòz jjaşlarını vè (19) ahuzarımı işbu zıntandà sèn hèr jerdè hazîr nazîr pu- (20) lunandàn başkà gjörèn eşidèn jjókdur, sevkilî atalarım (21) kızlarının çekdijjî mihnetdèn bî habérdirler, arzulù ér (22) ehlim bendèn uzákdır, vè sendèn başkà hiç bîr jjardîm vè (23) imdadımà sejjirdecèk dostum jjókdur, sénki jja Rápbim [21] (1) gudretin ilè işbu mahbès kapularını gjüşàd idebilîrsin, (2) tèrk ítme bèn cefakjâr halayımını vè sendèn başkà umidîm (3) ólmadıyı içün beni umidsizlikdè brákmajjub, merha- (4) mèt vè imdàt ejlè éy kerèm kjaní » dejjú. (5) 'İmdi Jenovéfa bú doadán sónra basretî bay- (6) lenîb áslan aylejémedi, ílla fákat merák bah- (7) riné yárk olúb, ó bulunduyù mahallî bîr (8) nazár 'itdî 'isé. éy váh! éy váh! ácap dünjjadá (9) benim gibi biçaré vármiki? dayın cobanî bendén (10) iftihárdır báy zadé jeriné bîr fakîr çobán kızı (11) olsáydım, élbet dahá rahát ólacak ıdım, éy (12) váh! ártık dünjja baná harámdır, áh! cüm- (13) leje şuulè virén kjünesin şavkıntánda mahrim (14) kaldım dejjüb, meraklanîr 'ikén firjât basub (15) aylemenin úzeriné, dérhál aklını başına top- (16) lajjîb, éy váh! bèn né 'idîorum? tövbelér tövbesi (17) ólsün jja Rápbî, taksiratımı áf ejlé, şimdèn (18) gerù gjüneşim vé tesellám sénsin, vé kaçen ha- (19) tırmá gelîrsen merakım déf olúb, galbim su- (20) rùr vé canım lezîz tesellî bulùr dejjù za- (21) tını düşünürken. (22) Vatanındàn çıkub atalarındàn ayrilecejjî (23) esnadá ó ehtijjâr ruhbanin söyledijjî kelamlár [22] (1) hatırına kelmék 'ilé, éy faziletli Rúhbán şîm- (2) di 'idrâk 'itdîm senin baná peyyamberlik 'itdijjin 'if- (3) tiharlıyı éy kızım Jenovéfa teesüf ítme en- (4) camin selamédir, bîr takim cefadán sónra (5) dükenméz sefajjá nayıl ólacáksın demîş idin, ol- (6) dúki bú mahbès rencidesindèn sónra selameté (7) çıkacáyım, amán Tánrım élbet şù mahbùs (8) olmám dahî senin emrindir, vé hér haldé encamî (9) hayırdır, vé çekdijjim

cefalár saná olán míjli (10) muhabbetimîn isbatídır, vé bú mihnét baná (11) eyilik 'iséde, faydesinî gitdíkke áncak 'idrâk 'idebi- (12) lecéjim, 'inayéti 'illahién cábeca tatlıjî acî (13) 'ilé aljudé 'idér, vé 'işbu cilvelerinî surúr kâlb (14) 'ilé kabúl 'idúb, saná teşekkür 'iderék adule- (15) rîm hakkındá sitém 'ítmejecéjim, sên jjá Râpbi (16) né gïöné minasîp gïörúnsen oylé 'işlé, vé sên ü- (17) zerimdé nazîr oldúkca, düşmên üzerimé yalebé (18) 'idémez dejjüb galbî rahát 'itdî, vé gïújja 'índi (19) hakdén bunùn galbiné bîr esrâr sedá gelîb éy (20) Jenovéfa! yám jéme cesûr ól sên háyluce mih- (21) nét vé rencidé dahî çekecéksin, émma bilésinki (22) Alláh üzerindé nazîrdir, vé dáyim senî yayırb [23] (1) cefanî sefajè, merakînî ferahé tahvîl 'idér, (2) sên şimdiki haldé 'insân gïözündé hòr öldün bîr (3) kurû 'iftirá sebebiné, émma vakît gelecékki (4) senín methelín vé kabahatîn ólmadıyı gïünés (5) şavki gibî parljajácakdır, demîş gibî, galbî (6) rahát 'idúb hálî beruşanietinî unutdú, vé yaf- (7) lét basúb tatlı ujukujjá vardí. (8) Zevallî Jenovéfa çòk aylár mahbesdé tevkîf (9) olunúb jezíd yoldán başkasınî jüzünî gïör- (10) méz 'idí bù merhametsíz zalím ará sırâ Jenové- (11) fanın jjanıná varúb, éjer baná meyl 'iderék me- (12) ramimî 'icrá 'idersen, senî mahpesdèn vé ezijét vé (13) rencidedén helás vé azád 'idúb, 'ibtidaki şán-u (14) şöhrét vé mertebené jîne erdiririm dejjü mucipsíz (15) vadlér 'idér 'idí. Jenovéfa 'isé buná bét muamelè (16) idúb, éy utanmáz vé namikjör yöl, Alláh hu- (17) zurundâ namussüz olmkdân insân indindè gïü- (18) nahkjâr kijas olmasınî makbûl gïörürüm, (19) ırzımá muhalifèt ketirmekdèn isè, ölmesî dahî (20) evlâdır, 'işte sènde bènde buntáyız, elindén kelenî (21) ardá brákma, sên benî oldürmekdén başká né 'ide- (22) bilîrsin? ó 'isé benim 'indimdé ırzımá leké ketir- [24] (1) mekdén dahî makbúldur, 'işte sinemî açdım mért (2) gibî durújorum, éjer zamirín sanâ ráy verîrse, (3) çek kılıcî sát paré ejlé benî demîş iséde, (4) hınzîr yöl buná merhamét 'idecék jeriné, dahî (5) zıjjadé kızîb 'ifrid oldù, ártık múcerret senín (6) teléfi nefsin 'ilé tesellâ bulacáyım dejjüb, (7) ondán jikildi kitdí. (8) Jenovéfa hamilé kalmîş olúb, Sizefrî báy se- (9) feré kitdijindén üç áy sonra hamilelijî bejján (10) ólmuş 'idí, 'imdi mahbesdé ejlenîr 'ikén mevlúd (11) vaktî kelîb, bîr kâç gïün ayri vé sızıldán (12) sonra éncam bîr óylán evladî mevlúd ejledí, (13) óylé bîr mahaldéki. né bakari vé néde yayretil (14) kjüderî vár, vé ebesíz mamısíz, vé levazimátı (15) mahsusenín eserî ólmaksíz. (16) 'İmdi mahsiminé sarılarak gél kúzum 'ikí kjö- (17) zúm, zevallî evladım

zevallì validenín ku- (18) caklarínáki ki sení bayríné sarúp kızdırsın, (19) bîr eskî urúbası vé lehúsalık esnasında lju- (20) zumí derkjâr ólúb, fukaralardá dahì múcer- (21) ret bulunán paçávura parçası dahì jjók ki (22) sení kundaklajíp muhafazá ejlesín.

[25] (1) Hayíf sanáki gjözlerini íbtida bú misillú (2) zındandá açdın, jjazík sanáki, validenín zérre- (3) ce jejíp súd ketirecék taamì jjók ki sení bes- (4) lesín, áh kjözúm nurí, tatlı evladım, boylé (5) nemlák jerdé sên násıl jjaşajjacáksın, beşijín (6) soşúk mermér ólacák, kidí Allahındán bula- (7) cák zalím Ÿöl bú suçsúz mahsím saná né (8) kjötülúk itdíde kíymadan böyle rencidé idíorsun. (9) Vé Ÿolá refík olán hınzırlár né zalím zatlár (10) imiş ki ónlar bári merhamét ítmejorlar dejjúb, (11) aváz ejledí, vé Ráppinin keremí hatırına kélme- (12) jjuşp ümidiní katt itsé idí, élbet teléf ólaca- (13) ını şühhé jjók idí. Éncam kalbiní Allahá (14) bitún idúb, éy kerém kjaní Ráppi bú mahsimí (15) banà ihsàn bujjuràn sénsin, vé élbet hıfzını (16) sên yayıracáksın, vé bú mahsím seníndir, émma (17) hayíf banáki bunù bîr Ekklsíajja gjötürüp (18) müteammît (vaptıs) idémez isém! hêr nè hálise (19) sên jjà Rábbı hêr yerdè hazır nazırsın, vé sanà (20) muhabbeti olanların intindè Ekklsía dahì (21) mevcútdur jjà níçun bîr zât bulunup bú (22) zevallì mahsimi dútmasın? níçun bîr Pappás [26] (1) bulunub bunù vaptıs ítmesin, áah! nè çarè (2) bunları temámen bèn icrà itmelíjim dejjúb, (3) içmesi içün ketirdikleri sù kıasesini elinè aldı, (4) vé éy terahùm kjanı Rábbı işte bú mahsimi senin (5) azizlerdèn aziz ísmi şerifinè takdım idérim, ártık (6) bunù muhabbetin vé nazarınile korujjúb bizı (7) kjünahdàn helàs idèn vé sevkilí oylunù bunà (8) maljúm vé aziz vé azim 3 sufatdà bîr Allah- (9) lıyà muti, vé cümleje muhabetlü ejlejesin, (10) eşid jjà eféndi bú nijjazımı vé kjöz bebeji kibı (11) hêr kazadàn esirkè, vé bèn dahì validelik zimmeti (12) üzrè, hêr tehlikedèn müktedir olduğum kadàr (13) esirkejecéjim, vé bú ihsanını jedimè teslim (14) olunmuş kıymetlü amanèt kibı korujjacayım, (15) vé mádemki bú mahsím mihnèt vé meşakkát ara- (16) sında mevlud olundù, bú ecildèn Rahılın (17) evladı misillù Mbenòn taabır idecéjimki, Mbe- (18) nòn dimèk İbraníce mihnèt evladı dimékdir de- (19) jjuşp 3 kerrè başındàn asağı sù dökdi vaptıs (20) itdì, vé ismini Mbenòn tsmijè ejledí. (21) Jenovéfa mahsimi böyle vaptıs itdikdèn sónra (22) bojjün bayını çıkarup dizleri üzerindè kun- [27] (1) takladı, áh nazlı evladım işte senin ártık (2) jjatayın búdur dejerèk, sónra ó jjanındaki si- (3) jjàh vé kurù

arpà etmejinè nazàr iderèk, áh ze- (4) vallì evladìm iştè bû kurù etmékdir, émma (5) kayid étme cefakjár validenìn kjòz jjaşları anì (6) jjumuşadır, héman Allàh teálja nazàr etsìn (7) bunù mubareklesinde vefàt ítmejelim dedì, vè (8) éncam etmeji çijnejip çocuyùn ayzınà verdi (9) sùd jerinè, vè bîr kjùn jîne mahsìm tizlerindè (10) üjjúruken Jenovéfa jüzünè muhabbèti ke- (11) sirè ilè nazàr iderèk, derúni kalpdèn áh-u-zàr (12) itdì, vè amàn éy tánrım böyle bîr zintandà çiçek (13) olsà bîrden renkinì soldurùr, jjà bû zevallì (14) mahsìm nâsıl jjaşasìn, amàn jjà Râpbım na-(15) zàr ejléki telèf ólmasın, zıra bunù nefsimdèn (16) zijjadè sevèrim, sèn jjà Râbbı Isayía peyyambèr (17) vasıtasi ilè, hiç bîr hatùn muhabbeti kendù (18) evladì vè torunundàn dirij idèr unudúrmu? (19) bû unutsà émma bèn unudámam dejjù rivajèt (20) bujjurmúşudun, élbet bendèn zijjadè sevèb (21) korujjacáksın dejjù bölèndi avàz itdì isè, (22) mahsìm ujjanib validesinè bakaràk külüm- [28] (1) sümeje başladı, vè Jenovéfa dahì birdèn bunù (2) sinesinè sarup, áh nûri didem, şù hâli peruşa- (3) nietimizdèn yafıl olaràk, kjülümümèn banà (4) háyluce tesellì virüb, teesuf çekme éy vali- (5) dè, bizì hàlk tèrk itdì isè halik nazàr idèr dejjior, (6) dériken bîrde[n] mahbès kapusù açılıb hınzır (7) Ÿòl keldì karşusinè durdù, vè jjanınà jjakìn (8) varüb, éy Jenovéfa senìn muanitlijin àrtık te- (9) hammùl olunmazà vardì, kentunì yayırmázısan (10) bári sù sabì mahsimi acın, vè soylè bılki, éjer (11) jîne beyhudè éhli ırızlık taslajjaràk banà (12) meyil itmèz isèn, vallahil azim seni mahsimin ilè (13) berabèr kàtl idecèjim dedì isè, Jenovéfa birdèn (14) ajjayà kalküb, éy namussüz Ÿòl senìn mucip- (15) siz hahişinè meyil idüb, dünjjadè hecìl vè ahı- (16) retdè muazzèb olmaksın isè, kanım katlım ha- (17) ljal olsun, benim telèfi nefsimle neşşejjâb (18) olub rúzi kijjametdè cevabın virésin dejjüb (19) jjonünì otè çevirdikdè, Ÿòl hırszındàn taş kesi- (20) lıp, yazubanè bakaràk hósundu dedì jikıldı (21) kitdí. [29] (1) BEŞİNCİ⁴⁰ FASIL (2) jîne ó gjùn gicenìn nısfındà Jenovéfa iştídiki (3) mahbesin benciresi usul ilè úrulup, kendunì (4) ismi ilè çayıríorlar, şöyléki, sevkilì hanımım (5) üjjújjormısın, jjóksa üjjanıkmısın? éy vâh (6) nè kèmm haberlèr getiríorum sanà vè nè derecè (7) cijèrim sàt parè olduyunì vâsf idémem dejjù. (8) Jenovéfa pèncereje varüb sèn kimsin dejjù (9) suâl itdì isè, bèn fukarà diyebanınızın fakir (10) kızì Vértayım,

⁴⁰ Büyük karakterlerde π <b> yerine Π <P> ve ó <ş> yerine Σ <S> kullanıldığı için kelime metinde ΠΕΣΙΝΔΖΙ olarak “p” ve “s” ile yazılmıştır.

sízki benim esnáyi hastelijimde tız (11) elden eji olmama hüsni yayrèt bujjurmusu- (12) dunuz, ve bù eyilijnizden dolajı sizlerden zijja- (13) de memnùn olub derúni kalbdèn mehabbetim ke- (14) sır olmaikle, sizlere dejjunimın bedelinı edà su- (15) retindè vakti ilè soylè bür bèt habèr vermejè (16) keldímki, ó hınzır Ƴòl bù gicè seni múcerret (17) kàtl itmeklijè nijèt ejlemış, ve beldemizdè soylè (18) tavatür oldúki, ér ehlin Sizefri beyimiz edepsız (19) Ƴolùn jjazdıyı iftiralerè iytimàd itmèkle bù (20) babdè mahsímde benim dejjıldir dejjù máan katli- [30] (1) nizi émri fermàn bujjurmüş, ve bù ecildèn je- (2) zid Ƴòl bù gñùn sabahdàn iki cellàt tertib (3) itdi bù gicè seni mahsimin ilè kàtl itmek üzrè, (4) ve bèn kulaklarım ilè işitdim, ve hèr kèz hane- (5) lerinè çekilip, ortalık sukjüt oldu isè, ken- (6) dulijimdèn sejjirdib sanà habèr vermejè keldímki, (7) sanà olàn teşekkürümü takrîr idub, sendèn af- (8) lik alajım, ve bür vasjetin vür isè émr idin (9) icrasına devàm idecejimè şübhe ítmejerék, ve (10) vakit kelecékki şù hakkınızda bî yayri hakk (11) olàn iftiralerdè methelin ólmajjub suçsüz (12) idujini isbàt idecejim dedi isè, Jenovèfa hav- (13) findèn ditrejerèk aylemejè başladiki, böyle tız (14) elden telèf olacayını ummàz idi, hásılı ak- (15) lını başına alub, Vértajja ricà iderèk, bür (16) mùm bür divit kalèm ve kjayid ketirtidkè ér (17) ehlinè bèr véçhi atı bür mektüb jjazdı. [31] (1) « Muhıbbi valja şanım vé surúri kalbim (2) olàn ér ehlim Sizefri bèy hazretleri íz-zu afi- (3) jetdè pér devàm olásız ». (4) « İşbu muhabbetnameji nihayèt olaràk zintanın sovuk (5) mermerleri üzerindè zátı eféndime bít-tahrîr irsàl ejledim (6) isède, anı okujjacayınız esnadà, vicudim kabirdè türàb (7) olmuş olacayına şübhem jjókdur ». (8) « Cúmlenin galbini Alláhi azım-us-şàn hazretleri bil- (9) mékle aleyhimdè vukuù bulàn iftiradàn zérrece methe- (10) lım ólmadıyı içün rúzi kijametdè hakk divanına leke- (11) siz çıkacayım, ísmi İlahijè ánd iderèk, bîrazdan dèfn (12) olunacayım kabirin ayzi kenarında dahı lekesiz oldu- (13) yumù ikrar iderim, áah muhib eféndim bilirimki kurù (14) iftirajja aldanib, beni evladın ilè beraber kàtl itdirdin, (15) ve bù sebebdèn sanà zérrece hatir brakámam, ve beni zi- (16) jjadè sevdijin maljumùm olmayile, élbet iftirà idujini (17) fèhm itséydiniz, telefime fermàn itmézidin, áh sevkilì ehlim (18) vakit kelecékki benim suçsuzluğumù ve jezid Ƴolùn (19) melunluğunù idràk idecéksin, ve ó andè umidsizlijè dü- (20) şüb, bendèn muhabetinì tèrk ítmejesin, násilgi bèn sendèn (21) tèrk ítmedim isè, ve benim katlim hakkında kenduni suç- (22) lù bellejib kjücendim

kijjàs ítme, zíra kabahàt senìn (23) dejjıldir, ílla cenábı hakkın hikmetindèn suàl olunáma- (24) jıacaıyı misillù bélki búda kusurlarıma bedèl émri il- (25) lahídır, muhapbetlù ehlím nijjáz idérimki bundàn böyle [32] (1) birin sözünì işidib, ikinin şeraatinà hakım olma, vè takrı- (2) rinì eşitmeksiz hiç bür kimsenin murasalasınà kalèm ba- (3) tırma, benim katlím hususundà çok kabahatın jjók (4) iséde, dürlù faziletler icrasì ilè hüdadàn mayfirèt (5) matlùb itmekdèn vè ibadet ilè tesellì olmadàn dür olma (6) senín ilé ártık dári bakadà görüšecéjiz, vè benim suç- (7) suzluyumù vè evlâd ásıl evladın olduıunì ondà idrâk (8) idecéksin, vè ondà zérece düşmân buyzundàn havfimiz olma- (9) jıarak, istirahat ilè müddét-u-kjüzâr idecéjiz. (10) Bèn⁴¹ ártık bür saattedàn sônra seyahatì temàm idecéjim, (11) vè sôn borcumù edà itdijimè müteşekkjür olarak vefât (12) idérim, vè ahèr nefesédejin sanà sítkı muhapbetimdè kusur (13) ítmeyerek, vè cenábı hakkà nijjáz idérimki, iftihâr kjünle- (14) rimizdè banà kjösterdiğün mühapbetin mükjafatınì zatinizè (15) mebzül ejlesín. Vè ricà idérimki zevallì atalarımì u- (16) midsizliklerindè brákma, vè dáyım evladları makamında olub (17) benim vefatım içün tesellà ejléki merâk ítmesinler, áah (18) vefatımın saati ankarıp olmayıle anlerè bür kittà sukkà (19) jjazmayà vaktim jjókdur bári suçsúz vè lekesiz idu- (20) jimì vè oleceğim saàt dahì bunları hatirimdèn çıkárma- (21) dıyıımı ifadè ejlé. (22) Sakın yazebè kelípde talihsiz Ÿolù kâtl ídin déme, (23) ílla benim gibi sènde áf ejlè, vè hatırında olsunki sanà (24) ricà idèn Jenovéfadır. (25) Benim⁴² methelím ólmadıyı içün, hoşnutlúıyula vefât (26) idíorum, vè hiç kímseje kjücenkilijim jjókdur, fâkat ri- [33] (1) cam búdurki, benim jjúzumdèn hiç bür kímésne teedib o- (2) lúnmasın, vè bür yaatrè kân dökjülmesin, vé bení kâtl it- (3) mejè taajın olàn cellatlarıda áf ejlejüb, famíljaları- (4) náda húsni nazâr ejléki, zíra emír kulù idilér namussüz (5) Ÿolùn kâtl itdiğì Drákön, bendelerin arasındà én sadik (6) vè én huliskjâr idì, dül kalàn avretinè merhamèt idüb, (7) oksüzlerinin atası olásın, zíra eféndisine sadakatì sepebin- (8) dèn vefât ejledì, vé oıunù babasının

⁴¹ Büyük karakterlerde π <b> yerine Π <P> kullanıldığı için kelime metinde Πèν olarak “P” ile yazılmıştır.

⁴² Büyük karakterlerde π <b> yerine Π <P> kullanıldığı için kelime metinde Πεμù olarak “P” ile yazılmıştır.

mesnedinè taajîn (9) ejléki, cúmle alèm, bì yáyri hàkk telèf olduyunì idràk (10) ejlesîn. (11) Íşbu muhabbetnamemî hamîl olàn kızın mükjafatî (12) maddesinî reyinizè ihalè idérim, vè bilésinkî, cúmlesi namus- (13) sùz Yolùn yazebindèn hàvf iderèk, semtimè oyrajîb, bîr (14) kurù tesellà virmejë cesarèt idémediler, fákat, bù sa- (15) dik kız cesarèt ilè jjanımà kelîp benî müteşekkür ej- (16) ledí áah, nè dejejîm hemàn moammèr olásın! » (17) Kapirédejîn sadakatlù aylalîn (18) JENOVEFA. (19) Jenovéfa íşbu mektubù kîz jjaşlari ilè (20) jjazùb temàm itdikdè, Vértajja teslîm idùb, (21) saklà bù mektubî, vè hèr káçan er ehlîm Si- (22) zefrî béy kelîr isè, kendî ellerin ilè kendù elinè (23) teslîm ejlè dejjù vasijèt ejledî, vè sônra ker- (24) danında asılı olàn bîr dizî mücevheratî çı- (25) karùb, bunùn sadakatinè, vè dökdüjî kîz jjaş- [34] (1) larınà mükjáfaten hedijè ejledî, ál kızım Vér- (2) ta bù kerdanlık ilè çejizini düzèsin ki háylu- (3) ce kurùş kesèr, vè bèn nikjàh olduyùm kjün- (4) dèn berî er ehlimin ermaani kibî boynumdàn çı- (5) kármamış idim, éy Vérta hiç dünjja malinè (6) kjüvenme, ílla dürlù fazilèt icrasî ilè ebé- (7) dil omrù kèsb itmejë yayrèt ejlè, bendèn ornèk (8) ál, vè hatirindà olsunki bù kerdanlıyî bîr (9) vakit hanımın takınırídı, vè şîmdi kılıçdàn (10) kidíjor gît ártık kızım, iki elin eyilikdè olsun, (11) vè bèn ártık hàk divanına durúp dári bakà (12) için tedarîk olacáyım, vè Allàh hèr haldè (13) bè hèr mahaldè imdatcîn olsun dejjù övùd (14) nasahàt virüp péncireyi kapatdî, ibadèt itmejë (15) başladı. (16) ALTINCI FASIL (17) Vérta Jenovéfanın jjanındàn ayrılır ayrıl- (18) màz mahbès kapusù açılıb, içerù iki mü- (19) sellàh adèm kirdî, birisî kılıç, vè ó pirî fanòs [35] (1) dutàr idî zevallî Jenovéfa bunlari kjördükdè (2) peruşàn aklî tári màr ölüb, havfindèn ditre- (3) mejë vè acèl terî dökmejë başladı, vè cenábı (4) hakkà derúni kalbindèn défi belà défi kazà için (5) nijjàz idèr ikèn, cellatlàr bunà bèt sès ilè (6) kàlk bakalùm ál çocuyunúda arkamızà (7) dùş dedilèr isè, Jenovéfa birdèn ajjayà kalkúb, (8) bèn kendimî Allahà vâkf itdîm hemàn şú benim (9) hâli beruşanietimè terahúm ejlesîn dejerèk ço- (10) cuyunú kuçaklağîb arkalarına düşdî, ém- (11) ma bîr tarafdàn lehúsalık zayıflıyî vè óbir ta- (12) rafdàn olúm havfî hasebí ilè sentirèr kidèr idî (13) fanòs dutàn ilerüdèn vè Jenovéfa örtadà, vè kı- (14) liç dutàn arkadàn kidèr idî, vè beraberlerindè (15) bîrde tüylü bojjúk kèlb vâr idî. (16) İmdi ó jèr altındàn bîr mütdèt gitdikdèn sôn- (17) ra, bîr timür kapujja vardıkda, fanosù sö- (18) jündürüp kapujjî açıldárise, alanà

çık- (19) dılâr bîr eliksîz vè ormanlık bojjük derè jja- (20) nında. (21) "O gicè havâ asudè, vè jıldızlâr parlâk vè (22) mâh berâh olûp, hâsılı bîr hòş gicè idî, vè [36] (1) serîn serîn ruzkjâr teneffûz idûp, ârtık kîş (2) mevsiminîn ankarîp iduyîni îşarèt idéridi. 'İmdi ó (3) ikî celatlâr sukutlîjile Jenovéfayi ó çîòl (4) derenîn íç jjuzündè sîk ayaçlık bîr ıssîz (5) mahalinè gjötürdükleri haldè, éy Jenovéfa dûr (6) ârtık senîn seyahatîn bundâ tekmiîldir dîz çîòk (7) bakalûm dedilérise, zevalî itaât idûp bîrden (8) dîz çokdî, vè öldem celât fanoscujjà éy Rózel (9) sèn gjözlerini baylâ, vè getîr bakalûm çocu- (10) yû dejjûp, bîr ajjayîndan havajjà kaldırdî vè (11) kılıcı kınından çıkarûp uracayî saat, (12) Jenovéfaje validelik muhabbèti kesiresi vè hu- (13) susî ilè umidsizlik acayîp bîr kuvvèt virûp (14) bîrden sıçradî, vè mahsimî celatîn ellerindèn (15) kapûp, gjöz jjaşlari ilè semajè toyrû bakdî (16) avâz ejledî éy semavî Pedèr, hòş gjórki jjalınız (17) bèn telèf olajîm vè bû suçsûz mahsimî esirkè (18) dejjû vè celât dahî éy Jenovéfa ârtık bû ha- (19) reketlèr icâp etmez, vè çocuyû nafilè ça- (20) lîşma beyhudè vakîr sârf itmeje vaktîm jjók- (21) dur, hamîl olduğum êmirî icrâ idûp gidecéjîm (22) dedikdè, Jenovéfa aylejerèk, éy karındaşlâr Al- [37] (1) lâh aşkına olsun, nâsıl kıymadan bû suç- (2) sûz vè dahî sûd emmesinî bîlmejen mahsimî te- (3) lèf idecéksiniz, kimè nè itdî, amân él amân bunâ (4) merhamèt idûp benî telèf ejléyin vè bunû ata- (5) larımâ gjötürunki mükjafatè erésiz, vè éjer (6) bû sizè gjüç gelîrse benî bâri şû zevalî mah- (7) simè bayışlâjinki şû ıssîz ormanlâr arasındâ (8) beslejejîm, vè siz hınzîr Yû olûn yazebindèn emîn (9) olmanîz içûn ânt vè şârt olsunki bundân dün- (10) jjà gjözünè gjözükmejejîm, bîlinki sizè aylejerèk (11) ricâ idèn haniminîzdîr, vè sizè nè gjönâ eyiliklèr (12) etdiğîm hatırınızdadîr, vè éjer methelîm oldu- (13) yunî bilîrseniz benî sât parè ejléyin, vè suçsûz (14) olduğumî bilîrseniz níçun kîjjametèdek kalbi- (15) nîzdèn zıkrî hàzf ólmayjacak boylè menfûr ha- (16) reketè cesarèt idésiniz dedî isè, celatlâr bîz e- (17) mîr kulújjuz Allahâ cevabîni Yûl vè Sizef- (18) rî versîn dedilèr, Jenovéfa dahî, âh nâsıl anlada- (19) jîm sizè, Sizefrinîn bû keyfietdèn haberî jjók ki, (20) fâkat hınzîr Yûl mucipsîz hahişlerinè mîjl (21) ítmedijîme nîspeten benî telèfi nèfs itmeje kal- (22) kışdî, amân kârdaşlar, nazâr ídin kîòk jjuzû- [38] (1) néki bû menfûr hareketinizè şahîd ólmamak içûn (2) ây dahî bulût altınâ sipèr oldû, vè bunû (3) cemîy vakitdâ bû haldè gjordúkce döküjü- (4) nîz suçsûz kân hatırınıza gelîp, zamîr sizè (5) deavacı olacâk, nazâr ídin

jıldızlaráki sàt (6) hezàr gïözlér gibi açılup, rúzi kijjameddè (7) ispàt olmak 'içùn bû hareketinizi séyir idíorlar, (8) vè anlerdèn jïokarù bîr adil Allàh vârdırki, (9) ankarîp rúzi kijjameddè kjafféyi cihàn divanına (10) duracàk dejjup, ellerini semajé kaldırdı, vè (11) éy dül hatunlèr vè öksüzlèr Pederî Allahım (12) terahùm vèr şù 'iki celatlarìn kalbinéki bun- (13) lárda ajjâl vè evlât sahibî atádırlar, bîr áz (14) insár étsinlér vè şerîf Euangélionun, «İkràh (15) itdijini yayrijè ítme» bendini hatirlerine getirip, (16) bîr suçsüz valideyi sabî mahsimíyle teléf it- (17) mekdèn ellerini mèn ejlè dériken, Rózer nàm celât (18) ó anè kadàr ayzini açmamışdı, vè dérhâl Kurât (19) Kurât dedî óbir celatà, şù suçsüz vè zeva- (20) lî validenin fikratlî sözlèri canımà teesîr i- (21) dúp, anà acîr oldüm, ártık bû zevalijè ilîş- (22) mejjup, bundà brakalim gidelim, vè éjer sèn hák-

[39] (1) ca kàn dökmèk arzulérisen hınzîr Yoldán layık- (2) lîsî bulunamaz, bû zevalî validè kímseje fe- (3) nalık ítmedí, jjá hatırına getir sèn hastéyiken (4) saná itdijî muavenetlerí! dejjú. Ól vakit (5) Kurât dahî, vazifemdèn hariçdır ílla bû mú- (6) cerret teléf olmalı, zîra bunú bîz brakmış (7) olsák bizî Yól teléf 'i dèr, vè bá husúski bizdèn (8) ispathlık içùn gïözlerini matlûb ejledî dedî (9) isè, bunùn içùn teesûf çekme, benim sevkilî (10) kïopejimìn gïözleri bû suçsuzùn selameti u- (11) yuruná fedá olsùn, vè élbet hınzîr Yólùn gïö- (12) zünü kán bürüjüp zamirî inçè teftişé brák- (13) majjacak, bilírizki bû zevalî ehalíyi beldemizè (14) vè hususî ilè néfsi bizè neçè eyiliklèr itdî, vè (15) suçúda jïókdür, jjá níçun bízde jezîd Yólùn (16) binamusluyundán hissemènt olalím? Kurât (17) Kurât yetişîr ártık merhametsizliji boşlá de- (18) dikdé, áh nè dejejîm, bèn senin kijjás itdijîn dere- (19) cè merhametsiz dejiím, báhusus Allahá ma- (20) ljúmdur şù menfür amelè nè derecè merákıla (21) nijèt itdijîm, vè dediklerine kanárim, hál búki (22) Yól haber alırsa bizî múcerret teléf idér ce-

[40] (1) vabî itdî, Rózel dahî Yólùn işte ojlesiné, bû (2) Allahìn intinté pék makbûl bîr fazilédirki, (3) 'insán bunùn icrasına néfsi kentunî fedá itmék (4) cayı[z]dir, vé háspel icáp Yól haber alup bizî (5) terbijé idecék olúrise, bári kalbimiz salımdır, (6) vé Allahìn bizé vereceji mükjafát bék azím- (7) dir, vé dunjjanìn hér bîr şeyindèn kıymetlîdir de- (8) jjuúp kandırdıkdá, Kurât háyde istedijîn gibi (9) olsùn, vé Alláh bizéde vé bû suçsuzlaráda (10) merhamét itsîn dejjup, Jenovéfayi dîz çökdüji (11) jerdèn kaldırdılár ánt virdilér ondán hiç bîr (12) mahalé çıkmamasına, vé kenduleríde hiç kím- (13) seje bû keyfieti ánmamak üzre kılıç atlajíp

(14) şart itdilér, vé Jenovéfayı bîr sîk ormanlık vé (15) issiz mahaldé brayîp, ayleşerek vedalaşdılar (16) gerî döndülér, vé zevalî Jenovéfa gerék havfîn- (17) dén gerék jîoryunlukdân mahsimî kucaýında (18) bîr ayâç altınâ düşûp uzantî kaldî. Vé (19) celatlâr gideceklerî andé Rozél aylejerék ar- (20) kasınâ dönûp éy Ráppî bîz merhamét idûp brak- (21) dik, sên merhamét ítmejişin nafilédir, ártúk sên (22) esirké bù 'ikî zevalijî dejjûp, jîolâ revân ol- (23) dulâr, [41] (1) 'İmdi Sîzefbury şehiriné dahîl oldukdá hîn- (2) zîr Ƴolù hanesiné buldulârki, elinî basná (3) dajjamiş vé merák bahriné dalîb, umidinî gátt (4) etmiş bîr zát gibî 100.000 dürlî vesfeselérile (5) ograşırídî, hásılı Kurát Rózerin kelpinî (6) gjözlerinî bîr tabák üzeriné kojîüb huzurunâ (7) durdukdá, işté eféndim emrinîz úzré Jenovéfa (8) teléf idûb gjözlerinî getirdîm dér deméz, bîrdenyi (9) dimarhané gaçgînî divanelér tarzî sıçrayîb (10) bîr acayîb vé Ƴarayîb şamatáyile bıçayâ davran- (11) dî, vé jîkîlîn bundân gjörmesin sizî gjözlerim (12) vé hér kîm Jenovéfanın adınî aňarsa vâllahil (13) azîm teléf idérim dejjûb, bunlarî ondân govdù (14) vé jeriné oturûp gjöksünù dovéridi, áh Ƴòl áh (15) Ƴól! né 'itdîn? né hikmétki intikám almák íbtida (16) banâ lezîz gjörünürídî, vé şîmdi Alláh Ƴazebî (17) gjörünújjör, áh Ƴòl bundân sônra dünjjadé (18) tesellîn vé rahatîn ólmadıkdan sônra, ártúk se- (19) nîn işin cehennemîn dibî dibiné hù dejjûb, kentü- (20) nî azîm merák basdí. [42] (1) JEDİNCİ FASIL (2) Jenovéfa ó mehaldé bîr müddèt biyhüd jîat- (3) dıkdân sônra gjözlerinî açdıkdâ, mahsimî ilè (4) kendünî gjördü, kjök jîüzü bulutlù vé áy (5) enmiş olub zîjjade karanlıyídî, vé jîayân gar- (6) dâ ortalık ayarîb esèn ruzgiardân daglâr iñ- (7) lérídî, vé ó balkanîn guşlarınîn sedalerî vé on- (8) dâ geçèn bîr kurdün ulumasî Jenovéfajje ó (9) derecé hàvf virîr idilér, ki háttâ korkusundân (10) vé soyukdân ditrejjerék vé mahsimî gjöksünè sa- (11) rarâk éy gjözèl Tányırım galbîm hàvf etdíyséde, (12) sèn üzerimizdè hazîr nazîr olduyunâ umîd e- (13) dérim, násıl zalîm insanlardân helàs etdínise ój- (14) lece vahsî hayvanlardân helàs ejlè dejjü ay- (15) lejjerék, bîr áz meyvè bulub karnîni dojjur- (16) màk içün mahsîm gucaýında ó gışdá kîjja- (17) metdè ó çjölün iç jîüzünè doyrù başdıjî (18) jerî bîlmejerek gidériken, bîr daydân aşdí isè, ikî (19) tepè arasındè bîr cetîm kajjâ gjördüki, ált (20) tarafında ikî uç neferè idaré idecèk genişlik- (21) dè bîr mayarè várídî, vé kapusù jjanında tayîn [43] (1) eteklerindèn ábu hayèt gibî bîr perrâh sù akâ- (2) ridi, vé sù kenarında kudretdèn bîr gabâk kjögenî (3) beydâ olub

böjjümüsidi, hâl búki jiaprakla- (4) rì dökjülüb meyvesi cürümüş olmayıle jeme- (5) klije jıaramázidi. (6) İmdi Jenovéfa hàvf iderèk bù mayareje girdi (7) ve gâr ve bóra ve furtúnaden kurtuldù émma (8) soyukdàn ve açlıkdàn kurtulamadı, háтта (9) kendunin vicudi ditremeje ve mahsim acındàn (10) aylamaya başladı. (11) Óldem Jenovéfa bunù jerè Brayib diz çök- (12) dükdè, éy kimsesizler kimsesi Rápbi, gis esna- (13) sindà dahı gjök jüzünin guşlarını beslejib (14) idarè itdiğin gibi, élbet bizide hór görmejecék- (15) sin, ve sipèr olacák jèr verdin élbet taámda (16) yayıracáksın dejju döà edérken, bulutlâr da- (17) yılmaya başlajib gjünèş çıkdı ve şuales[i] (18) mayarenin tà dibinédek girdi, ve Jenovéfa bù (19) tebdilatè ferahlaniriken, birdèn gjördüki maya- (20) renin onünè bir dişi kejik memeleri sütdèn dolù (21) olduyù haldè geldì durdù, vârise jjuvasi (22) olmalıydi, ve anlaşılan hiç avcı korkusu [44] (1) gjörmemiş olub, elcık ve milayım idujjindèn Jenó- (2) véfa bunù ogşamak için jjanına vardì isè, İp- (3) tida ürkiüb sonra jjanına jjakın geldì, ve Je- (4) novéfa sırtını kaşdııkca hazlanırdı, ve (5) mahsumı getirib memelerine jjanaşdırdı isè, ke- (6) jjiin méjer jjavrusunù kurtlâr telèf etmiş o- (7) lüb, memelerinin hafiflendiğini istediğjindèn mah- (8) simin émmesindèn çok hoşlanıb apışdı durdù, (9) ve mahsim éjiden sùd emip doydukdà ujjüdü (10) isè, bunù validesi mayarenin ojlè máhsus jja- (11) tàk için ojjuılmüş gibi bir mahalline jıatır- (12) di, ve şımdı Jenovéfa kendunı yayırmak için ma- (13) yaredèn taşrè çıkdı. (14) Vè bir keskın táşıla kabakların iki tanesini (15) kesip çekirdeklerini temizledi, ve bünlardàn jey- (16) kayib kıasè ve gap tertip ejledi, ve mayareje gir- (17) dikdè gabakları jerè Brayip, keyije bir áz ót ver- (18) di, ve keyik jediği jerdè gújja teşekgiúren Jenó- (19) vefanın ellerini jjaláridi, ve bundàn sonra Jenó- (20) véfa keyiği saymaya başlajib gabak kıaseleri (21) doldurdúyise, cenábı hakkın bù misillù rızkı (22) irsál itdiğjine hámdju senà ejledi, éy kjúlli şeyin [45] (1) kadiri Rápı, bù sùd élbet bù carjenè olàn (2) muhapbetiğın alıametidir, ve senin lútfi kere- (3) mínile yabak tohumù semadè uçàn kùş ayzın- (4) dàn jerè düşüb, bizim iktizamız için mahsul (5) vermiş, ve teşni galbimi suvarmak için bù (6) bunari peydà etmişsiniz şükjürlèr olsun ki (7) bundàn piöjlè açlıkdàn hàvf ideceğimiz jjók- (8) dur, ve gışdàn pervà itméjiz, dijerèk níhayet (9) sütdèn bir miktâr içdi aylejerèk, ve amàn jja (10) Rápım nè leziz şerbétimiş bù, bù misillù (11) taàm nè gjördim néde jedim, ve nè derecè nân kjó- (12) rimişızki, atalarım hanesindè, bolavatlık

için- (13) dè ikèn, Allahın niyemetinın kıymetinı bilmézimi- (14) şiz, éy Rápbi kusurumú ávf ejlè zıra açlı- (15) yın bù derecè fenà idujinı bilséydim, élbet neçè (16) fakir fukarayı iftiharlıyımdàn hısemènt ide- (17) céjdim dedí. (18) Éncam mayaredèn daşrà çıkub ayaç ka- (19) bukları toplajjaràk kendù vè mahsimı içun (20) jıatàk tertip itdì, vè mayarenın jıanintakı a- (21) yaçların dallerinı ejerèk kapunun onündè ker- (22) dı ruzgiardèn sipèr itmèk içun, vè bür kalın [46] (1) daldèn bür Stauròs tertip idúb, jıatayının ü- (2) zerinè asdıkdà, pèk jı[o]rulmuş ölmáyle, dinlen- (3) mèk içun jıatayın üzerinè uzandı, flamür a- (4) yaçlarının kıölgesı vè keyijın nefesı mayarejè (5) sıçaklık veríridi, vè Jenovéfa ó hınzır Yólun (6) zırı cebrindè zıندانà nısbeten, bù halindèn bın (7) kerè hoşnùd olub teşekgiür idéridi, vè ó çöldè (8) bundàn sònra gatlanacayı cefalèr hatırınà (9) gelmèjile, aziz Staurosun huzurunà dız çöke- (10) røk, éy cihanın helaslıyı içun mihnèti kesire- (11) jè katlanàn Ráppil Allahımız İsus Hristo- (12) sumüz, senin sabrın banà tesellı olarak, mih- (13) netè gatlanacayım sèn helàs ejlè benı, vè tèrk (14) ejlème demenin üzerindè yaflèt basıb üjjüdü, (15) kézalik mahsımde vè geyıkde, óki ó gjündèn yáyrı (16) jıanlarındàn eksik ólmadı. (17) SEKİZİNCİ FASIL (18) Jenovéfa ó çölè sakın oldukdàn sònra, térki (19) dünjjacasına omür geçiríridi, kış mevsimı jıne [47] (1) jetişdi, émma Jenovéfa vazifé edınmedi, fákat ba- (2) hár mevsiminde ayaçların kıölgesinde oturub, (3) karyá vè báykuşu vè bunlará mumasıl bét se- (4) dalı guşlar sedasındàn başká sedá eşitmediji, (5) vè kış mevsiminin áy karanlıyı gicelerı karan- (6) lıkdá jıalınız oturduyı, vè kár üzerindè vahşı (7) hayvanát içindèn başká íz gjörmediji haldé ata- (8) ları vè sevgilı er ehli hatırınà gelıb, canı (9) sıkılmáyle anlerı gjörmeje arzüléridi, vè bür (10) insán jüzü gjörmış olsá tesellı olacayıdı, (11) vè né mutlúkki únsi ülfèt eden insanlará, (12) hál búki bunlarda birı biriné husumèt vè eda- (13) vét itmekdèn ülfetin kıymetinı bilémejiorlar, (14) háyır, háyır, ánlèrile ülfèt etmekdèn seninle ül- (15) fèt etmesi dahà makbúldır ey Ráppim, anler be- (16) nı tèrk itdilèrise, sèn dáyim üzerimde hazır na- (17) zırsın dejjüp, boylé kalbindé tefekkiür itmeje (18) meşk itmèjile, saat, intinde dakiké gibı gelip ge- (19) çerék, défi yám idéridi, vè bazı ót vè kıøk vè (20) bazı meyvè toplamáyle, meşyül olarak, boş (21) kaldıyı andé, áh şımdı bür çift şış vè érıs ipi (22) olsáydi, çoráp örmèkle défi yám itmézmiydim? né [48] (1) hikmétki bazı ademler hér fenalıyın işsizlikdèn (2) doyduyunı féhm itmejerek, işleri

várikén 'istén (3) kaçarlár, én zòr iş inşané pék hòş ejlencédir, vé (4) şimdi güzél kitaplarım olsá, mütealjá iderek (5) helasét talimlerinden dérs almázmıydım? tövbe- (6) lér tövbesi olsùn jja Ráppim hatá etdim, jjóksa (7) senin hér bir halkin azım kitap olup dikkát i- (8) dén dérs alámazmı? ártık bunları ezber ede- (9) céjim dejerék, elván çiçekleri vé dürli böcek- (10) leri tecesús iderek kudréti ilahijé teacüb (11) etmeje başladı, vé mayarenin 'içiné 'isabét idén (12) künés şavkını görüp, ey Ráppil alemin işbu (13) güneşin ejileré vé kemleré nutkùn üzre çav- (14) dıyí misillü, benim kalbimde insanlara salım (15) ejléki, aduleré buyzlü bulúnmajjajım dediği (16) jerdé, lezíz sedáyile ótén kuşları eşitdikde, éy (17) mubareklér níçün benim kalbimde ferahnák ol- (18) majjup sizín gibi yaylesíz olarak türki çayır- (19) majjayım? Ráppimiz İisüs Hristòs sizleri tem- (20) sıl getirerek, éy iytikatsızlar bákın görün şü (21) havanın kuşlarınıni, né ekerlér né biçerlér vé (22) néde zahire toplajjacák ambarları várdır, [49] (1) émma Cenábı Hákk onları yayırır, jjóhsa siz (2) Allahın intindè kuşlardan dahı makbül de- (3) jılmisiniz? évvét évvét, jja Rábbi benim için e- (4) kèn biçèn jjójisede, imàn idüb rızgım için (5) yayırmám. Bázi defáda elván renkli çiçeklere (6) nazár idüb, éy mubareklér sizin için dahı Ráb- (7) bizim temsil getirerek, bákın şü tarlanın dürli (8) renkli çiçeklerinéki bú gün vár vé jjarın fu- (9) runa atılarak jjanacájiken, Alláh anleri (10) bú derecede geydiríp kuşatmışki, háтта Solo- (11) mòn dahı bunların renkindèn bir libàs kejeemedi (12) bú bapde Allahın indindè otlardan aşayımı- (13) sınız? jjóhsa sizin nè kejecejinizi yayırmázmı (14) évvét évvét, jja Rábbi iytikát iderek kejeceji (15) yayırmajjacayım vé kaçan derenin sujjü ku- (16) rujjüp áz uzaya gideceji andè, jja Rábbi su- (17) sajjàn bana gelsin içsin, benim ona verecejim (18) sü ebedijèt ábu hayèt punari olacákdır dedi- (19) jinè bináen, ó iytikátla şü sudán içerek teşnemiş (20) kalbimi suvaracayım vé hásılı hér bir halik- (21) den birer emsál vé ders alüp, dikenlerden dahı te- (22) sellí bulúruđu, şojléki nè hòs olúridi şü [50] (1) dikenlerden bir meyvà koparsám, hál búki eféndi- (2) miz İisüs Hristòs nè dikenden jemiş, néde çalidan (3) üzüm toplarlár vé hér bir ayáč meyvesinden (4) belli olúr, nè eji ayáč fenà, nè fenà ayáč eji (5) meyvà virir demişidi, vé işte bèn eji ayáçlara (6) mumasil olacayım dejerék hásılı hér birinden (7) birer ornèk alırdı, vé oylü Mpenona nazár it- (8) diji haldè anı küz kjüneşindèn hòş görüb ó çö- (9) lün meşakatini unudarák Allahà bú ihsanı (10) için

bìn teşekkür idéridi, vè açık havalardà (11) kucaynà alıp gezmejë gitdiği jerdè, bunúnla (12) tekellim idéridi, vè ó dahì anlámajjup elinì va- (13) lidesinè uzadaràk kjülemsüdiği andè ferahın- (14) dãn çıldırmà derecesinè varırđı. (15) Jenövéfa óylü Mbenonùn zıjjade hasnalıynà (16) vè usuluyunà nazàr iderèk éy Rábbım, hèr ki- (17) mìn kalbì sapì çocuklâr gibì olmázise, semavì (18) melkjütlijinè kirémezler dejjü nùtk itmíşidin (19) ácep níçun insanlâr bù sabì çocuk kibì (20) kalplerì temiz ólmasın? jjà Ráppi sèn esirkè bu- (21) nù hèr belà vè kazadèn dériken ekkliśía hatırnà (22) kelip, áh níçun bîr orthódoksos ekkliśíasına gidip [51] (1) huzúri hakdè Hristiàn karındaşlarımıla nijjáz (2) ítmejem? háyır háyır kjaféyi dunjìa senin şerif (3) bejidin, vè dindarin kalbì böyle bîr çjólde mezhé- (4) bi şerifin sayılmázmi? dejerèk dáyim kiş vakıtla- (5) rında mayaresindè kitlenip bù misillü efkjári (6) makbulè ilè défi yàm idéridi. (7) DOKUZUNCU FASIL (8) Dikèn arasındà bitmiş giül misali Jenovéfa- (9) nın evladì ó çjöl jerdè mísli melèk meydanè ge- (10) lip, jörümejë başladì isè, validesì vahşì tilki (11) ayzındàn kurtardıyı bîr kejik jjavrısı derisin- (12) dèn elbisè tertip iderèk keydirdi vè ót, kjök vè sùd (13) vè sù ilè perveris olúruđu iséde, vicudì salım (14) olup, fíkru firaseti dedriç dedriç artmakdè o- (15) laràk jemejinì, vè çàr etrafında giördüjünì an- (16) lamajjìa başladì, vè validesinin behèr söyledijì (17) loyatì ezber iderèk válide dejjü işbu ísmi lezizì (18) ayzındàn çıkardı isè, Jenovéfa mesrür olaràk (19) tamamíle hikjajelèr vè tevarihlèr nàkl itmejë [52] (1) başlajip, giüneşdèn karıncajjádek vè ayaçdàn (2) ótádek hèr bîr şeji ísmi resmì ilè taríf, vè ma- (3) yaredè vè ó beldedè bulunàn hèr bîr şeji talim (4) idéridi. (5) Mpenonùn bù misillü hallerì vè validesinè (6) mijli muhabpèt itmesì derecesiz ferahà bádi o- (7) lúb, kiş mevsimlerindè bù misillü tesellì (8) ilè vaktin násıl gelip geçdiđindèn haberì ol- (9) mázıdı. Vè bîr giün bahàr mevsimindè validesì (10) bunùn elindèn dutup, dürlü çiçekdèn ibarèt (11) bîr çayırlijà vardılarise, bahàr fashnìn na- (12) zarì Mpenonà teesir itmejile, éy válide nè acayıp- (13) ki hèr şey kijaftetini dejisdirmiş, bù çayır bîr (14) vakit kárule bèm bejjáziken, şimdi jeşil çimèn (15) vè élvàn çiçejile donanmış, vè camların kí- (16) şın jıprayı jjóyukan şimdi jeşil jıpràk pey- (17) dà etmişlèr, vè giüneşin şuuleleri evvelkindèn (18) sıcak vè dahì hóşdur, havà açık vè dahì ber- (19) ráhdır, bàk cánım válide şù otların üzerin- (20) dekì gezèn bjöceklerè, áy nè giözèl bàk şù kjüç- (21) cük otlarà, áy canınızì sevejim, áh nè çaréki (22) isimlerini

bílmejjorum dedì isè, tatli evladim [53] (1) bunlâr çiçékdir işte şù kjuççüklèr inçi- (2) bâr vè lalédir, şonlâr meneksè vè ó birleri sün- (3) búldir, işte bunlâr baharà sùs virmejë gel- (4) mişlèr, istediğin kadar hèr birindèn toplâ, bâk (5) nè kjozèl rahielèrì vârdır dejjù izin verdikdè, (6) Mpenòn ferâhıla nazik ellerini uzadip bîraz (7) çiçek topladı, vè bundàn sônra kùş jjuvala- (8) rì jjaninâ vardıkda validesì kjosterip, óylum (9) etrafında hiç bir şey eşidiormusun dejjù suâl (10) ejledì, Mpenòn isè kuşların tatli naymelerini (11) hénuz eşitmiş olup, évet vâlide ayaçdàn aya- (12) ça bází kjuççük seslèr uçduyunì giö- (13) rúorum canim vâlide bunlâr nè olujjor dedì (14) 'isè, validesì bunù beraberinè alub, üzeri çâm (15) ayaçlı bir kajjâ üzerinè oturdular, vè âlt (16) tarafâ Jenovéfa bir âz tohùm saçdı isè, alâyi- (17) le kuşlâr toplandı, vè hususî ilè ormân ta- (18) vuyù, vè naymesì kjozèl bülbül, vè dilbâz (19) kanârjja vè süslî karderîna, toplanmayâ baş- (20) ladıkda, bâk evladim otmelerinè teacüb itdi- (21) jin kjozèl küşlâr bunlardır dedì isè, ây kjozü- (22) nüzü sevejim, tatli tatli otèn şiz mubarek- [54] (1) lèrmi idiniz? siz kiş mevsimindè çark çark de- (2) jju bèt bèt otèn karyadàn bin kât makbûlsu- (3) nuz, şimdi vâlide şjojlè banâ, nasıl oldúda bî- (4) tun bù derecè veznindè kjozèl oldular, jjohsa (5) bèn kiş mevsimindè namizâç ikèn sènmî tertîb et- (6) dîn bunları? hâl búki sèn benim jjanımdàn hiç (7) ayrılmadın, bîrde vâрки senin bù derecè ujjâ- (8) nik vè kudretli olduyunù iytâm idemejjorum (9) dejjù aslini suâl ejledì. (10) Jenovéfa dahî éy evladim sanâ sâyir vakítta (11) vâsf itdímki, jeri vè jkjoji aji vè kjuñesi vè (12) jildızları vè hèr bir kjördüjün şeyleri semavi (13) Pedèr bir salih Allâh hâk ejledì dedì isè, (14) bù bapdè bù Allâh, pèk kjozü açık vè ku- (15) dretlù bir zât olmalı dedikdè, bunù validesì (16) kjülümsüjerèk sinesinè sarup opmejè başladı. (17) ONUNCÍ FASIL (18) Jenovéfa oylù ilè berapèr kiş vè bahâr vè (19) jjazî hoşnutlúyula geçirib, ârtık kjuz mev- [55] (1) simi ilerulemejè, vè hevalèr bulutlanmayâ (2) başladı, jér jjuzü çiçek vè ót vè meyvedèn (3) mahrim olup, kuşlâr otmèz oldular, vè ruzi- (4) kjar sovuk esmejè ba[ş]lajip ayaçların jjaprak- (5) larì dökülmüşidi! (6) Zevallî Jenovéfa isè mayarenin kapusunâ o- (7) turup, kelèn kişî hatırınâ hudür iderèk me- (8) raklanırdı. Vè oylù Mpenòn bunù pjojlè (9) merakli gjördükdè éy vâlide cenâbı hâk bizè (10) bù eyilikleri ihsân itmîşiken şimdi gerù alijjor, (11) âcab bizlerè olân mehabpetinide gerù alırmı (12) jjohsa şimdi kjjametin sòn kjünimidir dedì isè, (13) háyır háyır évladım, cenâb Allâh

hığ bîr va- (14) kıtdà muhabbetinî bizdèn kaldırmaz, vè éjer (15) bîz ejî vè iytikatlû olúrisek, Allahın mu- (16) hapbetî üzerimizdè bîr karárdır vè fâkat dün- (17) jjanın zatlari bîr karâr olamaz işte kiş ge- (18) líor, ondàn sônra bahâr gelîr bay tày vè bay- (19) çelerè sùs virmek içün, vè hèr senè bjöjlè o- (20) lûr, vè sèn ártık gelecek bahâr içün şimdi- (21) dèn iftihâr etmelîsin, işte bû gelèn kiş senin íp- (22) tida gjöreçeğin kişdır, ondàn sônra gjözèl heva- [56] (1) lèr gelîr benim başmà geldijindèn bilîrimki fe- (2) rahdàn sônra merâk merakdàn sônra ferâh gelîrise- (3) de, şimdiki şü cêvru cefalerdèn helâs çaresi (4) jjóyiken ejjicesine katlanmayâ vè senin gibi lîâ (5) kajî durmayâ nijèt ejledim. (6) Ártık Jenovéfa kiş kumániası içün Mpe- (7) nönü bilesinè alarâk, jevmişè elmâ vè ahlât, vè (8) cevîz vè kestanè vè sáyir bunlara mumasîl mey- (9) velèr, vè jemejè mahsûs ót vè kîòk toplardı. (10) Vè hususî ilè Keyîk içün kendindèn vè evladın- (11) dàn zijjadè yayırûp iktizâ idèn otlari birikdirdi (12) vè taámce ihtijaçlık kálmamış isède, hâl (13) búki gicè vè gjündiz ól kadâr vakítđır keydijî (14) urúbalar zijjade eskijîp parçâ parçâ düşme- (15) jè başladılar. (16) Vè bîr gjûn mayarè kapusunâ oturûp ó (17) haldè beruşân olmuş elbisesinin jirtıklarınî (18) bîr dikèn ucunâ íp jerinè samàn baylejîp ayle- (19) jerèk dikişdirir idî isè, dikiş dútmayıp söküdüjî (20) haldè, áh şimdi bîr ijnè vè bîr tèt iplik olsâ (21) uyurunâ cân fedâ olmazmı? úns vè ülfèt (22) arasındâ bulunân ademlèr cenábı hakkın ne- [57] (1) çè niyetlerinè nayîl olújjorlarisede, müteşek- (2) kîür ólmajjorlar, dedijî andè, Mpenòn bunun (3) merakını fîkr idûp éy vâlide hatırındámıdırki, (4) şü Keyijimizin tujleri níçün dökülmüş dedîmi- (5) se, óylum cenábı hakk bunü yayırîp, jjazın (6) sıcaýın şiddetindèn rencidè çekmemesi içün da- (7) hî hafîf vè kırmızıjè majîl elbisè virîr demîşi- (8) din, bû bapdè níçün merâk idèrsin, mádemki Al- (9) lâh bizî Keyikdèn zijjadè yayırîr, élbet bîr kiş- (10) lik urúbası verîr dejjû tesellâ itdîjise, Je- (11) novéfa külümsüjerèk hakkın vâr évladım, ár- (12) tık meraklanmajjacâyım, élbet havanın kuş- (13) larını vè jèr jüzünün hayvanlarını yayırân Al- (14) lâh zevallî validenide bîr kişlik urúbası (15) ilè memnùn idecékdir cevâb itdî. (16) Bîr⁴³ kaç gjündèn sônra Jenovéfa Mpenônâ ma- (17) çaredèn bîr tarafâ kítmemesini tenbîh iderèk, be- (18) linè sût dolû bîr kabâk ásîp, vè elinè esasını (19) alîp

⁴³ Büyük karakterlerde π <b> yerine Π <P> kullanıldığı için kelime metinde Πηç olarak “p” ile yazılmıştır.

ormanlık içinè vè meyvè toplamaya gitmi- (20) şidi, vè bir tepeje çıkıp, oturdù dinlenmek vè (21) südi içmek içün, birde[n] otè tarafdàn bir cana- (22) vèr ayzında bir kojùn ilè sejiderek gelip hu- [58] (1) zurindè durarak azyìn azyìn bakmaya başladı (2) isè, Jenovéfanın aklı tári mâr oldù, nè çaréki (3) bázi hàvf insanè cesarèt virdiği misillù, Jenovéfanın aklını başına toplajarak dejnéjile bír- (5) den üzerinè bıl hüçüm kafasına urdù isè, (6) hikméti barı canaverin başı dönüb, kojjunı (7) brakdıyi saat dereje doyrù inlejerék sejidrti (8) gitdi, vè dérhál Jenovéfa kojjunùn ayzına bir (9) áz sùd akıtdi bélki canlanir huljiasì ilè, (10) émma nafiléyidi. Vè bù kojjunı gjördükdè akılınè (11) dürlü vesveselèr gelip, éy vâh zevallì kojjun, (12) élbet zatì ilè mekjân itdiğim mubarék toprak- (13) lardàn gelíorsunki bù kadâr vakítidir hasrétim, (14) áh sèn canlansáyıdın, seni nè mertebè mesruriétile (15) kabùl idecéjdim, vè Mpenòn nè kadâr ferâh i- (16) decéjidi? kım bilírki bélki ér ehlimè verdiğimiz (17) sürülerimizdènsin? évet évet işte buynuzların- (18) dà damyamızda gjörünújor áh sèn canlanip (19) insân gibi söljeşecèk olsáyıdın sanâ soracâk ne- (20) çè suallerim vâridi ! sanâ suâl idecéjdimki (21) ér ehlim Sizefri muharebedèn say selim geldimi? (22) vè bèn zevallì ajjalì Jenovéfayi hatirinè geti- [59] (1) ríormu, vè hakkımdâ dahî husumèt idiórmu, (2) jjóhsa suçum kabahatim ólmadiyını anladı (3) bildimi? Amàn taşrım ! ó zévki safadè, bèn cé- (4) vru cefadéyim ! dejiù merâk idérken, hatirinâ (5) şjöjlè bir efkjar geldiki, benim arzulù silâm (6) zannımâ gjörè búrajja jjakin olmalı, zıra jja- (7) kin ólmasayidi bù kojjun búrajja nérden gele- (8) céjidi, hemân oylumù alajim doyrù silamâ gi- (9) dejim dejiùb anî fikrát pasub aylemeje baş- (10) ladì, vè níhayet háyır háyır, gitmiş olsâm beni a- (11) zât idèn ademlerè ándıla vâd etdiğimi tèrk it- (12) miş olúrum, vè olümün korkusù nefsimi helàs (13) etmek içün gitmemè cesarèt verírisede húlfi (14) vâd ejlemekde áz tohmèt dejidir, birde várki (15) dünjâ gjözünè gjözüksém beni azât idèn adem- (16) lerin omrünü tehlikeje kömùş olúrum, háyır (17) háyır cenábı hakkın selametimè karar verdiği (18) saat gelincejedek bù çöldèn kibránmajjacâ- (19) yım, vé zamirè dokunùr harekèt itmekdénise bìn (20) dürlü ezijeté katlanmasì evládır dejerék ef- (21) kjarını teskin ejledi. (22) Vè bundàn sônra derè içindè bir keskin taş [60] (1) bulub kojjunùn derisini jjuzerék gjüneşdè ku- (2) rutdù, vè üzerinè kjürk gibi telbis iderek, ahşâm (3) namazi radelerindè mayareje toyrù jjakin vardì (4) isè, otedèn berù Mpenòn istikpalinè çıkib, váy (5) sefâ geldin tatli

válidem áz dahì gélmesen fi- (6) krím telasè varmíşıdı dejjüb, dahì ilerù var- (7) dıkdà validesinì ó kijaafétile gjördüjì gibì hav- (8) findèn gerì gerì çekinerèk mayarejè doyrù firàr (9) idecejì antè, Jenovéfa kórkma benim oylùm dèr (10) demèz, Mpenòn validesinin sesinì bìl idràk gerù (11) döndì, vè amàn Tágrım nédir bù hàl, vè bù a- (12) - cayıp elbiseyi nérede buldùn dejjù suàl etdikdè (13) ó dahì Allàh verdì dedíyse, háaa gjördünmi vá- (14) lide sanà démedim mi gış içün Allàh élbetde (15) sanà bîr elbisè ihsàn bujjuracákdır dejjù? (16) işte bàk nè gjüzèl áy nè hòş renkì díbkı bahàr (17) faslındà havadè cevlàn idèn bulutlâr gibì i- (18) dujjindèn, behijeullàh iduyì anlaşılır dejjù (19) elcejezleri ilè ogşáridi. (20) Hásılı bù tarzda tekellim iderèk ikisíde ma- (21) yarejè girdiler, vè Mpenòn validesinè bîr miktâr (22) sùd getirdì, vè içdikdè kojjun derisinì nè véchi- (23) le bulduyunù vàsf ejledí. [61] (1) Kış sebebinè ikisíde bîr müddèt mayaredè ka- (2) palì kaldılâr, vè fákat havà gjüzèl oldukdà (3) taşrà çıkarlarıdı gezmejè, vè Jenovéfa havayi (4) vè karejì gjösterib Cenábı Hakkın hikmetlerini, (5) vè hèr bîr mevsimin sebebinì oylunà vàsf idéridi, (6) vè Mpenòn kış esnalarında mayarè kapusunà o- (7) turup, tohùm saçarak kanária vè emsalı kuş- (8) ların etrafına çokuşub toplanmalarını, vè bá- (9) zı Keyijîn otlarından taşrà saçalajíb, tavşân (10) vè ceranların tà jianına kadâr gelib kendü e- (11) lindèn jemelerinden pèk hazlanırdı, vè Jenovéfa (12) bù halleri gjördükce vákaa azım kéyif kèsp i- (13) déridi, halbúki bazı giceler gjözünè jjukù (14) gelmejib şavkın ólmadıyına canì sıkılarak, (15) áh nè olúrudu şimdi bîr şavkim vè eriş ipim vè (16) hörekèm vè bazı kitaplarım olsáda, bazı íp eji- (17) rip çorap örsèm, bazı kitap okujjup défi yàm (18) ejlesèm, nè mutlù én alçak halayıklarımá ki (19) şavklari vârdá hèm iş işlemèkle hèm 'ünsi ül- (20) fèt itmèkle défi yàm idüp vakit geçiriorlar de- (21) jerèk, bîrde kşòk jjüzünè bakdì isè, tövbelèr (22) olsun, jjà Ráppim, hiç senin ülfetin vè nurin [62] (1) gibì kıymetli şey vârmıdır dünjjadè? vè kim der- (2) dimè dermàn olacayıdı? elbet mayarenin içindè (3) ölüp kalacayım, şükjürlèr olsun kereminèki, (4) hèr saatdè kullarını tèrk ítmejjup dertlerinè (5) tesellâ verirsin, dejjup mécdi senà ejledí. (6) ON BİRİNCİ FASIL (7) Jenovéfa ó çjöldè mahdumì Mpenòn ilè be- (8) rabèr 7 defâ kış geçirdì, vè tékrar kış mevsimì (9) geldì isè, havalèr bulutlanmayà vè taylâr ká- (10) rıla örtülmejè başladı ó derecéki háтта piri- (11) jèn karın ayrırlıyından ayaçların dalleri kı- (12) rıldı, vè şidetli teneffüz idèn ruzkjardèn maya- (13) rè

kapusunà birikèn kardàn selamèt olmayà (14) çalışdı iséde, çaresin bulamadı, mahdumı ku- (15) cayında mayarenin dibiné gizlendi ve jیاتak için (16) ayâç kapukları topladı iséde, jıne soyukdàn (17) helàs olamadı, ve zıjjade teesir itméjile, keyjın (18) sıçak nefesi kjar itmezè vardı, ve mayarè ka- [63] (1) pusundà örülì olàn ayâç dalleri kârıla dol- (2) dù, kùrd ve tilki sesleri gicéyile tayları çin- (3) kirdediridi, ve zevallì Jenovéfa havfindèn ditréri- (4) diki ácep bir giün olúrda beni parelerlermi (5) dejjú. (6) Mpenòn isè kjüçüklükdèn alışkın olmayı- (7) le, soyyuğa tajjanırıldı, émma Jenovéfa tabiat- (8) dén nazik olup, ve zatindén fâkat zıy kıymét ha- (9) lı ve seçcadé üzerindé alışkın olmayıle, so- (10) yük teesir idüp, áz kaldı vefât idioridi ó karan- (11) lik mayarè içindé, ve derúni jürekden áh idüp (12) amàn éy Ráppım, şımdı bir miktâr atés olsà né (13) derecé mesruriétile kabul idecejimì vâsf idé- (14) mem, ve işte şımdı bù kadâr jgakacak arasındà (15) atés ólmamayıle, müttehım gibi vefât idecéjim (16) soyukdàn, tövbelér ólsun hatà itdımise, jıne (17) senin isteyikın ólsun dejjüp söyledijì sjözé nadım (18) öldü. (19) Ártık cemalì solmaya, ve lehcesi sararma- (20) yà başlajıb, gjözlerindé evvelki cazibé kálmadı, (21) ve ó nazik vicud zayıf[l]ijip soldù isé, zevallì (22) Mpenòn bunun farkına varup, éy tatlı validé [64] (1) şımdı sèn evvelki dejjılsin, gjörüjiorúmki çok (2) tepdil öldün, ve né öldúnda dáyim Alláh Al- (3) lah dejjü çayırıorsun dejjü suál etdi, ó dahı (4) éy muhıp evladım bunu idiorúmki bélki vefât (5) idérim zıra hastáyım dedí isé, áy bù vefât idérim de- (6) dijın né olújior? bù sözü hénuz işidiorum, ve- (7) fát idérim demék né demékdir? dejjü suál itdiyse, (8) evladım, vefât itmék söylé olúrki, bèn ujju- (9) jecéjimde, ártık ujjanmajjacayım ve gjöz- (10) lerim ártık gjüneşin şavkını gjórmejecek, (11) ve kulaklarım senin sesini eşítmejecek ve vi- (12) cudım jerè uzanıp sararacak ve ödün gibi ke- (13) silip hiç bir jjanım kıpránmajjacak, ve ní- (14) hayet bù vicudım çürüjip toprak olacak (15) dedí isé, Mpenòn aylejerek amàn nazlı validém, (16) cáním validé nijjáz idérim sakın vefât itmeje- (17) sin dejjüp kucaklarına atıldı isé, áh évla- (18) dım né çaré, vefât itmék itmemek benim elimdé (19) ólmajjup, fâkat Allahın reyiné havalédir, hér (20) néki émr idérise, ó ölür cevap itdi ve Mpenòn (21) dahı teacup iderek éy vâlide jjá sèn baná déme- (22) dinmiydiki Alláh pék ejidir dejjü, imdi bù de- [65] (1) recé ejí olusun, níçün etmeli bù kjötülüjü? (2) bèn Allahın bir zayıf halki ikén, dejjil insanın, (3) illa bir kjüçük kuşun vefatına sebep öl- (4) maklıyı istemém dedí

isè, hakkìn vár évladım (5) hál búki Alláh bù vefát ilé bizí terbijé ide- (6) cék jeriné, kentusinín evvelí vé ahırí ólmadıyı (7) misillù bizéde sáyir bír ebedijét ömür tedariklér (8) hatırındámıdır, urúbam eskidijí vakıt, vicu- (9) timé jjarár jerí kálmadıyı içùn, Allahın (10) bayısladıyı ó bir urúbaji kejinmişidim? işté (11) bóylece şímdi bù fesatlì vicütì prayacáyım, (12) búki dérhal toprak ólacak, vè bèn gidìp sema- (13) vetdè salìh Pedèr Allahì bulacáyım, vé ön- (14) takì nayìl ólacáyım iftiharlık dílile tabírde (15) ólamaz vé mislìde bulunamaz, óndà ártık né (16) soyukdàn rencidé, né hastalıkdàn ezijét çeke- (17) céjim, vé néde áhu fıyan idecéjim, vé iftihar- (18) lıyım hiç bír zuhuratdàn tepdíl ólmajjacak (19) vé şöylé bír güzél bayçelerdé mekján idecéjim (20) ki, manentlerí dünjjadé bulunmáz vé bù dün- (21) jjadé fazılétile ömür geçirenler, ondà bulu- (22) sùp iltifát ideceklér, dejjù vasf ejledijí hal- [66] (1) dé Mpenòn sözlerindèn cèlp ólunùp, éy válide (2) mádemki böylédir, ártık jjalınız kalmasınì is- (3) temèm, bénde fesatlì vicutimì toprakdè braka- (4) ràk senínle berabèr vefát itmesinì istérim zıra bù (5) vahşì hayvanlâr benim dilimdèn anlamazlâr dedì (6) isè, háyır háyır évladım sanà şimdidèn vicutinì (7) brakmaklıyà izin jjókdur, vé éjer dünjjadè adèm (8) gibì Alláh korkusù ilé ömür geçirirsen, sèn (9) bendèn áz sònra gelìp beni semavatdè bulacák- (10) sìn, bù ecildè ejí kulàk vèr sanà söylejecek- (11) lerimè, kaçan nefesim kesilìp, dilim dutulur, (12) gjözlerim görmezè varırda leplerim kapanırca, (13) vè vicutùm sovúrse, sèn ártık üç gjùn dahì (14) beklejesin, vè éjer vicutùm kokmayà başlârise, (15) bilésinki ártık vefat itmışimdir, vè ól vakıt bun- (16) dà ejlenmèn icáp itmèz, héman gjüneşin doydù- (17) yù tarafà doyrù jjolà revàn ólásın, vè ikì üç (18) gjündèn sònra bù ormanlık derenin nihajetinè var- (19) dıkda, çok ademlerdèn meskjùn bír güzél óva- (20) jè varacáksın dedì isè, áy válide çok ademlerdèn (21) meskjúnmu dedin? bénise hálja dünjjadà bizdèn (22) yáyri adèm jjókdur bellérim, jja níçun sevkilì [67] (1) validèm evveldèn banà habèr vérmedin? áh şimdi (2) jjiörümèjè mecalim olsáyidi, gidèr bù ademlerì (3) bulúruduk ceváp itdì Mbenón. (4) Jenovéfa dahì áh oylùm nasıl anladajım iş- (5) tè ó ademlèr dejíلمي be[n]i bù çölè nefi[y] edèn vè (6) áz kaldì ikimizide kàtl edecekléridi dedì isè, áy (7) ojléyise, benim óndà işim nè, bèn isè anleride senin (8) gibì ejì kjjàs idéridim, lákin kúzum válide, hiç (9) bù ademlèr ólmejeceklérmi? háy! háy! hiç bí- (10) riside kálmajjacak mádemki bunlárda ölüm né- (11) dir bílmejjorlar benim bù

anédek bílmedijim mi- (12) sillù bèn ártik ònlarìn jjaninà vardikdà, deje- (13) céjimki éy ademlèr sız cümleniz vefàt idecéksi- (14) niz, vè éjer ejì ólmázısanız semavî melkijutlji- (15) nè girémejeceksiniz dejjù áh nè hòş olúrudu (16) válidecijim, şù ademlèr benim sözlerimè kanip (17) toyrù jjolà gelselér. Áh tatlı evladım, sánki (18) bunlâr bilmézmi kijjàs idérzin? pèk aljà bilir- (19) lèr, émma eyilijè dönmezlèr, bunlâr ókadar bo- (20) lavatlík içindè závki safà iderlèr, vè topràk (21) anlerè bù kadâr mahsulàt verír vè bù çöldè (22) ólmadık meyvelèr bitirír nè leziz taamlâr ékil i- [68] (1) derèk vè bajirìn çiçeklerinè renkdè elvàn rènk el- (2) b[i]selèr telbis iderlèr, vè asumàn jıldızlarì (3) tarzì parlàk vè zii kıymèt mücevheràt taşlá- (4) rîle tonanip süslenirlér. (5) Vè kışın sıcak vè jjazın serin mahallerdè (6) ótururlâr, senenin 4 mevsimlerinìn asnáyi teptille- (7) riné gjöré, vè gicelerdè biz-zàt gjündüz gibì áy- (8) dinlikdà óturmayà usúlda bulmuşlardır, émma (9) jine Alláhu azimisàn hazretlerinè teşekkür it- (10) mezlér, vè bù kadâr ihsàn vè niyetlerinè bináen vè (11) cábeca mapejinlerindè yavğa yalepé iderlér, vè (12) birì birinè sébt idüp kovarlâr, hásılı kelàm (13) ellerindén gelén kjötülüjì birì birlerinè itmekdén (14) gerù durmazlâr, vè jevmijé içlerindén bireri- (15) nin öldüjünü gjörülérirken, jine nadim ólmajjup (16) iptidaki zevklerinè bakarlâr, bil zàt hiç ól- (17) mejipde dünjjajé kazık çakacaklâr gibì de- (18) jju vâsf itdikdè, Mbenönün canì sıklıp, éy (19) vâh válide éjer bjojléyise Alláh beni bù ma- (20) kulè ademlerin arasına gitmekdèn esirkesin, bèn (21) ártik bizim zevallì keyijün kurtlâr arasındà (22) galdiyi gibì, ó vahşì insanlarìn arasındà kal- [69] (1) miş olacáyım, onlarìn arasına kidib ó tehlike- (2) li sefayi sürmekdèn vè leziz taamlarì jemekdèn, (3) bundà vahşì hayvanlâr arasındà kalup ót kjök (4) jemesi dahì evládır, canavarlerdèn bádehu hay- (5) vanlâr fâkat otà kjökè rızà olaràk hiç bir bi- (6) rinè fenalík itmeksizin kardâş gibì muhabbèt i- (7) derlèr, bèn ártik bunlarìn árasındà kalib hiç (8) ó adèm denilèn mahluklarìn jjaninà varmajja- (9) cáyım dedì isè, háyır evladım, umidinì Allahà (10) vererèk hiç kórkma kit vè eşid sanà dahì nè va- (11) sjetlerim vârdır, sanà şimdijédek fâkat semavî (12) Pederin içün vâsf idüb, dünjjavî Pederin içün (13) hálja vâsf ítmemiş idim, ímdi maljümün oláki (14) násıl bèn validénisem, bèn gibì birde Pederin vâ- (15) rì dır jèr jüzündè áy nè dérsin, gúzum válide (16) şimdi benim jèr jüzündè sèn gibì birde Pederimmi (17) vâ- r? vè seni gjörüb dutduyüm gibì onúda gjö- (18) rüb

dutabilecékmijim? vè Semadekì gjörünmèz (19) Pederimdèn başkà şımdı jèr jüzündè bırde gjö- (20) rü[n]ür Pederımı vār? évet evladım hèm gjöre- (21) céksin, hèm beraber şöjleşecéksin, mádemki vá- (22) lide ojlédirde jja níçun gelib bizı bundà búl- [70] (1) majjor? vè níçun bizı bñ çıöldè maadür bra- (2) yıjor? jıóhsa búda ó bır ademlèr gibı gjötú- (3) müdür? háyır evladım háyır, nisbetinè pèk ejıdır, (4) émma bizım bundà olduyumuzdàn haberı jıók- (5) dur, báhusus bizım ikimizide oldü kjjàs edıor, (6) çunki benı bır ırızsız vè edepsız karı kjjàs (7) etdı, vé bır takım hijjanèt ademlèr benı iftirà (8) iderèk bunà bñ jjalàn inandırdılar áy bñ (9) jjalàn dedijın şöz nè olújor? kúzum validè (10) şunú banà vâsf ejlè, zıra jjalàn şözünı hé- (11) nuz eşidıorum. (12) Evladım jjalàn vè kızb dimèk ólmajjan şeyı (13) oldü dimékdir, mésela ikı adèm mabejinlerindè dí- (14) lile bır birlerinè bèn senı derúni çandàn sevérım (15) derlèr, émma galblerı çift çarşusıdır, háтта (16) fursant bulsalàr birı birinı darè çekmèk ister- (17) lèr, işte jjalàn dediklerı búdur, dedikdé éy vá- (18) lide hiç mimkínmidirki bır kimésne ólmajjan şeyı (19) oldü desın, bñ misillü kjjàs áslaca aklı- (20) mın kjöşesinè gélmemişidi, vé bñ insanlàr dedijın (21) nè hijjanèt vé ójünbaz şeylérimeş, dejerèk kı- (22) vırcık perçemli, nazık başını salladı kújja [71] (1) darsıklanmáyle, Jenovéfa dahı işte évladım (2) Pederın dahı kézalık bñ misillü bazı ademle- (3) rın şözlerinè iytaım idüb aldandı dejerèk başla- (4) dı maddeyı vâsf itmejë Mpenönün anlajja bile- (5) cejı kabildè, vé gjördünmi şü hatemı? işte bñ (6) Pederinındır áy Pederimındır? amàn válide vèr (7) bakajım, bñ anédek semavı Pederimın ékseri toháf (8) şeylerinı gjördım gjünès vé áy jıldızlàr vé çi- (9) çeklèr gibı émma cismanı bederimın bır şeyinı (10) hálja gjörémemişidim dedı isè, Jenovéfa hatemı (11) parmayındàn çıkarıp Mpenóná verdı, ó dahı ha- (12) rarétile nazár iderèk, áy nè acayıb kjözèl séymis! (13) Válide babamın bjöjlè gjözèl başkà şeyléride (14) vârmı? vè istesèm, áceb baná verirmiki dejjü (15) suál ejledı isè, nè dimèk évladım saná ruhu- (16) núda teslím idér dejjüb hatemı jinè parmayıná (17) keçirdı ırzımın hıfzını vâd itdijım gibı ér ehli- (18) mın íspu ermaanını dahı olúncejjedek hıfz it- (19) mejë teahüd idinmişidim, vé pèn oldükdén sóıra (20) bñ hatemı barmayımdàn çıkarıb, beraberiné (21) gjötürésin, vé insanlârın olduyü jeré vardıkda (22) Sizefrı [n]érededir dejjü suál idésin, zıra babanın [72] (1) ismı búdur, vé ricá étki senı huzuruná çı- (2) karsınlàr, vé éjer bır kimésne saná suál idérse, (3)

néreden geldin vè sèn kimsin vè néreje gidiorsun de- (4) jju, sakın söylème, vè babanın huzurunà çık- (5) dıkdá hatemî vér óná, vé déki bù hatemî saná (6) validém jıolladı bèn óylunú tanımán içün, (7) bundán bîr kaç giün múkatdem kendusî vefát (8) etdi vé baná vasjét itdiki hakkındá vukuú (9) bulán iftiradén medhelî ólmajjup suçsúz i- (10) duyını, vé saná el vedá selamını, vé zatiné zu- (11) hür itdirdiğın ezijét vé rencidelerdén dolayı ku- (12) surlarını derúni kalpdèn ávf itdiğini vè seni (13) bîr dahî dünjjadè giörémedi iséde, ihtimál semadè (14) giöreceğini saná bejjàn ideğim, vé saná ricá idér- (15) ki dayim toyrú jjolá harekèt idüp, Alláh jjo- (16) lunú dutásın, vé validemın taliyinè yamnják (17) ólmajjasın, vé bèn evladının terbijesini saná a- (18) manèt itdî dejerék bù çöldè geçirdiğimiz ömürü (19) nákl 'idésinki kemiklerim bundán kaldırıp, ata- (20) larımın dèfn olunduğı mezará dèfn itdirsın, zıra (21) bîr takım rezil ademlèr hakkımdá iftirá idüp, (22) katlimè karar verdilerisede atalarımın ırzını (23) zérrece lekelendirmedim, eşit évladım saná bîr (24) vasijetim dahî vár, aniki hálja saná şoyléme- (25) mişidim. Bù dunjjadè seninki gibi benimde sevikilü [73] (1) atalarım vár, áah! amàn jja Rábbım, başımá (2) ó tehlikè geldikdèn sonra, ácap merák anleri sây (3) brakdımı? ... babaná ricá idésinki dérhal seni (4) atalarımın jjanına giötürsınlèr, vè sèn torun- (5) larını giördukdè ferahlarındán benim 7 senelik (6) merakımı unudurlár bellérim. Áh kıymetlü (7) pederim vè arzulú válidem! ácep benim içün (8) nè derecè sèl sulari gibi giöz jjaşları dökdi- (9) níz, vé áhu fiyàn itdiníz. Áh mimkini olsáyidide (10) sizleri ölmezdèn evvel bîr dahî dünjja giözú ilè (11) giörséyidim, éy vâh, éy vâh! siz isè élbet beni bún- (12) ca sinin evvel öldü çürüdü kijası ilè giör- (13) mejè arzú çekmézsiniz bèn dahî sizleri múcer- (14) ret semavatdè bîr dahî giöreceğim umidi ilè te- (15) sellá olújjorum, áh şú dünjjadè míjli mu- (16) habbèt itdiğimiz zatları ahiretdè jîne giörece- (17) ğimizün umidi nè acayıp mesrúr idèr insanı! vâý (18) nazli evladım aylayıjjorsun? ár ejlè kúzum (19) kusurumúki saná sözlerimle merák verdim sev- (20) kilú valideni yayıp idecéjisènde Alláh validè (21) jerinè saná bîr atá verecek, óki seni bèn gibi se- (22) vecék, ártık vâz gèl aylamakdèn zıra senin giöz [74] (1) jjaşların cijerimi sàt paré idior, babán saná (2) derúni kalpdèn muhabbèt idüp seni kucakla- (3) rıná alacág, vé oylum dejjüp sinesinè sara- (4) cák, saná bîn dürlü suallèr sorüp, seni giör- (5) dúkce ferahındán vè merayındán aylejecék de- (6) jjup, Jenovéfaje bù zıkirlèr fikrát

viridilérise, (7) áhu fiyàn idup óh çerkerék aylériken tábu (8) tuvanì kesilip jjatàk üzerinè uzandì, vè zayif- (9) likdèn dilì dutulup ártık bîr şey şoylemejë lia- (10) katì kálmadı. (11) ON İKİNCİ FASIL (12) Havalèr jjuşamakdè e[o]lup fáslı bahàr (13) ruzikjari teneffüz itmejë, vè gjünèş ömür bàhş (14) idici şuulelerinì cihanè nèşr itmejë başladì (15) işè, mayarenin etrafındakì kàr vè buzlar erimejë (16) jjuş dutdulàr, hâl búki Jenovéfanın keyifsiz- (17) liji gjün bè gjün betèr olup, ártık üzerinè ö- (18) lüm nişanelerì çökdì isè, sejjahatì tekmiì ide- (19) cejinì aklì idràk iderèk, dájim jjanında bulu- [75] (1) nàn Staurosù ellerinè aldı vè ártık ebedijèt (2) ömürì tefekkür iderèk aylemejë başladì niçun (3) tesellà içun jjanımdà bîr ruhban bulunup (4) övüd vè nasahatlarì ilè banà cesarèt vírmesin, (5) vè aziz koinóniaden hissemènt ejlémesin dejjü, (6) bîrde Allahì hatırına getirip, niçun yàm je- (7) jejímki éy Ráppi sèn hèr jerdè hazir nazırsın, (8) vè ölüm döşejindè jjatip uyurunà vefàt iden- (9) lerin vè sikletdè olanlarin tesellacısın de- (10) jjuş ellerinì gjöşünè bayladı, vè gjözlerinì (11) jerè dikip kalbindèn Ráppije nijjáz idérđi. (12) Mbenòn zevallì validesinin jjanındàn ásla- (13) ca ayrılmajjup, merakındàn jemekdèn içmekdèn (14) kesildi, vè héman validesinin gjözlerinè. nazàr idup (15) miradınì anladıyì andè, hararétile icrà idéridi, (16) vè jjatayınin jjanındakì kajjanin neminì siléri- (17) díki sù tamlajípde üşútmesin, vè dáyim jjata- (18) yinì düzeldiridi, vè bazı defà kabaklárıla te- (19) miz sù vè sùd getirip, nazli válidem dudak- (20) larin hararetdèn kurumüş, iç birazki serinle- (21) nésin dejjüp sònra ajjaklárına kapanip sònra (22) ellerinì öpmèkle áh tatli válide niçun bèn se- [76] (1) nin jerinè hastà ólmadímki bèn ölejimde sèn kur- (2) tulásın déridi. (3) Bîr⁴⁴ sabáhlayin Jenovéfa bîr kaç saat rahàt (4) üjjüjjüb ujjandıkdàn sònra háyluce hafif- (5) lendì, vè üjjúriken Stauròs elindèn düşmiş (6) olmayıle, jjatayın jjaninì araştıırkan, Mpe- (7) nòn farkına varup, bularàk elinè verdikdè, éy (8) tatli valideciğim sèn bù ayàç parçası ilè nè (9) idíorsunki dáyim elindèn brákmajjorsun dejjü su- (10) àl itdi isè áh nazli evladım éjer tiz eldèn bjó- (11) jle olecejimì bilséyidim sanà dahì evvel bîr a- (12) cayip esràr vàsf idecéjidimki, eji şeyin esràr kal- (13) ması icab itméz évladım bilésinki semavi Pede- (14) rin bîrde kendü gibì evladì vârdır, áh nè çaréki (15) bù evladın itdiğì

⁴⁴ Büyük karakterlerde π <b> yerine Π <P> kullanıldığı için kelime metinde Πηq olarak “p” ile yazılmıştır.

eyiliklerì vè mucizatlarì vè (16) bizim için katlandıyì hesapsız cefalarì sanà (17) tafsilè ilè anladámam, vè bû çöldè sakın ol- (18) duyùn için anlamayáda kadır deñilsin. (19) İptida sanà cihandè hesapsız insanlar sakın (20) idujinì vè nè ahlìak vè meşrepdè idujinì bejjàn (21) itdım, vè olùm nè dimèk idujinì vâsf itdım anı- (22) ki çok vármayıp bû zevallì validènde gözlerì- [77] (1) nile nazàr idecéksin şımdı artık İpn-ullah İ- (2) sùs Hristòs hazretlerinìn tarihini sanà muhta- (3) sarcà nàkl idecéjim artık ól vakit idràk ide- (4) céksin bû ayacı dáyim elimdè dutduyumùn se- (5) bepì nè olújjor, vè sıözlerimè ejì kulàk virüp (6) kalbinè jèr itdirésin zıra sanà áz sıözüle çok (7) manjà aşıkjâr idecéjim. (8) Semavì Pedèr cinsi insanın helaklıyını, vè (9) pundàn zuhùr idèn càn vè dèn olümünì vè ár- (10) tık cennèti aljanın bunlara kabaldıyını gör- (11) méjile, bunlara zátèn olàn muhabbèti kesire- (12) sindèn dolayì merhamèt idüb, müfrèd evladì Ráb- (13) pina İsus Hristosù cihanè irsâl ejledì, óki (14) bikır Meriemın ráhmi pakindè rúhul kuddusdàn (15) tén alaràk, Mpéytul Lehimdè (Vıthleemdè) bizim (16) mayarè gibì bür mayarè derunindè güççük (17) mahsım mevlüd oldü, vè pöjjüdükdè başladı (18) Alláh kelamlarını insanlara taalım itmejëki (19) evvelkì fenà tariklerinizi tèrk iderèk nedamedè vè (20) doyrù tarikè gèlin, bèn cümleinin Pederì olàn se- (21) mavì Pedèr Alláh tarafındàn geldim, ó nasıl (22) ejì vè merhametli isè kézalik sizlerde olüb anı [78] (1) derúni dildèn vè bür birlerinizi huljúsca sévin, (2) vè dinléyin benim kelamlarımı vè hèr kım dinlèr i- (3) crà idèrse ó görecek Allahì, vè cennèti a- (4) ljajè mujessèr olarak vasfì mimkinsiz mesru- (5) rietè nayil olacàk, vè nisbetinè hèr kım kelamla- (6) rimi dinlemèz vè talimlerimè raybèt etmèzise, (7) cennèt jüzü görmejecek, illa cehennem aza- (8) pındà kalib nihayetì ólmamak üzrè ezijèt çe- (9) kecèk déridi. (10) Bır⁴⁵ hatùn bür fenà illetè oyrayıp, hekimler- (11) dèn umidì gâtd olmuşiken, eféndimiz İsus Hri- (12) stòs anì olùm derecesindèn ejì etdì Kézalik bür (13) dül hatunùn bür evladì olup vefât et- (14) mışidi, artık sèn düşün ó hatunùn nè derecè (15) meràk itdiğini, İsus Hristòs dérhal hanesinè (16) varüp, éy hatùn meràk étme dejerèk, «éy ço- (17) cük kàlk» dèr demèz, hikmèti barì ó çocuk (18) uykudàn ujjanır gipì kalkdì isè, elindèn du- (19) tüp validesinè teslim ejledì, artık ó validenin (20) mesrurietini vè bû mücizadè nè

⁴⁵ Büyük karakterlerde π <b> yerine Π <P> kullanıldığı için kelime metinde Πϋq olarak “p” ile yazılmıştır.

mertebelerdè (21) teacüb itdijnì vâsf idémem. Eféndimizin itdijì (22) mucizatlàr jîálinız bunlâr dejîldir, ílla [79] (1) dahì neçè neçè hesapsız hikmetlerì vâ, jîáni (2) gjörlerin gjözlerini açdì, miskinlerì anadàn doy- (3) mùş gibì temizledì, gjötürümlerì sayaltdì cin- (4) lilerì kurtardì, hásılı ó derecè hikmetlèr icrà (5) itdiki nè hatırımdadır, néde vasfinà kadírím. (6) Émma ó vaktin insanlari çabkın vè fenalı- (7) yà mübtelà olmayile bû kadàr mucizatlà- (8) rını gjördüklerì jerdè, imàn étmedikden káttı na- (9) zâr anı fâsl vè iftirâ itdilèr, vè níhayet bû e- (10) limdeki dutduyùm ayâç resmindè bîr pèk bjö- (11) jîük Stauròs tertîb iderèk, ellerini vè ajjakla- (12) rını timür mihlârıla üzerinè mihladılàr, vè (13) kanlèr jîaralarındàn akmayà başlajùp, hásı- (14) lı Stauròs üzerindè ruhunù Pedèr Allahà tes- (15) lîm ejledì vé bû Stauròsdà ó derecè ezijèt çe- (16) kérken, ó zalîm insanlâr bunù zévk vé sébt e- (17) derlérìdi dedì isé Jenovéfa, Mpenòn hiddetlenîb (18) vâý hınzîr vâý zalîm heriflér váaaay amàn (19) vâlide Pedèr Allâh bunlârın bû haliné nâsıl (20) tehamül itdide, başlârınà jıldırım endirîb (21) jîákmadı? Vâllahil azîm benim kudretim olsâyi- (22) di, cúmlesinide harâbı jepâb idérim dedì. [80] (1) Jenovéfa dahì işte éy muhib evladim İisüs (2) Hristòs eféndimiz cinsi insandèn ó derecè tasal- (3) lût vè ezijèt çekmişiken, anlerè kjötülük ide- (4) cèk jerinè «jîà Pedèr âf ét bunlârın kusur- (5) larını, zîra nè etdiklerini bîlmejjorlar» dejjù, (6) Pedèr Allahà nijjâz ejledì. Vè işte insanlârın (7) muhapbeti içùn bû tarzà vefât itdì, hâl búki (8) vefatì mucerret lazímıdı, zîra bû azîm kur- (9) bân ólmasa idì, cinsi insandèn hiç bîr kimésnenin (10) semavî melkutlijinè duhùl olmasi mimkin de- (11) jîlidi, vè bîz ikimizde girémejecejidik dedikdè, (12) Mbenòn dikkátile dinlejjüb, bû âz sözdèn neti- (13) cesinè aşnâ olarâk, zîjjade kalbinè teesîr itmè- (14) jîle, anı firjât basùp, ây zevallî Hristòs, (15) jîazîk fakîr Hristòs, dejerèk zâpt olunmâz de- (16) recedè aylejjîp ferjjâd etmeje başladı, vè gjöz, (17) jîaşlârını keydijî Kejjîk derisi ilè silîp, éy vá- (18) lide şîmdi élbet bû semavaddedir dedì isé, évvet (19) évvet evladim, zîra bû rûhul kuddusunù (20) Pedèr Allahà teslim etdikdèn sônra vicutinè (21) bîr cedîd mezarâ defn edùp, üzeriné bîr kepîr (22) taş jjuvarladılàr, émma bû üç gjündèn sônra [81] (1) dirildì vè dúnjjadè 40 gjùn dahì müddéti kjü- (2) zâr itdikdèn sônra, zîşân vè saltanátile semavatè (3) çıkdì, vè bîraz ademlèr ó birlerì gibì fenâ ól- (4) majjup, bunùn nútku azizini dinleméjile imàn (5) edùp, ona derúni kalbdèn muhabbèt itdilèr, vè (6) vefatì içùn derecesiz gjöz jîaşì

dökdilèr, ó isè (7) anlerè «aylémejin vè meraklânmajin, zıra bèn sizè (8) Pederimìn indintè mekjàn tedariklejecéjim, antè (9) istirahatıla sakın olmaniz içùn, fákat dediğim (10) tarikè harekèt ejléyin, vè bilésinizki cúmleniz (11) jjanımà gelip, misilsiz vè vasfi mimkinsiz mes- (12) ruriyetè nayıl olacáksınız, vè éjer gjözlerinizè (13) gjözükmejecéjisemde, bilésinizki kijjâmetédek (14) sizínile biléjim» dejjù tesellà virerèk semavatè (15) çıkdı vè Pederin sâğ tarafınà oturdù dedì isè, (16) Mbenòn éy vâh bû anè kadâr nè acayıp esrarlar- (17) dâñ mahrímimişim dejjùp, şımdı bû Hristòs bizim (18) bû çöldè ömür geçirdiğimizi bilirmi? vè ácep (19) bir defâ bunù gjöjdè gjörecékmiyiz dejjù suâl (20) etdi Jenovéfa dahì háy háy, bû bizì hèm gjörür (21) çúnki hèr jerdè hazır nazırdır, hèm bizì sevip (22) himmèt idèr, vé eji müllahazalâr virir tekmi! [82] (1) eji olmamız içùn, áh nûrı didém evladım sèn bir (2) acayıp çocúksun vé kalbimi mesrûr ejledin, (3) hâl búki él án dahì tàm dejişin, vè éjer dıkkât (4) idersen, vararâk gjörerék hër şeyi jjalınız başınà (5) anlaşıp tàm olacáktın, éjer icâpı haldé in- (6) sanlâr katliné fermân etselér, élbet Hristozùn (7) Pederiné áf ét dejjù nijjâz etdiği gibi nijjâz ít- (8) mejeceksin, çúnki áz evvél, éjer kudretim ol- (9) sáyidi cumlesinide harábı jebâb iderim dejjù (10) kentın takrîr ejledin, senin mulayimliyün Hristo- (11) sunkunâ áslan emsâl olamaz, vé muhappetin o- (12) nün muhabbetiné káttan benzejémez, vé ejer biz- (13) lér bunùn vé Pedér Allahın indindé makbûl (14) olacáyısek vé semaveté girecájısek dáyima anın (15) vâsf olunmâz salihetlijini imrenmelijiz, bû mı- (16) radâ ermemiz içùn, ibnullâh bizé himmèt idér vé (17) istér, çúnki bû nijétile dünjjâyı teşrif bu- (18) jjurup, Staurosâ gerildi, éy iki gjözüm ev- (19) ladım ártık élbet anladın bû kjuçük Stau- (20) rosù dáyim elimdé dutduyumùn manjasını, bû (21) isé bizim aşkıma bunùn üzerindé vefât idenin (22) bizé olan muhabbetini ihtâr, vé semavî melkjut- [83] (1) lijin mihnét vé meşekkaté katlanmâyıle pulun- (2) duyuni tarif edér, işte bû ádeta ayâç parça- (3) si bû sebebdén intimizdé ó derecé kıymetlidir. (4) Vé aylejerek, éy vâh nazlı evladım, sanâ e- (5) bedijét zıkr içùn fákat bû Staurosù braya- (6) cáyım, anıkı bèn vefât etdikde sovük ellerimdén (7) alup hifz idésin, vé kaçan kemaleté gelip, (8) vaktı halin hòş olúrise, hócerelelerinin biriné vâz (9) itmeje hicâp ítmejesin, vé bunâ nazâr itdíkce (10) bunùn uzerindé bizim aşkıma vefât ideni vé (11) şımdide ruhunù teşlim idecék zevallî valide- (12) ni hatırınâ getirésin. (13) Vè işbu Staurosun himmeti ilè sülh vè is- (14) tirahátle

ömür geçireceğini umîd iderim sanâ (15) ovüdüm olsunki cümleji bîl ittifâk sevésin, (16) vè dáyim elîn eyilikdè olup, cümleje latîf vè mu- (17) layîm vè halîm olâsın, vè kadîr olduyùn eyiliğî (18) gerî brákmajjasın, vè eyilik jjolunâ canını da- (19) hî mimkínisede fedâ ejlé, vè «ét eyiliğî át derjjajè (20) balik bilmézise halîk bilîr» fehvasınça etdiğîn (21) eyiliğî tanímajjup namkjòr olurlârsa dahî ke- (22) dèr etméz. Vè éjer işbu Staurosùn nazârî sanâ [84] (1) bû misillù efkjarlèr virdikdè bunlarî nihaye- (2) tinédek húsni icrà idecek olúrsan, bilésinki (3) validenîn işbu sanâ brakdıyî kjuçùk mirâs pe- (4) derinîn sanâ brayacayî çok hazinelerdèn dahî (5) makbúldur. Késke cenábı hâkk jjolunù açîk (6) idup, dürlù tehlikelî tağlâr vè çjòl ovalerî (7) selamèt geçdikdèn sônra, Pederinè nayîl olâsın (8) teesüf çekme évladım cenábı hâkk hèr jerdè (9) hazîr nazîr olup, bè hèr tehlikedèn bizî koru- (10) jjuçúdur, vè umudimizî andèn késmejip, dáyim (11) lútfu kereminî matlup idelîm. Évladım u- (12) nútma beraberinè jjòl nafakasî içùn bîr kaç (13) kabâk sùd, vè canavarlerdèn hîfz olunmâk i- (14) çùn şù dejnejî alâsın, sèn zévallı evladım (15) tabiatdèn zayıf mızâçsın, émma kayîd étme, zîra (16) validenî vahsî kurtdân helâs idèn kudretlù Al- (17) lâh, kendunè umîd itdîkdè senîde vè sayirîde mú- (18) cerret esirkèr dejjù övùd vè vasjèt itdî. (19) Hâl búki Jenovéfa zijjadecè sôjledijindèn (20) üzülüb zayıfliğî hattî tecavîz itdî, hátta án- (21) cak soluyunî alabilîridi. Vè bítun vicudinè (22) bîr soğuk tèt dökülüp, olân kuvvetinî topla- [85] (1) dî, vè jjatayındân bîraz kalkîp, derúni kalbdèn (2) áh çekerek, gjöz jjaşlarî ilè, áh nazlî evladım (3) Mbenòn gèl dîz çjòk huzurumâ ártık sanâ (4) doamî verejîm, hèr nè gjönâ benim atalarım ayrı- (5) líriken banâ doalerinî virdilérise dedikdè, fakîr (6) Mbenòn aylejerèk, dîz çöküp başmî ejdî, vè (7) Jenovéfa dahî ellerinî Mbenònün başına kojjuüp (8) áhu fıyan ilè cevâp itdî: (9) «Éy muhîp evladım cenábı hâkk senî mu- (10) bareklesîn, vè Rúhul Kutdùs dáyim senî toyru (11) jjolâ, vè faziletè kulaüz idup, hatâ vè ı- (12) jandèn esirkesínki, semavatdè senî bîr dahî gjör- (13) mejè nayîl olayım» dejjuüp, muhabbétle anî si- (14) nesinè sardî tatlî tatlî pùs ejledî. Vè éy evla- (15) dîm héman cenápı Rahmân senî esirkejîp, insan- (16) ların fenâ emsallerinî imrénmejesin, çúnki anle- (17) rîn gitdiğî jjòl fasítidir vè bunlâr fazilet-dèn (18) firâr idup, fenalíkdân cèlp olunurlâr bun- (19) dâñ böyle dünjjadè zâvkı safâ ilè müddéti kjü- (20) zâr itdíkce bèn zevallî validenî hatırındân çı- (21) kârma, vè éjer benim sanâ olân muhabbetim vè

(22) gjoz jjaşlarım, vè encamkì áhu fiyanlerim [86] (1) kalbindèn hàzf òlunurlárise, bélki ártık birì (2) birimizi gjörémejeceviz. Evladım, evladım dáym (3) merhametlù vè sadık vè Allàh korkulù olá- (4) sìn dèr demèz, zevallì Jenovéfanın ártık takatì (5) bitùn bitùn kesildì isè, óh çekip jjatayìn ü- (6) zerinè uzandì, vè gjözlerini òlùm dumanì bü- (7) rüjjüp ártık bitùn bitünè kapandıkda ljal (8) kesildì vè nefesì dutuldù isè, zevallì Mbe- (9) nòn kendusini şaşırıp, öldümi jjóhsa bajıldi- (10) mı bilémedi, vè sinesini urarak jjanına dız (11) çökdì, vè áhu fiyan iderèk éy Ráppı rahım, (12) éy kerèm kjanì Alláhi azım, éy validetullàh (13) Mariàm, éy Ráppina İisà él Mesih amàn él (14) amàn gèl şù zevallì validemì ujjandır, vè (15) bèn zevallì evladına bayışla bunù, dejjù (16) doà vè nijjáz idèr idí İmdi bunları bù haldè (17) Brayip gelelim Sizefri bejé. [87] (1) ON ÜÇÜNCÜ⁴⁶ FASIL (2) Sizefri béy sefer itdijì yavvadé mecrùh o- (3) lüp, çadırında ejlenmesi icáb itdi, hınzir Ÿo- (4) lùn Jenovéfa hakkında itdijì iftiralèr ó vakıtà (5) tasatdùf itméjile, ó sizì vè ayrıların üzerindè (6) yazebe gelüb Jenovéfanın gatlinè bujjurul- (7) dù virdi. Vè én sadık dostù Vòlf nàm bür zàt (8) cemiy vakıtdè jjanındàn eksik dejiiken, pahil ol- (9) dúda ó saat jjanında bulúnmadı. Vè geldiğì (10) andè bunà nàkl ejledi isè Sizefri Jenovéfanın (11) gatli zimmında virdiğì bujjuruldì keyfietini, (12) ihtijjàr Vòlf iştidijì birle aklı tarı mår olub, (13) éy vâh béjim sèn nè jjiaptın? bi hâmdülillahi (14) teâlîa bù sakali tevekellù ayártmadım, vè (15) çok gjören çok bilîr tefhimince dünjjadè başı- (16) mà gélmèdik henkjâmè kálmadı, vè şjöljè bilî- (17) rimki ehlin Jenovéfa gibì ahliákı hamidéyle ter- (18) bijè olmuş zàt ólmajjup vâsf itdijiniz harekjâ- (19) tınà becajè hiç bür vecihle suljùk idémez, (20) vè bù matdè bitùn bitùn iftirà iduyì derkjâr [88] (1) olmajın, pèk mülahasasız bulunmuşsunuz, (2) ár İdin, vè hakkını şjöllemèk ljazım gelírise, (3) bilésizki sizin iytibâr itdijiniz Ÿöl ó derecè ter- (4) bijesì bozúk vè ırızsız vè hayasız vè edepsiz (5) makulesidirki vasfindàn acízım, áh nè çaréki (6) mürayilijile kalpinizi cèlb idüp, nazarınıza (7) nayıl olmuş, hâl búki kişinin hèr itdijini évet e- (8) jì etdin áferim dejjù huzurunda methijè idèn (9) döst, düşmândır, ásıl döst, dostun gücene- (10) cejinè bákmajjub kusurù jüzünè vurândır, (11) vè bèr áksi fenà hareketi metijè idèn döst kendù (12) menfaatinè çaluşub dostunù kalbindè

⁴⁶ Büyük karakterlerde öv <ü> yerine OY <U> kullanıldığı için kelime metinde OYTZOYNDAZI olarak “U” ile yazılmıştır.

zèvk, (13) vè izrâr idèr, cenâbı hakkın indindè muhakeme- (14) sız adèm gâtl itmèk azım kusur idujını bilirsın, (15) vè bû babdè én alcâk tebeanı ahkjamsız telèf (16) itmèk cayız gjörülméziken, nè dimékdirki ó mertebè (17) ahljâkı hamideyî mevsuf vè éhli írız vè edebiât (18) olân néfsi ehlinin bíla murafâ telefinè fermân (19) idésin? (20) Vè benim bildijim senin ehlin bû matdedèn zér- (21) rece medhelî jjókdur, vè éjer mimkinî olúrise (22) bîr saât evvèl kusurunù islâh itmejë dık- [89] (1) kâtl idésin dedî isè, Sizefrî itdijî kusurù bildî, (2) émma kabahât Jenovéfadémi jjóhsa Ÿoldámır (3) fârk idémezidi, vè hususî ilè Ÿòl tarafındàn Si- (4) zefrijè mektûb getirèn adèm zîjjade fitnè olub, (5) vè mektúpda máhsus ustalıkli kalemè alın- (6) miş idujindèn, vè Sizefrî dahî zîjjade kısıyânç (7) adèm olmayıle iytimâd itmîşidi. (8) Hèr nè hâlise Sizefrî báy máhsus bîr Tatâr (9) tajın idüb áyrice bîr bujjuruldî ilè Ÿolâ ir- (10) sâl ejledî, íspu bujjuruldùm visulindè Je- (11) novéfayı sakına sakın gâtl étmejesin, fâkat ha- (12) rêm dayiresindè gjöz mahbesinè alup mesnedinè lja- (13) zım gelèn izzèt vè ikramî idésin dejjù, vè Tatarâ (14) dahî háyluce akcè ihsân idüb éjerci ácele (15) jetişib banâ bîr selamèt haberî getirîrsen senî ih- (16) jjà idérim dejjup, jjolâ çıkardı. Vè Tatâr git- (17) dikdèn sônra Sizefrî bejin meraki gjün bè gjün (18) derecè buldù, bazı Jenovéfanın müttehimlijî- (19) nè ve bazı medhelî ólmadıyına, vè Ÿolù çok se- (20) véridi isède onúda müttehimlijinè şübhesî vá- (21) ridi. Vè bû misillù müllahazaların rahatsız- (22) lıyındàn Volfù gjündè ón defâ jjolâ çıkarî- [90] (1) rıdı bák bakalùm Tatâr gelíormi dejjù, vè (2) kendusî nè gecè vè nè gjündüz rahât idéridi. (3) Hásılı kelâm Tatâr gelib, Jenovéfa mahsimî (4) ilè beraber bîr ıssız derè içindè kâtl olunmuş (5) dejjù habèr virdî isè, Sizefrî bejin akli tarî mâr (6) oldù, vè merakî dahî zıjjadè terakkî buldù vè (7) Vòlf bû keyfietè zîjjade mahzùn oldù, Çadı- (8) rın etrafında olân etbaylerî merak itdilèr, vè (9) cümlesi bil ittifâk hınzîr Ÿolù gâtl itmejë (10) ánt vè şart itdilér. (11) İmdi Sizefrinînjjarası bîr áz ejilendikdèn sôn- (12) ra, vè muharebè itdijî Areplerî fèth idüb ár- (13) tık bîr korkù sırası kálmamayıle çiftli- (14) kjatine gelmesi zımnında Kırâl tarafındàn ruh- (15) sâtl tahsîl iderèk beraberinè Volfù vè bîr kaç (16) ijjid etbaylèr alub silasınâ doyrù jjolâ revân (17) oldú. Vè kaçan çiftlikjatınin iptidaki kar- (18) jesinè gecenin nisfında vardı isé, karjenin eha- (19) lisî aljavu etnâ çokdàn berù beylerini gjörmek (20) arzüsindè olub, níçe borù sedalerinî eşitdilè- (21) rise cümlesi bîrden istikbalinè çıkib sarayinè

(22) getirdilér. Vè ondàn ehalinìn hâl vè hatırını [91] (1) suâl itdikdè kendüsì yavıadéyiken vukuù bu- (2) làn haşaratlıkları vè hınzır Ƴolùn harekjátı (3) nà becalerini vè Jenovéfanın medhè şajjàn ilti- (4) fatını nàkl itdilérise, ártık Sizefrì beyì meràk (5) basub, ondà ejlenémedi, vè dérhal ondàn kalkub (6) makárri hjökjümetì bulunàn Sízefbury şehirinè (7) revàn oldù, vè ér sabàh órajja vardıkdà, gjör- (8) dúki sarayindè şenlik vâr, vè Musiki çalını- (9) jior méjer Ƴòl Sizefrì béy yavıadè öldù dejjù (10) habèr almáyıle, vè ártık jerinè geçecèk akra- (11) basì ólmamáyıle, bèn béy ólacáyım ferahì (12) ilè, zijjafèt tertib idub, refiklerini davèt ejle- (13) miş, vè zijjade şàn vè saltanàt vè yururiétile (14) sufranin başınà oturub, işu işrèt iderlerimiş, (15) vè aıasınin bù kadàr emekdarları él gjöjüsdè (16) divàn durub huzmèt etdikleri jerdè mabejinle- (17) rindè gizlù mükjalemè iderlerimiş, éjer aıamiz (18) fıl hakikè vefàt itdi isè, bù nalèt bitùn bi- (19) tün emlak vè eşjjasını zàpt idecèk dejjù vè (20) biride bèn bù ademì bù haldè mutlù gjörémem, (21) jjà bákın sıfatınà kì galbinin rahatsızlıyını (22) nàsil bejjàn idior, vè etdiji safà cümbüş sán- [92] (1) ki zehir gibi gelior, vè jediji jemèk midesine du- (2) rújior jjà bákın sánki asılmaya gidèr mütte- (3) him gibi oturújior, bèn doırusù nè bunùn bù (4) dünjjadè zevkindèn, néde ahretdè çekeceji azab- (5) dèn hissemènt olmasını istemèm dejjù cevàb (6) itmış. (7) Hásılı Sizefrì béy şehirin kapusunà jjanaş- (8) dıkdà borular çaldırıb işarèt itdirdi, vè dér- (9) hal kúlelerde oturàn bekçiler dahì işarèt (10) çekdikleri saàt, ó zijjafetdè zàvkı safà idèn (11) hınzır Ƴòl vè refikleri gújja yıldırım urmùs (12) gibi bîrden sufradàn kalkub éy vâh béy geldi (13) béy geldi dejjù tãri mâr öldular, vè jezid Ƴòl (14) nè idecejinì şaşırub, havlijè endi eféndisini at- (15) dàn endirib, jıokari çıkarmàk için. Vè anin (16) cenkisine jıapışdıyı andè, Sizefrì béy bunà (17) yazubanè bakub akdàn karedèn hiç bîr şey (18) şjölmedi. Ƴòl lehceyi bocù, vè hakimì huzu- (19) rundà kılıyı galbinin müttehimlijini isbàt (20) itdi. Vè bitùn namussuzlukları kitàp gib[i] (21) suretindè jjazulıydı, vè aıasınin önündè gidèr- (22) ken, serhòş gibi ajjakları dolasub, vè elleri [93] (1) ditremekdèn, ışık vermèk için dutduyù şama- (2) deni ánçak zàpt idé biliordu. Vè Sizefrì béy sa- (3) rajé girdikde, sefaatlik vé müsrüflük vé e- (4) depsizlikdèn başkà bîr şey gjörmedi, vé ondà bıl- (5) mediji vé gjörmediji ademleri buldù, vé durúr- (6) ken eski emekdarları ótedèn berù aylejerék ge- (7) lüp elleriné sarıldılar. Vè harém dayiresiné gir- (8) dikde silahlerini

sojjuñup, hınzır Ƴoldàn sa- (9) rajın vé şehirin kapulari anahtarlarını aldì, (10) vé Volfà emr itdiki kaljà kapularına dikkàt (11) idup, dışari hiç kımseji salıvérmeje vé bun- (12) dån sònra beraberiné gelén ijidleré zıjjade izzét (13) vé ikràm òlunmasını émr ejledì. (14) Sizefri béy íptida Jenovéfanın, höceresiné girdì (15) aniki hınzır Ƴòl mahbés maddesindén sònra kilit- (16) lemış òlup itdiği harakét zamiriné deavacı òl- (17) máyile, açip iđerù girmeje hálja cesarét i- (18) démemişidi, vé Sizefri béy iđerù girdikdè, zevallì (19) Jenovéfanın brayip kitdiği tertipedé hér şeyi je- (20) rindè buldù, jjàni nakış işlediği kergjahì vé (21) défne jiaprayındàn bir çelèjki anì máhsus ter- (22) tıp étmişidi, ér ehli muharebedèn avdèt itdikdè, [94] (1) başınà takmàk içün, vé kithárasını, vé bazı (2) bestelérki anlerì ér ehlinin hasretliđindèn kentü- (3) sì jiapmış òlup usullerini jjanik makámıla (4) tertip itmışidi, vé bitün jolladıyi mektupla- (5) rìn birérde kópiasını bulmuşki, ó mektupların (6) hiç birisi Sizefri beyin elinè ulaşmamış, vé bũ (7) mektupları Sizefri béy ökudukdà, sadakàt vé (8) muhabbetdèn ibarèt buldù, méjer zevallì Je- (9) novéfa cemíy vakıtdè Sizefri béy içün Ráppie ni- (10) jjàz vé doà idérimış, vé gecikdiği içün merakla- (11) nırımış, vé irsàl itdiği mektupların cevabini (12) alamadıyına teacup idérimış, Sizefri isè dáyima (13) mektup jollamakdàn dür ólmamış imış, hâl (14) búki jezid Ƴòl nè Sizefrininkini Jenovéfaje néde (15) Jenovéfaninkini Sizefrijè ulaşdırırımış. (16) Kjunèş enmè menzilinè gelmiş Sizefri hálja Je- (17) novéfanın höceresini arařdırmakdèyidi, vé háтта (18) bunù meràk basib acì acì aylejerèk vé áhu (19) fiyàn iderèk vé suçsuz zevallì Jenovéfayı bì (20) yáyri hàkk kàtl itdiğini zamiri deavà itméjile, di- (21) vanè olmà derecesinè geldì, vé bũ haldéyiken ka- (22) pù açılıp iđerù sadakatlù Vértà nàm ha- [95] (1) layik girdì, vé Jenovéfanın mahbesdè jjazup verdi- (2) jì mektupù Sizefrijè teslím ejledì, vé bayış- (3) ladıyi elmàs kerdanlıyi kjoşterdì vé Vértà ha- (4) stéyiken Jenovéfanın etdiği ikramleri nàkl ejledì, (5) vé encamki zuhùr idèn maddeleri bir bir anlat- (6) díyise, ártık Sizefrinin merakì hatdì tecavüz e- (7) dúp, Jenovéfanın hèn haldè methelì ólmadıyını (8) idràk itméjile, Vértanın verdiği mektupù giðöz (9) jjaşları ilè ıslatdì, vé bitün bitün kabahatì (10) kendunè hàml idup murasalatını jjazdıyì (11) saatà nalèt okúrudu, níhàjet yàzebè gelip di- (12) vanè ólmüş gibi kılıcını ararídiki, ó hınzır (13) Ƴolu parça parça idup, jérile jeksàn ejlesin (14) hâl búki ihtijjàr Vòlf bunù mèks idup eféndim (15) bũ edepsiz Ƴolu

dahì muhakkemè idùp, cevapı- (16) nì eşitmeksizin órf itmeniz hakdèn revà dejiğdir dedì (17) isè, şù sebèb olúnda sevilim Jenovéfayı ó hal- (18) lerè girifdàr idèn kelpi bukayì vè pránkayile ó (19) mahbesè ilkà ejlèjin dejiđù émr etdikdè, Yolù (20) refiklerì ilè berabèr dutùp, Jenovéfanın girdiği (21) mahbesè ilkà ejledilér. (22) Ertesì giđùn Sizefrì béy émr itdiki Yolù hu- [96] (1) zurunà getirsinlèr, vè ó gelincejédek Jenovéfa- (2) nın jjazdıyì mektupù bîr dahì giözdèn geçirdi (3) isè, «benim beyim Sizefrì hèr nè gadàr Yol, bù ha- (4) reketdè bulundù iséde, ricà idérimki kusuru- (5) nù áf idésin zıra sebebimdèn bîr katrè kàn dö- (6) küldüjini istemèm» dediği bènd Sizefrijè zıjjade (7) teesir idùp, öfkesini bîr parçà teskin ejledi, vè (8) kaçan Yol içerù girdiyise, bunà yazubanè ba- (9) kíp, éy Yol éy Yol ! bèn sanà nè kıotülük itdım (10) idiki, bendèn bù misillù intikàm aldın, vé kal- (11) bimedé önúlmajjacak jjarà açdın? sanà né kıö- (12) tülük itdiléridi ajjal vé evladımki, ölümleri (13) ilè teselli öldün? bilirsinki, seni jjanımà aldı- (14) yımdà cümlenin giözündé hór vé sürüntüyidin, (15) bèn isé seni acıdım vé merhamét itdımde senin na- (16) amı niyemetin öldüm, vé éncam hér şeyimi jediné (17) teslim, vé ólmadıym vakit jerimé vekil teajın (18) itdım émma merhametdèn maraz hasil olur feh- (19) vasınca, sèn vardın banà böyle eyvaz verdin de- (20) dikdè, Yol ayaşını zıjjade yazepil bulacak (21) umíd ideriken, bîrde böyle tatlı dilile tekdır it- (22) diğini giördüyise, ayaşının tatlı sözleri kalbiné [97] (1) kılıç gibi teesir idùp, itdiği edepsizliği fark it- (2) méjile, áhu fıyan iderek, éy vâh eféndim nasıl (3) anladajım, Jenovéfanın zérrece metheli jjókdur (4) vè bitun kusur bendèdir, şeytanà ujjup bîr der- (5) de müptelâ oldüm, vè halimè bákmajjup Jenö- (6) véfaje aljakà itdım émma Jenovéfanın kalbi sèn (7) eféndime kavì vè semadèn enmiş melayik tarzi bitun (8) olmaýile, benim edepsiz teklifimè bir véchile miđl (9) ítmedi isè, artık esrarım alemè fâsil olmasın i- (10) çün canına kâst ejledim dejiđù takriri kelâm (11) ejledi isè, bù iytirâf vè ikraratın üzeriné Sizef- (12) ri háyluce teselli bulup, katlini hjókm etdi- (13) jî kém saatâ nalèt okuridi, vè dérhal ondàn bu- (14) nù sürdü jikil giözüm önündèn hınzır herif (15) dejiğup taşrà çıkardıyì haldè, üzerinè neda- (16) mèt vè merak çjókdì tà ó kadarki háтта cüm- (17) lesi hàfv itdilèr şimdi tamlasì enèr dejiđù, vè ó (18) hevalidè bulunàn askèr zabitleri Sizefrinin ba- (19) şınà toplanup teselli verdileriséde, kıar ítmedi, (20) vè Jenovéfanın hjöceresindèn Ekklişia vaktin- (21) dån başkâ vakit taşrà çıkmázidi, vè hèr

etrafà (22) hesapsız ademlèr tayıtdı, Jenovéfanın mezarını [98] (1) buldurup zevallının kemiklerini olsun layık (2) olàn izzétile dèfn etdirmèk, vè üzerindè vacibéyi (3) zimmèt üzrè aylamak içün, émma bítun gidenlèr (4) bõş geldilèr, zıra Jenovéfayı kàtl itmejë tajın o- (5) làn iki celatlàr firàr etmişleridi, vè nè mahalè (6) giötürüpde telèf itdiklerini hiç kímse bilmézi- (7) di, vè bũ ademlerín nè oldukları maljùm de- (8) jıl idí. (9) Éncam Sizefrinín çaresi kesilmèkle, émr idüp (10) Jenovéfanın vefatı zikrinè Ekklesiade icrà it- (11) dirdi, vè Ekklesiá derecesiz böjjüjiken, zikir (12) doasınà gelèn hàlk sıyışmadı, vè Sizefrì fazı- (13) letlù ajjalì Jenovéfa vè sevkilì evladının ebe- (14) dijèt zikrì içün ó Ekklesiáanın hevaletinè so- (15) makì mermerdèn ibarèt bür cesim Túrbe jiap- (16) tırdı, vè canı içün hesapsız sadakà vè ianè (17) ejledi. [99] (1) ON DÖRDÜNCÜ⁴⁷ FASIL (2) Níhayet háylu senelèr merakdèn sònra, Sizefrì (3) báy sadik dostu Vòlv vè sáyir refiklerì ilè sey- (4) rangiahè çıkmaya başlajjüb, défi yàm idéridi, (5) vè dostlarından biri bür giün bunà máhsus zı- (6) jıafèt verüb, ondà kímisi türki çayırdı kímisi (7) ó asırdé asıl zadekjanlèr indindè müütad olàn (8) ojjunlárile meşyul oldu, vè birisi dahı atlá- (9) rıla canavàr avınà çıkacak olmayıla, Size- (10) frì bejide davèt ejledi, méjer av avlamaya gjü- (11) çüklükdèn müpteláyımış, mesruriétile teklifi- (12) nì kabùl ejlejüb, bür giün bahàr íptidalerindè (13) havà açıldıkda beraberindè olàn zabitanlerè zi- (14) jıafèt itdikdèn sònra, cümlesini alup avà (15) çıkdı beraberinè háylucedè mihimmàt alarak, (16) vè taşrà çıkdıkda borular çalınub avà jjo- (17) rüjış etdilerise, orman vè derelèr arasindè bür çok (18) gejik avladılàr, vè hususíle Sizefrì bejin o- (19) nünè bür böjjük geyik rast olup, átıla arka- (20) sınà düşdi, vè kovaláriken geyik jéjile sejdib [100] (1) bür derè içindè ormanlèr arasındà bür mayarè í- (2) çinè sokuldù, méjer ó keyik zevallì Jenovéfayı (3) oylù Mpenòn ilè berabèr bünca senelèr sü- (4) dúyile beslejèn keyijmiş. (5) Dérhal Sizefrì atdàn enip bür ayacà bayla- (6) dıkdàn sònra, hénuz jıaymış kàr üzerindè keyijin (7) jıanındà bür zayıf vè sararmış solmuş vè bıl zát (8) olümün kendusi gibì insàn kijaafeti kjördüyise, (9) tehayurdè kalüb teecüp etdiki, bjöjlè issiz (10) bür peldedè nè mucıpkı insàn bulunà dejjü, (11) óyise zevallì vè derdimènt Jenovéfa

⁴⁷ Büyük karakterlerde ö <ó> yerine O <O> ve ü <óv> yerine U <OY> kullanıldığı için kelime metinde ΔΟΡΔΟΥΝΔΖΙ “dordunci” şeklinde yazılmıştır.

kendusì idì, (12) vè fıl hakikè çekdiği cévr-u cefalardàn insan- (13) lıkdàn ıkıb, cısmi kafesè dönmiğidi, vè omür (14) teabır itdikleri mubareğın jüzündè eseri kálma- (15) miğidi. (16) Vèl hasıl Sizefrı báy aváz etdi, éy giđi ínsmi- (17) sin cınsmisin, hèr kımisen ık dığarı seni gıöre- (18) jım değjü, zevalli Jenovéfa Sizefrinın emrinè i- (19) taat iderèk, dérhál kùrt ayzındàn aldıyı ko- (20) jün postakisini üzerinè bürünüb, kıvırcık (21) sağları sinesindè vè arkasındà peruşanè dalka- (22) landıyı haldè, siasetdèn ıöpè djonmiğ ıplàk [101] (1) kolları vè ağıakları ilè soyukdàn tır tır tit- (2) rejerèk tađrà ıkıp huzuriné durdu isè, Si- (3) zefrı havfindèn gerü çekilerèk, sèn kımsin vè nè (4) véchile geldin búrajja değjü teacúbile suál (5) ejledí, huzurindè duràn kendü ağjalı iduğını (6) ásla fàrk idemejerek, hál búki Jenovéfa dérhál (7) Sizefrıği fàrk idüp, éy búncà senelérdir hasretì (8) ilè harábı jebàb olduğum, canı dildèn arzu- (9) lü nuri didém ér ehlim Sizefrı báy, bú kılıkdà (10) nazàr etdiğin biarè, senin katlinè fermàn bu- (11) jıurduğun ağjalın efakđar Jenovéfadır, řu- (12) kđürlèr olsun cenábı hakkın kereminèki met- (13) helim ólmadıyı bilip, benı helás ejledí dedidí (14) saat, Sizefrı báy bırden jıldırımđàn urulmuş (15) gibi aklını şağırıp çıldırma derecesinè gel- (16) di, vè cevaba lijjaketì kálmajjub, derunindè (17) bın dürlü vesfesè cevlàn itmèjile, áceb Jeno- (18) véfanın hálja hayatdè olmasi mimkínmidir değjü (19) tefekđür idèr idì, vè oylè bır ıssız mahaldè re- (20) fiklerindènde ayrı dusup havf etmeđè bađlađđup (21) háyır háyır múceret bú Jenovéfa kendusì olma- (22) jıup, hèr haldè anın rúhi azizidir řüphesinè [102] (1) zahıb olarak, éy benim kıymetlü ağjalım Jenové- (2) fanın rúhi azizí, élbet bi ýayrı hàkk ofkéyile (3) dökdüğim kàn içün beni tekdır etmeđè geldin, áh! (4) vârise seni ó hınzırlàr bundà telèf idüp vicu- (5) dinì bú mayaređè dèfn itdilérde, katlinè sebèb (6) olàn bèn bicareği kabirın önündè gıörmèjile bú- (7) rada cevlàn idèn ruhın, níçun bú zalım benim (8) istirahat idèn cenazemè kabir azabı verior değjü (9) tekdır vè tazır itmeđè geldin, áh éy rúhi azíz! u- (10) zàk ól bendèn Allàh ađkınà, gıt semavatdè ra- (11) hât ejlè, zıra benim zamirimın deavasì banà kja- (12) fídır gıt huríyi ýılmanlâr mekjaninè, bèn dun- (13) jjadè rahatsız biçarenin mayfiretì içün nijjáz (14) ejlè, hiç olmázise dahı mülayım kjjafetdè (15) gıörün gıözümè, jjáhod melayık şeklinde gıöru- (16) nüp, beni áf itdiğini habèr virerèk teselli ejlè (17) değjü ferjját itmeđè bağladı isè, kézalik Je- (18) novéfa gıöz jjaşlarını zapt idemeđđup, muhip- (19) bım Sizefrı kalbimin

surirì Sizefrì, Allàh aşkı- (20) nà olsùn aklını başınà toplà, bèn Jenovéfanın (21) ruhi ólmajjup zátı kendusíyım şükjürlèr ol- (22) sùn cenábı hakká ki ó cellatların kalbinè [103] (1) terahùm brakíp benì evladímıla kàtl itmejë (2) kijámajjarak, sàğ brakdılàr dedì, émma Sizefrì (3) hálja dalyınlıkdàn ayılámajjup, Jenovéfanın (4) sözleri teesir ítmeméjile, dık dık bakáridı, gjú- (5) jja hajjál seyir idíor gibi, vè níçe Jenovéfa ha- (6) rarétile elinè jjaşıdı isè, kalbí bîrden ürkiüp (7) óf Allàh aşkınà bendèn uzàk ól ellerin pèk (8) soğuk dejjù gerì çekiliriken, háyır háyır níçun (9) sendèn kaçajım dahì evládırki benide istirahat (10) itdiğın mezarà çek gïötür, zıra dünjja jüzün- (11) dè ártık dirliğim, kálmadı, vè şimdèn gerù ölüm (12) benim indimdè dünjjanın hèr şeyindèn makbúldur, (13) vè jine Jenovéfa éy Sizefrì núri didèm Sizefrì rah-(14) mán aşkınà olsùn aklını başınà toplà vè bílki (15) bèn Jenovéfa kendusíyım, vè nazàr ét şù hatemíki (16) nişàn verdığın jüzük olmáyle hálja aşkınà (17) taşiorum, amàn eféndim kendinè gèl, jja Ráppi (18) rahım hazretleri ísmi azizinın aşkınà, didéyi kal- (19) binì kjuşad ejlè, aklınà kedèr vérme dejjù ay- (20) lejerèk hakkà doà itmejë başladı. (21) Nihajet Sizefrì béy gjujja dùş gïörmüşde uy (22) kudàn ajilir gibi ó dalyınlıkdàn ajilip, éy vâh [104] (1) fıl hakikè sénsin benim kıymètlü Jenovéfam deje- (2) røk ajjaklarınà kapandı, vè bîr müddèt gïözle- (3) rinì ó sararmış solmùs lehcesindèn kaldıràma- (4) jjup sıdöz sïjlemejë lijjakèt kálmamayile hé- (5) man sèl sujju gibi gïöz jjaşı dökéridi vè éncam (6) áh işte benim ajjalım Jenovéfa, áh sebebimdèn (7) nè háli beruşanietè kiriftàr olmúşsun! amàn (8) jja Ráppım áf ejlè kusurumúki, bèn sebèb (9) olup anı canavarlérile refik ejledim, vè bû (10) ecildèn gïözümdü kaldırıp jüzünè bakmayà (11) layik deşilim, jja Jenovéfa Jenovéfa! ácep intin- (12) dè yazepè mustahàk olàn ér ehlini áf itmejë ka- (13) dirmisin dedijì anté: váy muhipbım Sizefrì, kalbí (14) mahzunım cemíy vakıtdè hakkında intikàm dilé- (15) medi, vè senin bîr takım hillebazdèn aldandıyını (16) fàrk iderèk eski muhabbetimin bîr katresini tenzil (17) étmedim, kàlk núri didèm seni sinemè sarajım de- (18) jjup aylemejë başladı. (19) Ól vakit Sizefrì itdiğì jjuşuzluyà nadım (20) olub, áncak başını kaldırub, éy muhapbe- (21) tlü ajjalım sèn benì ásla tekdır itmézsın, (22) áh nè fikirsizlíkdirki sèn mísli melejì bû véç- [105] (1) hile teedib idejım dedikdè, vâz gèl bû merakdàn (2) nazlı jjarım, zıra bû, siasèt múcerret benim (3) kaderimin iktizasíyımış, vè bû surétile benì helàs (4) itmèk için cenábı hàkk bû mahaldè çillè (5)

çekdirmişdir dériken, otè tarafdàn Mbenòn sır- (6) tında keyik derisindèn urúbayile vè gâr üzerindè (7) jjalín ajjàk vè başi kabàk kelìb, kucaýın- (8) dà bîr miktárda ót getirdi keyik içùn, vè níçe (9) Sizefrî beyi giördü isè teacüp ejledi başında (10) serýuci vè belindè parlàk silahlarì, vè başın- (11) dà cıyasını vè anın heybetinì nazàr iderèk, vè (12) hàvf idüb avàz ejledi, àmán válidecijim sakın (13) bù adèm ó vâsf itdiğün fenà ademlerdéndirde senì (14) oldürmejë geldi? sakın kórkma bèn şimdi senì (15) bunùn elindèn kurtarırım, ayláma válidecijim, (16) sanà fenalík itmekdénise, dahì evládır benì gâtl (17) ejlesin dejjúp sejrtdi validesinè sarıldıyise, (18) kórkma sévkilü evladım sejrî elinì opésin, bù (19) sanà hiç bîr fenalík ítmejecek, zıra sanà çok (20) defà vasfinì itdiğüm sevkilü Pederindir vè Al- (21) làh jjiollamış búrajja ártık ezietlerimiz te- (22) màmm olmàk içùn dedi. [106] (1) Mpenòn dípkı babasınà benzéridi, vè níçe ba- (2) basınà sejrtdib kucaýınà atıldı isè, Sizefrî (3) aylajjaràk anì datlı datlı opmejë başladı, (4) vè anà söjlenmèk iştedi isède, aylemekdèn lijja- (5) keti kálmajjub, fâkat àh muhib evladım vâh (6) nazlı oylüm dejè bildi, vè éncam bîr elindèn Je- (7) novéfayı vè bîr eli[n]dèn Mpenònu dutüb giözle- (8) rinì giöjë kaldırdi vè hâmd-u senà olsün sa- (9) nà éy kerèm gjanı Rábbı, kî bünca mütdédir (10) mihnèt bahrinè yârk olân kalbè bundàn böjjük, (11) mesrurièt olámaz, vè şükjürlèr olsünki nazlı (12) evladımı bù giün banà bàhs ejledin, vè sevki- (13) lü ajjalimì kapiristandàn dünjjajè irsâl ejle- (14) din dejjü teşekkür ejledi, vè Jenovéfa dahì (15) giözlerini vè ellerinì semajè doyrü kaldırìb, éy (16) giüllü şeyin kadiri Rápbım merakdè olanların (17) kalbinì án saatdè tesellà itmejë sèn kadirsin (18) hâmdı senà olsün senin hatsiz merhametinè déri- (19) ken Mbenòn dahì validesinì vè pederinì bù misil- (20) lü nijjazdè giörerèk, elcejezlerini bèr hevà i- (21) düb, şükür olsün senin evamiri şerifelerinè jjà (22) Rápbı kerim dejjü avàz ejledi: [107] (1) Vè bù doanın verasından üçüde birdèn birì (2) birinè sarılaràk ójlece bîr müddèt sessiz se- (3) dasiz kaldılàr, vè éncam Jenovéfa éy muhip- (4) bım Sizefrî ácab sevkilü atalarım hálja sáy- (5) mıdırlar? vè sevgilü kızlarınin suçsüz öl- (6) duyunì bunlara ifadè itdínmi? éy vâh éy vâh ké- (7) makjan jedi senédir benim vefatım içùn aylajjior- (8) lar dedi isè, teesüf çékme nazlı Jenovéfa ata- (9) larin sáydır, vè senin suçsüz öldüyünì an- (10) lerè ifadè ejledim, vè şimdi vakit geçirmeksiz (11) bîr Tatâr çıkarüb hàkk tarafındàn buluş- (12) duyumuzü müzdè idecéjim, vè pèk memnùn vè (13)

mesrur olacaklarına şüphè jjókdur cevab (14) itdí. (15) Jenovéfa ol vakit gjözlerini ve ellerini sema- (16) jè doyrù kaldırıb, gálbi mahzununin esrar (17) doalerinin icra öldüyü, ve ér ehlinin yavyadèn (18) selamèt kurtulup suçsüz öldüyünè idrak (19) itdikdèn gátđi nazàr kelip óndà bunù bulduyù, (20) ve níhàjet kendù dahì dürlì rencidelerdèn helàs (21) olup óylunè Pederinin ellerine teslim itdiği i- (22) çun cenábı Rahmanè teşekkür idub, Pedèr [108] (1) Allahin óksuzlèr Pederi öldüyünè mübejin (2) zevallì atalarini dünjja gjözù ilè bir dahì (3) gjörmèk babında nijjáz itdikdèn sónra, Sizefrinin (4) elindèn dutub, bünca senelèr sakın öldüği ma- (5) yareyi gjöstermek için içerù girdilér. (6) Sizefri beyi mayarè kapusundàn ejilip içerù (7) girdikdè, níçe divarlarì nemlák, ve jjaapraklèrile (8) órtulì bir Stauròs, ve ibadèt itdiği jeri dizlerin- (9) dèn çukurlanmış, ve jjaştıyì kjütük ve bir (10) ót djöşèk, ve bir kaç gabakdàn gaplàr gjördü (11) isè, jjurejì merakdèn sàt parè olub, Mpenönù (12) kucaklarına alarak Jenovéfanın jjanına ó- (13) turdù ve dedì éy Jenovéfa Allahin kányı ke- (14) remi ilè boylè bir çjöldè bünca müddèt mekjàn (15) itmejë kadır öldün? élbet semavaddèn bir melèk (16) sanà jevmijè taàm taşjiorudu, sénki kemajjàn (17) 7 senè bir parçè ekmejìn ve ljayikli jjatayìn ve (18) áz buçuk ateşin ólmaksız kışı kjjametì ge- (19) çirdin, áh senin ó nazik vicudin ó derecè istira- (20) hátile terbijè ólmúşiken násıl jjalın ajják (21) başı kabák ve urjjàn hálile müddéti gjüzàr (22) ejledin, ve bir béy kızı ve béy ajjalì olub dáyim [109] (1) altùn ve gjümüş gjaselerdèn taàm itmejë alış- (2) kìn ikèn şimdi gabák gablarına mjöhtaç öldün (3) éy mutlù càn senin bù serincemelerinè sebèb (4) ólàn zatà áceb şimdèn gerù mójli muhabbèt ide- (5) bilirmisin dedì isè, Jenovéfa Sizefrinin hatsiz me- (6) rakini anlajjub, máhsus sjözünün önünè ge- (7) çerèk, ve nezakétilè gjulümsüjerèk, éy Sizefri (8) ártık geçenleri unudub şimdiki halè baka- (9) lùm, şöylè bilésizki, bázi vakitlèr óldúki bù (10) çjöldè saraydèn zijjadè memnùn mesrur öldüm, (11) fil hakigè dünjjanin iftiharlıyì hemàn saray- (12) lerdè olanlara mahsüs ólmajjub, bázi jjabá- (13) nilèr indindéde bulunúrumuş ártık bunlarì (14) bèr taráf étde nazàr ejlè evladınaki, ádeta bir (15) taàm ve zahmèt ve mihnétile meydana gelmişiken, (16) vücudi tentiris, ve afietì jerindè, ve bizim ço- (17) cukluğumuzdà perveriş öldüyümüz usul- (18) dèn dahì zijjadè terakkilì ólmúşdur dejjub, (19) evvel emirdè keyijìn mayarejë gelmesindèn başla- (20) jjaràk, cenábı Kibrianin ómürleri hízfí zı- (21) mnında ihsàn

bujjurduklarì lútfi kerèm vè (22) hikmèt vè mucizatlarinì nàkl ejledí táki én- [110] (1) cam keyijín Sizefrí bejí maýarajè kulaüz idüb (2) geldiðinédeðin Sizefrí dikkátile dinlejúb níha- (3) jet sükjürlèr òlsün éy kerèm kıjaní Rápbi, kí (4) senín hikmetlerindèn suàl òlunmàz, vè sanà u- (5) míd idenlerí hiç bír vakıtdà mahríim brakmázsin, (6) éy muhíp evladım áslaca cenábı hakkı hatı- (7) rındàn feramüş ítmejesin, kí sèn pederindèn tèrk (8) vè rèdd òlunmuş zátidin vè éjer bù keyijí irsàl (9) ítmeséyidi, validèn vefàt idüb, seníde canavarlèr (10) taàm idecéjidi bù keyik banà ràst òlduyí antè (11) bèn bín dürlí merakdeyidim, vè bák Allahın hik- (12) metinéki bení siasèt çekdiðiníz maýarejè ku- (13) laüz idüb, jíne selametinizè sebèb òldi, évla- (14) dım cemíy vakıtdà Allahdàn umidiní késme, vè (15) élbetde sení tèrk ítmejjub eşirkejecékdir. (16) ON BEŞİNCİ⁴⁸ FASIL (17) Encàm Sizefrí béy Jenovéfanın vè oylunùn (18) ellerindèn dutüp maýaredèn taşrà çıkdı, vè ká- [111] (1) çan borù çalüp refiklerinè isarèt gösterdiyse (2) borunùn sedası derelerì çingirdedip, cümle re- (3) fiklerì sesin çıkdıyı jerè pijjadè vè suvarı hèr (4) tarafdàn sejjirdiler, béy jìòl şaşırđı dejerèk, (5) vè jjanınà vardıkda, níçe kucayında bír gjü- (6) zèl oylan, vè koltuyunda bír zayıf vè lehcesi (7) bozük dişéhli, vè gjözlerì jjaşıla dolmuş gjör- (8) dülérise, teacüp itdilér. (9) Vè Sizefrí òl vakit éy kahramàn ijıtlèr, vè sa- (10) dik dostlarım müzdè sizleréki búnca senelérdir (11) hasretliðinè jjiandıyım sevgilí ajjalım Jenovéfayı (12) vè kıymetli evladım Mbenõnù buldum dediði (13) andè, cümlesi mesrür vè müteşekkjür oldular (14) vè hèr birì birér dürlí şey suàl idéridi, vè Sizefrí (15) béy Jenovéfanın hikjajesinè olmuşu gibi bunlara (16) nàkl itdi isè, cümlesi hayretde kaldılar vè dér- (17) hal iki tatàr çıkardılar, Jenovéfa vè Mbenõn (18) içün urúba vè 4 atlı bír arabà getirmèk i- (19) çün, vè ondà bulunanlàr bír tepè başına atèş (20) jjakdılar vè ayaçların altına seçcadeler (21) serüp, avladıklarì mahluklárile bír azım zı- (22) jjafet tertib itdilèr, vè Sizefrí bír tarafına Je- [112] (1) novéfayı, vè ó bír tarafına Mbenõnù alup, ka- (2) budù ilè bunlarì bürüdü vè bejın etbayelerì (3) kestirè kestirè bakárken, Jenovéfayı tanıdılarise, (4) dizlerinè kapanup, ellerinì püs itdilèr vè hépisin- (5) den evvel bejın sadik dostù ehtijjâr Vòlf ay- (6) lejerèk jjanınà varup, ellerinì opeceji vakit, (7) éy nazlı

⁴⁸ Büyük karakterlerde π <b> yerine Π <P> ve ó <ş> yerine Σ <S> kullanıldığı için bu kelime metinde ΠΕΣΙΝΔΖΙ olarak “p” ve <s> ile yazılmıştır.

haním eféndim şükjürlèr olsùn Ráppi- (8) min kereminéki, sení bîr dahî dünjja gjözúyile (9) gjörmèm içùn bení Areblèr yavvasında telèf (10) ítmemiş, vè şimdèn kerù ölsémde kayıdımdà deşíl- (11) dir dedí, Mbenōnù kucaklaşíp, áh nazlı bey- (12) zadèm sénki bîl zàt babanìn resmintésin héman (13) cenábı hallik nazari ilè Pederinín kahraman- (14) lıynì, vè validenín míslì melèk halimlişile bir- (15) leşdiríp vakti hacetdè bunlâr gibí fazilèt eh- (16) lí olásın dejjù öpmeşè başladí. (17) Vè Mpenōn bù kadâr halki etrafında gjör- (18) dükdè havf itdí isède, sabilişín ıktızasınca (19) dedriç dedriç alışub, dürlí bîlmediji vè hé- (20) nuz gjördüjşeylèr içùn suál itmeşè başla- (21) dí. Vè suvarí askeriní gjördükdè, önù átıla in- (22) sán bitişik kijaşì ilé, éy Pedér bèn bù anè ka- [113] (1) dâr dünjiadè 4 ajiaklı iki başlı insàn vâr i- (2) duşını bilmézidim dejjù suál idérken, atlılâr (3) atdàn eníp, bunùn jjanına bîr át getirdilèrise, (4) dahî zijjadè teacuplenerèk éy babà bù acayíp (5) mahliukù siz nérede buldunúz? toyrusù bizim (6) taraflardà bunùn gibisì gjörünmejior dejjùp, (7) ayzında gemì gjördükdè, áy nè acayíp? bù mah- (8) lişük vârise bù misillù madénile besleníor cevâp (9) itdí, vè kaçan ateşin şavk virdijini, vè kızdırdı- (10) yını fèhm itdí isè, amàn kúzum validè gèl se- (11) jîr ejléki bù ademlèr anlaşılırki bulutdàn (12) jıldırımì çalmışlâr, jîâhod bunlarà Allâh (13) hipà itmîş dedí isè, Jenovéfa dahî kızınarak év- (14) vet évladım fíl hakikè bù atèş Allahın bîr (15) lútfi ihsanídır cevâp itdikdè, áh vâlide bízde (16) bilséydik bunúda allahdàn matlup itséydik nè (17) olúrudu? áh ó kışlardà kijaşmetlerdè nè gjö- (18) nâ rahât ömür geçirecéjidik dejjù hayrán (19) oldú. (20) Sufraşjâ koyduklarì taamlâr vè meyvelèr (21) Mbenōnùn zîjjade hoşunâ gelmèşile, dérhal eli- (22) nè 2 kırmızı elmâ alup, éy babà anlaşılırki [114] (1) bù elmaların bîl zàt şimdi ayaçdàn koparıl- (2) miş gibí olmasındàn múceret semtinizdè kiş ól- (3) mamalı, áh nè hòş imiş senin ilè bilè olmaşì de- (4) jîup, gözünü elmâs tıraş bîr sù kadehinè dikdí (5) émma él uzatmayâ korkáridi, éncam cesarèt i- (6) dúp elinè aldıkda, nè acayíp erímejior bù büz (7) kadèh, vè sebebì néde erímejior dejjù Pederinè (8) suál itdí, vè Pederì dahî évladım bù büz de- (9) jıldir, ílla bilórdur dedí isè, amàn jîà Ráppım (10) nè acayíp gjözèl şeylerin vârimişde bèn bilmézidim (11) dériken, bîr huzmetkîâr bîr gjümüş tepsì getiríp, (12) Mbenōnùn önünè koydukdà, bîrde[n] içinè nazâr idüp (13) kendù suretinè gjördü isè, hàvf itdí, vè sakına- (14) râk él itdí isè ó içindè gjörünenì dutmayâ, óda (15) él itdí, vè hâsılı bù nè jiapdí isè,

óda jiap- (16) di, vè éncam bù keyfietinde sebebine akjah (17) oldu. (18) İmdi Mbenòn
 çjoldè terbiyè olmùş olup, (19) bù şeylerdèn tolayi müptedilikle sual vè hare- (20) ketleri
 zijjafetdè bulunanlari dèfi yàm vè a- (21) talarini memnùn vè mesrur ejledi. (22) Vè
 ziafèt bitèr bitmèz elbisè getirmejè gidèn [115] (1) Tatarlâr geldikdè, Jenovéfa süfradàn
 kalküb (2) mayarejè girdi, vè ibadèt idè idè dizleri ilè çu- (3) kurlatdıyî taş üzerinè
 durüb cenábı rahma- (4) nà teşekkür doasi sundukdàn sònra, gelèn el- (5) biseleri
 üzerinè telbìs iderèk cefalerinin zıkrî (6) içùn Staurosù elinè alüb, Sizefrî báy vè oylù (7)
 ilè arebejè suvar oldukdà, cümle askèrile be- (8) rabèr vè ó mubarèk keikde arkalarına
 düşdüjî (9) haldè jjolà revàn öldülâr, vè Sízefbury şehi- (10) rinè jjakin vardıkda, niçe
 Jenovéfanın bulun- (11) duyù hèr etrafè iylan vè bejjàn oldu isè, aljá- (12) vu etnası iş vè
 esjjalerini tèrk bîrle bayràm el- (13) biselerini takınarak, şenliklèrile istikbalinè (14)
 çıktılâr, vè halkın içindèn iki térki dünjja (15) ke[s]iş başlari kalummaúhionlu ellerindè
 tesbih (16) vè asà vè üzerlerindè rásò ilè zuhùr idüb, (17) bîrden arebejè jjanaşarak gjöz
 jjaşlari ilè Je- (18) novéfanın ellerini opüb éy hanım efèndi áf ejlè (19) kusurumuzù ki
 seni atalarinà teslim bîrle (20) rencidelerdèn helàs ejlemèk vacibéyi zimmetdè- (21)
 niken, pèk zalímcesine harekèt idüp, seni oylè (22) bîr issiz mahaldè brakiverdik, hâl
 bûki işbu [116] (1) uyyunsuz hareketimiz bizlerè pèk teesir idüp (2) zamirimizè
 elvérmemèjile, dünjjayi tèrk idüp Mo- (3) nastir bucaynà ó andèn berù gjünahlerimizè
 (4) aylemejè gitmişidik, vè niçe hikméti hüdayile (5) bù defà bulduyunuzi eşitmiş isèk,
 máhsus (6) sendèn aflıyımızì talèb itmejè geldik dejjüp (7) ajiaklarinà kapandılâr isè,
 Jenovéfa bîrden e- (8) linì uzadıb bunlari ajiayà kaldırdi, vè éy (9) mubareklèr benim vè
 oylumùn omrünü bàhs[s] it- (10) dijiniz içùn bèn sizlerè teşekkür idecèjiken (11) siz
 bendènmî aflık dilèjjorsuz dejjüp, ayleje- (12) rèk memnunièt ipràz ejledi, ve ó iki
 kesişlèr mé- (13) jer Jenovéfayı kàtl itmejè teajin olàn iki cel- (14) latlarmış, vè şimdi
 hanimlerì Jenovéfa bù mi- (15) sillù aflık ihsàn itdikdè, bunlâr famíiala- (16) rına
 Sizefrî beyin itdiğî muhasenátı kesirè zım- (17) nında Sizefrî bejè dahì teşekkür iderèk
 gide- (18) cekleri vakit, Sizefrî báy áy sızmijidiniz sevgi- (19) lù Jenovéfanın vè
 evladımın omrünü bàş i- (20) denlér? artık ó famíialarınıza itdiğim eyiliklèr (21)
 zimmetimin farayizindándir, vè şimdi alın şù al- (22) tın kisesini dahì sefáyı hatírule
 famíialarınız [117] (1) ilè jéyin için bizè döà idin vè iktizaniz oldúkca (2) ifadéyi hâl

ejléyin dejerèk anlerè bîr çok hedije- (3) lèr verdí. (4) Hásılı kelàm şehèr kapusundàn içerù gi- (5) rérken kambánalar çalınmayà başladì isè, e- (6) trafdàn séyru tamaşajjà gelèn halkìn hattì (7) vè sayısì jjóyidi, vè bítun ehalì aljávú etnà (8) memnùn vè mesrùr olùp, cenábı hakkà teşek- (9) kjùr avazì sundulár vè ó gjùn hàkk tarafìn- (10) dòn seyrè mahsùs bîr açık vè perràh gjùn idì, (11) vè Jenovéfa elbiséyi resmijè ilè arebedè oturùp, (12) gjözlerini jerdèn kaldírmajjarak kucaýında (13) Mpenònù dutáridi, vè Mpenòn hálja keyik derisì (14) urúba ilè bulunùp, ellerindè Stauròs dutá- (15) ridi, vè zevallì nérede idujinì fàrk idémejjup, (16) héman hayrétle nazar idèr eşidíridi vè Sizefrì báy (17) arebedèn ènib, átila Jenovéfanın sàý tarafìn- (18) dà vè sadik dostù Vòlf iki keşislérile bilè sòl (19) tarafında, vè mubarèk keyik dahì bítun suvarì (20) askerì ilè berabèr arebenìn arkasındàn gelíridi, (21) vè boylè bîr tamaşayı aciypeyi hèr kès gjörmejë (22) mecpùr olúridi. [118] (1) Vè sarajè varùp endiklerindè bítun e- (2) tràf kjöy vè kasapalerìn hanimlerì vè kızlarì on- (3) tà mevcùd pulunùp, içlerindèn bîr kız (ó ki (4) méjer mahpesdè Jenovéfaje kátl ólunacayını (5) hapèr virùp Jenovéfadan mektùp alarak Size- (6) frijè virèn Vërta nàm kízımış) dürlü çiçekler- (7) dèn pîr tàc örùp, éhli ırızlık aljametì içün (8) Jenovéfanın başınà dakdıkdà, éy nazlı hanimimiz (9) cenábı hàk semavatdè sizlerè zevàl pulmàz tàc (10) tedarík itdiği maljumimiz isède, pizim tarafımız- (11) dándà punùn kapulinè himmèt ejlè dedì isè, Je- (12) novéfa punù tanijjámadı, vè níçe Várta idujinì (13) hapèr verdì isè, pírdèn ó gicè mahpesdè pulun- (14) duyù hàl hatırınà gelip sarıldì, vè anì opùp (15) gucaklarındàn pîr müddèt prákmadı, vè níhayet (16) ellerini semajè kaldırarak, şükjurlèr ólsùn (17) éy Ráppim, ki sanà umíd edèn múcerret mahrim (18) kalmàz, vè benim ó esnadé pulunduğim halé, vé (19) kátl itmejë çekdikleri usulé názaran kım u- (20) mîd idéridiki, bèn jíne evvelki saltanatımà nayıl (21) olarak bù gjünlerè jetişecéjim, jjà Ráppi ke- (22) rìm bù dünjjadè faziletè boylè evàz virdiğin [119] (1) haldè élbet rúzi kjjiametdè vireceğin dílilen (2) tabir olunmàz dejjùp, ó çiçek tacını tertip (3) idèn hatunlerè teşekkjùr itdì, vè ó vakit Vòlf éy (4) beyim Sizefrì fîl hakikè jèr jjuzundè éhli ırız- (5) lkdàn kebîr fazilèt jjókdur, vè bèn neçè de- (6) falàr bù kasabajjà dürlü metanetlèr icrasì (7) ilè girmiş isémde, bù gjünkì gibì gjörmemiş idim (8) dedì isè báy dahì hüdanìn keremì yanídìr vè bù (9) şohrétde faziletè mebnì idujindèn bizim içün (10) tedarík olmúşımız dejjù ceváp verdì. (11) Jenovéfa

hásılı zıjjaretinè gelenlerin fera- (12) hındàn dökdüjü gjöz jjaşlarından, vè zatıda (13) zayıf ólmáyıle çokcà jzorulup, bír miktâr (14) istirahat itmejë möhtaç ólmáyıle, kaçan 7 (15) senédir hasrèt öldüyü höceresinè girdi isè ípti- (16) da Allahà teşekkür doasi sunup krevvatà (17) uzandı vè uykujjà vardı . (18) Saraydè hızmèt idèn halayıklèr ó anè gelince- (19) jédek sijjàh matèm elbisesi gejinirléirken, bírden (20) ák sajelèr telpis edinmişlèr, vè Sizefri dahì dér- (21) hal Volfü Jenovéfanın atalarına irsàl ejle- (22) jüp oylù ilè beraber say selim bulunduk- [120] (1) larını müzdè ejlemiş, méjer Volfün vardıyí (2) gjün Jenovéfanın jedi jillik mefti resmini icrà (3) itmekdèyimişler, vè hakk tarafındàn Jenovéfanın (4) nikjahını icrà idèn ihtijjâr ruhbàn işbu zikir- (5) dè dahilimiş vè kızları uyurunà böyle resim- (6) lèr etdikce merakları hafiflenirimiş. (7) Volf varub Jenovéfanın vè Mpenönün say vè (8) selim bulunduklarını müzdè etdiyise, artık (9) kèsb etdikleri ferah hiç bír vecihle vâsf o- (10) lür maddè dejidir, vè verasındàn ó ihtijjâr (11) ruhpanıda beraberlerine alub, dérhâl Sîzef- (12) burç canibinè vardıkda, kızlarını gjördük- (13) leri gibi sinelerine sarup bír müddèt ayrıl- (14) mak mimkin ólmadı, vè Jenovéfanın huzurí (15) bil zât damarlarına kân koymuş misillù (16) dinceldiler, vè Jenovéfa Sizefriji ilk gjör- (17) düjündè kèsb itdiği ferahì, kézalik atala- (18) rını gjördüjündè dahì kèsb itdi hâтта fe- (19) rahlarının neticesini layıkı ilè anlamak evlât (20) vè atâ sahibî olân zatlarâ mahsúsdur. [121] (1) ON ALTINCI FASIL (2) Jenovéfa sarayinè geldikdè, bitun ehaliyi beldè (3) zıjjaretinè gelirléridi, vè ó dahì bunlarâ nasa- (4) hât idup cemiy vakıtdè cenábı hakkdèn u- (5) midlerini kèsmemelerini, vè azâ kanaat itmelerini (6) ovud virerek kendünün kemaqjan 7 senè idarâ vè (7) sâbr vè hakka umid ilè say selim müddéti (8) gjüzâr itdijini emsâl getiriridi, hásılı evli o- (9) lanları gadim muhabbetè, vè atalarâ evlatla- (10) rını Allâh korkusu ilè terbijè itmejë ka- (11) metlendirib, kújja bír alim hóca tarzî nûtk (12) idéridi, vè Mpenön dahì validesinin tarifi ilè (13) bitun gelèn çocuklara birer hedijè virub, (14) bunların bu hareketleri cümlelerin muhabbe- (15) tini üzerlerine cèlb itdi, hâтта iytikât vè umid (16) vè sâbr vè azâ kanaat itmeklik cümleje mah- (17) sús ders oldü. (18) Bunların⁴⁹ zıjjaretinè gelenlèr ó mubarèk (19) geyijide gjörmek isterléridi, óki sarayin

⁴⁹ Büyük karakterlerde π <b> yerine Π <P> kullanıldığı için bu kelime metinde Πουλλαριην olarak “p” ile yazılmıştır.

havlisindè [122] (1) serpestlîjile kezîb, ó derecè mazlùm vè elcîk (2) olmuşudúki, háтта gelenlerîn elindèn jèm je- (3) miş jéridi, vè áv kelplerî dahî anî tanijîp hiç (4) ilişik itmezléridi, vè beldenîn çocuklarî jîa- (5) ninà varüb, amàn jîà Rápbi bù keyîk olma- (6) sayidi nè olúrdu hanimimiz dejjù okşarláridi, (7) vè bunùn itdiğî eyilîk galplerinè teesîr ederèk, (8) doyrusù bù bapdè hiç bîr hayvanî incítmeme- (9) li derléridi. (10) Hinzîr Ÿòl içün suâl olúrise, onùn kat- (11) linè fermàn olmuş iséde, jîne Jenovéfa merhamèt (12) iderèk fákat bîr müddetlîk mahpùs olmasinî (13) ricà itdî, hâl búki namussuzlúk zamirinè el- (14) vérmejip müddetinî bitirmejè jetîsmejerek zı- (15) bardî gitdî. (16) Bù⁵⁰ vukuatlardàn sóñra Jenovéfa istirahat (17) ilè bîr müddèt ömür geçirdikdè hásılı cümle (18) cínsi insanà mahsùs olàn acèl jetişerèk bîr (19) gîün enmè menzilindè ruhunù Rábbije teslîm (20) ejledî, bítün ömrünî eyilîk vè fazilètle icrà it- (21) mejè sàrf iderèk. (22) Cenazesinî résmen dèfn itmejè hesapsîz hàlk [123] (1) tecemmî olùp, ferjjâd ítmedik kálmadı vè Si- (2) zefrî báy ilè Mbenòn ásla tesellà olmalarî mim- (3) kîn değîl idî, bàk tohafáki ó mubarèk gejjîk da- (4) hî vefatnî fèhm iderèk, cenazè ilè máan bera- (5) bèr mezarádek gidîp, üzerinè jîatdî, vè ondàn (6) zérrece ayrılmajjup, jîémemek ígmek ilè (7) bîr gîün mezarîn üzerindè ölüsünù buldu- (8) lâr, ártık Sizefrî Jenovéfanın üzerinè mermerdèn (9) bîr cesím Túrbe jjabdırup geyijîn suretiníde (10) mermerè nàkş itdî. (11) Sizefrî báy múkatden Jenovéfanın 7 senè ej- (12) lendijî mayarè civarinè bîr dişéhli Monastîrî (13) jîapdırîp, ó ayâç Staurosù jîaldızladarak (14) Monastîrà koymúşidi, vè Jenovéfanın tevarihî (15) divarlerindè jîazılıyidi vè óraje bîrde paycè ter- (16) tîb itdirîb Jenovéfanın içdiğî sudàn suvarılı- (17) rıdı, hásılı hesapsîz zijjaretçiler ó mahallè (18) vardıkda ondakî keşîş Jenovéfanın faziletlerinî (19) nàkl idéridi. (20) İştè faziletlü Jenovéfa bù tarzda dünjja- (21) dèn ahretè intikâl itmîş olùp, zıkrî ebedijédek (22) kalacák.

---

⁵⁰ Büyük karakterlerde ꞥ <b> yerine П <P> kullanıldığı için bu kelime metinde Поò olarak “p” ile yazılmıştır.

[125] (1) MÜŞTERİLERİN⁵¹ ESAMESİ

(2) DERİ SAADETDE

(3) *Rifatlı eféndiler*

(4) Vasíleios Kojjúnoylu 100

(5) Adelfoı̂ Diamántoylu 4

(6) Anéstis Majerópulos 2

(7) Teodórakı Saróylu

(8) Ha" Podòs Zumpúloylu

(9) İeórgios Zumpúloylu

(10) İákōvos Hōmatópulos

(11) İlías Podíkoylu

(12) Ha" Antòn ayà Hudaverdóylu

(13) Panajı̂otákı Toyánoylu

(14) Thōmās Toyánoylu

(15) Ahilleùs Ÿ. Maurommatákis

(16) Terzı̂başı Nikolákı Kerestecóylu

(17) F. Çakiriádıs

[126] (1) İordanákı Paklacóylu

---

⁵¹ Büyük karakterlerde öv <ü> yerine OY <U> ve ő <ş> yerine Σ <S> kullanıldığı için bu kelime metinde MOYΣTEPIAEPIN olarak <u> ve <s> ile yazılmıştır.

- (2) Avraàm ayà Pantelóylu
- (3) jeórgios Çiçópulos
- (4) Lázaros Sari Sávvas
- (5) jeórgios Partheniádis
- (6) Petrákı Kontópulos
- (7) Vasilákı Layópulos
- (8) Minás Tolaşıkoylu
- (9) Harálampos Atéşoylu
- (10) Parás Vasileiádis Kaymákoylu Névşehirli
- (11) jeórgios Kōnstantínu Makároylu Névşehirli
- (12) jeórgios Euanyelídıs Enyonópulos Névşehirli
- (13) Minás jeórgıu Nıjdelioylu Névşehirli
- (14) Athanásios P. Salepçídıs
- (15) Murát Coskúnoylu
- (16) Paraskeuás Mihail Terzimiháloylu
- (17) Nikólaos M. Orjeópulos İncésulu
- (18) Stulianòs D. İordánoylu Yúrdonoslu
- (19) İoánnıs P. İdosídıs İncésulu
- (20) Elissaíos F. İdosídıs İncésulu
- (21) Ananías Anastasiádis

- (22) Ἰωάννης P. Tahuncóγλυ
- [127] (1) Σωκράτης Artemiádis Névşehirli
- (2) Eustáthios Papázoγλυ Ferteklí
- (3) Ἰωάννης Kjosè oγlù
- (4) Διμήτριος Doptókoγλυ
- (5) Ἰσαὰκ Paulídīs
- (6) Vasíleios P. Ἰ. Eumolpídīs
- (7) Eustáthios Danîl Çányirili
- (8) Ἰωάννης K. Ahairétistos
- (9) Ἰωάννης Theodóρου Çinçikcóγλυ
- (10) γεóργιος Kōnstantínu Ístatóγλυ
- (11) Ἰσ. Ἰ. Maurópulos
- (12) Παῦλος Ἰ. Kjosè oγlù
- (13) H" Manòl Karakásoγλυ
- (14) Stulianòs Ha" Ἰeremía
- (15) Kuriákos ayà Ἰordánu
- (16) P. γ. Kalpalçóγylus
- (17) Ἰωάννης Sávvα Turácoγλυ
- (18) Pródromos Ἰōsirídīs
- (19) Ἰωάννης Vasileíu Ajjánoγλυ Talaslì

- (20) Minās Anast. Ajjánoylu »
- (21) Mihail Vas. Ajjánoylu »
- [128] (1) Vasíleios Í. Ajjánoylu Talasli
- (2) Íordánis Í. Ajjánoylu »
- (3) Dionúsios Í. Ajjánoylu »
- (4) Vasíleios S. Pezircóylu »
- (5) Onúfrios Kuriakū Papáz torunū »
- (6) Kuriákos V. Samurkásoylu »
- (7) Íoánnis Lazáru Kulákoylu »
- (8) Jeórgjios V. Sandalcóylu »
- (9) Íosif Í. Miósoylu »
- (10) Íoánnis Íord. Çamkósoylu »
- (11) Xa" Ilía Kálfoylu
- (12) Pródromos D. Nurlóylu
- (13) Misail P. Mbalóylu
- (14) Jeórgjios Adamantídís
- (15) Yavrìl Hirvátóylu
- (16) Vasíleios Í. Vasileiádís
- (17) Jeórgjios Maurommatákis
- (18) Harálampos Prodrómu

(19) Pashális Sparópulos

(20) Od. Sparópulos

(21) Nikólaos Hirvátoylu

(22) Íoán. Hamáloylu

6. BÖLÜM: DİZİN-SÖZLÜK

-A-

[=1]

aah: *Bkz.* ah

a. 26/1, 31/13, 32/17, 33/16, 73/1

[=5]

aamal: *is. Ar. a'mâl* İşler, işlemler.
Metindeki anlamı işli, işlenmiş.

a. 20/2

[=1]

ab u hayet: *Far. Ar. âb-i hayât*
Efsanelere göre içen kimseye ölüm-
süzlük sağlayan bir su, bengi su.

a. 43/1, 49/18

[=2]

acab: *Bkz.* acep

a. 10/13, 55/11, 107/4

[=3]

acap: *Bkz.* acep

a. 21/8, 73/2

[=2]

acayıp: *Bkz.* acayıp

a. 52/12

acayıb: *Bkz.* acayıp

a. 11/8, 41/10, 71/12

[=3]

acayıp: *sf. Ar. 'acâ'ib* Sağduyuya,
göreneğe, olağana aykırı, şaşılacak,
şaşmaya değer, garip, tuhaf, yadırganan.

a. 36/13, 60/11, 73/17, 76/11,
81/16, 82/2, 113/4, 113/7, 114/10, 114/6

[=10]

aceb: *Bkz.* acep

a. 12/19, 71/14, 101/17, 109/4

[=4]

acel: *is. Ar. ecel* Hayatın sonu, ölüm
zamanı.

a. 35/3, 122/18

[=2]

acel jetiş-: Ölümü veya yok olması
kaçınılmaz duruma gelmek.

a.-erek 122/18

[=1]

acel teri dök-: Çok korkmak, çok sıkılmak veya bunalım geçirmek.

a.-meje 35/3

[=1]

acele: *is.* ve *sf.* *Ar.* ‘*acele* Çabuk davranma zorunluluğu, ivedi.

a. 13/15, 89/14

[=2]

acep: *zf.* *Ar.* ‘*aceb* Acaba.

a. 50/19, 63/4, 73/7, 81/18, 104/11

[=5]

acı: *mec.* Kırıcı, üzücü, incitici, dokunaklı, korkunç.

a. 22/12

a.+acı 94/18

[=2]

acı-: Başkasının acısına ortak olmak veya durumundan üzüntü duymak.

a.-dım 96/15

a.-n 28/10

[=2]

acık-: *ey.* Açlık duymak, yemek yeme ihtiyacı duymak.

a.-dıkca 20/6

[=1]

acı ol-: *ey.* Acımak, üzülmek, canı yanmak.

a.-dum 38/21

[=1]

acız: *is.* *Ar.* ‘*acz* Gücü bir işe yetmez olanın durumu, güçsüzlük.

a.+ım 88/5

a.+ız 10/21

[=2]

aç: *sf.* Yemek yeme ihtiyacı olan veya yemesi gereken.

a.+ından+(acından) 43/9

[=1]

aç-: *ey.* Bir şeyi kapalı durumdan kurtarmak.

a.-dı 79/2

a.-dıkda 42/3

a.-dılarise 35/18

a.-dım 24/1

a.-dın 25/2

a.-ıp 93/17

ayzını aç- 38/18

j̄jara aç- 96/11

[=8]

açık: *sf.* Açılmış, kapalı olmayan.

a. 12/14, 50/10, 52/18, 84/5,
117/10

[=5]

açıl-: *ey.* Açmak işi yapılmak veya açmak işine konu olmak.

a.-dıkda 99/13

a.-ıp 94/22

a.-ub 28/6, 34/18

a.-up 38/6

[=5]

açlık: *is.* Aç olma durumu.

a.+dan 43/8, 45/7

a.+ın+(açlıyın) 45/14

[=3]

ad: *is.* Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim.

a.+ını 41/12

[=1]

adju ol-: *bir. ey. Ar. T.* ‘*adû ol-* Düşman olmak, itaatsiz olmak.

a.-majjasın 7/12

[=1]

adem: *is. Ar. âdem* İnsan, insanoğlu, adam.

a. 17/15, 34/19, 66/22, 66/7, 69/8,
70/13, 88/14, 89/4, 89/7, 105/13

a.+i 91/20

a.+ler 48/1, 56/22, 67/13, 67/16,
67/5, 67/9, 70/2, 70/7, 72/21, 81/3, 97/22,
113/11

a.+lerden 66/19, 66/20

a.+lerdendir 105/13

a.+lere 59/11

a.+leri 67/2, 93/5

a.+lerin 59/15, 68/20, 71/2, 98/7

[=33]

adet: *is. Ar. ‘âdet* Topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre.

a.+ine 4/12

[=1]

adeta: *zf. Ar. ‘âdetâ* Bayağı, basbayağı, hemen hemen, sanki.

a. 83/2, 109/14

[=2]

adil: *sf. Ar. ‘âdil* Adaletle iş gören, adaletten, haktan ayrılmayan, hakkı yerine getiren, adaletli.

a. 38/8

[=1]

adu: *is. Ar. ‘adû* Düşman, yağı.

a. +lere 48/15

a. +lerim 22/14

a. +lerinden 17/13

[=3]

af et-: *bir. ey. Ar. T. ‘afv et-* Bir suçu, bir kusuru veya hatayı bağışlamak, mazur görmek.

a. 80/4, 82/7

[=2]

af ejle-: *bir. ey. Ar. T. ‘afv eyle-* Bir suçu, bir kusuru veya hatayı mazur görmek, bağışlamak.

a. 21/17, 32/23, 104/8, 115/18

a.-jjub 33/3

[=5]

af it-: *Bkz. af et-*

a.-dijini 102/16

a.-esin+(idesin) 96/5

a.-meje 104/12

[=3]

aferim: *ünl. Far. âferîn* Okşama, alkışlama, beğenme gibi duyguları belirtmek için söylenir, bravo.

a. 88/8

[=1]

afiet: *is. Ar. ‘âfiyet* Hasta olmama durumu, sağlık, esenlik.

a. +i 109/16

[=1]

aflık: *is.* Bağışlanma, affedilme.

a. 30/8, 116/11, 116/15

a. +ımız+(aflığımız) 116/6

[=4]

aflık al-: *bir. ey.* Hakkını birbirine bağışlamak, helallik almak.

a.-ajim 30/8

[=1]

aflık dile-: *bir. ey.* Bağışlanmayı istemek.

a.-jİorsuz 116/11

[=1]

aya: *İs.* Kırılık kesimden geniş toprakları olan, sözü geçen, varlıklı kimse.

a.+mız 91/17

a.+sı 15/15

a.+sıdan 15/18

a.+sını 96/20

a.+sının 16/1, 18/14, 91/15, 92/21, 96/22

[=9]

ayac: *Bkz.* ayaç

a.+ler 3/13

[=1]

ayaç: *İs.* Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki.

a. 40/18, 45/18, 50/3, 50/4, 50/4, 62/16, 63/1, 76/8, 79/10, 83/2, 123/13

a.+a 53/11

a.+a+(ayaça) 100/5

a.+dan 52/1, 53/11, 114/1

a.+ı+(ayaçı) 77/4

a.+lara 50/5

a.+ların 45/21, 47/2, 55/4, 62/11, 111/20

a.+larının 46/4

[=24]

ayaçlı: *Sf.* Ağacı olan.

a. 53/15

[=1]

ayaçlık: *Sf.* Ağaç öbeği, ağacı bol olan yer.

a. 36/4

[=1]

ayar-: *Ey.* Aydınlanmak.

a.-ıb 42/6

[=1]

ayart-: *Ey.* Ak duruma getirmek, beyazlatmak.

a.-madım 87/14

[=1]

ayırılık: *İs.* Ağır olma durumu.

a.+ından+(ayırılıyından) 62/11

[=1]

ayız: *is.* Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ.

a.+ına+(ayzına) 13/20, 27/8,
58/8

a.+ında+(ayzında) 57/22, 113/7

a.+ından+(ayzından) 45/3

a.+ından+(ayzından) 51/11,
51/18, 100/19

a.+ını+(ayzını) 38/18

[=10]

ayızından çıkar-: *bir. ey.* Söylemek.

a.-dı+ise 51/18

[=1]

ayla-: *ey.* Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık, aldanma vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek.

a.-jjarak 106/3

a.-jjorlar 107/7

a.-ma 105/15

a.-mak 98/3

a.-makden 73/22

a.-maya 43/10

a.-yijjorsun 73/18

[=7]

aylal: *Bkz.* ajjal

a.+in 33/17

[=1]

ayle-: *Bkz.* ayıla-

a.-jjerek 42/14

a.-jecek 74/5

a.-jemedi 21/6

a.-jerek 7/22, 36/22, 37/10, 40/19,
45/9, 56/18, 64/15, 83/4, 85/6, 93/6, 94/18,
103/19, 112/5, 116/11

a.-jip 80/16

a.-me 8/8

a.-meje 12/21, 116/4

a.-meje 30/13, 59/9, 75/2, 104/18

a.-mejin 81/7

a.-mekden 106/4

a.-menin 21/15

a.-riken 74/7

[=29]

ayleş- *ey.* Birlikte ağlamak.

a.-erek 40/15

[=1]

ayrı: *is.* Vücudun herhangi bir yerinde duyulan sürekli ve şiddetli acı.

a. 24/11

a.+ların 87/5

[=2]

ayuş it-: *bir. ey.* Kucaklamak.

a.-dikde 12/17

a.-ub+(idub) 6/20

[=2]

ayz-ı kenar: Yanında.

a.+ında 31/12

[=1]

ayzımı aç-: *bir. ey.* Söz söylemek, konuşmak.

a.-mamışdı 38/18

[=1]

ah: *ünl.* Sesin tonuna göre pişmanlık, öfke, özlem, beğenme, sevgi gibi duygular anlatır.

a. 10/21, 12/19, 21/12, 25/4, 27/1, 27/3, 28/2, 31/17, 37/18, 39/18, 41/14, 41/14, 41/17, 47/21, 50/22, 52/21, 56/20, 58/14, 58/18, 61/15, 64/17, 67/1, 67/15, 67/17, 67/4, 73/15, 73/6, 73/9, 75/22, 76/10, 76/14, 82/1, 85/2, 88/5, 102/3, 102/9, 104/22, 104/6, 104/6, 106/5, 108/19, 112/11, 113/15, 113/17, 114/3

[=45]

ah çek-: *bir. ey.* Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek.

a.-erek 85/2

[=1]

aher : *Bkz.* ahır

a. 32/12

[=1]

ahır: *sf. Ar. âhîr* Son, sonraki.

a.+i 65/6

[=1]

ahiret: *is. Ar. âhîret* Dini inanışa göre insanın öldükten sonra dirilip sonsuza kadar kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya.

a.+de 7/6, 28/15, 73/16

[=3]

ah it-: *bir. ey.* Acı ile içini çekmek.

a.-up+(idup) 63/11

[=1]

ahkjamsız: *sf.* yargılamaksızın, yargılamadan.

a. 88/15

[=1]

ahljak: *is. ç. Ar. ahlâk* Bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri, uymak zorunda buldukları davranış biçimleri ve kuralları.

a. 76/20

a.+ını 18/12

[=2]

ahljak-ı hamide: Övgüye değer ahlak.

a.+yi 5/22, 88/17

a.+yile 87/17

[=3]

ahlak-ı hamide: *Bkz.* ahljak-ı hamide

a. 4/5

[=1]

ahlat: *is. Yun.* Gülgillerden, kendi kendine yetişen ağacın armuda

benzeyen ve ancak iyice olgunlaştıktan sonra yenebilen yemişi.

a. 56/7

[=1]

ahret: *Bkz.* ahiret

a.+de 92/4

a.+e 123/21

[=2]

ahşam: *Bkz.* akşam

a. 5/11, 60/2

[=2]

ahht-ı name: Yazılı ant, Hristiyanların kutsal kitabı.

a.+lerine 7/4

[=1]

ahht-ı serif: Kutsal anlaşma, Hristiyanların kutsal kitabı.

a.+lerine 4/9

[=1]

ah u fiyan: *Bkz.* ah u fiyan

a. 85/8

[=1]

- ah u fiyan it-:** *Bkz.* ah u fiyan it- a. 119/20
- a.-ecejim+(idecejim) 65/17 a. +dan 92/17
- a.-erek+(iderek) 86/11, 97/2 [=2]
- [=3]
- ah u fiyan:** Ah ve inleme
- a. +lerim 85/22 a.-du 114/16
- [=1]
- ah u fiyan it-:** *bir. ey.* Keder ve acı ile inlemek.
- a.-diniz 73/9 a.-an 13/12, 14/7
- a.-erek+(iderek) 94/19 a.-aridi 43/1
- a.-up+(idup) 74/7 a.-maya 79/13
- [=3]
- [=4]
- ah u zar:** Ah ve inleme
- a. +ımı 20/19 a. 89/14
- [=1]
- a. +lerden 5/9
- [=2]
- ah u zar it-:** *bir. ey.* Acı ve keder ile inlemek.
- a.-di 27/11
- [=1]
- ak:** *ıs.* Kar, süt gibi şeylerin rengi, beyaz. *mec.* Sıkıntısız, rahat, iyi.
- akjah ol-:** *bir. ey.* Haberdar olmak, bir şeyi anlamak, farkına varmak.
- ak-:** *ey.* (sıvı maddeler için) Aşağıya, yere düşmek. bir yerden çıkmak.
- akce:** *ıs.* Her tür madenî para.
- akdan kareden hiçbirşey şjölleme-:** İyi veya kötü birşey söylememek.
- a.-di 92/17
- [=1]
- akıl:** *ıs. Ar.* ‘akl’ Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us.

a.+ı+(aklı) 16/20, 17/5, 35/2,
58/2, 74/19, 87/12, 90/5

a.+ımın+(aklımın) 70/19

a.+ına+(aklına) 103/19

a.+ından+(aklından) 13/7

a.+ımı+(aklımı) 12/18, 21/15,
30/15, 58/4, 101/15, 102/20, 103/14

a.+ine 58/10

[=18]

akıt-: *ey.* Akmasını sağlamak, akmasına
yol açmak, dökmek.

a.-dı 58/9

[=1]

aklı balij ol-: *bir. ey.* Ergenlik çağına
girmek, bir çocuğun yaşça ve akılca
olgunlaması.

a.-du 5/17

[=1]

aklını başına al-: *bir. ey.* Ölçüsüz
davranışlarda bulunmaktan kendini
kurtarmak.

a.-ub 30/15

[=1]

aklını başına topla-: *bir. ey.* Mantıksız
davranışlarda bulunmaktan kendini
kurtararak akıllıca bir yola girmek.

a. 102/20, 103/14

a.-jirak 58/4

a.-jib 12/18, 21/15

[=5]

akraba: *is. ç. Ar. akribâ* Kan veya evlilik
yoluyla birbirine bağlı olan kimseler,
hısım.

a.+sı 91/10

[=1]

aksi: *sf. Ar. 'aks+T.-i* Ters, zıt, karşıt,
olumsuz, menfi.

a. 88/11

[=1]

akşam: *is.* Gündüzün son ve gecenin ilk
saatleri.

a. 15/3

[=1]

al-: *ey.* Bir şeyi veya bir kimseyi
bulduğu yerden ayırmak.

a. 7/17, 12/13, 34/1, 35/6

a.-abiliridi 84/21

a.-acag 74/3	ders al- 48/5, 48/8, 49/21
a.-ajim 59/8	doalarını al- 8/2
a.-amadiyına 94/12	geru al- 55/10, 55/11
a.-arak 56/7, 77/15, 99/15, 108/12, 118/5	gjoz mahbesine al- 89/12
a.-asın 84/14	haber al-39/22, 40/4, 91/10
a.-dı 26/3, 75/1, 93/9	intikam al- 41/15, 96/10
a.-dıkda 114/6	ornek al- 34/7, 50/7
a.-dıyı 100/19	selam al- 10/3
a.-dıyımda 96/13	[=54]
a.-ijjor 55/10	alja: <i>sf. Ar. a'lâ İyi, pek iyi</i>
a.-ın 116/21	a. 67/18
a.-ıp 50/11, 57/19	[=1]
a.-ır mı 55/11	alja vu etna: Zengin ve fakir.
a.-ırıldı 15/2	a. 90/19, 117/7
a.-ırlar+iken 8/2	a.+sı 115/11
a.-maz 19/12	[=3]
a.-ub 12/11, 53/14, 90/16, 115/6, 120/11	aljaka: <i>is. Ar. 'alâka İlgi, gönül bağı.</i>
a.-up 83/7, 99/14, 112/1, 113/22	a.+sını 16/17
aflık al- 30/8	[=1]
aklını başına al- 30/15	aljaka it-: <i>bir. ey. İlgi göstermek, ilgi duymak.</i>
	a.-dim 97/6

[=1]

Alamania: *is.* Almanya

a. 3/4, 5/21

[=2]

alîamet: *is. Ar. 'alâmet* Belirti, işaret, iz, nişan

a. +i 118/7

a. +idir 45/2

[=2]

alan: *is.* Düz, açık ve geniş yer, meydan, saha.

a. +a 35/18

[=1]

alay: *is. Far. âlây* Bütünü, hepsi. *ask.* Genel olarak üç tabur ve bunlara bağlı birliklerden oluşan asker topluluğu.

a. +ile 13/9, 53/16

[=2]

alcak: *Bkz.* alçak

a. 88/15

[=1]

alçak: *mec.* Bile bile en kötü, en ahlâksızca davranışlarda bulunan, aşağılık, soysuz, namert, rezil, hain.

a. 61/18

[=1]

aldan-: *ey.* Görünüşe kapılarak yanlış bir yargıya varmak, yanılmak; kanmak.

a.-dı 71/3

a.-dığını 104/15

a.-ıb 31/14

[=3]

alem: *is. Ar. 'âlem* Herkes, başkaları.

a. 33/9

a. +e 97/9

[=2]

aleyh: *is. Ar. 'aleyh* Karşı, karşıt, zıt.

a. +imde 31/9

[=1]

alın-: *ey.* Alma işi yapılmak.

kaleme alın- 89/5

[=1]

alış-: *ey.* Yadırgamaz duruma gelmek.

a.-ub 112/19

[=1]

alışkın: *sf.* Bir şeye veya bir şey yapmaya alışmış olan.

a. 63/6, 63/9

a.+iken 109/1

[=3]

alim: *is. Ar. ‘âlim* Bilgin.

a. 121/11

[=1]

Allah: *is. Ar. Allâh* Kâinatta var olan her şeyin yaratıcısı, koruyucu olduğuna ve tek olduğuna inanılan yüce ve üstün varlık, Yaradan, Tanrı, Rab.

a. 7/13, 10/14, 12/14, 12/20, 22/22, 23/16, 27/6, 34/12, 38/8, 40/9, 41/16, 49/9, 54/13, 54/14, 57/13, 57/8, 60/13, 60/14, 64/2, 64/2, 64/22, 65/5, 66/8, 68/19, 72/15, 73/20, 77/18, 77/21, 79/19, 84/16, 86/3, 103/7, 105/20, 113/12, 121/10

a.+a 13/7, 25/13, 35/8, 37/17, 39/19, 50/9, 69/9, 79/14, 80/20, 80/6, 119/16

a.+dan 15/12, 110/14, 113/16

a.+ı 65/13, 75/6, 78/3

a.+ım 20/15, 38/11

a.+ın 13/1, 13/5, 40/2, 40/6, 45/13, 49/12, 49/2, 55/15, 64/19, 65/2, 65/9, 108/1, 108/13, 110/11, 113/14

a.+ından 25/6

[=70]

Allah aşkına: *ünl.* Birlikte söylendiği sözün anlamına göre ant vermek veya yalvarmak için “Allah’ını seversen” anlamında, şaşma, usanç bildirir.

a. 102/10

[=1]

Allah aşkına olsun: *ünl.* Ne olur, lütfen.

a. 37/1, 102/19

[=2]

Allah-ı azim: *is. Ar. Allâhü'l ‘Azîm* Yüce Allah.

a. 86/12

[=1]

Allah-ı azimusşan: *is. Ar. Allâhü'l ‘Azîmu’ş Şân* Şanı büyük olan yüce Allah.

a. 31/8

[=1]

Allah jjolunu dut-: *bir. ey.* Allah'ın emir yasaklarına uymak.

a.-asın 72/15

[=1]

Allah u azımışan: *Bkz.* Allah-ı azimusşan

a. 20/7

[=1]

Allah u azimisan: *Bkz.* Allah-ı azimusşan

a. 68/9

[=1]

Allaha sıbarız it-: *bir. ey.* Allah'a emanet etmek, O'nun sorumluluğuna, korumasına bırakma.

a.-dim 13/8

[=1]

Allahlık: *is.* Allah.

a.+a+(allahlıya) 26/8

[=1]

alt: *is.* Bir şeyin yere bakan yanı, üst karşıtı.

a. 42/19, 53/15

a.+ına 38/2, 40/18, 111/20

[=5]

altın: *is.* Altından yapılmış sikke.

a. 116/21

[=1]

altıncı

a. 34/16, 121/1

[=2]

altun: *is.* Kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element.

a. 109/1

[=1]

aljude it-: *bir. ey.* Karıştırmak, bulaştırmak.

a.-er+(ider) 22/13

[=1]

amade it-: *bir. ey.* Hazırlamak.

a.-mişdir 8/6

[=1]

amade ol-: *bir. ey.* Hazırlanmak.

a.-dukda 12/8

[=1]

aman: *ünl. Ar. amân* Yardım istendiğinde ve bağışlanma, usanç, öfke, şaşma, korku, beğenme gibi duyguları belirtmek için kullanılır.

a. 22/7, 27/12, 27/14, 37/22, 45/9, 59/3, 60/11, 63/12, 64/15, 71/6, 73/1, 79/18, 86/13, 103/17, 104/7, 105/12, 113/10, 114/9, 122/5

[=19]

aman el aman: *ünl. Ar. amân el amân* Meded, aman, imdad manasında olup yardım ve şikayet bildirir.

a. 37/3

[=1]

amanet: *is. Ar. emânet* Korunmak için birine veya bi yere bırakılan eşya, kimse vb.

a. 26/14

[=1]

amanet et-: *bir. ey.* Bir şeyi veya bir kimseyi birine veya bir yere korumak için bırakmak.

a.-eriz+(ederiz) 7/2

[=1]

amanet it-: *Bkz. amanet et-*

a.-di 72/18

[=1]

amanet olun-: *bir. ey.* Birine veya bir yere korunmaya bırakılmak

a.-an 15/22

[=1]

ambar: *is. Far. anbâr* Yiyecek ve bazı eşyaların saklandığı yer.

a.+ları 48/22

[=1]

amel: *is. Ar. âmel* Yapılan iş, edim.

a.+e 39/20

[=1]

an: *is. Ar. ân* Zamanın bölünemeyecek kadar kısa bir parçası, lâhza.

a. 106/17

a.+de 5/3, 12/10, 17/20, 31/19, 40/19, 47/21, 49/16, 50/13, 57/2, 75/15, 87/10, 92/16, 111/13

a.+den 116/3

a.+e 38/18, 81/16, 112/22, 119/18

a.+edek 67/11, 71/7

a.+te 60/9, 110/10

[=23]

an-: *ey.* Birini veya bir şeyi akla geirerek sözünü etmek veya onu düşünmek, zikretmek, hatırlamak.

a.-mamak 40/13

[=1]

ana (I): *is.* Çocuğu olan kadın, anne.

a.+ dan 79/2

[=1]

ana (II): *adıl* ona

a. 38/21, 106/4

[=2]

anahtar: *is. Yun. anoikter* Bir kilidi açıp kapamak için kullanılan araç, ağı.

a.+ larını 93/9

[=1]

ancak: bağ. “Olsa olsa”, “en çok”, “daha çok”, “güçlkle” gibi bir şeyin daha çoğunun ilerisinin olmadığını gösterir. “Yalnız, sadece” gibi sınırlama anlatır.

a. 22/11, 84/20, 104/20

[=3]

ançak: *Bkz.* ancak

a. 93/2

[=1]

and it- bir. ey. Tanrı’yı veya kutsal bilinen bir kişiyi, bir şeyi tanık göstererek bir olayı doğrulamak, yemin etmek.

a.-erek+(iderek) 31/11

[=1]

anden: *zf.* Sözü edilen yerden, oradan

a. 20/16, 84/10

[=2]

anı: *adıl* onu

a. 4/4, 8/14, 16/7, 17/7, 27/5, 31/6, 50/8, 59/9, 72/24, 76/21, 77/22, 78/12, 79/9, 80/14, 83/6, 85/13, 93/15, 93/21, 104/9, 106/3, 118/14, 122/3

[=22]

anın: *adıl* onun

a. 7/3, 82/14, 92/15, 101/22, 105/11

[=5]

ankarip: *zf. Ar. an-ğarîb* yakından, çok geçmeden.

a. 36/2, 38/9

[=2]

ankarip ol-: *bir. ey.* yakın zamanda olmak.

a.-mayıle 32/18

[=1]

anla-: *ey.* Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak; yeni bilgileri eskileriyle bir araya getirerek sonuç niteliğinde başka bir bilgi edinmek.

a.-dı+bildi+mi 59/2

a.-dın 82/19

a.-dıyı 75/15

a.-jja bileceji 71/4

a.-jjub 109/6

a.-jip 82/5

a.-majja 51/15

a.-majjup 50/12

a.-mak 120/19

a.-mağa 76/18

a.-mazlar 66/5

[=11]

anlaşıl-: *ey.* Anlamak işine konu olmak, belli olmak, ortaya çıkmak.

a.-an 43/22

a.-ır 60/18, 113/11, 113/22

[=4]

anlat-: *ey.* Bir konu üzerinde açıklamada bulunmak, bilgi vermek, izah etmek.

a.-ajim+(anladajim) 37/18, 67/4, 97/3

a.-amam+(anladamam) 76/17

a.-dıyise 95/5

[=5]

anler: *adıl* onlar

a. 10/19, 47/15

a.+den 38/8

a.+e 32/18, 67/21, 80/3, 81/7, 107/9, 117/2

a.+i 47/9, 49/9, 67/7, 73/2, 94/2

a.+ile 47/14

a.+in 85/16

[=16]

ant: *ıs.* Tanrı'yı veya kutsal bilinen bir kişiyi, bir şeyi tanık göstererek bir olayı doğrulama, yemin.

a. 90/10

[=1]

a.+ıla+(andıla) 59/11

[=2]

ant olsun: *ünl.* Bir işin yapılmasına niyet edildiğinde söylenen söz.

a. 37/9

[=1]

ant vir-: *bir. ey.* Allah aşkına, çocuklarının başı için vb. sözlerle karşısındakini bir şeye zorlamak.

a.-diler 40/11

[=1]

ante: *zf.* orada.

a. 81/8, 104/13

[=2]

añ-: *ey.* Birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etmek veya onu düşünmek, zikretmek, hatırlamak.

a.-arsa 41/12

[=1]

apış-: *ey.* Hayvan için yorgunluktan bacaklarını birbirinden ayırarak çöküvermek.

a.-dı+durdu 44/8

ara: *ıs. İç.* İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe.

a.+sına 68/20, 69/1

a.+sında 9/3, 26/15, 33/5, 37/7, 51/8, 56/22, 63/14, 68/21, 68/22, 69/3, 69/7, 100/1

a.+sında 42/19

a.+sında 99/17

[=16]

ara-: *ey.* Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak.

a.-rıdı 95/12

[=1]

araba: *ıs.* Tekerlekli, motorlu veya motorsuz her türlü kara taşıtı.

a. 111/18

[=1]

ara sıra: *zf.* Seyrek olarak, zaman zaman

a. 4/15, 23/10

[=2]

araştır-: *Bkz.* araştı-

a.-makdeyidi 94/17

[=1]

araştır-: *ey.* Birini veya bir şeyi bulmak için bir yeri gözden geçirmek.

a.-ırkan 76/6

[=1]

Areb: *Bkz.* Arep

a.+ler 112/9

[=1]

arebe: *Bkz.* araba

a.+de 117/11

a.+den 117/17

a.+je 115/17, 115/7

a.+nin 117/20

[=5]

arep: *is. Ar.* ‘*arab* Orta Doğu ile Kuzey Afrika’nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse.

a.+leri 90/12

[=1]

ar ejle-: *bir. ey.* Utanmak, sıkılmak.

a. 73/18

[=1]

ar it-: *bir. ey.* Utanmak, sıkılmak.

a.-in+(idin) 88/2

[=1]

arka: *is.* Art, peş. Bir şeyin sırt durumunda olan yüzeyi.

a.+dan 35/14

a.+larına 35/10

a.+sına 40/20

a.+sında 100/21

a.+sından 117/20

[=5]

arkasına düş-: *Bkz.* arkasına düş-

a.-üb 13/15

[=1]

arkasına düş-: *bir. ey.* Birini gözden ayırmayarak arkasından gitmek.

a.-di 99/19

[=1]

a.+larına d.-dı 35/10

a.+larına d.-düjü 115/8

[=2]

a.+ mıza d. 35/6

[=1]

arlan-: *ey.* Utanmak.

a.-madan 16/16

[=1]

arpa: *is.* Buğdaygillerden taneleri, ekmek ve bira yapımında kullanılan, hayvanlara yem olarak verilen bir bitki.

a. 20/6, 27/3

[=2]

arşlan: *Bkz.* aslan

a. 12/13

[=1]

art: *is.* Arka, geri.

a.+a+(arda) 23/21

[=1]

art-: *ey.* Çoğalmak, fazlalaşmak.

a.-an 5/12

a.-makde 51/14

[=2]

artık: *zf.* Bundan böyle, bundan sonra

a. 6/21, 7/10, 7/21, 21/12, 24/5, 26/5, 27/1, 28/8, 32/10, 32/6, 34/10, 34/11, 36/1, 36/18, 36/6, 38/21, 39/17, 40/21, 41/18, 48/8, 54/19, 55/20, 56/6, 57/11, 63/19, 64/10, 64/9, 65/15, 66/13, 66/15, 66/2, 67/12, 68/21, 69/7, 73/22, 74/17, 74/9, 75/1, 77/1, 77/3, 77/9, 78/14, 78/19, 82/19, 85/3, 86/1, 86/4, 86/7, 90/12, 91/10, 91/4, 95/6, 97/9, 103/11, 105/21, 109/13, 109/8, 116/20, 120/8, 123/8

[=60]

arzu çek-: *bir. ey.* Birine ve bir şeye karşı istek duymak.

a.-mezsınız 73/13

[=1]

arzudaş: *is.* Aynı istekte olanların her biri.

a.+de 9/17

[=1]

arzule-: *ey.* İstek duymak, özlemek, istemek.

a.-risen 39/1

[=1]

arzulu: *sf.* İstekli, hevesli.

a. 20/21, 59/5, 73/7, 101/8

[=4]	asayı: <i>Bkz. aşayı</i>
arzü: <i>is. Far. ârzû</i> İstek, dilek.	a. 26/19
a.+sinde 90/20	[=1]
[=1]	asıl: <i>is. Ar. aşl</i> Gerçek, esas.
arzüle-: <i>Bkz. arzule-</i>	a. 18/13, 32/7, 88/9
a.-ridi 47/9	a.+ımı+(asl.ımı) 54/9
[=1]	[=4]
as-: <i>ey.</i> Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştip sarkıtmak.	asıl: <i>sf. Ar. aşîl</i> Soylu.
a.-dıkda 46/2	a. 5/21, 99/7
a.-ıp 57/18	[=2]
[=2]	asıl-: <i>ey.</i> Boynuna ip geçirip sallandırılarak öldürülmek, idam edilmek.
asa: <i>is. Ar. 'aşâ</i> Baston yerine kullanılan uzun sopa.	a.-maya gider 92/2
a. 115/16	[=1]
a.+sını 57/18	asılı: <i>sf.</i> Asılmış olan.
[=2]	a. 33/24
asakir: <i>is. ç. Ar. 'asâkir</i> Erler, askerler.	[=1]
a. 13/14	asır: <i>is. Ar. 'aşr</i> Çağ, zaman.
a.+i 11/10, 12/5	a.+de 99/7
a.+ini 11/23	[=1]
[=4]	

asker: *is. Ar. 'asker* Orduda erden mareşale kadar görevli bulunan herkes.

a. 97/18

a.+i 117/20

a.+ile 115/7

a.+ini 112/21

a+inin 11/14

[=5]

asla: *zf. Ar. 'aşlâ* Hiçbir zaman, hiçbir biçimde.

a. 101/6, 104/21, 123/2

a.+n 21/6

[=4]

aslaca: *zf.* Hiçbir zaman.

a. 70/19, 75/12, 110/6

[=3]

aslan: *is.* Etçiller (Carnivora) takımının, kedigiller (Felidae) familyasından, 160 cm kadar boyda, 70 cm kadar ucu püsküllü bir kuyruğu olan, erkekleri yelesi, Asya ve Afrika'da yaşayan bir tür.

a. 82/11

[=1]

asna-yi teptil: Değişme anı.

a.+lerine 68/6

[=1]

asude: *sf. Far. âsûde* Sesiz, sakin, rahat.

a. 35/21

[=1]

asuman: *is. Far. âsmân* Gök, gökyüzü.

a. 68/2

[=1]

aş-: *ey.* Yüksek, uzak veya geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek.

a.-dı+ise 42/18

[=1]

aşayı: *mec.* Niteliği düşük, kötü, adı, bayağı.

a.+mısınız 49/12

[=1]

aşıklı: *sf.* Çok seven, düşkün, tutkun.

a.+sı 14/14

[=1]

aşikjar: *sf. Far. âşikâr* Açık, apaçık, belli, meydanda olan.

a. 16/17

[=1]

aşıkjar it-: *bir. ey.* Açıklamak, belli etmek.

a.-ecejim+(idecejim) 77/7

[=1]

aşk: *is. Ar.* 'aşk Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi.

a.+ımıza 82/21, 83/10

a.+ına 103/16, 103/18, 103/7

[=5]

aşk-ı mezmume: Kötü, ayıp sevda.

a.+si 16/12

[=1]

aşk u sevda: Aşk ve sevda.

a.+sını 16/11

[=1]

aşna ol-: *bir. ey.* Bilmek, tanımak.

a.-arak 80/13

[=1]

at: *is.* Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan.

a. 113/3

a.+dan 92/14, 100/5, 113/3

a.+ıla 99/19, 112/21, 117/17

a.+larıla 99/8

[=8]

at-: *ey.* Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak.

a. 83/19

[=1]

ata: *is.* Baba, kişinin yaşayan büyükleri.

a. 73/21, 120/20

a.+dırlar 38/13

a.+lara 121/9

a.+ları 8/16, 47/7

a.+larım 20/20, 45/12, 73/1, 85/4,

107/4

a.+larıma 37/4

a.+larımı 32/15

a.+larımın 72/20, 72/22, 73/4

a.+ların 107/8

a.+larına 115/19, 119/21

a.+larından 21/22

a.+larını 108/2, 114/20, 120/17

a.+larının 4/18, 6/11

a.+sı 20/15, 33/7

[=27]

ateş: *ıs.* Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr.

a. 63/12, 63/15, 111/19, 113/14

a.+in 108/18, 113/9

[=6]

atıl-: *ey.* Atma işine konu olmak, fırlatılmak. Bir şeye doğru birden gitmek.

a.-arak 49/9

a.-dı+ise 64/17, 106/2

[=3]

atla-: *ey.* Bir engeli sıçrayarak veya fırlayarak aşmak.

a.-jip 40/13

[=1]

atlı: *ıs.* Atı olan, ata binmiş kimse süvari.

a. 8/17, 111/18

a.+lar 113/2

[=3]

av: *ıs.* Karada, denizde, gölde veya akarsularda evcil olmayan hayvanları vurma veya yakalama işi ve bu yolla yakalanan hayvan.

a. 122/3

a.+a 99/14, 99/16

a.+ına 99/9

[=4]

av avla-: *bir. ey.* Avlanmak için gitmek.

a.-maya 99/10

[=1]

avaz: *ıs. Far. âvâz* Ses, seda.

a.+ı 117/9

[=1]

avaz et-: *bir. ey.* Seslenmek, bağışlamak.

a.-di 100/16

[=1]

avaz ejle-: *bir. ey.* Seslenmek, bağışlamak.

a.-di 25/11, 36/16, 105/12, 106/22

[=4]

avaz-ı leziz: Hoş, tatlı ses.

a.+ı 11/4

[=1]

avaz it-: Bkz. avaz et-

a.-erim+(iderim) 20/17

[=1]

avcı: *İs.* Avlanmayı seven veya avı kendine iş edinen kimse.

a. 43/22

[=1]

avdet: *İs. Ar.* 'avdet Dönüş, geri gelme.

a. 14/6

a.+i 14/5

a.+inizi 12/16

[=3]

avdet it-: *Bir. ey.* Dönmek, geri gelmek.

a.-dikde 93/22

a.-ub+(idub) 13/17

[=2]

avf ejle-: Bkz. af ejle-

a. 45/14

[=1]

avf it-: Bkz. af et-

a.-dijini 72/12

[=1]

avla-: *ey.* Bir avı diri veya ölü olarak ele geçirmek.

a.-dıkları 111/21

a.-dılar 99/18

av avla- 99/10

[=3]

avret: *İs. Ar.* 'avret Kadın, eş.

a.+ine 33/6

[=1]

aj (I): *İs.* Otuz günlük zaman dilimi.

a.+i 9/14

[=1]

aj (II): *İs.* Yer yuvarlağının uydusu olan gök cisimi.

a.+i 54/11

[=1]

ay (I): *İs.* Otuz günlük zaman dilimi.

a. 6/8, 24/9

a.+lar 23/8

[=3]

ay (II): *is.* Yer yuvarlağının uydusu olan gök cismi.

a. 19/11, 38/2, 42/4, 71/8

[=4]

ay (III): *ünl.* Birdenbire duyulan acı, ağrı veya şaşırma, ürkme, veya sevinç anlatır.

a. 52/20, 52/21, 53/21, 60/16, 64/5, 66/20, 67/6, 69/15, 70/8, 71/12, 71/6, 80/14, 113/7, 116/18

[=14]

ajjak: Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

a. 105/7, 108/20

a.+a+(ajjaya) 28/14, 35/7, 116/8

a.+ından+(ajjayından) 36/10

a.+ları 92/22, 101/1

a.+larına 75/21, 104/2, 116/7

a.+larımı 79/11

[=12]

ajjaklı: Ayağı olan.

a. 113/1

[=1]

ajjal: *is. Ar.* 'iyâl/Karı, eş.

a. 38/13, 96/12

a.+i 58/22, 98/13, 101/5, 108/22

a.+im 102/1, 104/21, 104/6, 111/11

a.+imi 106/13

a.+in 101/11

[=12]

aydınlık: *is.* Bir yeri aydınlatan güç, ışık.

a.+da 68/7

[=1]

ajil-: *ey.* Sarhoşluk, baygınlık gibi bir durumdan kurtulmak, kendine gelmek.

a.-amajjup 103/3

a.-ip 103/22

a.-ır 103/22

[=3]

ay karanlıyı: *is.* Bulutlar arkasında kalan ayın yaydığı hafif aydınlık.

a. 47/5

[=1]

ayrı dus-: *bir. ey.* Birbirinden uzakta kalmak.

a.-up 101/20

[=1]

ayrıl-: *ey.* Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak.

a.-ır 34/17

a.-ırken 85/4

a.-madın 54/7

a.-majjup 75/13, 123/6

a.-mak 120/13

a.-maz 34/17

[=7]

ayrılık: *ıs.* Birinden uzak düşme

a. 6/11

a.+a+(ayrılıya) 6/15

[=2]

ayrice: *zf.* Ayrı olarak.

a. 89/9

[=1]

ayril-: *Bkz.* ayrıl-

a.-eceji 21/22

[=1]

az: *sf.* Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı.

a. 49/16, 59/14, 60/5, 66/9, 77/6, 80/12, 82/8, 108/18

a.+a 121/16, 121/5

[=10]

az buçuk: *sf.* Bir parça, biraz.

b. 108/18

[=1]

az kaldı: *ünl.* Bir işin olması, gerçekleşmesi, bitmesi çok yakinken olmadığını anlatır.

a. 63/10, 67/6

[=2]

az-: *ey.* Taşkınlıkta ileri gitmek, kötülüğünü artırmak.

a.-dı 17/6

[=1]

azab: *Bkz.* azap

a.+den 92/4

a.+ı 102/8

[=2]

azad it-: *Bkz.* azat it-

a.-ub+(idub) 23/13

[=5]

[=1]

-B-

azap: *is. Ar.* ‘azâb Büyük sıkıntı, eziyet, eziyet. İlahi dinlere göre dünyada günah işlemiş olanlara ahirette verilecek ceza.

ba: *ed. Far.* bâ ile, -li.

b. emri 11/16

a.+ında 78/7

[=1]

[=1]

bab: *sf. Far.* bâb Lâyık, uygun; elverişli; hayır, uğur.

azat it-: *bir. ey.* Serbest bırakmak, salıvermek.

b.+de 11/16, 29/20, 88/15

a.-en+(iden) 59/11, 59/15

b.+ında 108/3

[=2]

[=4]

azyın: *sf.* Azmış olan, azılı.

baba: *is. Far.* bâbâ Baba, ata.

a.+azyın 58/1

b. 113/22, 113/4

[=1]

b.+mın 71/13

azim: *sf. Ar.* ‘azîm Büyük, ulu, iri.

b.+n 74/1

a. 6/2, 6/7, 26/8, 41/20, 48/7,

b.+na 73/3

61/12, 80/8, 88/14, 111/21

b.+nın 71/22, 72/4, 112/12

a.+dir 40/6

b.+sına 106/1, 106/1

[=10]

b.+sının 5/9, 33/8

aziz: *sf. Ar.* ‘azîz Sevgide üstün tutulan, muazzez, muhterem, sayın.

[=12]

a. 26/5, 26/8, 46/9, 75/5

badehu: *zf. Ar.* ba‘dehû Ondan sonra.

a.+lerden 26/5

b. 69/4

[=1]

badî ol-: *bir. ey.* Sebep olmak, yol açmak.

b.-ub 52/6

[=1]

bay: *is. Far. bâğ* Meyve bahçesi.

b. 3/13, 55/18

b.+ını 26/22

[=3]

bayçe: *Bkz.* bayçe

b.+lere 3/14

[=1]

bayçe: *is. Far. bâğçe* Sebze yetiştirilen yer, bostan.

b.+lerde 65/19

b.+lere 55/18

[=2]

bayır: *is.* Gögüs

b.+ine+(bayırına) 24/18

[=1]

bayışla-: *ey.* Bir mal veya hakkı karşılık beklemeden birine vermek, teberru etmek.

b. 86/15

b.-dıyı 65/10, 95/2

b.-jin 37/7

[=4]

bayla-: *ey.* Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak, düğümlemek.

b. 36/9

b.-dı 75/10

b.-dıkdan 100/5

[=3]

bayle-: *Bkz.* bayla-

b.-jip 56/18

[=1]

baylen-: *ey.* Düğümlenmek.

basreti bay- 21/5

[=1]

baş it-: *Bkz.* bahs[ş] it-

b.-enler+(idenler) 116/19

[=1]

bahar: *is. Far. bahâr* Kuzey yarım küre için, 21 Martta gündüz gece eşitliğiyle başlayarak 22 Haziranda gün dönümü ile biten, kış ve yaz arasındaki mevsim, ilkyaz, ilkbahar .

b. 47/2, 52/11, 52/9, 54/18, 55/18,
55/20, 99/12

b.+a 53/3

b.+idujünden 60/16

[=9]

bahr: *is. Ar. baħr* Deniz, derya.

b.+ine 21/6, 106/10

[=2]

bahs ejle-: *bir. ey.* Bir konu üzerinde söz söylemek, konuşmak, sözünü etmek .

b.-din 106/12

[=1]

bahs[ş] it-: *bir ey.* Bahşetmek, başışlamak, sunmak.

b.-dişiniz 116/9

[=1]

bahşidici: *sf.* Sunan, başışlayan.

b. 74/13

[=1]

ba-husus: *zf. Far. Ar. bâ-ħuşûş*
Hususiyle, en çok, hele.

b. 39/19, 39/7, 70/5

[=3]

bak-: *ey.* Bakışı bir şey üzerine çevirmek. Gözetmek ilgilenmek. **Bak!** işte. **Bakalım** güvensizlik,kuşku, merak, uyarma gibi anlamları pekiştirir.

b. 52/19, 52/20, 53/20, 53/4,
60/16, 90/1, 110/11, 123/3

b.-ajim 71/7

b.-alum 35/6, 36/7, 36/9, 90/1,
109/8

b.-arı 24/13

b.-arak 27/22, 28/20

b.-aradı 103/4

b.-arken 112/3

b.-dı 36/15

b.-dı+ise 61/21

b.-ın 48/20, 49/7, 91/21, 922

b.-ıp 96/8

b.-majjub 88/10

b.-majjup 97/5

b.-maya 58/1, 104/10

b.-ub 92/17

dik dik bak-103/4

kestire kestire bak- 112/3

[=1]

zevklerine bak- 68/16

[=34]

balık: *is.* Omurgalılardan, suda yaşayan, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı.

b. 83/19

[=1]

balkan: *is.* Sarp ve ormanlık sıradağlar.

b. +ın 42/7

[=1]

bana: *adıl* Ben zamirinin yönelme durum ekli biçimi.

b. 16/21, 21/12, 22/10, 22/2, 23/11, 25/15, 25/17, 28/11, 28/3, 32/14, 41/16, 46/12, 49/17, 54/3, 64/21, 67/1, 70/10, 71/14, 72/8, 75/4, 85/5, 89/15, 96/19, 102/11, 106/12, 110/10

[=26]

bap: *Bkz.* bab

b. +de 49/12, 54/14, 57/8, 122/8

[=4]

barı: *Bkz.* bari

b. 32/19

bari: *ed.* Hiç olmazsa, hiç değilse, o hâlde, öyleyse:

b. 25/10, 28/10, 37/6, 40/5

[=4]

barmak: *Bkz.* parmak

b. +ımdan+(barımdan)

71/20

[=1]

bas: *Bkz.* baş

b. +ına 14/3, 41/2

[=2]

bas-: *ey.* Bir şeyin etkisinde kalıp eziklik, üzüntü ve ağırlık duymak.

fırjat b. 7/22, 21/14, 80/14

yaflet b. 23/7, 46/14

merak b. 41/20, 91/4, 94/18

[=8]

baslan-: *ey.* paslanmak, üzerinde pas oluşmak.

b.-miş 19/14

[=1]

basreti baylen-: *bir. ey.* İyi düşünemez, gerçeği göremez bir duruma düşmek.

b.-ib 21/5

[=1]

baş: *is.* Kafa; bir topluluğu yöneten kimse; arazinin en yüksek kısmı; başlangıç; birşeyin yakını veya çevresi.

b.+ı 58/6, 105/7, 108/21

b.+ıma 56/1, 73/1

b.+ımdan 17/16

b.+ına 12/18, 21/15, 30/15, 58/4, 82/4, 85/7, 91/14, 94/1, 97/18, 102/20, 103/14, 111/19, 118/8

b.+ında 12/7, 105/10, 105/9

b.+ından 26/19

b.+ını 70/22, 85/6, 104/20

b.+ları 115/15

b.+larına 79/20

[=28]

baş-: *ey.* Basmak, vücudun ağırlığını verecek biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.

b.-dijü 42/17

[=1]

başına gel-: *bir. ey.* Beklenmedik, şaşırtıcı bir olay veya durumla karşılaşmak.

b.-medik 87/15

[=1]

başına tecemmi it-: *bir. ey.* Başına toplamak, bir araya getirmek.

b.-erek+(iderek) 14/11

[=1]

başka: *sf.* Bilinenden ayrı, değişik, farklı, özge. *-dan* ve *-den* ile birlikte ayrıca, dışında, üstelik, bir yana anlamları verir.

b. 20/20, 20/22, 20/4, 21/2, 23/21, 47/4, 47/7, 69/19, 71/13, 93/4, 97/21

b.+sının 23/9

[=12]

başla-: *ey.* Bir işe girişmek, harekete geçmek.

b.-dı 28/1, 30/13, 34/15, 35/3, 43/10, 48/11, 51/16, 54/16, 55/2, 59/9, 62/10, 71/3, 75/2, 77/17, 80/16, 103/20, 104/18, 106/3, 112/16, 112/20

b.-dı+ise 3/7, 12/21, 51/10, 58/1, 102/17, 117/5

b.-düşe 74/14

[=1]

b.-dıkda 53/19

bajil-: *ey.* Baygın duruma girmek, uyur gibi olmak, kendinden geçmek, kendini kaybetmek.

b.-dılar 56/15

b.-jjarak 109/19

b.-dı+kaldı 18/2

b.-jjub 99/4

b.-dı+mı 86/9

b.-jjup 101/20

[=2]

b.-jib 43/17, 44/20, 63/20

bajir: *is.* Küçük yokuş.

b.-jip 52/1, 55/4

b.+ın 68/1

b.-jup 79/13

b.+lerini 3/12

b.-rise 66/14

[=2]

[=39]

başlı: *sf.* Başlı olan.

baykuş: *is.* Başında, kulak yerinde iki sorgucu bulunan, yırtıcı gece kuşlarının genel adı.

b. 113/1

b.+u 47/3

[=1]

[=1]

batıl: *is. Ar. bâtil* Geçersiz, doğru ve haklı olmayan.

bayram: *is.* Millî veya dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler.

b. 8/6

b. 9/11, 115/12

[=1]

[=2]

batır-: *ey.* Bir şeyin sıvı veya yumuşak bir maddenin içine gömülmesine yol açmak, batmasını sağlamak.

bazi: *sf. ve zf. Ar. ba'z* Birtakım, kimi. Ara sıra, arada bir, kimi vakit.

kalem batır-32/2

b. 4/13, 4/14, 15/20, 16/17, 47/19,
47/20, 48/1, 49/5, 53/12, 58/3, 61/13,
61/16, 61/16, 61/17, 61/8, 71/2, 75/18,
89/18, 89/19, 94/1, 109/12, 109/9

[=22]

beca: *zf. Far. becâ* Yerinde, uygun.

b.+je 87/19

[=1]

bedel: *is. Ar. bedel* Bir şeyin yerini tutabilen karşılık.

b. 31/24

b.+ini 29/14

[=2]

beder: *Bkz. peder*

b.+i 6/18, 7/1

b.+imin 71/9

[=3]

bej: *Bkz. bey*

b.+e 10/9, 17/10, 86/17, 116/17

b.+i 99/10, 110/1

b.+idin 51/3

b.+im 87/13

b.+in 9/2, 11/10, 12/7, 15/8,
89/17, 90/5, 99/18, 112/2, 112/5

[=17]

be-her: *sf. Far. beher* Her, her bir, her biri.

b. 5/11, 14/3, 15/3, 34/13, 51/16,
84/9

[=6]

behijeullah: Allah'ın güzelliği

b. 60/18

[=1]

bek: *Bkz. pek*

b. 40/6

[=1]

bekçi: *is.* Bir şeyi veya bir yeri bekleyip korumakla görevli kimse.

b.+ler 92/9

[=1]

bekle-: *ey.* Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak.

b.-jesin 66/14

[=1]

bel: *ıs.* İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm.

b.+inde 105/10

b.+ine 57/17

[=2]

bela: *ıs. Ar. belâ* İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum.

b. 50/21

[=1]

belde: *mec.* Mekân, yer, çevre.

b.+de 52/3

b.+mizde 29/17

b.+nin 18/20, 122/4

[=4]

belde-yi mezkjur: *Bkz.* belde-yi mezkjur

b.+de 3/15

[=1]

belde-yi mezkjur: Sözü edilen yer.

b.+e 9/10

[=1]

belen-: *ey.* Bulanmak, içinde kalmak, yuvarlanmak.

b.-ior 18/6

[=1]

belki: *zf. Ar. Far. bel+ki* Muhtemel olarak, olabilir ki.

b. 31/24, 58/16, 58/9, 64/4, 86/1

[=5]

belle-: *ey.* Sanmak.

b.-rim 66/22, 73/6

suçlu belle- 31/22

[=3]

belli ol-: *bir. ey.* Anlaşılacak, malum olmak.

b.-ur 50/4

[=1]

bembejjaz: *sf.* Çok beyaz, apak.

b.+iken 52/14

[=1]

ben: *zm.* Teklik birinci kişi adılı.

b. 21/16, 21/2, 23/20, 26/11, 26/2, 27/19, 29/9, 30/4, 31/20, 32/10, 34/11, 34/3, 35/8, 36/17, 39/18, 50/5, 54/5, 58/22, 59/3, 64/8, 65/12, 65/2, 66/3, 67/12, 68/20, 69/14, 69/14, 69/7, 70/14, 72/17, 72/6, 73/13, 73/21, 75/22, 76/1, 77/20, 81/7,

83/6, 85/20, 86/15, 91/11, 91/20, 92/3,
96/9, 102/12, 102/20, 102/6, 103/15,
104/8, 105/14, 110/11, 112/22, 114/10,
116/10, 118/20, 119/5

b.+dedir 97/4

b.+den 20/22, 21/9, 27/20, 31/20,
34/7, 66/9, 96/10, 102/10, 103/7

b.+den+mi 116/11

b.+i 12/20, 13/7, 21/3, 23/21,
24/3, 31/14, 31/15, 33/15, 33/2, 37/13,
37/21, 37/4, 37/6, 46/13, 47/15, 59/10,
59/15, 63/4, 66/9, 67/5, 68/19, 70/6, 70/7,
73/11, 101/13, 102/16, 102/3, 103/1,
103/9, 104/21, 105/16, 105/3, 110/12,
112/9

b.+im 17/16, 20/17, 21/9, 23/22,
28/17, 29/10, 29/20, 31/18, 31/21, 32/17,
32/23, 32/25, 32/3, 32/6, 33/1, 35/8, 39/9,
48/14, 48/17, 49/17, 49/3, 54/6, 56/1, 59/5,
60/9, 64/18, 66/5, 67/11, 67/16, 67/7,
69/16, 72/25, 73/5, 73/7, 78/2, 79/21,
85/21, 85/4, 88/20, 96/3, 97/8, 102/1,
102/11, 102/7, 103/12, 104/1, 104/6,
105/2, 107/7, 116/9, 118/18

b.+ise 66/21, 67/7, 96/15

[=155]

bencire: *Bkz.* pencere

b.+si 29/3

[=1]

bend: *is. Far. bend* Kendi içerisinde
bütünlük oluşturan bölüm, kısım.

b. 96/6

b.+ini 38/15

[=2]

bende: *is. Far.bende* Kul, köle.

b.+lerin 33/5

b.+lerinden 17/13

b.+si 15/9

[=3]

bente: *Bkz.* bende

b.+leri 16/2

[=1]

benze-: *ey.* İki kişi veya nesne arasında
birbirini andıracak kadar ortak nitelik-
ler bulunmak, andırmak.

b.-jemez 82/12

[=1]

benzer: *sf.* Nitelik, görünüş ve yapı
bakımından bir başkasına benzeyen
veya ona eş olan, benzeri, mümasil.

- b.+idi 106/1
[=1]
- ber:** *ed. Far. ber* Üzere, üzerinde.
b. 88/11
[=1]
- ber-heva it-:** *bir. ey.* Havaya kaldırmak.
b.-ub+(idub) 106/20
[=1]
- ber-veç-i atı:** *Bkz. ber-veç-i ati*
b. 20/13
[=1]
- ber-veç-i ati:** Aşağıdaki gibi.
b. 30/17
[=1]
- beraber:** *zf. Far. berâber* Birlikte, bir arada.
b. 13/10, 28/13, 31/14, 62/7, 66/4, 69/21, 90/4, 95/20, 100/3, 115/7, 117/20, 119/22, 123/4
b.+inde 99/13
b.+ine 53/14, 71/20, 84/12, 90/15, 93/12, 99/15
b.+lerinde 35/14
- b.+lerine 120/11
[=22]
- berah:** *Bkz. berrah*
b. 35/22
[=1]
- beraper:** *Bkz. beraber*
b. 54/18
[=1]
- beri:** *ed. -den bu yana.*
b. 4/7, 34/4
[=2]
- berrah:** *sf. Ar. berrâk* Duru, temiz, aydınlık, açık.
b.+dır 52/18
[=1]
- bertaraf et-:** *bir. ey.* Ortadan kaldırmak, gidermek.
b. 109/14
[=1]
- beru:** *Bkz. beri.*
b. 60/4, 90/19, 93/6, 116/3
[=4]

beru it-: *bir. ey.* Kurtarmak.

b.-er+(ider) 8/15

[=1]

beruşan ol-: *bir. ey.* Dağılmak, düzeni bozulmak.

b.-muş 56/17

[=1]

besle-: *ey.* Yiyecek ve içeceğini sağlamak.

b.-jejim 37/8

b.-jen 100/4

b.-jib 43/13

b.-sin 25/3

[=4]

beslen-: *ey.* Kendini beslemek.

b.-ior 113/8

[=1]

beste: *is. Far. beste* Bir müzk eserini oluşturan ezgilerin bütünü.

b.+ler 94/2

[=1]

beşik: *is.* Bebekleri yatırmaya ve sallayarak uyutmaya yarayan, tahta veya

demirden yapılmış sallanır bir çeşit küçük karyola.

b.+in+(beşijin) 25/5

[=1]

beşinci: *sf.* Beş sayısının sıra sıfatı, sırada dördüncüden sonra gelen.

b. 29/1, 110/16

[=2]

bet: *sf. Far.bed* Kötü, çirkin, tuhaf.

b. 16/3, 23/15, 29/15, 35/5, 47/3

b.+bet 54/2

[=6]

beter: *sf. Far.bedter* Daha kötü, iyice kötü.

b. 74/17

[=1]

bey: *is.* Küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı.

b. 4/1, 14/2, 24/8, 31/2, 33/22, 87/2, 89/8, 91/11, 91/9, 92/12, 92/13, 92/16, 92/7, 93/14, 93/18, 93/2, 94/7, 94/9, 95/22, 99/3, 100/16, 101/14, 101/9, 103/21, 108/22, 108/22, 110/17, 111/15, 111/4, 115/6, 116/18, 117/16, 119/8, 123/11, 123/2

- b.+i 91/4, 105/9, 108/6 [=1]
- b.+im 96/3, 119/4
- b.+imiz 29/18
- b.+in 94/6, 116/16
- b.+lerini 90/19 [=44]
- bejjan ejle-:** *bir. ey.* Bildirmek, söylemek, ileri sürmek, anlatmak.
- b.-di 11/9 [=1]
- bejjan it-:** *bir. ey.* Bildirmek, söylemek.
- b.-dim 76/20
- b.-ejim+(idejim) 72/14
- b.-ior+(idior) 91/22 [=3]
- bejjan ol-:** *bir. ey.* Bildirilmek, söylenmek.
- b.-du+ise 115/11
- b.-muş+idi 24/10 [=2]
- bejjaz:** *is. Ar. beyâz* Ak, kara karşıtı
- b. 4/18
- beyda ol-:** *bir. ey.* Peyda olmak, çıkmak, ortaya çıkmak, oluşmak.
- b.-ub 43/3 [=1]
- beyhude:** *zf. Far. bî-hûde* Yararsız, anlamsız; boşuna.
- b. 28/11, 36/20 [=2]
- beyzade:** *is.* Soylu kimse.
- b. 21/10
- b.+m 112/11 [=2]
- bıçak:** *is.* Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.
- b.+a+(bıçağa) 41/10 [=1]
- bıçağa davran-:** *bir. ey.* Kulanmak için bıçağına el atmak.
- b.-dı 41/10 [=1]
- biraz:** *Bkz.* biraz
- b. 85/1

[=1]

bi-yayr-i hakk: *zf.* Haksız yere, haksızlıkla, sebepsiz.

b. 30/10, 33/9, 94/20, 102/2

[=4]

bicare: *Bkz.* biçare

b.+ji 102/6

[=1]

biç-: *ey.* Ekin, ot vb.ni orakla, tırpanla, makine ile kesmek.

b.-en 49/4

b.-erler 48/21

[=2]

biçare: *is. Far. bî-çâre* Çaresiz, zavallı kimse.

b. 21/9, 101/10

b.+ler 19/3

b.+nin 102/13

[=4]

bihaber: *sf. Far. Ar. bî-ḥaber* Habersiz, bilgisiz.

b.+dirler 20/21

[=1]

bi-hamdülillahi tealja: *zf. Ar. bi-ḥamdî lillah te'âlâ* Yüce Allah'a şükürler olsun.

b. 87/13

[=1]

bihut: *sf. Far. bî-ḥod* Kendinden geçmiş, bayılmış.

b. 18/5

[=1]

bijjade: *Bkz.* pijjade

b. 12/5

[=1]

bikir: *is. Ar. bikr* Dokunulmamış, kızıoğlan kız, genç kız.

b. 77/14

[=1]

bil-: *ey.* Malumatı bulunmak. Haberdar bulunmak. Anlamak, fark etmek. İnanmak.

b. 28/10, 103/14

b.-di 89/1

b.-di+mi 59/3

b.-dijim 88/20

b.-eceji 71/4	b.-mejerek 42/18
b.-emedi 86/10	b.-mejib 20/9
b.-emejiorlar 47/13	b.-mekle 31/8
b.-esin 22/21, 33/12, 66/15, 76/13, 84/2	b.-meksizin 19/7
b.-esiniz 81/10, 81/13	b.-mez + mi 67/18
b.-esiz 88/3, 109/9	b.-mezidi 98/6
b.-in 37/10	b.-mezidim 113/2, 114/10
b.-ip 18/15, 101/13	b.-mezimişiz 45/13
b.-ir 58/16, 83/19, 87/15	b.-mezise 83/19
b.-ir + mi 81/18	b.-seydik 113/16
b.-irim 31/13, 56/1, 87/16	b.-seydim 45/15
b.-iriz 39/13	b.-seyidim 76/11
b.-irler 67/18	Çok gören çok b.-ir 87/15
b.-irseniz 37/13, 37/14	[=55]
b.-irsin 88/14, 96/13	bi-la-murafa: <i>zf. Ar. bi-lâ murâfa'a</i> Yargılamaksızın.
b.-mediji 93/4, 112/19	b. 88/18
b.-medijim 67/11	[=1]
b.-mejile 18/12	bile: <i>is.</i> Bele, kundak, çocuk bezi.
b.-mejiorlar 67/11, 80/5	b. + sine 56/7
b.-mejiorum 52/22	[=1]
b.-mejen 37/2	bile: <i>zf.</i> Birlikte, beraber.

b. 114/3, 117/18

b. +jim 81/14

[=3]

bil-hücüm: *zf. Ar. bi'l-hucûm* Sal-
dırarak.

b. 58/5

[=1]

bil-idrak: *zf. Ar. bi'l-idrâk* Anlayarak,
farkına vararak.

b. 17/18, 60/10

[=2]

bil-ittifak: *zf. Ar. bi'l-ittfâk* Beraberce,
elbirliğiyle.

b. 83/15, 90/9

[=2]

billahil-kerim: *zf. Ar. bi'l-illah'il-kerîm*
Büyük Allah için.

b. 17/3

[=1]

bilor: *is. Ar. billûr* Duru ve temiz kesme
cam, kristal.

b. +dur 114/9

[=1]

bil-zat: *Bkz. bizzat*

b. 5/18, 10/1, 14/14, 68/16, 100/7,
112/12, 114/1, 120/15

[=8]

bin: *sf.* On kere yüz, dokuz yüz doksan
dokuzdan bir artık sayı.

b. 46/6, 50/10, 54/2, 59/19, 74/4,
101/17, 110/11

[=7]

binâen: *ed. Ar. binâen* -den dolayı, -den
ötürü,-diği için.

b. 49/19, 68/10

[=2]

binamusluk: *is.* Ahlâk kurallarına uygun
olarak davranmama, ahlâk kurallarını
çiğneme, namussuzluk.

b. +undan+(binamusluyundan)

39/16

[=1]

bir (I): *is. sf.* Sayıların ilki, bu sayı kadar
olan, (sayı sıfatı) bir.

b. 4/4, 6/8, 8/17, 24/12, 26/8,
30/15, 30/16, 30/17, 38/8, 47/21, 56/20,
56/20, 57/9, 61/15, 72/23, 73/21, 78/13,

81/19, 88/22, 89/8, 96/5, 107/11, 108/17,
113/3

[=24]

bir (II): *sf.* Herhangi bir.

b. 3/16, 5/1, 6/1, 6/15, 6/18, 6/2,
8/3, 8/5, 11/2, 11/7, 12/7, 13/17, 13/4,
14/12, 15/10, 15/13, 17/10, 17/15, 17/19,
17/9, 18/17, 18/4, 19/15, 19/4, 20/3, 20/5,
20/5, 21/10, 21/7, 22/19, 23/2, 24/13,
24/19, 25/17, 25/21, 25/22, 27/12, 27/9,
29/15, 30/8, 32/10, 32/18, 33/13, 33/2,
33/24, 34/8, 35/11, 35/15, 35/16, 35/17,
35/19, 35/22, 36/10, 36/13, 36/4, 38/16,
40/14, 40/18, 40/2, 41/10, 41/4, 41/6,
42/18, 42/19, 42/2, 42/21, 42/8, 43/1, 43/2,
43/20, 44/11, 44/14, 45/22, 45/9, 46/1,
47/9, 49/11, 50/1, 50/22, 51/11, 51/3,
52/11, 52/13, 52/9, 53/15, 54/13, 54/15,
54/7, 56/16, 56/18, 57/14, 57/17, 57/18,
57/20, 57/21, 57/22, 59/14, 59/22, 59/5,
60/15, 60/21, 61/1, 63/12, 63/4, 65/19,
65/2, 65/3, 65/7, 66/19, 70/18, 70/6, 71/9,
72/2, 74/9, 75/3, 76/11, 76/3, 77/16, 78/10,
78/10, 78/12, 79/10, 80/21, 80/21, 82/1,
84/22, 87/7, 89/15, 89/9, 90/13, 90/4,
93/21, 93/4, 96/7, 97/4, 97/8, 98/15, 99/12,
99/19, 99/5, 100/1, 100/1, 100/10, 100/5,
100/7, 101/19, 104/16, 104/2, 105/8,
106/6, 106/7, 107/2, 108/14, 108/15,
108/22, 108/8, 108/9, 109/14, 111/18,

111/19, 111/21, 111/22, 111/5, 111/6,
113/14, 114/11, 114/11, 114/4, 115/22,
117/10, 117/21, 118/3, 119/13, 120/13,
121/11, 122/12, 122/17, 122/18, 123/12,
123/7, 123/9

[=181]

bir (III): *is.* Eş, aynı, bir boyda

b. 55/16, 55/17

b.+idi 12/6

[=3]

bir (IV): *is.* Ortaklaşa olan, müşterek.

b. 4/2

[=1]

bir bir: *zf.* Olduğu gibi, tam tamına,
eksiksiz.

b. 95/5

[=1]

bir daha: *zf.* Bir kez daha, tekrar.

b. 12/20

[=1]

bir dahı: *Bkz.* bir daha

b. 6/22, 17/1, 72/13, 73/10, 73/14,
112/8

[=6]

bir dahi: *Bkz.* bir daha

b. 85/12, 96/2, 108/2

[=3]

bir de: *bag.* Ve, üstüne, ayrıca.b. 61/21, 69/14, 69/16, 69/19,
75/6, 76/14, 96/21, 123/15

[=8]

biraz: *zf.* Yeterince değil yeter ölçüde değil; kısa bir süre için.b. 38/13, 42/15, 44/17, 53/16,
53/6, 58/8, 75/20, 81/3, 90/11

[=9]

birazdan: *zf.* Az sonra

b. 31/11

[=1]

birbiri: *zm.* Karşılıklı olarak biri ötekini, öteki de onu.

birbir+lerine 70/14

birbir+lerinizi 78/1

b.+ne 69/5

biribir+lerine 68/13

biribiri+mize 13/3

biribiri+mizi 86/1

biribiri+nden 10/17

biribiri+ne 13/11, 47/12, 68/12,
107/1

biribiri+ni 70/16

[=12]

birçok: *sf.* Oldukça çok, sayısı belirsiz, bir hayli, müteaddit.

b. 99/17, 117/2

[=2]

birden: *zf.* Bir defa da, hepsi bir arada; ansızın, hemececik.b. 8/1, 11/8, 12/16, 13/13, 17/19,
27/13, 28/1, 28/13, 28/6, 35/7, 36/14, 36/7,
43/19, 57/21, 58/4, 90/21, 92/12, 101/14,
103/6, 107/1, 114/12, 115/17, 116/7,
119/19

b.+yi 41/8

[=25]

birer: *sf.* Her birine bir, herkese bir.b. 49/21, 50/7, 94/5, 111/14,
121/13

b.+inin 68/14

[=6]

biri: *zm.* Bir tanesi; bilinmeyen bir kimse.

b. 91/20, 99/5

b.+n 32/1

b.+ne 83/8

b.+si 34/19, 99/8

[=6]

birik-: *ey.* Toplanıp, yığılmak.

b.-en 62/13

[=1]

birikdir-: *ey.* Toplayıp, yığmak.

b.-di 12/1, 56/11

[=2]

birinci: *sf.* Bir sayısının sıra önadı.

b. 3/3, 62/6

[=2]

birin sözümlü işidib ikinin şeraatına hakim ol-: *dey.* Kuvvetli delil olmadan birinin hakkında hüküm vermek.

b.-ma 32/1

[=1]

birkaç: *sf.* Az sayıda olan kimse veya şey.

b. 24/11, 57/16, 72/7, 76/3, 84/12, 90/15, 108/10

[=7]

birle: *ed.* Zaman anlamına gelip fiillerin sonunda takı gibi kullanılır, ile.

b. 3/13, 5/7, 11/7, 14/6, 16/17, 87/12, 115/12, 115/19

[=8]

birleşdir-: *ey.* Bir araya getirmek.

b.-ip 112/14

[=1]

birtakım: *sf.* Belirsiz olarak çokluğu anlatır, kimi, bazı.

b. 8/18, 8/8, 22/4, 70/7, 72/21, 104/15

[=6]

bit (I)-: *ey.* Sona ermek.

b.-er 114/22

b.-mez 114/22

[=2]

bit (II)-: *ey.* Bitki, tüy, saç vb. şeyler için, çıkıp yetişmek.

b.-miş 51/8

[=1]

bit-tafsıl: *zf. Ar. bi't-tafşîl* Etraflıca, bütün ayrıntılarıyla.

b. 17/12

[=1]

bit-tahrir: *zf. Ar. bi't-tahrîr* Yazarak, yazılı olarak.

b. 31/5

[=1]

bitir (I):- *ey.* Tamamlamak, sona erdirmek.

b.-meje 122/14

[=1]

bitir (II):- *ey.* Bitki vb. yetiştirmek.

b.-ir 67/22

[=1]

bitişik: *sf.* Birbirne dokunacak kadar yakınlaşmış veya yan yana olan.

b. 112/22

[=1]

bitun: *sf.* Eksiksiz, tam; bütünü, hepsi.

b. 6/11, 9/11, 9/15, 11/15, 11/23, 12/5, 18/3, 54/3, 84/21, 92/20, 94/4, 97/4, 97/7, 98/3, 117/19, 117/7, 118/1, 121/13, 121/2

[=19]

bitun bitun: *zf.* Büsbütün.

b.+bitun 86/5, 87/20, 91/18, 95/9

[=4]

bitun it-: *bir. ey.* Tamamen teslim etmek, vermek.

kalbini Allah'a b.-ub+(idub) 25/13-14

[=1]

bitün: *Bkz.* bitun

b. 122/20

[=1]

bitün bitüne: *zf.* Bütün olarak, tamamıyla.

b. 86/7

[=1]

biyhud: *Bkz.* bihut

b. 42/2

[=1]

biz: *adıl* Çokluk birinci kişi adılı.

b. 6/21, 11/16, 37/16, 39/15, 39/6,
40/20, 55/15, 80/11, 113/15

b.+den 39/7, 55/14, 66/21

b.+e 40/6, 40/9, 55/9, 65/7, 82/16,
82/22, 117/1

b.+i 13/8, 26/6, 28/5, 39/22, 39/7,
40/4, 43/14, 57/9, 65/5, 69/22, 70/1, 81/20,
81/21, 84/9

b.+im 7/19, 45/4, 68/21, 70/4,
70/5, 76/16, 77/15, 81/17, 82/21, 83/10,
109/16, 113/5, 119/9

b.+ler 82/12

b.+lere 55/11, 116/1

[=49]

bizzat: *zf. Ar. bi'z-zât* Kendi, kendisi.

b. 4/1, 68/7

[=2]

bolavatlık: *is.* Bolluk, bol olma durumu.

b. 45/12, 67/20

[=2]

bora: *is. İt. borea* Genellikle arkasından
yağmur getiren sert ve geçici yel.

b. 43/7

[=1]

borç: *is.* Ödenmesi gerekli para veya
başka bir şey. *mec.* Birine karşı bir şeyi
yerine getirme gerekliliği, yükümlülük.

b.+larının 10/10

b.+umu+(borcumu) 32/11

[=3]

borçlu: *sf.* Borçlu olan, borç almış olan,
verecekli.

b. 10/9

[=1]

boru: *is.* Nefesle çalınan perdesiz
madeni çalgı

b. 11/8, 90/20, 111/1

b.+lar 92/8, 99/16

b.+ları 13/14

b.+nun 111/2

[=7]

boş: *sf.* İçinde, üstünde hiç kimse veya
hiçbir şey bulunmayan. İşsiz.

b. 47/20, 98/4

[=2]

boşla-: *ey.* Bırakmak.

b. 39/17

[=1]

boyle: *Bkz.* böyle

b. 17/1, 25/4, 37/15, 47/17,
108/14, 117/21, 118/22

[=7]

bjojle: *Bkz.* böyle

b. 76/10

b.+yise 68/19

[=2]

boylece: *zf.* Tam böyle, bu biçimde.

b. 65/11

[=1]

bojjuk: *Bkz.* böjjük

b. 35/19

[=1]

boyun: *is.* Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.

b.+umdan+(boynumdan) 34/4

[=1]

bojjun bayı: *is.* Gömlek yakasının altından geçirilip süs olarak bağlanan uzun, enlice kumaş parçası, karavat.

b.+nı 26/22

[=1]

bojjük: *Bkz.* böjjük

b. 35/15

[=1]

bozuk: *sf.* Kötü, gergin, huzursuz, karışık.

b. 88/4, 111/7

[=2]

böcek: *is.* Kelebek, kurt ve tırtılın dışında kalan küçük hayvancıklar.

b.+leri 48/9

[=1]

bjöcek: *Bkz.* böcek

b.+lere 52/20

[=1]

bölend-i avaz it-: *bir. ey.* Bağırarak, seslenmek.

b.-di+ise 27/21

[=1]

böyle: *sf.* Bunun gibi, buna benzer. *zf.* Bu yolda, bu biçimde.

b. 17/3, 17/9, 18/18, 25/8, 26/21,
27/12, 30/13, 31/25, 51/3, 85/19, 96/19,
96/21, 120/5

b.+dir 66/2

[=14]

bjöjle: *Bkz.* böyle

b. 55/19, 71/13, 100/9

[=3]

böjjük: *Bkz.* böjjük

b.+iken+(böjjüjiken) 98/11

[=1]

böjjü-: *ey.* Yetişmek.

b.-müsidi 43/3

[=1]

böjjük: *sf.* Boyutları, benzerlerinden
daha fazla olan makro, küçük karşıtı.
Önemli.

b. 99/19, 106/10

[=2]

bjöjjük: *Bkz.* böjjük

b. 79/10

[=1]

brak-: *ey.* Elde bulunan bir şeyi tutmaz
olmak. Terk etmek. Koymak. Ölen,
ayrılan birinden iş, kişi, nesne vb.
kalmak.

b.-acayı+(brayacayı) 84/4

b.-acayım+(brayacayım) 83/5

b.-alım 38/22

b.-arak 66/3

b.-dık 40/20

b.-dıyı 58/7, 84/3

b.-ı+verdik 115/22

b.-ıb+(brayıb) 43/11

b.-ıjior+(brayıjior) 70/1

b.-ıp 103/1

b.-ıp+(brayıp) 40/15, 44/17,
86/17, 93/19

b.-ma 23/21, 32/16

b.-majacak 39/12

b.-majjorsun 76/9

b.-mış 39/6

elden brak- 7/14

geri brak- 83/18

hatır brak- 31/15

mahrim brak- 110/5

say brak- 73/2, 103/2

terahum brak-103/1

umidsizlikde brak- 21/3

[=28]

brakmaklık: *is.* Bırakmak işi, salıverme, terk.

b.+a+(brakmaklıya) 66/7

[=1]

brayıl-: *ey.* Terk edilmiş, koyulmuş.

b.-miş 20/4

[=1]

bu (I): *zm.* En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtir. *sf.* Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösterir.

b. 5/16, 8/11, 8/6, 10/15, 11/16, 11/16, 11/20, 12/3, 15/15, 15/6, 16/10, 16/19, 16/19, 16/21, 16/5, 17/2, 17/8, 17/8, 18/1, 18/6, 18/8, 19/8, 20/16, 21/5, 22/10, 22/6, 23/10, 25/1, 25/14, 25/16, 25/21, 25/7, 26/10, 26/13, 26/15, 26/16, 26/4, 27/13, 27/19, 27/4, 29/12, 29/16, 29/19, 30/1, 30/2, 30/3, 31/15, 31/24, 33/14, 33/21, 34/2, 34/8, 36/17, 36/18, 37/1,

37/19, 37/6, 38/1, 38/21, 38/3, 38/7, 39/10, 39/13, 39/2, 39/5, 40/1, 40/13, 40/22, 40/9, 43/18, 43/6, 44/21, 45/1, 45/1, 45/10, 45/10, 45/15, 45/5, 46/6, 49/10, 49/12, 49/8, 50/19, 50/9, 51/5, 52/13, 52/5, 52/7, 54/14, 54/14, 54/4, 54/7, 55/10, 55/21, 57/8, 58/10, 58/13, 59/18, 59/7, 60/11, 60/11, 60/20, 61/12, 63/14, 64/14, 64/22, 64/5, 64/6, 65/1, 65/11, 65/12, 65/20, 65/5, 66/10, 66/18, 66/4, 67/11, 67/2, 67/21, 67/21, 67/5, 67/9, 68/10, 68/19, 70/1, 70/19, 70/2, 70/20, 70/8, 70/8, 71/2, 71/20, 71/5, 71/7, 72/18, 72/25, 72/5, 74/6, 76/15, 76/17, 76/22, 76/8, 77/4, 78/20, 79/15, 79/19, 79/7, 79/9, 80/12, 80/18, 80/19, 80/22, 80/7, 80/8, 81/16, 81/17, 81/18, 81/20, 82/15, 82/17, 82/19, 83/2, 83/3, 83/5, 84/1, 86/16, 87/14, 87/20, 88/15, 88/20, 89/21, 90/7, 91/15, 91/18, 91/20, 91/20, 92/3, 94/21, 94/6, 95/15, 96/10, 96/3, 97/11, 98/7, 101/21, 101/9, 102/5, 102/7, 104/22, 104/9, 105/1, 105/13, 105/18, 105/2, 105/3, 105/4, 106/12, 106/19, 107/1, 109/3, 109/9, 110/10, 110/8, 112/17, 112/22, 113/11, 113/14, 113/4, 113/7, 113/8, 114/1, 114/15, 114/16, 114/19, 114/6, 114/8, 116/14, 116/5, 118/21, 118/22, 119/6, 119/7, 119/8, 121/14, 122/16, 122/5, 122/8, 123/20

b.+dur 27/2, 33/1, 70/17, 72/1

b.+ise 82/20

b.+na 6/6, 23/15, 24/4, 26/7, 35/5,
37/3, 70/8, 83/9, 87/10, 92/16, 96/8, 99/5

b.+nca 73/11, 100/3, 101/7,
106/9, 108/14, 108/4, 111/10

b.+nda 36/6

b.+ndan 16/11, 17/1, 19/13,
31/25, 41/17, 44/19, 45/7, 46/8, 53/7,
59/22, 72/7, 85/18, 93/11, 106/10

b.+nlar 11/3, 38/12, 47/12, 53/1,
53/13, 53/3, 67/10, 67/18, 67/19, 78/22,
85/17, 112/15, 116/15

b.+nlara 47/3, 56/8, 77/10, 77/11,
107/6, 111/15, 113/12, 121/3

b.+nlardan 11/1

b.+nlardır 53/21

b.+nları 12/13, 26/2, 32/20, 35/1,
41/13, 48/8, 54/6, 84/1, 86/16, 109/13,
112/2, 116/8

b.+nların 4/3, 49/11, 69/7, 79/19,
80/4, 121/14, 121/18

b.+nu 5/18, 12/16, 25/17, 26/1,
26/6, 27/15, 27/7, 28/1, 37/4, 38/2, 39/6,
43/11, 44/10, 44/2, 50/20, 53/14, 54/15,
55/8, 57/5, 64/4, 79/16, 81/19, 86/15,
94/18, 95/14, 97/13, 107/19, 113/16

b.+nun 14/17, 15/1, 22/19, 33/25,
39/9, 40/3, 52/10, 57/2, 63/22, 81/4, 82/13,
82/21, 83/10, 92/3, 105/15, 113/3, 113/6,
122/7

b.+nunla 50/11

[=356]

bu (II): *is.* Bura, bu yer.

b.+nda 38/22, 66/15, 69/22, 69/3,
70/4, 102/4

b.+ndan 16/22, 37/9, 41/11,
72/19

b.+ntayız 23/20

[=11]

bucak: *is.* Kenar, köşe.

b.+ına+(bucağına) 116/3

[=1]

buğday: *is.* Tohumu ekmek yapımında kullanılan bitki ve aynı bitkinin başaktan ayrılmış tanesi.

b. 10/11

[=1]

buyuz: *is. Ar. buğz* Kin, nefret, sevmeme.

b.+undan+(buyzundan) 32/8

[=1]

buyzlu bulun-: *bir. ey.* Nefret etmek, kin duymak.

b.-majjajim 48/15

[=1]

bukayı: *is.* Ağır cezalıların ayaklarına takılıp ucuna pranga bağlanan demir halka.

b. 95/18

[=1]

bul-: *ey.* Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak. Erişmek. Herhangi bir görüşe, bir yargıya varmak.

b.-acak 25/6, 96/20

b.-acaksın 66/9

b.-acayım 65/13

b.-amadı 62/14

b.-arak 76/7

b.-du 93/20, 93/5, 94/8

b.-dular 41/2, 123/7

b.-dum 111/12

b.-dun 60/12

b.-dunuz 113/5

b.-duyu 107/19

b.-duyunu 60/23

b.-majjor 69/22

b.-muş 94/5

b.-muşlardır 68/8

b.-salar 70/16

b.-ub 15/2, 42/15, 60/1

b.-una 100/10

b.-unma 7/9

b.-uruduk 67/3

fursad bul-18/8

terakkı bul- 90/6

tesella bul-24/6

teselli bul- 21/20, 49/22, 97/12

vukuu bul- 31/9, 72/8, 91/1

[=35]

buldur-: *ey.* Bulmak işini yaptırmak.

b.-up 98/1

[=1]

bulun-: *ey.* Bulmak işine konu olmak. Herhangi bir durumda olmak. Bir yerde olmak.

b.-amaz 39/2, 65/15

b.-an 6/10, 9/5, 24/21, 52/3, 56/22, 74/19, 91/6, 97/18

b.-anlar 111/19

b.-anları 114/20

b.-du + ise 96/4

b.-duklarını 119/22, 120/8

b.-duyu 21/7, 115/10

b.-duyunizi 116/5

b.-madı 87/9

b.-maz 65/20

b.-muşsunuz 88/1

b.-ub 26/1

b.-up 25/21, 75/3, 117/14

b.-urumuş 109/13

buyzlu bulun- 48/15

teklifde bulun- 17/2

[=28]

bulus-: *Bkz.* buluş-

b.-up 65/21

[=1]

buluş-: *ey.* Bir araya gelmek, karşılaşmak.

b.-duyumuzu 107/11

[=1]

bulut: *is.* Atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan, biçim-leri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığın.

b. 38/2

b.+dan 113/11

b.+lar 43/16, 60/17

[=4]

bulutlan-: *ey.* Bulutlarla kaplanmak, soğumak.

b.-maya 55/1, 62/9

[=2]

bulutlu: *sf.* Bulutlarla kaplanmış, bulutlanmış.

b. 42/4

[=1]

bunar: *Bkz.* punar

b.+ı 45/6

[=1]

bura: *ıs.* Bu yer.

b.+da 102/6

b.+jja 59/6, 59/7, 101/4, 105/21

[=5]

buynuz: *ıs.* Bazı hayvanların başında bulunan, tırnaksı bir maddeden, uzun, kıvrık veya çatallı korunma organı.

b.+larında 58/17

[=1]

bujjur-: *ey.* Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek. Etmek, eylemek. Gelmek, gitmek, geçmek, girmek.

feramuş bujjur- 13/7

ferman bujjur- 101/10

rivajet bujjur- 27/20

teşrif bujjur- 82/17

[=4]

bujjuruldu: *Bkz.* bujjuruldu

b. 87/11, 89/9

[=2]

bujjuruldu: *ıs.* Sadrazam, vezir, beylerbeyi vb. yüksek devlet görevlileri tarafından yazılan buyruk, irade.

b.+m 89/10

[=1]

bujjuruldu vir-: *bir ey.* Emir vermek, ferman buyurmak.

b.-di 87/6

[=1]

buz: *ıs.* Donarak katı duruma gelmiş su.

b. 114/6, 114/8

b.+lar 74/15

[=3]

bü: *Bkz.* bu

b.+nlardan 44/15

[=1]

bülbül: *ıs. Far. bulbul* Karatavukgillerden, sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş.

b. 53/18

[=1]

bürü-: *ey.* Sarmak, kaplamak, örtmek.

b.-dü 112/2

gözlerini ölüm dumanı bürü-
86/6

gözünü kan bürü- 39/12

[=3]

bürün-: *ey.* Sarınmak, örtünmek.

b.-üb 100/20

[=1]

-C-

cabeca: *zf. Far. câ-be-câ* Yer yer.

c. 22/12, 68/11

[=2]

caht u yayret: Çaba ve gayret.

c.+le 16/7

[=1]

cam: *is. Far. câm* Pencere.

c.+ların 52/15

c.+larından 19/15

[=2]

can: *is. Far. cân* İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümlle vücuttan ayrılan madde dışı varlık. Yaşama, hayat. Kişi, birey. İnsanın kendi varlığı, özü.

c. 4/3, 10/14, 77/9, 109/3

c.+ı 47/8, 61/14, 98/16

c.+ım 21/20, 52/19, 53/13, 64/16

c.+ına 17/7, 97/10

c.+ımı 83/18

c.+ımızı 52/21

[=15]

can feda ol-: *bir. ey.* Bir amaç uğruna bir değer veya varlıktan vazgeçmek.

u.-maz+mı 56/21

[=1]

can-ı dil: Gönülden, içten

c.+den 101/8

[=1]

canavar: *is. Far. cân-âver* Kurt, domuz gibi cana kıyan yaban hayvanı.

c. 99/9

c.+ler 110/9

c.+lerden 69/4, 84/13

c.+lerle 104/9

[=5]

canaver: *Bkz.* canavar

c. 57/21

c. +in 58/6

[=2]

canı sıkıl-: *bir. ey.* İçi sıkılmak, keyfi kaçmak, yarı üzölmek yarı öfkelenmek.

c.-arak 61/14

c.-ıp 68/18

[=2]

canıma teesir it-: *bir. ey.* İçine işlemek, çok etkilemek

c. +ıma t. i.-up+(idup) 38/20

[=1]

canib: *is. Ar. cânib* Taraf, yön.

c. +ine 120/12

[=1]

canlan-: *ey.* Gücü artmak, diri duruma gelmek.

c.-ıp 58/18

c.-ır 58/9

c.-sayıdın 58/14

[=3]

cayrafia: *is. Ar. cuğrâfiya < Yun. geo graphein* Yeryüzünü fiziksel, ekonomik,

beşerî, siyasal yönlerden inceleyen bilim.

c. 3/4

[=1]

carje: Bkz. *carie*

c. +ne 45/1

[=1]

carie: *is. Ar. câriye* Kul, köle, halayık.

c. +n 20/16

[=1]

cark: *zf.* cark sesi çıkararak.

c. +cark 54/1

[=1]

cayız: *sf. Ar. câ'iz* Din, yasa, töre vb. bakımdan işlenmesinde, yapılmasında sakınca olmayan, yapılıp işlenmesine izin verilen, uygun bulunan.

c. +dir 40/4

[=1]

cayiz göröl-: *bir. ey.* Uygun bulunmak, izin verilmek.

c.-meziken 88/16

[=1]

cazibe: *is. Ar. câzibe* Alım, çekicilik, albeni.

c. 63/20

[=1]

cedid: *sf. Ar. cedîd* Yeni.

c. 80/21

[=1]

cefa: *is. Ar. cefâ* Büyük sıkıntı, eziyet, üzgü, incitme.

c.+dan 22/4

c.+lar 22/9

c.+ları 76/16

c.+ler 46/8

c.+lerinin 115/5

c.+nı 23/1

[=6]

cefakjar: *sf. Ar. Far. cefâ-kâr* Cefalı, eziyet çeken.

c. 21/2, 27/5

[=2]

cehennem: *is. Ar. cehennem* Dinî inanışlara göre, dünyada günah işleyenlerin

öldükten sonra ceza görecekları yer, tamu.

c. 78/7

c.+in 41/19

[=2]

cehennemın dibi dibine hu de-: *dey.* Büyük sıkıntılar içinde Allah diye feryat etmek.

c.-jjub 41/19

[=1]

celat: *Bkz. cellat*

c. 36/18, 36/8, 38/17

c.+a 38/19

c.+ın 36/14

c.+lar 36/3, 37/16, 40/19, 98/5

c.+ların 38/12

[=10]

celb ejle-: *bir ey.* Çekmek, kendi üzerine çekmek.

c.-di 10/4

[=1]

celb it-: *bir. ey.* Çekmek, kendine çekmek, kazanmak.

- c.-di 121/15
- c.-up+(idup) 88/6
- [=2]
- cellat:** *is. Ar. cellâd* Ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kimse.
- c. 30/2
- c.+lar 35/5
- c.+ları 33/3
- c.+larımış 116/13
- c.+ların 102/22
- [=5]
- celp olun-:** *bir. ey.* Etkilenmek; içine çekilmek.
- c.-up 66/1
- c.-urlar 85/18
- [=2]
- cemal:** *is. Ar. cemâl* Yüz güzelliği.
- c.+i 63/19
- [=1]
- cemi-yi vakıt:** *zf.* Her zaman; hiçbir zaman.
- c.+da 7/7, 38/3, 110/14
- c.+de 4/11, 87/8, 94/9, 104/14, 121/4
- [=8]
- Cenab Allah:** *Bkz.* Cenab-ı Allah
- c. 55/13
- [=1]
- Cenab-ı Allah:** *is. Ar. Cenâb-ı Allah* Hazreti Allah, Tanrı.
- c.+a 7/1
- [=1]
- Cenab-ı Hak:** *Bkz.* Cenab-ı Hakk
- c. 118/9
- [=1]
- Cenab-ı Hakk:** *is. Ar. Cenâb-ı Hakk* Hazreti Allah, Tanrı.
- c. 6/20, 49/1, 55/9, 57/5, 84/5, 84/8, 85/9, 105/4
- c.+a 4/8, 13/18, 20/11, 32/13, 35/3, 102/22, 117/8
- c.+den 121/4
- c.+ı 110/6
- c.+ın 31/23, 44/21, 56/22, 59/17, 61/4, 88/13, 101/12

[=24]

Cenab-ı Hallık: *is. Ar. Cenâb-ı Hâlik*
Hazreti Allah, Tanrı.

c. 112/13

[=1]

Cenab-ı Kibria: *Bkz. Cenab-ı Kibrija*

c. +nın 109/20

c. +yi 3/9

[=2]

Cenab-ı Kibrija: *is. Ar. Cenâb-ı Kibriyâ'* Hazreti Allah, Tanrı.

c. 8/5

[=1]

Cenab-ı Rahman: *is. Ar. Cenâb-ı Raḥmân* Hazreti Allah, Tanrı.

c. +a 115/3

c. +e 107/22

[=2]

Cenap-ı Rahman: *Bkz. Cenab-ı Rahman*

c. 85/15

[=1]

cenaze: *is. Ar. cenâze* Kefenlenip tabuta konmuş, gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü.

c. 123/4

c. +me 102/8

c. +sini 122/22

[=3]

cenk: *is. Far. çeng* El, Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan bölümü.

c. +isine 92/16

[=1]

cennet: *is. Ar. cennet* Dinî inanışlara göre dünyada iyilik yapanların, günahsızların, öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer, uçmak.

c. +den 5/1

[=1]

cennet-i alâ: Cennet katlarının en yükseği, sekizinci cennet.

c. +je 78/3

c. +nın 77/10

[=2]

cennet jüzi *is. Cennetin kendisi*

c. 78/7

[=1]

ceran: *is. Moğ.* Ceylan.

c. + ların 61/10

[=1]

cesaret: *is. Ar. cesâret* Yüreklilik, yiğitlik, yürek ve göz peklîği.

c. 33/15, 75/4

[=2]

cesaret it-: *bir. ey.* Korkulması gereken bi işe korkmadan girişmek, göze almak.

c.-emediler+(idemediler) 33/14

c.-ememişidi+(idememişidi)
93/17

c.-esiniz+(idesiniz) 37/16

c.-up+(idup) 114/5

[=4]

cesaret ver-: *bir. ey.* Birinin yılmnlığını gidermek, birini yüreklendirmek.

c.-irise 59/13

[=1]

cesaret vir-: *Bkz.* cesaret ver-

c.-diji 58/3

[=1]

cesim: *sf. Ar. cesîm* Büyük, iri, kocaman.

c. 98/15, 123/9

[=2]

cesur: *sf. Ar. cesûr* Yüreklilik, gözüpek, korkusuz.

c. 3/16, 5/22

[=2]

cesur ol-: *bir. ey.* Korkusuz davranmak.

c. 22/20

[=1]

cetim: *sf.* Çetin, engeli çok, işlenmesi güç.

c. 42/19

[=1]

cevab it-: *Bkz.* cevap it-

c.-di 57/15, 107/13

c.-miş 92/5

[=3]

cevab ver-: *Bkz.* cevap ver-

c.-iridi 16/10

[=1]

cevap: *is. Ar. cevâb* Bir soruya, bir isteğe, bir söz veya yazıya verilen karşılık, yanıt.

c.+a+(cevaba) 101/16

c.+ı+(cevabı) 40/1

c.+ın+(cevabın) 28/18

c.+ını 95/15

c.+ını+(cevabını) 37/17, 94/11

[=6]

cevap it-: *bir. ey.* Karşılık olarak bildirmek, söylemek.

c.-di 64/20, 67/3, 85/8, 113/8

c.-dikde 113/15

[=5]

cevap ver-: *bir. ey.* Yanıtlamak, söylemek.

c.-di 119/10

[=1]

cevaplar vir-: *bir. ey.* Yanıtlamak.

c.-ub 4/15

[=1]

ceviz: *is. Ar. cevz* Cevizgillerin örnek bitkisi olan, uzun ömürlü, gövdesi kalın,

kerestesi değerli, yurdumuzda çok yetişen ağacın dışı kabuklu, içi yağlı ve nişastalı yemişi.

c. 56/8

[=1]

cevlan it-: *bir. ey.* Dolaşmak, gezinmek.

c.-en+(iden) 60/17, 102/7

c.-mejile 101/17

[=3]

cevr u cefa: Eziyet ve sıkıntı

c.+deyim 59/4

c.+lardan 100/12

c.+lerden 56/3

[=3]

cıya: *is.* Türlü renklere boyanmış tavuk tüyleri.

c. 12/7

c.+sını 105/11

[=2]

cijeri sat pare ol-: *dey.* Dayanılmaz üzüntü çekmek.

c.+m s. p. o.-duyunı 29/7

[=1]

cijeri sat pare it-: *dey.* Dayanılmaz
üzüntü vermek.

c. + mi s. p. i. -ior + (idior) 74/1

[=1]

cihan: *is. Far.cihân* Dünya, yeryüzü.

c. + de 76/19

c. + e 74/14, 77/13

c. + in 46/10

[=4]

cilve: *mec. Ar. cilve* Görünme, ortaya
çıkma, tecelli.

c. + lerini 22/13

[=1]

cinli: *is.* Cin musallat olmuş kimse..

c. + leri 79/3

[=1]

cins: *is. Ar. cinn* Masallara ve bazı
inançlara göre, göze görünmeyen, türlü
biçimlere girebilen, iyilik de kötülük de
yapabilen yaratık.

inmsisin c. + misin 100/16-17

[=1]

cins-i insan: İnsan soyu.

c. + a 122/18

c. + den 80/2, 80/9

c. + in 77/8

[=4]

cism: *is. Ar. cism* Gövde, beden, vücut

c. + i 100/13

[=1]

cismani: *sf. Ar. cismânî* Dinî bir
inanışla ilgili düşüncelere bağlı olma-
yarak yalnız maddi temellere dayana-
nan, ruhani karşıtı.

c. 71/9

[=1]

civar: *is. Ar. civâr* Yöre, yakın yer.

c. + ine 123/12

[=1]

coban: *Bkz.* çoban

c. + ı 21/9

[=1]

cumle: *Bkz.* cümle

c. + nin 7/1

c. + si 11/10, 12/8

c. +sine 10/7	[=1]	
c. +sini 79/22, 82/9		-Ç-
[=6]		çabeca: <i>Bkz.</i> cabeca
cümbüş: <i>is. Far. cunbiş</i> Eğlence.	ç. 14/9	
c. 91/22	[=1]	
[=1]		çabkın: <i>sf.</i> Haylaz
cümle: <i>is. Ar. cumle</i> Bütün, hep, herkes	ç. 79/6	
c. 33/9, 111/2, 115/7, 122/17	[=1]	
c. +den 4/11		çadır: <i>is</i> Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerçe, oba, otağ.
c. +je 10/2, 21/12, 26/9, 83/16, 121/16		
c. +ji 83/15		
c. +nin 31/8, 77/20, 96/14, 121/14	ç. +ın 90/7	
c. +niz 67/13, 81/10	ç. +ında 87/3	
c. +si 33/12, 90/21, 90/9, 97/16, 111/13, 111/16	[=2]	
c. +sini 99/14		çayır- (I): <i>ey.</i> Birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek, seslenmek.
c. +yi 4/11		
[=25]	ç. -ib 17/14	
cürat: <i>is. Ar. cur'et</i> Yüreklilik, ataklık, cesaret.	ç. -iorlar 29/4	
c. +ı 15/5	ç. -iorsun 64/3	
	[=3]	

çayır (II)-: *ey.* Şarkı, türkü söylemek.

ç.-dı 99/6

ç.-majjayim 48/18

ç.-up 11/5

[=3]

çak-: *ey.* Vurarak sokup yerleştirmek.

dünjaje kazık çak- 68/17

[=1]

çal- (I): *ey.* Başkasının malını gizlice almka, hırsızlık etmek, aşırnak.

ç. +mışlar 113/12

[=1]

çal- (II): *ey.* Bir müziği dinlemeyi sağlayan aleti çalıştırmak.

ç.-arak 13/15

ç.-ıp 11/6

ç.-up 111/1

[=3]

çaldır-: *ey.* Çalma, çalıştırma işini yaptırmak.

ç.-ıb 92/8

[=1]

çalı: *ıs.* Böğürtlen, ahududu gibi küçük, dalları dibinden çatallanan ve sapları odunsu bitki.

ç. +dan 50/2

[=1]

çalın-: *ey.* Çalmak, çalıştırmak işine konu olmak.

ç.-ıjor 91/8

ç.-maya 117/5

ç.-ub 99/16

[=3]

çalış-: *Bkz.* çalış-

ç.-ub 15/14

[=1]

çalış-: *ey.* Bir şeyi oluşturmak veya ortaya çıkarmak için emek harcamak.

ç.-dı +ise 62/14

ç.-ırdı 16/8

[=2]

çalış-: *Bkz.* çalış-

ç.-ub 88/12

[=1]

çam: *is.* Çamgillerin örnek bitkisi olan, dört mevsim yeşil kalabilen, iğne yapraklı, yurdumuzda birçok türü yetişen bir orman ağacı.

ç. 53/14

[=1]

çar: *sf. Far. çâr* Dört

ç. 19/9, 51/15

[=2]

çare: *is. Far. çâre* Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu.

ç. 6/16, 10/22, 26/1, 52/21, 58/2, 64/18, 76/14, 88/5

ç.+si 56/3

ç.+sin 62/14

[=10]

çaresi kesil-: *bir. ey.* Çözüm yolu, çıkar yolu bulamamak.

ç.-mekle 98/9

[=1]

çav-: *ey.* Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek, doğmak.

ç.-düyü 48/13

[=1]

çayır: *is.* Üzerinde gür ot biten düz ve nemli yer.

ç. 52/13

[=1]

çayırlik: *is.* Çayırı olan yer.

ç.+a+(çayırlija) 52/11

[=1]

çefakjar: *Bkz.* cefakjar

ç. 101/11

[=1]

çek-: *ey.* Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek. Katlanmak. Silah, bıçak vb.ne davranmak Bir duyguyu içinde yaşatmak. Asmak

ç. 24/3, 103/10

ç.-diji 20/21, 100/12

ç.-dijim 22/9

ç.-dikleri 118/19

ç.-eceji 92/4

ç.-eceansin 22/21

ah çek- 85/2	ç.-ip 30/5
arzu çek- 73/13	geri çekil- 103/8
dare çek- 70/16	geru çekil- 101/3
eziyet çek- 65/16, 78/8, 79/15, 80/3	[=3]
işaret çek- 92/9	çekin-: <i>ey.</i> Çekilmek, kendini geriye veya bir yana çekmek.
oh çek- 74/7, 86/5	ç.-erek 60/8
rencide çek- 57/6	[=1]
siaset çek- 110/12	çekirdek: <i>is.</i> Etlı meyvelerin içinde bir veya birden çok bulunan, çoğu sert bir kabukla kaplı tohum.
teesuf çek- 8/4, 13/1, 28/4, 39/9, 84/8, 107/8	ç.+lerini 44/15
[=26]	[=1]
çekdir-: <i>ey.</i> Birini sıkıntılı duruma sokmak, içinden çıkılmaz duruma düşürmek.	çelej: <i>is.</i> Kadınların başlarına taktıkları mücevher veya madenden yapılmış sorguç.
ç.-mişdir 105/5	ç. 93/21
[=1]	[=1]
çeki düzen vir-: <i>bir. ey.</i> Karışıklığı, dağınıklığı, başıbozukluğu gidermek.	çevir-: <i>ey.</i> Bir şeyin yönünü değiştirmek.
ç.-erek 15/19	ç.-dikde 28/19
[=1]	[=1]
çekil-: <i>ey.</i> Girmek. Kendini geriye veya bir yana çekmek.	çejiz: <i>is.</i> Ar. cihâz Gelin için hazırlanan her türlü eşya.

ç. +ini 34/2

[=1]

çift çarşusi: *ıs.* Türlü şeylerin karmakarışık bir durumda bulunduğu yer.

ç. +dir 70/15

[=1]

çık-: *ey.* İçeriden dışarıya yönelmek, varmak. Ay, Güneş vb. için doğmak. Ulaşmak, gitmek. Ayrılmak. Bir durumla ilgili niteliklerini yitirmek, bir durumdan başka bir duruma geçmek.

ç. 100/17

ç.-acak 99/9

ç.-acayım 31/10

ç.-arlarıdı 61/3

ç.-dı 43/17, 44/13, 81/15, 81/3, 99/15, 110/18

ç.-dıkda 99/16

ç.-dıkları 5/2

ç.-dılar 9/12, 35/18

ç.-dıyı 111/3

ç.-ib 60/4, 90/21

ç.-ıp 57/20, 101/2

ç.-mamasına 40/12

ç.-maya 99/4

ç.-mazidi 97/21

ç.-tılar 115/13

ç.-ub 21/22, 45/18

hakk divanına lekesiz çık- 31/10

huzurine çık- 16/8

huzuruna çık- 72/4

insanlıktan çık-100/13

selamete çık- 22/6

[=30]

çık- (I): *ey.* Çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak. Giysi, ayakkabı vb.ni vücuttan ayırmak, soymak. Söylemek.Ulaştırmak.

ç.-dıyı 97/15

ç.-ı+verdi 13/10

ç.-ib 71/20

ç.-ıp 71/11

ç.-mak 92/15

ç.-mamışdım 34/5

ç.-ub 33/24

ç.-up 26/22, 36/11

ç.-ayızından 51/18

ç.-hatırından 85/20

ç.-hatirimden 32/20

ç.-huzuruna 72/1

ç.-jjola 89/16, 89/22

ç.-selamete 7/15

[=16]

çıkar- (II): *ey.* Yollamak, göndermek.

ç.-dılar 111/17

ç.-ub 18/17, 107/11

[=3]

çıldır-: *ey.* Delirmek, aklını oynatmak.

ç.-ma 50/14, 101/15

[=2]

çıplak: *sf.* Üstünde bulunması gereken giysi, örtü vb. bulunmayan.

ç. 100/22

[=1]

çiçek: *is.* Açan kır veya bahçe bitkisi.

ç. 9/14, 27/12, 53/7, 55/2, 119/2

ç.+den 52/10

ç.+dir 53/1

ç.+ile+(çiçeji) 52/15

ç.+ler 71/8

ç.+lerden 118/6

ç.+lere 49/5

ç.+leri 48/9

ç.+lerine 49/8, 68/1

[=14]

çift: *sf. Far. cuf* Birbirini tamamlayan iki tekten oluşan nesnelere.

ç. 47/21

[=1]

çiftlikjat: *is.* Tarım yapılan, hayvan yetiştirilen, çalışanlarının da oturması için evler bulunan geniş toprak parçası.

ç.+ımız 13/4

ç.+ının 90/17

ç.+inde 9/2

ç.+ine 6/10, 90/13

[=5]

çijne-: *ey.* Ağza alınan bir şeyi dişler arasında ezme, öğütme.

ç.-jip 27/8

[=1]

çille: *is. Far. çille* Zahmet, sıkıntı.

ç. 105/4

[=1]

çimen: *is.* Kendiliğinden yetişmiş çim.

ç. 52/14

[=1]

çingirdet-: *ey.* Çingirak sesi çıkarmasını sağlamak, çingirdatmak.

ç.-ip+(çingirdedip) 111/2

[=1]

çinkirdet: *Bkz.* çingirdet-

ç.+iridi+(çinkirdediridi) 63/2

[=1]

çoban: *is. Far. şobân* Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse.

ç. 21/10

[=1]

çocuk: *is.* Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak. Küçük yaştaki oğlan veya kız.

ç. 50/19, 78/16, 78/17

ç.+lar 50/17

ç.+lara 121/13

ç.+ları 122/4

ç.+sun 82/2

ç.+u+(çocuğu) 36/19, 36/9

ç.+un+(çocuyun) 27/8

ç.+unu+(çocuyunu) 35/6, 35/9

[=12]

çocukluk: *is.* İnsan hayatının bebeklikle ergenlik arasındaki dönemi

ç.+umuzda+(çocukluyumuzda)

109/17

[=1]

çok: *sf.* Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı. *zf.* Aşırı bir biçimde.

ç. 11/2, 23/8, 32/3, 44/8, 64/1, 66/19, 66/20, 76/22, 77/6, 84/4, 87/15, 87/15, 89/19, 105/19

ç.+dan 90/19

ç.+dur 13/6

[=16]

çokca: *zf.* Çok olarak, aşırı

ç. 119/13

[=1]

çokuş-: *ey.* Bir şeyin başına toplanmak, çöküşmek

ç.-ub 61/8

[=1]

çorap: *is. Ar. curâb < Far. gorâb* Pamuk, yün vb.nden örülen, ayağa giyilen giyecek.

ç. 47/22, 61/17

[=2]

çiol: *Bkz. çöl*

ç. 36/3, 51/9, 84/6

ç.+de 51/3, 114/18

[=5]

çök-: *ey.* Üzerinde bulunduğu yere yığılmak. Kaplamak, yayılmak.

ç.-di 86/11

ç.-di+ise 74/18

merak çök- 97/16

[=3]

çöl: *is.* Kumluk, susuz ve ıssız geniş arazi, sahra.

ç.+de 46/7, 67/21, 72/18, 81/18

ç.+den 59/18

ç.+e 67/5

ç.+un 50/8

[=7]

çöl: *Bkz. çöl*

ç.+de 62/7, 70/1, 76/17, 108/14, 109/10

ç.+e 46/18

ç.+ün 42/17

[=7]

çöp: *is.* Saman inceliğinde herhangi bir sap, dal veya tahta parçası.

ç.+e 100/22

[=1]

çukurlan-: *ey.* Çevresine göre aşağı çökmek.

ç.-mı 108/9

[=1]

çukurlat-: *ey.* Çukur durumuna getirmek

ç.-düyü 115/2

[=1]

çunki: *bağ.* *Far.çün ki* Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

ç. 70/6, 81/21, 82/17, 82/8, 85/16

[=5]

çürü-: *ey.* Genellikle mikroorganizmaların etkisiyle, kimyasal değişikliğe uğrayarak bozulup dağılmak.

ç.-di 73/12

ç.-jip 64/14

ç.-miş 43/4

[=3]

-D-

da: *bağ.* Dahi, bile.

d. 6/3, 15/17, 21/13, 31/24, 33/3, 33/3, 35/6, 38/12, 39/15, 40/9, 43/15, 47/12, 49/5, 54/3, 58/18, 61/16, 61/19, 63/4, 64/2, 66/12, 67/10, 68/8, 69/17, 70/2, 71/16, 76/18, 87/9, 89/20, 89/5, 105/8, 113/16, 114/14, 114/15, 118/11, 119/12, 120/11

[=36]

dad-ı Hak: Allah vergisi, Allah'ın ihsanı

d.+den 10/1

[=1]

dag: *Bkz.* day

d.+lar 42/6

[=1]

day: *ıs.* Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümü.

d.+dan 42/18

d.+ın 21/9

[=2]

dayıl-: *ey.* Toplu durumdayken ayrılıp birbirinden uzaklaşmak.

d.-maya 43/16

[=1]

daha: *zf.* Var olana, elde bulunana ek olarak.

d. 21/11, 47/15

[=2]

dahı: *Bkz.* dahi

d. 6/14, 7/3, 8/3, 8/4, 11/5, 12/1, 12/22, 12/9, 13/14, 13/9, 14/19, 16/3, 22/21, 22/8, 23/19, 24/1, 24/20, 24/21, 24/4, 25/20, 26/11, 28/1, 31/12, 32/20,

36/18, 37/2, 49/11, 49/2, 49/6, 50/12, 60/13, 60/5, 60/6, 66/13, 67/4, 72/24, 73/13, 80/1, 113/4, 114/8, 119/8

[=41]

dahil: *zf. Ar. dâhil* -nin içinde, ile birlikte.

d.+ imiş 120/5

[=1]

dahi: *bağ.* Da, de; bile

d. 4/1, 37/18, 38/2, 39/5, 40/1, 43/13, 49/21, 52/18, 52/18, 54/10, 57/6, 59/1, 64/21, 64/3, 69/10, 69/4, 71/1, 71/11, 71/18, 71/2, 76/11, 79/1, 81/1, 81/20, 82/3, 83/18, 83/21, 84/4, 85/7, 89/14, 89/6, 90/6, 92/9, 95/15, 99/8, 102/14, 103/9, 105/16, 106/14, 106/19, 107/20, 109/18, 113/13, 116/17, 116/22, 117/19, 119/20, 120/18, 121/12, 121/3, 122/3, 123/3

[=52]

dahil ol-: *bir. ey.* Katılmak, girmek veya içinde olmak.

d.-dukda 41/1

[=1]

dak-: *Bkz.* tak-

d.-dıkda 118/8

[=1]

dakike: *is. Ar. daḳīka* An, zaman.

d. 47/18

[=1]

dal: *is.* Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri.

d.+den 46/1

d.+leri 62/11, 63/1

d.+lerini 45/21

[=4]

dal-: *ey. mec.* Başka bir şeyle uğraşmayacak veya başka bir şeyi düşüneyecek biçimde kendini bir şeye kaptırmak.

merak bahrine dal- 41/3

[=1]

dalyınlık: *is.* Çevresinde olup bitenleri fark edemeycek kadar düşünelere dalmış olma durumu veya davranışı.

d.+dan 103/22, 103/3

[=2]

dalkalan-: *ey. mec.* Hareketli olmak, kıpırdamak.

d.-dıyı 100/21

[=1]

damar: *is.* Canlı varlıklarda kanın veya besleyici sıvıların dolaştığı kanal.

d. +larına 120/15

[=1]

damya: *is.* Bir şeyin üzerine basılan nişan, işaret.

d. +mız 58/18

[=1]

dar-i baka: Ahiret

d. 34/11

d. +da 32/6

[=2]

darb içeru ol-: *bir ey.* Bir yere teklifsizce girmek, birdenbire girmek.

d.-ub 17/19

[=1]

dare çek-: *bir ey.* Bir kimseyi boğazından ip vb. geçirip sallandırarak öldürmek, idam etmek.

d.-mek 70/16

[=1]

darsıklan-: *ey.* Üzülme, gariipleşmek.

d.-mayile 71/1

[=1]

daşra: *Bkz.* taşra

d. 45/18

[=1]

datlı: *Bkz.* tatlı

d. +datlı 106/3

[=1]

davet ejle-: *bir. ey.* Çağırarak.

d.-di 99/10

d.-miş 91/12

[=2]

davran-: *ey.* Bir şeye el atmak , girişmek.

d.-bıçağa 41/10

[=1]

dajja-: *ey.* Yaslamak.

d.-miş 41/3

[=1]

dayım: *Bkz.* dayım

d. 32/16

[=1]

dajim: *Bkz.* dayim

d. 74/19

[=1]

dayim: *sf. Ar. dâ'im* Sürekli, sonsuz.

d. 4/18, 7/12, 22/22, 47/16, 51/4,
64/2, 72/15, 75/17, 76/9, 77/4, 82/20,
83/16, 84/10, 85/10, 86/2, 108/22

[=16]

dayima: *zf. Ar. dâ'imâ* Her vakit, sürekli olarak.

d. 82/14, 94/12

[=2]

dayire: *is. Ar. dâ'ire* Bir yapının konut olarak kullanılan bölümlerinden her biri, kat.

d.+sinde 89/12

d.+sine 93/7

[=2]

de: *bağ.* Dahi, bile.

d. 4/21, 6/15, 7/11, 8/12, 11/16,
12/6, 18/13, 19/12, 22/11, 23/20, 23/20,
24/13, 24/3, 25/8, 27/7, 29/20, 31/5, 32/23,
32/3, 35/15, 39/15, 40/12, 40/9, 42/11,
43/14, 45/11, 46/15, 46/15, 48/14, 48/22,
49/14, 49/4, 50/2, 51/13, 54/7, 55/11,

56/12, 56/3, 57/1, 57/14, 59/13, 59/13,
59/14, 60/20, 61/1, 62/14, 62/16, 64/9,
65/15, 65/17, 65/7, 66/3, 67/6, 67/7, 67/9,
68/17, 69/22, 70/5, 71/13, 72/13, 72/22,
72/25, 73/20, 73/9, 76/1, 77/22, 79/20,
79/22, 79/5, 80/11, 81/13, 82/9, 83/11,
83/19, 84/17, 84/17, 89/20, 91/20, 92/4,
94/14, 94/5, 96/15, 96/4, 97/19, 98/6,
99/10, 99/15, 101/20, 102/5, 103/21,
103/9, 105/13, 106/4, 107/1, 109/13,
109/14, 110/9, 112/10, 112/18, 113/15,
114/10, 114/7, 115/8, 118/10, 119/7,
119/9, 121/19, 122/11, 123/9

[=109]

de-: *ey.* Söylemek, söz söylemek.

d. 72/5

d.-di 27/7, 28/20, 38/19, 45/17,
79/22, 103/2, 105/22, 108/13, 112/11

d.-di+ise 18/11, 28/13, 30/12,
37/16, 39/8, 52/22, 53/13, 53/21, 54/13,
55/12, 64/15, 64/5, 65/4, 66/20, 66/5, 67/6,
69/9, 71/10, 79/17, 80/18, 81/15, 89/1,
95/16, 107/8, 109/5, 113/13, 114/9,
118/11, 119/8

d.-diji 48/15, 57/2, 96/6, 101/13,
104/13, 111/12

d.-dijim 81/9

d.-dijin 64/6, 70/20, 70/9

- d.-dijine 49/18
- d.-dikde 36/22, 39/17, 54/15, 70/17, 80/11, 85/5, 96/19, 105/1
- d.-dikleri 70/17
- d.-diklerine 39/21
- d.-diler 37/18
- d.-diler+ise 35/7
- d.-dilerise 36/7
- d.-dimise 57/4
- d.-din 66/21
- d.-diyise 60/13
- d.-jju 7/16, 8/10, 10/16, 11/19, 18/13, 18/16, 18/19, 18/7, 21/20, 21/4, 23/14, 27/19, 27/21, 29/20, 29/7, 29/8, 33/23, 34/13, 36/18, 39/4, 42/14, 43/16, 50/18, 51/17, 53/5, 53/9, 54/1, 54/9, 57/10, 59/4, 60/12, 60/15, 60/18, 63/5, 64/22, 64/3, 64/3, 64/7, 65/22, 67/15, 68/17, 71/14, 71/22, 72/4, 75/5, 76/9, 80/5, 81/14, 81/19, 82/7, 82/9, 84/18, 86/15, 88/8, 89/13, 90/1, 90/5, 91/19, 91/9, 92/13, 92/5, 95/19, 97/10, 97/17, 100/10, 100/18, 101/18, 101/4, 102/17, 102/8, 103/19, 103/8, 106/14, 106/22, 112/16, 113/18, 113/2, 114/7, 119/10, 122/6
- d.-jjub 12/16, 12/21, 13/8, 17/4, 21/14, 22/18, 24/6, 25/10, 26/19, 26/2, 28/18, 41/13, 59/9, 60/6, 71/16, 109/18
- d.-jjuj 17/17, 36/10, 38/10, 40/10, 40/22, 40/7, 47/17, 62/5, 63/17, 64/17, 74/3, 74/5, 75/21, 75/9, 81/17, 85/13, 89/16, 97/15, 104/17, 105/17, 113/6, 114/3, 116/11, 116/6, 119/2
- d.-jebildi 106/6
- d.-jecejim 67/12
- d.-jejim 33/16, 39/18
- d.-jerek 7/21, 27/2, 35/9, 48/9, 50/6, 51/4, 59/20, 61/20, 70/21, 71/3, 72/18, 78/16, 80/15, 104/1, 111/4, 117/2
- d.-jjior 28/5
- d.-me 32/22
- d.-medim+mi 60/14
- d.-medin+miyidi 64/21
- d.-mek 64/7
- d.-mekdir 64/7
- d.-menin 46/14
- d.-mez 41/8, 60/10, 78/17, 86/4
- d.-miş 23/5
- d.-miş+idin 22/5

d.-miş+ise 24/3	dedriç dedriç: <i>Bkz. tedriç tedriç</i>
d.-mişidi 50/5	d. 51/14, 112/19
d.-mişidin 57/7	[=2]
d.-nilen 69/8	def et-: <i>bir. ey. Savmak, savuşturmak.</i>
d.-r 6/19, 12/17, 41/8, 60/9, 86/4	d.-sin 17/16
d.-ridi 76/2, 78/9	[=1]
d.-riken 28/6, 38/17, 50/21, 105/5, 106/18, 114/11	def-i bela: Tehlikeyi savma.
d.-rler 70/15	d. 35/4
d.-rleridi 122/9	[=1]
d.-rsin 69/15	def-i yam: Üzüntüyü giderme.
d.-sin 70/19	d. 14/9, 61/20, 114/20
[=241]	[=3]
deava: <i>is. Ar. da'vâ</i> Sorun, dert.	def-i yam ejle-: <i>bir. ey. Üzüntüyü, sıkıntıyı gidermek.</i>
d.+sı 102/11	d.-sem 61/17
[=1]	[=1]
deava it-: <i>ey. Dert etmek, sorun yapmak</i>	def-i yam it-: <i>bir. ey. Üzüntüyü, sıkıntıyı gidermek.</i>
d.-mejile 94/20	d.-eridi+(ideridi) 47/19, 51/6, 99/4
[=1]	d.-erler+iken+(iderleriken) 11/7
deavacı: <i>is. Dava eden kimse, müddei.</i>	d.-mez+miydim 47/22
d. 38/5, 93/16	
[=2]	

d.-up+(idup) 61/20

[=6]

def-i kaza: Kötü olayı savma.

d. 35/4

[=1]

def ol-: *bir. ey.* Savuşmak, çekilip gitmek.

d.-ub 21/19

[=1]

defa: *is. Ar. def'a* Kere, kez, sefer.

d. 49/5, 62/8, 75/18, 81/19, 89/22,
105/20, 116/5

d.+lar 119/5

[=8]

defn et-: *bir. ey.* Gömmek toprağa vermek.

d.-up+(edup) 80/21

[=1]

defn etdir-: *bir. ey.* Gömdürmek toprağa verdirmek.

d.-mek 98/2

[=1]

defn it-: *Bkz. defn et-*

d.-diler 102/5

d.-meje 122/22

[=2]

defn itdir-: *Bkz. defn etdir-*

d.-sin 72/20

[=1]

defn olun-: *ey.* Gömülme, toprağa verilmek.

d.-acayım 31/12

d.-duji 72/20

[=2]

defne: *is.* Defnegillerden, yaprakları güzel kokulu ve yaz kış yeşil olan bir ağaç.

d. 93/21

[=1]

dejl: *is.* Cümle içinde art arda kullanılan iki veya daha çok özneyi, tümleci, yüklemi, aralarından bazılarını olumsuzluk kavramı vererek birbirine bağlayan veya yüklem olumsuz çekimini sağlayan sözcük.

d. 65/2

d.+dir 8/8, 29/20, 31/23, 59/14,
78/22, 95/16, 112/10, 114/8, 120/10

d.+idi 6/14, 80/10, 98/8, 123/3

d.+iken 87/8

d.+im 39/19, 104/11

d.+mi 67/5

d.+misiniz 49/2

d.+sin 64/1, 76/18, 82/3

[=22]

değişdir-: *ey.* Başka bir duruma, başka bir görünüme getirmek.

d.-miş 52/13

[=1]

dejnek: *is.* Elde taşınacak incelikte düzgün ağaç, sopa, çomak.

d.+i+(dejneji) 84/14

d.+ile+(dejnejile) 58/4

[=2]

dem: *is. Far. dem* Zaman, çağ.

d. 36/8, 43/11

[=2]

demkeş: *sf. Far. dem-keş* Keyif.

d. 11/6

[=1]

den: *Bkz. ten*

d. 77/9

[=1]

derdiment: *sf. Far. derd-mend* Dert sahibi, tasalı, kaygılı.

d. 100/11

[=1]

dere: *is.* Genellikle yazın kuruyan küçük akarsu.

d. 35/19, 59/22, 90/4, 100/1

d.+je 58/7

d.+ler 99/17

d.+leri 111/2

d.+nin 36/4, 49/15, 66/18

[=10]

derece: *is. Ar. derece* Bir süreç içindeki durumlardan her biri, basamak, aşama, rütbe, mertebe. Denli, kadar

d. 8/5, 10/20, 16/14, 17/6, 19/12, 29/6, 39/18, 39/20, 42/9, 45/11, 45/15, 54/4, 54/7, 62/10, 63/13, 64/22, 73/8,

78/14, 79/15, 79/4, 80/2, 83/3, 88/3,
108/19, 122/1

d.+de 49/10, 80/15

d.+sinden 78/12

d.+sine 50/14, 94/21, 101/15

[=31]

derece bul-: *bir. ey.* Artmak, çoğalmak.

d.-du 89/18

[=1]

derecesiz: *sf.* Çok, çok fazla.

d. 14/16, 15/16, 52/6, 81/6, 98/11

[=5]

derhal: *zf. Far. Ar. der-hâl* Hemen,
çabucak, şimdi.

d. 7/22, 15/2, 17/10, 18/17, 21/15,
38/18, 58/8, 65/12, 73/3, 78/15, 91/5, 92/8,
97/13, 100/19, 100/5, 101/6, 111/16,
113/21, 119/20, 120/11

[=20]

deri: *is.* İnsan ve hayvan vücudunu
kaplayan tüy, kıl veya pulla kaplı tabaka,
cilt.

d.+si 80/17, 117/13

d.+sinden 51/11, 105/6

d.+sini 60/1, 60/22

[=6]

derkjar ol-: *bir. ey.* Aşık olmak,
bilinmek, malum olmak.

d.-majın 87/20

d.-ub 24/20

[=2]

derman ol-: *bir. ey.* Gidermek, çare
bulmak, iyileştirmek.

d.-acayıdı 62/2

[=1]

ders al-: *bir. ey.* Bilgi edinmek. İbret
almak.

d.-amaz+mı 48/8

d.-maz+mıydım 48/5

d.-up 49/21

[=3]

ders ol-: *bir. ey.* Tecrübe kazandırmak,
öğretici örnek olmak, ibret olmak.

d.-du 121/17

[=1]

dert: *is. Far. derd* Üzüntü; sorun kaygı

d.+e+(derde) 97/4

- d. + imden + (derdimden) 20/18
- d. + ime + (derdime) 62/1
- d. + lerine 62/4
- [=4]
- derun:** *is. Far. derûn* İç, içeri öz; gönül, yürek, ruh.
- d. + inde 77/16, 101/16
- [=2]
- derun-i çan:** Candan, içten.
- d. + dan 70/14
- [=1]
- derun-i dil:** Gönülden, içten.
- d. + den 78/1
- [=1]
- derun-i jürek:** Gönülden, içten.
- d. + den 63/11
- [=1]
- derun-i kalb:** *Bkz. derun-i kalp*
- d. + den 29/13, 81/5, 85/1
- d. + inden 35/4
- [=4]
- derun-i kalp:** Gönülden, içten.
- d. + den 27/11, 72/12, 74/2
- [=3]
- derjja:** *is. Far. deryâ* Deniz.
- d. + je 83/19
- [=1]
- devam:** *is. Ar. devâm* Sürme, sürüp gitme.
- d. 4/6
- [=1]
- devam it-:** *bir. ey.* Başlanmış bir işi sürdürmek.
- d. -ecejime + (idecejime) 30/9
- d. -erek + (iderek) 3/11
- d. -erleridi + (iderleridi) 4/6
- [=3]
- devir:** *is. Ar. devr* Kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası.
- d. + in 12/3
- [=1]
- dejjun:** *is. Ar. deyn* Borç.
- d. + imin 29/14
- [=1]

dıbkı: *Bkz. dıpkı*

d. 60/16

[=1]

dıkkat: *is. Ar. diḳḳat* İlgi, özen.

d. 4/6

d.+ile 80/12, 110/2

[=3]

dıkkat it-: *bir. ey.* Özen göstermek; uyanık davranmak.

d.-en+(iden) 48/7

d.-ersen+(idersen) 82/3

d.-esin+(idesin) 89/1

d.-ub+(idub) 7/8

d.-up+(idup) 93/10

[=5]

dıpkı: *zf. Ar. T.ḫbḳ-ı* Tıpatıp, aynı, tamamıyla.

d. 106/1

[=1]

dışarı: *is.* Dış çevre, dış yer, hariç.

d. 93/11, 100/17

[=2]

di-: *Bkz. de-*

d.-jerek 45/8

d.-mek 8/7, 26/18, 70/12, 71/15, 76/21

d.-mekdir 26/18, 70/13, 88/16

[=9]

dibderin: *sf.* Çok derin

d. 19/12

[=1]

dide: *is. Far. dīde* Göz.

nur-i d.+m 28/2

[=1]

dide-yi kalp: Gönül gözü, basiret.

d.+ini+(kalbini) 103/18

[=1]

dik dik bak-: *bir. ey.* Sert ve öfkeli bakmak.

d.-aradı 103/4

[=1]

dik- (I): *ey.* Sabitlemek.

d.-di 114/4

d.-ip 75/11

[=2]

dik- (II): *ey.* Biçilmiş veya yırtılmış kumaş, deri, yara vb.ni iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak.

d.-diji 5/8

[=1]

diken: *is.* Bazı bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu vb. bölümlerinde ve bazı hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri. Dikeni çok olan bitki.

d. 51/8, 56/18

d.+den 50/2

d.+lerden 49/21, 50/1

[=5]

dikiş: *is.* Dikme işi ve biçimi.

d. 14/12, 56/19

[=2]

dikişdir-: *ey.* İple tutturmak, dikmek.

d.-ir+idi+ise 56/19

[=1]

dil: *is.* İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle

veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan.

d.+i 12/17, 74/9

d.+ile 65/14, 70/13, 96/21

d.+ilen 119/1

d.+im 66/11

d.+imden 66/5

[=8]

dilbaz: *sf. Far. dil-bâz* Güzel söz söyleyen, konuşkan.

d. 53/18

[=1]

dile-: *ey.* Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, rica etmek, arzu etmek. Biri için bir dilekte bulunmak.

d.-medi 104/14

d.-jiorsuz 116/11

aflık dile- 116/11

[=3]

dili dutul-: *bir. ey.* Sevinç, korku, şaşkınlık gibi sebeplerle birdenbire söz söyleyemez olmak.

d.-ub 12/17

d.-up 74/9

[=1]

d.+m d.-ur 66/11

[=3]

dimarhane: *is. Far. tîmâr-hâne* Akıl hastahanesi.

d. 41/9

[=1]

dimarhane gaçgını divaneler tarzı sıçra-:
dey. Kendini kaybedip birdenbire ileri atılmak.

d.-yib 41/9

[=1]

dimur: *is.* Koyu renkli, kolay işlenen, dayanıklı, kullanım yerleri çok olan maden.

d. 19/14

[=1]

dincel-: *ey.* Dinçleşmek.

d.-diler 120/16

[=1]

dindar: *sf. Ar. Far. dîn-dâr* Din inancı güçlü, din kurallarına bağlı kimse.

d.+ın 51/3

dinle-: *ey.* İşitmek için kulak vermek. Birinin sözünü, öğüdünü kabul edip gereğince davranmak.

d.-jîub 80/12, 110/2

d.-mejile 81/4

d.-mez 78/6

d.-r 78/2

d.-yin 78/2

[=6]

dinlen-: *ey.* Güç kazanmak için çalışmaya ara vermek, yorgunluğunu gidermek, soluklanmak, istirahat etmek

d.-mek 46/2, 57/20

[=2]

dip: *is.* Oyuk veya çukur bir şeyin en alt bölümü.

d.+i+(dibi) 41/19

d.+inde+(dibinde) 20/16

d.+ine+(dibine) 41/19, 62/15

d.+inedek+(dibinedek) 43/18

[=5]

dirajetlu: *sf.* Yetenekli, becerikli, zeki.

d. 4/8

[=1]

dirij it-: *bir. ey.* Esirgemek, kaçınmak.

d.-er+(ider) 27/18

[=1]

diril-: *ey.* Öldüğü sanılan şey canlılık kazanmak, diri duruma gelmek.

d.-di 81/1

[=1]

dirlik: *is.* Huzur, erinç.

d.+im+(dirlijim) 103/11

[=1]

dişehli: *is.* Kadın.

d. 111/7, 123/12

[=2]

dişi: *is.* Hayvan ve bitkilerin, erkeği tarafından döllenecek biçimde oluşmuş cinsi.

d. 43/20

[=1]

ditre-: *Bkz.* titre-

d.-jerek 42/10

d.-jerek 30/13

d.-meje 35/2, 43/9

d.-mekden 93/1

d.-ridi 63/3

[=6]

divan dur-: *bir. ey.* Huzurda hazır olarak beklemek.

d. d.-ub 91/16

d.+ına d.-acak 38/9

[=2]

divane: *sf. Far. dîvâne* Deli, kaçık, aklını kaçırmış.

d.+ler 41/9

[=1]

divane ol-: *bir. ey.* Aklını kaçırmak, akli başından gitmek.

d.-ma 94/21

d.-muş 95/12

[=2]

divar: *is. Far. dîvar* Bir yapının yanlarını dışa karşı koruyan, iç bölümlerini birbirinden ayıran, taş, tuğla vb. gereçlerden yapılan veya örülen dikey düzlem, duvar.

d. + ları 108/7

d. + lerinde 123/15

d. + lerinden 19/10

[=3]

divit kalem: *ıs.* Hokkadaki mürekkebe batırılarak yazı yazmaya yarayan ve değişik uçları olan bir tür kalem.

d. 30/16

[=1]

diydeban: *ıs. Far. dîde-bân* Gözcü, bekçi, nöbetçi, gözetleyici.

d. + ınızın 29/9

d. + ları 11/10

[=2]

diz: *ıs.* Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer. Oturulduğunda uyluğun üst yanı.

d. 86/10

d. + leri 26/22, 115/2

d. + lerinden 108/8

d. + lerine 112/4

[=5]

diz cök-: *Bkz. diz cök-*

d.-erek 20/12

[=1]

diz çok-: *Bkz. diz cök-*

d.-di 36/8

[=1]

diz cök-: *Bkz. diz cök-*

d. 36/6, 85/3

[=2]

diz cök-: *bir. ey.* Dizlerini yere koyarak oturmak.

d.-düjü 40/10

d.-dükde 43/11

d.-erek 8/1, 46/9

d.-üp 85/6

[=5]

dizi: *ıs.* Bir iplik veya tel üzerine dizilmiş inci, boncuk vb.nin oluşturduğu bütün, sıra.

d. 33/24

[=1]

doa: *ıs. Ar. du'a* Allah'a yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin.

d. 14/5, 86/16

- d.+dan 13/8, 21/5
- d.+larını 8/2
- d.+lerini 85/5
- d.+lerinin 107/17
- d.+mı 85/4
- d.+nın 107/1
- d.+sı 115/4, 119/16
- d.+sına 98/12
- [=12]
- doa et-:** *bir. ey.* Allah'a yalvarmak, yakarıştta bulunmak,
- d.-dikde 7/16
- [=1]
- doa it-:** *Bkz. doa et-*
- d.-erimiş+(iderimiş) 94/10
- d.-erleridi+(iderleridi) 10/16
- d.-meje 103/20
- [=3]
- doa al-:** *bir. ey.* İyi dilek ve temennilerini kazanmak
- d.+larını a-ırlar+iiken 8/2
- [=1]
- doa ver-:** *bir. ey* İyi dilek ve temennilerini iletmek
- d.+sını v.-di 8/4
- [=1]
- doğ-:** *ey.* Dünyaya gelmek. Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek. Ortaya çıkmak
- d.-duyu 66/16
- d.-duyunı 48/2
- d.-muş 79/2
- [=3]
- doğru (I):** *is.* Gerçek, hakikat
- d. 77/20
- d.+su 92/3
- [=2]
- doğru (II):** *ed.* Yönünde, yönünce
- d. 42/17, 58/7, 60/8, 90/16, 106/15, 107/16
- [=6]
- doğru (III):** *zf.* Hiç bir yöne sapmadan, dosdoğru, doğruca.
- d. 59/8
- d. 66/17

[=2]

doşru (IV): *mec.* Yasa, yöntem ve ahlakça uygun olan.

d.+su 122/8

[=1]

dokun-: *ey.* Etkilemek, tesir etmek.

d.-ur 59/19

[=1]

dokuzuncu: *sf.* Dokuz sayısının sıra sıfatı, sırada sekizinciden sonra gelen.

d. 51/7

[=1]

dol-: *ey.* Bir yere iyice yayılmak, kaplamak.

d.-du 63/1

d.-muş 111/7

[=2]

dolas-: *ey.* Saç, iplik vb. şeyler birbirine karışarak güç çözölür duruma gelmek

d.-ub 92/22

[=1]

dolayı: *zf.* Ötürü.

d. 72/11, 77/12

[=2]

dolaji: *Bkz.* dolayı

d. 29/12

[=1]

doldur-: *ey.* Dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek.

d.-duyise 44/21

[=1]

dolu: *sf.* İçi boş olmayan, dolmuş, meşbu, pür, boş karşıtı.

d. 43/20, 57/18

[=2]

donan-: *ey.* Süslenmek, bezenmek.

d.-miş 52/15

[=1]

doşjur-: *ey.* Açlığını gidermek.

d.-mak 42/15

[=1]

dost: *is. Far. dūst* Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılan kimse.

d. 88/11, 88/9, 88/9

d.+larım 111/10

d. + larından 99/5	d.-üb 43/4
d. + u 87/7, 99/3, 112/5, 117/18	[=2]
d. + um 20/23	dök-: <i>ey.</i> Boşaltmak, akıtmak.
d. + un 88/9	d.-di 26/19
d. + unu 88/12	d.-diler 81/6
[=12]	d.-diniz 73/8
dov-: <i>ey.</i> Çarpmak, sertçe dokunmak, dövmek	d.-düji 6/12, 33/25, 119/12
gjöksünü dov- 41/14	d.-däjim 20/18, 102/3
[=1]	d.-däjüniz 38/3
doy-: <i>ey.</i> İsteği kalmayınca kadar yemek, açlığı kalmamak.	d.-eridi 104/5
d.-dukda 44/9	acel teri dök- 35/3
[=1]	[=11]
döa et-: <i>Bkz.</i> doa et-	dökül-: <i>ey.</i> Düşmek; akmak; salınmak, serbet bırakılmak
d.-erken+(ederken) 43/16	d.-däjini 96/6
[=1]	d.-miş 57/4
döa it-: <i>Bkz.</i> doa et-	d.-muşidi 55/5
d.-in+(idin) 117/1	d.-üp 84/22
[=1]	[=4]
dökjül-: <i>Bkz.</i> dökül-	dön-: <i>ey.</i> Kendi eksenini üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.Yönelmek. Durumdan duruma
d.-muş 4/19	

geçmek, değişmek, olduğundan daha değişik bir durum almak, benzemek.

d.-mezler 67/19

d.-mişidi 100/13

d.-üb 58/6

d.-üp 40/20

geri dön- 40/16

geru dön- 60/10

[=6]

djön-: *Bkz.* dön-

d.-miş 100/22

[=1]

dördünci: *Bkz.* dördüncü

d. 99/1

[=1]

dördüncü: *sf.* Dört sayısının sıra sıfatı, sırada üçüncüden sonra gelen.

d. 19/1

[=1]

döşe-: *ey.* Bir yeri bir şeyle kaplamak.

d.-mişleridi 9/16

[=1]

djösek: *is.* Yatak.

d. 108/10

[=1]

Drakon: Hikâyede Gol tarafından öldürülen, Sizefri Bey'in en sadık ve candan hizmetçisi.

d. 17/13, 18/5, 33/5

d.+u 17/21, 18/11

[=5]

dudak: *is.* Ağzın, dişleri örten ve dışarıya doğru az veya çok kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri.

d.+ların 75/19

[=1]

duhul ol-: *bir. ey.* Katılmak, girmek

d.-ması 80/10

[=1]

duka: *is. İt. duca* Eskiden Batı ülkelerinde prens sanından sonra gelen en yüksek soyluluk sanı.

d.+sı 3/15, 6/4

d.+sını 6/1

[=3]

dul: *is.* Eşi ölmüş veya eşinden boşanmış kadın veya erkek.

d. 33/6, 38/11

[=2]

dunjja: *Bkz.* dünjja

d.+de 72/25, 102/12

d.+nın 40/7

[=3]

dur ol-: *ey.* Kaçınmak, geri durmak.

d.-ma 7/5, 32/5

d.-mamışımı 94/13

[=3]

dur-: *ey.* Hareketsiz durumda olmak. Beklemek, dikilmek.

d. 36/5

d.-du 28/7, 43/21, 44/8

d.-ub 115/3

d.-ujjorum 24/2

d.-urken 93/5

el g̃öjüsde divan dur- 91/15

geru dur- 68/14

hak+divanına dur- 34/11

hak+divanına dur- 4/20

huzurinde dur- 58/1, 101/5

huzurine dur- 101/2

huzuruna dur- 41/6

ljakajit dur- 56/5

midesine dur- 92/1

nijjaze dur- 20/14

[=18]

dus-: *Bkz.* düş-

ayrı dus- 101/20

[=1]

duş-: *Bkz.* düş-

arkamıza dus- 35/6

[=1]

dut-: *ey.* Elde bulundurmak, eline almak. Bağlamak. Benimsemek.

d.-abilecek+mijim 69/18

d.-an 35/13, 35/14

d.-aridi 35/1, 117/13, 117/14

d.-asın 72/16

d.-duyu 93/1

d.-duyum 69/17, 79/10

d.-duyumun 77/4, 82/20	d.-urlar 11/19
d.-maya 114/14	[=1]
d.-masın 25/22	düjjün: <i>is.</i> Evlenme veya sünnet dolayısıyla yapılan tören, eğlence.
d.-mayıp 56/19	
d.-ub 106/7, 108/4	d.+ü 6/7
d.-up 52/10, 78/18, 95/20, 110/18	[=1]
allah jjolunu dut- 72/15	dükenmez: <i>mec.</i> Sonsuz, ebedi.
jjüz dut- 74/16	d. 22/5
[=23]	[=1]
dutul-: <i>ey.</i> Sesi çıkmaz olmak. Yakalanmak. Tıkanmak.	dül: <i>Bkz.</i> dul
d.-dili 12/17, 74/9	d. 78/13
d.-dilim 66/11	[=1]
d.-namussuzlukda 18/19	dünja: <i>is. Ar. dunyâ</i> Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü üzerindeki yaşam.
d.-nefesi 86/8	d. 12/19, 21/12, 34/5, 108/2, 112/8
[=5]	d.+da 21/8, 66/21
duzak: <i>mec.</i> Birini güç ve tehlikeli bir duruma düşürmek için kurulan düzen, komplo.	d.+de 28/15, 41/17, 62/1, 65/20, 65/20, 66/7, 72/13, 73/15, 81/1, 85/19, 87/15, 92/4, 113/1, 118/22
d.+ından+(duzayından) 17/9	d.+den 123/20
[=1]	d.+je 106/13
düçar ol-: <i>bir. ey.</i> Uğramak, yakalanmak.	

d.+nın 5/3, 8/7, 55/16, 103/12,
109/11

d.+yı 82/17, 116/2

[=30]

dünjja gïözüyile gïör-: *dey.* Ölmeden önce buluşmak.

d. g. g.-mem 112/8

d. gïözleri ile seni bir daha g.-meklije 12/19

d. gïözü ile bir dahi g.-mek 108/2

d. gïözü ile g.-seyidim 73/10

[=4]

dünjja gïözüne gïozuk-: *dey.* dünjja gïözüne gïözük-

d.-mejejim 37/10

[=1]

dünjja gïözüne gïözük-: *bir ey.* Ölmeden bir araya gelmek.

d.-sem 59/15

[=1]

dünjja jïüzü: *mec.* Yaşam, hayat.

d.+nde 103/10

[=1]

dünjjaje kazık çak-: *dey.* Hiç ölmeyecekmiş gibi uzun ömür sürmek.

d.-acaklar 68/17

[=1]

dünjja: *sf. Ar. dunyevî* Dünya ile ilgili, dünya işlerine ilişkin.

d. 69/12

[=1]

dürlü: *Bkz.* dürlü

d. 48/9

[=1]

dürlü: *Bkz.* dürlü

d. 3/13, 41/4, 49/7, 52/10, 58/11, 59/20, 74/4, 101/17, 107/20, 110/11, 111/14, 112/19, 118/6

[=13]

dürlü: *Bkz.* dürlü

d. 5/12, 32/4

[=2]

dürlü: *sf.* 1. Çok çeşitli özellikleri olan, çeşit çeşit, muhtelif.

d. 34/6, 84/6, 119/6

[=3]

düs-: *Bkz. düş-*

d.-arkasına 13/15

[=1]

düş: *is.* Uyurken zihinde beliren olayların, düşüncelerin bütünü, rüya

d. 103/21

[=1]

düş-: *ey.* Yukarıdan aşağıya inmek. Yere devrilmek, yere serilmek. Uğramak, kapılmak. Yürümek, birlikte gelmek.

d.-meje 56/14

d.-miş 76/5

d.-üb 45/4

d.-üp 40/18

arkalarına düş- 35/10, 115/8

arkasına düş- 99/19

umidsizliğe düş- 31/20

[=8]

düşman: *is. Far. duşmân* Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım. Birbirleriyle savaşan devletler ve

bu devletlerin asker, sivil bütün uyrukları.

d. 32/8

d.+dır 88/9

[=2]

düşmen: *Bkz. düşman*

d. 22/17

[=1]

düşün-: *ey.* Aklından geçirmek, göz önüne getirmek.

d. 78/14

d.-ürken 21/21

[=2]

düz-: *ey.* Bir gereksinimi karşılamak amacıyla birçok şeyi birbirini tamamlayacak biçimde bir araya getirmek.

d.-esin 34/2

[=1]

düzeld-: *ey.* Bozukluğunu gidermek, onarmak.

d.-iridi 75/18

[=1]

-E-

ebedi: *sf. Ar. ebedî* Sonsuz, ölümsüz.

e.+jedek 123/21

[=1]

ebedil hayat: *is. Ar. ebedü'l-ḥayât*
Sonsuz yaşam.

e.+e 7/6

[=1]

ebedil omr: *is. Ar. ebedü'l-ömr* Sonsuz
hayat.

e.+ü 34/6

[=1]

ebedijet: *is. Ar. ebediyet* Sonsuzluk

e. 49/18, 65/7, 75/1, 83/4, 98/13

[=5]

ebesiz: *sf.* Doğum işini yaptıran kadın
olmadan.

e. 24/14

[=1]

ecil: *is. Ar. ecl* Sebep, neden.

e.+de 66/10

e.+den 26/16, 30/1, 104/10

[=4]

eda: *is. Ar. edâ'* Borç veya borç gibi
olan herhangi bir şeyi ödeme, yerine
getirme.

e. 29/14

[=1]

eda it-: *bir. ey.* Ödemek, vermek.

e.-dijime 32/11

e.-ub+(idub) 10/8

[=2]

edebiat ol-: *bir. ey.* Uslu, ince, iyi
ahlaklı, terbiyeli olmak

e.-an 88/17

[=1]

edepsiz: *sf.* Utanılacak işleri sıkılmadan
yapan, utanmaz, sıkılmaz, terbiyesiz.

e. 15/13, 16/15, 29/18, 70/6, 88/4,
95/15, 97/8

e.+in 17/9

[=8]

edepsizlik: *is.* Utanmazlık, sıkılmazlık,
terbiyesizlik, şirretlik.

e.+den 93/3

e.+i+(edepsizliji) 97/1	e.+ını 16/11, 59/20
[=2]	[=3]
edin-: <i>ey.</i> Almak, sahiplenmek.	efkjar-ı makbule: Beğenilen, hoş düşünce.
telpis edin- 119/20	e. 51/5
vazife edin- 47/1	[=1]
[=2]	efkjarler vir-: <i>bir. ey.</i> İlham etmek.
edu: <i>Bkz.</i> adu	e.-dikde 84/1
e.+lerini 12/15	[=1]
[=1]	ej-: <i>ey.</i> Düz olan bir şeyi eğik duruma getirmek. Bükmek.
efendi: <i>is. Rum.</i> Bey. Koca. Hz. İsa.	e.-di 85/6
e. 26/10	e.-erek 45/21
e.+m 31/13, 41/7, 95/14, 97/2, 103/17, 112/7	[=2]
e.+me 97/7	ejer: <i>bağ. Far. eger</i> Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen sözcük, şayet.
e.+miz 18/9, 50/1, 78/11, 80/2	e. 20/7, 23/11, 24/2, 28/10, 37/12, 37/5, 38/22, 55/14, 66/14, 66/7, 67/14, 68/19, 72/2, 76/10, 81/12, 82/12, 82/3, 82/5, 82/8, 83/22, 85/21, 88/21, 91/17, 110/8
e.+mizin 78/21	
e.+sine 33/7	
e.+sini 92/14	
[=15]	
efkjar: <i>is. ç. Ar. efkâr</i> Düşünceler, fikirler.Tasa, kaygı.	e.+ci 89/14
e. 59/5	[=25]

ejil-: *ey.* Bir yöne doğru çarpılmak, dikliğini kaybetmek.

e.-ip 108/6

[=1]

ejilen-: *Bkz.* ejlen

e.-dikden 90/11

[=1]

ejir-: *ey.* Yün, pamuk vb.ni iğ ile büküp iplik durumuna getirmek.

e.-dikleri 4/13

e.-ip 61/16

e.-mekle 15/3

[=3]

ejilen-: *ey.* Bir yerde durmak, beklemek, zaman geçirmek.

e.-diji 123/11

e.-emedi 91/5

e.-ib 6/9

e.-ir+iken 24/10

e.-men 66/16

e.-mesi 87/3

[=6]

ejlence: *is.* Sefahat. Neşeli ve hoşça vakit geçirten şey.

e.+dir 48/3

e.+leri 5/4

[=2]

ehali: *is. ç. Ar. ahâlî* Halk

e. 9/11, 18/11, 117/7

e.+nin 6/11, 90/22

e.+si 90/18

[=6]

ehali-yi almania: Almanya halkı.

e. 3/8

[=1]

ehali-yi belde: Yöre halkı

e. 5/17, 8/17, 121/2

e.+mize 39/13

[=4]

ehali-yi sayire: Hareket halindeki topluluk.

e.+e 13/16

[=1]

ehl (I): *is. Ar. ehl* Bir işte yetkili olan, bilgili.

e.+ilerin 3/4

[=1]

ehl (II): Sahip.

fazilet e.+i 8/13

[=1]

ehl+(III): Karı kocadan her biri, eş.

e.+im 31/17, 31/25

e.+in 18/17, 87/17, 88/20

[=5]

ehl-i fazilet ol-: *bir. ey.* Güzel ahlaklı ve iyi huylu olmak

e.-mayle 4/2

[=1]

ehl-i ırzlık: Namusluluk.

e. 28/11, 118/7

e.+dan 119/4

[=3]

ehl-i ırz: Namuslu.

e. 16/15, 16/5, 88/17

[=3]

ehtijjar: *Bkz.* ihtijjar

e. 21/23, 112/5

[=2]

ek-: *ey.* Toprağı ekip biçmek.

e.-en 49/3

e.-erler 48/21

[=2]

ekil it-: *bir. ey.* Toprağı ekip biçmek.

e.-erek+(iderek) 67/22

[=1]

ekklisia: *is. Yun. ekklesia* Kilise.

e. 25/20, 50/21, 97/20, 98/11

e.+da 5/5

e.+dan 5/2

e.+de 98/10

e.+jja 14/3, 25/17

e.+je 4/17

e.+nın 98/14

e.+sına 50/22

[=12]

ekmek: *ıs.* Tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sacda veya tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek, nan.

e.+i+(ekmeji) 20/6

e.+in+(ekmejin) 108/17

[=2]

eknaf: *ıs. ç. Ar. eknâf* Taraflar, yanlar, sağdan soldan.

e.+dan 14/10

[=1]

ekseri: *zf. Ar. ekserî* Çoğunlukla, daha ziyade, genellikle.

e. 9/7, 71/7

[=2]

eksik: *sf.* Bir bölümü olmayan, noksan. Yok

e. 46/16, 87/8

[=2]

eksik itme-: *ey.* Her zaman bulundurmak.

e.- jjub 10/15

[=1]

el: *ıs.* Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü. Sahiplik, mülkiyet.

e. 114/5

e.+i 12/2

e.+imde 77/4, 82/20

e.+imdeki 79/9

e.+in 34/10

e.+inde 17/19

e.+inden 23/20, 52/10, 61/10, 76/5, 76/9, 78/18, 105/15, 106/6, 106/7, 108/4, 122/2

e.+ine 17/17, 26/3, 33/22, 57/18, 76/7, 94/6, 103/6, 113/21, 114/6, 115/6

e.+ini 41/2, 50/12, 105/18, 116/7

e.+lerine 75/1

e.+leri 5/8, 92/22

e.+lerimden 83/6

e.+lerin 33/22, 103/7

e.+lerinde 115/15, 117/14

e.+lerinden 7/16, 36/14, 68/13, 110/18

e.+lerine 93/7, 107/21

e.+lerini 4/20, 20/12, 38/10,
38/17, 44/19, 53/6, 75/10, 75/22, 79/11,
85/7, 106/15, 107/15, 112/4, 112/6,
115/18, 118/16

[=62]

el aman: *ün. Ar. el-amân* Yardım istenildiğini anlatan bir söz. Aman medet anlamına gelir.

e. 86/13

[=1]

elan: *zf. Ar. el'an* Şimdi, hâlâ, henüz.

e. 82/3

[=1]

el giöjüsde divan dur-: *dey.* Emirlere hazır beklemek, saygı gösterilen kimse karşısında el kavuşturup ayakta beklemek.

e.-ub 91/15

[=1]

el it-: *bir. ey.* Bir kimseyi el işaretiyle çağırarak, tutmaya çalışmak

e.-di 114/15

e.-di+ise 114/14

[=2]

elbet: *zf. Ar. elbet* Mutlaka, nihayet, eninde sonunda.

e. 7/14, 8/14, 20/10, 21/11, 22/7,
25/12, 25/15, 27/20, 31/16, 39/11, 43/14,
43/15, 45/1, 45/15, 57/12, 57/9, 58/12,
62/2, 73/11, 80/18, 82/19, 82/6, 102/2,
108/15, 119/1

e.+de 110/15

[=26]

elbetde: *zf. Ar. elbette* Eninde sonunda, mutlaka, kesinlikle, nihayet.

e. 60/14

[=1]

elbise: *is. ç. Ar. elbise* Giysi

e. 4/18, 51/12, 57/7, 60/15, 114/22

e.+ler 68/2

e.+leri 9/11, 12/6, 115/4

e.+lerini 115/12

e.+si 119/19

e.+sinin 56/17

e.+yi 60/12

[=13]

elbise-yi resmije: Resmi elbiseler

e. 117/11

[=1]

elcejez: *is.* Küçük el

e.+leri 60/19

e.+lerini 106/20

[=2]

elcik: *is.* Sürüden ayrı olarak elde beslenen ve insana çok alışkın olan hayvan.

e. 44/1

[=1]

elcik ol-: *ey.* İnsana alışkın olmak.

e.-muşudu 122/1

[=1]

elden brakma-: *bir. ey.* Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek.

e. 7/14

[=1]

eliksiz: *is.* Dağ keçisiz, hayvansız, ücra.

e. 35/19

[=1]

elinde olma-: *bir. ey.* İradesi dışında olmak.

e.imde o.-jjuup 64/18

[=1]

elin eyilikde ol-: *dey.* İyi ve güzel işler yapmak.

e.-up 83/16

[=1]

elma: *is.* Gülgillerden, çiçekleri pembe veya beyaz olan ağaçın kabuğu parlak, sert, kırmızı, sarı ve yeşil renkte, kokusu hoş, tadı ekşi veya tatlı, dokusu gevrek, ufak çekirdekli meyvesi.

e. 56/7, 113/22

e.+ların 114/1

[=3]

elmas: *is. Ar. elmâs* Mücevher olarak kullanılan, saydam, değerli taş

e. 95/3

[=2]

elmastıraş: *is. Ar. Far. elmâs-tırâş* Üzeri elmas gibi yontulmuş iyi tür cam, billur.

e.114/4

[=2]

elvan: *sf. ç. Ar. elvân* Türlü renklerde olan.

e. 14/8, 48/9, 49/5, 52/15, 68/1

[=5]

elveda: *ün. Ar. el-vedâ* Bir daha kavuşulmayacağı düşünölen bir şeyden ayrılırken kullanılan bir söz, Allah'a ısmarladık.

e. 72/10

[=1]

elver-: *ey.* Uygun gelmek.

e.-mejip 122/13

e.-memejile 116/2

[=2]

em-: *ey.* Dudak, dil ve soluk yardımcıyla bir şeyi içine çekmek, somurmak.

e.-ip 44/9

e.-mesinden 44/8

e.-mesini 37/2

[=3]

emanet ejle-: *bir. ey.* Bir şeyi veya bir kimseyi birine veya bir yere korumak için bırakmak.

e.-dim 13/5

[=1]

emekdar: *is.* Bir görevde uzun süre kalıp o işe emeği geçmiş olan kimse.

e.+ları 91/15, 93/6

[=2]

emin ol-: *bir. ey.* Korunmak.

e.-manız 37/8

[=1]

emir: *is. Ar. emr* Buyruk komut, talimat, ferman.

e.+i 36/21

e.+in+(emrin) 18/19

e.+indir+(emrindir) 22/8

e.+ine+(emrine) 100/18

e.+iniz+(emriniz) 41/7

[=5]

emir kulu: *is.* Bir işi, aldığı buyruk gereğince yapmak yükümlülüğünde olan kimse, buyruk kulu.

e.+idiler 33/4

e.+jjuz 37/17

[=2]

emlak: *is. Ar. emlâk* Ev, arsa, bahçe vb. taşınamayan mal ve mülklerin ortak adı, taşınmazlar,

e. 91/19

[=1]

emlak u eşja: Mal ve mülk.

e.+yı 15/22

[=1]

emma: *bağ. Ar. ammâ* Ancak fakat, lakin.

e. 15/8, 22/21, 23/3, 25/16, 27/19, 27/4, 35/10, 43/7, 47/1, 49/1, 58/10, 63/7, 67/19, 68/8, 70/15, 70/4, 71/9, 79/6, 80/22, 84/15, 89/2, 96/18, 97/6, 98/3, 103/2, 114/5

[=26]

emnijet: *sf. Ar. emniyyet* Güvenilir.

e. 17/15

[=1]

emr et-: *bir ey.* Buyurmak, emir vermek.

e.-dikde 95/19

[=1]

emr ejle-: *bir ey.* Buyurmak, emir vermek.

e.-di 93/13

[=1]

emr-i ferman bujür-: *bir ey.* Yazılı buyrukla bildirmek, emretmek.

e.-muş 30/1

[=1]

emr-i ferman ı padişah: Padişahın yazılı buyruğu.

e.+i 11/16

[=1]

emr-i İllahi: Allah'ın buyruğu

e.+dir 31/24

[=1]

emr it-: *Bkz.* emr et-

e.-di 93/10, 95/22

e.-eceji+(ideceji) 18/16

e.-erise+(iderise) 64/20

e.-in+(idin) 30/8

e.-up+(idup) 98/9

[=6]

emsal: *is. ç. Ar. emşâl* Benzer, eş, denk. Örnek.

e. 49/21

e.+ı 61/7

e.+lerini 85/16

[=3]

emsal getir-: *bir. ey.* Örnek vermek.

e.-iridi 121/8

[=1]

emsal ol-: *bir. ey.* Benzemek, denk olmak.

e.-amaz 82/11

[=1]

en: *zf.* Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösterir.

e. 6/13, 17/13, 18/20, 19/13, 33/5, 33/6, 48/3, 61/18, 87/7, 88/15

[=10]

en-: *ey.* Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek. Dağ, tepe vb. yüksek bir yerden gelmek. Bir taşıt veya binek hayvanından yere basmak.

e.-di 92/14

e.-diklerinde 118/1

e.-diler 11/15

e.-er 97/17

e.-ib 117/17

e.-ip 100/5, 113/3

e.-me 94/16, 122/19

e.-miş 42/5, 97/7

[=11]

encam: *is. Far. encâm* Son, işin sonu, sonra.

e. 8/16, 24/12, 25/13, 45/18, 85/22, 95/5, 96/16, 98/9, 104/5, 106/6, 107/3, 109/22, 110/17, 114/16, 114/5

e.+ı 22/8

e.+ın 8/9, 22/3

[=18]

ençam: *Bkz. encam*

e. 27/8

[=1]

endir-: *ey.* Yüksekten, sarp ve kötü yerden veya yukarıdan aşağıya inmesini sağlamak. Bir taşıt veya binek hayvanından aşağıya almak.

e.-ib 79/20, 92/15

[=2]

er: *sf.* Erken.

e. 91/7

[=1]

er ehli: *is.* Eş, koca

e. 10/9, 14/6, 47/8, 93/22

e.+m 20/21, 31/2, 33/21, 58/21,
101/9

e.+me 58/16

e.+min 34/4, 71/17

e.+n 29/18

e.+ne 7/12, 12/12, 30/17

e.+ni 104/12

e.+nin 6/16, 6/9, 13/18, 14/4,
94/2, 107/17

[=23]

er-: *ey.* Erişmek, kavuşmak.

e.-memiz 82/16

e.-mükjafate 37/5

[=2]

erdir-: *ey.* Eriştirmek, kavuşturmak

e.-irim 23/14

[=1]

eri-: *ey.* Katı cisim ısı etkisiyle sıvı duruma gelmek.

e.-meje 74/15

e.-mejior 114/6, 114/7

[=3]

eris ipi: *Bkz.* eriş ipi

e. 47/21

[=1]

eriş ipi: *is.* Çözgünlük pamuk ipliği.

e.+m 61/15

[=1]

ermaan: *is.* Birini sevindirmek, mutlu etmek, onurlandırmak, kutlamak için veya anı olarak verilen şey, hediye.

e.+ı 34/4

e.+ını 71/18

[=2]

ertes: *sf.* Bir günün, bir haftanın, bir ayın, bir yılın ardından gelen.

e. 95/22

[=1]

es-: *ey.* Hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgâr olmak.

- e.-en 42/6 [=4]
- e.-meje 55/4 [=2]
- eser:** *is. Ar. eṣer* İz. işaret, im.
e.+i 24/15, 100/14 [=2]
- esirke-:** *ey.* Korumak, himaye etmek.
e. 26/11, 36/17, 40/22, 50/20
e.-jecejim 26/13
e.-jip 85/15
e.-r 84/18
e.-sin 68/20, 85/12 [=9]
- esit-:** *Bkz.* işit-
e.-diji 5/5 [=1]
- esjja:** *Bkz.* eşjja
e.+lerini 115/12 [=1]
- eski:** *sf.* Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan, yeni karşıtı.
e. 16/2, 24/19, 93/6, 104/16
- eski-:** *ey.* Yıpranmak.
e.-diji 65/8
e.-jip 56/14 [=2]
- esna:** *is. Ar. eṣnâ'* Bir işin yapıldığı an, ara, aralık, vakit, sıra.
e.+da 21/23, 31/6
e.+de 7/21, 10/9, 118/18
e.+larında 61/6
e.+lerde 3/15
e.+sında 6/11, 24/19, 43/12 [=10]
- esna-yi hastelik:** Hastalık anında
e.+imde+(hastelijimde) 29/10 [=1]
- esrar:** *is. ç. Ar. eṣrâr* Gizli, saklı, sır.
e. 22/19, 76/12, 76/12, 107/16
e.+ım 97/9
e.+lardan 81/16 [=6]
- eşid-:** *Bkz.* işit-

e. 26/10, 69/10

[=2]

eşirke-: *Bkz.* esirke-

e.-jecekdir 110/15

[=1]

eşit-: *Bkz.* işit-

e. 72/23

e.-dikde 8/12, 48/16

e.-dilerise 90/20

e.-en+(eşiden) 20/20

e.-iormusun+(eşidiormusun)

53/9

e.-iorum+(eşidiorum) 70/11

e.-iridi+(eşidiridi) 117/16

e.-iridi+ise+(eşidiridiise) 5/11

e.-mediji 47/4

e.-mejecek 64/11

e.-meksiz 32/2

e.-meksizin 95/16

e.-miş 53/11

e.-miş+isek 116/5

[=15]

eşija: *is. Ar. eşyâ'* Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesnelerin bütünü.

e.+sını 91/19

[=1]

et-: *ey.* Bir işi yapmak. İyi, kötü zarflarıyla birlikte davranmak.

e. 83/19

e.-diji 91/22, 95/4

e.-dijin 83/20

e.-dikce 120/5

e.-dikleri 6/12

e.-diklerini 80/5

e.-din 88/8

e.-meli 65/1

af et- 80/4, 82/7

amanet et- 7/2

avaz et- 100/16

bertaraf et- 109/14

def et- 17/16

defn et- 80/21

doa et- 7/16

döa et- 43/16	keder et- 83/21
emr et- 95/19	kesb et- 120/9
ejî et- 78/12	kijjas et- 70/5, 70/6
eyilikler et- 37/12	merak et- 78/16
ezber et- 48/8	müzde et- 120/8
ferjîad et- 80/16	nazar et- 27/6, 101/10, 103/15
ferman et- 82/6	nefi et- 67/5
firar et- 98/5	nijjaz et- 4/21, 82/7
gatl et- 89/11	peyda et- 45/6, 52/17
gatt et- 41/3	raybet et- 78/6
hîokm et- 97/12	rica et- 72/1
hata et- 48/6	sebt et- 79/16
havf et- 42/11, 101/20	sual et- 60/12, 64/3, 81/19
helas et- 42/13, 59/12	tarif et- 83/2
huzmet et- 91/16	teacub et- 4/16, 48/10
icap et- 36/19	tecavüz et- 95/6
iftihar et- 55/21	teecup et- 100/9
iman et- 79/8, 81/4	tekdir et- 102/3
insar et- 38/14	telef et- 44/6
katl et- 67/6	tenzil et- 104/17
kayîd et- 27/5, 84/15	tertîb et- 54/5

tertip et- 93/22

tesir et- 122/7

teslim et- 80/20

umid et- 42/12, 118/17

ülfet et- 47/14, 47/15

üns i ülfet et- 47/11

vaat et- 59/11

vefat et- 72/7, 78/13, 83/6

jjörüjş et- 99/17

[=84]

etbay: *is. ç. Ar. etbâ'* Emri altında bulunan, tabi olan.

e.+ler 90/16

e.+leri 90/8

[=2]

etbaye: *Bkz. etbay*

e.+leri 112/2

[=1]

etdir-: *ey. Yaptırmak.*

defn e. 98/2

[=1]

etek: *is. Dağ, tepe, yığın vb. yamaçlı şeylerin alt bölümü.*

e.+lerinden 43/1

[=1]

etmek: *Bkz. ekmek*

e.+dir 27/4

e.+i+(etmeji) 27/8

e.+ine+(etmeji) 27/3

[=3]

etraf: *is. ç. Ar. etrâf* Yan, taraf, civar, çevre.

e. 14/9, 118/1

e.+a 97/21

e.+da 18/3

e.+dan 117/5

e.+e 115/11

e.+ı 19/9

e.+ına 61/8

e.+ında 51/15, 53/9, 90/8, 112/17

e.+ındaki 74/15

[=13]

Euanyelion: *is. Yun. Ευαγγέλιον* İncil.

e.+un 38/14

[=4]

[=1]

evamir-i şerife: Kutsal Buyruklar.

e.+lerine 106/21

[=1]

evaz vir-: *bir. ey.* Karşılık, bedel olarak vermek, mükafatlandırmak.

e.-diğın 118/22

[=1]

evet: *ün.* Öyledir anlamında kullanılan bir doğrulama veya onaylama sözü, olur, oldu, peki, tamam, ya, beli, ha, he.

e. 53/11, 69/20, 88/7

e.+evet 58/17

[=4]

evla: *sf. Ar. evlâ* Daha iyi, yeğ.

e.+dır 23/20, 59/20, 69/4, 103/9,
105/16

[=5]

evlad: *Bkz.* evlat

e. 14/14, 32/7

e.+ları 32/16

e.+larının 10/6

evlat: *ıs. ç. Ar. evlâd* Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk.

e. 38/13, 120/19

e.+ı+(evladı) 24/12, 26/17,
26/18, 27/18, 51/9, 76/14, 77/12, 78/13

e.+ım+(evladım) 24/17, 25/4,
27/1, 27/4, 52/22, 53/20, 54/10, 55/13,
57/11, 64/17, 64/4, 64/8, 65/4, 66/6, 67/17,
69/20, 69/9, 70/12, 70/3, 71/1, 71/15,
72/23, 73/18, 76/10, 76/13, 80/1, 80/19,
82/1, 82/18, 83/4, 84/11, 84/14, 84/8,
85/14, 85/2, 85/9, 86/2, 86/2, 96/12,
105/18, 106/5, 110/13, 110/6, 111/12,
113/14, 114/8

e.+ımı+(evladımı) 106/12

e.+ımıla+(evladımıla) 103/1

e.+ımın+(evladımın) 116/19

e.+ımız+(evladımız) 7/17

e.+ın+(evladın) 31/14, 32/7,
76/15

e.+ına+(evladına) 86/15, 109/14

e.+ından+(evladından) 56/10

e.+ının+(evladının) 72/17,
98/13

e. + ları 4/4

e. + larını 121/9

[=70]

evli: *sf.* Evlenmiş olan

e. 121/8

[=1]

evvel: *zf. Ar. evvel* Önce, ilk, önceki, geçmiş.

e. 73/10, 73/12, 76/11, 82/8, 88/22, 112/5

e. + den 67/1

e. + i 65/6

e. + ki 63/20, 64/1, 77/19, 118/20

e. + kinden 52/17

[=13]

evvel emirde: İlk önce, işin başında, herşeyden önce, öncelikle.

e. 16/5, 109/19

[=2]

evvela: *zf. Ar. evvelâ* Birinci olarak, herşeyden önce, ilk önce.

e. 5/5

[=1]

evvet: *Bkz.* evet

e. 80/18, 80/19, 113/13

e. + evvet 49/14, 49/3

[=5]

ey: *ün.* Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü.

e. 6/20, 7/17, 8/4, 12/12, 12/22, 20/15, 21/4, 22/1, 22/19, 22/3, 23/16, 25/14, 26/4, 27/12, 28/14, 28/4, 28/8, 34/5, 36/16, 36/18, 36/22, 36/5, 36/8, 38/11, 40/20, 42/11, 43/12, 44/22, 45/14, 46/10, 47/15, 48/12, 48/16, 48/20, 49/6, 50/16, 52/12, 54/10, 55/9, 57/3, 63/12, 63/22, 64/21, 64/4, 66/1, 67/13, 70/17, 75/7, 76/7, 78/16, 78/16, 80/1, 80/17, 82/18, 85/14, 85/9, 86/11, 86/12, 86/12, 86/13, 96/9, 96/9, 100/16, 101/7, 102/1, 102/9, 103/13, 104/20, 106/15, 106/9, 107/3, 108/13, 109/3, 109/7, 110/3, 110/6, 111/9, 112/22, 112/7, 113/22, 113/4, 115/18, 116/8, 118/17, 118/8, 119/3

[=86]

eji: *sf.* İstenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilen yerinde uygun biçimde olan. Esen, sağlıklı. *zf.* İstenilen, beğ-

nilen, yerinde, yararlı, uygun bir biçimde.

e. 5/13, 7/9, 29/11, 50/4, 50/4, 50/5, 55/15, 65/1, 66/10, 67/14, 67/8, 76/12, 77/22, 77/5, 81/22, 82/1, 88/7

e.+dir 64/22, 70/3

e.+lere 48/13

[=20]

ejice: *zf.* Gereği gibi, derinlemesine.

e.+sine 56/4

[=1]

ejiden: *zf.* İyice, çok, adamakıllı.

e. 44/9

[=1]

eji et-: *bir. ey.* İyileştirmek, sağaltmak.

e.-di 78/12

[=1]

eyilik: *is.* Karşılık beklenilmeden yapılan yardım, kayra, lütuf, kerem, ihsan.

e. 83/18, 122/20, 122/7

e.+de 34/10

e.+e (eyilije) 6/6, 67/19

e.+i (eyiliği) 83/17, 83/19, 83/21

e.+in (eyilijin) 7/5

e.+inizden (eyilinizden) 29/12

e.+ise 22/11

e.+ler 39/14, 116/20

e.+leri 55/10, 76/15

[=16]

eyilik et-: *bir. ey.* Karşılık beklemeden yardımda bulunmak.

e.+ler e.-dijim 37/12

[=1]

ejle-: *ey.* Etmek, yapmak.

e. 7/21

af e. 21/17, 32/23, 33/3, 104/8, 115/18

ar e. 73/18

avaz e. 25/11, 36/16, 105/12, 106/22

avf e. 45/14

bahs e. 106/12

bejjan e. 11/9

davet e. 91/12, 99/10

- emanet e. 13/5
- emr e. 93/13
- fedâ e. 83/19
- ğam e. 61/17
- ğatl e. 105/16
- ğayret e. 34/7
- halk e. 54/13
- hamdî u senâ e. 44/22
- hareket e. 81/10
- hedije e. 34/1
- helas e. 42/14, 46/13, 101/13,
115/20
- hissement e. 75/5
- hulf-i vad e. 59/13
- iane e. 98/17
- icra e. 6/8
- idrak e. 33/10
- ifade e. 17/12, 18/20, 32/21,
107/10
- ifade-yi hal e. 117/2
- ilka e. 95/19, 95/21
- imdat e. 21/4
- ipraz e. 116/12
- irsal e. 31/5, 77/13, 89/10, 106/13,
119/21
- kıuşad e. 103/19
- kabul e. 7/18, 99/12
- kast e. 97/10
- katl e. 18/11, 18/16
- kulayuz e. 7/3
- mahbus e. 18/21
- matlub e. 39/8
- mebzul e. 32/15
- meçd i senâ e. 62/5
- men e. 38/17
- mesrur e. 82/2, 114/21
- mevlud e. 24/12
- muhabetlu e. 26/9
- muhafaza e. 24/22
- muti e. 26/9
- müddet i ğüzâr e. 108/21
- müteşekkür e. 33/15
- müzde e. 10/12, 120/1
- nakl e. 87/10, 95/4, 109/22

nasib e. 12/16	terk e. 46/13
nazar e. 27/15, 109/14	tertip e. 12/3, 44/16
nijjaz e. 13/19, 80/6, 102/13	tesella e. 32/17
nijet e. 29/17, 56/5	teselli e. 102/16
pare e. 24/3, 37/13	teskin e. 12/15, 59/21, 96/7
pus e. 85/14	teslim e. 12/12, 33/23, 78/19, 79/15, 95/2, 122/19
rahat e. 102/11	tesmiye e. 26/20
refik e. 104/9	teşekkür e. 106/14
salim e. 48/14	vasf e. 60/23, 65/22, 70/10
selamet e. 6/21	vasijet e. 33/23
sejir e. 113/10	vefat e. 33/8
sual e. 53/10, 54/9, 71/15, 101/4	jer ile jeksan e. 95/13
taahud e. 7/22	jiolunuzu açık e. 6/21
taajin e. 33/8	[=126]
tahvil e. 3/14	ey vah: <i>ün.</i> Beklenmedik, kötü, hoş gitmeyen bir haber veya olay karşısında duyulan acınma, üzülmeye sözü.
takrir e. 82/10	e. 21/11, 21/16, 21/8, 21/8, 29/5, 58/11, 68/18, 73/11, 73/11, 81/16, 83/4, 87/13, 92/12, 97/2, 103/22, 107/6, 107/6
takrir-i kelim e. 97/10	[=17]
talim e. 14/12	
teacup e. 105/9	
telef e. 37/4	
terahum e. 35/9	

eyvaz ver-: *bir. ey.* Mukabele etmek, karşılık olark yapmak, ivaz vermek.

e.-din 96/19

[=1]

ezber et-: *bir. ey.* Ezberleyerek akılda tutumak.

e.-ecejim+(edecejim) 48/8

[=1]

ezber it-: *Bkz. ezber et-*

e.-erek+(iderek) 51/17

e.-eridi+(ideridi) 5/6

[=2]

eziet: *Bkz. ezijet*

e.+lerimiz 105/21

[=1]

ezijet: *is. Ar. ezıyyet* Sıkıntı veya güçlük

e. 23/12, 72/11

e.+e 59/20

[=3]

ezijet çek-: *bir. ey.* Zahmet ve sıkıntıya uğramak.

e.-ecejim 65/16

e.-ecek 78/8

e.-erken 79/15

e.-mişiken 80/3

[=4]

ezijetli: *sf.* Sıkıntı veren, kasvetli

e. 19/17

[=1]

-F-

fakat: *bağ. Ar. faḳat* Ancak, ama, lakin.

f. 12/7, 15/13, 19/17, 20/4, 21/6, 32/26, 33/14, 37/20, 47/1, 55/16, 61/2, 63/8, 64/19, 69/11, 69/5, 81/9, 83/5, 89/11, 106/5, 122/12

[=20]

fakır: *is. Ar. faḳır* Geçimini güçlkle sağlayan, yoksul, fukara. *mec.* Zavallı, kimsesiz.

f. 5/6, 21/10, 29/9, 80/15, 85/5

f.+lara 5/18

[=6]

fakır fukara: Yoksullar, geçimini sağlarmakta güçlük çekenler.

f.+yı 45/16

- [=1] f.+jja 36/8
- fakır-ul fukara:** *Bkz.* fakır fukara [=1]
- f.+nın 14/10
- [=1] **farayiz:** *is. ç. Ar. ferâ'iz* Borç, vazife.
- familja:** *Bkz.* familia f.+indandır 116/21
- f.+larına 33/3 [=1]
- [=1] **fark it-:** *bir. ey.* Anlamak, sezme. Görmek, seçmek.
- familia:** *is. İt. famiglia* Aile f.-emejjup+(idemejjup) 117/15
- f.+larına 116/15 f.-emejerek+(idemejerek) 101/6
- f.+larınız 116/22 f.-emezidi+(idemezidi) 89/3
- f.+larınıza 116/20 f.-erek+(iderek) 104/16
- [=3] f.-mejile 97/1
- fani:** *sf. Ar. fâni* Ölümlü, gelip geçici, kalımsız. f.-up+(idup) 101/7
- f. 5/3 [=6]
- [=1] **farkına var-:** *bir. ey.* Anlamak, gözüne çarpmak, fark etmek.
- fanos:** *is. Ar. fânûs < Yun.* Süslü, ayaklı f.-up 63/22, 76/7
- fener. [=2]
- f. 34/19, 35/13 **fasıl:** *is. Ar. faş/Bölüm, kısım, dönem.*
- f.+u 35/17 f. 3/3, 9/1, 14/1, 19/1, 29/1, 34/16, 42/1, 46/17, 51/7, 54/17, 62/6, 74/11, 87/1, 99/1, 121/1
- [=3] f.+ında+(faslında) 60/17
- fanosc:** *is.* Fanus tutan.

f. +ının+ (faslının) 52/11

[=17]

fasıl: *Bkz.* fasıl

f. 110/16

[=1]

fasit: *sf. Ar. fâsîd* Kötü, bozuk.

f. +dir 85/17

[=1]

fasl-ı bahar: Bahar mevsimi

f. 74/12

[=1]

fasl it-: *bir. ey.* Çekiştirmek, aleyhte bulunmak.

f.-diler 79/9

[=1]

fasl ol-: *bir. ey.* Dedikodu konusu olmak, zemmedilmek.

f.-masın 97/9

[=1]

fayde: *is. Ar. fâ'ide* Yarar, kâr.

f. +sini 22/11

[=1]

faynton: *is. Fr. phaéton < Yun.* Tek körüklü, dört tekerlekli, genellikle çift atlı binek arabası, payton

f. +a 8/18

[=1]

fazilet: *Bkz.* fazilet

f. 8/13, 34/6, 119/5

f. +den 85/17

f. +dir 40/2

f. +e 85/11, 118/22, 119/9

f. +ile 65/21

f. +le 122/20

f. +ler 32/4

f. +lerini 123/18

[=12]

fazilet ehli ol-: *bir. ey.* Erdemli, iyi huylu olmak.

f.-asın 112/15

f.-duyundan 8/13

[=2]

faziletlu: *sf.* Erdemli, iyi huylu.

f. 8/3, 22/1, 98/12, 123/20

- [=4] f.-mesine 19/18
- fazilet:** *is. Ar. faẓīlet* İnsan yaradılışındaki bütün iyi huylar, erdem.
- f.+leri 5/16
- [=1] f.-seydiniz 31/17
- [=5]
- fehva:** *is. Ar. feḥvâ* Mana, anlam, mefhum, kavram.
- f.+sınca 10/22, 96/18
- f.+sınça 83/20
- [=3]
- fedâ ejle-:** *bir. ey.* Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçmek, uğruna vermek.
- f. 83/19
- [=1] **felek:** *is. Ar. felek* Talih, baht.
- f. 11/1
- [=1] **fedâ it-:** *bir. ey.* Kıymak, gözden çıkarmak.
- f.-mek 40/3
- [=1] **fena:** *sf. Ar. fenâ* İyi nitelikte olmayan, kötü, rahatsız edici.
- f. 18/20, 19/13, 45/15, 50/4, 50/4, 77/19, 78/10, 81/3, 85/16, 88/11, 105/13
- [=11] **fenalık:** *is.* Kötülük, şer.
- f.+a+(fenalıya) 79/6
- f.+dan 85/18
- f.+ın+(fenalığın) 48/1
- [=3] **fedâ olsun :** *ün.* Varsın gitsin, uğrunda yok olsun!
- f. 39/11
- [=1] **fehîm it-:** *bir. ey.* Anlamak farkına varmak.
- f.-di+ise 113/10
- f.-erek+(iderek) 123/4
- f.-mejerek 48/2
- fenalık it-:** *bir. ey.* Kötülük yapmak, zarar vermek

f.-medi 39/3

f.-mejecek 105/19

f.-mekdenise 105/16

f.-meksizin 69/6

[=4]

ferah: *is. Ar. feraḥ* Kalp, gönül, iç vb.nin sıkıntısız, tasasız, sevinçli olma durumu, sevinme, sevinç, iç rahatlığı, gönül açıklığı.

f. 56/2, 120/9

f.+a 52/6

f.+dan 56/1

f.+e 23/1

f.+ı 91/11, 120/17

f.+ıla 53/6

f.+ından 50/13, 74/5, 119/11

f.+larından 73/5

f.+larının 120/18

[=13]

ferah it-: *bir. ey.* Sevinmek, mutlu olmak

f.-ecejidi+(idecejidi) 58/16

[=1]

ferahlan-: *ey.* Sevinç duymak.

f.-iriken 43/19

[=1]

ferahnak ol-: *bir. ey.* Sevinç duymak.

f.-majjup 48/17

[=1]

feramuş bujjur-: *bir. ey.* Unutmak, hatırdan çıkarmak.

f.-ma 13/7

[=1]

feramuş it-: *bir. ey.* Unutmak.

f.-mejesin 110/7

[=1]

ferman bujjur-: *bir. ey.* Yazılı olarak buyruk vermek.

f.-duyun 101/10

[=1]

ferman et-: *bir. ey.* Buyurmak.

f.-seler 82/6

[=1]

ferman it-: *Bkz.* ferman et-

f.-esin+(idesin) 88/19

- f.-mezidin 31/17
[=2]
- ferman ol-:** *bir. ey.* Buyruk verilmek.
f.-muş+ise 122/11
[=1]
- ferjjad:** *is. Far. feryâd* Haykırış, çığlık.
f. 6/12
[=1]
- ferjjad et-:** *bir. ey.* Yardım istemek için yüksek sesle haykırmak.
f.-meje 80/16
[=1]
- ferjjad it-:** *Bkz. ferjjad et-*
f.-medik 123/1
[=1]
- ferjjat it-:** *Bkz. ferjjad et-*
f.-meje 102/17
[=1]
- fesatlı:** *sf. Ar. fesâd* Çürümesi, bozulması kaçınılmaz olan.
f. 65/11, 66/3
[=2]
- feth it-:** *bir. ey.* Bir yeri savaşıarak almak.
f.-ub+(idub) 90/12
[=1]
- fıyan:** *is. Far. figân* Acı ile inleme, bağırma.
f.+e 6/13
[=1]
- fıkrat pas-:** *bir. ey.* Kuruntu yapmak.
f.-ub 59/9
[=1]
- fıkrat vir-:** *bir. ey.* Bir konuyla ilgili kötü ihtimalleri akla getirip tasalanmak
f.-dilerise 74/6
[=1]
- fıkratlı:** *sf.* Dokunaklı.
f. 38/20
[=1]
- fırjat bas-:** *bir. ey.* Üzüntü ve sıkıntı ile bağırarak, haykırmak.
f.-ib 7/22
f.-ub 21/14
f.-up 80/14

- [=3]
fikir: . *is. Ar. fikr* Düşünce.
 f. +im+(fikrim) 60/5
 [=1]
fikirsizlik: *is.* Düşüncesizlik.
 f. +dir 104/22
 [=1]
fikr it-: *bir. ey.* Dile getirmek, söylemek.
 f.-up+(idup) 57/3
 [=1]
fikr u firaset: Algı ve anlayış
 f. +i 51/14
 [=1]
fikri telase var-: *dey.* Endişelenmek,
 kaygılanmak
 f. +m t. v.-mışıdı 60/6
 [=1]
fil-hakige: *Bkz.* fil-hakike
 f. 109/11
 [=1]
fil-hakike: *zf. Ar. fi'l-ḥaḳīka* Gerçekten,
 doğrusu, hakikaten.
- f. 91/18, 100/12, 104/1, 113/14,
 119/4
 [=5]
firar et-: *bir. ey.* Kaçmak.
 f.-mişleridi 98/5
 [=1]
firar it-: *Bkz.* firar et-
 f.-eceji+(ideceji) 60/8
 f.-miş 5/1
 f.-up+(idup) 85/18
 [=3]
firasetlu: *sf.* Zeki.
 f. 4/14, 4/7
 [=2]
fitne ol-: *bir. ey.* Arabozucu olmak.
 f.-ub 89/4
 [=1]
flamur: *is. Yun. phlamuri* İhlamur-
 gillerden, kerestesi beğenilen, büyük bir
 gölge ağacı.
 f. 46/3
 [=1]

Fransa: *is.* Fransa

[=1]

f. +jja 11/12

[=1]

frenk santuri: *is. Far. freng+sentûr*

Klavyeli ve telli bir tür çalgı, klavsen.

f. 11/6

[=1]

fukara: *is. ç. Ar. fuḳarâ* Yoksul, zavallı.

f. 5/11, 5/6, 15/2, 29/9

f. +lara 5/14

f. +larda 24/20

f. +lere 10/10

[=7]

fukara sevic: Yoksulları gözeten.

f. 3/16

[=1]

fukara-yi belde: Yörenin yoksulları.

f. +yi 14/15

[=1]

fursad bul-: *bir. ey.* Uygun, elverişli zaman bulmak.

f.-ub 18/8

fursant: *is. Ar. fuṣṣat* Herhangi bir şey için en uygun zaman, uygun durum veya şart, vesile.

f. 70/16

[=1]

fırtuna: *is. İt. fortuna* Yağmur ve kasırga getiren çok güçlü rüzgâr.

f. +den 43/7

[=1]

fürun: *is. Yun φούρνος* İçinde genellikle odun yanan, her yanda aynı derecede ısı oluşturarak ekmek, pasta vb. pişirmeye yarayan, tavanı tonoz biçiminde, önünde tek açıklık bulunan ocak.

f. +a 49/9

[=1]

-G-

yaatre: *Bkz. katre*

y. 33/2

[=1]

gab: *Bkz. gap*

g. +larına 109/2

[=1]

yabak: *Bkz.* kabak

γ. 45/3

[=1]

gabak: *Bkz.* kabak

g. 43/2, 44/20, 109/2

g. + dan 108/10

g. + ları 44/17

[=5]

gaçgın: *is.* İnsanlardan uzak duran, insan içine çıkmak istemeyen kimse.

g. + ı 41/9

[=1]

gadar: *ed. Ar. kadar* Denli.

g. 96/3

[=1]

gadam: *sf. Ar. kadîm* Başlangıcı olmayan, eski, ezeli.

g. 121/9

[=1]

yafil ol-: *bir. ey.* Habersiz olmak

γ.-arak 28/3

[=1]

yaflet bas-: *bir. ey.* Uykusu gelmek.

γ.-ıb 46/14

γ.-ub 23/7

[=2]

gal-: *Bkz.* kal-

g.-dıyı 68/22

[=1]

galb: *Bkz.* kalp

g. + leri 70/15

[=1]

galb-i bitun ol-: *dey.* Teslim olmak.

g.-ub 20/11

[=1]

galb- i mahzun: Hüzünlü kalp.

g. + unin 107/16

[=1]

galbi rahat it-: *dey.* Üzüntü, sıkıntı, tedirginlik veren bir durum ortadan kalkmak veya azalmak, rahata kavuşmak.

g.-di 22/18

[=1]

galbi ürki-: *bir. ey.* Tedirgin olmak, huzur kaçmak.

g.-üb 19/5

[=1]

yalebe it-: *bir. ey.* Üstün gelmek, yenmek.

ğ.-emez+(idemez) 13/2, 22/17

[=2]

yalepe it-: *Bkz.* yalebe it-

ğ.-erler+(iderler) 68/11

[=1]

yalib: *sf. Ar. ġâlib* Üstün gelen, başarı kazanan.

ğ.+idi 6/17

[=1]

yalib kel-: *bir. ey.* Üstün gelmek.

ğ.-ib 16/13

[=1]

galp: *Bkz.* kalp

g.+i+(galbi) 19/5, 22/18, 23/5

g.+im+(galbim) 21/19, 42/11

g.+imi+(galbimi) 45/5

g.+ine+(galb.ine) 22/19

g.+ini+(galbini) 31/8

g.+inin+(galbinin) 91/21, 92/19

g.+lerine 122/7

[=11]

yamnjak ol-: *bir. ey.* Üzülmek.

ğ.-du 11/21

ğ.-majjasın 72/16

[=2]

yam u kasafet: Üzüntü ve sıkıntı.

ğ. 10/19

[=1]

yam je-: *bir. ey.* Tasalanmak, üzülmek.

ğ.-jejim 75/6

ğ.-me 22/20

ğ.-mejelim 7/11

[=3]

yani: *sf. Ar. ġanî* Bol, çok.

ğ.+dir 119/8

[=1]

gap: *ıs.* Kase, çanak, tas.

g. 44/16	g.-umidi 78/11
g.+lar 108/10	[=1]
[=2]	gatl: <i>Bkz.</i> katl
gar: <i>Bkz.</i> kar	g.+i 87/11
g. 43/7, 105/6	g.+ine 87/6
g.+dan 42/5	[=2]
[=3]	gatl et-: <i>Bkz.</i> katl et-
yarayib: <i>is. ç. Ar. ġarâ'ib</i> Görülmemiş, şışılacak şeyler.	g.-mejesin 89/11
ğ. 11/8, 41/10	[=1]
[=2]	gatl ejle-: <i>Bkz.</i> katl ejle-
yark ol-: <i>bir. ey.</i> Gömülmek, batmak.	g.-sin 105/16
merak bahrine ġ. 21/6	[=1]
mihnet bahrine ġ. 106/10	gatl it-: <i>Bkz.</i> katl et-
[=2]	g.-meje 90/9
ğjase: <i>Bkz.</i> kğjase	g.-mek 88/14
g.+lerden 109/1	[=2]
[=1]	gatlan-: <i>Bkz.</i> katlan-
gatd-i nazar: <i>Bkz.</i> katt-ı nazar:	g.-acayı 46/8
g. 107/19	g.-acayım 46/13
[=1]	[=2]
gatd ol-: <i>bir. ey.</i> Kesmek, sona ermek.	gatt et-: <i>Bkz.</i> katt it-

g.-umidini 41/3

[=1]

gatt it-: *Bkz.* katt it-

g.-umudini 20/9

[=1]

yavya: *is. Far. ġavġâ* Şavaş. Çekişme, dövüş.

ğ. 11/9, 68/11

ğ.+de 6/2, 87/2, 91/9

ğ.+den 107/17

ğ.+deyiken 91/1

ğ.+sında 112/9

[=8]

yayıp it-: *bir. ey.* Yitirmek.

ğ.-ecejisen+(idecejisen) 73/20

[=1]

yayır-: *ey.* Korumak. İlgilenmek. Kaygılanmak, tasalanmak. Vermek.

ğ.-acaksın 25/16, 43/16

ğ.-ıb 22/22

ğ.-ıp 57/5

ğ.-ır 49/1, 57/9

ğ.-majjacayım 49/15

ğ.-mak 44/12

ğ.-mam 49/5

ğ.-maz+mı 49/13

ğ.-mazısan 28/9

ğ.-up 56/11

[=12]

yayır-: *Bkz.* yayır-

ğ.-an 57/13

[=1]

yaylesiz: *sf.* Dertsiz, huzurlu.

ğ. 48/18

[=1]

yayret ejle-: *bir. ey.* Çalışmak, çabalamak, uğraşmak.

ğ. 34/7

[=1]

yayretil kjüder: *Ar.+T. ġayreü'l ġüt-er* Gayret güden, ilgilenen, bakan.

ğ.+i 24/13

[=1]

yayretlu: *sf.* Çalışkan, çaba gösteren.

ğ. 4/10

[=1]

ğayrı: *Bkz.* ğayrı

ğ. 46/15

[=1]

ğayrı: *sf. Ar. ğayr* Başka, diğeri. *zf.* Artık bundan sonra.

ğ. 66/22

ğ.+je 38/15

[=2]

ğazebe gel-: *bir. ey.* Kızmak, öfke- lenmek.

ğ.-ip 95/11

ğ.-ub 87/6

[=2]

ğazebe kel-: *Bkz.* ğazebe gel-

ğ.-ipde 32/22

[=1]

ğazep: *is. Ar. ğazab* Öfke, kızgınlık

ğ.+e 104/12

ğ.+i+(ğazebi) 41/16

ğ.+inden+(ğazebinden) 33/13,
37/8

[=4]

ğazepli: *sf.* Öfkeli, kızgın.

ğ. 18/15, 96/20

[=2]

ğazubane: *zf. Ar. ve Far. ğazab-âne* Öfkeli, kızgın bir biçimde.

ğ. 28/20, 92/17, 96/8

[=3]

gece: *is.* Güneş battıktan gün ağarınca kadar geçen süre, tün, şeb, gündüz karşıtı.

g. 11/17, 11/2, 12/1, 90/2

g.+lerden 11/2

g.+nin 90/18

[=6]

gecik-: *ey.* Kararlaştırılan zamanda dönmek veya zamanında gelmemek.

g.-diji 94/10

[=1]

geç-: *ey.* Bir yerden başka bir yere gitmek. Yerini almak. Olmak, vuku bulmak, cereyan etmek.

g.-diğinden 52/8

g.-dikce 19/5

g.-dikden 84/7

g.-ecek 91/10

g.-en 42/8

g.-enleri 109/8

g.-erek 47/18, 109/6

[=8]

geçir-: *ey.* Geçmesini sağlamak. Bir süre yaşamak, oturmak, kalmak. Durumu incelemek.

g.-di 62/8

g.-diğimiz 72/18

g.-din 108/18

g.-ib 54/19

gjözden g. 96/2

ömür g. 46/19

ömür g. 65/21, 66/8, 81/18, 83/14, 113/18, 122/17

g.-vakıt 61/20, 107/10

[=14]

gehou: *is. Far. kâkül* Alna düşen kısa kesilmiş saç, perçem.

g.+lerilen 4/19

[=1]

gel-: *ey.* Ulaşmak, varmak. Getirmek. Belli bir süre dolmak. Belli bir zamana ulaşmak. Olmak, vuku bulmak. Ortaya çıkmak. Biriyle birlikte gitmek.

g. 24/16, 85/3, 86/14, 103/17, 113/10

g.-di 43/21, 59/5, 92/12, 92/13, 94/21, 101/15, 105/14

g.-di+ise 62/9

g.-di+mi 58/21

g.-diği 87/9

g.-diğinden 56/1

g.-diğinedejin 110/2

g.-dik 116/6

g.-dikde 115/1, 121/2

g.-dikden 73/2

g.-diler 98/4

g.-dim 77/21

g.-din 72/3, 101/4, 102/3, 102/9	g.-mesen 60/5
g.-ecejidi 59/7	g.-mesi 90/14
g.-ecek 8/8, 23/3, 31/18	g.-mesinden 109/19
g.-elim 86/17	g.-miş 94/16
g.-en 9/16, 55/21, 68/13, 93/12, 98/12, 115/4, 117/6, 121/13	g.-mişler 53/3
g.-enler 121/18	g.-sin 49/17
g.-enlerin 119/11, 122/2	g.-up 93/6
g.-ib 22/19, 61/10, 69/22, 90/3	başıma g. 87/15
g.-in 77/20	şazebe g. 87/6, 95/11
g.-incejedek 59/18, 96/1, 119/18	şüç g. 37/6
g.-ior 55/18, 92/1	hatırına g. 46/8, 47/8, 118/14
g.-ior+mi 90/1	hatırınıza g. 38/4
g.-iorsun 58/13	hoşuna g. 113/21
g.-ip 47/18, 52/8, 57/22, 58/11, 66/9, 81/11, 83/7	lazım g. 6/10
g.-ir 55/18, 56/1	sefa g. 60/5
g.-iridi 117/20	toşru şjola g. 67/17
g.-irise 56/2, 88/2	vaz g. 73/22, 105/1
g.-irleridi 121/3	şşakın g. 44/3
g.-irsen 21/19	şşuku g. 61/13
g.-memişidi 70/20	[=93]
	gelecek: <i>sf.</i> Zaman bakımından ileride olması, gerçekleşmesi beklenen.

g. 55/20

[=1]

gem: *is.* Atı yönlendirmek için ağızına takılan demir araç.

g.+i 113/7

[=1]

genişlik: *is.* En, büyüklük.

g.+de 42/20

[=1]

gerek: *bag̃.* Sözcükleri, sözcük öbeklerini, görevdeş öğeleri birleştirme, eşitlik, istenileni seçme vb. anlamlar katarak bağlar.

g. 40/16, 40/17

[=2]

geri: *is.* Arka, bir şeyin sonra gelen bölümü, art, alt taraf, ileri karşıtı.

g. geri 60/8

[=1]

geri brak-: *ey.* Bir alışkanlıktan veya bir işten vazgeçmek.

g.-majjasın 83/18

[=1]

geri çekil-: *bir. ey.* Bulunduğu yerden arkaya, geriye doğru gitmek; kaçmak.

g.-iriken 103/8

[=1]

geri dön-: *bir. ey.* Geldiği yere gitmek.

g.-düler 40/16

[=1]

geril-: *ey.* Gergin duruma getirilmek, belirli bir uzama ile çekilmek.

g.-di 82/18

[=1]

Germania: *is.* Almanya

g. 3/5

[=1]

geru: *Bkz.* geri

g.+je 13/17

[=1]

geru al-: *bir. ey.* Verdiğini geri istemek.

g. a.-ır mı 55/11

g. a.-ijjor 55/10,

[=2]

geru çekil-: *Bkz.* geri çekil-

g.-erek 101/3

[=1]

geru dön-: *Bkz.* geri dön-

g.-di 60/10

[=1]

geru dur-: *bir. ey.* Bir şeyi yapmaktan kaçınmak.

g.-mazlar 68/14

[=1]

getir-: *ey.* Gelmesini sağlamak. İletmek, bildirmek. İleri sürmek.

g. 36/9

g.-di 60/22, 105/8

g.-diler 90/22

g.-dilerise 113/3

g.-dim 41/8

g.-en 89/4

g.-ib 44/5

g.-ior mu 58/22

g.-ip 75/19, 114/11

g.-irsen 89/15

g.-meje 114/22

g.-mek 111/18

emsal g. 121/8

haberler g. 29/6

hatırına g. 39/3, 75/6, 83/12

hatirlerine g. 38/15

huzuruna g. 95/22

temsil g. 48/20, 49/7

[=23]

geydir-: *ey.* Giyme işini yaptırmak.

g.-ip 49/10

[=1]

gejik: *Bkz.* geyik

g. 99/18, 123/3

[=2]

geyik: *ıs.* Geyikgillerden, erkeklerinin başında uzun ve çatalı boynuzları olan memeli hayvan.

g. 46/15, 99/19, 99/20

g.+i+(geyiji) 121/19

g.+in+(geyijin) 123/9

[=5]

gejin-: *ey.* Giymek.

g.-irleriken 119/19

[=1]

gez-: *ey.* Bir yerde dolaşmak, yürümek.

g.-en 52/20

g.-meje 50/11, 61/3

[=3]

gıs: *Bkz.* kış

g. 43/12

[=1]

gış: *Bkz.* kış

g. 60/14

g.+da+kijjemetde 42/16

g.+dan 45/8

[=3]

gi: *Bkz.* ki

g. 31/20

[=1]

gibi: *ed.* -e benzer.

g. 4/2, 5/3, 9/14, 10/2, 21/9, 23/5,
23/5, 24/2, 32/23, 38/6, 40/8, 41/4, 43/1,
43/14, 44/11, 47/18, 48/18, 50/17, 56/4,
58/19, 60/17, 60/2, 60/7, 62/1, 63/15,
64/12, 66/8, 67/8, 68/17, 68/22, 68/7,

69/14, 69/16, 69/17, 69/6, 70/2, 71/17,
71/9, 72/25, 73/21, 73/8, 76/14, 77/16,
79/3, 81/3, 82/7, 87/17, 92/1, 92/12, 92/20,
92/22, 92/3, 95/12, 97/1, 100/8, 101/15,
103/22, 103/5, 104/5, 111/15, 112/15,
114/2, 119/7, 120/13

g.+si 113/6

[=65]

gice: *Bkz.* gece

g. 29/16, 30/3, 35/21, 56/13,
118/13

g.+idi 35/22

g.+ler 61/13

g.+lerde 68/7

g.+leri 47/5

g.+nin 29/2

g.+yile 63/2

[=11]

gidi: *sf.* Ahlaksız, terbiyesiz.

g. 16/15, 16/21, 16/22

[=3]

gipi: *Bkz.* gibi

g. 12/4, 78/18

[=2]	g.-ub 14/7
gir-: <i>ey.</i> Dışarıdan içeriye geçmek. Erişmek, ulaşmak.	[=1]
g.-di 43/18, 43/6, 93/14, 95/1, 115/2	gişi: <i>Bkz.</i> kişi
g.-di+ise 119/15	g. 19/8, 100/16
g.-diji 95/20	[=2]
g.-dikde 44/16, 93/18, 93/3, 93/7, 108/7	git-: <i>ey.</i> Bir yere doğru yönelmek, varmak. Yürümek, yol almak. Sürmek, devam etmek. Ölmek.
g.-diler 60/21, 108/5	g. 34/10, 102/10, 102/12
g.-diyise 96/8	g.-di 58/8
g.-ecejisek 82/14	g.-diji 50/11, 85/17
g.-emejecejidik 80/11	g.-dikce 22/11
g.-emejeceksiniz 67/15	g.-dikden 35/16, 89/16
g.-erken 117/4	g.-diklerinde 4/17
g.-meje 93/17	g.-diler 13/15
g.-miş+isem 119/7	g.-eceji+(gideceji) 49/16
[=21]	g.-ecejim+(gidecejim) 36/21
girifdar it-: <i>bir. ey.</i> Uğratmak, dü- şürmek.	g.-ecekleri+(gidecekleri) 40/19, 116/17
g.-en+(iden) 95/18	g.-ejim+(gidejim) 59/8
[=1]	g.-elim+(gidelim) 38/22
girjjan ol-: <i>bir. ey.</i> Ağlamak.	g.-en+(giden) 114/22

g.-enler+(gidenler) 98/3	g. 91/17
g.-er+(gider) 67/2, 922	[=1]
g.-eriken+(gideriken) 42/18	gizluce: <i>zf.</i> Kimseye göstermeden, kimseye belli etmeksizin, gizli olarak.
g.-erken+(giderken) 92/21	
g.-ib+(gidib) 5/12	g. 5/12
g.-iorsun+(gidiorsun) 72/3	[=1]
g.-ip+(gidip) 50/22, 65/12, 123/5	yol: <i>is.</i> Yenovefa'ya iftira atarak onun 7 yıl ormanda yaşamasına sebep olan kötü karakter.
g.-mekden 68/20	
g.-meme 59/13	y. 15/10, 15/15, 17/18, 18/14,
g.-mesi 6/10	18/7, 23/16, 24/4, 25/7, 28/14, 28/19, 28/7,
g.-miş 59/10	29/16, 30/2, 37/17, 37/20, 39/22, 39/7,
g.-mişidi 57/19	40/4, 41/14, 41/15, 41/17, 88/3, 89/3, 91/9,
g.-mişidik 116/4	92/11, 92/13, 92/18, 93/15, 94/14, 96/20,
zıbardı g.122/15	96/3, 96/8, 96/9, 96/9, 122/10
[=35]	y. +a 25/9, 89/9
gizlen-: <i>ey.</i> Kendi kendini gizlemek, saklanmak.	y. +da+mır 89/2
g.-di 62/15	y. +dan 23/9, 39/1, 93/8
[=1]	y. +u 32/22, 41/2, 89/19, 90/9,
gizlu: <i>sf.</i> Başkalarından saklanan, duyurulmayan, saklı kalan, mahrem, nihan.	95/13, 95/15, 95/19, 95/22
	y. +un 17/11, 17/13, 29/19, 31/18,
	33/13, 33/5, 37/8, 39/11, 39/15, 40/1, 46/5,
	87/3, 91/2
	[=62]
	giojia: <i>Bkz.</i> giüjja

g. 4/2	gjoz: <i>Bkz. gjöz</i>
[=1]	g. +lerini 39/8
gjor-: <i>Bkz. gjör-</i>	[=1]
g.-dukce 38/3	gjozdayı ver-: <i>dey.</i> Tehdit etmek, korkutmak.
g.-düji 6/5	g.-di+ise 17/5
g.-meden 7/10	[=1]
g.-medi 93/4	gjoz mahbesine al-: <i>dey.</i> Gözetlemek, birinin hiçbir davranışını gözden kaçırmamak.
g.-mediji 47/7, 93/5	g.-up 89/12
g.-mejjecek 64/10	[=1]
g.-mejecek 78/7	gjoz jjaşı: <i>Bkz. gjöz jjaşı</i>
g.-memiş 44/1	g. 81/6, 104/5
g.-memişidim 119/7	g. +ları 12/22, 20/6, 36/15, 73/8, 85/2, 95/8, 115/17
g.-mesin 17/1, 41/11	g. +larım 85/22
g.-ün 48/20	g. +ların 73/22
[=13]	g. +larından 119/12
gov-: <i>Bkz. kov-</i>	g. +larımı 13/12, 20/18, 80/16, 102/18
g.-du 41/13	[=16]
[=1]	gjozuk-: <i>Bkz. gjözük-</i>
goji-: <i>Bkz. koji-</i>	
g.-ub 12/10	
[=1]	

- dünjja gjözüne g. 37/10
[=1]
- jkjök:** *Bkz.* gjök
j.+i+(jkjöji) 54/11
[=1]
- gjöj:** *Bkz.* gjök
g.+de 81/19
[=1]
- gjöjüs:** *is.* Vücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer vb. organları içine alan bölümü, sine.
g.+üne+(gjöjsüne) 75/10
[=1]
- gjök:** *is.* Yeryüzü üzerine mavi bir kubbe gibi kapanan boşluk, gök kubbe, sema.
g.+e+(gjöje) 106/8
[=1]
- gjöksünü dov-:** *dey.* Hayıflanmak, esef etmek.
g.-eridi 41/14
[=1]
- gjöküs:** *is.* gjöjüs
- g.+üne+(gjöksüne) 42/10
g.+ünü+(gjöksünü) 41/14
[=2]
- gjökjüzü:** *is.* Atmosferin gözle görünen bölümü, sema
g.+nin 43/13
[=1]
- gjön:** *is. Far. gûn* Türlü, gidiş, tarz, sıfat.
g.+a 37/11, 85/4, 113/17
g.+e 22/16
[=4]
- gjör:** *sf.* Görme engelli
g.+lerin 79/2
[=1]
- gör-:** *Bkz. gjör-*
g.-dükde 113/7
[=1]
- gjör-:** *ey.* Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek. Anlamak, kavramak, sezmek. Karşılaşmak, rastlaşmak. Kendisine yapılmak, bir davranışla karşılaşmak, maruz kalmak. Saymak, herhangi bir şey gibi görmek. Gezmek.

g.-dim 45/11, 71/8	g.-eceksin 69/20
g.-dujı 16/16	g.-ejim 100/17
g.-dukce 4/16	g.-emedi+ise 72/13
g.-dukde 73/5	g.-emejecejiz 86/2
g.-dü 42/19, 42/4, 43/19, 91/7	g.-emem 91/20
g.-dü+ise 105/9, 108/10, 114/13	g.-ememişidim 71/10
g.-düjı 60/7, 112/20	g.-emeyiz 7/1
g.-däjunde 120/16, 120/18	g.-en 20/20, 87/15
g.-däjüni 51/15	g.-erek 82/4, 106/20
g.-dükce 61/12, 74/4	g.-meje 9/17, 47/9, 73/12, 85/12, 117/21
g.-dükde 18/1, 55/9, 58/10, 112/17, 112/21	g.-mejile 77/10, 102/6
g.-dükleri 79/8, 120/12	g.-mek 90/19, 108/3, 121/19
g.-dülerise 111/7	g.-meklije 12/20
g.-dün+mi 60/13, 71/5	g.-mem 112/9
g.-düyise 96/22	g.-mezidi 23/9
g.-ecejim 73/14	g.-miş 47/10, 103/21
g.-ecejimizin 73/16	g.-ub 50/8, 69/17
g.-ecejin 55/22	g.-up 48/12
g.-ecejini 72/14	g.-ur 81/20
g.-ecek 78/3	g.-üb 69/17
g.-ecek+mijiz 81/19	g.-üjjörüm 64/1

g.-üneni 114/14	[=1]
g.-üorum 53/12	gjörün-: <i>ey.</i> Görülür olmak, gözükmek.
g.-ür 6/22	Benzemek, görünüşünde olmak.
g.-ürleriken 68/15	g. 102/15
g.-ürsem 17/2	g.-mejior 113/6
dünjja gjözleri ile g. 12/19	g.-mez 69/18
dünjja gjözü ile g. 73/10	g.-üjjior 58/18
dünjja gjözüyile g. 112/8	g.-üjjör 41/17
dünjja gjözü ile bir dahi g.- mek	g.-ür 69/19
108/2	minasıp g. 22/16
makbul g. 23/18	[=7]
[=78]	gjörüş-: <i>ey.</i> Buluşmak, kavuşmak.
gjöre: <i>ed.</i> Bir şeye uygun olarak, bir şey	g.-ecejiz 32/6
uyarınca, gereğince.	[=1]
g. 4/13, 59/6, 68/7	gjöster-: <i>ey.</i> Birini veya bir şeyi işaretle
[=3]	belirtmek. Görülmesini sağlamak, gör-
görmeze var-: <i>bir. ey.</i> Görme yeteneğini	mesine yol açmak.
kaybetmek.	g.-ib 61/4
g.-ır 66/12	g.-isaret 111/1
[=1]	g.-mek 108/5
gjörün-: <i>Bkz.</i> gjörün-	[=3]
g.-up 102/15	gjötür-: <i>Bkz.</i> gjötür-

g.-un 37/5

g.-üp 25/17

[=2]

gjøtü: *sf.* Zararlı, tehlikeli.

g.+müdür 70/2

[=1]

gjøtür-: *ey.* Taşımak, ulaştırmak. Bir kimseyi bir yere kadar yanında yürütmek.

g. 103/10

g.-dükleri 36/5

g.-esin 71/21

g.-sinler 73/4

g.-up 98/6

[=5]

gjøtürüm: *is.* Yaşlılık veya sakatlık sebebiyle yürüyemeyen, ayağa kalkamayan kimse, oturak.

g.+leri 79/3

[=1]

göz: *Bkz.* gjöz

g.+ünü 114/4

[=1]

gjöz: *is.* Görme organı. Bakış, görüş.

g.+ler 38/6

g.+leri 12/19, 16/9, 17/21, 39/10, 111/7

g.+lerim 16/22, 41/11, 64/9, 66/12

g.+lerinde 63/20

g.+lerine 75/14

g.+lerini 25/1, 36/9, 41/6, 41/8, 42/3, 75/10, 79/2, 104/2, 106/15, 106/7, 107/15, 117/12

g.+lerinile 76/22

g.+lerinize 81/12

g.+u 108/2

g.+üm 82/18, 97/14

g.+ümdü 104/10

g.+üme 102/15

g.+ümüzün 7/19

g.+ünde 23/2, 96/14

g.+üne 61/13

g.+üyile 112/8

[=36]

gjözden geçir-: *ey.* İncelemek, etraflıca bakmak.

g.-di+ise 96/2

[=1]

gjözel: *Bkz.* gjüzel

g. 42/11, 52/20, 55/22, 71/13,
114/10

[=5]

gjözlerini ölüm dumanı bücü-: *dey.* Hayale dalmak, bilincini kaybetmek.

g.-jüüp 86/6

[=1]

gjözük-: *ey.* Görünmek, görülür duruma gelmek.

g.-mejecejisem 81/13

dünjja+gjözüne g. 59/15

[=2]

gjözümüzün nüri: Sevgi anlatan bir seslenme sözü

g. 7/19

[=1]

gjözünü kan bücü-: *dey.* Her kötülüğü yapacak hale gelmek.

g.-jüp 39/12

[=1]

gjöz jjaşı: *is.* Gözyaşı bezlerinin salgıladığı, bazı etkilerle akan duru sıvı damlacıklarından her biri, yaş.

g.+ları 6/19

g.+larına 6/12

[=2]

gucak: *Bkz.* kucak

g.+ında+(gucağında) 42/16

g.+larından 118/15

[=2]

gudret: *Bkz.* kudret

g.+in 21/1

[=1]

gule: *Bkz.* kule

g.+si 19/4

[=1]

gjülümsü-: *ey.* Güler gibi olmak, hafifçe gülmek.

g.-jerek 109/7

[=1]

giun: *Bkz. gün*

g. 29/2

[=1]

yururiet: *is. Ar. gurûriyyet:* Böbür-
lenme, kendini yüksek ve değerli tutma.

ğ. 12/4

ğ.+ile 91/13

[=2]

guş: *Bkz. kuş*

g.+lar 47/4

g.+larını 43/13

g.+larının 42/7

[=3]

gujja: *Bkz. güjja*

g. 44/18, 92/11

[=2]

giujja: *Bkz. güjja*

g. 5/1, 103/21

[=2]

guzum: *Bkz. kuzum*

g. 69/15

[=1]

giücen-: *ey.* Birinin beklenilmeyen bir davranışı veya sözü karşısında kırgınlık duymak, kırılmak.

g.-ecejine 88/9

[=1]

giüçcük: *Bkz. küçük*

g. 77/16

[=1]

giüç gel-: *bir. ey.* Bir şeyin yapılmasında zorluk ve sıkıntıyla karşılaşmak.

g.-irse 37/6

[=1]

giüçüklük: *Bkz. küçüklük*

g.+den 99/10

[=1]

giül: *is. Far. gul* Küçük ve dikenli bir ağaçta olup şeklinin ve kokusunun güzelliği ile meşhur bitki.

g. 51/8

[=1]

giüllü şeyin kadir: Gücü herşeye yeten.

g.+i 106/16

[=1]

gümüş: *Bkz.* gümüş

g. 109/1

[=1]

gümüş: *is.* Parlak beyaz renkte, kolay işlenir, değerli bir maden.

g. 114/11

[=1]

gün (I): *is.* Yer yuvarlağının kendi eksenini etrafında bir kez dönmesiyle geçen 24 saatlik süre. Zaman, sıra. Gündüz.

g. 13/19, 24/11, 30/2, 49/8, 52/9, 56/16, 63/4, 66/13, 72/7, 81/1, 95/22, 99/12, 99/5, 106/12, 117/9, 120/2, 123/7

g.+de 89/22

g.+den 46/15, 57/16, 66/18, 80/22

g.+idi 117/10

g.+ki 119/7

g.+lere 118/21

[=25]

gün (II): *is.* Güneş.

g. 122/19

[=1]

gün be gün: *zf.* Günden güne.

g. 74/17, 89/17

[=2]

günah: *is. Far. gunâh* Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal.

g.+lerimize 116/3

[=1]

günahkâr: *sf. Far. gunâhkâr* Günah işlemiş, günahlı.

g. 23/17

[=1]

gündüz: *Bkz.* gündüz

g. 56/13

[=1]

gündüz: *Bkz.* gündüz

g. 68/7

[=1]

gündüz: *is.* Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü.

g. 90/2

[=1]

günes: *Bkz.* güneş

g. 71/8

[=6]

[=1]

-H-

giüneş: *is.* Çevresindeki sisteme ait gezegenlerin etrafında döndüğü, ışık ve ısı yayan büyük gök cismi

haaa: *ün.* Bir şeyin birdenbire hatırlandığını veya kavrandığını anlatan bir söz.

g. 19/11, 23/4, 43/17, 74/13

h. 60/13

g.+de 60/1

[=1]

g.+den 52/1

haber: *is. Ar. haber* Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi.

g.+im 21/18

h.+de 18/15

g.+in 48/13, 52/17, 64/10, 66/16

h.+i 11/20, 20/18, 37/19, 52/8, 70/4, 89/15

[=11]

giüşad it-: *bir. ey.* Açmak, engeli kaldırmak

h.+ler 29/6

g. i.-ebilirsin+(idebilirsin) 21/1

[=8]

[=1]

haber al-: *bir. ey.* Kendisine bildirilmek, öğrenmek.

giüjja: *zf. Far. gûyâ* Sözde, sanki.

h.-ırsa 39/22

g. 9/13, 22/18, 103/4

h.-mayıle 91/10

[=3]

h.-up 40/4

giüzel: *sf.* Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, iyi , hoş. Pek iyi, doğru. *zf.* Hoşa giden, beğenilen.

[=3]

haber ver-: *bir. ey.* Bildirmek, söylemek, haber ulaştırmak.

g. 48/4, 60/16, 61/2, 65/19, 66/19,

h.-diler 11/19

111/6

- h.-medin 67/1
- h.-meje 29/15, 30/6
- [=4]
- haber vir-:** *Bkz.* haber ver-
- h.-di+ise 90/5
- h.-erek 102/16
- [=2]
- haber getir-:** *bir. ey.* Söz konusu şeyi bildirmek, bilgi vermek.
- h.+ler g.-iorum 29/6
- [=1]
- hafif:** *sf. Ar. ḥafīf* Tartıda ağırlığı az gelen, yeğni, ağır karşıtı.
- h. 57/7
- [=1]
- hafiflen-:** *ey.* Herhangi bir sebeple eski ağırlığı azalmak. *mec.* Bir sıkıntıdan kurtulmak, rahatlamak.
- h.-di 76/4
- h.-dijini 44/7
- h.-irimiş 120/6
- [=3]
- hafv it-:** *Bkz.* hafv it-
- h.-diler 97/17
- [=1]
- hahiş:** *is. Far. ḥâhiş* İstek, arzu, isteyiş.
- h.+ine 28/15
- h.+lerine 37/20
- Hak:** *Bkz.* Hakk (I)
- h. 14/4
- h.+den 95/16
- [=2]
- Hak divanına dur-:** *Bkz.* Hakk divanına dur-
- h.-up 34/11
- [=1]
- hakça:** *zf.* Doğrulukla
- h. 38/22
- [=1]
- hakim:** *is. Ar. ḥâkim* Yargıç.
- h.+i 92/18
- [=1]
- hakim ol-:** *bir. ey.* Hükmetmek
- h.-ma 32/1
- [=1]

Hakk (I): <i>is. Ar. Ḥaḳḳ</i> Allah, Tanrı.	h. 8/14
h. 107/11, 117/9, 120/3	[=1]
h.+a 103/20, 121/7	hal: <i>is. Ar. ḥâl</i> vaziyet, durum, oluş bulunuş, keyfiyet.
[=5]	h. 60/11, 118/14
hakk (II): <i>is. Ar. ḥaḳḳ</i> Doğruluk, doğru, gerçek.	h.+de 11/11, 11/18, 23/2, 36/5, 38/3, 43/21, 47/7, 50/8, 56/17, 56/20, 65/22, 86/16, 91/20, 97/15, 100/22, 115/9, 119/1
h.+ın 57/11, 65/4	h.+deyiken 94/21
h.+ını 88/2	h.+e 109/8, 118/18
[=3]	h.+ile 108/21
Hakk divanı: Allah'ın huzuru	h.+inden 46/6
h.+na 31/10	h.+ine 79/19
[=1]	h.+ise 25/18, 89/8
Hakk divanına dur-: <i>bir. ey.</i> İbadet etmek.	h.+lere 95/17
h.-ub 4/20	h.+leri 52/5, 61/12
[=1]	h.+lerince 10/8
hakkında: <i>zf.</i> İlgili olarak; üzerine	[=31]
h. 22/15, 31/21, 72/8, 87/4, 104/14	halja: <i>zf. Ar. ḥâlâ</i> Şimdiye kadar, o zamana kadar, hâlen, henüz.
h.+ımda 59/1, 72/21	h. 66/21, 69/13, 71/10, 72/24, 93/17, 94/16, 101/18, 103/16, 103/3, 107/4, 117/13
h.+ımızda 30/10	
[=8]	
Hak tealja: Yüce Allah.	

[=11]

haljal olsun: Bir hizmet ya da özverinin istenilerek yapıldığını, bundan pişman olunmadığını göstermek için kullanılır.

h. 28/17

[=1]

hal-i beruşaniet: *Bkz.* hal-i peruşaniet

h.+e 104/7

h.+ime 35/9

h.+ini 23/6

[=3]

hal i hatır: *Bkz.* hal ve hatır

h. 10/6

[=1]

hal-i peruşaniet: Kötü, bozuk, düzensiz durum, vaziyet.

h.+imizden 28/2

[=1]

hal ve hatır: Vaziyet ve keyif

h.+ını 90/22

[=1]

hala: *Bkz.* halja

h. 4/16

[=1]

halayık: *is. Ar. ḥalâ'ik* Kadın köle, cariye.

h. 94/22

h.+ını+(halayıyını) 21/2

h.+larım 61/18

h.+larından 15/4

h.+ler 119/18

[=5]

halbuki: *bağ.* Oysa, oysaki

h. 15/10, 20/11, 39/21, 43/3, 47/12, 50/1, 54/6, 56/12, 65/5, 74/16, 80/7, 82/3, 84/19, 88/7, 94/13, 95/14, 101/6, 115/22, 122/13

[=19]

halbüki: *Bkz.* halbuki

h. 61/13

[=1]

hali: *is.* Yere veya mobilya üstüne serilmek, duvara gerilmek için, genellikle yünden dokunan, kısa ve sık tüylü, nakışlı, kalın yaygı.

h. 63/8

- [=1] h. +ın 48/7, 115/14, 117/6
- Halik:** *is. Ar. Hâlik* Yaratan, yoktan var eden, yaratıcı, Allah. Yaratılan.
- h. 28/5, 83/19
- h. +den 49/20
- [=3]
- halim:** *sf. Ar. hâlîm* Yumuşak, sessiz, sakin.
- h. 4/10
- h. +e 12/13, 97/5
- [=3]
- halim ol-:** *bir. ey.* Şefkatli ve merhametli davranmak
- h. -asın 83/17
- [=1]
- halimlik:** *is.* Yumuşaklık, sakinlik.
- h. +ile +(halimliji) 112/14
- [=1]
- halk:** *is. Ar. halk* Yaratma, yaratılma. İnsanlar.
- h. 28/5, 98/12, 122/22
- h. +ı 112/17
- h. +ı+iken 65/2
- [=8]
- halk ejle-:** *bir. ey.* Yaratmak.
- h. -di 54/13
- [=1]
- hall:** *is. Ar. hall* Çözme, karışık bir durumun içinden çıkma, neticeye kavuşturma.
- h. +i 10/7
- [=1]
- halvet:** *is. Ar. halvet* Yalnız kalma
- h. 11/3
- [=1]
- hamdî u sena ejle-:** *bir. ey.* Şükür ve övgü sunmak.
- h. -di 44/22
- [=1]
- hamd i sena ol-:** *Bkz.* hamdî u sena ejle-
- h. -sun 106/18
- [=1]
- hamd u sena olsun:** Şükür ve övgü olsun.
- h. 106/8

[=1]

hamil ol-: *bir. ey.* Üzerinde bulundurmak, taşımak.

h.-an 33/11

h.-duyum 36/21

[=2]

hamile kal-: *bir. ey.* Gebe olmak.

h.-miş 24/8

[=1]

hamilelik: *is.* Gebelik.

h.+i+(hamileliji) 24/9

[=1]

haml it-: *bir. ey.* Yükleme, sorumlu tutmak.

h.-up+(idup) 95/10

[=1]

hane: *is. Far. hâne* Ev, konut.

h.+lerine 5/7, 30/4

h.+miz 13/3

h.+sinde 41/2, 45/12

h.+sine 78/15

h.+sinin 12/9, 15/6

[=8]

hanım: *is.* Toplumsal durumu, varlığı iyi olan, hizmetinde bulunulan kadın.

h.+ı 16/5

h.+ım 29/4

h.+ımız 18/8

h.+ın 34/9

[=4]

hanım: *Bkz.* hanım

h. 112/7

h.+ımız 118/8, 122/6

h.+ine 16/15

h.+inizdir 37/11

h.+leri 116/14, 118/2

[=7]

hanımefendi: *is.* Saygı bildirmek için kadın adlarının sonuna getirilen veya adların yerine kullanılan bir söz.

h. 115/18

[=1]

haper ver-: *Bkz.* haber ver-

h.-di+ise 118/13

[=1]

haper vir-: *Bkz.* haber ver-

h.-up 118/5

[=1]

harab-ı jebab it-: *bir. ey.* Yakarak viran etmek.

h.-erim+(iderim) 82/9

[=1]

harab-ı jebab ol-: *bir. ey.* Yanarak viran, perişan olmak

h.-duyum 101/8

[=1]

harab-ı jebab it-: *Bkz.* harab-ı jebab it-

h.-erim+(iderim) 79/22

[=1]

haraket: *Bkz.* hareket

h. 93/16

[=1]

haram: *mec. Ar. ḥarâm* Yasak.

h.+dır 21/12

[=1]

hararet: *is. Ar. ḥarâret* Susuzluk, susama. *mec.* Coşkunluk, ateşlilik.

h.+den 75/20

h.+ile 71/12, 75/15, 103/5

[=4]

harba: *is. Ar. ḥarbe* Kısa mızrak.

h. 17/19

h.+yı 17/20

[=2]

harç: *is. Ar. ḥarc* Sarf gider, bir iş için kullanılan madde.

h.+ı+(harcı)+dejl idi 6/14

[=1]

harçlık: *is.* Ufak tefek gereksinimler için harcanacak para.

h. 5/9

[=1]

harekijat: *Bkz.* hareket

h.+ına 87/18

h.+ını 15/14

[=2]

harekijat-ı nabeca: Uygunuz davranış.

h.+lerini 91/2

[=1]

hareket: *is. Ar. hareket* Davranış, tutum.

h.+de 7/9, 96/3

h.+e 15/5, 37/15

h.+i 88/11

h.+imiz 116/1

h.+ini 17/12

h.+inize 38/1

h.+inizi 38/7

h.+ler 36/18

h.+leri 114/19, 121/14

[=12]

hareket ejle-: *bir. ey.* Yola gitmek, yola çıkmak.

h.-yin 81/10

[=1]

hareket it-: *bir. ey.* Davranmak. Yola gitmek, çıkmak.

h. i.-erek+(iderek) 5/17

h. i.-erleridi+(iderleridi) 4/3

h. i.-mekdenise 59/19

h. i.-up+(idup) 115/21

toyrı jîola h. i. 72/15

[=5]

harem: *is. Ar. harem* Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm.

h. 89/11, 93/7

[=2]

harıç: *is. Ar. hâric* Dış, dışarı.

h.+dır 39/5

[=1]

hasbeten: *zf. Ar. hasbeten* Karşılıksız, parasız, bedava.

h. 10/11

[=1]

haseb: *zf. Ar. hasb* Gereği, sebebi.

h.+i 19/10, 35/12

[=2]

hasıl ol-: *bir. ey.* Ortaya çıkmak, türemek.

h.-ur 96/18

[=1]

hasılı: *zf.* Sözü'nün kıyası, kısacası.

h. 6/7, 10/14, 30/14, 35/22, 41/5,
49/20, 50/6, 60/20, 79/13, 79/4, 92/7,
114/15, 119/11, 121/8, 122/17, 123/17

[=16]

hasılıkelam: *zf.* Sözü'nün kıyası, kısacası,
özetlersek.

h. 16/12, 68/12, 90/3, 117/4

[=4]

hasis: *sf. Ar. ḥasîs* Cimri, pinti, kısmık.

h.+lere 5/18

[=1]

hasnalık: *is.* Güzellik

h.+ına+(hasnalığına) 50/15

[=1]

haspel icap: *zf. Ar. ḥasb-el-îcâb* Durum
dolayısıyla, durumun gereği olarak.

h. 40/4

[=1]

hasret: *is. Ar. ḥasret* Özlem.

h.+i 101/7

h.+im 58/13

[=2]

hasret kal-: *bir. ey.* Özlemek.

h.-düyü 7/20

[=1]

hasret ol-: *bir. ey.* Özlemek.

h.-duyu 119/15

[=1]

hasretliğine jjan-: *bir. ey.* Özlemeni
çektığı, sevdiği kimseye kavuşamamanın
üzüntüsü içinde olmak.

h.-düyüm 111/11

[=1]

hasretlik: *is.* Sevilen bir şey veya
kimseden ayrı kalma durumu, ayrılık.

h.+inden+(hasretliğinden) 94/2

[=1]

hasta: *is. Far. ḥaste* Sağlığı bozuk olan,
esenliği yerinde olmayan, hastalanmış,
rahatsız.

h. 5/10

h.+lar 14/17

h.+larına 14/16

h.+yım 64/5

[=4]

hasta ol-: <i>bir. ey.</i> Sağlığı bozulmak.	h.-dimise 63/16
h.-madım 76/1	[=1]
[=1]	hatd: <i>is. Ar. ḥadd</i> Sınır, uç.
hastalık: <i>is.</i> Sağlığın bozulması durumu, rahatsızlık, dert, sayrılık, illet, maraz.	h.+i 95/6
h.+dan 65/16	[=1]
[=1]	hatem: <i>is. Ar. ḥâtem</i> Üstü mühürlü yüzük.
haste: <i>Bkz.</i> hasta	h.+i 71/10, 71/16, 71/20, 71/5, 72/5, 72/5, 103/15
h.+yiken 39/3, 95/3	[=7]
[=2]	hatır: <i>is. Ar. ḥâṭır</i> Zihin, fikir. Keyif.
haşaratlık: <i>is.</i> Huzursuzluk, sıkıntı.	h.+ıma 21/18
h.+ları 91/2	h.+ımdadır 79/5
[=1]	h.+ına 22/1, 25/11, 50/21, 55/7, 59/4
hata: <i>is. Ar. ḥaṭâ'</i> Günah; kabahat, kusur.	h.+ında 32/23
h. 85/11	h.+ında+mıdır 57/3, 65/8
[=1]	h.+ından 110/6
hata et-: <i>bir. ey.</i> Yanlışlık yapmak, yanılmak.	h.+ınıza 38/4
h.-dim 48/6	h.+ınızdadır 37/12
[=1]	h.+ine 58/22
hata it-: <i>Bkz.</i> hata et-	[=14]

hatır brak-: *bir. ey.* Gücenmek, alınmak, darılmak.

h.-amam 31/15

[=1]

hatırına gel-: *bir. ey.* Aklına gelmek, hatırlamak.

h.-ib 47/8

h.-ip 118/14

h.-mejile 46/8

h.+ınıza g.-ip 38/4

[=4]

hatırına getir-: *bir. ey.* Hatırlamak, anımsamak.

h. 39/3

h.-esin 83/12

h.-ip 75/6

[=3]

hatırına kel-: *Bkz.* hatırına gel-

h.-dikce 14/7

h.-mejjuip 25/11

h.-mek 22/1

[=3]

hatırında ol-: *bir. ey.* Unutmamak.

h.-sun 32/23

[=1]

hatırından çıkar-: *bir. ey.* Unutmak.

h.-ma 85/20

[=1]

hatir: *Bkz.* hatır

h.+imden 32/20

h.+ında 34/8

h.+lerine 38/15

[=3]

hatirinden çıkar-: *Bkz.* hatırından çıkar-

h.+imden ç.-madıyı 32/20

[=1]

hatirında ol-: *Bkz.* hatırında ol-

h.-sun 34/8

[=1]

hatirine getir-: *Bkz.* hatırına getir-

h.+lerine g.-ip 38/15

[=1]

hatsiz: *sf.* Sınırsız, sonsuz, çok.

h. 106/18, 109/5

[=2]

hatt: *Bkz.* hatd

h.+i 84/20

h.+i 117/6

[=2]

hatta: *bağ.* *Ar.* *hattâ* Bile, hem de, üstelik, ayrıca.

h. 10/5, 15/13, 17/6, 19/10, 42/9, 43/8, 49/10, 62/10, 70/15, 84/20, 94/17, 97/16, 120/18, 121/15, 122/2

[=15]

hatun: *is.* *Far.* *hâtûn* Kadın

h. 27/17, 78/10, 78/16

h.+ler 38/11

h.+lere 119/3

h.+leri 12/4

h.+lerinde 12/3

h.+un 78/13, 78/14

[=9]

hava: *is.* *Ar.* *hevâ* Gökyüzü. Canlılar üzerindeki etkisine göre hava yuvarının durumu.

h. 35/21, 52/18, 61/2, 99/13

h.+de 60/17

h.+jja 36/10

h.+larda 50/10

h.+ler 62/9, 74/12

h.+nın 48/21, 57/12

h.+yı 61/3

[=12]

havale: *is.* *Ar.* *havâle* Bir işi bir başkasının sorumluluğuna bırakma, ısmarlama, devretme.

h.+dir 64/19

[=1]

havf: *is.* *Ar.* *havf* Korku, korkma.

h. 58/3

h.+inden 40/16

h.+i 35/12

h.+imiz 32/8

h.+inden 30/12, 35/2, 60/7, 63/3, 101/3

[=9]

havf et-: *bir.* *ey.* Korkmak

- h.-diyse 42/11
- h.-meje 101/20
- [=2]
- havf it-:** *Bkz. havf et-*
- h.-di 114/13
- h.-di+ise 112/18
- h.-ecejimiz+(idecejimiz) 45/7
- h.-erek+(iderek) 33/13, 43/6
- h.-mekle 18/2
- h.-ub+(idub) 105/12
- [=7]
- havf vir-:** *bir. ey. Korkutmak.*
- h.-iridiler 42/9
- [=1]
- havli:** *is. Yun. aule* Bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, duvarla çevrili alan, avlu.
- h.+je 92/14
- h.+sinde 121/19
- [=2]
- [=2]
- hajjal:** *is. Ar. hayâl* Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya.
- h. 103/5
- [=1]
- hayasız:** *sf. Utanması olmayan, sıkılmayan.*
- h. 88/4
- [=1]
- hayat:** *is. Ar. hayât* Yaşam.
- h.+de+olması 101/18
- h.+e 7/7
- [=2]
- hayde:** *ün. Olur, tamam.*
- h. 40/8
- [=1]
- hayesiz:** *Bkz. hayasız*
- h. 15/12
- [=1]
- hayhay:** *zf. Elbette, tabî ki*
- h. 67/9, 81/20
- [=2]

hayıf: *ün. Ar. ḥayf* Vah, heyhat, yazık.

[=9]

h. 25/1, 25/17

[=2]

hayır (I): *ed. Ar. ḥayr* Yok, öyle değil, olmaz

h. 69/9, 70/3, 70/3

h.+hayır 47/14, 51/2, 55/13,
59/10, 59/16, 66/6, 101/21, 103/8

[=11]

hayır (II): *sf. Ar. ḥayr* İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.

h.+dır 22/9

[=1]

hayırhah: *sf. Ar. ve Far. ḥayr-ḥâh* İyilik dileyen, iyilik isteyen, hayırsever.

h. 3/16

[=1]

haylu: *sf. Far. ḥaylî* Epey, oldukça çok.

h. 99/2

[=1]

hayluce: *zf. Fazlaca*, çokça.

h. 9/4, 10/8, 22/20, 28/4, 34/2,
76/4, 89/14, 97/12, 99/15

hayran ol-: *bir. ey.* Bir kimsenin veya şeyin iyi, güzel, veya olağanüstü durum ve davranışları karşısında zevk ve saygı duymak.

h.-du 113/19

h.-urlardı 9/18

[=2]

hayret: *is. Ar. ḥayret* Şaşkınlık, şaşırma.

h.+le 117/16

[=1]

hayretde kal-: *bir. ey.* Şaşakalmak, şaşırarak.

h.-dılar 111/16

[=1]

hayvan: *is. Ar. ḥayvân* Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık.

h.+ı 122/8

h.+lar 66/5, 69/3, 69/4

h.+lardan 42/14

h.+larımı 57/13

[=6]

hayvanat: *is. ç. Ar. ḥayvânât* Hayvanlar.

h. 47/7

[=1]

hazf ol-: *bir. ey.* Silinmek, çıkmak

h.-may0acak 37/15

[=1]

hazf olun-: *bir. ey.* Silinmek, çıkmak

h.-urlarise 86/1

[=1]

hazır bulun-: *bir. ey.* Bir yerde var olmak.

h.-anlar 8/11

[=1]

hazır nazır: *sf.* Her yerde olup, gören.

h.+dır 81/21

h.+sın 25/19, 47/16, 75/7

[=4]

hazır nazır ol-: *bir. ey.* Her yerde olmak ve herşeyi görmek.

h.-up 84/9

[=1]

hazır nazır pulun-: *bir. ey.* Her yerde olmak ve herşeyi görmek.

h.-andan 20/19

[=1]

hazine: *is. Ar. ḥazîne* Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet.

h.+lerden 84/4

[=1]

hazır nazır ol-: *Bkz.* hazır nazır ol-

h.-duyuğa 42/12

[=1]

hazlan-: *ey.* Hoşlanmak zevk almak.

h.-ırıldı 44/4, 61/11

[=2]

hazret: *is. Ar. ḥazret* Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.

h.+leri 8/14, 20/8, 31/2, 31/8, 103/18

h.+lerine 68/9

h.+lerinin 77/2

[=7]

hecil: *sf. Ar. ḥacîl* Utanan, utanmaktan yüzü kızaran.

h. 28/15

[=1]

hedije: *is. Ar. hediyye* Armağan.

h. 5/14, 121/13

h.+ler 10/8, 117/2

[=4]

hedije ejle-: *bir. ey.* Armağan olarak vermek.

h.-di 34/1

[=1]

hekim: *is. Ar. ḥakîm* Doktor, tabip.

h.+lerden 78/10

[=1]

helaklık: *is.* Yok olma.

h.+ını+(helaklıyını) 77/8

[=1]

helas: *is. Ar. ḥalâş* Kurtuluş, kurtulma.

h. 56/3

[=1]

helas et-: *bir. ey.* Kurtarmak

h.-dinise 42/13

h.-mek 59/12

[=2]

helas ejle-: *bir. ey.* Kurtarmak, selamete erdirmek.

h. 42/14, 46/13

h.-di 101/13

h.-mek 115/20

[=4]

helas it-: *Bkz.* *helas et-*

h.-en+(iden) 26/7, 84/16

h.-mek 105/3

h.-ub+(idub) 7/15, 23/13

[=5]

helas ol-: *bir. ey.* Kurtulmak

h.-amadı 62/17

h.-mak 17/9

h.-up 107/20

[=3]

helaset: *is. Ar. ḥalâşet* Kurtuluş.

h. 48/5

[=1]

helaslık: *is.* Kurtuluş.

h. +ı+ (helaslıyı) 46/10

[=1]

hem: *bağ Far. hem* Hem ... hem ... biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan bir söz

h. 11/4, 11/4, 17/4, 17/4, 61/19, 61/19, 69/20, 69/21, 81/20, 81/21

[=10]

heman: *zf. Far. hemân* Çabucak.

h. 7/2, 7/9, 13/17, 13/5, 15/20, 18/2, 27/6, 33/16, 35/8, 59/8, 66/16, 75/14, 85/15, 104/4, 109/11, 112/12, 117/16

[=17]

henkijame: *is. Far. hengâme* Kavga gürültü.

h. 87/16

[=1]

henuz: *zf. Far. henûz* Az önce , daha şimdi, yeni

h. 9/16, 53/11, 64/6, 70/10, 100/6, 112/19

[=6]

hepsi: *zm.* Tamamı, tümü, cümlesi.

h. +nden 112/4

h. +nin 12/6

[=2]

her: *sf. Far. her* Teklik adlara tamlayan görevinde getirilerek birer birer olarak, "...-in hepsi" anlamını veren söz.

h. 5/10, 7/13, 7/14, 8/14, 14/6, 19/5, 20/19, 25/18, 25/19, 26/11, 26/12, 33/21, 41/12, 48/1, 50/16, 50/21, 52/13, 55/19, 62/4, 64/19, 75/7, 78/2, 78/5, 81/21, 82/4, 84/8, 85/4, 88/7, 89/8, 93/19, 96/16, 96/3, 97/21, 100/17, 103/12, 111/3, 115/11

[=37]

her bir: *sf.* Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi, beher.

h. 15/1, 15/6, 40/7, 48/7, 49/20, 50/3, 52/2, 52/3, 54/12, 61/5

h. +i 9/16, 111/14

h. +inden 50/6, 53/4

[=14]

her halde: *zf.* Büyük bir ihtimalle; her durumda.

h. 22/8, 34/12, 95/7, 101/22

[=4]

herif: *is. Ar. ħarîf* Güven vermeyen, aşağı görülen, bayağı kimse.

h. 97/14

h.+i 17/16

h.+ler 79/18

[=3]

herkes: *is. Far. her-kes* İnsanların bütünü.

h. 9/13, 117/21

[=2]

herkez: *Bkz. herkes*

h. 30/4

[=1]

hesapsız: *sf.* Sayılamayacak kadar çok olan.

h. 76/16, 97/22, 98/16, 122/22

[=4]

hesapsız: *Bkz. hesapsız*

h. 76/19, 79/1, 123/17

[=3]

heva: *Bkz. hava*

h.+ler 55/1, 55/22

[=2]

hevale: *Bkz. hevali*

h.+sine 98/14

[=1]

hevali: *is. Ar. ħavâlî* Etraf, civar, çevre, yöre.

h.+de 97/18

[=1]

heybet: *is. Ar. heybet* Büyüklük, ululuk, azamet.

h.+ini 105/11

[=1]

hıfz: *is. Ar. ħifz* Saklama, koruma.

h. 7/2

h.+ini 25/15, 71/17

h.+i 109/20

[=4]

hıfz it-: *bir. ey.* Saklamak.

h.-esin+(idesin) 83/7

h.-meje 71/18

[=2]

hıfz olun-: *bir. ey.* Saklanmak, korunmak.

h.-mak 84/13

[=1]

hijjanet: *sf. Ar. hiyânet* Kutsal sayılan şeylere el uzatan, kötü davranan hain, güvenilmez.

h. 15/11, 70/21, 70/7

[=3]

hımmet: *Bkz.* himmet

h.+i 83/13

[=1]

hınzır: *sf. Ar. hınzîr* Katı yürekli, kötü düşünen, gaddar.

h. 16/21, 17/18, 18/11, 24/4, 28/6, 29/16, 37/20, 37/8, 39/1, 39/11, 41/1, 46/5, 79/18, 87/3, 90/9, 91/2, 92/11, 93/15, 93/8, 95/12, 97/14, 122/10

h.+ın 17/5

h.+lar 25/9, 102/4

[=25]

hırs: *is. Ar. hırş* Öfke, kırgınlık.

h.+zından 28/19

[=1]

hısement it-: *bir. ey.* Pay vermek, paylaşmak.

h.-ecejidim+(idecejidim) 45/17

[=1]

hısement ejle-: *bir. ey.* Pay vermek.

h.-mesin 75/5

[=1]

hısement ol-: *bir. ey.* Paylaşmak

h.-alım 39/16

h.-masını 92/5

[=2]

hızmet it-: *bir. ey.* İş görmek, çalışmak.

h.-en+(iden) 119/18

[=1]

hiba ol-: *bir. ey.* İhsan, hediye etmek.

h.-duyunı 10/10

[=1]

hicap it-: *bir. ey.* Utanmak.

h.-mejesin 83/9

[=1]

hiç: *zf. Far. hiç* Yok denecek kadar az olan, yok olan.

h. 34/5, 40/12, 43/22, 54/6, 61/22,
67/8, 68/16, 69/10, 69/5, 69/7, 70/18,
102/14, 122/3

[=13]

hiçbir: *sf.* Bir addan önce getirilerek o
adın bildirdiği varlıktan bir tanesinin
bile olmadığını anlatan bir söz.

h. 8/7, 13/1, 19/16, 20/22, 27/17,
32/2, 33/1, 40/11, 53/9, 55/13, 64/13,
65/18, 80/9, 87/19, 92/17, 105/19, 110/5,
120/9, 122/8

[=19]

hiçbiri: *zm.* Bir teki, biri bile.

h.+si 67/9, 94/6

h.+sinin 15/4, 20/17

[=4]

hiç kimse: *zm.* Bir kişi bile.

h. 98/6

h.+je 32/26

h.+ji 93/11

[=3]

hiddetlen-: *ey.* Kızmak, öfkelenmek.

h.-ib 79/17

[=1]

hikâje: *is. Ar. hikâye* Gerçek veya
tasarlanmış olayları anlatan düz yazı
türü, öykü.

h.+ler 14/13, 51/19

h.+sini 111/15

[=3]

hikâje: *Bkz. hikâje*

h.+si 3/2

[=1]

hikmet: *is. Ar. hikmet* Tanrı'nın
insanlarca anlaşılabilen amacı. Gizli
sebep.

h. 41/15, 48/1, 109/22

h.+inden 31/23

h.+ine 110/11

h.+ler 79/4

h.+leri 79/1

h.+lerinden 110/4

h.+lerini 61/4

[=9]

hikmet-i Bari: Allah'ın bilgisi

h. 58/6, 78/17

[=2]

hikmet-i Hüda: Allah'ın bilgisi	[=1]
h.+yile 116/4	hjoqm et-: <i>bir. ey.</i> Karara varmak.
[=1]	h.-diji 97/12
hillebaz: <i>sf. Ar. ve Far. hîle-bâz</i> Hileci	[=1]
h.+den 104/15	hor: <i>sf. Far. hor</i> Değersiz, aşağı.
[=1]	h. 96/14
himmet: <i>is. Ar. himmet</i> Yardım.	[=1]
h. 14/16	hor gör-: <i>bir. ey.</i> Değersiz gözüyle bakmak.
[=1]	h.-mejeceksin 43/14
himmet ejle: <i>bir. ey.</i> Yardım etmek.	[=1]
h. 118/11	hor ol-: <i>bir. ey.</i> Aşağılanmak, değersiz sayılmak.
[=1]	h.-dun 23/2
himmet it-: <i>bir. ey.</i> Yardım etmek.	[=1]
h.-er+(ider) 81/22, 82/16	hos: <i>Bkz. hoş</i>
[=2]	h. 49/22
hipa it-: <i>bir. ey.</i> İhsan etmek, bağışlamak.	[=1]
h.-miş 113/13	hoş: <i>sf. Far. hoş</i> Beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren.
[=1]	h. 35/22, 48/3, 50/8, 60/16, 67/15, 83/8
hoca: <i>is. Far. h'âce</i> Akıl öğreten, öğüt veren kimse.	h.+dur 52/18
h. 121/11	

- h.+imiş 114/3
[=8]
- hoş gior-:** *bir. ey.* Bağışlamak, affetmek.
h. 36/16
[=1]
- hoşlan-:** *ey.* Hazzetmek, sevmek.
h.-ib 44/8
[=1]
- hoşnud ol-:** *bir. ey.* Memnun olmak.
h.-ub 10/18, 46/7
[=2]
- hoşnutluk:** *is.* Mutluluk, mennuniyet.
h.+ula+(hoşnutluyula) 32/25,
54/19
[=2]
- hoşuna gel-:** *bir. ey.* Beğenmek,
hoşlanmak.
h.-mejile 113/21
[=1]
- hoşundu:** *ed.* Dediğin gibi olsun, pekâlâ.
h. 28/20
[=1]
- höcere:** *is. Ar. hücre* Küçük oda.
h.+lerinin 83/8
h.+sine 93/14, 119/15
h.+sini 94/17
[=4]
- hjöcere:** *Bkz. höcere*
h.+sinden 97/20
[=1]
- hökjümet:** *is. Ar. hükûmet* Devlet işlerini yürütmekle görevli kuruluşlar ve kişiler.
h.+i 3/5
[=1]
- hökjüm hökjümet:** Etki ve yetki.
h.+e 15/16
[=1]
- höreke:** *is.* Pamuk ve yün eğirmekte kullanılan iğ.
h.+m 61/16
[=1]
- Hristian:** *is. Yun. khristianos* Hz. İsa'nın dininden olan kimse, İsevi.
h. 51/1

[=1]	huljusca: <i>zf.</i> Gönülden, içten.
Hristianlık: <i>ıs.</i> Hrsitiyan dini, İsevilik.	h. 78/1
h.+1+(hristianlıyı) 3/8	[=1]
[=1]	hulf-i vad ejle-: <i>bir. ey.</i> Verdiği sözü tutmamak.
Hristos: <i>ıs.</i> Hz. İsa.	h.-mek 59/13
h. 80/14, 80/15, 81/17	[=1]
h.+unkuna 82/10	huliskjar: <i>sf. Ar. ve Far. hulûş-kâr</i> Temiz duygulu, içten.
[=4]	h.+idi 33/6
Hristoz: <i>Bkz.</i> Hristos	[=1]
h.+un 82/6	huljia: <i>ıs. Ar. hulyâ < Yun. melankholia</i> Tatlı düş, hayal.
[=1]	h.+sı 58/9
Hu de-: <i>bir. ey.</i> Allah diye niyaz etmek.	[=1]
h.-jjub 41/19	huri: <i>ıs. Far. hûrî</i> Cennette yaşadığına inanılan güzel kız.
[=1]	h. 5/2
hudur it-: <i>bir. ey.</i> Akla getirmek, hatıra gelmek, hutur etmek.	[=1]
h.-erek+(iderek) 55/7	huri yi yılman: Cennet kızı ve delikanlısı
[=1]	h.+lar 102/12
huljus: <i>sf. Ar. hulûş</i> Halis, temiz, samimi.	[=1]
h. 10/3	husn: <i>Bkz.</i> hüsn
[=1]	

h.+i 84/2	[=5]
h.+ine 4/22	hususı ile: <i>Bkz.</i> hususile
[=2]	h. 4/8
husumet it-: <i>bir. ey.</i> Düşmanlık etmek, nefret etmek.	[=1]
h.-ior+mu+(idior+mu) 59/1	huzmet et-: <i>Bkz.</i> hizmet it-
[=1]	h.-dikleri 91/16
husumet ve edavet it-: <i>bir. ey.</i> Kin ve düşmanlık gütmek.	[=1]
h.-mekden 47/12	huzmet it-: <i>Bkz.</i> hizmet it-
[=1]	h.-ub+(idub) 16/7
husus: <i>is. Ar. ḥuṣūṣ</i> Konu.	[=1]
h.+unda 32/3	huzmetkjar: <i>is. Ar. ve Far. ḥidmet-kâr</i> Ücretle iş gören genellikle erkek işçi, uşak.
[=1]	h. 15/4, 114/11
hususile: <i>zf.</i> Özellikle, bilhassa.	[=2]
h. 99/18	huzur: <i>is. Ar. ḥuzûr</i> Makam, ön, yan kat.
[=1]	h.+i 120/14
hususı ile: <i>Bkz.</i> hususile	h.+inde 14/4, 58/1, 101/5
h. 10/8	h.+ine 16/8, 101/2
[=1]	h.+larına 8/1
hususı ile: <i>Bkz.</i> hususile	h.+uma 85/3
h. 36/12, 39/14, 53/17, 56/10, 89/3	

h.+una 41/6, 46/9, 72/1, 72/4,
95/22

h.+unda 23/17, 88/8, 92/18

[=16]

huzur-i Hak: Allah'ın önünde, katında.

h.+de 51/1

[=1]

huzura dur-: *bir. ey.* Önünde beklemek.

h.+inde d.-an 101/5

h.+inde d.-arak 58/1

h.+ine d.-du+ise 101/2

h.+una d.-dukda 41/6

[=4]

huzura çık-: *bir. ey.* Yüksek makama kabul edilip görüşmek.

h.+ine ç.-ub 16/8

h.+una ç.-dıkda 72/4

[=2]

huzura çıkar-: *bir. ey.* Makamda görüştürmek.

h.+una ç.-sınlar 72/1

[=1]

huzura getir-: *bir. ey.* Makama görüşmeye çıkarmak.

h.+una g.-sinler 95/22

[=1]

Hüda: *is. Far. Hudâ* Allah, Tanrı.

h.+dan 32/4

h.+nın 119/8

[=2]

hüsn: *is. Ar. ħusn* Güzellik.

h.+ine 15/10

[=1]

hüsn-i cemal: Yüz güzelliği.

h.+inde 10/1

h.+ini 9/18

[=2]

hüsn-i yayret bujjur-: *bir. ey.* İlgi lenmek, alaka göstermek, uğraşmak.

h.-musudunuz 29/11

[=1]

hüsn-i nazar ejle: *bir. ey.* Yakınlık göstermek, iyi davranmak.

h. 33/4

- [=1]
- hüsn-i tedbir:** Olması gereken hazırlık.
- h. + ini 12/9
- [=1]
- I-
- iktiza:** *Bkz.* iktiza
1. + sınca 112/18
- [=1]
- ırızlık:** *ıs.* Namusluluk
1. + dan 119/4
- [=1]
- ırızsız:** *sf.* Namuzsuz.
1. 70/6, 88/4
- [=2]
- ırızsızlık:** *ıs.* Namussuzluk.
1. + da 18/18
- [=1]
- ırmak:** *ıs.* Çoğunlukla denize dökülen, özellikle genişliği ve taşıdığı su niceliği bakımından en büyük akarsu, nehir.
1. 9/3
- [=1]
- ırz:** *ıs. Ar.* 'ırz Şan ve şeref, namus, iffet.
1. 7/7
1. + ıma 23/19, 23/22
1. + ımın 71/17
1. + ına 18/10
1. + ını 72/22
- [=6]
- ırza leke ketir-:** *dey.* Ahlâksız ve onursuz bir duruma düşmek.
1. + ıma l. k.-mekden 23/22
- [=1]
- İsa:** *ıs. Ar.* 'îsâ Hz. İsa peygamber.
1. + yıa 27/16
- [=1]
- ısbat:** *ıs. Ar.* *işbât* Tanıt ve kanıt göstererek bir şeyin gerçek yönünü ortaya çıkarma, kanıtlama.
1. + ıdır 22/10
- [=1]
- ısbat it-:** *bir. ey.* Kanıtlamak.
- 1.-di 92/19
- 1.-ecejim+(idecejim) 30/12

[=2]

ıslah it-: *bir. ey.* İyileştirmek düzeltmek.

1.-meje 15/14, 88/22

[=2]

ıslat-: *ey.* Islak duruma getirmek.

1.-dı 95/9

1.-ib+(ısladıb) 20/7

1.-ırdı+(ısladırdı) 14/8

[=3]

Ispania Arepleri: Endülüs Emevi Devleti.

1. 11/12

[=1]

ıspat ol-: *bir. ey.* Kanıtlamak.

1.-mak 38/7

[=1]

ıspathlık: *ıs.* Kanıt

1. 39/8

[=1]

ıssız: *sf.* Kimse bulunmayan veya az kimse bulunan, تنها.

1. 36/4, 37/7, 40/15, 90/4, 100/9, 101/19, 115/22

[=7]

ısjjan: *ıs. Ar. 'ısyân* Baş kaldırma, itaat etmeme.

1.+den 85/11

[=1]

ışık: *ıs.* Bir yeri aydınlatmaya yarayan araç.

1. 93/1

[=1]

-î-**i-:** *ey.* Olmak.

i.-dujinden 60/18

i.-dujimi 32/19

i.-dujinden 44/1, 89/6, 119/9

i.-dujini 19/18, 30/12, 45/15, 76/19, 76/20, 76/21, 88/14, 101/5, 117/15, 118/12

i.-duyını 36/2

i.-duyü 60/18, 87/20

i.-duyını 5/7, 31/16, 72/9, 113/1

[=22]

iane: *is. Ar. i'âne* Yardım.

[=4]

i. 5/18

[=1]

iane ejle-: *bir. ey.* Yardım etmek.

i. 15/3

i.-di 98/17

[=1]

[=1]

iane it-: *bir. ey.* Yardım etmek.

i.-eridi+(ideridi) 5/10, 14/16

i. 82/16

[=2]

[=1]

ibadet: *is. Ar. 'ibâdet* Dinsel ayin.

i. 4/16, 32/5

İbranice: *is.* Bir Sami dili.

i. 26/18

[=2]

[=1]

ibadet it-: *bir. ey.* Dinsel ayinde bulunmak.

i.-diji 108/8

i. 5/18

i.-e+(ide+ide) 115/2

[=1]

i.-meje 34/14

ibtida: *Bkz.* iptida

[=3]

i. 20/1, 25/1, 41/15

ibaret: *sf. Ar. 'ibâret* Oluşan, meydana gelen

i.+k1 23/13

[=4]

i. 52/10, 94/8, 98/15

icab it-: *Bkz.* icap et-

i.+iken 3/6

i.-di 87/3

i.-mez 76/13

[=2]

icap et-: *bir. ey.* Gerekmek.

i.-mez 36/19

[=1]

icap-ı hal: Durumun gereği

i.+de 82/5

[=1]

icap it-: *Bkz. icap et-*

i.-mez 66/16

[=1]

icra: *is. Ar. icrâ'* Yapma, yerine getirme, yürütme.

i.+sı 32/4, 34/6, 119/6

i.+sına 15/14, 30/9, 40/3

i.+sından 7/5

i.+sını 7/20

[=8]

icra ejle-: *bir. ey.* Yapmak, yerine getirmek.

i.-di 6/8

[=1]

icra it-: *bir. ey.* Yapmak, yerine getirmek, yürütmek.

i.-di 79/4

i.-ecek+(idecek) 84/2

i.-en+(iden) 120/4

i.-eridi+(ideridi) 75/15

i.-erse+(iderse) 78/3

i.-ersen+(idersen) 23/12

i.-meje 122/20

i.-mekdeyimişler 120/2

i.-melijim 26/2

i.-up+(idup) 36/21

[=10]

icra itdir-: *bir. ey.* Yaptırmak, yerine getirtmek.

i.-di 98/10

[=1]

icra ol-: *bir. ey.* Yerine gelmek, kabul olmak.

i.-duyu 107/17

[=1]

iç: *is.* Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan

bir yer, dâhil. Toplu bir durumda bulunan kimse veya nesnelere arasında bulunan kimse veya nesne.

i.+inde 59/22, 62/2, 63/11, 67/20, 90/4, 100/1, 114/14

i.+inde+iken 45/12

i.+inden 47/7, 115/14

i.+ine 13/17, 48/11, 57/19, 100/2, 114/12

i.+lerinden 68/14, 118/3

[=17]

İç-: *ey.* Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.

i. 75/20

i.-di 45/9

i.-diji 123/16

i.-dikde 60/22

i.-erek 49/19

i.-in 117/1

i.-mek 57/21

i.-mekden 75/13

i.-memek 123/6

i.-mesi 26/3

i.-sin 49/17

[=11]

İçerü: *ıs.* İç yan, iç bölüm.

i. 19/15, 34/18, 93/17, 93/18, 94/22, 96/8, 108/5, 108/6, 117/4

[=9]

İçün: *ed.* Amacıyla, maksadıyla. Özgü, ayrılmış. -den dolayı, -den ötürü.

i. 5/14, 5/19, 5/9, 10/19, 11/14, 12/2, 13/13, 13/18, 14/5, 14/9, 15/18, 17/10, 19/3, 21/3, 26/3, 31/10, 32/17, 32/25, 34/12, 35/4, 37/9, 38/1, 38/7, 39/8, 39/9, 42/16, 44/11, 44/12, 44/2, 45/19, 45/22, 45/4, 45/5, 46/10, 46/3, 49/3, 49/4, 49/6, 50/10, 55/19, 55/20, 56/10, 56/6, 57/21, 57/6, 59/13, 60/14, 62/15, 65/9, 69/12, 69/12, 72/6, 73/7, 75/3, 76/16, 76/18, 80/7, 81/6, 81/9, 82/1, 82/16, 83/5, 84/12, 84/13, 92/15, 93/1, 94/1, 94/10, 94/9, 97/9, 98/14, 98/16, 98/3, 102/13, 102/3, 105/22, 105/4, 105/8, 107/22, 107/7, 108/5, 111/18, 111/18, 112/20, 112/9, 115/6, 116/10, 118/7, 119/9, 122/10

[=90]

İç jüzü: *Bkz.* iç jüzü

i.+nde 36/4

[=1]

İç jüzü: *ıs.* Bir şeyin iç tarafı.

i. +ne 42/17	i.-ebileceğim+(idebileceğim)
[=1]	22/11
idara: <i>is. Ar. idâre</i> Yetinme, tutum	i.-eceksin+(ideceksin) 31/19, 32/7, 77/3
i. 121/6	i.-erek+(iderek) 74/19
[=1]	i.-mejile 95/8
idare it-: <i>bir ey.</i> Yönetmek, çekip çevirmek. Yetmek	i.-ub+(idub) 17/8
i.-dijin 43/14	[=10]
i.-ecek+(idecek) 42/20	ifade ejle-: <i>bir. ey.</i> Anlatmak.
[=2]	i. 32/21
idin-: <i>ey.</i> Kendini bir şeye sahip kılmak, kendine sağlamak, sahiplenmek.	i.-di 17/12, 18/20
teahüd i. 71/19	i.-dim 107/10
vazife i. 15/15	[=4]
[=2]	ifade it-: <i>bir. ey.</i> Anlatmak.
idrak ejle-: <i>bir. ey.</i> Anlamak, kavramak.	i.-din+mi 107/6
i.-sin 33/10	[=1]
[=1]	ifade-yi hal ejle-: Durumu anlatmak.
idrak it-: <i>bir. ey.</i> Anlamak, kavramak.	i.-yin 117/2
i.-dikden 107/18	[=1]
i.-diler 3/9	ifrid ol-: <i>bir. ey.</i> Çok öfkelenmek, kızmak.
i.-dim 22/2	i.-du 24/5

[=1]

iftihar: *sf. Ar. iftiḥâr* Saygın, itibarlı.

i. 32/13

i.+dır 21/10

[=2]

iftihar et-: *bir. ey.* Kıvanç duymak, sevinmek.

i.-melisin 55/21

[=1]

iftiharlık: *ıs.* Saygınlık, itibar, şan.

i. 8/6, 65/14

i.+1+(iftiharlıyı) 8/7, 22/3,
109/11

i.+ım+(iftiharlıyım) 65/17

i.+ımdan+(iftiharlıyımdan)
45/16

[=7]

iftira: *ıs. Ar. iftirâ* Bir kimseye kasıtlı ve asılsız suç yükleme, kara çalma, bühtan.

i. 31/16, 87/20

i.+dan 31/9

i.+den 72/9

i.+ler 87/4

i.+lerde 30/11

i.+lere 29/19

[=7]

iftira it-: *bir. ey.* Bir kimseye işlemediği bir suçu isnat *etmek*.

i.-diler 79/9

i.-erek+(iderek) 70/7

i.-up+(idup) 72/21

[=3]

ijid: *Bkz. ijit*

i. 90/16

i.+lere 93/12

[=2]

ijit: *ıs.* Delikanlı, genç erkek, yiğit.

i.+ler 111/9

[=1]

ijne: *ıs.* Dikiş dikmeye yarayan, ince, ucu sivri, bir ucunda iplik geçecek deliği bulunan çelik araç.

i. 56/20

[=1]

ihale it-: *bir. ey.* Bırakmak, vermek.

- i.-erim+(iderim) 33/12 [=4]
[=1]
- ihjja it-:** *bir ey.* Ödüllendirmek.
i.-erim+(iderim) 89/16
[=1]
- ihsan:** *is. Ar. ihsân* Lütuf, bağış.
i. 68/10
i.+ını 26/13
i.+i 50/9
[=3]
- ihsan bujjur-:** *bir. ey.* Bağışta bulunmak, lütfetmek.
i.-acaktır 60/15
i.-an 25/15
i.-dukları 109/21
[=3]
- ihsan it-:** *bir. ey.* Bağışta bulunmak, vermek.
i.-dikde 116/15
i.-mişiken 55/10
i.-sun 10/16
i.-ub+(idub) 89/14
- [=4]
- ihzar:** *is. Ar. ihtâr* Birine birşeyi hatırlatma.
i. 82/22
[=1]
- ihzimal:** *zf. Ar. ihtimâl* Belki, olabilir.
i. 11/18, 72/13
[=2]
- ihziraz:** *is. Ar. ihtirâz* Çekinme, sakınma.
i. 10/5, 16/6
[=2]
- ihzijaçlık kalma-:** *bir. ey.* Gerek olmamak.
i.-miş+ise 56/12
[=1]
- ihzijas:** *sf. Ar. ihtiyâr* Yaşlı, kocamış.
i. 8/3, 87/12, 95/14, 120/10, 120/4
i.+lere 10/5
[=6]
- ihzijas ol-:** *bir. ey.* Yaşlanmak.
i.-duk 6/22

[=1]	i. + nin 32/1
İsa el mesih: Hz. İsa peygamber.	i. + si 4/2, 8/1, 60/20, 61/1
i. 86/13	[=31]
[=1]	iki elin eyelikde ol-: <i>dey.</i> İyi işlerle meşgul olmak.
İsus hristos: <i>Bkz.</i> İsus hristos	i.-sun 34/10
i. + u 77/13	[=1]
[=1]	iki kçözüm: <i>ün.</i> Okşayıcı bir seslenme sözü
İsus hristos: Hz. İsa peygamber	i. 24/16
i. 48/19, 77/2, 78/11, 78/15, 80/1	[=1]
i. + umuz 46/11	iki tende bir can hareket it-: <i>dey.</i> Birbirini bütünlemek, dengelemek.
[=6]	i.-erleridi+(iderleridi) 4/3
İsus hriztos: <i>Bkz.</i> İsus hristos	[=1]
i. 50/2	ikinci: <i>sf.</i> İki sayısının sıra sıfatı.
[=1]	i. 9/1, 74/11
iki: <i>is.</i> Birden sonra gelen sayı. <i>sf.</i> Birden bir artık.	[=2]
i. 4/2, 9/3, 10/17, 24/16, 30/2, 34/10, 34/18, 36/3, 38/12, 40/22, 42/18, 42/20, 44/14, 66/17, 70/13, 82/18, 98/5, 111/17, 113/1, 115/14, 116/12, 116/13, 117/18	ikrah it-: <i>bir. ey.</i> Tiksinmek.
i. + miz 80/11	i.-dijini 38/14
i. + mizi 67/6, 70/5	[=1]
	ikram: <i>is. Ar. ikrâm</i> Hürmet, saygı gösterme. Sunulan şey.

i. 93/13	i.-en+(iden) 56/11
i.+1 89/13	[=1]
i.+leri 95/4	ile: <i>ed. ve bağ.</i> Sözcüğün sonuna gelecek birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlatır.
[=3]	
ikram it-: <i>bir. ey.</i> Konuğu bir şeyle ağırlamak, konuğa bir şey sunmak.	
i.-miş 6/4	i. 3/13, 3/16, 4/5, 4/8, 5/16, 5/4, 5/8, 6/19, 6/7, 7/2, 7/5, 8/15, 8/17, 8/19, 9/10, 9/11, 9/14, 9/16, 10/18, 10/3, 10/5, 10/6, 10/9, 11/15, 11/4, 11/5, 11/7, 12/19, 12/2, 12/22, 13/1, 13/15, 13/16, 13/9, 14/6, 15/20, 15/21, 15/7, 16/1, 16/10, 17/11, 17/15, 17/19, 19/10, 19/4, 20/1, 20/7, 21/1, 22/1, 22/13, 22/14, 24/6, 27/11, 27/17, 28/12, 29/15, 29/3, 29/4, 30/3, 30/4, 31/14, 32/4, 32/5, 32/6, 32/9, 33/15, 33/19, 33/22, 34/2, 34/6, 35/12, 35/5, 36/13, 36/15, 39/14, 42/3, 51/13, 51/6, 52/2, 52/8, 53/17, 54/18, 56/10, 57/15, 57/22, 58/12, 58/9, 60/19, 62/7, 65/5, 66/8, 73/12, 73/14, 75/4, 76/17, 76/8, 80/17, 83/13, 85/19, 85/2, 85/8, 89/3, 89/9, 90/4, 91/12, 95/20, 95/9, 96/13, 99/3, 100/3, 101/1, 101/8, 108/14, 108/2, 112/13, 112/2, 112/22, 114/3, 115/16, 115/17, 115/2, 115/7, 116/22, 117/1, 117/11, 117/14, 117/20, 119/22, 119/7, 120/19, 121/10, 121/12, 121/7, 122/17, 123/2, 123/4, 123/6
[=1]	
ikrar it-: <i>bir. ey.</i> Açıkça söylemek, kabul etmek.	
i.-erim+(iderim) 31/13	
[=1]	
ikrarat: <i>is. ç. Ar. ikrârât</i> Kabuller, tasdikler.	
i.+ın 97/11	
[=1]	
iktiza: <i>is. Ar. iktizâ'</i> Gerekme, lazım gelme.	
i.+mız 45/4	
i.+nız 117/1	
i.+sıyımış 105/3	
[=3]	[=137]
iktiza it-: <i>bir.ey.</i> Gerekmek.	ileru: <i>Bkz. ilerü</i>

i. 60/6

[=1]

ilerule-: *ey.* Daha güçlü, daha etkili duruma gelmek.

i.-meje 55/1

[=1]

ilerü: *zf.* Öne doğru, ileri doğru; ön.

i.+den 35/13

[=1]

iliş-: *ey.* Karışmak, rahat vermemek, müdahale etmek.

i.-mejjup 38/21

[=1]

ilişik it-: *bir. ey.* Karışmak, rahatsız etmek, dokunmak.

i.-mezleridi 122/4

[=1]

ilk: *sf.* Zaman, sıra, yer ve önem bakımından ötekilerden önce gelen.

i. 18/15, 120/16

[=2]

ilka ejle-: *bir. ey.* Bırakmak, terk etmek.

i.-diler 95/21

i.-jin 95/19

[=2]

illa: *ed. Ar. illâ* Yalnız. Mutlaka. –den başka.

i. 21/6, 31/23, 32/23, 34/6, 39/5, 65/3, 78/22, 78/7, 114/9

[=9]

illet: *is. Ar. illet* Hastalık.

i.+e 78/10

[=1]

ilm-i zeraat: Tarım

i.+a 3/11

[=1]

iltifat: *is. Ar. iltifât* Birine güler yüz gösterme, hatırını sorma, tatlı davranma.

i.+ını 91/3

[=1]

iltifat it-: *bir. ey.* Yüzünü çevirip bakmak.

i.-ecekler+(idecekler) 65/22

[=1]

iman et-: *bir. ey.* Tanrıya, dine inanmak.

- i.-medikden 79/8 [=17]
- i.-up+(edup) 81/4
[=2]
- iman it-:** *Bkz.* iman et-
- i.-ub+(idub) 49/4
[=1]
- imdat:** *is. Ar. imdâd* Yardım.
- i.+ima+(imdadıma) 20/23
[=1]
- imdat ejle-:** *bir. ey.* Yardım etmek.
- i. 21/4
[=1]
- imdat it-:** *bir. ey.* Yardım etmek.
- i.-melijiz 11/17
[=1]
- imdatcı ol-:** *bir. ey.* Yardımcı olmak
- i.+n o.-sun 34/13
[=1]
- imdi:** *zf.* Buna göre, şu hâlde, artık.
- i. 5/16, 6/8, 9/10, 12/5, 20/1, 21/5,
24/10, 24/16, 35/16, 36/2, 41/1, 43/6,
64/22, 69/13, 86/16, 90/11, 114/18
- imren-:** *ey.* Benzemeyi istemek, gıpta etmek.
- i.-mejesin 85/16
- i.-melijiz 82/15
[=2]
- imtihan ol-:** *bir. ey.* Denenmek, sınanmak.
- i.-duklarını 4/15
[=1]
- inandır-:** *ey.* İnanmasını sağlamak.
- i.-dılar 70/8
[=1]
- inayet-i İllahien:** Allah'ın lütfu, ihsanı.
- i. 22/12
[=1]
- incit-:** *ey.* İncinmesine yol açmak.
- i.-memeli 122/8
[=1]
- inçe:** *sf.* Ayrıntılı.
- i. 39/12
[=1]

inçibar: *is. Ar. Encebâr* Orta ve Doğu Avrupa'da yaygın olan bu bitki yaprakdöken ormanlar, çayırlar, meralar ve ovalarda yetişir. Beyaz çiçekleri nisan-mayıs aylarında açar.

i. 53/1

[=1]

ind: *is. Ar. 'ind* Yan, taraf; kat

i.+imde 23/22, 103/12

i.+inde 8/7, 15/1, 23/17, 49/12, 82/13, 88/13, 99/7, 109/13

i.+inte 81/8

[=11]

ind-i Hak: Allah yanında.

i.+den 22/18

[=1]

inle-: *ey.* Acı, üzüntü belirten kesik sesler çıkarmak. Gür, uğultulu, yankılı ses çıkarmak.

i.-jerek 58/7

i.-ridi 42/6

[=2]

ins: *is. Ar. ins* İnsan.

i.+misin 100/16

[=1]

insan: *is. Ar. insân* Adam, kişi, şahıs.

i. 23/17, 23/2, 40/3, 47/10, 58/19, 100/10, 100/8, 112/21, 113/1

i.+dan 15/12

i.+e 58/3

i.+ı 73/17

i.+ın 65/2

i.+lar 50/19, 70/20, 76/19, 79/16, 82/5

i.+lara 47/11, 48/14, 77/18

i.+lardan 42/13

i.+ları 79/6

i.+ların 20/17, 68/22, 71/21, 80/6, 85/15

[=28]

insanlıkdan çık-: *bir. ey.* Çok zayıflamış olmak.

i.-ıb 100/13

[=1]

insar et-: *bir. ey.* Yardım etmek.

i.-sinler 38/14

[=1]

inşallah: *ün.* Tanrı dilerse, Tanrı nasip ettiyse anlamlarında dilek anlatır.

i. 13/2

[=1]

inşan: *Bkz.* insan

i.+e 48/3

[=1]

int: *Bkz.* ind

i.+imizde 83/3

i.+inde 25/20, 47/18, 49/2,
104/11

i.+inte 40/2

[=6]

intikal it-: *bir. ey.* Yer değiştirmek.

i.-miş 123/21

[=1]

intikam: *is. Ar. intikâm* Öç.

i. 104/14

[=1]

intikam al-: *bir. ey.* Öç almak.

i.-dın 96/10

i.-mak 41/15

[=2]

ip: *is.* İplik

i. 56/18, 61/16

[=2]

iplik: *is.* Pamuk, keten, yün, ipek, naylon vb. dokuma maddelerinin uzun, ince liflerinden her biri.

i. 4/13, 56/20

[=2]

İpnullah: *Bkz.* İbnullah

i. 77/1

[=1]

ipraz ejle-: *bir. ey.* Göstermek, ortaya koymak.

i.-di 116/12

[=1]

iptida: *zf. Ar. ibtidâ'* Başlangıçta, ilkin, önceleri. İlk, önce

i. 44/2, 55/21, 76/19, 93/14,
119/15

i.+k1 68/16, 90/17

i.+lerinde 99/12

[=8]

irsal ejle-: *bir. ey.* Göndermek, yollamak.

i.-di 77/13, 89/10

i.-dim+ise 31/5

i.-din 106/13

i.-jjup 119/21

[=5]

irsal it-: *bir. ey.* Göndermek, yollamak.

i.-diji 94/11

i.-dijine 44/22

i.-meseyidi 110/8

[=3]

irsal olun-: *bir. ey.* Gönderilmek, yollanmak.

i.-mus 5/19

[=1]

isabet it-: *bir. ey.* Değmek, erişmek.

i.-en+(iden) 48/11

[=1]

isaret göster-: *bir. ey.* Haber vermek

i.-diyise 111/1

[=1]

isbu: *Bkz.* işbu

i. 6/14

[=1]

isim: *is. Ar. ism* Ad.

i. 10/7

i.+i+(ismi) 29/4, 52/2, 72/1

i.+inde+(isminde) 4/3

i.+ini+(ismini) 7/8, 7/9, 26/20

i.+lerini 52/22

[=9]

ism-i aziz: Saygın ,muhterem ad.

i.+inin 103/18

[=1]

ism-i İlahi: Allah'ın adı

i.+je 31/11

[=1]

ism-i leziz: Hoş, güzel ad.

i.+i 51/17

[=1]

ism-i şerif: Kutsal ad.

i.+ine 26/5

[=1]	i.+lerine 7/3
ismini lekelerdir-: <i>bir. ey.</i> Gözden ve itibardan düşürmek	[=1]
i.-ecek 7/8	isteyik: <i>is.</i> Yerine getirilmesi başkasından istenilen şey, talep.
[=1]	i.+in 63/17
ispu: <i>Bkz.</i> işbu	[=1]
i. 71/18, 89/10	istikbal: <i>is. Ar. istikbâl</i> Karşılama.
[=2]	i.+ine 90/21, 115/13
iste-: <i>ey.</i> İstek duymak, arzulamak. Bir şeyin kendisine verilmesini veya yapılmasını söylemek, dilemek.	i.+lerine 9/12
i.-dijin 40/8, 53/4	[=3]
i.-dijinden 44/7	istikpal: <i>Bkz.</i> istikbal
i.-mem 65/4, 66/2, 92/5, 96/6	i.+ine 60/4
i.-r 82/17	[=1]
i.-rim 66/4	istimal: <i>is. Ar. isti'mâl</i> Kullanma, faydalanma.
i.-rimiş 16/12	i.+i 14/18
i.-rler 70/16	[=1]
i.-rleridi 121/19	istirahat: <i>is. Ar.istirâhat</i> Dinlenme, rahat etme.
i.-sem 71/14	i. 32/9, 122/16
[=13]	i.+ıla 81/9
istek: <i>is.</i> Yerine getirilmesi başkasından istenilen şey, talep.	i.+ile 108/19

- i.+le 83/13
[=5]
- istirahat it-:** *bir. ey.* Dinlenmek.
- i.-diğın 103/9
i.-en+(iden) 102/8
i.-meje 119/14
[=3]
- iş:** *is.* Uğraş. Geçim sağlamak için herhangi bir alanda yapılan çalışma, meslek.
- i. 15/2, 48/3, 115/12
i.+i 11/4, 14/6
i.+im 67/7
i.+in 41/19
i.+ine 19/16
i.+leri 48/2
i.+ten 48/2
[=10]
- iş işle-:** *bir. ey.* İnce ve süslü şeyler yapmak, nakışlamak.
- i.-mekle 61/19
[=1]
- iş u işret:** Yeyip içip eğlenme.
i. 15/21
[=1]
- iş u işret it-:** *bir. ey.* Yeyip içip eğlenmek
i.-erlerimiş+(iderlerimiş) 91/14
[=1]
- işaret çek-:** *bir. ey.* Haber vermek.
i.-dikleri 92/9
[=1]
- işaret it-:** *bir. ey.* Göstermek, belirtmek.
i.-eridi+(ideridi) 36/2
[=1]
- işaret itdir-:** *bir. ey.* Göstertmek.
i.-di 92/8
[=1]
- işbu:** *sf.* Bu, özellikle bu.
i. 10/17, 19/8, 20/19, 21/1, 22/13, 31/4, 33/11, 33/19, 48/12, 51/17, 83/13, 83/22, 84/3, 115/22, 120/4
[=15]
- işit-:** *ey.* Duymak.
i.-di 29/2

i.-di+ise 11/20	i.+den 48/1
i.-diji 16/20, 87/12	[=1]
i.-dim 30/4	işte: <i>ed.</i> Bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz, aha, ahacık.
i.-erek+(işiderek) 7/9	
i.-ib+(işidib) 32/1	i. 18/8, 19/7, 23/20, 24/1, 26/4,
i.-iorum+(işidiorum) 64/6	27/1, 27/4, 40/1, 41/7, 50/5, 53/1, 53/3,
[=8]	55/17, 55/21, 58/17, 60/16, 63/14, 65/10,
işitil-: <i>ey.</i> Duyulmak.	67/4, 70/17, 71/1, 71/5, 80/1, 80/6, 83/2,
	104/6, 123/20
i.-ip+(işidilip) 11/8	[=27]
[=1]	işte-: <i>Bkz.</i> iste-
işle-: <i>ey.</i> Yapmak. İnce ve süslü şeyler yapmak, nakışlamak	i.-di+ise 106/4
	[=1]
i. 22/16	it-: <i>Bkz.</i> et-
i.-diji 14/8	i.-di 37/3, 39/14, 40/1
iş i. 61/19	i.-diji 39/4, 76/15, 78/21, 87/4,
[=3]	89/1, 93/16, 97/1, 104/19, 116/16, 122/7
işsiz: <i>sf.</i> Ücret karşılığında çalışma istek ve yeteneğine sahip olmasına rağmen iş bulamayan.	i.-dijim 105/20, 116/20
	i.-dijini 88/7
i. 15/1	i.-dikleri 9/7
[=1]	i.-diler 40/13
işsizlik: <i>is.</i> Meşguliyetsizlik, uğraşsızlık.	i.-din 41/15
	i.-ebilirsın+(idebilirsın) 23/21

i.-ecejini+(idecejini) 92/14	ar i. 88/2
i.-en+(iden) 16/22	aşikjar i. 77/7
i.-esin+(idesin) 89/13	avaz i. 20/17
i.-iorsun+(idiorsun) 76/9	avdet i. 13/17, 93/22
i.-iorum+(idiorum) 21/16, 64/4	avf i. 72/12
i.-me 38/15	azad i. 23/13
i.-mekden 68/13	azat i. 59/11, 59/15
i.-memek 64/18	bahs i. 116/9
i.-up+(idup) 84/6	baş i. 116/19
af i. 96/5, 102/16, 104/12	başına tecemmi i. 14/11
ah i. 63/11	bejjan i. 72/14, 76/20, 91/22
ah u fiyan i. 65/17, 86/11, 97/2	ber-heva i. 106/20
ah u fiyan i. 73/9, 74/7, 94/19	beru i. 8/15
ah u zar i. 27/12	bitun i. 25/14
aljaka i. 97/6	bölend-i avaz i. 27/21
aljude i. 22/13	canıma teesir i. 38/20
Allaha sıbarız i. 13/8	celb i. 88/6, 121/15
amade i. 8/6	cesaret i. 33/14, 37/16, 93/17, 114/5
amanet i. 72/18	cevab i. 57/15, 92/6, 107/14
and i. 31/11	cevap i. 64/20, 67/3, 85/8, 113/15, 113/8
ayuş i. 6/20, 12/17	

- cevlan i. 60/17, 101/17, 102/7
- cijerimi sat pare i. 74/1
- deava i. 94/20
- def-i yam i. 11/7, 47/19, 47/22,
51/6, 61/20, 99/4
- defn i. 102/5, 122/22
- devam i. 3/11, 30/9
- dikkat i. 4/6, 7/8, 48/7, 82/3, 89/1,
93/10
- dirij i. 27/18
- doa i. 10/16, 94/10, 103/20
- döa i. 117/1
- eda i. 10/8, 32/11
- ekil i. 67/22
- eksik i. 10/15
- el i. 114/14, 114/15
- emr i. 18/16, 30/8, 64/20, 93/10,
95/22, 98/9
- ezber i. 5/6, 51/17
- fark i. 89/3, 97/1, 101/6, 101/7,
104/16, 117/15
- fasl i. 79/9
- feda i. 40/3
- fehmi i. 19/18, 31/17, 48/2, 113/10,
123/4
- fenalık i. 39/3, 69/6, 105/16,
105/19
- ferah i. 58/16
- feramuş i. 110/7
- ferjjad i. 123/1
- ferjjat i. 102/17
- ferman i. 31/17, 88/19
- feth i. 90/12
- fikr i. 57/3
- firar i. 5/1, 60/8, 85/18
- güşad i. 21/1
- galbi rahat i. 22/18
- yalebe i. 13/2, 22/17
- yalepe i. 68/11
- gatli i. 88/14, 90/9
- gatt i. 20/9
- yayıp i. 73/20
- girifdar i. 95/18
- hafv i. 97/17

haml i. 95/10	islah i. 15/14, 88/22
harab-ı jebab i. 82/9	iane i. 5/10, 14/16
harab-ı jepab i. 79/22	ibadet i. 34/14, 108/8, 115/2
hareket i. 4/3, 5/17, 59/19, 72/15, 115/21	icab i. 76/13, 87/3
hata i. 63/16	icap i. 66/16
hatt-i tecaviz i. 84/20	icra i. 23/12, 26/2, 36/21, 75/15, 78/3, 79/4, 84/2, 120/2, 120/4, 122/20
havf i. 18/2, 33/13, 43/6, 45/7, 105/12, 112/18, 114/13	idare i. 42/20, 43/14
helas i. 7/15, 23/13, 26/7, 84/16, 105/3	idrak i. 3/9, 17/8, 22/11, 22/2, 31/19, 32/7, 74/19, 77/3, 95/8, 107/18
hıfz i. 71/18, 83/7	ifade i. 107/6
hısement i. 45/17	iftira i. 70/7, 72/21, 79/9
hızmet i. 119/18	ihale i. 33/12
hicap i. 83/9	ihja i. 89/16
himmet i. 81/22, 82/16	ihsan i. 10/16, 55/10, 89/14, 116/15
hipa i. 113/13	ikrah i. 38/14
hudur i. 55/7	ikram i. 6/4
husumet i. 59/1	ikrar i. 31/13
husumet+ve+edavet i. 47/12	iktiza i. 56/11
huzmet i. 16/7	ilişik i. 122/4
ısbat i. 30/12, 92/19	iltifat i. 65/22

iman i. 49/4	kabul i. 3/9, 14/19, 22/14, 58/15, 63/13
imdat i. 11/17	kanaat i. 121/5
intikal i. 123/21	kast i. 17/7
irsal i. 44/22, 94/11, 110/8	katl i. 28/13, 29/17, 30/3, 32/22, 33/2, 33/5, 94/20, 98/4, 103/1, 116/13, 118/19
isabet i. 48/11	katt i. 25/12
istirahat i. 102/8, 103/9, 119/14	kesb i. 34/7, 120/18
iş u işret i. 91/14	kesp i. 61/12, 120/17
işaret i. 36/2	kijas i. 5/2, 31/22, 39/18, 67/18, 67/8
itaat i. 7/12, 7/4, 36/7, 100/19	kulauz i. 85/11, 110/1, 110/12
iyitimad i. 18/13	kusur i. 32/12
iytam i. 54/8, 71/3	matlub i. 32/5
iytibar i. 88/3	matlup i. 84/11, 113/16
iytikat i. 49/14	mekjan i. 58/12, 65/19, 108/14
iytimad i. 29/19, 89/7	meks i. 95/14
izrar i. 88/13	memnun i. 57/15
jjardım i. 19/19	merak i. 32/17, 57/8, 59/4, 78/15, 90/8
jjörüjş i. 13/13	merhamet i. 24/4, 25/10, 33/6, 37/4, 40/10, 40/20, 40/21, 77/12, 96/15, 122/11
kjar i. 62/18, 97/19	
kjor i. 16/14	
kjotülük i. 96/9	
kjötülük i. 25/8, 80/3, 96/11	

mesrur i. 73/17	nakl i. 14/14, 51/19, 72/19, 77/3, 91/4, 111/16, 123/19
meşk i. 47/18	
methije i. 88/8	nakş i. 123/10
metije i. 88/11	nasahat i. 121/3
meyil i. 23/11, 28/12, 28/15	nayil i. 12/20
mijl i. 37/20, 97/9	nazar i. 9/18, 21/8, 27/11, 27/3, 28/5, 37/22, 38/5, 49/6, 50/16, 50/7, 71/12, 75/14, 77/1, 83/9, 105/11, 114/12, 117/16
mijl+i+muhabbet i. 73/15, 109/4	
mijl-i muhabpet i. 52/6	neşr i. 74/14
muamele i. 16/3, 23/16	nihan i. 13/13, 16/12
mubasiret i. 7/13	nijjaz i. 14/5, 31/25, 32/13, 35/5, 51/1, 64/16, 75/11, 82/7, 86/16, 108/3
muhabbet i. 69/6, 74/2, 81/5	
muhakkeme i. 95/15	nijet i. 39/21
muharebe i. 90/12	nutk i. 50/18, 121/11
müddet-i gjüzar i. 121/8	orf i. 95/16
müddet-i kjüzar i. 81/1, 85/19	parça parça i. 95/13
müddet u kjüzar i. 10/18, 32/9	perva i. 45/8
müddet ve gjüzar i. 7/6	peyyamberlik i. 22/2
mükjaleme i. 16/9, 91/17	pus i. 112/4
mütealija i. 48/4	rahat i. 20/2, 23/6, 90/2
müzde i. 107/12	rencide i. 25/8
müzejen i. 9/15	rica i. 30/15, 32/15, 32/24, 37/11, 72/14, 73/3, 96/4, 122/13

- sarf i. 16/1, 36/20, 122/21
- sebt i. 68/12
- sefer i. 11/13, 11/17, 87/2
- seyir i. 38/7, 103/5
- seyir+ve+tamaşa i. 4/22
- siper i. 45/22
- sitem i. 22/15
- sual i. 10/7, 18/7, 29/9, 58/20, 64/7, 71/22, 72/2, 76/10, 91/1, 111/14, 112/20, 113/2, 114/8
- sualler i. 4/14
- suljuk i. 87/19
- şart i. 40/13, 90/10
- şübhe i. 30/9
- taabir i. 26/17
- taajin i. 15/9
- taalim i. 77/18
- taam i. 109/1, 110/10
- tahsil i. 90/15
- tahvil i. 23/1
- tajin i. 89/9
- takdim i. 26/5
- takrir i. 30/7
- taleb i. 116/6
- talim i. 52/3
- tarif i. 52/2
- tasatduf i. 87/5
- tazir i. 102/9
- teabir i. 100/14
- teacub i. 53/20, 78/21
- teacup i. 64/21, 94/12, 111/8
- teajin i. 96/17
- tecesus i. 48/10
- tedarik i. 11/22, 118/10
- teecub i. 18/14
- teedib i. 105/1
- teesir i. 19/15
- teesir i. 12/22, 52/12, 62/17, 63/10, 80/13, 96/7, 97/1, 103/4, 116/1
- teesuf i. 22/3
- tefekkjür i. 47/17
- tefekkjür i. 75/2, 101/19
- tehamul i. 79/20
- tekdir i. 96/21, 104/21

- tekellim i. 50/12, 60/20
- teklif i. 5/7
- tekmil i. 74/18
- telbis i. 60/2, 68/2, 115/5
- telef i. 11/14, 37/3, 38/16, 39/22, 39/7, 41/13, 41/8, 88/15, 98/6, 102/4, 112/9
- telef-i nefis i. 37/21
- temam i. 32/10, 33/20
- tenbih i. 57/17
- teneffuz i. 36/1, 62/12
- teneffüz i. 74/13
- terbije i. 40/5, 121/10
- terbije+ve+talim i. 4/5
- terbiye i. 65/5
- terk i. 3/11, 20/9, 21/2, 28/5, 31/20, 31/21, 47/16, 59/11, 62/4, 77/19, 110/15, 116/2
- tertib i. 30/2, 46/1, 79/11, 91/12, 111/22
- tertip i. 45/20, 51/12, 94/4, 119/2
- tesella i. 57/10, 106/17
- teskin i. 8/15
- teslim i. 7/17, 33/20, 71/16, 107/21
- teşekgjür i. 46/7
- teşekkjur i. 50/10, 119/3
- teşekkjür i. 22/14, 68/9, 107/22, 116/10, 116/17
- teşlim i. 83/11
- umid i. 83/14, 84/17, 96/21, 110/4, 118/20
- ün i. 18/2
- üns-i ülfet i. 61/19
- vad i. 6/6, 71/17
- vadler i. 23/15
- vakf i. 35/8
- vaptis i. 25/18, 26/1, 26/19, 26/21
- vasf i. 29/7, 54/11, 61/5, 63/14, 68/18, 69/12, 69/13, 71/4, 76/12, 76/21, 78/21, 87/18, 105/13
- vasijet i. 72/8, 84/18
- vaz i. 15/7, 83/8
- vefat i. 7/11, 27/7, 32/11, 32/25, 63/10, 63/15, 64/16, 64/18, 64/5, 64/5, 64/7, 64/8, 66/15, 66/4, 67/13, 75/8, 80/7, 82/21, 83/10, 91/18, 110/9

zann i. 5/19	zuhur i. 72/11
zapt i. 91/19, 93/2, 102/18	[=7]
zavk ı safa i. 67/20, 92/10	itmeklik: <i>is.</i> Yapmak, etmek.
zijjafet i. 99/14	i. 121/16
zuhur i. 77/9, 95/5, 115/16	[=1]
[=628]	iyitimad it-: <i>bir. ey.</i> İnanmak, güvenmek.
itaat it-: <i>bir. ey.</i> Söz dinlemek, boyun eğmek.	i.-mediler+ise 18/13
i.-erek+(iderek) 7/4, 100/19	[=1]
i.-ub+(idub) 7/12	iyilan: <i>is. Ar. i'lân</i> Açığa vurma, yayma, belli etme.
i.-up+(idup) 36/7	i. 115/11
[=4]	[=1]
itaatlu: <i>sf.</i> Söz dinler, buyruğa uyan.	iyilan-ı harb: Savaş duyurusu.
i. 4/9	i.+ile 11/23
[=1]	[=1]
itdir-: <i>Bkz. etdir-</i>	iytam it-: <i>Bkz. iyitimad it-</i>
defn i. 72/20	i.-emejjorum+(idemejjorum)
icra i. 98/10	54/8
işaret i. 92/8	i.-ub+(idub) 71/3
katl i. 31/14	[=2]
tertib i. 123/16	iytibar: <i>is. Ar. i'tibâr</i> Saygınlık, haysiyet.
jer i. 77/6	

- i.+ına 7/8
[=1]
- iytibar it-:** *bir. ey.* Saymak, değer vermek.
i.-dijiniz 88/3
[=1]
- iytikad:** *Bkz. iytikat*
i. 16/6
[=1]
- iytikat:** *is. Ar. i 'tiḳâd* İnanç.
i. 121/15
i.+le 49/19
[=2]
- iytikat it-:** *bir. ey.* İnanmak.
i.-erek+(iderek) 49/14
[=1]
- iytikatlı:** *sf.* İnançlı.
i. 4/9, 55/15
[=2]
- iytikatsız:** *sf.* İnançsız.
i.+lar 48/20
[=1]
- iytimad it-:** *bir. ey.* İnanmak, güvenmek.
i.-mekle 29/19
i.-mişidi 89/7
[=2]
- iytiraf:** *is. Ar. i'tirâf* Suçunu kabul etme.
i. 97/11
[=1]
- iz:** *is.* Bir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti, nişan, alamet.
i. 47/7
[=1]
- izin:** *is. Ar. izn* Müsaade, ruhsat.
i. 66/7
[=1]
- izin ver-:** *bir. ey.* Birini bir şey yapmada özgür bırakmak.
i.-dikde 53/5
[=1]
- izrar it-:** *bir. ey.* Gizlemek, ısrar etmek.
i.-er+(ider) 88/13
[=1]

izz u afiet: Bkz.

i. 7/5

[=1]

izz u afijet: Güçlü ve sağlıklı.

i. +de 31/2

[=1]

izzet: *is. Ar. 'izzet* Hürmet.

i. 6/3, 89/13, 93/12

i. +ile 98/2

[=4]

-K-

kabahat: *is. Ar. kabâhat* Uygunuz hareket, çirkin, yakışıksız davranış, suç, kusur.

k. 31/22, 89/2

k. +ı 95/9

k. +ım 59/2

k. +ın 23/4, 32/3

[=6]

kabak: *is.* Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, sarı çiçekli, birçok türü olan bir bitki.

k. 57/18, 84/13, 105/7, 108/21

k. +larıla 75/18

k. +larının 44/14

[=6]

kabal-: *ey.* Etrafı çevrilmek, kuşatılmak, kale muhasara edilmek.

k.-dığını 77/10

[=1]

kabil: *sf. Ar. kabîl* Tür, cins.

k. +de 71/5

[=1]

kabir: *is. Ar. kabr* Mezar, sin.

k. 102/8

k. +de 31/6

k. +in 31/12, 102/6

[=4]

kabuk: *is.* Bir şeyin dışındaki sert örtü, kışır.

k. +ları 45/18

[=1]

kabul ejle-: *bir. ey.* Rız olmak, uygun bulmak.

k. 7/18

- k.-jub 99/12
[=2]
- kabul it-:** *bir. ey.* Onaylamak, uygun bulmak, razı olmak.
- k.-diler 3/9
k.-ecejidim+(idecejidim) 58/15
k.-ecejimi+(idecejimi) 63/13
k.-erek+(iderek) 14/19
k.-ub+(idub) 22/14
[=5]
- kabut:** *is. Asker paltosu*
- k.+u+(kabudu) 112/1
[=1]
- kaç-:** *ey.* Hızla koşup bir yere saklanmak. Kaçınmak.
- k.-ajim 103/9
k.-arlar 48/3
[=2]
- kaçan:** *zf.* Ne zaman, nasıl, ne suretle, ne vakit.
- k. 14/6, 19/5, 33/21, 49/15, 66/11, 83/7, 90/17, 96/8, 110/18, 113/9, 119/14
[=11]
- kaçen:** *Bkz.* kaçan
- k. 21/18
[=1]
- kadar:** *ed. Ar. kadar* Ölçüsünde, derecesinde. Dek. Denli. Süre belirten bir söz.
- k. 26/12, 38/18, 53/4, 56/13, 58/13, 58/15, 61/10, 63/14, 67/21, 68/10, 79/7, 81/16, 91/15, 97/16, 112/17, 112/22
[=16]
- kadeh:** *is. Ar. kadeh* Ayaklı bardak.
- k. 114/7
k.+ine 114/4
[=2]
- kader:** *is. Ar. kader* Alinyazısı, yazgı.
- k.+imin 105/3
[=1]
- kadir:** *sf. Ar. kâdir* Güçlü, gücü yeter.
- k. 76/18
k.+im 79/5
k.+misin 104/12
k.+sin 106/17
[=4]

kadir ol-: *bir. ey.* Gücü yetmek.

k.-dun 108/15

k.-duyun 83/17

[=2]

kafa: *is. Ar. kafâ* Baş.

k.+sına 58/5

[=1]

kafes: *is. Ar. kafes* Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme.

k.+e 100/13

[=1]

kjafe-yi dunjja: Bütün dünya.

k. 51/2

[=1]

kjaffe-yi cihan: Bütün âlem.

k. 38/9

[=1]

kjafi: *sf. Ar. kâfî* Yeterli

k.+dir 102/11

[=1]

kjayıd: *is. Far. kâğaz* Yazı yazmaya, baskı yapmaya, bir şey sarmaya yarayan kuru, ince yaprak.

k. 30/16

[=1]

kahraman: *sf. Far. kahramân* Alp, yiğit.

k. 111/9

[=1]

kahramanlık: *is.* Yiğitlik.

k.+ını+(kahramanlığını) 112/13

[=1]

kal-: *ey.* Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek. Hayatını sürdürmek, yaşamak. Olmak, herhangi bir durumda bulunmak.

k.-acak 123/22

k.-acayım 62/3

k.-an 33/6

k.-dı 40/18

k.-dı+mı 10/14

k.-dılar 61/2, 107/3

k.-dıyı 47/21

k.-ib 69/7, 78/8

k.-madı 63/20, 74/10, 87/16, 103/11, 123/1	yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı.
k.-madıyı 65/9	k. 13/10, 93/10
k.-majjacak 67/10	[=2]
k.-majjub 101/16, 106/5	kalb: <i>Bkz.</i> kalp
k.-mamayıle 90/13, 104/4	k. 22/13
k.-mamışidi 100/15	[=1]
k.-ması 76/12	kalb-i mahzun: Hüzünlü gönül.
k.-masını 66/2	k. +im 104/13
k.-miş 68/22	[=1]
k.-ub 14/3	kaldır-: <i>ey.</i> Yukarı doğru hareket ettirmek. Alıp başka yere götürmek. Yok etmek, ortadan silmek.
k.-up 69/3	
hamile k. 24/8	k.-amajjup 104/3
hasret k. 7/20	k.-arak 4/20, 118/16
hayretde k. 111/16	k.-dı 36/10, 38/10, 106/8, 116/8
mahrim k. 21/13, 118/17	k.-dılar 40/11
tehammuli k.-ma 16/13	k.-ıb 106/15, 107/16
tehayurde k. 100/9	k.-ıp 72/19, 104/10
[=34]	k.-majjarak 117/12
kalja: <i>is. Ar. kal'a</i> Düşmanın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için	k.-maz 55/14
	k.-ub 104/20

[=15]

kalem batır-: *dey.* Yazmak, yazıya dökmek.

k.-ma 32/2

[=1]

kaleme alın-: *ey.* Yazılmış, yazıya dökülmüş.

k.-miş+idujinden 89/5

[=1]

kalm: *sf.* Cimlerde uzunluk ve genişlik dışında üçüncü boyutu çok olan, ince karşıtı.

k. 45/22

[=1]

kalk-: *ey.* Gitmek üzere yerinden ayrılmak. Oturma durumundan dik duruma gelmek. Girişmek, başlamak, davranmak, yeltenmek.

k. 35/6, 104/17

k.-de-r 78/17

k.-dı+ise 78/18

k.-ıp 85/1

k.-ub 28/14, 35/7, 92/12, 115/1

k.-up 11/21, 91/5

[=11]

kalkış-: *ey.* Girişmek, yeltenmek.

k.-dı 37/21

[=1]

kalp: *is. Ar. kalb* İnsanın manevi varlığının ifadesi, inancı ve hislerinin kaynağı, gönül.

k. 10/3

k.+e+(kalbe) 106/10

k.+i+(kalbi) 19/7, 50/17, 51/3, 97/6, 103/6

k.+imde+(kalbimde) 48/17, 96/10

k.+imi+(kalbimi) 48/14, 49/20, 82/2

k.+imin+(kalbimin) 102/19

k.+imiz+(kalbimiz) 40/5

k.+inde+(kalbinde) 47/17, 88/12

k.+inden+(kalbinden) 75/11, 86/1

k.+ine+(kalbine) 38/12, 77/6, 80/13, 96/22, 102/22

k.+ini+(kalbini) 25/13, 106/17

k. + inizden+(kalbinizden) 37/14

k. + inizi 88/6

k. + leri 50/20

[=28]

kalbi temiz ol-: *dey.* İyi niyetli, saf, temiz olmak.

k. + leri t. o. -masın 50/20

[=1]

kalummauhionlu: *sf.* Bir çeşit din adamı şapkası olan kalimavkionu takan.

k. 115/15

[=1]

kambana: *is. İt. campana* Çan.

k. + lar 117/5

[=1]

kametlendir-: *ey.* Yönlendirmek.

k. -ib 121/10

[=1]

kan: *is.* Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı.

k. 38/4, 96/5, 102/3, 120/15

k. + ım 28/16

k. + lara 18/6

k. + ler 79/13

[=7]

kan-: *ey.* Doğruluğuna inanmak.

k. -arım 39/21

k. -ıp 67/16

[=2]

kanaat: *is. Ar. kanâ'at* Elindekinden hoşnut olma durumu, kanıklık, yetinme.

k. 121/16

[=1]

kanaat it-: *bir. ey.* Yetinmek.

k. -melerini 121/5

[=1]

kanaria: *Bkz. kanarjja*

k. 61/7

[=1]

kanarjja: *is. İsp. canari* İspinozgillerden, yeşilimsi veya sarı tüylü, koni biçiminde küçük gagalı, ötücü kuş.

k. 53/19

[=1]

[=1]

kandır-: *ey.* İnandırmak, ikna etmek.

k.-dıkda 40/8

[=1]

kan dök-: *ey.* Öldürmek, cana kıymak.

k.-mek 39/1

[=1]

kan dökül-: *ey.* Öldürülmek.

k.-mesin 33/2

[=1]

kanyı: *sf.* İki veya daha çok şeyden bir tanesini belirtecek bir cevap istemek için kullanılan soru sıfatı.

k. 108/13

[=1]

kante: *zf.* Hangi yerde, nerede.

k. 5/6

[=1]

kap-: *ey.* Birdenbire yakalayarak, çekerek almak.

k.-up 36/15

kapalı: *sf.* Dış çevreyle ilişkisi kesilmiş olan.

k. 61/1

[=1]

kaparı-: *ey.* Çalışamaz, iş göremez hale gelmek.

k.-dı 13/17, 104/2

k.-dıkda 86/7

k.-dılar+ise 116/7

k.-ıp 75/21

k.-ırsa 66/12

k.-up 112/4

[=7]

kapat-: *ey.* Bir açıklığı örtmek, kapamak.

k.-dı 34/14

[=1]

kapir: *Bkz.* kabir

k.+edejin 33/17

[=1]

kapiristan: *is. Ar. ve Far. kabir-istân*
Mezarlık

k. + dan 106/13

[=1]

[=1]

kapu: *ıs.* Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığındaki kanat. Giriş.

k. 94/21

k. + jja 35/17

k. + jji 35/18

k. + ları 93/9

k. + larına 93/10

k. + larını 21/1

k. + lerini 9/13

k. + nun 45/21

k. + su 28/6, 34/18, 42/21

k. + suna 55/6, 56/16, 61/6, 62/13,

92/7

k. + sunadejin 13/10

k. + sunda 62/18

k. + sundan 108/6, 117/4

[=20]

kapu jïoldaşı: *ıs.* Aynı yerde ve görevde çalışanlardan her biri.

k. j. + larına 16/2

kapuk: *Bkz.* kabuk

k. + ları 62/16

[=1]

kapul: *ıs. Ar. kabûl* Sunulan bir şeyi, armağanı alma.

k. + ine 118/11

[=1]

kar: *ıs.* Havadan ak, ince taneli buz kırılcaları biçiminde ya da lapa lapa yağan yağış.

k. 47/6, 74/15, 100/6

k. + dan 62/13

k. + ıla 62/9, 63/1

k. + ın 62/11

k. + ile 52/14

[=8]

karanlık: *ıs.* Işığı olmayan, ışıktan yoksun.

k. 19/12, 63/10

k. + da 47/5

k. + ı+ (karanlıyı) 47/5

k. + ıdı+ (karanlıydı) 42/5

[=5]

karayolla-: *ey.* İzlemek, gözetlemek.

k.-makda 17/18

[=1]

karar: *is. Ar. qarâr* Değişmez, daimî

k.+dır 55/16

[=1]

karar ol-: *bir. ey.* Değişmez, daimî olmak

k.-amaz 55/17

[=1]

karar ver-: *bir. ey.* Bir sonuca bağlamak, kararlaştırmak.

k.-diji 59/17

k.-dilerise 72/22

[=2]

kardaş: *is.* Aynı ana babadan doğmuş veya ana babadan biri ayrı olan çocukların birbirine göre ad. *ünl.* Adı bilinmeyen kimselere söylenen bir seslenme sözü.

k. 69/6

k.+lar 37/22

[=2]

karderina: *is. Yun. karderina* Saka kuşu.

k. 53/19

[=1]

kare (I): *is. Ar. qarra* Toprak.

k.+ji 61/4

[=1]

kare (II): *is.* En koyu renk, siyah.

k.+den 92/17

[=1]

karya: *is.* Kargagillerden, kanatları geniş, tüyleri kara renkte, tarla ve bahçelere çok zarar veren kuş.

k. 47/3

k.+dan 54/2

[=2]

kjargir: *is. Far. kâr-gîr* Taş ve tuğladan yapılmış yapı.

k. 19/9

[=1]

kjar it-: *bir. ey.* Etki etmek, işe yaramak.

k.-medi 97/19

k.-meze+vardı 62/18	[=1]
[=2]	karje: <i>is. Ar. kırye</i> Köy.
karı: <i>is.</i> Kadın.	k.+nin 90/18
k. 70/6	k.+sine 90/17
[=1]	[=2]
karnı: <i>is.</i> Mide.	kasaba: <i>is. Ar. kaşaba</i> Şehirden küçük, köyden büyük, henüz kırsal özelliklerini yitirmemiş olan yerleşim merkezi, belde.
k.+ını+(karnını) 42/15	k. 9/3
[=1]	k.+jja 119/6
karınca: <i>is.</i> Zar kanatlılardan, toplu olarak yaşayan, yuvaları toprağın altında olan ve birçok türü bulunan böceklerin genel adı.	k.+lerin 9/5
k.+jjadek 52/1	k.+sına 12/1
[=1]	[=4]
karındaş: <i>ün.</i> Adı bilinmeyen kimselere söylenen bir seslenme sözü. <i>mec.</i> Aralarında değer verilen ortak bir bağ bulunanlardan her biri.	kasapa: <i>Bkz.</i> kasaba
k.+lar 36/22	k.+lerin 118/2
k.+larımıla 51/1	[=1]
[=2]	kjase: <i>is. Far. kâse</i> Yeme ve içmede kullanılan derince çanak.
karşu: <i>is.</i> Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi.	k. 44/16
k.+sine 28/7	k.+leri 44/20
	k.+sini 26/3
	[=3]

kast ejle-: *bir. ey.* Kıymak, zarar vermeyi istemek.

k.-dim 97/10

[=1]

kast it-: *bir. ey.* Kıymak, zarar vermeyi istemek.

k.-ub+(idub) 17/7

[=1]

kaşı-: *ey.* Vücudun herhangi bir yerindeki kaşıntıyı gidermek için tırnakla veya başka bir şeyle deriyi hafifçe ovmak.

k.-dıkca 44/4

[=1]

kat: *is.* Kez, defa, misil.

k. 54/2

[=1]

katl: *is. Ar. katl* Öldürme.

k.+im 28/16, 31/21, 32/3

k.+ime 72/22

k.+ine 82/6, 101/10, 102/5,

122/10

k.+ini 97/12

k.+inizi 29/20

[=10]

katl et-: *bir. ey.* Öldürmek.

k.-ecekleridi+(edecekleridi)

67/6

[=1]

katl ejle-: *bir. ey.* Öldürmek.

k. 18/16

k.-dim 18/11

[=2]

katl+it-: *Bkz.* katl et-

k.-diji 33/5

k.-dijini 94/20

k.-ecejim+(idecejim) 28/13

k.-in+(idin) 32/22

k.-meje 33/2, 98/4, 103/1, 116/13,

118/19

k.-mek 30/3

k.-meklije 29/17

[=11]

katl itdir-: *bir ey.* Öldürtmek.

k.-din 31/14

[=1]

katl olun-: *bir. ey.* Öldürülmek.

k.-acayını 118/4

k.-muş 90/4

[=2]

katlan-: *ey.* Hoş olmayan bir duruma, güç şartlara dayanmak, tahammül etmek.

k.-an 46/11

k.-dığını 76/16

k.-maya 56/4

k.-mayıle 83/1

k.-ması 59/20

[=5]

katre: *is. Ar. kaçre* Damla.

k. 96/5

k.+sini 104/16

[=2]

katt-ı nazar: Yüz çevirmei, alakayı kesme.

k. 79/8

[=1]

katt it-: *bir. ey.* Kesmek, bitirmek.

ümidini k. 25/12

[=1]

kattan: *zf. Ar. ve T. kaç+tan.* Kesin olarak, asla, hiçbir zaman.

k. 82/12

[=1]

kavi: *sf. Ar. kavî* Sağlam, güçlü, kuvvetli.

k. 97/7

[=1]

kavlince: *zf.* Gereğince, sözüne göre.

k. 6/16

[=1]

kajja: *is.* Büyük ve sert taş kütlesi.

k. 42/19, 53/15

k.+nın 75/16

[=3]

kayde-yi acayibe: Anlaşılmaz usul

k. 11/7

[=1]

kayd: *is. Ar. kayd* Endişe, sıkıntı.

k.+ımda 112/10

[=1]	k.-mez 83/21
kayd et-: <i>bir. ey.</i> Endişelenmek, telaş etmek.	[=1]
k.-me 27/5, 84/15	keder ver-: <i>bir. ey.</i> Üzmek.
[=2]	k.-me 103/19
kıyın: <i>is. Ar. kâ'in</i> Mevcut, var olan, bulunan.	[=1]
k. 9/4	keik: <i>Bkz.</i> geyik
[=1]	k. 115/8
kaza: <i>is. Ar. kazâ'</i> Can veya mal kaybına, zararına neden olan kötü olay.	[=1]
k.+dan 26/11	kej-: <i>Bkz.</i> key-
k.+den 8/14, 50/21	k.-ecejinizi 49/13
[=3]	k.-emedi 49/11
kebir: <i>sf. Ar. kebîr</i> Büyük, ulu.	[=2]
k. 119/5	kejecek: <i>is.</i> Giysi
[=1]	k.+i+(kejeceji) 49/14
keçir-: <i>Bkz.</i> geçir-	[=1]
k.-di 71/17	kejik: <i>Bkz.</i> geyik
k.-irleridi 10/21	k. 43/20, 51/11, 80/17
[=2]	k.+in+(kejiin) 44/5
keder et-: <i>bir. ey.</i> Üzülmek	[=4]
	kejin-: <i>Bkz.</i> gejin-
	k.-mişdim 65/10

[=1]	k. 35/15
kel-: <i>Bkz.</i> gel-	[=1]
k.-di 28/7	kelp: <i>is. Ar. kelb</i> Köpek.
k.-dim 29/16, 30/6	k.+i 95/18
k.-ecek 30/10	k.+inin 41/5
k.-en 55/7	k.+leri 122/3
k.-eni 23/20	[=3]
k.-hatırına 14/7, 22/1, 25/11	kem: <i>sf. Far. kem</i> Kötü, fena.
k.-ib 24/11, 105/7	k. 29/6, 97/13
k.-ip 33/15, 50/22, 107/19	k.+lere 48/13
k.-ir+ise 33/22	[=3]
k.-yalib 16/13	kemakjan: <i>zf. Ar. kemâkân</i> Önceden olduğu gibi, eskisi gibi.
k.-yazebe 32/22	k. 19/11, 107/6, 121/6
k.-rast 11/13	[=3]
[=18]	kemajjan: <i>Bkz.</i> kemakjan
kelam: <i>is. Ar. kelâm</i> Söz.	k. 108/16
k.+lar 21/23	[=1]
k.+larımı 78/2, 78/5	kemal: <i>is. Ar. kemâl.</i> Yaş, olgunluk.
k.+larını 77/18	k.+lerini 10/7
[=4]	[=1]
kelb: <i>Bkz.</i> kelp	kemal-i sebavat: Çocukluk yaşı, dönemi

k. + inden 4/7

[=5]

[=1]

kemalet: *is. Ar. kemâlât* Olgunluk.

k. + e 83/7

[=1]

kemik: *is.* İnsanın ve omurgalı hayvanların iskeletinin meydana getiren madde.

k. + lerimi 72/19

k. + lerini 98/1

[=2]

kenar: *is. Far. kenâr* Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka.

k. + ında 43/2

[=1]

kendi: *zm.* İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, zat. Bir işte başkalarının etkisi bulunmadığını belirten bir söz.

k. 12/9, 33/22

k. + mi 35/8

k. + nden 56/10

k. + ne 103/17

kendu: *Bkz.* kendi

k. 5/8, 27/17, 33/22, 45/19, 61/10, 76/14, 88/11, 101/5, 107/20, 114/13

k. + leri 40/12

k. + lijimden 30/5

k. + ne 15/19, 84/17, 95/10

k. + nın 16/2

k. + ni 16/14, 20/8, 29/3, 31/21, 42/4, 44/12

k. + nin 43/9, 121/6

k. + si 4/1, 72/7, 90/2, 91/1, 100/8, 101/21

k. + siidi 100/11

k. + sini 86/9

k. + siyim 102/21, 103/15

[=34]

kenti: *Bkz.* kendi

k. + n 82/10

[=1]

kentu: *Bkz.* kendi

k. 4/21, 12/2

- k. +ni 28/9, 41/19
- k. +si 94/2
- k. +sinin 65/6
- [=6]
- kepir:** *Bkz.* kebir
- k. 80/21
- [=1]
- ker-:** *ey.* Gergin bir şeyle örtmek.
- k.-di 45/21
- [=1]
- keramet:** *is. Ar. kerâmet* Ermiş kimselerin gösterdiklerine inanılan, doğüstü, şaşkınlık uyandırıcı davranış veya durum.
- k. 10/2
- [=1]
- kerdan:** *is. Far. gerden* Boyun.
- k. +ında 33/23
- [=1]
- kerdanlık:** *is.* Çoğu değerli taş ve madenlerden veya altın paradan yapılmış, boyna takılan takı.
- k. 34/2
- k. +ı+(kerdanlığı) 34/8, 95/3
- [=3]
- kere:** *is. Ar. kerre* Kez, defa, sefer.
- k. 46/7
- [=1]
- kerem:** *is. Ar. kerem* Bağış olarak verme, iyilik, cömertlik, eli açıklık, lütuf.
- k. +i 13/1, 25/11, 108/13, 119/8
- k. +ine 62/3, 101/12, 112/8
- [=7]
- kerem-gjani:** Lütü çok, ihsanı bol.
- k. 106/9
- [=1]
- kerem-kjani:** *Bkz.* kerem-gjani
- k. 21/4, 25/14, 86/12, 110/3
- [=4]
- kerghah:** *is. Far. kâr-gâh* Üzerine kumaş gerilerek nakış işlemeye yarar, çoğu dikdörtgen biçiminde olan çerçeve.
- k. +ı 93/20
- [=1]
- kerime:** *is. Ar. kerîme* Kız evlat.

- k. +leri 4/4
[=1]
- kerkjah:** *Bkz.* kergjah
- k. +inde 14/8
[=1]
- kerre:** *Bkz.* kere
- k. 26/19
[=1]
- kes-:** *ey.* Dibinden ayırmak. Bir şeyden yoksun bırakmak, vermemek. Son vermek, gidermek. Para basmak.
- k.-ip 44/15
- k.-mejip 84/10
- k.-mişidi 16/4
- kuruş k. 34/3
- umidini k. 110/14
- umidlerini k. 121/5
[=6]
- kesb et-:** *bir. ey.* Kazanmak, elde etmek.
- k.-dikleri 120/9
[=1]
- kesb it-:** *Bkz.* kesb et-
- k.-di 120/18
- k.-meje 34/7
[=2]
- kesil-:** *ey.* Gibi olmak, benzemek, dönmek. Sona ermek. Yoksun kalmak.
- k.-di+ise 86/5
- k.-ip 64/12
- jemekden içmekden k. 75/13
- ljal k. 12/17
- nefesim k. 66/11
- tab u tuvanı k. 74/8
- taş k. 28/19
[=7]
- kesir:** *sf. Ar. keşîr* Çok, bol.
- k. 29/14
[=1]
- kesiş:** *Bkz.* keşiş
- k.+ler 116/12
[=1]
- keskin:** *sf.* Çok kesici, iyi kesen.
- k. 12/15, 44/14, 59/22
[=3]

kesp it-: *Bkz.* kesb et-

k.-diji 120/17

k.-eridi+(ideridi) 61/12

[=2]

kestane: *is. Yun. kastanon* Kayıngiller familyasından 30 m kadar boylanabilen, kışın yapraklarını döken, fındık tipi meyvesi olan bir tür.

k. 56/8

[=1]

kestire kestire bak-: *dey.* Dikkatlice bakmak.

k. k. b.-arken 112/3

[=1]

keşiş: *is. Far. keşîş* Rahip.

k. 115/15, 123/18

k.+lerile 117/18

[=3]

keşke: *ün. Far. kâşki* Dilek anlatan cümlelerin başına getirilerek ne olurdu anlamında özlem veya pişmanlık bildiren bir söz, bari.

k. 84/5

[=1]

ketir-: *Bkz.* getir-

k.-dikleri 26/3

k.-ecek 25/3

ırzıma leke k. 23/22

muhalifet k.- 18/10, 23/19

[=5]

ketirt-: *ey.* Getirme işini yaptırmak

k.-dikde 30/16

[=1]

key-: *ey.* Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

k.-diji 56/13, 80/17

[=2]

keydir-: *Bkz.* geydir-

k.-di 51/12

[=1]

keyfiet: *Bkz.* keyfijet

k. 18/7

k.+den 37/19

k.+e 90/7

k.+i 40/13

k.+inde 114/16

k. +ini 87/11	kez-: <i>Bkz. gez-</i>
[=6]	k.-ib 122/1
keyfijet: <i>is. Ar. keyfiyyet</i> Durum.	[=1]
k. +i 17/18	kezalik: <i>zf. Ar. kezâlik</i> Keza, aynı biçimde.
[=1]	k. 4/1, 6/14, 11/5, 46/15, 71/2, 77/22, 78/12, 102/17, 120/17
keyif: <i>is. Ar. keyf</i> İstek, heves, zevk.	[=9]
k. 61/12	ki: <i>Bkz. ki</i>
[=1]	k. 7/14, 83/6, 85/22, 95/5
keyifsizlik: <i>is.</i> Neşesizlik, rahatsızlık.	[=4]
k. +i+(keyifsizliji) 74/16	kıbran-: <i>Bkz. kıpran-</i>
[=1]	k.-majjacayım 59/18
keyik: <i>Bkz. geyik</i>	[=1]
k. 44/18, 56/10, 100/2, 105/6, 105/8, 110/10, 117/13, 117/19, 122/5	kılıç: <i>is.</i> Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah
k. +den 57/9	k. 34/19, 35/13, 40/13, 97/1
k. +e+(keyiçe) 44/17	k. +dan 34/9
k. +i+(keyiji) 44/20, 110/8	k. +ı+(kılıcı) 12/11, 24/3, 36/11
k. +imiş+(keyijimiş) 100/4	k. +ını+(kılıcını) 12/14, 95/12
k. +imizin+(keyijimizin) 57/4	[=10]
k. +in+(keyijin) 46/4, 61/9, 62/17, 68/21, 100/6, 109/19, 110/1	
[=22]	

kılıç atlajip şart it-: *dey.* Sözüde duracağını, yalan söylemeyeceğini gösterir bir ant ritüelidir.

k.-diler 40/13

[=1]

kılıçdan kit-: *bir. ey.* Kılıç ile öldürülmek.

k.-ijjor+(kidijjor) 34/10

[=1]

kılık: *is.* Dış görünüş.

k.+da 101/9

k.+ı+(kılıyı) 92/19

[=2]

kın: *is.* Bıçak, kılıç vb. kesici araçların kabı.

k.+ından 36/11

[=1]

kıpran-: *ey.* Hareket etmek.

k.-majacak 64/13

[=1]

kıral: *is. Sl.* En yüksek devlet otoritesini, bütün devlet başkanlığı yetkilerini kalıtım veya soylularca seçilme yoluyla elinde bulunduran kimse.

k. 90/14

[=1]

kıralıça: *is. Sl.* Kral karısı veya krallığı yöneten kadın, ece.

k.+ları 9/17

[=1]

kırıl-: *ey.* Bir veya birçok parçaya ayrılmak.

k.-dı 62/11

[=1]

kırmızı: *sf. Ar. kırmizî* Al, kızıl.

k. 113/22

k.+je 57/7

[=2]

kırsyan-: *ey.* Esirgemek, çok görmek.

k.-ıp 11/1

[=1]

kırsyanç: *sf.* Kıskanma huyunda olan kimse.

k. 89/6

[=1]

kış: *is.* Kuzey yarım kürede 22 Aralık-21 Mart tarihleri arasındaki zaman dilimi,

sonbaharla ilkbahar arasındaki soğuk mevsim.

k. 10/11, 36/1, 46/19, 47/5, 51/4, 52/7, 54/1, 54/5, 55/17, 55/21, 56/6, 61/1, 61/6, 62/8, 62/8, 114/2

k.+dır 55/22

k.+ı 54/18, 55/7, 108/18

k.+ın 52/16, 68/5

k.+larda 113/17

[=23]

kışlık: *sf.* Kışa özgü, kış için.

k. 57/14, 57/9

[=2]

kıtta: *is. Ar. kıṭ'a* Parça, bölüm, cüz.

k. 32/18

[=1]

kıvrıcık: *sf.* Küçük küçük kıvrımları olan.

k. 70/21, 100/20

[=2]

kıy-: *ey.* Acımayıp öldürmek.

k.-madan 25/8, 37/1

[=2]

kıj-: *Bkz. kıy-*

k.-amajarak 103/2

[=1]

kıjafet: *is. Ar. kıyâfet* Kılık, giysi

k.+de 102/14

k.+i 100/8

k.+ile 60/7

k.+ini 52/13

[=4]

kıjafetini dejidir-: *bir. ey.* Farklı bir görünümüne kavuşmak.

k.-miş 52/13

[=1]

kıjamet: *is. Ar. kıyâmet* Tek tanrılı dinlerin inancına göre dünyanın sonu ve bütün ölümlerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, mahşer günü. *mec.* Büyük felaket, afet.

k.+de 42/16

k.+edek 37/14, 81/13

k.+i 108/18

k.+in 55/12

k.+lerde 113/17

[=6]

k. +ini 45/13, 47/13

kıjjas: *is. Ar. kıyâs* Bir tutma, denk sayma.

k. 70/19

k. +ı 73/12, 112/22

[=3]

kıjjas et-: *bir. ey.* Denk dutumak, bir saymak.

k.-di 70/6

k.-ior+(edior) 70/5

[=2]

kıjjas it-: *Bkz. kıjjas et-*

k.-dijin 39/18

k.-eridim+(ideridim) 67/8

k.-erleridi+(iderleridi) 5/2

k.-erzin+(iderzin) 67/18

k.-me 31/22

[=5]

kıjjas ol-: *bir. ey.* Denk sayılmak.

k.-masını 23/18

[=1]

kıymet: *is. Ar. kıymet* Değer.

[=2]

kıymetli: *sf.* Değerli.

k. 62/1, 111/12

k. +dir 40/7, 83/3

[=4]

kıymetli: *Bkz. kıymetli*

k. 26/14, 73/6, 102/1, 104/1

[=4]

kız: *is.* Dişi çocuk. *ün.* Dişi cinsten birine daha yaşlı biri tarafından kullanılan bir seslenme sözü.

k. 4/4, 33/15, 118/3

k. +ı 21/10, 29/10, 108/22

k. +ım 8/4, 8/8, 22/3, 34/1, 34/10

k. +ımış 118/6

k. +ımız 6/20

k. +ımız 7/18

k. +ın 33/11

k. +ını 6/6

k. +ları 5/3, 118/2, 120/5

k. +larını 14/10, 120/12

k. +larının 20/21, 107/5

[=23]

kız-: ey. Öfkelenmek, sinirlenmek.

k.-ib 24/5

[=1]

kızdır-: ey. Isıtmak, hararetlendirmek.

k.-dıymı 113/9

k.-sın 24/18

[=2]

kızın-: ey. Sakınmak.

k.-arak 113/13

[=1]

ki: bağ. Far. *ki* Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz.

k. 6/16, 7/5, 7/9, 8/6, 8/8, 10/21, 10/22, 11/18, 11/2, 12/3, 17/16, 17/6, 18/4, 20/23, 21/9, 22/21, 22/5, 23/3, 24/13, 24/18, 24/21, 25/1, 25/10, 25/17, 25/2, 25/3, 26/15, 26/17, 27/15, 28/10, 29/10, 29/16, 29/18, 29/2, 29/4, 30/10, 30/13, 30/6, 31/13, 31/18, 31/25, 32/13, 32/15, 32/17, 32/23, 33/1, 33/12, 33/4, 33/8, 34/2, 34/8, 36/16, 37/10, 37/19, 37/5, 37/7, 37/9, 38/1, 38/12, 38/5, 38/8, 39/13, 39/7, 40/2,

41/15, 41/2, 42/19, 42/9, 43/19, 45/12, 45/6, 46/15, 48/1, 48/15, 48/21, 49/10, 49/22, 49/8, 52/13, 52/21, 54/11, 54/7, 56/1, 57/3, 58/13, 58/16, 58/2, 58/20, 59/14, 59/5, 61/18, 62/10, 62/3, 63/4, 64/1, 64/20, 64/22, 64/4, 64/8, 65/12, 65/20, 66/15, 67/13, 69/13, 70/18, 71/14, 72/1, 72/15, 72/19, 72/24, 72/25, 72/5, 72/8, 73/19, 73/21, 73/3, 75/17, 75/20, 75/7, 76/1, 76/12, 76/13, 76/14, 76/22, 76/9, 77/13, 77/18, 79/5, 81/10, 81/13, 83/15, 84/2, 85/12, 87/17, 88/16, 88/3, 88/5, 88/5, 91/21, 91/8, 93/10, 93/15, 93/21, 94/2, 94/5, 95/12, 95/22, 96/10, 96/12, 96/13, 96/4, 97/16, 100/10, 100/9, 101/12, 102/22, 103/14, 103/15, 103/9, 104/22, 104/8, 106/11, 106/9, 108/16, 109/14, 109/22, 109/9, 109/9, 110/12, 110/3, 110/7, 111/10, 112/12, 112/8, 113/11, 113/11, 113/22, 115/19, 118/17, 118/20, 118/3, 121/19, 122/2, 123/3

[=184]

kibi: Bkz. gibi

k. 26/10, 26/14, 34/4, 50/19

[=4]

kibir: is. Ar. *kibr* Kendini beğenme, başkalarından üstün tutma, benlik, büyüklenme, gurur.

k. 12/4

[=1]

kidi: *Bkz.* gidi

k. 25/6

[=1]

kilitle-: *ey.* Anahtarla kilidi kapamak.

k.-miş 93/15

[=1]

kim: *zm.* Hangi kişi? anlamında cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem görevinde kullanılan bir söz .k. 41/12, 58/16, 62/1, 78/2, 78/5,
118/19

k.+e 37/3

k.+in 50/17

k.+ine 5/8, 5/9, 14/11, 14/11

k.+isen 100/17

k.+sin 29/8, 72/3, 101/3

[=16]

kimesne: *Bkz.* kimse

k. 33/1, 70/18, 72/2

k.+nin 80/9

k.+yi 17/14

[=5]

kimisi: *zm.* Bazısı, birtakımı, kimi.

k. 99/6, 99/6

[=2]

kimse: *zm.* Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi.

k. 13/2

k.+je 39/2, 40/12

k.+nin 32/2

k.+si 20/15, 43/12

[=6]

kimsesiz: *sf.* Annesi babası, yakını, koruyucusu olmayan, sahipsiz.

k.+ler 20/15, 43/12

[=2]

kir-: *Bkz.* gir-

k.-di 34/19

k.-emezler 50/18

[=2]

kiriftar ol-: *bir. ey.* Yakalanmak, tutulmak.

k.-muşsun 104/7

[=1]

kise: *is. Far. kîse* İçine para, tütün vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba.

k. +sini 116/22

[=1]

kişi: *is.* Kadın veya erkeğe verilen genel ad, şahıs, zat.

k. +nin 88/7

[=1]

kit-: *Bkz.* git-

k. 69/10

k.-di 24/7, 28/21

k.-diji 15/9, 93/19

k.-dijinden 24/9

k.-dikden 14/2, 15/16

k.-eceji+(kideceji) 12/10

k.-erek+(kiderek) 14/4

k.-eridi+(kideridi) 35/12, 35/14

k.-ib+(kidib) 69/1

k.-memesini 57/17

[=14]

kitap: *is. Ar. kitâb* Ciltli ve ciltsiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünü.

k. 48/7, 61/17, 92/20

k. +larım 48/4, 61/16

[=5]

kithara: *is. Yun. kithara* Genellikle altı telli, telleri iki parmak arasında çekilerek çalınan bir çalgı, kitara

k. +sını 94/1

[=1]

kitlen-: *ey.* Odaklanmak.

k.-ip 51/5

[=1]

kizb: *is. Ar. kizb* Yalan.

k. 70/12

[=1]

kki: *Bkz.* ki

k. 47/11

[=1]

klavesen: *is. Fr. Clavecin* Klavyeli ve telli bir tür çalgı, frenk santuri.

k. 11/6

[=1]

koinonia: *is. Yun. koinonia* Cemaat.

k.+den 75/5

[=1]

kok-: *ey. Çürüyüp bozularak kötü bir koku çıkarmak, kokuşmak.*

k.-maya 66/14

[=1]

kjok: *Bkz. kjök*

k. 47/19, 51/12, 56/9, 69/3

[=4]

kjokjjüzü: *Bkz. gjökjjüzü*

k.+ne 37/22

[=1]

kjokjjüzü: *Bkz. gjökjjüzü*

k.+ne 61/21

[=1]

kol: *is. İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.*

k.+ları 101/1

[=1]

koltuk: *is. Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer.*

k.+unda+(koltuyunda) 111/6

[=1]

kopar-: *ey. Daldan, ağaçtan alıp toplamak.*

k.-sam 50/1

[=1]

koparıl-: *ey. Daldan, ağaçtan alınıp toplanılmak.*

k.-mış 114/1

[=1]

kopia: *is. İt. copia* Suret, nüsha.

k.+sını 94/5

[=1]

kjopek: *is. Köpekgillerden, boy ve biçim bakımından pek çok cinsi olan, çok iyi koku alan, sadık, bekçilik ve avcılık gibi işler için beslenen memeli hayvan.*

k.+imin+(kjopejimin) 39/10

[=1]

kjor it-: *bir. ey. Kimseye aldırış etmeden her türlü kötülüğü yapacak duruma gelmek.*

k.-ub+(idub) 16/14

[=1]

kork-: *ey.* Korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak.

k.-aridi 114/5

k.-ma 60/9, 69/10, 105/14, 105/18

[=5]

korku: *is.* Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü.

k. 90/13

k.+su 43/22, 59/12, 66/8, 121/10

k.+sundan 42/9

k.+sunu 7/14

[=7]

korkulu: *sf.* Korku veren, korkutan.

k. 19/18, 86/3

[=2]

korkusuz: *sf.* Korkusu olmayan, gözü pek, pervasız.

k. 15/12

[=1]

koru-: *ey.* Bir kimseyi veya bir şeyi dış etkilerden, tehlikeden, zor bir durumdan uzak tutmak, esirgemek, muhafaza etmek.

k.-jıacaksın 27/21

k.-jıacayım 26/14

k.-jıub 26/6

[=3]

korujucu: *is.* Himaye eden, kollayıcı, hami.

k.+dur 84/9

[=1]

kjötülük it-: *bir. ey.* kjötülük it-

k.-dimidi 96/9

[=1]

kov-: *ey.* Sert veya küçük düşürücü sözlerle gitmesini söylemek, savmak, defetmek.

k.-arlar 68/12

[=1]

kovala-: *ey.* Kaçanın arkasından koşmak, yakalamaya çalışmak.

k.-riken 99/20

[=1]

koy-: *ey.* Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek. Katmak, eklemek.

k.-dukda 114/12

k.-dukları 113/20

k.-madı 13/20

k.-muş 120/15

k.-muşidi 123/14

k.-uzada 17/21

[=6]

koji-: *Bkz.* koy-

k.-ub 41/6

k.-up 85/7

[=2]

kojjun: *ıs.* Geviş getirenlerden, eti, sütü, yaprağı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan.

k. 57/22, 58/11, 59/7, 60/22, 100/20

k.+i 58/10, 58/6

k.+un 58/8, 60/1

[=9]

kjoz bebeji: Çok sevilen, önem verilen kimse.

k. 26/10

[=1]

kjoz jjaşı: *Bkz.* gjöz jjaşı

k.+ları 14/7, 27/5, 33/19

k.+larına 33/25

[=4]

kö-: *Bkz.* koy-

k.-tehlikeje 59/16

[=1]

kjögen: *ıs.* Kabak yaprağı.

k.+i 43/2

[=1]

kjök: *ıs.* Süsünde olduğu gibi yer üstüne sap çıkaran çok yıllık yer altı gövdesi.

k.+e 69/5

[=1]

kjökjüzü: *Bkz.* gjökjüzü

k. 42/4

[=1]

kjölge: *ıs.* Güneş ışınlarından korunacak yer.

k.+si 46/4

k. +sinde 47/2	k.-di 25/8
[=2]	k.-dileridi 96/11
kjör-: <i>Bkz. gjör-</i>	k.-ecek+(idecek) 80/3
k.-däjün 54/12	[=3]
k.-dükde 35/1	kjöy: <i>is. Far. kûy</i> Yönetim durumu, toplumsal ve ekonomik özellikleri veya nüfus yoğunluğu yönünden şehirden ayırt edilen yerleşim birimi, köylük yer.
k.-düyise 100/8	
k.-sünler 18/4	
k.-üb 18/10	k. 118/2
[=5]	[=1]
kjöster-: <i>Bkz. gjöster-</i>	kjöz: <i>Bkz. gjöz</i>
k.-di 95/3	k. +üm 24/16, 25/4
k.-dijin 32/14	k. +ünüzü 53/21
k.-ip 53/8	[=3]
[=3]	kjözel: <i>Bkz. gjüzel</i>
kjöşe: <i>is. Far. gûşe</i> Uç, kenar.	k. 53/18, 53/21, 53/5, 54/4, 71/12
k. +sine 70/20	[=5]
[=1]	kjözü açık: <i>sf. Becerikli</i>
kjötülük: <i>is. Zarar verecek davranış veya söz.</i>	k. 54/14
k. +i+(kjötülüji) 65/1, 68/13	[=1]
[=2]	kjözüm nuri: <i>Bkz. gjözümüzün nuri</i>
kjötülük it-: <i>bir. ey. Zarar vermek</i>	k. 25/4

[=1]

krevvat: *is. Yun. krevati* Üzerine şilte serilerek yatmaya veya oturmaya yarayan, duvara bitişik, ayakları olan, tahtadan sedir.

k.+a 119/16

[=1]

kucak: *is.* Açık kollarla göğüs arasındaki bölüm, aguş.

k.+ına+(kucayına) 50/11, 106/2

k.+ında+(kucayında) 40/17,
62/14, 105/7, 111/5, 117/12

k.+larına 24/17, 64/17, 74/2,
108/12

[=11]

kucakla-: *ey.* Kollarla sarıp göğüs üzerine bastırmak.

k.-jip 112/11

[=1]

kuçakla-: *Bkz.* kucakla-

k.-jib 35/10

[=1]

kjuçük: *Bkz.* kjuçük.

k. 84/3

[=1]

kudret: *is. Ar. kudret* Güç, erk, erke, iktidar. Tanrı'nın ezeli gücü.

k.+den 43/2

k.+i 7/2

k.+im 79/21, 82/8

[=4]

kudret-i İlahi: Tanrı'nın ezeli gücü.

k.+je 48/10

[=1]

kudretli: *is.* Güçlü, kuvvetli.

k. 54/8

[=1]

kudretlu: *Bkz.* kudretli:

k. 54/14, 84/16

[=2]

kujja: *Bkz.* gjüjja

k. 70/22, 121/11

[=2]

kul: *is.* Tanrı'ya göre insan, abd. Köle.

k.+larını 62/4

k.+umuza 13/5

[=2]

kulak: *is.* Başın her iki yanında bulunan işitme organı.

k. + larım 30/4, 64/11

[=2]

kulak ver-: *dey.* Merak edip dinlemek.

k. 66/10

[=1]

kulak vir-: *Bkz.* kulak ver-

k.-up 77/5

[=1]

kulayuz ejle-: *bir. ey.* Yol göstermek, rehber olmak.

k.-sin 7/3

[=1]

kulauz it-: *bir. ey.* Rehber olmak, yol göstermek.

k.-ub+(idub) 110/1, 110/12

k.-up+(idup) 85/11

[=3]

kule: *is. Ar. kulle* Çoğunlukla kare veya silindir biçimindeki yüksek yapı.

k. + lerde 92/9

[=1]

kjulli şeyin kadir: Gücü herşey yeten.

k. +i 44/22

[=1]

kumanda: *is. Fr. commandé* Komuta.

k. + sını 13/4

[=1]

kumania: *is. İt. compagna* Yolculuk için hazırlanan yiyecek, azık.

k. + sı 56/6

[=1]

kundakla-: *ey.* Bebeği kundağa sarmak.

k.-jip 24/22

[=1]

kuntakla-: *Bkz.* kundakla-

k.-dı 26/22

[=1]

Kurat: *is.* Yenovefa'ya verilen ölüm cezasının infazında görevli iki cellattan birisidir.

k. 38/18, 38/19, 39/16, 39/17, 39/5, 40/8, 41/5

[=7]

kurban: *is. Ar. qurbân* Bir ülkü uğrunda feda edilen veya kendini feda eden kimse.

k. 80/8

[=1]

kurd: *Bkz. kurt*

k. 63/2

[=1]

kurt: *is.* Köpekgillerden, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan, postu gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan.

k. 100/19

k.+dan 84/16

k.+lar 44/6, 68/21

k.+un+(kurdun) 42/8

[=5]

kurtar-: *ey.* Bir canlıyı bir felaketten, tehlikeden veya zor durumdan uzaklaştırmak, kurtulmasını sağlamak.

k.-dı 79/4

k.-düyü 51/11

k.-ıb 6/3

k.-ırım 105/15

[=4]

kurtul-: *ey.* Tehlikeli veya kötü bir durumu atlatmak.

k.-amadı 43/8

k.-asın 76/1

k.-du 43/7

k.-up 107/18

[=4]

kuru: *sf.* Katıksız, yanında başka şey olmayan yiyecek. Etkisi ve sonucu olmayan.

k. 20/5, 27/3, 27/4, 33/14

[=4]

kuru iftira: *is.* Gerçekle hiçbir ilişkisi, hiçbir dayanağı olmayan, asılsız suç yükleme.

k. 23/3

k.+jja 31/13

[=2]

kuru-: *ey.* Islaklığını, nemini yitirerek kuru duruma gelmek. Akarsu, göl vb.nin suyu kalmamak.

k.-jjuup 49/15

k.-muş 75/20

[=2]

kuruş kes-: *bir. ey.* Para etmek, değeri olmak.

k.-er 34/3

[=1]

kurut-: *ey.* Suyunu ve ıslaklığını giderip kuru duruma getirmek.

k.-du 60/1

[=1]

kusur: *is. Ar. kuşûr* Eksiklik, noksan.

k. 88/14, 97/4

k.+larıma 31/24

k.+larını 72/12, 80/4

k.+u 88/10, 89/1

k.+umu 45/14, 73/19, 104/8

k.+umuzu 115/19

k.+unu 88/22, 96/4

[=13]

kusur it-: *bir. ey.* Yanlış davranışta bulunmak.

k.-mejerek 32/12

[=1]

kuş: *is.* Yumurtlayan omurgalılardan, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.

k. 45/3, 53/7

k.+lar 53/17, 55/3

k.+lardan 49/2

k.+ları 48/16

k.+ların 53/10, 61/7

k.+larını 48/21, 57/12

k.+un 65/3

[=11]

küşad ejle-: *bir. ey.* Açmak, engeli kaldırmak

k. 103/19

[=1]

kuşat-: *ey.* Çevresini sarmak, çevirmek, çevrelemek, ablukaya almak.

k.-miş 49/10

[=1]

kuvvet: *is. Ar. kuvvet* Fiziksel güç, takat.

k. 36/13

k.+ini 84/22

[=2]	kjüçcuk: <i>Bkz.</i> kjüçük
kuvvetini topla-: <i>bir. ey.</i> Direncini, gücünü kazanmak.	k. 52/21
k.-dı 84/22	[=1]
[=1]	kjüçcük: <i>Bkz.</i> kjüçük
kuzu: <i>is.</i> Koyun yavrusu.	k. 53/12
k. 12/14	k.+ler 53/1
[=1]	[=2]
kuzum: <i>ün.</i> Okşamalık, yalvarma ya da dikkat çekme anlamları taşıyan bir ünlem.	kjüçcuk: <i>Bkz.</i> kjüçük
k. 24/16, 67/8, 70/9, 73/18, 113/10	k. 65/3
[=5]	[=1]
kjücen-: <i>Bkz.</i> gjücen-	kjüçük: <i>sf.</i> Boyutları, benzerlerinininkinden daha ufak olan, büyük karşıtı.
k.-dim 31/22	k. 82/19
[=1]	[=1]
kjücenkilik: <i>is.</i> Kırgınlık.	kjüçüklük: <i>is.</i> Çocukluk.
k.+im+(kjücenkilijim) 32/26	k.+den 63/6
[=1]	[=1]
kjüç: <i>sf.</i> Ağır ve yorucu emekle yapılan, çetin, müşkül, efor, kolay karşıtı.	kjüflen-: <i>ey.</i> Küf oluşmak.
k. 14/18	k.-miş 19/14
[=1]	[=1]
	kjül: <i>Bkz.</i> gjül
	k. 9/15

[=1]

külümsü-: *Bkz. gjulümsü-*

k.-jerek 57/11

k.-meje 27/22

[=2]

kjülümsü-: *Bkz. gjulümsü-*

k.-diji 50/13

k.-jerek 54/16

k.-men 28/3

[=3]

kjün: *Bkz. gjün (I)*

k. 27/9

k.+den 34/3

k.+i+midir 55/12

k.+lerimizde 32/14

[=4]

kjünah: *Bkz. gjünah*

k.+dan 26/7

[=1]

kjünahkjar: *Bkz. gjünahkjar*

k.+lar 19/3

[=1]

kjünes: *Bkz. gjüneş*

k.+in 21/13

[=1]

kjüneş: *Bkz. gjüneş*

k. 48/12, 94/16

k.+i 54/11

k.+inden 50/8

[=4]

kjürk: *ıs.* Hayvan postundan yapılan giysi.

k. 60/2

[=1]

küş: *Bkz. kuş*

k.+lar 53/21

[=1]

kjütük: *ıs.* Kesilmiş ağaç gövdesi.

k. 108/9

[=1]

kjüven-: *ey.* Bel bağlamak, itimat etmek.

k.-me 34/6

[=1]

kjüjja: *Bkz. gjüjja*

k. 14/12

[=1]

kjüz: *is. Sonbahar.*

k. 50/8, 54/19

[=2]

-L-

ljakajit dur-: *bir. ey. Umursamamak.*

l. d.-maya 56/5

[=1]

lakin: *bağ. Ar. lâkin* Ancak.

l. 67/8

[=1]

lijal kesil-: *bir. ey. Konuşamamak, dili tutulmak.*

l.-di 12/17, 86/7

[=2]

lale: *is. Far. lâle* Zambakgillerden, yaprakları uzun ve sivri, çiçekleri kadeh biçiminde, türlü renkte bir süs bitkisi.

l.+dir 53/2

[=1]

lanet: *Bkz. ljanet*

l. 15/11

[=1]

ljanet: *sf. Ar. lâ'net* Kötü, berbat, çok kötü.

l. 16/22

[=1]

latif: *sf. Ar. laţif* Hoş, narin, nazik.

l. 4/14, 83/16

[=2]

layık: *is. Ar. lâyiğ* Uygun, değer, yakışır.

l. 104/11

l.+ı 120/19

[=2]

lijayıklı: *sf.* Bir kimseye uygun olan, doğru düzgün.

l. 108/17

[=1]

layıklı: *Bkz. lijayıklı*

l.+sı 39/1

[=1]

layık ol-: *bir. ey.* Uygun olmak.

l. o.-an 98/1

[=1]

[=1]

lazım: *sf. Ar. lâzım* Gerek, gerekli.

l. +ıdı 80/8

[=1]

lazım gel-: *Bkz. lıazım gel-*

l.-dikde 6/10

[=1]

lıazım gel-: *bir. ey.* Gerekmek.

l. g.-en 89/13

l. g.-irise 88/2

[=2]

lıuzum: *is. Ar. luzûm* Gerek, icap.

l. +i 24/20

[=1]

lehce: *is. Ar. lehce* Yüz, surat.

l. +si 63/19, 111/6

l. +sinden 104/3

[=3]

lehce-yi bocu: Korkunç yüzlü

l. 92/18

lehusalık: *is.* Doğumdan sonraki yedi veya kırk günlük dönem.

l. 24/19, 35/11

[=2]

lekelendir-: *ey.* Gözden ve itibardan düşürmek.

l.-medim 72/23

ismini l. 7/8

[=2]

lekesiz: *sf.* Namuslu.

l. 31/10, 31/12, 32/19

[=3]

lep: *is. Far. leb* Dudak.

l. +lerim 66/12

[=1]

levazimat: *is. ç. Ar. levâzimât* Gerekenler, lazım olan şeyler.

l. +ını 11/22

[=1]

levazimat-ı mahsuse: Özel araç ve gereçler.

l. +nin 24/14

[=1]

levazimat-ı sayire: Diğer ihtiyaçlar.

l. s. 10/12

[=1]

leziz: *sf. Ar. lezîz* Tadı güzel, lezzetli.
mec. Hoş, güzel, zevkli, latif.

l. 21/20, 45/10, 48/16, 67/22, 69/2

[=5]

leziz görün-: *bir. ey.* Hoşa gitmek, keyif vermek.

l.-üridi 41/16

[=1]

liakat: *Bkz.* lijjaket

l.+ı 74/10

[=1]

libas: *is. Ar. libâs* Giysi.

l. 49/11

[=1]

lijjaket: *is. Ar. liyâkat* İktidar, güç, kuvvet.

l. 104/4

l.+ı 101/16, 106/4

[=3]

loyat: *is. Ar. luğat* Kelime, söz, sözcük.

l.+ı 51/17

[=1]

lutf i ihsan: Bağış ve iyilik.

l.+ıdır 113/15

[=1]

lutf i kerem: *Bkz.* lutf u kerem

l. 109/21

l.+ınıle 45/2

[=2]

lutf u kerem: Bağış ve cömertlik.

l.+ını 84/11

[=1]

-M-**maadur:** *sf. Ar. mağdûr* Çaresiz; yoksul.

m. 70/1

[=1]

maan: *zf. Ar. ma'an* Hep beraber, birlikte.

m. 13/10, 29/20, 123/4

[=3]

mabejin: *is. Ar. mâ-beyn* İki şeyin arası, ara. Eski konaklarda harem ile selamlık arasındaki daire.

m. 12/10

m.+inde 9/4

m.+lerinde 70/13, 91/16

[=4]

madde: *is. Ar. mâdde* İş, mesele, olay.

m. 18/13, 120/10

m.+leri 95/5

m.+sinden 93/15

m.+yi 71/4

[=5]

mademki: *bag. Ar. v e Far. mâ dâm-ki* -diği için, -diğine göre.

m. 26/15, 57/8, 66/2, 67/10, 69/21

[=5]

maden: *is. Ar. ma'den* Metal.

m.+ile 113/8

[=1]

mayara: *is. Ar. mağare* Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu, in.

m.+je 110/1

[=1]

mayare: *Bkz. mayara*

m. 42/21, 56/16, 61/6, 62/12, 62/18, 63/11, 77/16, 77/16, 100/1, 108/6, 123/12

m.+de 52/2, 61/1

m.+den 44/12, 45/18, 57/16, 110/18

m.+je 43/6, 44/16, 46/4, 60/20, 60/3, 60/8, 102/5, 109/19, 110/12, 115/2

m.+nin 43/18, 43/19, 44/10, 45/20, 48/11, 55/6, 62/15, 62/2, 74/15

m.+sinde 51/5

m.+yi 108/4

[=38]

mayfired: *is. Ar. mağfired* Af, Bağışlanma.

m. 32/4

m.+i 102/13

[=2]

maylub ol-: *bir. ey.* Yorulmak.

m.-arak 14/18

[=1]

mayzun: *sf. Ar. maḥzûn* Üzgün.

m. 11/20

[=1]

mayzun ol-: *Bkz. mahzun ol-*

m.-uridi 19/7

[=1]

mah: *is. Far. mâh* Ay, kamer.

m. 35/22

[=1]

mahal: *is. Ar. maḥall* Yer, yöre, mevzi.m.+de 5/10, 24/13, 34/13, 40/15,
101/19, 105/4, 115/22

m.+e 40/12, 98/5

m.+ine 36/5

m.+lerde 68/5

m.+line 44/11

[=12]

mahall: *Bkz. mahal*

m.+e 123/17

m.+i 21/7

[=2]

mahbes: *Bkz. mahpes*m. 19/4, 21/1, 22/6, 28/6, 34/18,
93/15

m.+de 23/8, 24/10, 95/1

m.+e 19/8, 95/19, 95/21

m.+in 19/17, 29/3

[=14]

mahbeş: *Bkz. mahpes*

m.+in 19/9

[=1]

mahbus ejle-: *bir. ey.* Hapsetmek.

m.-di 18/21

[=1]

mahbus ol-: *Bkz. mahpus ol-*

m.-du 19/8

m.-mak 19/3

m.-mam 22/7

m.-ub 20/16

[=4]

mahdum: *is. Ar. maḥdûm* Erkek evlat.

m.+i 62/14, 62/7

[=2]

mahluk: *Bkz.* mahljuk

m. +ların 69/8

m. +larile 111/21

[=2]

mahljuk: *is. Ar. maḥlûk* Yaratık.

m. 113/7

m. +u 113/5

[=2]

mahpes: *is. Ar. maḥbes* Zindan, cezaevi.

m. +de 118/13, 118/4

m. +den 23/12

[=3]

mahpus ol-: *bir. ey.* Hapsolmak.

m. -masını 122/12

[=1]

mahrim: *sf. Ar. maḥrûm* Yoksun.

m. +imişim 81/17

[=1]

mahrim brak-: *bir. ey.* Yoksun duruma getirmek.

m. -mazsın 110/5

[=1]

mahrim kal-: *bir. ey.* Yoksun olmak.

m. -dım 21/13

m. -maz 118/17

[=2]

mahrim ol-: *bir. ey.* Yoksun kalmak.

m. -up 55/3

[=1]

mahsim: *Bkz.* mahsum

m. 25/16, 25/7, 26/15, 27/14, 27/22, 27/9, 29/20, 42/16, 43/9, 44/9, 46/15, 77/17

m. +e 37/6

m. +i 25/14, 25/22, 26/21, 26/4, 36/14, 36/17, 37/2, 40/17, 42/10, 42/3, 45/19, 90/3

m. +in 28/12, 30/3, 44/7

m. +ine 24/16

[=29]

mahsul ver-: *bir. ey.* Ürün sağlamak.

m. -miş 45/4

[=1]

mahsulat: *is. ç. Ar. maḥşûlât* Toprakta yetişen şeyler.

m. 67/21

[=1]

mahsulsuz: *sf.* Ürünsüz.

m. 3/12

[=1]

mahsum: *is. Ar. ma'şûm* Günahsız, suçsuz.

m.+i 44/5

[=1]

mahsus: *sf. Ar. maḥşûş* Özgü. Biri veya bir şey için ayrılmış, münhasır. *zf.* Özel olarak, bilhassa.

m. 4/5, 5/14, 19/2, 44/10, 56/9, 89/5, 89/8, 93/21, 99/5, 109/6, 116/5, 117/10, 121/16

m.+dur 120/20

[=14]

mahsus ol-: *bir. ey.* Belli bir kimsede, şeyde veya türde bulunmak.

m.-an 122/18

m.-majjub 109/12

[=2]

mahsuz: *Bkz.* mahsus

m. 14/13

[=1]

mahvice: *zf.* Gizlice.

m. 17/14

[=1]

mahzun ol-: *bir. ey.* Üzgün durumda olmak.

m.-du 90/7

m.-dular+ise 8/12

[=2]

makam: *is. Ar. maḳâm* Klasik Türk müziğinde bir müzik parçası veya şarkının işleniş biçimi.

m.+ıla 94/3

[=1]

makamında ol-: *bir. ey.* Yerinde görmek, saymak

m.-ub 32/16

[=1]

makarr-i hökjümet: Yönetim merkezi.

m.+i 9/5

[=1]

makarr-i h okj met: *Bkz.* makarr-i h okj met

m.+i 91/6

[=1]

makbul: *sf. Ar. ma b l* Be enilen, hoş karşılanan.

m. 40/2, 49/2

m.+dır 47/15

m.+dur 24/1, 84/5, 103/12

m.+idi 19/14

m.+sunuz 54/2

[=8]

makbul g r-: *bir. ey.* Be enmek.

m.- r m 23/18

[=1]

makbul ol-: *bir. ey.* Be enilmek.

m.-acayisek 82/13

[=1]

makule: *is. Ar. ma kule* Soy, takım, çeşit.

m. 68/19

m.+si 16/15

m.+si+idi 15/13

m.+sidir 88/5

[=4]

mal: *is. Ar. m l* Taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü.

m.+ine 34/5

[=1]

maljüm: *sf. Ar. ma' m* Bilinen, belli.

m. 98/7

m.+dur 39/19

m.+ı 18/16

m.+imiz+ise 118/10

m.+u 3/4

m.+um 31/16

m.+un 69/13

[=7]

maljüm: *Bkz.* maljüm

m. 26/8

[=1]

malik: *is. Ar. m lik* Sahip, iye.

m. 15/10

[=1]

malik ol-: *bir. ey.* Sahip olmak.

- m.-mayîle 4/22
[=1]
- malilice:** *is.* Mal veya para cinsinden.
m.+leri 14/18
[=1]
- mamısız:** *is.* Bebek için hazırlanan yiyecekten yoksun.
m. 24/14
[=1]
- manja:** *is. Ar. ma'nâ* Anlam.
m. 77/7
m.+sını 82/20
[=2]
- manent:** *is. Far. mânend* Benzer, eş.
m.+leri 65/20
[=1]
- mapejin:** *Bkz. mabejin*
m.+lerinde 68/11
[=1]
- Mariam:** *is. Ar. Meryem* Hz. İsa'nın annesi.
m. 86/13
- [=1]
- matde:** *Bkz. madde*
m. 87/20
m.+den 88/20
[=2]
- matem:** *is. Ar. mâtem* Yas.
m. 119/19
[=1]
- matlub ejle-:** *bir. ey.* İstemek.
m.-di 39/8
[=1]
- matlub it-:** *Bkz. matlub it-*
m.-mekden 32/5
[=1]
- matlup it-:** *bir. ey.* İstemek.
m.-elim+(idelim) 84/11
m.-seyidik 113/16
[=2]
- majil:** *sf. Ar. mâ'il* Andırır, benzer.
m. 57/7
[=1]

mayil ol-: *bir. ey.* Benzemek.

m.-arak 3/10

[=1]

mayis: *is. Yun. maios* Yılın beşinci ayı.

m. 9/13

[=1]

mazlum: *sf. Ar. mazlûm* Sessiz, uysal.

m. 122/1

[=1]

mazmun: *is. Ar. mazmûn* Gizli, saklı.

m. 16/10

[=1]

Mbenon: Yenovefa'nın ormanda büyüt-
tüğü oğlu.

m. 26/17, 26/18, 26/20, 67/3,
75/12, 80/12, 81/16, 85/3, 85/6, 86/8,
105/5, 106/19, 111/17, 114/18, 123/2

m.+u 111/12, 112/1, 112/11

m.+un 50/15, 68/18, 85/7,
113/21, 114/12

[=23]

mebni: *sf. Ar. mebnî* Bina olunmuş,
yapılmış, ...den dolayı.

m. 119/9

[=1]

mebzul ejle-: *bir. ey.* Esirgemedi bol
bol vermek.

m.-sin 32/15

[=1]

mecal: *is. Ar. mecâl* Güç, kuvvet.

m.+im 67/2

[=1]

mecd i sena ejle-: *bir. ey.* Övmek,
ululamak. (Doğrusu medh ü sena)

m.-di 62/5

[=1]

mecpur ol-: *bir. ey.* Zorunda bulunmak.

m.-uridi 117/22

[=1]

mecruh ol-: *bir. ey.* Yaralanmak.

m.-up 87/2

[=1]

medh: *is. Ar. medh* Övgü

m.+e 91/3

[=1]

medhel: *is. Ar. medhûl* Kusur işleme, suç.

m.+i 72/9, 88/21, 89/19

[=3]

meesun: *sf. Ar. me'yûs* Üzgün.

m. 13/16

[=1]

meft-i resm: Cenaze töreni

m.+ini 120/2

[=1]

mejer: *bağ. Far. meger* Bilinmeyen, farkında olunmayan bir durum için kullanılan bir söz, meğerse, oysa, oysaki.

m. 16/10, 17/17, 44/6, 91/9, 94/8, 99/10, 100/2, 116/12, 118/4, 120/1

[=10]

mehabbet: *Bkz. muhabbet*

m.+im 29/13

[=1]

mehabbetlu: *sf. Sevgili.*

m. 12/12

[=1]

mehabpet: *Bkz. muhabbet*

m.+ini 55/11

[=1]

mehal: *Bkz. mahal*

m.+de 42/2

[=1]

meil i muhabbet: *Bkz. mijl i muhabbet*

m.+im 13/6

[=1]

mekjan: *is. Ar. mekân* Yer, yurt.

m. 81/8

m.+ine 102/12

[=2]

mekjan it-: *bir. ey. Yerleşmek, yaşamak.*

m.-dijim 58/12

m.-ecejim+(idecejim) 65/19

m.-meje 108/14

[=3]

meks it-: *bir. ey. Durdurmak.*

m.-up+(idup) 95/14

[=1]

mektub: *Bkz. mektup*

- m. 17/10, 30/17, 89/4
[=3]
mektup: *is. Ar. mektûb* Yazılı kağıt, name.
m. 89/5, 94/13, 118/5
m. +ı+(mektubu) 33/21
m. +ları 94/7
m. +ların 94/11, 94/4, 94/5
m. +u 95/2, 95/8, 96/2
m. +u+(mektubu) 17/15, 17/17, 33/19
[=14]
melayik: *is. ç. Ar. melâ'ik* melekler
m. 5/19, 97/7, 102/15
[=3]
melek: *is. Ar. melek* Nurdan yaratılmış, fitratları safi, masum mahluk.
m. 51/9, 108/15, 112/14
m. +i+(meleji) 104/22
[=4]
melil: *sf. Ar. melûl* Üzgün.
m. 13/16
- [=1]
melkutlik: *Bkz. melkütlik*
m. +ine+(melkutlijine) 80/10
[=1]
melkütlik: *is. Ruhların ve meleklerin alemi.*
m. +in+(melkütlijin) 82/22
m. +ine+(melkütlijine) 50/18, 67/14
[=3]
melun: *sf. Ar. mel'ûn* Lanetlenmiş.
m. 15/15, 16/5, 18/14
m. +un 17/8
[=4]
melunluk: *is. Lanetlilik.*
m. +unu+(melunluyunu) 31/19
[=1]
memduh: *sf. Ar. memdûh* Övgüye değer.
m. 5/16, 10/20
[=2]

meme: *is.* Yavrularını emzirmek için, memelilerin göğsünde bulunan organ.

m.+leri 43/20

m.+lerine 44/5

m.+lerinin 44/7

[=3]

memnun: *sf. Ar. memnûn* Sevinçli, hoşnut.

m. 6/5, 9/12, 10/13, 107/12, 109/10, 114/21, 117/8

[=7]

memnun it-: *bir. ey.* Sevindirmek.

m.-ecekdir+(idecekdir) 57/15

m.-meje 16/7

[=2]

memnun mesrur ol-: *bir. ey.* Hoşnut ve mutlu olmak.

m.-alım 7/10

[=1]

memnun ol-: *bir. ey.* Sevinmek.

m.-ub 29/13

[=1]

memnuniyet: *is. Ar. memnûniyyet* Sevinme, razılık.

m. 116/12

[=1]

men ejle-: *bir. ey.* Alıkoymak, izin vermemek.

m. 38/17

[=1]

menekse: *is. Far. benefşe* Mor renkli, güzel kokulu çiçekler açan, çok yıllık otsu bir bitki.

m. 53/2

[=1]

menfaat: *is. Ar. menfa'at* Çıkar.

m.+ine 88/12

[=1]

menfur: *sf. Ar. menfûr* tiksindirici, iğrenç.

m. 37/15, 38/1, 39/20

[=3]

menzil: *is. Ar. menzil* Mesafe.

m.+inde 122/19

m.+ine 94/16

[=2]

merak: *is. Ar. merâk* Tasa, kaygı. Bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan istek.

m. 21/6, 56/2, 73/2

m. +dan 56/2, 105/1

m. +de 106/16

m. +den 99/2, 108/11

m. +deydim 110/11

m. +ı 89/17, 90/6, 95/6

m. +ıla 39/20

m. +ım 21/19

m. +ımı 73/6

m. +ından 75/13

m. +ından+(merayından) 74/5

m. +ını 23/1, 57/3, 109/5

m. +ları 120/6

m. +larını 8/15

[=22]

merak bahrine dal-: *dey.* Tasa ve kaygı duymak.

m.-ib 41/3

[=1]

merak bahrine yark ol-: *dey.* Tasa ve kaygı duymak.

m.-ub 21/6

[=1]

merak bas-: *bir. ey.* Endişe duymak.

m.-dı 41/20

m.-ib 94/18

m.-ub 91/4

[=3]

merak çök-: *dey.* Endişelenmek.

m.-di 97/16

[=1]

merak et-: *bir. ey.* Kaygılanmak

m.-me 78/16

[=1]

merak-ı kesire: Endişenin çokluğu.

m. +sinden 13/19

[=1]

merak it-: *Bkz.* merak et-

m.-dijini 78/15

m.-diler 90/8

m.-erken+(iderken) 59/4	[=3]
m.-ersin+(idersin) 57/8	merhamet: <i>is. Ar. merḥamet</i> Acıma.
m.-mesinler 32/17	m. 21/4
[=5]	m.+ine 106/18
merak ver-: <i>bir. ey.</i> Endişelendirmek.	[=2]
m.-dim 73/19	merhamet it-: <i>bir. ey.</i> Acımak
[=1]	m.-dim 96/15
meraklan-: <i>ey.</i> Tasalanmak.	m.-ecek+(idecek) 24/4
m.-ır+iken 21/14	m.-erek+(iderek) 122/11
m.-ırdı 55/7	m.-mejiorlar 25/10
m.-ırımış 94/10	m.-mejişin 40/21
m.-majjacayım 57/12	m.-sin 40/10
m.-majin 81/7	m.-ub+(idub) 33/6, 77/12
[=5]	m.-up+(idup) 37/4, 40/20
meraklı: <i>sf.</i> Kaygılı, endişeli.	[=10]
m. 8/11, 55/9	merhametli: <i>sf.</i> Acıması olan.
[=2]	m.+ise 77/22
meram: <i>is. Ar. merâm</i> İstek, amaç, gaye.	[=1]
m.+ımı 23/11	merhametli: <i>Bkz.</i> merhametli
m.+ımı 17/8	m. 86/3
m.+ımın 15/13	[=1]

merhametsiz: *sf.* Acımasız, kalpsiz.

m. 23/10, 39/19

[=2]

merhametsizlik: *is.* Acımasızlık, kalpsizlik.

m. +i+(merhametsizliği) 39/17

[=1]

Meriem: *Bkz.* Mariam

m. +in 77/14

[=1]

mermer: *is. Ar. mermer* Genellikle beyaz, renkli ve damarlısı da olan, cilalanabilen, billurlaşmış kireç taşı.

m. 19/9, 25/6

m. +den 98/15, 123/8

m. +e 123/10

m. +leri 31/5

m. +lerin 20/12

[=7]

mert: *sf. Far. merd* Yiğit.

m. 24/1

[=1]

mertebe: *is. Ar. mertebe* Derece, aşama

m. 16/17, 19/17, 58/14, 88/16

m. +lerde 78/20

m. +ne 23/14

[=6]

mesafe-yi bayit: Uzak yol, mesafe.

m. +de 6/9

[=1]

mesela: *ed. Ar. meşelâ* Söz gelişi.

m. 70/13

[=1]

meshep: *Bkz.* mezheb

m. +i+(meshebi) 3/7

[=1]

mesirelik: *is.* Gezmeye elverişli yer.

m. 9/8

[=1]

meskjün: *sf. Ar. meskûn* İnsan oturan, yerleşilmiş.

m. +mu 66/21

[=1]

meskjün: *Bkz.* meskjün

m. 66/19

[=1]

mesnet: *is. Ar. mesned* Makam, mevki.

m. +ine + (mesnedine) 33/8,
89/12

[=2]

mesrur: *sf. Ar. mesrûr* Sevinçli.

m. 9/12, 111/13

[=2]

mesrur ejle-: *bir. ey.* Sevindirmek.

m.-di 114/21

m.-din 82/2

[=2]

mesrur it-: *bir. ey.* Sevindirmek.

m.-er + (ider) 73/17

[=1]

mesrur ol-: *bir. ey.* Sevinmek.

m.-acaklarına 107/13

m.-arak 51/18

m.-dum 109/10

m.-up 117/8

[=4]

mesruren: *zf.* Mutlulukla, sevinçle.

m. 14/19

[=1]

mesruriet: *is. Ar. mesrûriyyet* Sevinç,
mutluluk.

m. 106/11

m. + e 78/4, 81/11

m. + ile 58/14, 63/13, 99/11

m. + ini 78/20

[=7]

meşakat: *Bkz.* meşakkat

m. + ini 50/9

[=1]

meşakkat: *is. Ar. meşakḳat* Güçlük

m. 26/15

[=1]

meşekkat: *Bkz.* meşakkat

m. + e 83/1

m. + lardan 8/9

[=2]

meşyul: *sf. Ar. meşgûl* Bir işle uğraşan,
iş görmekte olan.

m. 14/6	m.+i 95/7, 97/3
[=1]	m.+im 31/9, 32/25, 37/12, 101/12
meşyul ol-: <i>bir. ey.</i> Uğraşmak, vakit geçirmek.	m.+in 23/4, 30/11
m.-arak 47/20	[=8]
m.-du 99/8	methije it-: <i>bir. ey.</i> Övmek.
m.-majjub 5/4	m.-en+(iden) 88/8
m.-ub 11/4, 13/19, 15/21	[=1]
m.-uridi 15/3	metije it-: <i>Bkz.</i> methije it-
[=7]	m.-en+(iden) 88/11
meşk it-: <i>bir. ey.</i> Alışmak.	[=1]
m.-mejile 47/18	mevcud ol-: <i>bir. ey.</i> Hazılanmak, hazır olmak
[=1]	m.-dular 12/5
meşrep: <i>is. Ar. meşreb</i> Karakter, huy, mizaç.	[=1]
m.+de 76/20	mevcud pulun-: <i>bir. ey.</i> Bulunmak, hazır olmak.
[=1]	m.-up 118/3
metanet: <i>is. Ar. metânet</i> Acıya dayanma, sabır.	[=1]
m.+ler 119/6	mevcut: <i>sf. Ar. mevcûd</i> Var olan, bulunan.
[=1]	m.+dur 25/21
methel: <i>Bkz.</i> medhel	[=1]

- mevlud:** *is. Ar. mevlid* Doğum, doğma. [=13]
 m. 24/10
 [=1]
- mevlud ejle-:** *bir. ey.* Doğurmak.
 m.-di 24/12
 [=1]
- mevlud ol-:** *bir. ey.* Doğmak.
 m.-du 77/17
 [=1]
- mevlud olun-:** *bir. ey.* Doğurulmak.
 m.-du 26/16
 [=1]
- mevsim:** *is. Ar. mevsim* Yılın, iklim koşulları bakımından farklılık gösteren dört bölümünden her biri.
 m.+i 46/19, 54/19, 62/8
 m.+in 61/5
 m.+inde 10/11, 47/2, 52/9, 54/1,
 54/5
 m.+inin 36/2, 47/5
 m.+lerinde 52/7
 m.+lerinin 68/6
- mevsuf:** *sf. Ar. mevşûf* Nitelenmiş, sahip.
 m. 5/22, 88/17
 [=2]
- meydana gel-:** *bir. ey.* Oluşmak, ortaya çıkmak.
 m.-mişken 109/15
 [=1]
- meydane gel-:** *Bkz. meydana gel-*
 m.-ip 51/9
 [=1]
- meyil it-:** *bir. ey.* Gönül vermek, ilgi göstermek
 m.-erek+(iderek) 23/11
 m.-mez+isen 28/12
 m.-ub+(idub) 28/15
 [=3]
- meyva:** *Bkz. meyve*
 m. 50/1
 m.+lerden 5/13
 [=2]

meyva vir-: *bir. ey.* Ürün vermek.

m.-ir 50/5

[=1]

mevve: *is. Far. mîve* Bitkilerde tohumları taşıyan, genellikle yenebilen kısım, yemiş.

m. 42/15, 47/20, 57/19

m.+den 55/2

m.+ler 56/8, 67/22, 113/20

m.+si 43/4

m.+sinden 50/3

[=9]

mevveli: *sf.* Meyve veren, yemişli.

m. 3/13

[=1]

mevvesiz: *sf.* Verimsiz.

m. 3/12

[=1]

mezar: *is. Ar. mezâr* Ölünün gömülü olduğu yer, kabir.

m. 19/13

m.+a 72/20, 80/21, 103/10

m.+adek 123/5

m.+ın 123/7

m.+ını 97/22

[=7]

mezheb: *is. Ar. mezheb* Din, inanç.

m.+inden 3/6

[=1]

mezheb-i İisevi: Hristiyanlık.

m.+je 3/6

[=1]

mezheb-i şerif: Kutsal yer.

m.+in 51/4

[=1]

mih: *is. Far. mîh* Büyük çivi.

m.+larla 79/12

[=1]

mihla-: *ey.* Mihla tutturmak, çivilemek

m.-dılar 79/12

[=1]

mikdar: *Bkz.* miktar

m. 19/15, 20/3, 20/5

[=3]

mıktar: *Bkz.* miktar

m. 60/21, 63/12, 105/8, 119/13

[=4]

mırad: *ıs. Ar. murâd* İstek, dilek.

m.+a 82/15

m.+ını 75/15

[=2]

mızaç: *ıs. Ar. mizâc* Yaratılış, karakter.

m.+sın 84/15

[=1]

mızrak: *ıs. Ar. mizrâk* Uzun saplı, sivri demir uçlu silah.

m.+ı+(mızrayı) 12/11

[=1]

midesine dur-: *dey.* Yenilen bir şeyin sindirim zorluğu vermesi.

m.-ujjor 92/1

[=1]

mihimmat: *ıs. ç. Ar. muhimmât* Savaş gereçleri.

m. 12/2, 99/15

[=2]

mihnet: *ıs. Ar. miḥnet* Sıkıntı.

m. 22/10, 22/20, 26/15, 26/18, 83/1, 106/10

m.+den 20/21

m.+e 46/12

m.+ile 109/15

[=9]

mihnet bahrine ʔark ol-: *dey.* Eziyet ve sıkıntı çekmek.

m.-an 106/10

[=1]

mihnet-i kesire: Sıkıntının çokluğu.

m.+je 46/10

[=1]

mijl i muhabbet: *Bkz.* mijl i muhabbet

m.+i 6/16

[=1]

mijl i muhabbet: İlgi ve sevgi

m.+imin 22/9

[=1]

mijl i muhabbet it-: *bir. ey.* Sevmek.

- m.-dijimiz 73/15
- m.-ebilir + misin + (idebilirmisin)
109/4
[=2]
- mijl i muhabbet it-:** *Bkz.* mijl i muhabbet it-
m.-mesi 52/6
[=1]
- mijl it-:** *Bkz.* meyil it-
m.-medi + ise 97/9
m.-medijime 37/20
[=2]
- mikdar:** *Bkz.* miktar
m.+ı 6/8
[=1]
- miktar:** *is. Ar. miḳdâr* Ölçü, parça, kısım.
m. 45/9
[=1]
- milayim:** *Bkz.* mülayim
m. 44/1
[=1]
- mill-u takrir:** Sevdanın beyanı.
m.+ini 16/20
[=1]
- mimkin:** *sf. Ar. mumkin* Olabilir, muhtemel, olası
m. 80/10, 123/2
m.+i 73/9, 88/21
m.+ise 83/19
m.+midir 70/18, 101/18
[=7]
- mimkin ol-:** *bir. ey.* İmkan bulunmak.
m.-madı 120/14
[=1]
- mimkinsiz:** *sf.* Olanaksız.
m. 78/4, 81/11
[=2]
- min yayri meemul:** Beklenmedik bir şekilde.
m. 16/19
[=1]
- minasıp gör-:** *bir. ey.* Uygun bulmak.
m.-ünsen 22/16

[=1]

miras: *is. Ar. mîrâş* Birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet, kalıt.

m. 84/3

[=1]

misal: *is. Ar. mişâl* Benzer.

m. +1 51/8

[=1]

misillu: *ed.* Gibi, -e benzer.

m. 5/16, 14/15, 17/2, 25/1, 26/17, 31/24, 44/21, 45/10, 48/14, 51/5, 52/5, 52/7, 58/3, 65/7, 67/11, 70/19, 71/2, 84/1, 89/21, 96/10, 106/19, 113/8, 116/14, 120/15

[=24]

misilsiz: *sf.* Eşsiz, benzersiz.

m. 81/11

[=1]

miskin: *sf. Ar. miskîn* Aciz, zavallı.

m. +leri 79/2

[=1]

misli: *Bkz.* misillu

m. 51/9, 65/15, 104/22, 112/14

[=4]

moammer ol-: *bir. ey.* Uzun ömür sürmek.

m.-asın 33/16

[=1]

monastır: *is. Yun. monastırı* Hristiyan din adamlarının tapınma amacıyla kent hayatından uzakta, kırlık ve dağlık yerlerde yaptıkları dinsel yapı.

m. 116/2

m. + a 123/14

m. +1 123/12

[=3]

Mozel: *is. Fr. Moselle* Fransa Lüksemburg ve Almanya boyunca uzanan nehir.

m. 9/3

[=1]

möhtaç ol-: *bir. ey.* Gereksinim duymak.

m.-mayile 119/14

[=1]

mjöhtaç ol-: *Bkz.* möhtaç ol-

m.-dun 109/2

[=1]

Mpenon: *Bkz. Mbenon*

m. 53/6, 55/8, 57/2, 58/15, 60/10, 60/21, 60/4, 61/6, 62/7, 63/22, 64/15, 64/20, 66/1, 76/6, 79/17, 100/3, 106/1, 112/17, 117/13, 121/12

m.+a 50/7, 52/12, 57/16, 71/11

m.+ise 53/10, 63/6

m.+u 56/6, 106/7, 108/11, 117/13

m.+un 52/5, 71/4, 120/7

[=33]

mpeytul lehim: *is. Ar. beytü'l lahim* Hz. İsa'nin doğduğu yer olarak bilinir.

m.+de 77/15

[=1]

muallim: *is. Ar. mu'allim* Öğretmen.

m.+i 14/12

[=1]

muamele it-: *bir. ey.* Davranmak.

m.-ub+(idub) 16/3, 23/16

[=2]

muanitlik: *is.* İnatçılık.

m.+in+(muanitlijin) 28/8

[=1]

muasser ol-: *Bkz. mujesser ol-*

m.-asın 7/7

[=1]

muavenet: *is. Ar. mu'âvenet* Yardım.

m.+leri 39/4

[=1]

muazzeb ol-: *bir. ey.* Eziyet çekmek.

m.-makdan+ise 28/16

[=1]

mubarek: *sf. Ar. mubârek* Kutsal. ün. Beğenilen, sevilen şeyler için söylenen bir söz.

m. 58/12, 115/8, 117/19, 121/18, 123/3

m.+in+(mubarejin) 100/14

m.+ler 48/17, 49/6, 116/9

m.+ler+miidiniz 53/22

[=10]

mubarekle-: *ey.* Kutsamak.

m.-sin 27/7, 85/9

[=2]	muayyir-i üns ve ahliak: Alışkanlık ve edep dışı
mubasiret it-: <i>bir. ey.</i> Bir işe başlamak, girişmek.	m. 15/5
m.-ersen+(idersen) 7/13	[=1]
[=1]	muhabbet: <i>is. Ar. maḥabbet</i> Sevgi.
mucerret: <i>Bkz.</i> mücerret	m. 10/4
m. 101/21	m.+den 94/8
[=1]	m.+i 25/20, 27/17
mucerret: <i>Bkz.</i> mücerret	m.+im 85/21
m. 39/22	m.+imin 104/16
[=1]	m.+in 7/20, 26/6
mucip: <i>sf. Ar. mûcib</i> Sebep, vesile.	m.+ine 82/12
m. 100/10	m.+ini 82/22, 121/14
[=1]	m.+le 85/13
mucipsiz: <i>sf.</i> Olumsuz, kötü.	[=12]
m. 23/14, 28/14, 37/20	muhabbet-i kesire: Sevginin çokluğu.
[=3]	m. 27/10
mucizat: <i>is. ç. Ar. mu'cizât</i> İnsanları hayran bırakan, tabiatüstü sayılan olaylar.	m.+si 36/12
m.+ları 76/15	[=2]
[=1]	muhabbet it-: <i>bir. ey.</i> Sevmek.
	m.-diler 81/5
	m.-erler+(iderler) 69/6

m.-up+(idup) 74/2

[=3]

muhabbetname: *is. Ar. ve Far. maḥabbet-nâme* Aşk mektubu.

m.+ji 31/4

[=1]

muhabbet: *Bkz.* muhabbet

m.+ini 31/20

[=1]

muhabetlu ejle-: *bir. ey.* Sevgili kılmak, sevdirmek.

m.-jesin 26/9

[=1]

muhafaza ejle-: *bir. ey.* Korumak.

m.-sin 24/22

[=1]

muhakemesiz: *sf.* Yargılamadan

m. 88/13

[=1]

muhakkeme it-: *bir. ey.* Yargılamak.

m.-up+(idup) 95/15

[=1]

muhalifet ketir-: *bir. ey.* Aykırı davranmak.

m.-ir+iken 18/10

m.-mekden+ise 23/19

[=2]

muhabbet: *Bkz.* muhabbet

m.+e 121/9

m.+i 55/15, 80/7

m.+ini 55/14

m.+iğin 45/2

[=5]

muhabbet-i kesire: *Bkz.* muhabbet-i kesire

m.+sinden 77/11

[=1]

muhabbetlu: *sf.* Sevgisine sadık, vefakâr.

m. 31/25, 104/20

[=2]

muhabbetname: *Bkz.* muhabbetname

m.+mi 33/11

[=1]

muhappet: *Bkz.* muhabbet

m. +in 82/11

[=1]

muharebe: *is. Ar. muḥârebe* Savaşta yapılan çarpışmalardan her biri.

m. 11/22, 11/9, 13/14

m. +de 6/2

m. +den 58/21, 93/22

[=6]

muharebe it-: *bir. ey.* Savaşmak

m.-diji 90/12

[=1]

muhasenat-ı kesire: Hayırlı işlerin, iyiliklerin çokluğu.

m. 116/16

[=1]

muhîb: *Bkz.* muhip

m. 7/17, 12/19, 31/13, 80/1, 106/5

[=5]

muhîbbi: *sf. Ar. muḥîbbî* Sevgili, dost

m. 31/1

[=1]

muhîp: *sf. Ar. muḥîbb* Seven, sevgi besleyen, sevgili.

m. 64/4, 85/9, 110/6

[=3]

muhîpb: *Bkz.* muhip

m. +im 102/18, 104/13, 107/3

[=3]

muhtasarca: *zf.* Kısaca, özetle.

m. 77/2

[=1]

mukjafaten: *Bkz.* mükjafaten

m. 6/6

[=1]

mukatdem: *sf. Ar. muḳaddem* Önceki.

m. 72/7

[=1]

mukatden: *Bkz.* mukatdem

m. 123/11

[=1]

mulayim: *Bkz.* mülayim

m. 83/16

[=1]

mulayimlik: *is.* Yumuşak huyluluk.

m. +ın+ (mulayimlıyın) 82/10

[=1]

mum: *is. Far. mûm* Genellikle silindir biçiminde dondurularak elde edilen ince, uzun aydınlatma aracı.

m. 30/16

[=1]

mumasıl: *sf. Ar. mumâşil* Benzeyen, andıran.

m. 47/3, 56/8

[=2]

mumasıl ol-: *bir. ey.* Benzemek.

m.-acaşım 50/6

[=1]

murasala: *is. Ar. murâsele* Resmî Mektup.

m. +sına 32/2

[=1]

murasalat: *is. ç. Ar. murâselât* Resmî mektuplar.

m. +ını 95/10

[=1]

musik: *is. Fr. musique* Belli kurallar çerçevesinde düzenlenmiş seslerden oluşan eserlerin okunması veya çalınması.

m.+ı 91/8

[=1]

mustahak ol-: *bir. ey.* Haketmek, layık olmak.

m.-an 104/12

[=1]

muti ejle-: *bir. ey.* Boyun eğdirmek, itaat ettirmek.

m.-jesin 26/9

[=1]

mutlu: *sf.* Saadete ermiş olan, mesut.

m. 10/20, 47/11, 61/18, 91/20, 109/3

[=5]

mujesser ol-: *bir. ey.* Kolaylıkla elde etmek.

m.-arak 78/4

[=1]

mübejin: *zf. Ar. mubeyyen* Beyan ederek.

m. 108/1	m.+e+(mücizade) 78/20
[=1]	m.+lar 78/22
mübtela ol-: <i>Bkz.</i> müptela ol-	m.+larını 79/7, 109/22
m.-mayıle 79/7	[=4]
[=1]	müddet: <i>is. Ar. muddet</i> Süre.
mücerret: <i>Bkz.</i> mücerret	m. 42/2, 61/1, 104/2, 107/2, 108/14, 118/15, 120/13, 122/17
m. 114/2	m.+ini 122/14
[=1]	[=9]
mücerret: <i>zf. Ar. mucerred</i> Yalnız, sadece, mutlak.	müddet i güzar ejle-: bir. ey. Zaman geçirmek
m. 11/17, 20/8, 24/20, 24/5, 29/16, 39/5, 73/13, 84/17, 105/2, 118/17	m.-din 108/21
[=10]	[=1]
mücevherat: <i>is. ç. Ar. mucevherât</i> Değerli süs eşyaları.	müddet i güzar it-: <i>bir. ey.</i> Zaman geçirmek.
m. 68/3	m.-dijini 121/8
m.+ı 33/24	[=1]
[=2]	müddet i küzar it-: <i>Bkz.</i> müddet ve güzar it-
mücihsiz: <i>Bkz.</i> mucipsiz	m.-dikce 85/19
m. 16/18	m.-dikden 81/1
[=1]	[=2]
mücizat: <i>Bkz.</i> mucizat	

müddet u kjuzar it-: *Bkz.* müddet ve
gjuzar it-

m.-ecejiz+(idecejiz) 32/9

m.-erleridi+(iderleridi) 10/18

[=2]

müddet ve gjuzar it-: *bir. ey.* Zaman
geçirmek.

m.-esin+(idesin) 7/6

[=1]

müddetlik. *is.* Süre

m. 122/12

[=1]

müfred: *is. Ar. mufred* Tek.

m. 77/12

[=1]

mühapbet: *Bkz.* muhabbet

m.+in 32/14

[=1]

mükjafat: *is. Ar. mukâfât* Ödül.

m. 40/6

m.+ını 32/14

[=2]

mükjafat-ı madde: Ödül işi

m.+sini 33/11

[=1]

mükjafate er-: *bir. ey.* Ödüllendirilmek.

m.-esiz 37/5

[=1]

mükjafaten: *zf. Ar. mukâfâten* Ödül
olarak.

m. 34/1

[=1]

mükjaleme it-: *bir. ey.* Konuşmak.

m.-diji 16/9

m.-erlerimiş+(iderlerimiş) 91/17

[=2]

müktedir ol-: *bir. ey.* Gücü yetmek.

m.-duyum 26/12

m.-duyun 7/4

[=2]

mülahazasız: *sf.* Düşüncesiz.

m. 88/1

[=1]

mülayim: *sf. Ar. mulâyim* Uygun.

[=1]

Yumuşak huylu

m. 102/14

[=1]

müllahaza: *is. Ar. mulâhaza* Düşünce.

m. +lar 81/22

m. +ların 89/21

[=2]

müptedilik: *is. Acemilik*

m. +le 114/19

[=1]

müptela: *sf. Ar. mubtelâ* Alışkın.

m. +yimiş 99/11

[=1]

müptela ol-: *bir. ey. Tutulmak.*

m.-dum 97/5

[=1]

mürayi: *sf. Ar. murâî* İki yüzlü.

m. 15/11

[=1]

mürayilik: *is. İki yüzlülük*

m. +ile+ (mürayilijile) 88/6

müsellah: *sf. Ar. musellâh* Silahlı.

m. 34/18

[=1]

müsibet: *is. Ar. muşîbet* Uğursuz.

m. 16/11, 16/17

[=2]

müsrüflük: *is. Tutumsuzluk.*

m. 93/3

[=1]

mütdet: *Bkz. müddet*

m. 35/16

m. +dir 106/9

[=2]

mütealja it-: *bir. ey. Okumak.*

m.-erek+(iderek) 48/4

[=1]

müteammit: *sf. Ar. mute'ammid* Bile-
rek, tasarlayarak yapan.

m. 25/18

[=1]

- müteşekkür:** *sf. Ar. müteşekkür* m.+ini+(müttehimlijini) 92/19
Teşekkür eden. [=3]
m. 6/5
[=1]
- müteşekkür ejle-:** *bir. ey. Borçlu kılmak* m.-an 99/7
m.-di 33/15 [=1]
[=1]
- müteşekkür ol-:** *bir. ey. Şükran duy-* m. 111/10
mak. [=1]
m.-arak 32/11
m.-dular 111/13
m.-madık 10/13
m.-majjorlar 57/2
m.-ub 6/5
[=5]
- müttehim:** *sf. Ar. muttehim* Suçlu, ka- m.-di+ise 10/12
bahati olan. m.-miş 120/1
m. 63/15, 922 [=2]
m.+ler 19/2
- müttehimlik.** *is. Suçluluk.* m.-ecejim+(idecejim) 107/12
[=1]
- müttehimlik.** *is. Suçluluk.* m.+ine+(müttehimlijine) 89/18, 89/20
- müütad ol-:** *bir. ey. Âdet olunmak,* alışılmak
- müzde:** *is. Far. mujde* Muştı.
m. 111/10
[=1]
- müzde et-:** *bir. ey. Sevindirici, mutlu ha-* ber vermek.
m.-diyise 120/8
[=1]
- müzde ejle-:** *bir. ey. Sevindirici, mutlu* haber vermek.
m.-di+ise 10/12
m.-miş 120/1
[=2]
- müzde it-:** *Bkz. müzde et-*
m.-ecejim+(idecejim) 107/12
[=1]
- müzejen:** *sf. Ar. muzeyyen* Süslenmiş, bezenmiş.

m. 3/13	n.-majjup 68/15
[=1]	n.-ub 104/19
müzejen it-: <i>bir. ey.</i> Süslemek.	[=3]
m.-ub+(idub) 9/15	nafaka: <i>is. Ar. nafağa</i> Geçimlik.
[=1]	n.+lerini 16/3
-N-	[=1]
naam ı niymet: Velinimet	nafile: <i>zf. Ar. nâfile</i> Boş yere, boşuna.
n.+i 16/16	n.+dir 40/21
[=1]	n.+yidi 58/10
naam ı niymeti ol-: <i>bir. ey.</i> Velinimeti olmak	[=2]
n. n.+n o.-dum 96/16	nafile çalış-: <i>bir. ey.</i> Boşuna uğraşmak.
[=1]	n.-ma 36/19
na-beça: <i>sf. Far. nâ-be-câ</i> Uygunsuz, münasebetsiz.	[=1]
n. 17/11	nayme: <i>is. Ar. nağme</i> Ezgi.
[=1]	n.+lerini 53/10
na-çare: <i>sf. Far. nâ-çâre</i> Çaresiz.	n.+si 53/18
n. 11/21	[=2]
[=1]	nakış: <i>is. Ar. nakış</i> nellikle kumaş üzerine renkli iplikler veya sırma ve sim kullanarak elle yapılan işleme.
nadim ol-: <i>bir. ey.</i> Pişman olmak.	n. 14/11
n.-du 63/18	n.+ı 14/8

[=2]	n. 91/18
nakış işle-: <i>bir. ey.</i> İşleme yapmak.	[=1]
n.-diji 93/20	nalet oku-: <i>bir. ey.</i> Beddua etmek.
[=1]	n.-ridi 97/13
nakl ejle-: <i>bir. ey.</i> Anlatmak, aktarmak.	n.-rudu 95/11
n.-di 95/4, 109/22	[=2]
n.-di+ise 87/10	nam: <i>is. Far. nâm</i> Ad.
[=3]	n. 6/1, 9/3, 15/10, 17/14, 38/17, 87/7, 94/22, 118/6
nakl it-: <i>bir. ey.</i> Anlatmak, aktarmak.	n.+ı 19/4
n.-di+ise 111/16	[=9]
n.-dilerise 91/4	namaz: <i>is. Far. nemâz</i> İslamın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit yapmak zorunda oldukları ibadet.
n.-ecejim+(ideceğim) 77/3	n.+ı 60/3
n.-eridi+(ideridi) 14/14, 123/19	[=1]
n.-esin+(idesin) 72/19	namikjor: <i>Bkz. namkior</i>
n.-meje 51/19	n. 23/16
[=7]	[=1]
nakş it-: <i>bir. ey.</i> Süslemek, nakış yapmak.	na-mizaç: <i>sf. Far. ve Ar. nâ-mizâc</i> Rahatsız, hasta.
n.-di 123/10	n.+iken 54/5
[=1]	
nalet: <i>is. Ar. lâ'net</i> Tanrı'nın sevgi ve ilgisinden yoksun.	

- [=1] n.-du 18/19
- namkijor:** *Bkz.* nankijor [=1]
- n. 15/11
- [=1] **nankijor:** *sf. Far. nân-kûr* Kendisine yapılan iyiliğin değerini bilmeyen.
- namkijor ol-:** *bir. ey.* Yapılan iyiliğin kıymetini bilmemek.
- n.-urlarsa 83/21
- [=1] **nasahat:** *is. Ar. naşîhat* Öğüt.
- namussuz:** *sf.* İffetsiz, ahlâksız.
- n. 17/11, 18/9, 28/14, 33/12, 33/4
- [=5] n. 17/4
- namussuz ol-:** *bir. ey.* İffet sahibi olmamak.
- n.-makdan 23/17
- [=1] n. +ları 5/5, 75/4
- namussuzluk:** *is.* Ahlâksızlık.
- n. 122/13
- n.+da 18/19
- n.+ları 92/20
- [=3] **nasahat it-:** *bir. ey.* Öğüt vermek.
- nasahat vir-:** *bir. ey.* Öğüt vermek.
- n.-up+(idup) 121/3
- [=1] n.-up 34/14
- nasıl:** *zf.* Ne şekilde. *sf.* Ne gibi, ne türlü
- n. 25/5, 27/14, 31/20, 37/1, 37/18, 42/13, 52/8, 54/3, 67/4, 69/14, 77/21, 79/19, 91/22, 97/2, 108/20
- [=15] **nasib ejle-:** *bir. ey.* Eriştirmek.
- namussuzlukda dutul-:** *bir. ey.* İffetsizlik yap

n.-sin 12/16

[=1]

nayıl ol-: *Bkz.* nayıl ol-

n.-acaksın 22/5

[=1]

nayıl it-: *bir. ey.* Eriştirmek, kavuşturmak.

n.-ecek+(idecek)+mi 12/20

[=1]

nayıl ol-: *bir. ey.* Kavuşmak, ulaşmak.

n.-acak 78/5

n.-acaksınız 81/12

n.-acayım 65/14

n.-arak 118/20

n.-asın 84/7

n.-ayım 85/13

n.-duyı 15/17

n.-muş 88/7

n.-ujjorlarise 57/1

n.-uruz 13/3

[=10]

nazar: *is. Ar. nazār* Bakış, bakma, göz atma.

n.+ı 52/11, 83/22, 112/13

n.+ımle 26/6

n.+ınıza 88/6

n.+larımı 10/4

[=6]

nazar et-: *bir. ey.* Bakmak.

n. 103/15

n.-dijin 101/10

n.-sin 27/6

[=3]

nazar ejle-: *bir. ey.* Bakmak.

n. 27/15, 109/14

[=2]

nazar it-: *Bkz.* nazar et-

n.-di+ise 21/8

n.-diji 50/7

n.-dikce 83/9

n.-eceksin+(ideceksin) 77/1

n.-enler+(idenler) 9/18

n.-er+(ider) 28/5, 117/16

n.-erek+(iderek) 27/11, 27/3,
50/16, 71/12, 105/11

n.-in+(idin) 37/22, 38/5

n.-ub+(idub) 49/6

n.-up+(idup) 75/14, 114/12

[=17]

nazaran: *zf. Ar. naẓaran* Göre, kıyasla.

n. 118/19

[=1]

nazarında ol-: *bir. ey.* Birinin gözetiminde olmak.

n.-asın 13/6

[=1]

nazenin: *sf. Far. nâzenîn* Narin, nazlı.

n. 4/17, 4/22, 14/2

[=3]

nazik: *sf. Far. nâzuk* Başkalarına karşı saygılı davranan, narin.

n. 4/21, 16/5, 20/12, 53/6, 63/21,
70/22, 108/19

[=7]

nazik ol-: *bir. ey.* Dayanaksız olmak, narin olmak.

n.-up 63/8

[=1]

nazir (I): *sf. Ar. nâzîr* Gözeten.

n.+dir 22/22

[=1]

nazir (II): *sf. Ar. nâzîr* Vekil, bakan.

n. 15/9

[=1]

nazir ol-: *bir. ey.* Gözetici, korucuyu olmak.

n.-dukca 22/17

[=1]

nazlı: *sf.* Üsütüne titrenilen, değer verilen, sevgili.

n. 6/20, 12/22, 27/1, 64/15, 73/18,
75/19, 76/10, 83/4, 85/2, 105/2, 106/11,
106/6, 107/8, 112/11, 112/7, 118/8

[=16]

ne: *zm.* Hangi şey. *sf.* Hangi. *zf.* Nasıl.

n. 5/10, 6/15, 10/21, 18/13, 18/19,
18/4, 18/8, 19/17, 21/16, 22/16, 23/21,
24/13, 24/13, 25/18, 25/7, 25/9, 26/1, 29/6,
29/6, 33/16, 37/11, 37/3, 39/18, 39/20,
41/15, 41/15, 45/10, 45/11, 45/11, 45/11,

47/11, 47/22, 48/21, 48/21, 48/22, 49/13,
 49/22, 50/2, 50/2, 50/4, 50/4, 52/12, 52/20,
 52/21, 53/13, 53/5, 58/14, 58/15, 58/2,
 60/16, 60/16, 60/22, 61/15, 61/18, 63/12,
 64/18, 64/2, 64/20, 64/6, 64/7, 65/15,
 65/16, 65/17, 67/15, 67/22, 67/7, 69/10,
 69/15, 70/21, 70/9, 71/12, 71/15, 73/17,
 73/8, 76/14, 76/20, 76/21, 76/8, 77/5,
 78/14, 78/20, 79/5, 79/5, 80/5, 81/16, 85/4,
 87/13, 88/16, 88/5, 89/8, 90/2, 90/2, 92/14,
 92/3, 92/4, 94/14, 94/14, 96/11, 96/3, 96/9,
 98/5, 98/7, 100/10, 101/3, 104/22, 104/7,
 113/16, 113/17, 113/7, 114/10, 114/15,
 114/3, 114/6, 114/7, 122/6

n.+dir 18/6, 60/11, 67/10

n.+ise 7/13

n.+lerden 12/18

[=120]

neçe: *sf. ve zf.* Oldukça çok.

n. 39/14, 45/15, 56/22, 58/19,
 119/5

n.+neçe 79/1

[=6]

nedamet: *is. Ar. nedâmet* Pişmanlık.

n. 97/15

n.+e+(nedamede) 77/19

[=2]

nefer: *is. Ar. nefer* Derecesi olmayan asker, er. Kimse.

n. 11/15

n.+e 42/20

[=2]

nefes: *is. Ar. nefes* Soluk.

n.+edejin 32/12

n.+i 46/4, 62/18

[=3]

nefesi dutul-: *bir. ey.* Soluğu kesilmek.

n.-du+ise 86/8

[=1]

nefesi kesil-: *bir. ey.* Soluksuz kalmak.

n.+m k.-ip 66/11

[=1]

nefi[y] et-: *bir. ey.* Sürmek, sürgüne göndermek.

n.-en+(eden) 67/5

[=1]

nefs: *is. Ar. nefis* Öz varlık, kişilik.

n.+imden 27/15

n. + imi 59/12	[=1]
[=2]	nerden: <i>Bkz.</i> nereden
nefs-i biz: Bizim kendimiz, biz.	n. 59/7
n. b. + e 39/14	[=1]
[=1]	nerede: <i>zf.</i> Hangi yerde.
nefs-i ehl: Sevdiğinin zâtı, kendisi.	n. 60/12, 113/5, 117/15
n. + inin 88/18	n. + dir 71/22
[=1]	[=4]
nefs-i kentu: Kendi kişiliği	nereden: <i>zf.</i> Hangi yerden.
n. + ni 40/3	n. 72/3
[=1]	[=1]
nem: <i>is. Far. nem</i> Hafif ıslaklık, rutubet.	nereje: <i>zf.</i> Hangi yere
n. 19/11	n. 72/3
n. + ini 75/16	[=1]
[=2]	neşr it-: <i>bir. ey.</i> Yaymak, saçmak.
nemlak: <i>sf. Far. nem-nâk</i> Nemli, yaş.	n.-meje 74/14
n. 25/5, 108/7	[=1]
n. + idi 19/10	neşsejjab ol-: <i>bir. ey.</i> Neşelenmek, keyif- lenmek.
[=3]	n.-ub 28/17
nemli: <i>sf.</i> Hafif ıslak, rutubetli.	[=1]
n. 20/12	netice: <i>is. Ar. netîce</i> Sonuç.

n.+sine 80/12

n.+sini 120/19

[=2]

nev civan: *sf. Far. nev-civân* Genç, delikanlı.

n. 6/1, 14/10

n.+ler 10/17, 15/20

[=4]

nezaket: *is. Far. nezâket* İncelik, naziklik

n. 10/6

n.+ile 109/7

[=2]

nıçun: *Bkz. niçun*

n. 75/2

[=1]

nısf: *sf. Ar. nişf* Yarı, yarım.

n.+ında 29/2, 90/18

[=2]

nızam: *is. Ar. niżâm* Düzen.

n.+ına 15/7

[=1]

niçe: *zf.* Birçok. Biraz sonra. Uzun süreden beri.

n. 90/20, 103/5, 105/8, 106/1, 108/7, 111/5, 115/10, 116/4, 118/12

[=9]

niçun: *zf.* Neden, niye.

n. 25/21, 25/22, 37/14, 39/15, 48/17, 50/19, 50/22, 57/4, 57/8, 65/1, 66/22, 69/22, 70/1, 75/22, 75/6, 102/7, 103/8

[=17]

nihan it-: *bir. ey.* Gizlemek, saklamak.

n.-mek 13/13, 16/12

[=2]

nihayet: *Bkz. nihayet*

n. 95/11, 103/21, 107/20, 110/2

n.+ine 66/18

[=5]

nihayet: *is. Ar. nihâyet* Son. *zf.* Sonunda.

n. 6/9, 31/4, 45/8, 59/10, 64/13, 79/9, 99/2, 118/15

n.+i 78/8

n.+inedek 84/1

[=10]

nihayetul kelam: Sözüün sonunda, özetle.

n. 6/18

[=1]

nikjah: *is. Ar. nikâh* Bir erkekle bir kadının evlilik birliği kurmasını sağlayacak yasal işlem.

n.+ını 120/4

n.+lerini 8/2

[=2]

nikjah ol-: *bir. ey.* Evlenmek.

n.-duyum 34/3

[=1]

nikjah kiji-: *bir. ey.* Evlendirmek.

n.+lerini k.-an 8/2

[=1]

nisbet: *is. Ar. nisbet* Kıyaslama, ölçü

n.+ine 70/3, 78/5

[=2]

nisbeten: *Bkz.* nispeten

n. 46/6

[=1]

nispeten: *zf. Ar. nisbeten* Göre, kıyaslayarak, oranla.

n. 37/21

[=1]

nişan ver-: *bir. ey.* Nişanlanmak için bir şey vermek.

n.-dijin 103/16

[=1]

nişane: *is. Far. nişâne* İz, belirti.

n.+leri 74/18

[=1]

nijjaz: *is. Far. nijâz* Yalvarma, yakarma.

n. 94/9

n.+de 106/20

n.+e 20/13

n.+ımı 26/10

[=4]

nijjaz et-: *bir. ey.* Yalvarmak

n.-diji 4/21, 82/7

[=2]

nijjaz ejle-: *bir. ey.* Yalvarmak.

n. 102/13

n.-di 80/6

n.-mekle 13/19

[=3]

nijjaz it-: *Bkz. nijjaz et-*

n.-dikden 14/5, 108/3

n.-er+iken+(ideriken) 35/5

n.-erdi+(iderdi) 75/11

n.-eridi+(ideridi) 86/16

n.-erim+(iderim) 31/25, 32/13,
64/16

n.-mejeceksin 82/7

n.-mejejim 51/1

[=10]

nijjaze dur-: *bir. ey. Yakarışta bulunmak.*

n.-du 20/14

[=1]

nijet: *is. Ar. niyyet* Düşünce, maksat.

n.+ile 82/17

[=1]

nijet ejle-: *bir. ey. Niyetlenmek, tasarlamak, düşünmek.*

n.-dim 56/5

n.-miş 29/17

[=2]

nijet it-: *bir. ey. Niyetlenmek, düşünmek, tasarlamak.*

n.-dijim 39/21

[=1]

niymet: *is. Ar. ni'met* İyilik lütuf, ihsan.

n.+inin 45/13

n.+lerine 57/1, 68/10

[=3]

nur: *is. Ar. nûr* Aydınlık, ışık, parlılık.

n.+i 25/4

n.+in 61/22

[=2]

nur-ı dide: Göz ışığı

n. d+m 82/1

[=1]

nur-i dide: *Bkz. nur-ı dide*

n.+m 28/2, 101/9, 103/13, 104/17

[=4]

nutk: *ıs. Ar. nutk* Söz, konuşma.

n.+un 48/13

[=1]

nutk it-: *bir. ey.* Konuşmak.

n.-eridi+(ideridi) 121/11

n.-mişidin 50/18

[=2]

nutk-u aziz: Muhterem konuşma

n.+ini 81/4

[=1]

nür: *Bkz. nur*

n.+i 7/19

[=1]

-O-**o (I):** *zm.* Teklik üçüncü kişi adılı. *sf.* Uzakta olan, hakkında konuşulan kimse veya şeyi belirtir.

o. 3/15, 4/12, 6/11, 7/21, 8/3, 10/20, 10/22, 10/9, 12/1, 12/11, 12/22, 12/3, 13/19, 16/14, 17/6, 18/14, 18/20, 18/7, 19/17, 20/11, 21/23, 21/7, 27/2, 29/16, 29/2, 31/19, 35/16, 35/21, 36/2, 36/3, 38/18, 42/16, 42/17, 42/2, 42/7, 42/8,

46/15, 46/15, 46/18, 46/5, 46/7, 49/19, 50/12, 50/8, 51/9, 52/3, 56/16, 59/3, 60/13, 60/7, 62/10, 62/7, 63/10, 63/21, 64/20, 64/3, 67/5, 68/22, 69/1, 69/8, 71/11, 73/2, 73/21, 77/13, 77/21, 78/14, 78/17, 78/19, 78/3, 79/15, 79/16, 79/4, 79/6, 80/2, 83/3, 87/4, 87/5, 87/9, 88/16, 88/3, 92/10, 94/5, 95/12, 95/17, 95/18, 96/1, 97/16, 97/17, 98/14, 99/7, 100/2, 102/22, 102/4, 103/22, 104/3, 105/13, 108/19, 108/19, 113/17, 114/14, 114/14, 114/15, 115/8, 116/12, 116/20, 116/3, 117/9, 118/13, 118/18, 118/3, 119/18, 119/2, 119/3, 120/10, 121/18, 121/19, 121/3, 122/1, 123/13, 123/17, 123/3

o.+ise 23/22, 81/6

o.+na 49/17, 72/5, 81/5

o.+ndan 55/18, 55/22, 90/22, 123/5

o.+nu 69/17, 89/20, 112/21

o.+nun 82/11, 122/10

o.+yise 100/11

[=136]

o (II): *ıs.* Ora, o yer.

o.+nda 6/9, 8/11, 13/11, 18/2, 32/7, 32/8, 65/15, 65/21, 67/7, 91/5, 93/4, 99/6, 107/19, 111/19

- o.+ndaki 123/18
- o.+ndan 19/5, 24/7, 40/11, 41/13, 42/7, 91/5, 97/13
- o.+nta 118/2
- o.+ntaki 65/13
- [=24]
- obir:** *sf.* Öteki, diğer.
- o. 6/19, 18/6, 35/11, 38/19, 65/10, 70/2, 112/1
- o.+leri 53/2, 81/3
- o.+lerinden 12/7
- [=10]
- oda:** *is.* Birr yapının, özellikle bir evin, oturmak, çalışmak, yatmak gibi eylemlere yarayan gözelerinden her biri.
- o. 13/17
- o.+sına 11/11
- [=2]
- odun:** *is.* Yakılmak için kesilmiş, parçalanmış ağaç.
- o. 64/12
- [=1]
- of:** *ün.* Sıkıntı, bezginlik, usanç, acı, yorgunluk vb. duyguları belirten bir söz.
- o. 103/7
- [=1]
- ofke:** *Bkz.* öfke.
- o.+yile 102/2
- [=1]
- oylan:** *is.* Erkek çocuk.
- o. 24/12, 111/6
- [=2]
- oyra-:** *ey.* Bir yerin yanından, yakınından geçmek. Karşılaşmak, maruz kalmak.
- o.-jib 33/13
- o.-yıp 78/10
- [=2]
- ograş-:** *ey.* Bir iş üzerinde sürekli çalışmak.
- o.-ırıldı 41/5
- [=1]
- ogşa-:** *Bkz.* okşa-
- o.-mak 44/2
- o.-ridi 60/19

[=2]

o.+ler 20/15, 108/1

oğul: *is.* Erkek evlat.

[=2]

o.+u+(oğlu) 50/15, 50/7, 54/18,
55/8, 100/3, 115/6, 119/22**öksüz:** *Bkz.* öksüz

o.+lerinin 33/7

o.+um+(oğlum) 53/8, 57/5,
60/9, 67/4, 74/3, 106/6

[=1]

o.+umu+(oğlumu) 59/8

okşa-: *ey.* Sevgi, şefkat belirtisi olarak elini bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek.

o.+umun+(oğlumun) 116/9

o.-rlarıdı 122/6

o.+una+(oğluna) 61/5

[=1]

o.+uni+(oğluni) 107/21

o.+unu+(oğlunu) 26/7, 33/8,
72/6**oku-:** *ey.* Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu çözümleyip anlamak. Sövmek, küfretmek.

o.+unun+(oğlunun) 110/17

o.-dukda 94/7

[=21]

o.-jıacayınız 31/6

oh çek-: *bir. ey.* İç çekmek, sızlanmak.

o.-erek 74/7

o.-jıup 61/17

o.-ip 86/5

o.-nalet 95/11, 97/13

[=2]

[=5]

o kadar: *sf.* Çok, fazla.**ol:** *Bkz.* o (I)

o. 67/19

o. 36/8, 39/4, 43/11, 56/13, 66/15,
77/3, 104/19, 107/15, 111/9

[=1]

[=9]

oksuz: *Bkz.* öksüz

ol+(I)-: *ey.* Herhangi bir durumda olmak.

o. 102/10, 103/7

o.-acak 38/5, 64/14, 65/12

o.-acaktın 82/5

o.-anların 75/9

o.-arak 48/18

o.-asın 12/14, 86/3

o.-dukda 61/2

o.-dular 54/4

o.-dun 64/2

o.-duyumi 37/14

o.-duyumu 31/12

o.-duyundan 8/13

o.-duyunı 18/15

o.-duyuni 107/18, 107/5, 107/9

o.-duyunu 54/8

o.-majjup 81/3

o.-mama 29/11

o.-mamız 82/1

o.-mayıle 63/6, 63/9, 93/16, 97/8

o.-mazısanız 67/14

o.-mazıse 50/17

o.-muşdur 109/18

o.-ub 4/10, 9/17, 77/22

o.-up 35/22, 74/17

o.-ur 64/8

o.-uridi 49/22

o.-urise 83/8

o.-urisek 55/15

o.-urudu 67/15

o.-usun 65/1

[=42]

ol (II)-: *ey.* Var olmak, bulunmak.

o.-a 69/13

o.-acakdır 49/18

o.-amaz 106/11

o.-amazidi 15/5

o.-an 3/4

o.-anlara 109/12

o.-dukca 117/1

o.-duyu 43/21, 71/21

o.-duyumuzdan 70/4

o.-duyuni 37/12	o.-masından 114/2
o.-madı 46/16	o.-mazıdı 52/8
o.-madıjına 61/14	o.-meraksız+ferah 10/22
o.-madıkdan 41/18	o.-nazarında 13/6
o.-madıyı 21/3, 23/4, 31/9, 32/25, 65/6	o.-sa 27/13, 48/4, 56/20, 61/16, 63/12
o.-madıyım 96/17	o.-saydı 47/22
o.-madıyına 89/19	o.-sayıdı 67/2, 73/9, 79/21, 82/8
o.-madıyını 59/2, 95/7, 101/13	o.-sun 34/10
o.-majjarak 32/8	o.-ub 4/1, 4/4, 9/7
o.-majjub 10/20, 20/4, 30/11	o.-up 78/13
o.-majjup 72/9	o.-upda 95/17
o.-makle 29/14	o.-urise 88/21, 122/10
o.-maksız 24/15, 108/18	[=67]
o.-malı 59/6	ol (III):- ey. Meydana gelmek, vukuu bulmak, varlık kazanmak.
o.-malhydi 43/22	
o.-mamak 78/8	o.-acak 18/8
o.-mamayıle 63/15, 91/11	o.-amaz 65/15
o.-mayıle 18/16, 20/6, 31/16	o.-arak 31/4
o.-masaidi 80/9	o.-du 22/5, 54/3, 70/13, 70/19, 87/8
o.-masayıdı 59/7, 122/5	o.-duyunu 32/7
o.-ması 101/18, 114/3	

o.-majjan 70/12, 70/18

o.-sun 63/17

o.-ur 64/20

o.-urdu 122/6

o.-urudu 61/15, 113/17

[=16]

ol (IV)-: *ey.* Sıfat-fiil ekli sözcüklerle birlikte başlama, bitirme vb. bildiren filler oluşturur.

o.-acayım 69/1

o.-acayına 31/7

o.-arak 51/14

o.-dukları 11/14

o.-dular 55/3

o.-mayıle 6/4, 17/18, 43/4, 46/2, 76/6, 99/9

o.-sa 47/10

o.-saidi 20/10

o.-sak 39/7

o.-sam 59/10

o.-saydın 58/19

o.-ub 11/22, 24/8, 42/5, 44/1, 44/6

o.-up 53/11, 74/12, 93/16, 94/3, 114/18, 123/21

o.-urise 40/5

o.-ursan 84/2

o.-urum 59/12, 59/16

[=31]

ol (V)-: *ey.* Bir görev, makam, san veya nitelik kazanmak.

o.-acak 18/9

o.-acayım 91/11

o.-asın 33/7

o.-duyuni 108/1

o.-mayıle 89/7

o.-saydım 21/11

o.-ub 9/6

[=7]

ol (VI)-: *ey.* Ek-eylem geniş zamanı olan

-dir anlamında kullanılır.

o.-a 18/13

o.-dukları 98/7

o.-duyundan 19/13

o.-majjup 87/18, 101/21, 102/21

o.-mak 19/10

o.-malı 54/15

o.-mayile 103/16

o.-ub 90/20, 108/22

o.-ujjor 53/13, 64/6, 70/9, 77/5

o.-up 15/10, 48/7

o.-ur 18/19

[=18]

ol (VII)-: *ey.* Olan, olmak filinin şimdiki zaman sıfat-fiili olarak kullanılır.

o.-an 15/2, 16/15, 17/5, 18/10, 22/9, 25/9, 30/10, 30/7, 31/2, 33/24, 45/1, 55/11, 63/1, 77/11, 77/20, 82/22, 84/22, 85/21, 90/8, 99/13, 120/20

o.-anın 6/13

o.-anlar 18/3

o.-anları 121/8

o.-anların 10/9, 25/20, 106/16

[=27]

ol (VIII)-: *ey.* Gerçekleşmek veya yapılmak.

o.-mazise 102/14

o.-sun 40/9

o.-ur 55/19

[=3]

ol (IX)-: *ey.* Özne bir ad tamlaması olduğunda, belirtenin belirtilene ait olduğu düşüncesini anlatır.

o.-acak 25/6

o.-sun 21/17, 83/15

[=3]

ol (X)-: *ey.* Zaman bildiren bir adla yaklaşmak, gelip çatmak anlamında kullanılır.

o.-du 109/9

o.-mamalı 114/2

o.-ur 63/4

[=3]

ol-: *yar. ey.* Yabancı sözcüklerle veya bir adla birlikte birleşik eylem oluşturur.

acı o. 38/21

adju o. 7/12

akjah o. 114/17

aklı balij o. 5/17

Allah aşkına o. 37/1, 102/19

amada o. 12/8	dur o. 7/5, 32/5, 94/13
ankarip o. 32/18	düçar o. 11/19
ant o. 37/9	edebiat o. 88/17
aşna o. 80/13	ehl-i fazilet o. 4/2
badi o. 52/6	elçik o. 122/1
bejjan o. 24/10, 115/11	elimde o. 64/18
belli o. 50/4	elin+eyilikde o. 83/16
beruşan o. 56/17	emin o. 37/8
beyda o. 43/3	emsal o. 82/11
birin sözünü işidib ikinin şeraatına hakim o. 32/1	fasl o. 97/9
can feda o. 56/21	fazilet ehli o. 8/13, 112/15
cesur o. 22/20	feda o. 39/11
cijerim sat pare o. 29/7	ferahnak o. 48/17
dahil o. 41/1	ferman o. 122/11
darb içeru o. 17/19	fitne o. 89/4
def o. 21/19	yafil o. 28/3
derkjar o. 24/20, 87/20	galb-i bitun o. 20/11
derman o. 62/2	yamnjak o. 11/21, 72/16
ders o. 121/17	yark o. 21/6, 106/10
divane o. 94/21, 95/12	gatd o. 78/11
duhul o. 80/10	girjjan o. 14/7

hakim o. 32/1	icra o. 107/17
halijal o. 28/17	ifrid o. 24/5
halim o. 83/17	ihtijjar o. 6/22
hamd i sena o. 106/18	iki elin eyilikde o. 34/10
hamd u sena o. 106/8	imdatcın o. 34/13
hamil o. 33/11, 36/21	imtihan o. 4/15
harab-ı jebab o. 101/8	kadir o. 83/17, 108/15
hasret o. 119/15	kalpleri+temiz o. 50/20
hasta o. 76/1	karar o. 55/17
hatırında o. 32/23	katl o. 90/4
hatirinda o. 34/8	kijjas o. 23/18
hayran o. 9/18, 113/19	kiriftar o. 104/7
hazf o. 37/15	layık o. 98/1
hazır nazır o. 84/9	mijöhtaç o. 109/2
hazir nazir o. 42/12	mahbus o. 19/3, 19/8, 20/16, 22/7
helas o. 17/9, 62/17, 107/20	mahpus o. 122/12
hissement o. 39/16, 92/5	mahrim o. 55/3
hiba o. 10/10	mahsus o. 109/12, 122/18
hor o. 23/2	mahzun o. 8/12, 90/7
hoşnud o. 10/18, 46/7	makamında o. 32/16
ıspat o. 38/7	makbul o. 82/13

malik o. 4/22	mübtela o. 79/7
maylub o. 14/18	müktedir o. 7/4, 26/12
mayzun o. 19/7	müptela o. 97/5
mayil o. 3/10	müteşekkür o. 10/13, 32/11, 57/2, 111/13
mecpur o. 117/22	müütad o. 99/7
mecruh o. 87/2	naam ı niyemetin o. 96/16
memnun o. 6/5, 29/13	nadim o. 63/18, 68/15, 104/19
memnun mesrur o. 7/10	namkior o. 83/21
mesrur o. 51/18, 107/13, 109/10, 117/8	namussuz o. 23/17
meşyul o. 5/4, 11/4, 13/19, 15/21, 15/3, 47/20, 99/8	nayil o. 22/5
mevcud o. 12/5	nayil o. 13/3, 15/17, 57/1, 65/14, 78/5, 81/12, 84/7, 85/13, 88/7, 118/20
mevlud o. 77/17	nazarında o. 13/6
mimkin o. 120/14	nazik o. 63/8
moammer o. 33/16	nazir o. 22/17
möhtaç o. 119/14	neşşejjab o. 28/17
muasser o. 7/7	nikjah o. 34/3
muazzeb o. 28/16	per+devam o. 31/3
mujesser o. 78/4	perveris o. 51/13
mumasil o. 50/6	perveriş o. 109/17
mustahak o. 104/12	rahat o. 21/11

rahman+aşkına o. 103/14	şükr o. 106/21
rast o. 99/19, 110/10	taabir o. 9/6
revan o. 91/7	taajin o. 33/3
rıza o. 69/5	tajin o. 98/4
sakin o. 9/2, 46/18, 76/17, 81/9, 108/4	tar ı mar o. 17/5, 58/2, 87/12, 90/5
sat+pare o. 108/11	tar i mar o. 35/2, 92/13
sebeb o. 102/5, 104/8, 109/3, 110/13	tavatur o. 29/18
sebep o. 65/3	teajin o. 116/13, 116/13
selamet o. 8/9, 62/13	tecemmi o. 11/12, 123/1
siper o. 43/15	tedarik o. 34/12, 119/10
sukjut o. 30/5	telef o. 20/10, 25/12, 27/15, 30/14, 33/9, 36/17, 39/6
suvar o. 8/18, 115/7	temam o. 105/22
sükjürler o. 110/3	tepdil o. 64/2, 65/18
şahid o. 38/1, 38/2	terbije o. 87/18, 108/20, 114/18
şamil o. 15/17	tesella o. 73/15, 123/2
şart o. 37/9	teselli o. 32/5, 46/12, 47/10, 96/13
şukjürler o. 101/11	tövbeler o. 61/21, 63/16
o.-şukjürler o. 118/16	tövbeler tövbesi o. 21/16, 48/5
o.-şukjürler o. 45/6, 62/3, 102/21, 106/11, 112/7	tüjleri diken diken o. 19/6
	türab o. 31/7
	vasf o. 82/15, 120/9

jer ile jeksan o. o. 3/8	talim o. 3/7
jjöla revan o. o. 8/19, 13/9, 40/22, 66/17, 90/16, 115/9	[=1]
zahib o. 102/1	olmadık: <i>sf.</i> Alışılmamış, beklenmedik.
zayıf o. 119/13	o. 67/22
[=262]	[=1]
ol-: <i>Bkz.</i> öl-	olmuş: <i>ıs.</i> Olan biten.
o.-du 70/5	o.+u 111/15
o.-dü 91/9	[=1]
o.-düyümüze 7/11	olsun: <i>ed.</i> Bari, hiç olmazsa.
o.-dükden 71/19	o. 98/1
o.-ecejim 32/20	[=1]
o.-ecejimi 76/11	olun-: <i>ey.</i> Yapılmak. Edilmek.
o.-mejecekler+mi 67/9	masını 93/13
o.-mejip 68/16	redd o. 110/8
o.-üncejjedek 71/18	sual o. 31/23, 110/4
[=9]	tabir o. 119/2
oldür-: <i>ey.</i> Ölmesine yol açmak.	teedib o. 33/1
o.-meje 105/14	tehammul o. 28/9
o.-mekden 23/21	teslim o. 26/13
[=2]	tevkıf o. 23/8
olın-: <i>Bkz.</i> olun-	zapt o. 80/15

[=10]

ölüm: *Bkz.* ölüm

o. 35/12, 76/21, 78/12

o.+ün 59/12, 100/8

o.+üni 77/9

[=6]

omr: *Bkz.* ömür

o. 10/15

[=1]

omrün vari: Yaşamın en değerlisi.

o.+müzün v. 7/18

[=1]

omuz: *is.* Boynun iki yanında, kolların gövdeye bağlandığı bölüm.

o.+larına 4/19

[=1]

ömür: *Bkz.* ömür

o. 10/20, 100/13

o.+leri 109/20

o.+lerini 11/1

o.+ümüzün+(omrümüzün) 7/18

o.+üni+(omrünü) 59/16, 116/19,
116/9

[=8]

ömür geçir-: *bir. ey.* Yaşamak.

o.-iridi 46/19

[=1]

on: *is.* Dokuzdan sonra gelen sayının adı.o. 62/6, 74/11, 87/1, 89/22, 99/1,
110/16, 121/1

[=6]

on: *is.* Birşeyin esas tutulan yüzü, arka karşıt, ön. Karşı. Önce olan, ilk.

o.+ünde 17/21, 45/21, 92/21

o.+üne 43/20, 99/18, 109/6

[=6]

onlar: *zm.* Çokluk üçüncü kişi adılı..

o. 25/10

o.+ı 49/1

o.+ın 67/12, 69/1

[=4]

onul-: *ey.* İyileşmek, şifa bulmak.

o.-majjacak 96/11

[=1]

onunci: *sf.* On sayısının sıra sıfatı.

o. 54/17

[=1]

ort-: *ey.* Kapamak.

o.-üb 13/13

[=1]

ot-: *Bkz.* öt-

o.-en 53/22, 54/2

o.-melerine 53/20

o.-mez 55/3

[=4]

op-: *Bkz.*öp-

o.-eceji 112/6

o.-esin 105/18

o.-meje 54/16, 106/3

o.-up 118/14

o.-üb 115/18

[=6]

opir: *Bkz.* obir

o.+i 34/19

[=1]

or-: *Bkz.*ör-

o.-up 118/7

[=1]

orajja: *zf.* O yere, o yöne.

o. 91/7

[=1]

oraje: *Bkz.* orajja

o. 123/15

[=1]

ordu: *is.* Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü.

o. 11/15

o.+jja 11/17

[=2]

orf it-: *bir.* ey. Cezalandırmak.

o.-meniz 95/16

[=1]

orman: *is.* Ağaçlarla örtülü geniş alan.

o. 99/17

o.+lar 37/7, 100/1

[=3]

ormanlık: *is.* Ormanla kaplı yer.

o. 35/19, 40/14, 57/19, 66/18

[=4]

orman tavuğu: *is.* Sülün, keklik ve bıldırcınların yakın akrabası olan ormantavukları iri yapılı, hızlı ama kısa süre uçabilen av kuşlarıdır.

o. 53/17

[=1]

ornek al-: *bir. ey.* Ders çıkarmak.

o. 34/7

o.-ırdı 50/7

[=2]

orta: *is.* Ara.

o.+da 35/13

[=1]

ortalık: *is.* Bulunulan yer, çevre.

o. 30/5, 42/6

[=2]

Orthodoksos: *is. Fr. orthodoxe* Ortodoksluk mezbebine mensup.

o. 50/22

[=1]

ortuli: *sf.* Örtüsü olan, örtülmüş.

o. 108/8

[=1]

ot: *is.* Toprak üstü gövdeleri genelde yeşil renkli olan ve ikincil kalınlaşmanın olmadığı bitkiler.

o. 20/3, 44/17, 47/19, 51/12, 55/2, 56/9, 69/3, 105/8, 108/10

o.+a 69/5

o.+adek 52/2

o.+lara 52/21

o.+lardan 49/12

o.+ları 56/11

o.+ların 52/19

o.+larından 61/9

[=16]

ota: *Bkz.* oda

o.+sına 11/3

o.+sından 12/10

[=2]

ote: *is.* Karşı. *sf.* Diğer.

o. 28/19, 57/21, 105/5

[=3]

oteden beru: *zf.* Başından beri, önceden olduğu gibi.

o. b. 60/4, 93/6

[=2]

otur-: *ey.* Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek. İkamet etmek.

o.-an 92/9

o.-du 57/20, 81/15, 108/13

o.-dular 53/15

o.-duyi 47/6

o.-maya 68/8

o.-ub 4/12, 11/3, 47/2

o.-ujior 92/3

o.-up 41/14, 55/6, 56/16, 61/6, 91/14, 117/11

o.-urlar 68/6

[=18]

ova: *ıs.* Deniz yüzeyine göre değişik yüksekliklerde olan az eğimli düzlük.

o. 9/7

o.+jja 11/15

o.+je 66/19

o.+leri 84/6

[=4]

övüd: *Bkz.* övüd

o. 17/4, 34/13

[=2]

övüd vir-: *bir. ey.* Nasihatte bulunmak.

o.-erek 121/6

[=1]

övüt: *Bkz.* övüd

o.+üm+(övüdüm) 83/15

[=1]

oyle: *Bkz.* oyle

o. 44/10

o.+dir 69/22

o.+yise 67/7

[=3]

oyle: *zf.* O biçimde, o tarzda. O denli, o kadar, o derece.

o. 22/16, 24/13, 101/19, 115/21

[=4]

ojece: *zf.* O biçimde, tam öyle.

o. 42/13, 107/2

[=2]

ojlesine: *zf.* Aşırı bir biçimde, fazla, o kadar çok.

o. 40/1

[=1]

ojjul-: *ey.* Kesici veya delici bir aletle yontulmak.

o.-muş 44/11

[=1]

ojjun: *is.* Vakit geçirmeye yarayan, belli kuralları olan eğlence.

o.+larile 99/8

[=1]

ojjunbaz: *sf.* Düzenbaz, hileci

o. 70/21

[=1]

-Ö-

öfke: *is.* Kızgınlık, hışım, hiddet.

ö.+sini 96/7

[=1]

öksüz: *sf.* Anası veya hem anası hem babası ölmüş olan.

ö.+ler 38/11

[=1]

öl-: *ey.* Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

ö.-dü 73/12

ö.-dü+mi 86/9

ö.-dünü 68/15

ö.-ejim 76/1

ö.-mesi 23/19

ö.-mezden 73/10

ö.-sem 112/10

ö.-üp 62/3

[=8]

ölü: *is.* Ölmüş, mevta.

ö.+sünü 123/7

[=1]

ölüm: *is.* Hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi.

ö. 67/10, 74/17, 103/11

ö.+leri 96/12

[=4]

ölüm döşejji: *is.* Son nefesın verileceği yatak veya yer.

ö.+nde 75/8

[=1]

ömür: *is. Ar. 'umr* Yaşam, hayat.

ö. 65/7, 74/13

ö.+i 72/18, 75/2

ö.+üni+(ömrüni) 122/20

[=5]

ömür geçir-: *bir. ey.* Yaşamak.

ö.-dijimizi 81/18

ö.-dikde 122/17

ö.-ecejini 83/14

ö.-ecejidik 113/18

ö.-enler 65/21

ö.-irsen 66/8

[=6]

ön: *is.* Karşı. Uç, kenar.

ö.+ünde 102/6

ö.+ünden 97/14

ö.+üne 114/12

[=3]

öp-: *ey.* Sevgi, saygı, bağlılık, teşekkür belirtmek amacıyla dudaklarını bir şeye veya birine değdirmek.

ö.-meje 112/16

ö.+mekle 75/22

[=2]

ör-: *ey.* İplik, yün, tel, saz vb.ni birbirine dolayarak işlemek.

ö.-mekle 47/22

ö.-sem 61/17

[=2]

örtül-: *ey.* Kaplanmak, çepeçevre sarılmak, kuşatılmak.

ö.-meje 62/10

[=1]

örülü: *sf.* Kaplı, örülmüş olan.

ö. 63/1

[=1]

öt-: *ey.* Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarmak.

ö.-en 48/16

[=1]

övüd: *is.* Nasihat.

[=5]

ö. 75/4, 84/18

[=2]

-P-

paçavura: *is.* Yun. *patsavra* Eskimiş bez veya kumaş parçası, çaput.

p. 24/21

[=1]

payçe: *Bkz.* bayçe

p. 123/15

[=1]

pahl: *is.* Ters, aksi.

p. 87/8

[=1]

pappas: *is.* Yun. *pappas* Hristiyan din adamı.

p. 25/22

[=1]

parça: *zf.* Far. *pârça* Az bir miktar, biraz. *is.* Bir bütünden ayrılan, ayrı sayılan veya artakalan şey.

p. 20/5, 96/7

p. +sı 24/21, 76/8, 83/2

parça parça: *zf.* Lime lime

p. 56/14

[=1]

parça parça it-: *bir. ey.* Parçalara ayırmak.

p.-up+(idup) 95/13

[=1]

parçe: *Bkz.* parça

p. 108/17

[=1]

pare ejle-: *bir. ey.* Parçalara ayırmak.

p. 24/3

p.-yin 37/13

[=2]

parele-: *ey.* Parçalamak.

p.-rler+mi 63/4

[=1]

parla-: *ey.* Işık saçmak.

p.-jjacaktır 23/5

[=1]

parlak: *sf.* Işıldayan, ışılıtlı.

p. 35/21, 68/3, 105/10

[=3]

parmak: *is.* İnsanda ve bazı hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü oluşturan boğumlu, hareketli organlar.

p.+ına+(parmayına) 71/16

p.+ından+(parmayından) 71/11

[=2]

pas-: *Bkz.* bas-

p.-fıktrat 59/9

[=1]

peder: *is. Far. peder* Baba.

p. 36/16, 54/13, 65/13, 77/21, 77/8, 79/14, 79/19, 80/20, 80/4, 80/6, 107/22, 112/22

p.+i 6/1, 38/11, 77/20, 108/1, 114/8

p.+im 73/7

p.+im+mi 69/16, 69/20

p.+imden 69/19

p.+imin 71/7, 81/8

p.+imin+midir 71/6

p.+in 69/12, 69/12, 69/14, 71/2, 76/13, 81/15

p.+inden 110/7

p.+indir 105/20

p.+ine 82/7, 84/7, 114/7

p.+ini 106/19

p.+inin 84/3, 107/21, 112/13

p.+inindir 71/6

[=40]

Pederallah: *is.* Hrisityan inancında Tanrı'ya atfedilen ad, Allahbaba.

p.+ın 82/13

[=1]

pederane: *zf. Far. peder-âne* Babaya yakışır biçimde.

p. 8/1

[=1]

pek: *zf. Çok.*

p. 40/2, 46/2, 48/3, 54/14, 61/11, 64/22, 67/18, 70/3, 79/10, 88/1, 103/7, 107/12, 115/21, 116/1

[=14]

pelde: *Bkz.* belde

- p.+de 100/10
[=1]
- pen:** *Bkz.* ben
p. 71/19
[=1]
- pencere:** *is. Far. pencere* Yapıları veya araçları aydınlatmak, havalandırmak amacıyla yapılan açıklık.
p.+sinin 19/14
[=1]
- pençere:** *Bkz.* pencere
p.+je 29/8
[=1]
- pençire:** *Bkz.* pencere
p.+yi 34/14
[=1]
- per devam ol-:** *bir. ey.* Sürmek, sürüp gitmek
p.-asız 31/3
[=1]
- perçemli:** *sf.* Kâkülü olan.
p. 70/22
- [=1]
- perrah:** *Bkz.* berrah
p. 43/1, 117/10
[=2]
- peruşan:** *sf. Far. perîşân* Acınacak durumda olan.
p. 35/2
[=1]
- peruşane:** *zf.* Dağınık, düzensiz, karma-karışık bir halde.
p. 100/21
[=1]
- perva it-:** *bir. ey.* Çekinmek, korkmak.
p.-mejiz 45/8
[=1]
- perveris ol-:** *Bkz.* perveriş ol-
p.-urudu +ise 51/13
[=1]
- perveriş ol-:** *bir. ey.* Beslenmek.
p.-duyumuz 109/17
[=1]

peyda et-: *bir. ey.* Ortaya çıkarmak, oluşturmak.

p.-mişler 52/17

p.-mişsiniz 45/6

[=2]

peyyamber: *is. Far. peygâm-ber* Tanrı'nın buyruklarını bildiren, haber getiren kimse, elçi.

p. 27/16

[=1]

peyyamberlik it-: *bir. ey.* Haber vermek.

p.-diğın 22/2

[=1]

pijjade: *is. Far. piyâde* Yaya savaşan askerlerin oluşturduğu sınıf.

p. 111/3

[=1]

pir: *Bkz. bir (II)*

p. 118/15, 118/7

[=2]

pirçok: *Bkz. birçok*

p. 6/3

[=1]

pirden: *Bkz. birden*

p. 118/13

[=1]

pirik-: *Bkz. birik-*

p.-en+(pirijen) 62/10

[=1]

piz: *Bkz. biz*

p.+im 118/10

[=1]

postaki: *is. Far. pôstekî* Koyun veya keçi postu.

p.+sini 100/20

[=1]

pijle: *Bkz. böyle*

p. 45/7, 55/8

[=2]

pöjü-: *Bkz. böjü-*

p.-dükde 77/17

[=1]

prak-: *Bkz. brak-*

p.-acayım+(prayacayım) 65/11

p.-madı 118/15

[=2]

pranka: *is. İt. branca* Ağır cezalıların ayaklarına takılan kalın zincir.

p.+yile 95/18

[=1]

Pravat: *is.* Bugün Romanya'nın Argeş kenti sınırları içinde kalan antik bir yerleşim yeri.

p. 3/15, 6/1, 6/4

[=3]

prens: *is. Fr. prince* Bir prensliğin başında bulunan kimse.

p. 8/16

[=1]

prenses: *is. Fr. princesse* Hükümdar karısı.

p. 8/16

[=1]

pu: *Bkz. bu (I)*

p.+ndan 77/9

p.+nu 6/19, 118/12

p.+nun 118/11

[=4]

pul-: *Bkz. bul-*

p.-zeval 118/9

[=1]

pulun-: *Bkz. bulun-*

p.-dujım 118/18

p.-duyu 118/13

p.-duyuni 83/1

hazır nazır p. 20/19

mevcud p. 118/3

[=5]

punar: *is.* Bir suyun çıktığı yeri kaynak.

p.+ı 49/18

[=1]

pus ejle-: *bir. ey.* Öpmek.

p.-di 85/14

[=1]

pus it-: *bir. ey.* Öpmek.

p.-diler 112/4

[=1]

putperest: *is. Far. but-perest* Puta tapan.

p. 3/5, 3/7

[=2]

-R-**Rabb:** *Bkz.* Rappr.+ı 25/19, 26/4, 27/16, 49/16,
106/9

r.+ım 50/16, 73/1

r.+i 20/15, 49/14, 49/3

r.+ije 122/19

r.+imiz 49/6

[=12]

Rabp: *Bkz.* Rapp

r.+ına 77/12

[=1]

radelerinde: *zf.* Sularında, civarında.

r. 60/3

[=1]

raybet et-: *bir. ey.* İstekle karşılamak.

r.-mezise 78/6

[=1]

rahat: *is. Ar. râḥat* Huzur. *zf.* Sıkıntı ve tedirginlik olmadan, huzurla.

r. 76/3, 113/18

r.+ın 41/18

[=3]

rahat ejle-: *bir. ey.* Dinlenmek, ferahlanmak.

r. 102/11

[=1]

rahat it-: *bir. ey.* Sıkıntısız durumda olmak, ferahlanmak, dinlenmek.

r.-eridi+(ideridi) 90/2

r.-erken+(iderken) 20/2

r.-ub+(idub) 23/6

[=3]

rahat ol-: *bir. ey.* Üzüntülü veya sıkıntılı durumda olmamak.

r.-acakıdım 21/11

[=1]

rahatsız: *sf.* Huzursuz, sıkıntılı.

r. 102/13

[=1]

rahatsızlık: *is.* Huzursuzluk.r.+ından+(rahatsızlığından)
89/21

r.+ını+(rahatsızlığını) 91/21

[=2]

Rahl: *is.* Hz. Yakup'u eşi, Yusuf ve Bünyamin'in annesi.

r.+in 26/16

[=1]

rahie: *is. Ar. râyiha* Koku.

r.+leri 53/5

[=1]

rahm-i pak: Temiz rahim.

r.+inde 77/14

[=1]

Rahman aşkına olsun-: *ün.* Allah'ını seversen

A. a. o. 103/14

[=1]

Rapb: *Bkz.* Rapp

r.+ı 110/3

r.+ım 27/14, 106/16

r.+i 21/17, 22/15, 43/12, 45/14,
122/5

r.+im 20/23

[=9]

Rapb-ı kerim: *Bkz.* Rapp-i kerim

r. 106/22

[=1]

Rapp: *is. Ar. rabb* Tanrı.

r.+ı 25/14, 40/20, 45/1, 75/7

r.+ije 75/11

r.+ım 45/10, 63/12, 104/8, 114/9

r.+i 50/20

r.+ie 94/9

r.+im 47/15, 48/6, 61/22, 118/17

r.+imin 112/7

r.+imiz 48/19

r.+ina 86/13

r.+inin 25/11

[=19]

Rapp-ı rahim: *Bkz.* Rapp-i rahim

r. 86/11

[=1]

Rapp-i kerim: Cömertlik ve ikram sahibi Allah.

r. 118/21

[=1]

Rapp-i rahim: Sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Allah.

r. 103/17

[=1]

Rappil alemin: Kainatın efedisi Allah.

r. 48/12

[=1]

Rappil allah: Sahip Allah.

r. +ımız 46/11

[=1]

raso: *is. Yun. raso* Ortodoks din adamları tarafından giyilen cüppe.

r. 115/16

[=1]

rast kel-: *bir. ey.* Karşılaşmak, rastlamak.

r.-diklerini 11/13

[=1]

rast ol-: *bir. ey.* Rastlamak, denk gelmek

r.-duyi 110/10

r.-up 99/19

[=2]

ray ver-: *bir. ey.* Onay vermek.

r.-irse 24/2

[=1]

redd olun-: *bir. ey.* Kabul edilmemek.

r.-muş 110/8

[=1]

refik: *is. Ar. refîk* Arkadaş, dost.

r. 25/9

r.+leri 92/11, 95/20, 99/3, 111/3

r.+lerinden 101/20

r.+lerine 111/1

r.+lerini 91/12

[=8]

refik ejle-: *bir. ey.* Arkadaş, yoldaş kılmak.

r.-dim 104/9

[=1]

refik-i sefaat: Eğlence arkadaşı.

r. 15/20

[=1]

rencide: *is. Far. rencîde* Keder, dert.

r. 22/21, 65/16

r.+den 23/13

[=2]

r.+lerden 72/11, 107/20, 115/20

r.+sinden 22/6

[=7]

rencide çek-: *bir. ey.* Zahmet ve sıkıntıya uğramak.

r.-memesi 57/6

[=1]

rencide it-: *bir. ey.* Eziyet etmek, canını yakmak.

r.-iorsun+(idiorsun) 25/8

[=1]

renk: *is. Far. reng* Cisimler tarafından yansılan ışığın gözde oluşturduğu duyum

r. 14/8, 68/1

r.+de 68/1

r.+i 60/16

r.+inden 49/11

r.+ini 27/13

[=6]

renkli: *sf.* Rengi olan.

r. 49/5, 49/8

Renul: *is. Fr. Rhin* Ren nehri İsviçre Alplerinden doğup, Lihtenştayn ve Fransa sınırlarından Almanya ve Hollanda topraklarından geçtikten sonra Rotterdam'da Kuzey Denizi'ne dökülen 1230 km uzunluğuyla Batı Avrupa'nın en önemli nehirlerinden biridir.

r. 9/3

[=1]

resim: *is. Ar. resm* Görünüş, biçim. Tören.

r.+i+(resmi) 52/2

r.+inde+(resminde) 79/10

r.+intesin+(resmintesin) 112/12

r.+ler 120/5

[=4]

resmen: *zf. Ar. resmen* Kesinlikle, açıkça, kesin olarak.

r. 122/22

[=1]

reva: *sf. Far. revâ* Yakışır, yerinde, uygun.

r. 95/16

[=1]	r. +m 32/26
revan ol-: <i>bir. ey.</i> Gitmek.	[=1]
r.-du 91/7	rica et-: <i>bir. ey.</i> Dilemek.
[=1]	r. 72/1
rey: <i>is. Ar. re'y</i> Düşünce, görüş, fikir.	[=1]
r. +ine 64/19	rica it-: <i>Bkz.</i> rica et-
r. +inize 33/12	r.-di 122/13
[=2]	r.-en+(iden) 32/24, 37/11
rezil: <i>sf. Ar. rezîl</i> Aşağılık, soysuz, utanmaz.	r.-er+(ider) 72/14
r. 17/16, 72/21	r.-erek+(iderek) 30/15
[=2]	r.-erim+(iderim) 32/15, 96/4
rıza ol-: <i>bir. ey.</i> Kabul etmek, razı olmak.	r.-esin+(idesin) 73/3
r.-arak 69/5	[=8]
[=1]	rivajet bujjur-: <i>bir. ey.</i> Söylemek.
rızk: <i>is. Ar. rızk</i> Yiyecek, içecek şey.	r.-muşudun 27/20
r. 16/3	[=1]
r. +ı 44/21	Rozel: <i>is.</i> Yenovefa'ya verilen ölüm cezasının infazında görevli iki cellattan birisidir.
r. +ım+(rızgım) 49/4	r. 36/8, 40/1, 40/19
[=3]	[=3]
rica: <i>is. Ar. recâ</i> Dilek.	Rozer: <i>Bkz.</i> Rozel

r. 38/17

[=1]

r. +in 41/5

ruhban: *is. ç. Ar. ruhbân* Rahipler.

[=2]

r. 8/3, 22/1, 75/3, 120/4

ruh: *is. Ar. rūḥ* Dinlerin ve birtakım ikici felsefe öğretilerinin bedenden ayrı ve ölümsüz bir yaşamı olduğunu ileri sürdükleri varlık.

r. +ın 8/11, 21/23

[=6]

ruhpan: *Bkz. ruhban*

r. +i 102/21

r. +ı 120/11

r. +in 102/7

[=1]

r. +unu 71/15, 79/14, 83/11, 122/19

ruhsat: *is. Ar. ruḥsat* İzin belgesi.

[=6]

r. 90/14

[=1]

ruh-i aziz:**ruz-i kujamet:** Ceza günü, mahşer.

r. 102/9

r. +de 28/18, 31/10, 38/6, 38/9, 119/1

r. +i 102/2

r. +idir 101/22

[=5]

[=3]

ruzgjar: *is. Far. rûzgâr* Havanın yer değiştirmesinden oluşan esinti, yel.**Ruhul kuddus:** Kutsal can. Hz. İsa

r. +dan 77/14

r. +dan 42/6

r. +unu 80/19

r. +den 45/22

[=2]

[=2]

Ruhul kutdus: *Bkz. ruhul kuddus***ruzikjar:** *Bkz. ruzgjar*

r. 85/10

r. 55/3

r. +ı 74/13

[=2]

ruzgjar: *Bkz.* ruzgjar

r. 36/1

r. +den 62/12

[=2]

-S-

saat: *is. Ar. sâ'at* Vakit, zaman. Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi.

s. 16/20, 17/17, 32/20, 36/11, 47/18, 58/7, 59/18, 76/3, 87/9, 88/22, 92/10, 101/14

s. +a 95/11, 97/13

s. +dan 32/10

s. +de 62/4, 106/17

s. +ı 32/18

[=18]

sabi mahsim: Günahsız çocuk

s. +i 28/10

s. +iyle 38/16

[=2]

sabah: *is. Ar. şabâh* Gündüz.

s. 5/11, 14/3, 91/7

s. +adejin 12/2

s. +dan 30/2

s. +layin 76/3

[=6]

sabi: *is. Ar. şabî* Küçük çocuk.

s. 50/19

[=1]

sabilik: *is.* Çocukluk.

s. +in+(sabiliğin) 112/18

[=1]

sabr: *is. Ar. şabr* Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi.

s. 121/16, 121/7

s. +a 16/13

s. +ın 46/12

[=4]

saç: *is.* Baş dersini kaplayan kıllar.

s. +ları 100/21

[=1]

saç-: *ey.* Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.

s.-arak 61/7

s.-dı+ise 53/16

[=2]

saçala-: *ey.* Saçmak, serpmek.

s.-jib 61/9

[=1]

sadaka: *is. Ar. şadağa* Yoksullara yardım olarak karşılıksız verilen şey.

s. 98/16

[=1]

sadakat: *is. Ar. şadâkat* İçten bağlılık.

s. 94/7

s.+ı 33/7

s.+ine 33/25

[=3]

sadakatlı: *sf.* Dostluğu ve bağlılığı içten olan, sadık.

s. 33/17, 94/22

[=2]

sadık: *sf. Ar. şâdiğ* Sadakatli.

s. 13/4, 16/1, 17/13, 17/20, 33/14, 33/5, 86/3, 87/7, 99/3, 111/9, 112/5, 117/18

[=12]

safa: *Bkz. sefa*

s. 91/22

[=1]

say (I): *sf.* Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı.

s. 81/15, 117/17,

say (II): *sf.* Yaşamakta olan.

s. 120/7

s.+dır 107/9

s.+mıdırlar 107/4

[=5]

say-: *ey.* Memeyi parmaklar arasında sıkarak sütünü akıtmak.

s.-maya 44/20

[=1]

sayal-: *ey.* Sağlığına kavuşmak, iyileşmek.

s.-ırlarıdı 15/1

[=1]

sayalt-: *ey.* Sağlığına kavuşturmak, iyileştirmek.

s.-dı 79/3

[=1]

say brak-: *bir. ey.* Yaşamasını sürdürmek.

s.-dı+mı 73/2

s.-dılar 103/2

[=2]

say selim: *zf.* Hiçbir zarar görmeden.

s. 14/4, 58/21, 119/22, 121/7

[=4]

sahıb: *is. Ar. şâhib* İye, malik.

s.+i 38/13, 120/20

[=2]

sahralık *sf.* Ovalık.

s. 9/8

[=1]

sakal: *is.* Yetişkin erkeklerde yanak ve çenede çıkan kılların tümü.

s.+ı 87/14

[=1]

sakın: *ün.* Asla.

s. 32/22, 64/16, 72/4, 105/12, 105/14

[=5]

sakın-: *ey.* Herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak.

s.-arak 114/13

[=1]

sakına sakın: *ün.* Sakın ha, katiyyen.

s.+ 89/11

[=1]

sakin: *sf. Ar. sâkin* Bir yerde oturan.

s. 76/19

[=1]

sakin ol-: *bir. ey.* Bir yerde oturmak, yerleşmek.

s.-dujı 108/4

s.-dukdan 46/18

s.-duyu 9/2

s.-duyun 76/17

s.-manız 81/9

[=5]

sakla-: *ey.* Kaybolmaması, görünmemesi için gizli bir yere koymak.

s. 33/21

s.-rıldı 5/15

[=2]

sal-: *ey.* Yollamak, göndermek.

s.-diyı 17/20

[=1]

salıver-: *ey.* Bırakmak, koyuvermek.

s.-meje 93/11

[=1]

salih: *sf. Ar. şâlih* Yetkisi ve hakkı olan.

s. 54/13, 65/13

[=2]

salihetlik: *is.* Hayır ve hasenat sahipliği.

s. +ini+ (salihetlijini) 82/15

[=1]

salim: *sf. Ar. sâlim* Sakin, huzurlu.

s. +dir 40/5

[=1]

salim ejle-: *bir. ey.* Huzurlu kılmak.

s. 48/14

[=1]

salim ol-: *bir. ey.* Esen, sağlam olmak.

s.-up 51/13

[=1]

salla-: *ey.* Düzenli bir biçimde ve hep aynı doğrultuda hareket ettirmek.

s.-dı 70/22

[=1]

saltanat: *is. Ar. saltanat* Bolluk ve zenginlik.

s. 91/13

s.+ıma 118/20

s.+ile 81/2

[=3]

saman: *is.* Ekinlerin harmanda dövülüp taneleri ayrıldıktan sonra kalan hayvanlara yedirilen ufalanmış sapları.

s. 20/3, 56/18

[=2]

sana: *zm.* Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

s. 8/5, 13/6, 20/16, 22/14, 22/9, 24/2, 25/1, 25/19, 25/2, 25/7, 29/6, 30/6, 30/7, 31/15, 32/12, 32/23, 39/4, 54/10,

58/19, 58/20, 60/14, 60/15, 66/10, 66/6,
69/10, 69/11, 71/15, 72/10, 72/14, 72/14,
72/17, 72/2, 72/23, 72/24, 72/5, 73/19,
73/21, 74/1, 74/4, 76/11, 76/16, 76/19,
77/2, 77/6, 83/14, 83/22, 83/4, 84/3, 84/4,
85/21, 85/3, 96/11, 96/9, 105/16, 105/19,
105/19, 106/8, 108/16, 110/4, 118/17

[=60]

sanien: *zf. Ar. şâniyen* İkinci olarak.

s. 5/6

[=1]

sanki: *zf. Farz edelim ki, güya.*

s. 67/17, 91/22, 922

[=3]

sapi: *Bkz. sabi*

s. 50/17

[=1]

sar-: *ey. Kucaklamak.*

s.-acak 74/3

s.-ajim 104/17

s.-arak 42/11

s.-dı 85/14

s.-up 24/18, 28/2, 54/16, 120/13

[=8]

sarar-: *ey. Korku, üzüntü, coşku vb. sebeplerle yüzün rengi solmak.*

s.-acak 64/12

s.-maya 63/19

s.-mış 100/7, 104/3

[=4]

saraj: *Bkz. saray*

s.+e 93/2, 118/1

s.+in 93/8

[=3]

saray: *is. Far. serây* Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı.

s.+de 18/3, 119/18

s.+den 109/10

s.+e 11/11

s.+ın 121/19

s.+inde 6/3, 91/8

s.+ine 14/5, 90/21, 121/2

s.+lerde 109/11

[=11]

sarf it-: *bir. ey.* Tüketmek, harcamak;
kullanmak

s.-erek+(iderek) 122/21

s.-eridi+(ideridi) 16/1

s.-meje 36/20

[=3]

sarıl-: *ey.* Kollarını dolamak, kucak-
lamak.

s.-arak 13/11, 24/16, 107/2

s.-dı 118/14

s.-dılar 93/7

s.-dıyise 105/17

[=6]

sat: *sf. Far. şad* Yüz sayısı.

s. 24/3, 37/13

[=2]

sat hezar: *sf.* Yüz bin.

s. 38/5

[=1]

sat pare ol-: *bir. ey.* Yüz parça olmak,
çok üzülme

s.-ub 108/11

[=1]

sajjan: *Bkz.* şajjan

s. 9/8

[=1]

saje: *is. Far. sâye* Gölge.

s.+ler 119/20

[=1]

sayı: *is.* Adet, miktar.

s.+sı 117/7

[=1]

sayıl-: *ey.* Yerine koyulmak, addedilmek

s.-maz+mı 51/4

[=1]

sayır: *sf. Ar. sâ'ir* Başka, öteki, diğer.

s. 5/11, 54/10, 56/8, 65/7, 99/3

s.+i 84/17

[=6]

sebeb: *Bkz.* sebep

s. 95/17

s.+den 31/15, 83/3

[=3]

sebeb ol-: *Bkz.* sebep ol-

s.-an 102/5, 109/3

s.-dı 110/13

s.-up 104/8

[=4]

sebep: *is. Ar. sebeb* Neden

s.+i 77/4

s.+i+(sebebi) 114/7

s.+imden+(sebebiden) 96/5,
104/6

s.+ine+(sebebine) 23/3, 61/1,
114/16

s.+ini+(sebebini) 19/6, 61/5

[=9]

sebep ol-: *bir. ey.* Neden olmak, yol açmak.

s.-maklıyı 65/3

[=1]

sebt et-: *bir. ey.* Sövüp saymak.

s.-erleridi+(ederleridi) 79/16

[=1]

sebt it-: *Bkz.* sebt et-

s.-up+(idup) 68/12

[=1]

seçcade: *is. Ar. seccâde* Üzerinde namaz kılınan küçük kilim, halı.

s. 63/9

s.+ler 111/20

[=2]

seda: *is. Ar. şadâ* Ses.

s. 22/19, 47/4

s.+leri 11/8, 42/7

s.+lerini 90/20

s.+sı 111/2

s.+sından 47/4

s.+yile 48/16

[=8]

sedalı: *sf.* Sesi olan, ses çıkaran.

s. 47/3

[=1]

sedasız: *sf.* Sessiz, suskun, gürültüsüz.

s. 107/2

[=1]

sefa: *is. Ar. şafâ* Eğlence, zevk, neşe.

s. +jja 22/5	s. +e 14/2, 24/8
s. +je 23/1	[=2]
s. +yi 69/2	sefer it-: <i>bir. ey.</i> Savaşmaya gitmek.
[=3]	s.-diji 87/2
sefa gel-: <i>bir. ey.</i> Hoş gelmek.	s.-mejile 11/13
s.-din 60/5	s.-ub+(idub) 11/17
[=1]	[=3]
sefa-yı hatır: Gönül rahatlığı.	sejirt-: <i>Bkz.</i> sejirt-
s. +ile 116/22	s.-ib+(sejird-ib) 99/20
[=1]	[=1]
sefaat: <i>is. Ar. sefâhet</i> Zevk ve eğlence.	sejird-: <i>Bkz.</i> sejirt-
s. +a 15/17	s.-ib 30/6, 106/2
[=1]	s.-ip 18/4
sefaatlık: <i>is.</i> Zevk, eğlence	s.-ti 58/7
s. 93/3	[=4]
[=1]	sejirt-: <i>ey.</i> Sıçrayarak yakın bir yere doğru koşmak.
sefasını sür-: <i>bir. ey.</i> Bir durumun getirdiği, sağladığı olanaklardan yararlanmak.	s. 105/18
s. +yi s.-mekden 69/2	s.-di 105/17
[=1]	s.-diler 111/4
sefer: <i>is. Ar. sefer</i> Savaş.	s.-ecek+(sejirdecek) 20/23
	s.-erek+(sejirderek) 57/22

[=5]

sekizinci: *sf.* Sekiz sayısının sıra sıfatı, sırada yedinciden sonra gelen.

s. 46/17

[=1]

sel: *is. Ar. sey/* Sürekli yağmurlardan ve eriyen karlardan oluşan taşkın su.

s. 73/8, 104/5

[=2]

selam: *is. Ar. selâm* Esenleme

s. +ımı 72/10

[=1]

selam al-: *bir. ey.* Birinin selamlamasına karşılık vermek.

s.-arak 10/3

[=1]

selam vir-: *bir. ey.* Selamlamak.

s.-um 10/3

[=1]

selamet: *is. Ar. selâmet* Esenlik. Kurtuluş

s. 84/7, 89/15, 107/18

s. +dir 22/4

s. +e 22/6

s. +i 13/18, 39/10

s. +ime 59/17

s. +inize 110/13

[=9]

selamet ejle-: *bir. ey.* Esenliğe kavuşturmak.

s.-sin 6/21

[=1]

selamet ol-: *bir. ey.* Kurtulmak.

s.-acak 8/9

s.-maya 62/13

[=2]

selamete çık-: *bir. ey.* Esenliğe kavuşturmak.

s.-acayım 22/6

[=1]

selamete çıkar-: *bir. ey.* Esenliğe kavuşturmak.

s.-acaktır 7/15

[=1]

selim: *sf. Ar. selîm* Sağlam.

s. 120/8

[=1]

sema: *is. Ar. semâ* Gök.

s.+de 45/3, 72/13

s.+deki 69/18

s.+den 97/7

s.+je 4/20, 20/13, 36/15, 38/10,
106/15, 107/15, 118/16

[=11]

semavad: *Bkz. semavat*

s.+dedir 80/18

[=1]

semavat: *is. ç. Ar. semâvât* Gökler.

s.+de 8/5, 66/9, 73/14, 85/12,
102/10, 118/9

s.+den 5/19, 108/15

s.+e 81/14, 81/2

[=10]

semavet: *Bkz. semavat*

s.+de 65/12

s.+e 82/14

[=2]

semavi: *sf. Ar. semâvî* Gökle ilgili, göğe ilişkin.

s. 36/16, 50/17, 54/12, 67/14,
69/11, 71/7, 76/13, 77/20, 77/8, 80/10,
82/22

[=11]

semt: *is. Ar. semt* Taraf, yön, yan.

s.+ime 33/13

s.+inizde 114/2

[=2]

sen: *zm. Teklik* ikinci kişi adılı.

s. 7/21, 7/3, 20/19, 20/23, 22/15,
22/16, 22/20, 23/2, 23/20, 23/21, 25/16,
25/19, 25/5, 27/16, 29/8, 32/23, 36/9,
38/22, 39/3, 40/21, 40/21, 42/12, 46/13,
47/16, 50/20, 54/6, 55/20, 58/14, 58/18,
64/1, 64/21, 66/13, 66/8, 69/16, 72/3, 73/4,
75/7, 76/1, 76/8, 78/14, 82/1, 84/14, 87/13,
96/19, 97/6, 101/3, 104/21, 104/22,
106/17, 108/16, 110/7, 112/12

s.+den 20/22, 21/2, 30/7, 31/20,
103/9, 116/6

s.+ı 74/4

s.+i 6/22, 7/1, 7/10, 7/15, 7/2,
12/20, 16/22, 22/22, 23/12, 24/18, 24/22,
25/3, 28/12, 29/16, 30/3, 58/14, 69/17,

70/14, 72/1, 72/12, 73/21, 73/3, 74/2,
84/17, 85/10, 85/12, 85/15, 85/9, 89/15,
96/13, 96/15, 100/17, 102/4, 104/17,
105/13, 105/14, 110/15, 110/9, 112/8,
115/19, 115/21

s.+in 17/1, 22/2, 22/8, 23/4, 24/5,
26/4, 27/1, 28/14, 28/8, 31/22, 32/6, 36/6,
39/18, 41/18, 45/2, 46/12, 48/7, 51/2, 54/7,
55/21, 56/4, 61/22, 63/17, 64/11, 67/7,
72/25, 73/22, 75/22, 82/10, 88/20, 96/15,
101/10, 104/15, 106/18, 106/21, 107/9,
108/19, 109/3, 110/4, 114/3

s.+indir 25/16

s.+inle 47/14, 66/4

s.+mi 54/5

s.+misin 16/21

s.+sin 21/18, 25/15, 104/1

[=148]

sene: *is. Ar. sene* Yıl.

s. 55/19, 108/17, 121/6, 123/11

s.+dir 107/7, 119/15

s.+ler 99/2, 100/3, 108/4

s.+lerdir 101/7, 111/10

s.+nin 68/6

[=12]

senelik: *sf.* Yıllık.

s. 73/5

[=1]

sentir-: *ey.* Dengesi bozularak düşecek gibi olmak, adımlarını şaşırarak.

s.-er 35/12

[=1]

sepeb: *Bkz.* sebep

s.+inden 33/7

[=1]

ser-: *ey.* Açarak yaymak veya döşemek.

s.-up 111/21

[=1]

seryuç: *is.* Uzunca tüy, tuğ, tepelik.

s.+i+(seryuci) 105/10

[=1]

serhoş: *sf. Far. ser-hoş* Alkollü içki veya keyif verici bir madde sebebiyle kendini bilmeyecek durumda olan.

s. 92/22

[=1]

serin: *sf.* Az soğuk, ılık ile soğuk arası.

s. 36/1, 36/1, 68/5

[=3]

serinceme: *is. Far. ser-encâm* Başa gelen bir olay veya durum.

s.+lerine 109/3

[=1]

serinlen-: *ey.* Hafif soğukluk duymak.

s.-esin 75/20

[=1]

serpestlik: *is.* Özgürlük, rahatlık.

s.+ile+(serpestlijile) 122/1

[=1]

ses: *is.* Seda, ün.

s. 35/5

s.+in 111/3

s.+ini 60/10, 64/11

s.+ler 53/12

s.+leri 63/2

[=6]

sessiz: *sf.* Ses çıkarmayan.

s. 107/2

[=1]

sev-: *ey.* Sevgi ve bağlılık duymak.

s.-dijin 31/16

s.-ecek 73/21

s.-ejim 52/21, 53/22

s.-enleri 20/8

s.-er 4/11

s.-eridi+ise 89/20

s.-erim 27/16, 70/14

s.-esin 83/15

s.-ib 27/20

s.-in 78/1

s.-ip 14/15, 81/21

[=14]

sevda: *is. Ar. sevdâ* Güçlü sevgi, aşk.

s. 16/14

[=1]

sevgili: *sf.* Sevgi ve bağlılık duyulan.

s. 47/8, 111/11

[=2]

sevgilu: *Bkz.* sevgili

s. 107/5, 116/18

[=2]

sevil-: *ey.* Sevgi duyulmak, sevgi beslenilmek.

s.-iridi 4/11

[=1]

sevkili: *Bkz.* sevgili

s. 20/20, 26/7, 29/4, 31/17, 39/9, 66/22, 98/13

s.+m 95/17

[=8]

sevkilu: *Bkz.* sevgili

s. 72/25, 73/19, 105/18, 105/20, 106/12, 107/4

[=6]

sey: *Bkz.* şey

s. 8/7

s.+mis 71/12

[=2]

seyahat: *is.* Ar. siyâhat Yolculuk. *mec.* Ömür.

s.+ı 32/10

s.+ın 36/6

[=2]

sejjahat: *Bkz.* seyahat

s.+ı 74/18

[=1]

sejir ejle-: *bir. ey.* Bakmak, izlemek.

s. 113/10

[=1]

seyir it-: *bir. ey.* Bakmak, izlemek.

s.-ior+(idior) 103/5

s.-iorlar+(idiorlar) 38/7

[=2]

seyir u tamaşa: Bakma ve seyretme

s.+je 9/8

[=1]

seyir ve tamaşa it-: *bir. ey.* Seyredip bakmak

s.-enler+(idenler) 4/22

[=1]

seyr: *is.* Ar. *seyr* Temaşa.

s.+e 117/10

[=1]

seyr u tamaşa: *Bkz.* seyir u tamaşa

s.+jja 117/6

[=1]

seyrangjah: *is. Ar. ve Far. seyrân-gâh*

Gezme yeri, seyir yeri.

s.+e 99/3

[=1]

seyrankjah: *Bkz. seyrangjah*

s.+ler 9/9

[=1]

sıcak: *sf.* Isısı yüksek olan.

s. 52/18, 68/5

s.+ın+(sıcayın) 57/6

[=3]

sıçak: *Bkz. sıcak*

s. 62/18

[=1]

sıçaklık: *is.* Yüksek ısı.

s. 46/5

[=1]

sıçıra-: *Bkz. sıçra-*

s.-dı 36/14

[=1]

sıçra-: *ey.* Ayaklarla, birdenbire ve kuvvetle yeri teperek hızla yukarıya veya ileriye atılmak.

dimarhane gaçgını divaneler tarzı s. 41/9

[=1]

sıfat: *is. Ar. şîfat* Yüz, çehre.

s.+ına 91/21

[=1]

sıyış-: *ey.* Bütünüyle girmek.

s.-madı 98/12

[=1]

sık: *sf.* Çok az aralık bulunan.

s. 36/4, 40/14

[=2]

sıkıl-: *ey.* Can sıkıntısı duymak.

s.-arak 61/14

s.-mayıle 47/9

[=2]

sıklet: *is. Ar. şiklet* Sıkıntı.

s.+de 75/9

[=1]

sıra: *is.* Durum. Düzen.

s. +sı 90/13

s. +sına 12/9

[=2]

sırma: *is.* Altın yaldızlı veya yaldızsız ince gümüş tel.

s. 20/1

[=1]

sırt: *is.* Canlılarda boyundan kuyruk sokumuna kadar uzanan bölüm.

s. +ında 105/5

s. +ımı 44/4

[=2]

sıtk-ı muhapbet: Sevgimin temizliği, gerçekliği.

s. +imde 32/12

[=1]

sızı: *is.* Hafif ve ince ağrı.

s. 87/5

s. +lardan 24/11

[=2]

sızıra-: *ey.* Sıçramak.

s.-jjub 16/21

[=1]

siaset: *is. Ar. siyâset* Sıkıntı, çile.

s. 105/2

s. +den 100/22

[=2]

siaset çek-: *bir. ey.* Çile doldurmak.

s. ç.-dijiniz 110/12

[=1]

sıl-: *ey.* Bir şeyin ıslaklığını gidererek kuru duruma getirmek.

s.-eridi 75/16

s.-ip 80/17

[=2]

sıla: *is. Ar. şıla* Gurbetteki bir kimse için doğup büyüdüğü ve özlediği yer.

s. +m 59/5

s. +ma 59/8

s. +sına 90/16

[=3]

silâh: *is. Ar. silâh* Savunmak veya saldırılmak amacıyla kullanılan araç.

s. +ları 105/10

[=2]

s. +lerini 93/8

[=2]

sine: *is. Far. sîne* Göğüs.

s. 4/19

s. +lerine 120/13

s. +me 104/17

s. +mi 24/1

s. +sinde 100/21

s. +sine 28/2, 54/16, 74/3, 85/13

s. +sini 86/10

[=10]

sini: *Bkz. sene*

s. +n 73/12

[=1]

siper it-: *bir. ey.* Korumak

s. -mek 45/22

[=1]

siper ol-: *bir. ey.* Korunmak, gizlenmek.

s. -acak 43/15

s. -du 38/2

sitem it-: *bir. ey.* Bir kimseye üzüldüğünü, kırıldığını öfkelenmeden belirtmek.

s. -mejeceğim 22/15

[=1]

sijjah: *is. Far. siyâh* Kara.

s. 4/19, 20/5, 27/2, 119/19

[=4]

siz: *zm.* Çokluk 2. kişi adılı.

s. 29/10, 37/8, 49/1, 54/1, 67/13, 113/5, 116/11

s. +e 37/10, 37/11, 37/19, 37/6, 38/4, 81/7

s. +i 13/8, 41/11

s. +in 48/18, 49/13, 49/6, 88/3

s. +inile 81/14

s. +ise 73/11

s. +ler 77/22

s. +lerden 29/12

s. +lere 29/14, 111/10, 116/10, 118/9

s. +leri 48/19, 73/10, 73/13

s.+mijidiniz 116/18

[=31]

Sizebury: *Bkz.* Sizebury

s. 19/2

[=1]

Sizebury: *is. Al. Sâizburg* Bugün Avusturya sınırları içinde Almanya sınırında bulunan bir yerleşim yeri.

s. 9/6, 11/23, 41/1, 91/6, 115/9, 120/11

[=6]

Sizefri: *is.* Almanya'nın soylu sınıfına mensup Salzburg eyaletini yöneticisi, Yenovefa'nın eşi

s. 5/22, 8/16, 9/10, 9/2, 10/9, 11/10, 11/20, 11/22, 11/5, 12/6, 12/8, 13/12, 14/2, 15/16, 15/8, 17/10, 24/8, 29/18, 31/2, 33/21, 37/17, 58/21, 71/22, 86/17, 87/10, 87/2, 89/1, 89/17, 89/6, 89/8, 90/5, 91/4, 91/9, 92/16, 92/7, 93/14, 93/18, 93/2, 94/16, 94/6, 94/7, 94/9, 95/22, 96/3, 97/11, 98/12, 99/18, 99/2, 99/9, 100/16, 100/5, 101/14, 101/2, 101/9, 102/19, 102/19, 103/13, 103/13, 103/2, 103/21, 104/13, 104/19, 105/9, 106/2, 107/4, 108/6, 109/7, 110/1, 110/17, 110/2, 111/14, 111/22, 111/9, 115/6, 116/16,

116/17, 116/18, 117/16, 119/20, 119/4, 123/1, 123/11, 123/8

s.+den 6/5

s.+ise 94/12

s.+je 7/17, 12/21, 17/15, 89/3, 94/15, 95/2, 96/6, 118/5

s.+ji 7/21, 101/7, 120/16

s.+nin 17/12, 18/9, 37/19, 90/11, 95/6, 97/18, 98/9, 100/18, 108/3, 109/5

s.+ninkini 94/14

[=107]

soyuk: *sf.* Isısı düşük, üşütecek derecede olan.

s. 25/6, 63/9, 84/22, 103/8

s.+a+(soyuğa) 63/7

s.+dan 42/10, 43/8, 62/16, 63/16, 65/16, 101/1

[=11]

sokul-: *ey.* Girmek.

s.-du 100/2

[=1]

sol: *is.* Vücutta kalbin bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı.

s. 117/18

[=1]

sol-: *ey.* Tazeliğini, diriliğini veya parlaklığını yitirmek.

s.-du+ise 63/21

s.-maya 63/19

s.-mus 104/3

s.-muş 100/7

[=4]

soldur-: *ey.* Rengini yitirmesine sebep olmak

s.-ur 27/13

[=1]

Solomon: *is.* Ar. süleymân Hz. Süleyman peygamber.

s. 49/10

[=1]

soluk: *is.* Nefes.

s.+uni+(soluyuni) 84/21

[=1]

somaki: *is.* Ar. *summâkî* Kızıl veya yeşil renkte, damarlı ve çok sert bir porfir türü mermer.

s. 98/14

[=1]

son: *sf.* Artık ondan ötesi veya başkası olmayan.

s. 32/11, 55/12

[=2]

sonra: *zf.* Daha ileri bir zamanda, müteakiben.

s. 8/9, 11/3, 12/18, 14/2, 14/5, 15/16, 21/5, 22/4, 22/6, 24/12, 24/9, 26/21, 27/2, 32/10, 33/23, 35/16, 41/17, 41/18, 42/3, 44/19, 44/3, 46/18, 46/8, 53/7, 55/18, 55/22, 56/2, 56/2, 57/16, 59/22, 66/18, 66/9, 71/19, 73/2, 75/21, 75/21, 76/4, 80/20, 80/22, 81/2, 84/7, 89/17, 90/11, 93/12, 93/15, 99/14, 99/2, 100/6, 108/3, 115/4, 122/16

[=51]

sor-: *ey.* Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

s.-acak 58/19

s.-up 74/4

[=2]

sovu-: *ey.* Isısını hızla veya yavaş yavaş yitirerek soğuk duruma gelmek.

s.-rse 66/13

[=1]

sovuk: *Bkz.* soyk

s. 31/4, 55/4, 83/6

[=3]

soyle: *Bkz.* şöyle

s. 28/10, 29/15

[=2]

sojün-: *ey.* Üstündeki giysilerin bir bölümünü veya tümünü çıkarmak.

s.-up 93/8

[=1]

sjoz: *Bkz.* sjöz

s. 70/9, 104/4

s.+üle 77/6

[=3]

sökül-: *ey.* Dikişleri ayrılmak

s.-düji 56/19

[=1]

söyle: *Bkz.* şöyle

s. 11/2, 17/3, 18/18, 29/17, 64/8

[=5]

söyle-: *ey.* Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak.

s.-diji 21/23, 51/16, 63/17

s.-jeceklerime 66/10

s.-me 72/4

[=5]

söjle-: *Bkz.* söyle-

s.-dijinden 84/19

s.-meje 104/4

[=2]

sjöjle-: *Bkz.* söyle-

s. 54/3

s.-mek 88/2

[=2]

söjlen-: *ey.* Konuşmak.

s.-mek 106/4

[=1]

söjleş-: *ey.* Sohbet etmek.

s.-ecek 58/19

[=1]	s. + üni 70/10
sjöleş- : <i>Bkz.</i> söleş-	s. + ünin 109/6
s. -eceksin 69/21	[=5]
[=1]	stauros : <i>is.</i> Yun <i>stauros</i> Haç.
söjündür- : <i>ey.</i> Ateş ve ışığın yanmasına, aydınlatmasına son vermek.	s. 46/1, 76/5, 79/11, 79/14, 108/8, 117/14
s. -üp 35/17	s. + a 82/18
[=1]	s. + da 79/15
söz : <i>is.</i> Kelam, laf. Sözcük	s. + u 75/1, 82/19, 83/5, 115/6, 123/13
s. + den 80/12	s. + un 46/9, 83/13, 83/22
s. + leri 38/20, 96/22, 103/4	[=16]
s. + lerime 67/16	su : <i>is.</i> Canlıların yaşamında önemli bir yeri olan rengi, tadı, kokusu olmayan sıvı. Akarsu, dere.
s. + lerimile 73/19	s. 20/5, 26/19, 26/3, 43/1, 43/2, 49/18, 51/13, 75/17, 75/19, 114/4
s. + lerinden 66/1	s. + dan 49/19, 123/16
s. + lerini 8/12	s. + jju 49/15, 104/5
s. + ü 64/6	s. + ları 73/8
s. + ünü 32/1	[=15]
[=10]	su : <i>Bkz.</i> şu
sjöz : <i>Bkz.</i> söz	s. 28/10
s. + e 63/17	
s. + lerime 77/5	
s. + lerine 71/3	

[=1]

su-yı istiyml: Kötüye kullanma

s. 15/22

[=1]

sual: *is. Ar. su'âl* Soru.

s. 114/19, 122/10

s. +ler 74/4

s. +lerim 58/20

s. +lerine 4/14

[=5]

sual ejle-: *bir. ey.* Sormak.

s.-di 53/10, 54/9, 101/4

s.-di+ise 71/15

[=4]

sual et-: *bir. ey.* Sormak.

s.-di 64/3, 81/19

s.-dikde 60/12

[=3]

sual it-: *Bkz.* *sual et-*

s.-di 114/8

s.-di+ise 29/9, 76/10

s.-dikde 91/1

s.-diler+ise 18/7

s.-diyise 64/7

s.-ecejidim+(idecejidim) 58/20

s.-eridi+(ideridi) 111/14

s.-erken+(iderken) 113/2

s.-erse+(iderse) 72/2

s.-esin+(idesin) 71/22

s.-meje 112/20

s.-ub+(idub) 10/7

s.+ler i.-ub+(idub) 4/14

[=14]

sual olun-: *bir. ey.* Sorulmak.

s.-amajjacayı 31/23

s.-maz 110/4

[=2]

suç: *is.* Törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış.

s.+u 39/15

s.+um 59/2

[=2]

suçlu belle-: *bir. ey.* Suçlamak, itham etmek.

s.-jib 31/22

[=1]

suçsuz: *is.* Suçu olmayan, masum

s. 25/7, 30/11, 32/19, 36/17, 37/1, 37/13, 38/4, 72/9, 94/19, 107/18, 107/5, 107/9

s.+un 39/10

s.+lara 40/9

[=14]

suçsuzluk: *is.* Kabahatsızlık, masumiyet.

s.+umu+(suçsuzluyumu) 32/6

s.+umu+(suçsuzluyumu) 31/18

[=2]

suçsüz: *Bkz.* suçsuz

s. 38/16, 38/19

[=2]

sufat: *Bkz.* sıfat

s.+da 26/8

[=1]

sufra: *is. Ar. sufre* Masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu.

s.+dan 92/12

s.+jja 113/20

s.+lerinden 5/12

s.+nın 91/14

[=4]

sukjut ol-: *bir. ey.* Sessizleşmek.

s.-du+ise 30/5

[=1]

sukka: *is. Ar. şukka* Kağıt parçası, mektup

s. 32/18

[=1]

sukutlik: *is.* Sessizlik.

s.+ile+(sukutlijile) 36/3

[=1]

suljuk it-: *bir. ey.* Bir işe karışmak.

s.-emez+(idemez) 87/19

[=1]

sulh: *is. Ar. şulh* Rahatlık.

s. 83/13

[=1]

sun-: *ey.* Bir büyüğe veya nezaket gereğince bir kimseye bir şeyi vermek, arz etmek, yollamak.

s.-dukdan 115/4

s.-dular 117/9

s.-up 119/16

[=3]

suret: *is. Ar. şûret* Görünüş, biçim.

s.+inde 29/15, 92/21

s.+ini 114/13, 123/9

[=4]

suretile: *zf.* Yoluyla, biçimiyle.

s. 105/3

[=1]

surir: *Bkz.* surur

s.+i 102/19

[=1]

surur: *is. Ar. surûr* Sevinç.

s. 21/19, 22/13

[=2]

surur-i kalb: Gönlün sevinci.

s.+im 31/1

[=1]

sus vir-: *Bkz.* süs vir-

s.-meje 53/3

[=1]

susa-: *ey.* Su içme gereksinimi duymak.

s.-jjan 49/16

[=1]

suvar ol-: *bir. ey.* Binmek. Atla eşlik etmek.

s.-dukda 115/7

s.-ub 8/18

[=2]

suvar-: *ey.* Sulamak, su içmek.

s.-acaým 49/20

s.-mak 45/5

[=2]

suvarıl-: *ey.* Sulanmak, su verilmek.

s.-ırdı 123/16

[=1]

suvari: *is. Far. sevârî* Atlı asker.

s. 11/14, 12/5, 111/3, 112/21,
117/19

s.+ler 8/18

s.+lerinin 12/11

[=7]

süd: *Bkz.* süt

s. 25/3, 27/9, 37/2, 44/9, 45/1,
51/12, 58/9, 60/22, 75/19, 84/13

s.+i 57/21

s.+üyle 100/3

[=12]

süfra: *Bkz.* sufra

s.+dan 115/1

[=1]

sükjür ol-: *bir. ey.* şükjür ol-

s.+ler o.-sun 110/3

[=1]

sünbül: *is. Far. sunbul* Zambakgiller-
den, çiçekleri kokulu ve türlü renkte bir
süs bitkisi.

s.+dir 53/2

[=1]

sür-: *ey.* Geçirmek, görüp geçirmek,
yaşamak. Kovmak.

s.-dü 97/14

s.-mekden 69/2

[=2]

sürdür-: *ey.* Devam ettirmek.

s.-medi 11/2

[=1]

sürü: *is.* Evcil hayvanlar topluluğu.

s.+lerimizdensin 58/17

[=1]

sürüntü: *is.* Yokluk ve sıkıntı nedeniyle
ezilen kimse.

s.+yidin 96/14

[=1]

süs vir-: *bir. ey.* Donatmak, süslemek.

s.-mek 55/19

[=1]

süslen-: *ey.* Bezenmek, donatılmak, tez-
yin etmek.

s.-ib 15/19

s.-ip 9/12

s.-irler 68/4

[=1]

[=3]

süsli: *sf.* Süslenmiş, bezenmiş.

s. 53/19

[=1]

süt: *is.* Kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını beslemek için memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı.

s. 57/18

s.+den 43/20, 45/9

[=3]

-Ş-

şahid ol-: *bir. ey.* Tanık olmak.

ş.-mamak 38/1

[=1]

şamaden: *is. Ar. ve Far. şem‘-dân* Üzerine kandil, mum veya herhangi bir ışık konulan yüksek tabla, mumluk.

ş.+i 93/1

[=1]

şamata: *is. Ar. şemâte* Gürültü, patırtı.

ş.+yile 41/10

şamil ol-: *bir. ey.* Sahip olmak, kapsamak

ş.-ub 15/17

[=1]

şan: *is. Ar. şân* Ün. Gösteriş, çalım.

ş. 91/13

ş.+ım 31/1

[=2]

şan u şöhret: Ün ve san.

ş. 23/14

[=1]

şart it-: *bir. ey.* Yemin etmek.

ş. i.-diler 40/13

ş. i.-diler 90/10

[=2]

şart ol-: *bir. ey.* Yemin vermek.

ş.-sun 37/9

[=1]

şaşır-: *ey.* Ne yapmak gerektiğini bilememek, nasıl davranacağını kestirememek.

ş.-ib 101/15	ş. 117/4
ş.-ip 86/9	[=1]
ş.-jöl 111/4	şehir: <i>is. Far. şeh̄r</i> Nüfusunun çoğunun ticaret, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraştığı yerleşim alanı.
ş.-ub 92/14	ş.+in 92/7, 93/9
[=4]	ş.+inde 19/2
şavk: <i>is. Ar. şevk</i> Işık.	ş.+ine 41/1, 91/6, 115/9
ş. 19/16	[=6]
ş.+ı 19/12, 23/5	şehirlik: <i>is. Şehir</i> halkından olma.
ş.+ım 61/15	ş.+e+(şehrilije) 3/10
ş.+ın 61/14	[=1]
ş.+ını 48/12, 64/10	şekl: <i>is. Ar. şekl</i> /Biçim.
ş.+ıntan 21/13	ş.+inde 102/15
ş.+ları 61/19	[=1]
[=9]	şenlik: <i>is. Sevinç, neşe.</i> Kutlama, ziyafet.
şavk vir-: <i>bir. ey.</i> Aydınlatmak	ş. 91/8
ş.-dijini 113/9	ş.+ler 6/7
[=1]	ş.+lerle 115/13
şajjan: <i>sf. Far. şâyân</i> Uygun, yaraşır, değer, layık.	[=3]
ş. 91/3	şeraat: <i>is. ç. Ar. şerâ'it</i> Vaziyetler, durumlar.
[=1]	
şehir: <i>Bkz. şehir</i>	

- ş. +ına 32/1
[=1]
- şerbet:** *is. Ar. şerbet* Şekerli içecek.
ş. +imiş 45/10
[=1]
- şerif:** *sf. Ar. şerîf* Soylu, temiz, şerefli.
ş. 38/14, 51/2
[=2]
- şey:** *is. Ar. şey* Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılabilen belirsiz nesne.
ş. 52/13, 53/9, 62/1, 74/9, 92/17, 93/4, 111/14
ş. +i 70/12, 70/18, 82/4, 93/19
ş. +imi 96/16
ş. +in 76/12
ş. +inden 40/7, 103/12
ş. +ini 15/6, 71/9
ş. +ler 112/20
ş. +lerden 114/19
ş. +leri 54/12, 71/13
ş. +lerimiş 70/21
- ş. +lerin 114/10
ş. +lerini 71/8
[=24]
- şej:** *Bkz. şey*
ş. +i 52/2, 52/3
[=2]
- şeytan:** *is. Ar. şeytân* Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kışkırtan, kötülüğe yönelten melek.
ş. +a 97/4
[=1]
- şiddet:** *is. Ar. şiddet* Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğnlik, sertlik.
ş. +inden 57/6
[=1]
- şidetli:** *sf.* Etkisi çok olan, zorlu, güçlü.
ş. 62/12
[=1]
- şilte:** *is.* Üstünde oturulan, yatılan, içi yünle, pamukla doldurulmuş döşek.
ş. 20/2, 20/3
[=2]

şimden geru: *zf.* Bundan sonra, bundan böyle.

ş. 21/17, 103/11, 109/4

[=3]

şimden keru: *Bkz.* şimden geru

ş. 112/10

[=1]

şimdi: *zf.* Şu anda. Artık, bu duruma göre. Az sonra, yakında. Az. önce, demin.

ş. 20/3, 22/1, 34/9, 41/16, 44/12, 47/21, 48/4, 52/14, 52/16, 54/3, 55/10, 55/12, 56/20, 61/15, 63/12, 63/14, 64/1, 65/11, 67/1, 69/16, 69/19, 77/1, 80/18, 81/17, 83/11, 97/17, 105/14, 107/10, 109/2, 114/1, 116/14, 116/21

ş. +den 55/20, 66/6

ş. +jedek 69/11

[=35]

şimdiki: *sf.* İçinde bulunulan anda olan veya yapılan, bu andaki, bu zamandaki.

ş. +ki 5/3, 23/2, 56/3, 109/8

[=4]

şiş: *ıs.* Örgü örmekte kullanılan, metal, ağaç, kemik vb.nden yapılan uzun çubuk.

ş. 47/21

[=1]

şiz: *Bkz.* siz

ş. 53/22

[=1]

şo: *Bkz.* şu

ş. +nlar 53/2

[=1]

şohret: *ıs. Ar. şuhret* Ün.

ş. 119/9

[=1]

şojle: *Bkz.* şöyle

ş. 49/22

[=1]

şoyle-: *Bkz.* söyle-

ş.-meje 74/9

ş.-memişidim 72/24

[=2]

şöyle: *zf.* Şunun gibi, şuna benzer biçimde.

ş. 29/4, 65/19, 109/9

[=3]

şjöjle: *Bkz.* şöyle

ş. 59/5, 87/16

[=2]

şjöjle-: *Bkz.* söyle-

ş.-medi 92/17

[=1]

şu: *sf.* Bu kelimesine göre yerde, zamanda veya söz zincirinde biraz uzak olanı niteleyen söz.

ş. 12/19, 17/15, 17/16, 22/7, 28/2, 30/10, 35/8, 37/6, 37/7, 38/12, 38/19, 39/20, 48/20, 49/19, 49/22, 49/7, 52/19, 52/20, 53/1, 56/3, 57/4, 67/16, 71/5, 73/15, 84/14, 86/14, 95/17, 103/15, 116/21

ş.+nu 70/10

[=30]

şukjür ol-: *Bkz.* şükjür ol-

ş.+ler o.-sun 101/11

[=1]

şuule: *is. Ar. şu'le* Alev, ışık.

ş. 21/13

ş.+leri 52/17

ş.+lerini 74/14

ş.+si 43/17

[=4]

şübhe: *Bkz.* şüphe

ş. 25/13

ş.+m 31/7

ş.+si 89/20

[=3]

şübhe it-: *bir. ey.* Kuşkulanmak.

ş.-mejerek 30/9

[=1]

şükjufe: *is. Far. şükûfe* Çiçek.

ş. 9/14

[=1]

şükr ol-: *Bkz.* şükjür ol-

ş.-sun 106/21

[=1]

şükjür ol-: *Bkz.* şükjür ol-

ş.+ler o.-sun 118/16

[=1]

şükür ol-: *bir. ey.* Tanrı'ya minnet duygusunu sunmak, şükrelemek.

ş.+ler o.-sun 45/6, 62/3, 102/21, 106/11, 112/7

[=5]

şüphe: *is. Ar. şubhe* Kuşku.

ş. 107/13

ş.+sine 101/22

[=2]

-T-

ta: *zf. Far tâ* Dek, değin, kadar, beri vb. edatlarla birlikte kullanılarak bir fiilin, bir hareketin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatır.

t. 43/18, 61/10, 97/16, 109/22

[=4]

taabir it-: *bir. ey.* Adlandırmak.

t.-ecejım+(idecejım) 26/17

[=1]

taabir olun-: *bir. ey.* Adlandırılmak.

t.-uridi 9/6

[=1]

taahud ejle-: *bir. ey.* Söz vermek

t.-di 7/22

[=1]

taajin ejle-: *bir. ey.* Atamak.

t. 33/8

[=1]

taajin it-: *Bkz.* tajin it-

t.-ib+(idib) 15/9

[=1]

taajin ol-: *Bkz.* tajin ol-

t.-an 33/3

[=1]

taalim it-: *bir. ey.* Öğretmek

t.-meje 77/18

[=1]

taam: *is. Ar. ta'âm* Yemek, aş.

t. 13/20, 43/15, 45/11, 108/16, 109/15

t.+den 11/3

t.+ı 20/4, 25/3

t.+lar 67/22, 113/20

t. +ları 69/2

t. +lerden 5/13

[=12]

taam it-: *bir. ey.* Yemek yemek.

t.-ecejidi+(idecejidi) 110/10

t.-meje 109/1

[=2]

taamce: *zf.* Yemek için, yemek olarak.

t. 56/12

[=1]

tab u tuvanı kesil-: *bir. ey.* Güçten kuvvetten düşmek.

t.-ip 74/8

[=1]

tabak: *is. Ar. tabaḳ* Yiyecek koymaya yarar, az derin ve yayvan kap.

t. 41/6

[=1]

taban: *is.* Üstü kapalı bir yerin gezinilen, ayakla basılan yüzü.

t. +ı 19/9

[=1]

tabiat: *is. Ar. tabi'at* Huy, karakter.

t. +den 63/7, 84/15

[=2]

tabiatlu: *sf.* Herrhangi bir yaradılıştta, huyda olan.

t. 4/10

[=1]

tabiet: *Bkz.* tabiat

t. +lerini 3/11

[=1]

tabir: *is. Ar. ta'bîr* Deyiş, anlatım, ifade.

t. +de 65/14

[=1]

tabir olun-: *bir ey.* İfade edilmek, anlatılmak.

t.-maz 119/2

[=1]

tac: *Bkz.* taç

t. 118/7

[=1]

taç: *is. Ar. tâc* Soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık.

t. 118/9

t.+ını+(tacını) 119/2

[=2]

tafsıl: *is. Ar. tafşîl* Bir şeyi ayrıntılarıyla anlatma, açıklama.

t.+ı 76/17

[=1]

tağ: *is.* Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümleri.

t. 3/12, 55/18

t.+ın 42/21

t.+lar 62/9, 84/6

t.+ları 63/2

[=6]

tağıl-: *ey.* Herhangi bir şeyi ayrı ayrı kimselere vermek.

t.-acayını 10/12

[=1]

tağıt-: *ey.* Göndermek.

t.-dı 97/22

[=1]

tahsil it-: *bir. ey.* Elde etmek, ele geçirmek.

t.-erek+(iderek) 90/15

[=1]

tahvil ejle-: *bir. ey.* Dönüştürmek, çevirmek.

t.-diler 3/14

[=1]

tahvil it-: *bir. ey.* Dönüştürmek, çevirmek.

t.-er+(ider) 23/1

[=1]

tak-: *ey.* Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştiirmek, geçirmek.

t.-mak 94/1

[=1]

takat: *is. Ar. tâkat* Güç, kuvvet.

t.+ı 86/4

[=1]

takdim it-: *bir. ey.* Sunmak

t.-erim+(iderim) 26/5

[=1]

takdir-i İlahi: Allah'ın takdiri.

[=1]

t. 6/16

[=1]

takın-: *ey.* Kendine takmak.

[=1]

t.-arak 115/13

t.-ırıldı 34/9

[=2]

takıp takışdır-: *dey.* Süslenip püslenmek.

t.-ıp 15/18-19

[=1]

takrîr: *is. Ar. taqrîr* Anlatma, anlatış.

t.+ini 32/2

[=1]

takrir ejle-: *bir. ey.* İfade etmek.

t.-din 82/10

[=1]

takrir-i kelam ejle-: *bir. ey.* Konuşmak.

t.-di+ise 97/10

[=1]

takrir it-: *bir. ey.* İfade etmek.

t.-ub+(idub) 30/7

taksirat: *is. ç. Ar. taqsîrât* Kusurlar.

t.+ımı 21/17

taleb it-: *bir. ey.* İstemek.

t.-meje 116/6

[=1]

talihsiz: *sf.* Talihi kötü olan, şanssız, bahtsız.

t. 32/22

[=1]

talim: *is. Ar. ta'lim* Alıştırma. Öğreti.

t.+lerime 78/6

t.+lerinden 48/5

[=2]

talim ejle-: *bir. ey.* Öğretmek.

t.-diji 14/12

[=1]

talim it-: *bir. ey.* Öğretmek.

t.-eridi+(ideridi) 52/3

[=1]

talim olın-: *bir. ey.* Öğretilmek.

- t.-maya 3/7
[=1]
- taliy:** *is. Ar. tâlî'* Baht, kader, şans.
t.+ine 72/16
[=1]
- talkın:** *is. Ar. telkîn* Bir duyguyu, bir düşünceyi aşılama.
t. 3/6
[=1]
- taltif:** *is. Ar. taltîf* İyilik ederek gönül alma.
t. 10/2
t.+inden 14/18
[=2]
- tam:** *sf. Ar. tâmm* Ehliyetli, yetkin.
t. 82/3, 82/5
[=2]
- tamaşa-yı aciype:** Tuhaf seyir.
t.+yi 117/21
[=1]
- tamla:** *is.* Yuvarlak biçimde, çok küçük miktarda sıvı.
t.+sı 97/17
[=1]
- tamla-:** *bir. ey.* Damla durumunda tane tane düşmek.
t.-jib 19/11
t.-jipde 75/17
[=2]
- tane:** *is. Far. dâne* Herhangi bir sayıda olan şey, adet.
t.+sini 44/14
[=1]
- tanı-:** *ey.* Daha önce görülen, bilinen bir kimse veya şeyle karşılaşıldığında bunun kim veya ne olduğunu hatırlamak. Bilip ayırmak, seçmek, ayırt etmek.
t.-dılarise 112/3
t.-jjamadı 118/12
t.-jip 122/3
t.-majjup 83/21
t.-man 72/6
[=5]
- Tanrı: *Bkz.* Tanrı
t.+m 42/11

[=1]

Tanrı: *ıs.* Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Yaradan, Allah.

t.+m 22/7, 27/12

[=2]

Tanrı: *Bkz.* Tanrı

t.+m 59/3, 60/11

[=2]

tar ı mar ol-: *bir. ey.* Dağılmak, karışmak, perişan olmak.

t.-du 58/2, 90/5

t.-ub 17/5, 87/12

[=4]

tar i mar ol-: *Bkz.* tar ı mar ol-

t.-dular 92/13

t.-ub 35/2

[=2]

taraf (I): *ıs.* Ön, arka, sağ, sol, üst, alt vb. yanlarından her biri.

t.+a 18/4, 53/16

t.+da 18/6,

t.+ına 81/15, 111/22, 112/1

t.+ında 42/20, 117/17, 117/19

[=9]

taraf (II): *ıs.* Yön, yan doğrultu.

t.+a 57/17, 66/17

t.+dan3 5/11, 35/11, 57/21, 6/18, 6/19, 105/5, 111/4

[=9]

taraf (III): *ıs.* Yöre, yer.

t.+larda 113/6

[=1]

tarafımızdan: *ıs.* Bizden.

t. 7/19, 118/10

[=2]

tarafından: *ıs.* Herhangi birinden.

t. 77/21, 89/3, 90/14, 107/11, 117/9, 120/3

[=6]

tarif: *ıs. Ar. ta'rif* Bir işin yapılış yöntemini açıklama ve belirtme.

t.+i 121/12

[=1]

tarif et-: *bir. ey.* Açıklamak, tanımlamak.

t.-er+(eder) 83/2

[=1]

tarif it-: *Bkz.* tarif et-

t.-eridi+(ideridi) 52/2

[=1]

tarih: *is. Ar. târîh* Bir konunun geçmiş ve gelişimi.

t.+ini 77/2

[=1]

tarik: *is. Ar. tarik* Yol.

t.+e 77/20, 81/10

t.+lerinizi 77/19

[=3]

tarla: *is.* Tarıma elverişli olan, sınırlı ve belirli toprak parçası.

t.+nın 49/7

[=1]

tarz: *is. Ar. tarz* Özel oluş veya davranış biçimi, üslup, stil.

t. 15/7

t.+a 80/7

t.+da 60/20, 123/20

t.+ı 12/12, 41/9, 68/3, 97/7,
121/11

[=9]

tarz-ı ahljakje: Ahlâklı üslup.

t. 14/13

[=1]

tasallut: *is. Ar. tasalluṭ* Musallat olma, saldırma.

t. 80/2

[=1]

tasatduf it-: *bir. ey.* Rast gelmek, denk gelmek.

t.-mejile 87/5

[=1]

tasla-: *ey.* Kendinde olmayan bir değeri varmış gibi göstermek.

t.-jjarak 28/11

[=1]

taş: *is.* Çeşitli biçim ve büyüklükte her türlü kaya parçası. Mücevherlerde kullanılan yüksek değerli cevher.

t. 59/22, 80/22, 115/3

t.+ıla 44/14

t.+larile 68/4

[=5]

taş jürekli: *sf.* Hiç acıması olmayan, acımasız, taş kalpli.

t. 6/13

[=1]

taş kesil-: *bir. ey.* Çok şaşırıp ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilememek, sesini çıkaramaz olmak.

t.-ip 28/19

[=1]

taşı-: *ey.* Üstünde bulundurmak. Bir şeyi bir yerden alıp başka bir yere götürmek.

t.-jiorudu 108/16

t.-orum 103/17

[=2]

taşra: *ıs.* Dışarı, dış çevre, dış yer.

t. 61/3, 61/9, 97/15, 97/21, 99/16, 101/2, 110/18

[=7]

taşre: *Bkz.* taşra

t. 44/13

[=1]

Tatar: *ıs.* Vezir kapılarında ivedilikle haberleşmeyi sağlamakta kullanılan kimse.

t. 18/17, 89/16, 89/8, 90/1, 90/3, 107/11, 111/17

t.+a 89/13

t.+lar 115/1

[=9]

tatlı: *sf.* Sevimli, hoş giden.

t. 7/18, 11/1, 23/7, 25/4, 52/22, 53/10, 60/5, 63/22, 67/17, 75/22, 76/8, 96/21, 96/22

t.+ji 22/12

t.+tatlı 53/22, 85/14

[=16]

tavatur ol-: *bir. ey.* Ağızdan ağza dolaşarak yayılmak.

t.-du 29/18

[=1]

tavşan: *ıs.* Tavşangillerden, eti yenen, hızlı koşan, postundan yararlanan bir memeli türü.

t. 61/9

[=1]

tajjan-: *ey.* Tahammül etmek, sabretmek

t.-amaz+idi+ise 6/15

t.-ırdı 63/7

t.-mak 6/13

[=3]

tajin it-: *bir. ey.* Atamak.

t.-ub+(idub) 89/9

[=1]

tajin ol-: *bir. ey.* Atanmak.

t.-an 98/4

[=1]

tazir it-: *bir. ey.* Azarlamak, paylamak.

t.-meje 102/9

[=1]

teabir it-: *bir. ey.* İfade etmek.

t.-dikleri 100/14

[=1]

teacub: *is. Ar. ta'accub* Şaşkınlık.

t.+ile 101/4

[=1]

teacub et-: *bir. ey.* Şaşırmak, hayret etmek.

t.-eridi+(ederidi) 4/16

t.-meje 48/10

[=2]

teacub it-: *Bkz.* teacub et-

t.-dijin 53/20

t.-dijni 78/21

[=2]

teacup ejle-: *bir. ey.* Şaşırmak.

t.-di 105/9

[=1]

teacup it-: *Bkz.* teacub et-

t.-diler 111/8

t.-erek+(iderek) 64/21

t.-erimiş+(iderimiş) 94/12

[=3]

teacuplen-: *ey.* Şaşırmak, hayrete düşmek.

t.-erek 113/4

[=1]

teahüd idin-: *bir. ey.* Söz vermek

t.-mişdim 71/19	t.+nı 88/15
[=1]	[=1]
teajin it-: <i>Bkz. tajin it-</i>	tecavuz et-: <i>bir. ey. Aşmak, ötesine geçmek.</i>
t.-dim 96/17	t.-up+(edup) 95/6
[=1]	[=1]
teajin ol-: <i>Bkz. tajin ol-</i>	tecemmi ol-: <i>bir. ey. Toplanmak, birikmek.</i>
t.-an 116/13	t.-ub 11/12
[=1]	t.-up 123/1
tealja: <i>is. Ar. te‘âlâ Yüksek, yüce.</i>	[=2]
t. 27/6	tecesus it-: <i>bir. ey. Merakla incelemek.</i>
[=1]	t.-erek(iderek) 48/10
teaşuk: <i>is. Ar. ta‘aşşuk Âşık olma.</i>	[=1]
t.+u 18/10	tedarik it-: <i>bir. ey. Hazırlamak.</i>
[=1]	t.-diji 118/10
tebdilat: <i>is. ç. Ar. tebdîlât Değişiklikler.</i>	t.-mekde 11/22
t.+e 43/19	[=2]
[=1]	tedarik ol-: <i>bir. ey. Hazırlanmak.</i>
tebe: <i>Bkz. tepe</i>	t.-acayım 34/12
t.+lerin 9/7	t.-muşımış 119/10
[=1]	[=2]
tebea: <i>is. ç. Ar. teba‘a Bir devletin hükümü altında bulunan kimseler.</i>	

tedarikle-: <i>ey.</i> Hazırlamak.	t.-erek+(iderek) 12/22
t.-jeceğim 81/8	t.-mejile 52/12, 62/17, 80/13
t.-r 65/7	t.-memejile 103/4
[=2]	t.-up+(idup) 63/10, 96/7, 97/1, 116/1
tedriç tedriç: <i>zf. Ar. tadrîc</i> Yavaş yavaş.	[=10]
t. 3/10	teesuf çek-: <i>bir. ey.</i> Kederlenmek, üzül- mek.
[=1]	t.-me 8/4, 13/1, 28/4, 39/9, 84/8, 107/8
teecub it-: <i>Bkz.</i> teacub et-	[=6]
t.-erleridi+(iderleridi) 18/14	teesuf it-: <i>bir. ey.</i> Üzülme.
[=1]	t.-me 22/3
teecup et-: <i>Bkz.</i> teacub et-	[=1]
t.-di 100/9	tefekkiür it-: <i>Bkz.</i> tefekkiür it-
[=1]	t.-meje 47/17
teedib it-: <i>bir. ey.</i> Cezalandırmak.	[=1]
t.-ejim+(idejim) 105/1	tefekkiür it-: <i>bir. ey.</i> Düşünmek.
[=1]	t.-erek+(iderek) 75/2
teedib olun-: <i>bir. ey.</i> Cezalandırılmak	t.-eridi+(ideridi) 101/19
t.-masın 33/1	[=2]
[=1]	tefhim: <i>is. Ar. tefhîm</i> Anlatma, bil- dirme.
teesir it-: <i>bir. ey.</i> Etki etmek, etkilemek.	
t.-en+(iden) 19/15	

t.+inçe 87/15

[=1]

teftiş: *is. Ar. teftîş* Sorup araştırma.

t.+e 39/12

[=1]

tehammul olun-: *bir. ey.* Dayanılmak, katlanılmak.

t.-maza 28/9

[=1]

tehammuli kalma-: *bir. ey.* Gücü kalmamak, katlanamamak.

t.-makle 16/13

[=1]

tehamul it-: *bir. ey.* Katlanmak, dayanmak.

t.-di 79/20

[=1]

tehayurde kal-: *bir. ey.* Hayrete düşmek, şaşırarak.

t.-ub 100/9

[=1]

tehlike: *is. Ar. tehluke* Bir şeyin veya bir kimsenin varlığını, güvenliğini tehdit eden durum.

t. 73/2

t.+den 6/2, 7/15, 26/12, 84/9

t.+je 11/18

[=6]

tehlikeje kö-: *bir. ey.* Riske atmak.

t.-muş 59/16

[=1]

tehlikeli: *sf.* Tehlikesi olan, korkulu.

t. 69/1, 84/6

[=2]

tekdir: *is. Ar. tekdîr* Azarlama, paylama.

t. 102/9

[=1]

tekdir et-: *bir. ey.* Azaralamak, paylaşmak.

t.-meje 102/3

[=1]

tekdir it-: *Bkz. tekdir et-*

t.-dijini 96/21

t.-mezsın 104/21

[=2]

tekellim it-: *bir. ey.* Konuşmak.

t.-erek+(iderek) 60/20

t.-eridi+(ideridi) 50/12

[=2]

teklif: *is. Ar. teklîf* Öneri, istek.

t.+i 16/22

t.+ime 97/8

t.+ini 99/11

[=3]

teklif it-: *bir. ey.* Önermek.

t.-ub+(idub) 5/7

[=1]

teklifatde bulun-: *bir. ey.* Öneride bulunmak.

t.-du 16/18

[=1]

teklifde bulun-: *bir. ey.* Öneride bulunmak

t.-duyunu 17/2

[=1]

tekmil: *is. Ar. tekmîl* Tamam olma, bitme. Hep, bütün.

t. 81/22

t.+dir 36/6

[=2]

tekmil it-: *bir. ey.* Tamamlamak, bitirmek.

t.-ecejini+(idecejini) 74/18

[=1]

tekrar: *zf. Ar. tekrâr* Bir daha, yine.

t. 62/8

[=1]

tel: *is.* Türlü metallerden yapılmış, kopmaya karşı bir direnç gösteren ince uzun nesne.

t. 56/20

[=1]

telbis it-: *bir. ey.* Giymek.

t.-erek+(iderek) 60/2, 115/5

t.-erler+(iderler) 68/2

[=3]

telef: *is. Ar. telef* Ölüm

t.+ime 31/17

t.+ine 88/18	t.-mek 88/15
[=2]	t.-mekde 11/14
telef et-: <i>bir. ey.</i> Öldürmek.	t.-mekden 38/16
t.-miş 44/6	t.-memiş 112/9
[=1]	t.-ub+(idub) 41/8
telef ejle-: <i>bir. ey.</i> Öldürmek.	t.-up+(idup) 102/4
t.-yin 37/4	[=12]
[=1]	telef ol-: <i>bir. ey.</i> Ölmek.
telef-i nefis: Varlığın yok oluşu.	t.-acayıdı 20/10
t.+imle 28/17	t.-acayına 25/12
t.+in 24/6	t.-acayını 30/14
[=2]	t.-ajim 36/17
telef-i nefis it-: <i>bir. ey.</i> Varlığını yok etmek	t.-duyuni 33/9
t.-meje 37/21	t.-malı 39/6
[=1]	t.-masın 27/15
telef it-: <i>Bkz.</i> telef et-	[=7]
t.-diklerini 98/6	telpis edin-: <i>bir. ey.</i> Giyinmek.
t.-eceksiniz+(ideceksiniz) 37/3	t.-mişler 119/20
t.-er+(ider) 39/22, 39/7	[=1]
t.-erim+(iderim) 41/13	temamen: <i>zf.</i> Hep, külliye, büsbütün.
t.-meje+gurdu 17/7	t. 26/2

[=1]

temamile: *zf.* Büsbütün, hep.

t. 51/19

[=1]

temam it-: *bir. ey.* Bitirmek sona erdirmek.

t.-dikde 33/20

t.-ecejim+(idecejim) 32/10

[=2]

temam ol-: *bir. ey.* Bitmek, sona ermek.

t.-mak 105/22

[=1]

temiz: *sf. Ar. temyîz* Pis olmayan arı, pak

t. 75/18

[=1]

temizle-: *ey.* Arıtmak.

t.-di 44/15, 79/3

[=2]

temsil getir-: *bir. ey.* Örnek vermek.

t.-erek 48/20, 49/7

[=2]

ten: *is. Far. ten* İnsan vücudunun dış yüzü, cilt.

t. 77/15

t.+de 4/2

[=2]

tenbih it-: *bir. ey.* Uyarmak, hatırlatmak.

t.-erek+(iderek) 57/17

[=1]

teneffuz it-: *bir. ey.* Esmek.

t.-en+(iden) 62/12

t.-up+(idup) 36/1

[=2]

teneffüz it-: *Bkz.* teneffuz it-

t.-meje 74/13

[=1]

tentiris: *sf. Far. ten-dürüst* Taze, diri, sağlam.

t. 109/16

[=1]

tenzil et-: *bir. ey.* Azaltmak, eksiltmek.

t.-medim 104/17

[=1]

tepdil ol-: *bir. ey.* Değişmek.

t.-dun 64/2

t.-majjacak 65/18

[=2]

tepe: *is.* Yüksekliği genellikle birkaç yüz metreyi geçmeyen, çok kez tek başına yamaçları yatık yer biçimi. Başın üst, kafatasının iki kulak arasında kalan bölümü.

t. 42/19, 111/19

t.+je 57/20

t.+ler 9/4

t.+sine 16/20

[=5]

tepsi: *is.* Fincan, tabak, bardak vb. şeyleri taşımaya yarayan, derinliği olmayan, türlü büyüklükte düz kap.

t. 114/11

[=1]

ter: *is.* Derinin gözeneklerinden sızan, kendine özgü bir kokusu olan, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı.

t. 84/22

t.+i 35/3

[=2]

terahum: *is. Ar. teraḥḥum* Merhamet, acıma.

t. 38/12, 103/1

[=2]

terahum ejle-: *bir. ey.* Merhamet etmek, acımak.

t.-sin 35/9

[=1]

terahumkjan: *is. Ar. ve Far. teraḥḥum-kân* Merhamet menbaı.

t.+i 26/4

[=1]

terakkı bul-: *bir. ey.* İlerlemek, artmak.

t.-du 90/6

[=1]

terakkılı: *sf.* Gelişkin.

t. 109/18

[=1]

terbije: *is. Ar. terbiye* Eğitim. Görgü.

t.+si 88/3

t.+sini 72/17	[=1]
[=2]	terk-i dñnjia: Dünyadan vazgeçme.
terbije it-: <i>bir. ey.</i> Eğitmek.	t. 115/14
t.-ecek+(idecek) 40/5, 65/5	t.+casına 46/18
t.-meje 121/10	[=2]
[=3]	terk it-: <i>bir. ey.</i> Bırakmak.Vazgeçmek.
terbije ol-: <i>bir. ey.</i> Eğitilmek.	t.-di+ise 28/5
t.-muş 87/18, 114/18	t.-dilerise 47/16
t.-muşiken 108/20	t.-erek+(iderek) 3/11, 77/19
[=3]	t.-me 21/2
terbije ve talim it-: <i>bir. ey.</i> Eğitmek ve öğretmek	t.-medim+ise 31/21
t.-meje 4/5	t.-mejjub 110/15
[=1]	t.-mejjup 62/4
terfik: <i>is. Ar. terfík</i> Yanına katma.	t.-mejecejini 20/9
t.+i 8/18	t.-mejesin 31/20
[=1]	t.-miş 59/11
terk: <i>is. Ar. terk</i> Bırakma.	t.-up+(idup) 116/2
t. 110/7, 115/12	[=12]
[=2]	tertib et-: <i>Bkz.</i> tertip et-
terk ejle-: <i>bir. ey.</i> Bırakmak.	t.-din 54/5
t.-me 46/13	[=1]

tertib it-: Bkz. **tertib et-**

t.-di 30/2

t.-diler 111/22

t.-erek+(iderek) 79/11

t.-ub+(idub) 46/1, 91/12

[=5]

tertib itdir-: *bir. ey.* Hazırlamak.

t.-ib 123/16

[=1]

tertip: *is. Ar. tertîb* Düzen, nizam.
Hazırlama, düzenleme.

t.+de 93/19

t.+i+(tertibî) 17/10

[=2]

tertip ejle-: *bir. ey.* Hazırlamak, ayarlamak.

t.-di 12/3, 44/16

[=2]

tertip et-: *bir. ey.* Hazırlamak, düzenlemek, ayarlamak.

t.-mişîdi 93/22

[=1]

tertip it-: Bkz. **tertip et-**

t.-di 45/20

t.-en+(iden) 119/2

t.-erek+(iderek) 51/12

t.-mişîdi 94/4

[=4]

tesbih: *is. Ar. tesbîh* Belirli dinî sözleri tekrarlamak veya elde oyalanmak için kullanılan, türlü maddelerden boncuk biçiminde yapılmış, genellikle otuz üç veya doksan dokuz taneden oluşmuş dizi.

t. 115/15

[=1]

tesella: Bkz. **teselli**

t. 75/3

t.+m 21/18

[=2]

tesella bul-: Bkz. **teselli bul-**

t.-acayım 24/6

[=1]

tesella ejle-: Bkz. **teselli ejle-**

t. 32/17

[=1]	t.+n 41/18
tesella it-: <i>bir. ey.</i> Avutmak.	[=2]
t.-dijise 57/10	teselli bul-: <i>bir. ey.</i> Avunmak.
t.-meje 106/17	t.-up 97/12
[=2]	t.-ur 21/20
tesella ol-: <i>Bkz.</i> teselli ol-	t.-urudu 49/22
t.-maleri 123/2	[=3]
t.-ujjorum 73/15	teselli ejle-: <i>bir. ey.</i> Avutmak.
[=2]	t. 102/16
tesella ver-: <i>Bkz.</i> teselli ver-	[=1]
t.-irsin 62/5	teselli ol-: <i>bir. ey.</i> Avunmak.
[=1]	t.-acayıdı 47/10
tesella vir-: <i>Bkz.</i> teselli ver-	t.-arak 46/12
t.-erek 81/14	t.-dun 96/13
t.-meje 33/14	t.-madan 32/5
[=2]	[=4]
tesellacı: <i>is.</i> Avutucu.	teselli ver-: <i>bir. ey.</i> Avutmak.
t.+sısın 75/9	t.-dilerise 97/19
[=1]	[=1]
teselli: <i>is. Ar. tesellî</i> Avuntu.	teselli vir-: <i>Bkz.</i> teselli ver-
t. 52/7	t.-ub 28/4

- [=1] t. 33/23
- tesir et-:** *bir. ey.* Etkilemek. t.-di 12/12, 78/19, 79/15, 95/2, 122/19
- t.-erek+(ederek) 122/7
- [=1] [=6]
- teskin ejle-:** *bir. ey.* Yatıstırmak, dindirmek. **teslim it-:** *Bkz.* teslim et-
- t.-di 59/21, 96/7 t.-diji 107/21
- t.-jjub 12/15 t.-diler 7/17
- [=3] t.-er+(ider) 71/16
- teskin it-:** *bir. ey.* Yatıstırmak, dindirmek. t.-ub+(idub) 33/20
- t.-diler 8/15 [=4]
- [=1] **teslim olun-:** *bir. ey.* Bırakılmak, devredilmek, verilmek.
- t.-muş 26/13
- teslim:** *is. Ar. teslîm* Bırakma, devretme, verme. [=1]
- t. 96/17, 115/19
- [=2] **tesmije ejle-:** *bir. ey.* Ad vermek, ad koymak, adlandırmak.
- t.-di 26/20
- [=1] **teslim et-:** *bir. ey.* Bırakmak, devretmek, vermek.
- t.-dikden 80/20
- [=1] **teşekgjür it-:** *Bkz.* teşekkjür it-
- t.-eridi+(ideridi) 46/7
- [=1] **teslim ejle-:** *bir. ey.* Bırakmak, devretmek, vermek.
- teşekgjüren:** *zf. Ar. teşekkuren* Gönül borcu olarak.

- t. 44/18
[=1]
teşekkijür: *Bkz.* teşekkijür
- t. 119/16
[=1]
teşekkijür ejle-: *bir. ey.* Hoşnutluğunu anlatmak, şükran sunmak.
- t.-di 106/14
[=1]
teşekkijür it-: *Bkz.* teşekkijür it-
- t.-di 119/3
t.-eridi+(ideridi) 50/10
[=2]
teşekkijür: *is. Ar. teşekkur* İyilik bilme, gönül borcu, minnetarlık.
- t. 115/4, 117/8
t.+ımı 30/7
[=3]
teşekkijür it-: *bir. ey.* Hoşnutluğunu anlatmak, şükran sunmak.
- t.-ecejiken+(idecejiken) 116/10
t.-erek+(iderek) 22/14, 116/17
- t.-mezler 68/9
t.-ub+(idub) 107/22
[=5]
teşlim it-: *Bkz.* teslim et-
- t.-ecek+(idecek) 83/11
[=1]
teşnemiş: *sf.* Susamış olan.
- t. 49/19
[=1]
teşni: *is. Far. teşne* Susamış.
- t. 45/5
[=1]
teşrifat: *is. ç. Ar. teşrifât.* Kurallara göre davranma. Kabul.
- t. 10/5, 11/11
[=2]
teşrif bujjür-: *bir. ey.* Şereflendirmek, onurlandırmak.
- t.-up 82/17
[=1]
tevarih: *is. ç. Ar. tevârih* Tarihler.
- t. 14/13

t.+i 123/14

t.+ler 51/19

[=3]

tevekellu: *zf.* Boşuna, boş yere, sebepsiz.

t. 87/14

[=1]

tevkıf olun-: *bir. ey.* Alıkoyulmak.

t.-ub 23/8

[=1]

tımar: *is. Far. tımâr* Ağaç bakımı.

t. 3/12

[=1]

tıraş: *sf. Far. tirâş* Üstten ve düz olarak yontulmuş olan.

t. 114/4

[=1]

tız elden: *Bkz.* tız elden

t. 76/10

[=1]

tilki: *is.* Köpekgillerden, ırklarına göre çeşitli renklerde olan ağız ve burnu

uzun, sivri, kümes hayvanlarına zarar veren, kürkü beğenilen bir memeli türü.

t. 51/10, 63/2

[=2]

timur: *Bkz.* dimur

t. 35/17, 79/12

[=2]

tir tir titre-: *dey.* Çok üşümek.

t.-jerek 101/1

[=1]

tiz: *is.* Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer.

t.+lerinde 27/9

[=1]

tiz elden: *zf.* Çabuk olarak, çabucak.

t. 12/15, 13/3, 14/19, 17/14, 20/10, 29/11, 30/13

[=7]

tohaf: *is. ç. Ar. tuhaf* Anlaşılmaz.

t. 71/7

t.+a 123/3

[=2]

tohmet: *is. Ar. tuhmet* Kabahatli

t. 59/14

[=1]

tohum: *is. Far. tuhm* Kendisinden bitki üreyen tane.

t. 53/16, 61/7

t.+u 45/3

[=3]

tolay: *Bkz. dolay*

t. 114/19

[=1]

tonan-: *Bkz. donan-*

t.-ip 68/4

[=1]

topla-: *ey.* Bir araya getirmek, devşirmek.

t. 53/4, 102/20, 103/14

t.-dı 53/7, 84/22

t.-dı+ise 62/16

t.-j̄j̄acak 48/22

t.-j̄j̄arak 45/19

t.-j̄j̄arak 58/4

t.-jib 12/18, 21/15

t.-maya 57/19

t.-mayile 47/20

t.-rıdı 56/9

t.-rlar 50/3

aklını+başına t. 12/18, 21/15, 58/4, 102/20, 103/14

kuvvetini t. 84/22

[=21]

toplan-: *ey.* Bir araya gelmek, birikmek.

t.-dı 53/17

t.-dıkları 11/11

t.-malerini 61/8

t.-maya 53/19

t.-up 97/19

[=5]

toprak: *is.* Yer kabuğunun canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü. Arazi, tarla. *mec.* Ülke.

t. 64/14, 65/12, 67/20

t.+de 66/3

t.+lardan 58/12

[=5]

toyrı (I): *sf.* Gerçek, yalan olmayan.

t. 85/10

[=1]

toyrı (II): *ed.* Karşı yönünce.

t. 20/13, 36/15, 60/3

[=3]

toyrusu: *zf.* Gerçeği söylemek gerekirse, gerçek şu ki.

t.+ 113/5

[=1]

toyrı jïola gel-: *bir. ey.* Dürüst, namuslu ve ahlâklı davramak.

t.-seler 67/17

[=1]

toyrı jïola hareket it-: *bir. ey.* Dürüst, namuslu ve ahlâklı davramak.

t.-up+(idup) 72/15

[=1]

torun: *ıs.* Bir kimseye göre çocuğunun çocuğu.

t.+larını 73/4

t.+undan 27/18

[=2]

tövbe: *ıs. Ar. tevbe* İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme.

t.+ler 21/16

t.+si 21/16

[=2]

tövbeler olsun: *ün.* Bir kimsenin herhangi bir işten çok pişman olarak tekrarlamama kararını aldığı anlatır.

t. 61/21, 63/16

[=2]

tövbeler tövbesi olsun: *ün.* Bir kimsenin herhangi bir işten çok pişman olarak tekrarlamama kararını aldığı anlatır.

t. 21/16, 48/5

[=2]

turbe: *Bkz.* türbe

t. 98/15

[=1]

turlu ve turlu: *sf.* Çeşit çeşit.

t. 9/14

[=1]

tuul: *is. Ar. tûl* Uzun müddet.

t. 10/15

[=1]

türab ol-: *bir. ey.* Toprak olmak.

t.-muş 31/7

[=1]

türbe: *is. Ar. turbe* Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.

t. 123/9

[=1]

türki: *is.* Hece ölçüsüyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş manzume.

t. 11/5, 48/18, 99/6

[=3]

tüj: *is.* İnsan ve hayvan derisi üzerinde bulunan ince, kısa, yumuşak ve sık uzantılar.

t.+leri 19/6, 57/4

[=2]

tüjleri diken diken ol-: *dey.* Heyecan, korku, nefret ya da üşüme gibi nedenlerle yaşanan duygusal tepkilerin

sonucu olarak vücuttaki tüylerin dikleşmesi.

t.-uridi 19/6

[=1]

tüylü: *sf.* Tüyü olan.

t. 35/15

[=1]

-U-

uç: *is.* Bir şeyin baş veya son noktası.

u.+una+(ucuna) 56/18

[=1]

uç: *Bkz.* üç

u. 42/20

[=1]

uç-: *ey.* Kuş, kanatlı böcek vb. hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada uo almak.

u.-an 45/3

u.-duyuni 53/12

[=2]

uyur: *is.* Hedef, amaç, erek, gaye.

u.+una 39/11, 56/21, 75/8, 120/5

[=4]

ulaş-: *ey.* Varmak, gelmek.

u.-mamış 94/6

[=1]

ulaştır-: *Bkz.* ulaştır-

u.-ırımış 94/15

[=1]

ulaştır-: *ey.* Ulaşmasını sağlamak.

u. 17/15

[=1]

ulu-: *ey.* Köpek, kurt, çakal vb. hayvanlar uzun, iniltili, ağlar gibi bir ses çıkarmak.

u.-ması 42/8

[=1]

um-: *ey.* Sanmak, tahmin etmek.

u.-mazidi 30/14

[=1]

umid: *Bkz.* ümit

u. 121/15, 121/7

u.+lerini 121/5

[=3]

umid et-: *bir. ey.* Ummak beklemek.

u.-en+(eden) 118/17

u.-erim+(ederim) 42/12

[=2]

umid it-: *Bkz.* umid et-

u.-dikde 84/17

u.-enleri+(idenleri) 110/4

u.-eridi+(ideridi) 118/20

u.-eriken+(ideriken) 96/21

u.-erim+(iderim) 83/14

[=5]

umidi gatl ol-: *bir. ey.* Artık olacağını beklememek, umudunu kesmek.

u.-muşiken 78/11

[=1]

umidini gatt et-: *bir. ey. Bkz.* ümidini katt it-

u.-miş 41/3

[=1]

umidini kes-: *bir. ey.* Artık olacağını beklememek

u. k.-me 110/14

u.lerini k.-memelerini 121/5

[=2]

umidsizlije düş-: *bir. ey.* Umudunu yitirmek.

u.-üb 31/20

[=1]

umidsizlik: *is.* Umutsuzluk

u. 36/13

u.+de 21/3

u.+e+(umidsizlije) 31/19

u.+lerinde 32/16

[=4]

umidsizlikde brak-: *bir. ey.* Umutsuzluğa düşmek.

u.-majjub 21/3

[=1]

umit: *Bkz.* ümit

u.+i+(umidi) 73/14, 73/17,
78/11

u.+im+(umidim) 21/2

u.+ini+(umidini) 69/9, 110/14

[=6]

umud: *Bkz.* umut

u. 8/15

[=1]

umudini gatt it-: *Bkz.* ümidini katt it-

u.-miş 20/9

[=1]

umur-i maslahat: Önemli işler

o.+i 15/8

[=1]

umut: *is.* Ummaktan doğan duygu, ümit.

u.+i+(umudi) 7/14

u.+imizi+(umudimizi) 84/10

u.+ini+(umudini) 20/9

[=3]

unut-: *ey.* Aklında kalmamak, hatırlamamak.

u.-amam+(unudamam) 27/19

u.-arak+(unudarak) 16/16, 50/9

u.-du 23/6

u.-ma 84/11

u.-majın 13/8

u.-sa 27/19

u.-ub+(unudub) 109/8

u.-ur+mu(unudur+mu) 27/18

u.-urlar+(unudurlar) 73/6

[=10]

unvan: *is. Ar. 'unvân* Bir kimsenin işi, mesleği veya toplum içindeki durumu ile ilgili olarak kullanılan ad, san.

u.+ı 3/16

[=1]

ur-: *ey.* Vurmak, çarpmak.

u.-acayı 36/11

u.-arak 86/10

u.-du+ise 58/5

u.-mus 92/11

[=4]

urjian: *sf. Ar. 'uryân* Çıplak.

u. 108/21

[=1]

uruba: *is. İt. roba* Giysi.

u. 111/18, 117/14

u.+ji 65/10

u.+lar 56/14

u.+lerden 5/8

u.+m 65/8

u.+sı 24/19, 57/10, 57/14

u.+yile 105/6

[=10]

urul-: *ey.* Vurulmak. çarpılmak.

u.-muş 101/14

u.-up 29/3

[=2]

usluluk: *is.* Uysallık.

u.+una+(usluluyuna) 50/16

[=1]

ustalık: *sf.* Kurnazca.

u. 89/5

[=1]

usul: *is. Ar. uşûl* Yol, yöntem, metot, tarz. *müz.* Makam. *zf.* Yavaşça.

u. 16/10, 29/3, 68/8

u.+den 109/17

u.+e 118/19

u.+lerini 94/3

- [=6] u. 54/7
- utan-:** *ey.* Çekinmek. [=1]
- u.-arak 16/9
- u.-lb 16/15
- [=2] u. 116/1
- utanmaz:** *sf.* Utanması olmayan, sıkılmaz, yüzsüz, arsız. [=1]
- u. 23/16
- [=1] u. + dan 78/18, 103/21
- uji-:** *Bkz.* uju- [=2]
- u.-up 97/4
- [=1] **uykujja var-:** *bir. ey.* Uyumak.
- u.-dı 119/17
- [=1] **ujju-:** *ey.* Uyku durumunda olmak.
- ujjan-:** *ey.* Uyku durumundan çıkmak. u.-dıkdan 76/4
- u.-lb 27/22
- u.-ır 78/18
- u.-majjacayım 64/9
- [=4] u.-jeceğim 64/8
- [=1] **ujjuku:** *Bkz.* uyku
- u. + jja 23/7
- [=1] **ujjukujja var-:** *Bkz.* uykujja var-
- u.-dı 23/7
- [=1] **ujjanık:** *sf.* Gözü açık, işini bilir.

ujjü-: *Bkz.* ujjü-

u.-dü+ise 44/9

[=1]

uzak: *sf.* Gidilmesi çok süren, çok ötelelerde bulunan, ırak. *ıs.* Yakın olmayan yer.

u.+a+(uzaya) 49/16

u.+dır 20/22

u. ol 102/10, 103/7

[=4]

uzan-: *ey.* Boylu boyunca yatmak.

u.-dı 46/3, 74/8, 86/6, 119/17

u.-ıp 64/12

u.-miş 18/5

u.-tı kaldı 40/18

[=7]

uzat-: *ey.* Boylu boyunca yatırmak. Bir şeyi vermek için birine yöneltmek.

u.-a+koydu+(uzada+koy-du)
17/21

u.-arak+(uzadarak) 50/13

u.-ıb+(uzadıb) 20/13, 116/8

u.-ıp+(uzadıp) 53/6

u.-maya 114/5

[=6]

uzerinde: *Bkz.* üzerinde (II)

u. 83/10

[=1]

-Ü-

ücret: *ıs.* Ar. ücret İş gücünün karşılığı olan para veya mal.

ü.+ini 15/2

[=1]

üç: *ıs.* İkidenden sonra gelen sayının adı. *sf.* İkidenden bir artıkt.

ü. 24/9, 66/13, 66/17, 80/22

ü.+ü 107/1

[=5]

üçünci: *Bkz.* üçüncü

ü. 87/1

[=1]

üçüncü: *sf.* Üç sayısının sıra sıfatı, sırada ikinciden sonra gelen.

ü. 14/1

[=1]

üjjanık: <i>sf.</i> Uyumamış.	[=1]
ü. + mısın 29/5	ümit: <i>is. Far. umîd</i> Beklenti, umut.
[=1]	ü. + ini + (ümidini) 25/12
üjjü-: <i>Bkz.</i> ujju-	[=1]
ü.-dü 46/14	ün: <i>is.</i> Ses.
ü.-jior + mısın 29/5	ü. + üne 18/4
ü.-jüb 76/4	[=1]
ü.-riken 76/5	ün it-: <i>ey.</i> Bağırarak, seslenmek.
ü.-ruken 27/10	ü.-ub + (ünidub) 18/2
[=5]	[=1]
ülfet: <i>is. Ar. ulfet</i> Dostluk, ahbablık.	üns: <i>is. Ar. üns</i> Arkadaşlık
ü. 56/21	ü. 56/21
ü. + in 47/13, 61/22	[=1]
[=3]	üns i ülfet et-: <i>bir. ey.</i> Dostluk ve arkadaşlık etmek
ülfet et-: <i>bir. ey.</i> Dostluk, arkadaşlık etmek.	ü.-en + (eden) 47/11
ü.-mekden 47/14	[=1]
ü.-mesi 47/15	üns i ülfet it-: <i>Bkz.</i> üns i ülfet et-
[=2]	ü.-mekle 61/19
ümidini katt it-: <i>bir. ey.</i> Umudunu kesmek.	[=1]
ü.-se + idi 25/12	ürki-: <i>ey.</i> Şaşkınlık ve korku duymak.
	ü.-ub 44/3

ü.-up 103/6

galbi ü. 19/5

[=3]

üşküzar: *sf.* Eli işe yatkın, becerikli, işgüzar.

ü. 4/10

[=1]

üşüt-: *ey.* Soğuk almak.

ü.-mesin 75/17

[=1]

üzer: *ıs.* Vücut, beden. Kendi.

ü.+lerinde 115/16

ü.+lerine 121/15

[=2]

üzeri (I): *ıs.* Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, üstü.

ü. 53/14

ü.+mde 22/16, 47/16

ü.+mizde 42/12, 55/16

ü.+mizden 10/15

[=6]

üzeri (II): *is.* Varlık, kimlik, kendi.

ü.+me 22/17

ü.+mize 13/2

ü.+ne 10/4, 97/15

[=4]

üzeri (III): *is.* Vücut, beden.

ü.+ne 58/5, 60/2, 74/17, 79/12, 115/5

[=5]

üzerinde (I): *zf.* Üstünde.

ü. 20/2, 22/22, 26/22, 31/5, 47/6, 63/9, 79/14, 82/21, 98/2, 100/6, 105/6, 123/7

ü.+ki 52/19

[=13]

üzerinde (II): *ed.* -den sonra.

ü. 21/15, 46/14, 87/5

[=3]

üzerine (I): *zf.* Üstüne

ü. 20/3, 20/12, 41/6, 46/2, 46/3, 53/15, 74/8, 80/21, 86/5, 100/20, 115/3, 123/5, 123/8

[=12]

üzerine (II): *ed.* -den sonra.

ü. 97/11

[=1]

üzre: *ed.* –den dolayı, için, ile ilgili.

ü. 26/12, 30/3, 40/13, 41/7, 48/13,
78/8, 98/3

[=7]

üzun: *sf.* İki ucu arasında fazla uzaklık olan.

ü. 9/7

[=1]

üzül-: *ey.* Üzüntü duymak, kaygılanmak.

ü.-üb 84/20

[=1]

üzüm: *is.* Asmanın taze veya kuru olarak yenilen ve salkım durumunda bulunan meyvesi.

ü. 50/3

[=1]

-V-

vaaaay: Bkz. vay

v. 79/18

[=1]

vaat et-: *bir. ey.* Söz vermek.

v.-dijimi 59/11

[=1]

vacibe-yi zimmet: Yapılması gereken.

v. 98/2

v.+deniken 115/20

[=2]

vad it-: *Bkz.* vaat et-

v. i.-dijim 71/17

v. i.-ub+(idub) 6/6

v.+ler i.-eridi+(ideridi) 23/15

[=3]

vah: *ün.* Yazık anlamında söylenen bir söz.

v. 106/5

[=1]

vahsi: *Bkz.* vahşi

v. 42/14, 84/16

[=2]

vahşi: *sf. Ar. vahşî* Yabanî.

v. 3/10, 47/6, 51/10, 66/5, 68/22,
69/3

[=6]

vakaa: *is. Ar. vaḳ‘a* Olay, hadise.

v. 61/12

[=1]

vakf it-: *bir. ey.* Adamak.

v.-dim 35/8

[=1]

vakit: *is. Ar. vaḳt* Zaman. Çağ.

v. 8/8, 23/3, 30/10, 31/18, 34/9,
36/20, 39/4, 52/14, 65/8, 66/15, 77/3,
96/17, 97/21, 104/19, 107/15, 111/9,
112/6, 116/18, 119/3

v.+a 87/4

v.+da 54/10, 55/13, 110/5

v.+dır 56/13, 58/13

v.+ı+(vakti) 24/11, 29/15

v.+ım+(vaktım) 32/19, 36/20

v.+ın+(vaktın) 4/12, 12/11, 52/8,
79/6

v.+ından+(vaktından) 97/20

v.+larında 4/16, 51/4

v.+ler 109/9

[=37]

vakit geçir-: *bir. ey.* Oyalanmak, uğraşmak

v.-iorlar 61/20

v.-meksiz 107/10

[=2]

vakit: *Bkz.* vakit

v. 16/9

[=1]

vakt-ı hacet: İhtiyaç zamanı.

v.+de 112/15

[=1]

vakt ı hal: Zaman ve durum.

v.+in 83/8

[=1]

valja: *sf. Far. vâlâ* Yüksek, yüce.

v. 31/1

[=1]

valide: *is. Ar. vâlîde* Anne.

v. 14/15, 28/4, 39/2, 51/17, 52/12,
52/19, 53/11, 53/13, 54/3, 55/9, 57/3,
60/13, 63/22, 64/16, 64/21, 66/1, 66/20,
67/8, 68/19, 69/15, 69/21, 70/17, 70/9,

71/13, 71/6, 73/20, 75/22, 79/19, 80/17,
113/10, 113/15

v.+cijim 67/16, 76/8, 105/12,
105/15

v.+lere 10/5

v.+m 60/5, 64/15, 67/1, 72/6,
73/7, 75/19

v.+mi 86/14

v.+min 72/16

v.+n 110/9

v.+nde 76/22

v.+ni 57/14, 73/20, 83/11, 84/16,
85/20

v.+nin 24/17, 25/2, 27/5, 38/20,
78/19, 84/3, 112/14

v.+nisem 69/14

v.+si 6/18, 44/10, 51/10, 52/9,
53/14, 53/8, 54/15

v.+sine 4/13, 27/22, 50/12, 52/5,
60/21, 78/19, 105/17

v.+sini 60/7, 106/19

v.+sinin 4/12, 51/16, 60/10,
75/12, 75/14, 121/12

v.+yi 38/16

[=82]

validelik: *is.* Annelik

v. 26/11, 36/12

[=2]

validetullah: *is. Ar.* Hz. Meryem

v. 86/12

[=1]

vallahil azim: *is. Ar. v'Allahi'l-'azîm* Ulu
Allah için.

v. 17/3, 28/12, 41/12, 79/21

[=4]

vaptis it-: *bir. ey.* Hristiyanlıkta ilk günahı
silmek için suyla yıkamak.

v.-di 26/19

v.-dikden 26/21

v.-emez+isem+(idemezisem)
25/18

v.-mesin 26/1

[=4]

var (I): *is.* Sahiplik bildiren olumlu ad
cümleleri kuran bir söz.

v. 5/6, 24/14, 49/8, 54/7, 57/11,
59/14, 61/19, 65/4, 69/17, 69/20, 72/24,
73/1, 79/1, 91/8, 113/1

v. + + mı 21/9

v. + dır 38/8, 48/22, 53/5, 69/11,
69/14, 76/14

v. + idi 9/9, 10/2, 12/8, 19/4, 35/15,
42/21, 58/20, 89/20

v. + iken 48/2

v. + imiş 114/10

v. + ise 30/8, 43/21, 102/4, 113/8

v. + mı 71/14

v. + mıdır 62/1

[=38]

var (II): *is.* Elde buluna herşey, mal,
mülk.

v. + i 7/19

[=1]

var-: *ey.* Ulaşmak, erişmek. Gitmek.
Geçmek

v.-acaksın 66/20

v.-arak 82/4

v.-dı 28/9

v.-dı+ise 44/2, 90/18

v.-dıkda 35/17, 53/8, 60/6, 66/18,
67/12, 71/21, 91/7, 111/5, 115/10, 120/12,
123/18

v.-diklarında 9/10

v.-dılarise 52/11

v.-dın 96/19

v.-dıyı 14/17, 120/1

v.-ırıldı 50/14

v.-majjacayım 69/8

v.-mayip 76/22

v.-ub 23/11, 29/8, 120/7, 122/5

v.-up 78/16, 112/6, 118/1

farkına v. 63/22, 76/7

fikrim telase v. 60/6

görmeze v. 66/12

kjar it-meze v. 62/18

ujjukujja v. 23/7

uykujja v. 119/17

jjakın v 28/8, 60/3

[=40]

Varta: *Bkz.* Verta

v. 118/12

[=1]

vasf: *is. Ar. vaşf* Nitelik.

v.+1 78/4, 81/11

v.+ına 79/5

v.+ından 10/21, 88/5

v.+ını 105/20

[=6]

vasf ejle-: *bir. ey.* Tarif etmek, anlatmak.

v. 70/10

v.-di 60/23

v.-diji 65/22

[=3]

vasf it-: *bir. ey.* Tarif etmek, anlatmak.

v.-dijin 105/13

v.-dijiniz 87/18

v.-dikde 68/18

v.-dim 54/11, 76/21

v.-ecejidim+(idecejidim) 76/12

v.-emem+(idemem) 29/7, 63/14,
78/21

v.-eridi+(ideridi) 61/5

v.-meje 71/4

v.-memişdim 69/13

v.-ub+(idub) 69/12

[=13]

vasf ol-: *bir. ey.* Tarif edilmek, anlatılmak

v.-ur 120/9

[=1]

vasf olun-: *bir. ey.* Tarif edilmek, anlatılmak

v.-maz 82/15

[=1]

vasita: *is. Ar. vâsiṭa* Aracılık.

v.+sı 27/17

[=1]

vasijet: *is. Ar. vaşyyet* Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.

v.+im 72/24

v.+in 30/8

v.+lerim 69/10

[=3]

vasijet ejle-: *bir. ey.* Öldükten sonra herhangi bir şeyin yapılmasını istemek.

v.-di 33/23

[=1]

vasijet it-: *bir. ey.* Öldükten sonra herhangi bir şeyin yapılmasını istemek.

v.-di 72/8, 84/18

[=2]

vatan: *is. Ar. vaṭān* Yurt.

v. + ından 21/22

[=1]

vay: *ün.* Şaşma anlatan bir söz.

v. 16/21, 60/4, 73/17, 79/18, 79/18, 104/13

[=6]

vaz gel-: *bir. ey.* Caymak.

v. 73/22, 105/1

[=2]

vaz it-: *bir. ey.* Güzel sözler söylemek.

v.-meje 83/8

v.-mişidi 15/7

[=2]

vazife: *is. Ar. vaṣīfe* Görev.

v. + mden 39/5

[=1]

vazife edin-: *bir. ey.* Ciddiye almak.

v.-medi 47/1

[=1]

vazife idin-: *Bkz. vazife edin-*

v.-mezidi 15/15

[=1]

ve: *bağ.* İki sözcük veya iki cümle arasına girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan söz.

v. 3/10, 3/11, 3/12, 3/12, 3/13, 3/16, 3/7, 3/9, 4/10, 4/10, 4/11, 4/11, 4/14, 4/16, 4/18, 4/19, 4/21, 4/22, 4/3, 4/6, 4/6, 4/8, 4/8, 4/9, 4/9, 5/10, 5/10, 5/11, 5/13, 5/17, 5/18, 5/2, 5/22, 5/4, 5/6, 5/6, 5/8, 6/11, 6/12, 6/13, 6/18, 6/21, 6/3, 6/5, 6/5, 6/7, 7/10, 7/13, 7/14, 7/18, 7/19, 7/2, 7/21, 7/22, 7/3, 7/6, 7/7, 8/16, 8/17, 9/12, 9/13, 9/16, 9/3, 9/4, 9/5, 9/7, 9/8, 9/8, 10/10, 10/11, 10/12, 10/13, 10/19, 10/2, 10/20, 10/4, 10/5, 10/6, 10/7, 10/7, 10/8, 11/10, 11/16, 11/18, 11/21, 11/21, 11/5, 11/8, 11/9, 12/1, 12/11, 12/14, 12/15, 12/18, 12/4, 12/5, 12/6, 12/8, 13/11, 13/12, 13/16, 13/18, 13/2, 13/3, 13/4, 14/13, 14/14,

14/16, 14/16, 14/17, 14/5, 14/6, 14/9, 14/9,
15/1, 15/11, 15/11, 15/11, 15/12, 15/19,
15/21, 15/3, 15/4, 15/4, 15/6, 15/9, 16/1,
16/11, 16/16, 16/2, 16/3, 16/5, 16/6, 16/6,
16/8, 17/1, 17/11, 17/12, 17/13, 17/20,
17/3, 18/1, 18/14, 18/18, 18/20, 18/3, 18/3,
18/5, 18/6, 19/11, 19/11, 19/12, 19/14,
19/18, 19/3, 19/4, 19/6, 19/9, 20/15, 20/18,
20/2, 20/22, 20/22, 20/3, 20/4, 20/5, 20/5,
20/7, 21/18, 21/18, 21/2, 21/20, 21/4,
22/10, 22/13, 22/16, 22/18, 22/21, 22/22,
22/8, 22/9, 23/12, 23/12, 23/13, 23/14,
23/16, 23/4, 23/6, 24/11, 24/13, 24/14,
24/14, 24/19, 25/11, 25/15, 25/16, 25/19,
25/9, 26/10, 26/11, 26/13, 26/15, 26/15,
26/20, 26/4, 26/6, 26/7, 26/8, 26/8, 26/9,
27/12, 27/18, 27/3, 27/7, 27/9, 28/1, 28/10,
28/15, 28/7, 29/12, 29/17, 29/6, 30/1,
30/16, 30/4, 30/4, 30/8, 30/9, 31/1, 31/15,
31/15, 31/18, 31/19, 31/21, 32/1, 32/11,
32/12, 32/13, 32/15, 32/16, 32/19, 32/20,
32/23, 32/26, 32/5, 32/6, 32/7, 32/8, 33/12,
33/2, 33/2, 33/21, 33/23, 33/25, 33/6, 33/8,
34/11, 34/12, 34/19, 34/3, 34/8, 34/9,
35/11, 35/13, 35/13, 35/14, 35/19, 35/21,
35/21, 35/22, 35/3, 35/3, 36/10, 36/12,
36/14, 36/17, 36/18, 36/8, 36/9, 37/11,
37/12, 37/13, 37/17, 37/2, 37/4, 37/5, 37/8,
37/9, 38/10, 38/11, 38/13, 38/14, 38/18,
38/19, 38/2, 38/22, 38/8, 39/11, 39/14,
39/14, 39/21, 39/7, 40/12, 40/14, 40/14,
40/16, 40/18, 40/4, 40/6, 40/7, 40/9, 40/9,
41/10, 41/11, 41/12, 41/14, 41/16, 41/18,
41/3, 42/10, 42/10, 42/21, 42/4, 42/5, 42/7,
42/7, 43/15, 43/17, 43/18, 43/2, 43/22,
43/7, 43/7, 43/7, 43/8, 43/9, 44/1, 44/12,
44/14, 44/15, 44/16, 44/16, 44/18, 44/19,
44/3, 44/4, 44/9, 45/11, 45/19, 45/2, 45/20,
45/22, 45/5, 45/8, 45/9, 46/13, 46/15, 46/4,
46/5, 46/7, 47/11, 47/19, 47/19, 47/19,
47/21, 47/3, 47/3, 47/5, 47/6, 47/8, 47/9,
48/11, 48/13, 48/21, 48/3, 48/9, 49/15,
49/20, 49/21, 49/8, 50/10, 50/12, 50/16,
50/21, 50/3, 50/5, 50/7, 51/12, 51/12,
51/13, 51/15, 51/16, 51/19, 51/3, 52/1,
52/15, 52/15, 52/17, 52/18, 52/18, 52/2,
52/3, 52/5, 52/9, 53/15, 53/17, 53/18,
53/18, 53/19, 53/2, 53/2, 53/7, 54/11,
54/11, 54/11, 54/12, 54/14, 54/18, 54/18,
54/8, 55/1, 55/14, 55/15, 55/16, 55/18,
55/19, 55/2, 55/2, 55/20, 55/3, 55/8, 56/10,
56/10, 56/12, 56/13, 56/16, 56/20, 56/21,
56/4, 56/7, 56/7, 56/8, 56/8, 56/9, 56/9,
57/13, 57/18, 57/19, 57/20, 57/20, 57/7,
58/10, 58/15, 58/22, 58/8, 59/1, 59/10,
59/12, 59/19, 59/22, 60/11, 60/11, 60/2,
60/21, 60/22, 61/10, 61/11, 61/15, 61/15,
61/16, 61/2, 61/22, 61/3, 61/4, 61/5, 61/6,
61/7, 61/8, 62/1, 62/12, 62/15, 62/17,
62/18, 62/8, 62/9, 63/11, 63/14, 63/19,
63/2, 63/21, 63/3, 63/8, 63/9, 64/11, 64/11,
64/12, 64/13, 64/2, 64/20, 64/9, 65/12,
65/13, 65/15, 65/17, 65/17, 65/19, 65/20,
65/6, 66/13, 66/14, 66/15, 66/17, 66/7,

67/14, 67/20, 67/21, 67/5, 68/1, 68/10, 68/10, 68/10, 68/11, 68/14, 68/2, 68/3, 68/5, 68/5, 68/7, 69/10, 69/17, 69/18, 69/2, 70/1, 70/12, 70/20, 70/21, 70/6, 70/7, 71/14, 71/19, 71/21, 71/5, 71/8, 71/8, 72/1, 72/10, 72/10, 72/11, 72/12, 72/14, 72/16, 72/17, 72/2, 72/3, 72/3, 72/4, 72/5, 72/8, 73/4, 73/7, 73/9, 74/13, 74/15, 74/3, 74/5, 74/8, 75/1, 75/10, 75/14, 75/16, 75/17, 75/18, 75/19, 75/4, 75/5, 75/8, 75/9, 76/15, 76/15, 76/17, 76/20, 76/20, 76/21, 76/5, 77/17, 77/19, 77/22, 77/5, 77/8, 77/9, 77/9, 78/1, 78/2, 78/2, 78/20, 78/3, 78/5, 78/6, 79/11, 79/12, 79/15, 79/16, 79/6, 79/9, 79/9, 80/11, 80/16, 80/3, 80/6, 81/1, 81/10, 81/11, 81/12, 81/15, 81/18, 81/2, 81/22, 81/3, 81/5, 81/7, 82/11, 82/12, 82/13, 82/14, 82/16, 82/2, 82/22, 82/3, 83/1, 83/10, 83/13, 83/13, 83/16, 83/16, 83/17, 83/17, 83/18, 83/19, 83/22, 83/4, 83/7, 83/9, 84/10, 84/13, 84/17, 84/18, 84/21, 84/6, 85/1, 85/10, 85/11, 85/11, 85/14, 85/17, 85/21, 85/21, 85/22, 85/6, 86/10, 86/11, 86/14, 86/16, 86/3, 86/3, 86/6, 86/8, 87/14, 87/16, 87/20, 87/5, 87/7, 87/9, 88/11, 88/13, 88/15, 88/17, 88/17, 88/2, 88/20, 88/21, 88/4, 88/4, 88/4, 89/13, 89/13, 89/16, 89/19, 89/19, 89/21, 89/3, 89/5, 89/6, 90/1, 90/10, 90/12, 90/15, 90/17, 90/2, 90/22, 90/6, 90/6, 90/8, 91/10, 91/13, 91/13, 91/13, 91/15, 91/19, 91/19, 91/2, 91/22, 91/3, 91/5, 91/7, 91/8, 92/1, 92/11, 92/13, 92/15, 92/18, 92/20, 92/21, 92/22, 92/8, 93/10, 93/11, 93/13, 93/18, 93/2, 93/20, 93/3, 93/3, 93/4, 93/5, 93/5, 93/7, 93/9, 94/1, 94/1, 94/10, 94/10, 94/11, 94/17, 94/18, 94/19, 94/21, 94/4, 94/6, 94/7, 95/1, 95/18, 95/2, 95/3, 95/5, 95/9, 96/1, 96/10, 96/12, 96/14, 96/15, 96/16, 96/17, 96/7, 97/11, 97/13, 97/16, 97/17, 97/20, 97/21, 97/4, 97/5, 97/7, 98/11, 98/12, 98/13, 98/16, 98/16, 98/2, 98/5, 98/7, 99/16, 99/17, 99/18, 99/20, 99/3, 99/5, 99/8, 100/11, 100/12, 100/13, 100/21, 100/7, 100/7, 101/1, 101/16, 101/19, 101/3, 102/9, 103/11, 103/13, 103/14, 103/15, 103/5, 104/15, 104/2, 104/5, 104/9, 105/10, 105/10, 105/11, 105/11, 105/20, 105/3, 105/6, 105/7, 105/8, 106/1, 106/11, 106/12, 106/14, 106/15, 106/19, 106/4, 106/6, 106/7, 106/8, 107/1, 107/10, 107/12, 107/12, 107/15, 107/17, 107/20, 107/3, 107/5, 107/9, 108/10, 108/13, 108/17, 108/17, 108/21, 108/22, 108/22, 108/7, 108/8, 108/9, 108/9, 109/1, 109/15, 109/15, 109/16, 109/16, 109/21, 109/22, 109/7, 110/11, 110/14, 110/17, 110/18, 110/4, 110/8, 110/8, 111/12, 111/13, 111/14, 111/14, 111/16, 111/17, 111/18, 111/19, 111/20, 111/22, 111/3, 111/5, 111/6, 111/6, 111/7, 111/9, 111/9, 112/1, 112/10, 112/14, 112/17, 112/19, 112/2, 112/21, 112/4, 113/20, 113/9, 113/9, 114/13,

114/15, 114/16, 114/19, 114/20, 114/21,
 114/22, 114/7, 114/8, 115/11, 115/12,
 115/14, 115/16, 115/16, 115/2, 115/6,
 115/8, 115/9, 116/12, 116/14, 116/19,
 116/21, 116/4, 116/8, 116/9, 117/1,
 117/10, 117/11, 117/13, 117/15, 117/16,
 117/18, 117/19, 117/21, 117/7, 117/7,
 117/8, 117/9, 118/1, 118/12, 118/14,
 118/15, 118/18, 118/18, 118/2, 118/2,
 119/12, 119/17, 119/20, 119/3, 119/5,
 119/8, 120/10, 120/14, 120/16, 120/20,
 120/3, 120/5, 120/7, 120/7, 121/12,
 121/15, 121/16, 121/16, 121/3, 121/5,
 121/6, 121/7, 121/9, 122/1, 122/20, 122/3,
 122/4, 122/7, 123/1, 123/14, 123/15, 123/5

[=968]

vech: *Bkz* vecih

v.+ile 60/22, 97/8, 101/4

[=3]

vecih: *is. Ar. vech* Sebep, vesile, münasebet.

v.+le 6/15, 87/19, 120/9

[=3]

veçh: *Bkz* vecih

v.+ile 104/22

[=1]

vedalaş-: *ey.* Ayrılırken birbirine esenlik dilemek, esenleşmek.

v.-arak 8/17

v.-dılar 13/11, 40/15

[=3]

vefat: *is. Ar. vefât* Ölüm.

v. 65/5

v.+ı 81/6

v.+ım 32/17, 107/7

v.+ına 65/3

v.+ını 123/4

v.+imin 32/18

[=7]

vefat et-: *bir. ey.* Ölmek.

v.-di 72/7

v.-dikde 83/6

v.-mişdi 78/13

[=3]

vefat ejle-: *bir. ey.* Ölmek.

v.-di 33/8

[=1]

vefat-ı mucerret: Saf, arı ölüm.

v. 80/8	v.-mişimdir 66/15
[=1]	v.-ub+(idub) 110/9
vefat-ı zikr: Ölüm töreni	[=21]
v.+ini 98/10	vekil: <i>is. Ar. vekîl</i> Birinin, işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse.
[=1]	v. 96/17
vefat it-: <i>Bkz.</i> vefat et-	[=1]
v.-di 80/7	vekili harç: <i>is. Ar. vekîl-i harc</i> Zengin kimselerin parasını yöneten ve gerekli harcamaları yapan kimse, kesedar.
v.-di+ise 91/18	v. 15/9
v.-eceğim+(ideceğim) 63/15	[=1]
v.-eceksiniz+(ideceksiniz) 67/13	velhasıl: <i>bağ. Ar. ve'l-hâşil</i> Sözün kıtası, kısacası.
v.-eni+(ideni) 83/10	v. 100/16
v.-enin+(idenin) 82/21	[=1]
v.-enlerin+(idenlerin) 75/8	ver-: <i>ey.</i> Bırakmak veya bağışlamak. İletmek, bildirmek. Herhangi bir duruma yol açmak.
v.-er+isek+(iderisek) 7/11	v. 36/19, 38/12, 71/6, 72/5
v.-erim+(iderim) 32/11, 64/5, 64/5, 64/7	v.-di 27/8, 44/17, 60/13, 71/11, 117/3
v.-ioridi+(idioridi) 63/10	v.-diji 5/9, 95/1, 95/8
v.-iorum+(idiorum) 32/25	
v.-mejelim 27/7	
v.-mejesin 64/16	
v.-mek 64/18, 64/8	
v.-mesini 66/4	

v.-dijimiz 58/16	merak v. 73/19
v.-dik 115/22	ray v. 24/2
v.-dikde 76/7	salı v. 93/11
v.-din 43/15	teselli v. 97/19
v.-eceji 40/6	zijjafet v. 99/6
v.-ecejim 49/17	[=44]
v.-ecek 73/21	vera: <i>is. Ar. verâ'</i> Arka, öte.
v.-ejim 85/4	v.+sından 11/9, 107/1, 120/10
v.-erek 69/10	[=3]
v.-ior 102/8	Verta: <i>is.</i> Yenovefa'ya hapiste iken yardım eden kız.
v.-ir 57/10, 67/21	v. 34/1, 34/17, 34/5, 94/22, 95/3, 118/6
v.-ir+mi 71/14	
v.-iridi 5/13, 46/5	v.+jja 30/15, 33/20
v.-mek 5/14, 93/1	v.+nın 95/8
v.-sin 37/18	v.+yim 29/10
cesaret v. 59/13	[=10]
cevap v. 119/10	vesfese: <i>Bkz.</i> vesvese
doasını v. 8/4	v. 101/17
eyvaz v. 96/19	v.+lerile 41/4
gjozdayı v. 17/5	[=2]
haber v. 11/19, 29/15, 30/6, 67/1	vesvese: <i>is. Ar. vesvese</i> Şüphe, kuruntu.

v. +ler 58/11	v. +ini 66/6, 80/20
[=1]	v. +ini+(vicudini) 102/4
vezn: <i>is. Ar. vezn</i> Ölçü, oran, tartı.	v. +um 66/13
v. +inde 54/4	[=14]
[=1]	vicüt: <i>Bkz.</i> vücut
Vıthleem: <i>is. İb. Bet-lehem</i> Hz. İsa'nın doğduğuna inanılan Filistin'in Batı Şeria bölgesinde bulunan bir kent.	v. +i 65/11
v. +de 77/15	[=1]
[=1]	vir-: <i>Bkz.</i> ver-
vicud: <i>Bkz.</i> vücut	v.-diji 87/11
v. 63/21	v.-dilerise 85/5
[=1]	v.-eceji 17/17
vicut: <i>Bkz.</i> vücut	v.-ecejin 119/1
v. +i+(vicudi) 43/9, 51/13	v.-en 21/13, 118/6
v. +im 66/14	v.-esin 28/18
v. +im+(vicudim) 31/6, 64/11,	v.-ir 57/7, 81/22
64/14	v.-mesin 75/4
v. +ime 65/8	v.-ub 121/13
v. +imi 66/3	v.-up 36/13
v. +in+(vicudin) 108/19	bujjuruldu v. 87/6
v. +ine+(vicudine) 84/21	cevaplar v. 4/15
	çeki düzen v. 15/19

efkjarler v. 84/1	v. 87/12, 87/7, 90/7, 95/14, 99/3, 112/5, 117/18, 119/3, 120/7
evaz v. 118/22	
fikrat v. 74/6	v.+a 93/10
haber v. 90/5, 102/16	v.+u 89/22, 90/15, 119/21
haper v. 118/5	v.+un 120/1
havf v. 42/9	[=14]
meyva v. 50/5	vuku-u hal: Bir olayın çıkış ve oluş şekli.
nasahat v. 34/14	v.+i 17/11
ovüd v. 121/6	[=1]
selam v. 10/3	vukuat: <i>is. ç. Ar. vuḳû'ât</i> Olan bitenler.
sus v. 53/3	v.+lardan 122/16
süs v. 55/19	[=1]
şavk v. 113/9	vukuu bul-: <i>bir. ey.</i> Olmak, meydana gelmek.
tesella v. 33/14, 81/14	v.-an 31/9, 72/8, 91/1
teselli v. 28/4	[=3]
[=32]	vur-: <i>ey.</i> Söylemek.
visul: <i>is. Ar. vuşûl</i> Ulaşma, varma.	jjüzüne v. 88/10
v.+inde 89/10	[=1]
[=1]	vücut: <i>is. Ar. vucûd</i> Beden.
Wolf: <i>is.</i> Sizefri Bey'in yanından hiç ayır- madığı ihtiyar, sadık dostu.	v.+i+(vücuti) 109/16
	[=1]

-Y-

jjā (I): *ün. Ar. yâ* Ey, hey anlamlarında bir seslenme sözü.

j. 20/23, 21/17, 22/15, 25/19, 26/10, 27/14, 45/9, 48/6, 49/14, 49/16, 49/3, 50/20, 61/22, 73/1, 80/4, 103/17, 104/11, 104/8, 106/21, 114/9, 118/21, 122/5

[=22]

jjā (II): *ed. Far. yâ* Şaşma, şaşkınlık bildirir. Bir düşüncenin karşıtı düşünülürken kullanılır.

j. 6/22, 6/22, 25/21, 27/13, 39/15, 39/3, 64/21, 66/22, 69/22, 91/21, 92/2

[=11]

jjābani: *sf. Far. yâbânî* İlkel bir durumda yaşayan.

j.+ler 109/12

[=1]

jjābdır-: *Bkz. jjāptır-*

j.-up 123/9

[=1]

jjāy-: *ey.* Yağmur, kar, dolu gökten düşmek.

j.-an 42/5

j.-miş 100/6

[=2]

jjāhod: *bağ. Far. yâ-hûd* Veya, ya da.

j. 102/15, 113/12

[=2]

jjāk-: *ey.* Yanmasını sağlamak, tutuşturmak. Yıkıma, zarara yol açmak.

j.-dılar 111/20

j.-ıp 11/13

j.-madı 79/21

[=3]

jjākacak: *is.* Odun, kömür gibi ısı sağlamak amacıyla yakılan madde.

j. 10/11, 63/14

[=2]

jjākın: *sf.* Az bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer).

j. 59/6, 59/6

j. var- 60/3, 115/10, 28/7

[=5]

jjākın gel-: *bir. ey.* Yaklaşmak.

j.-di 44/3

[=2]

[=1]

jjakın var-: *bir. ey.* Yaklaşmak.

j.-dı+ise 60/3

j. 36/16, 47/6, 66/2, 78/22, 82/4

j. v.-dıkda 115/10

[=5]

j. v-ub 28/7

jjan: *ıs.* Sağ veya solun ortak adı, yön. taraf. Birlikte, beraberinde.

[=3]

j.+ım 64/13

jjala-: *ey.* Bir şeyin üzerinden dilini sürüp geçirmek.

j.+ıma 33/15, 81/11, 96/13

j.-ridi 44/19

j.+ımda 75/3

[=1]

j.+ımdan 54/6

jjalan: *ıs.* Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz.

j.+ına 23/11, 28/7, 44/2, 44/3, 53/8, 61/10, 67/12, 69/8, 73/4, 86/10, 108/12, 111/5, 112/6, 113/3, 122/4

j. 70/10, 70/12, 70/17, 70/9

j.+ında 4/12, 4/18, 35/20, 42/21, 74/19, 87/9, 100/7

j.+ı 70/8

[=5]

j.+ındaki 27/2, 75/16

jjaldızlat-: *ey.* Bir eşyayı yıldızla kaplatmak.

j.+ından 34/17, 75/12, 87/8

j.-arak+(jjaldızladarak) 123/13

j.+ını 76/6

[=1]

j.+ıntakı 45/20

jjalın: *sf.* Çıplak.

j.+larından 46/16

j. 105/7, 108/20

[=36]

jjan-: *ey.* Isı ve ışık yayarak kül durumuna geçip yok olmak.

j.-acajiken 49/9

hasretlijine j. 111/11

[=2]

jjanaş-: *ey.* Bir şeyin, bir kimsenin yanına gelmek.

j.-arak 115/17

j.-dıkda 92/7

[=2]

jjanaşdır-: *ey.* Bir şeyin, bir kimsenin yanına getirmek.

j.-dı+ise 44/5

[=1]

jjanık: *sf.* Duygulu, dokuanaklı, acılı.

j. 94/3

[=1]

jjani: *bağ Ar. ya'nî* Demek, şu demek ki anlamlarında bir söz.

j. 79/1, 93/20

[=2]

jjap-: *ey.* Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak

j.-dı 114/15

j.-dı+ise 114/15

j.-miş 94/3

j.-tın 87/13

[=4]

jjapdır-: *ey.* İnşa ettirmek.

j.-ıp 123/13

[=1]

jjapış-: *ey.* Sıkıca yakalamak, tutmak, sarılmak.

j.-dı+ise 103/6

j.-dıyı 92/16

[=2]

jjapprak: *ıs.* Bitkilerin solunumunu sağlayan, çoğunlukla yeşil ve türlü biçimlerdeki bölümü.

j. 52/16

j.+ı+(jjaprayı) 52/16

j.+ından+(jjaprayından) 93/21

j.+ları 9/15, 43/3, 55/4

j.+lerle 108/7

[=7]

jjaptır-: *ey.* İnşa ettirmek.

j.-dı 98/15

[=1]

jjapuş-: *Bkz.* jjapış-

j.-ub 7/16

[=1]

jjar: *ıs.* *Far.* *yâr* Sevgili.

j.+im 12/13, 12/19, 105/2

[=3]

jjara: *ıs.* Keskin bir şeyle veya bir vuruş-
la vücutta oluşan derin kesik.

j.+larından 79/13

j.+sı 90/11

[=2]

jjara aç-: *ey.* Büyük üzüntü vermek.

j.-dm 96/11

[=1]

jjara-: *ey.* Bir iş için uygun olmak, kullanılır olmak.

j.-majjub 19/16

j.-mazidi 43/5

[=2]

jjarar: *sf.* Yarayan, elverişli, uygun.

j. 65/9

[=1]

jjardım: *ıs.* Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma.

j. 20/22

[=1]

jjardım it-: *ey.* Destek olmak.

j. i.-eridi+(ideridi) 19/19

[=1]

jjarın: *ıs.* Gelecek, ilerideki zaman.

j. 49/8

[=1]

jjastık: *ıs.* Başın altına koymak veya sırtı dayamak için kullanılan, içi yün, pamuk, kuş tüyü, ot vb.yle doldurulmuş küçük minder.

j.+ı+(jjastıyı) 108/9

j.+lar 20/2

[=2]

jjaş: *ıs.* Gözyaşı.

j.+ıla 111/7

[=1]

jjāša-: *ey.* Canlılığını, hayatını sürdürmek.

j.-jjacaksın 25/5

j.-sın 27/14

[=2]

jjat-: *ey.* Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.

j.-dı 123/5

j.-dıkdan 42/2

j.-tjior 18/5

j.-ıp 75/8

[=4]

jjatak: *is.* Uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatırılan eşya, döşek.

j. 44/10, 45/20, 62/15, 74/8

j.+ın+(jjatayın) 27/2, 46/3, 76/6, 86/5, 108/17

j.+ından+(jjatayından) 85/1

j.+ını+(jjatayını) 75/17

j.+ının+(jjatayının) 46/1, 75/16

[=13]

jjatır-: *ey.* Boylu boyunca uzatmak.

j.-dı 44/11

[=1]

jjavru: *Bkz.* jjavru

j.+sı 51/11

[=1]

jjavru: *is.* Yeni doğmuş hayvan veya insan.

j.+sunu 44/6

[=1]

jjaz: *is.* İlkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim.

j.+ı 54/19

j.+ın 57/5, 68/5

[=3]

jjaz-: *ey.* Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek.

j.-dı 30/17

j.-düyü 29/19, 95/10, 96/2

j.-maya 32/19

j.-ub 33/20

j.-up 95/1

[=7]

jjazık: *ün.* Acınma, üzüntü anlatan bir söz.

j. 25/2, 80/15

[=2]

jjazılı: *sf.* Yazı ile anlatılmış.

j.+yidi 123/15

[=1]

jjazuli: *Bkz.* jjazılı

j.-ydi 92/21

[=1]

je-: *ey.* Ağızda çiğneyerek yutmak. Karın doyurmak

j.-diji 44/18, 92/1

j.-dim 45/11

j.-jip 25/3

j.-mejib 5/13

j.-mekden 69/2, 75/13

j.-melerinden 61/11

j.-mesi 69/4

j.-miş 50/2

j.-ridi 20/7, 122/3

j.-yin 117/1

yam j. 7/11, 22/20, 75/6

[=16]

jie-: *Bkz.* je-

j.-memek 123/6

[=1]

jed: *is. Ar.* yed El, sahiplik, mülkiyet.

j.+ime 26/13

j.+ine 96/16

[=2]

jedi: *sf.* Altıdan bir artık.

j. 107/7, 120/2

[=2]

jedinci: *sf.* Yedi sayısının sıra sıfatı, sırada altıncıdan sonra gelen

j. 42/1

[=1]

jek: *sf. Far.* yek Bir, tek.

j. 14/3

j.+ile+(jejile) 99/20

[=2]

jem: *is.* Hayvan yiyeceği.

j. 122/2

[=1]

jemek: *is.* Yenmek için pişirilip hazırlanmış yiyecek, aş.

j. 92/1

j.+e+(jemeje) 56/9

j.+ini+(jemejini) 51/15

[=3]

jemekden içmekden kesil-: *dey.* Bir üzüntü, korku ya da heyecan sebebiyle yiyemez duruma gelmek, iştahı kapanmak.

j.-di 75/13

[=1]

jemeklik: *is.* Yiyecek şey, yiyecek maddesi.

j.+e+(jemeklije) 43/4

[=1]

jemiş: *is.* Meyve.

j. 122/2

[=1]

Jenovafa: *is.* Pravat Dükü'nün terbiye ve ahlakça övülmeye değer kızı, Sizefri Bey'in eşi.

j. 3/1, 4/17, 4/3, 6/14, 6/8, 8/13, 8/16, 8/4, 9/10, 11/21, 11/4, 12/1, 12/10, 13/1, 13/16, 13/9, 14/2, 16/19, 18/1, 18/18, 18/4, 19/5, 20/1, 21/5, 22/20, 22/3, 23/8, 24/8, 26/21, 27/10, 28/1, 28/13, 28/8, 29/2, 29/8, 30/12, 33/18, 33/19, 35/1, 35/13, 35/7, 36/18, 36/22, 36/5, 37/18, 40/16, 41/7, 42/2, 43/11, 43/18, 43/6, 44/1, 44/12, 44/19, 44/3, 46/18, 46/5, 47/1, 51/18, 53/16, 54/10, 54/18, 56/6, 57/10, 57/16, 58/3, 58/8, 60/9, 61/11, 61/3, 62/7, 63/3, 63/7, 67/4, 71/1, 71/10, 76/3, 79/17, 80/1, 81/20, 84/19, 85/7, 87/17, 87/4, 90/3, 94/9, 98/13, 100/11, 100/18, 101/21, 101/6, 102/17, 103/13, 103/15, 103/5, 104/11, 104/11, 104/6, 106/14, 107/15, 107/3, 107/8, 108/13, 109/5, 111/17, 113/13, 115/1, 116/14, 116/7, 117/11, 118/11, 119/11, 120/16, 121/2, 122/11, 122/16, 123/20

j.+dan 13/12, 118/5

j.+de+mi 89/2

j.+dır 32/24, 101/11

j.+ise 4/7, 10/1, 17/8, 23/15, 55/6

j.+jja 16/6

j.+jje 42/8

j.+je 36/12, 74/6, 94/14, 97/5, 118/4

j.+m 104/1

j.+nın 116/19

j.+nın 6/1, 17/21, 17/6, 18/12, 19/16, 23/10, 34/17, 41/12, 44/18, 51/8, 58/2, 74/16, 86/4, 87/10, 87/6, 89/18, 91/3, 93/14, 93/19, 94/16, 95/1, 95/20, 95/4, 95/7, 96/1, 97/20, 97/22, 97/3, 97/6, 98/10, 101/17, 102/1, 102/20, 103/3, 108/12, 110/17, 111/15, 115/10, 115/17, 117/17, 118/8, 119/21, 120/14, 120/2, 120/3, 120/7, 123/11, 123/14, 123/16, 123/18, 123/8

j.+ninkini 94/15

j.+yı 7/19, 9/17, 40/14, 89/11, 94/19, 95/17, 98/4, 100/2, 106/7, 111/11, 111/22, 112/3, 116/13

j.+yi 18/16, 18/20, 18/9, 36/3, 40/10, 58/22

[=207]

Jenövefa: *Bkz.* Jenovefa

j. 50/15

[=1]

jer (I): *is.* Gezilen ayakla basılan taban.

j.+de 16/9

j.+den 40/11, 117/12

j.+e 43/11, 44/17, 45/4, 64/12, 75/11

j.+i 42/18, 54/11

[=10]

jer (II): *is.* Bir şeyin bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal.

j.+de 20/19, 75/7, 81/21, 84/8

j.+inde 93/19

[=5]

jer (III): *is.* Durum, konum, vaziyet.

j.+de 48/16, 79/8

j.+i 65/9

[=3]

jer (IV): *is.* Bir olayın geçtiği ve geçeceği bölüm, alan, mahal.

j. 43/15

j.+de 4/13, 4/21, 14/12, 25/5, 44/18, 50/11, 91/16

j.+e 71/21, 111/3

j.+i 108/8

j.+ine 41/14

[=11]

jer (V): *ıs.* Arazi, arsa, bölge.

j.+e 71/21,

j.+de 51/9

[=2]

yer: *ıs.* Gezilen ayakla basılan taban. Bir şeyin bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal.

y.+de 25/19

y.+in 20/16

[=2]

jeraltı: *ıs.* Yerin yüzeyi altındaki bölümü.

j.+ndan 35/16

[=1]

jer ile jeksan ejle-: *dey.* Yok etmek, ortadan kaldırmak.

j.-sin 95/13

[=1]

jer ile jeksan ol-: *dey.* Yıkılmak, ortadan kalkmak.

j.-ub 3/8

[=1]

jerine: *zf.* Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.

j.+ 20/3, 21/10, 24/4, 27/9, 56/18, 65/6, 73/21, 76/1, 80/4, 91/10

j.+ime 96/17

[=11]

jer itdir-: *bir. ey.* İyiye yerleştirmek.

j.-esin 77/6

[=1]

jerinde: *sf.* İyi, yeterli.

j. 109/16

[=1]

jerjüzü: *Bkz.* jerjüzü

j.+nde 119/4

[=1]

jerjüzü: *ıs.* Dünya

j. 55/2

j.+nde 69/15, 69/16, 69/19

j.+ndeki 20/17

j.+nin 57/13

[=6]

jeşil: *sf.* Sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan renk.

j. 52/14, 52/16

[=2]

jetis-: *Bkz.* jetiş-

j.-mejerek 122/14

[=1]

jetiş-: *ey.* Ulaşmak, yakalamak, varmak. Yaklaşmak, gelmek.

j.-acel 122/18

j.-di 47/1

j.-ecejim 118/21

j.-ib 8/3, 89/15

j.-medijimiz 11/18

[=6]

yetiş-: *ey.* Yetmek, yeter olmak.

y.-ir 39/17

[=1]

jevmije: *zf. Ar. yevmiyye* Her gün.

j. 15/18, 56/7, 68/14, 108/16

[=4]

jeyka-: *ey.* Su veya başka bir sıvı kullanılarak bir şeyi temizlemek.

j.-yıb 44/15

[=1]

Jezip: *is. Ar. yezîd* Emevi halifelerinin ikincisi olan Yezid halk dilinde nefret edilen kimseler için kullanılır. Hilekar, sahtekar anlamlarına gelir.

j. 18/7, 23/9, 30/1, 31/18, 39/15, 92/13, 94/14

j.+in 16/19

[=8]

yıldırım: *is.* Gök gürültüsü ve şimşekle görülen, hava ile yer arasındaki elektrik boşalması.

y. 92/11

[=1]

jia: *Bkz.* jia (I)

j. 27/16

[=1]

jükıl-: *ey.* İstenmeyen biri çekilip gitmek, defolmak.

j.-ın 41/11

[=1]

jik-: *ey.* Kırıp dökmek, zarar vermek.

j.-up 11/13

[=1]

jikıl-: *Bkz.* jükıl-

j. 16/22, 97/14

j.-dı 24/7, 28/20

[=4]

jıldırım: *Bkz.* yıldırım

j. 79/20

j.+dan 101/14

j.+ı 113/12

[=3]

jıldız: *is.* Geceleri gökte, kimileri parlakça, kimileri de donuk bir ışık noktası gibi görünen cisimler.

j.+lar 35/21, 71/8

j.+lara 38/5

j.+ları 54/12, 68/2

[=5]

jillık: *is.* Bir yıl için, senelik

j. 120/2

[=1]

jine: *zf.* Yeniden, bir daha, tekrar, gene. Buna rağmen, bununla birlikte.

j. 13/3, 23/14, 27/9, 28/11, 29/2, 46/19, 62/16, 63/16, 68/15, 68/9, 71/16, 73/16, 103/13, 110/13, 118/20, 122/11

[=16]

jirtık: *is.* Yırtılma sonucu oluşmuş yarık.

j.+larını 56/17

[=1]

jiohsa: *Bkz.* jioksa

j. 49/1, 49/13, 54/4, 55/12, 59/2, 70/2, 86/9, 89/2

[=8]

jiook: *is.* Bulunmadığını, mevcut olmadığını bildiren olumsuz ad cümleleri kuran bir söz.

j. 24/21, 25/3, 37/19

j.+dur 20/18, 20/20, 20/23, 31/7, 32/19, 32/26, 36/20, 45/7, 66/22, 66/7, 70/4, 88/21, 97/3, 107/13, 119/5

j.+dür 39/15

j.+ıdı+(jioyıdı) 117/7

j.+ıdı 12/4, 25/13

j.+iken+(jioyiken) 56/4

j.+ise 32/3

[=9]

j.+ise+(jjoysise) 49/4

j.+ukan+(jjojukan) 52/16

[=26]

jjokarı: *zf.* Üst tarafa, üstteki kata, üste.
ıs. Bir şeyin üst bölümü.

j. 92/15

[=1]

jjokaru: *Bkz.* jjokarı

j. 38/8

[=1]

jjoksa: *bağ.* Aksi takdirde anlamında kullanılan bir söz.

j. 29/5, 48/6

[=2]

jjol: *ıs.* Yolculuk. Uyulan ilke, sistem, usul, tarz, tarik. *mec.* Gaye, uğur, maksat

j. 12/2, 85/17

j.+a 72/15, 85/11

j.+una 83/18

j.+unu 12/14, 72/15, 84/5

j.+unuzu 6/20

jjol nafakası: *ıs.* Yolculuk sırasında yenmek ve kullanılmak üzere hazırlanan şeyler.

j. 84/12

[=1]

jjol şaşır-: *dey.* Hangi yola gideceğini bulamamak, yanlış yola sapmak.

j.-dı 111/4

[=1]

jjola çıkar-: *bir. ey.* Göndermek.

j.-dı 89/16

j.-ırdı 89/22

[=2]

jjola revan ol-: *dey.* Yola çıkmak.

j.-asın 66/17

j.-du 90/16

j.-dukda 13/9

j.-dular 8/19, 40/22, 115/9

[=6]

jjolla-: *ey.* Göndermek.

j.-dı 72/6

j.-düyü 94/4	[=2]
j.-makdan 94/13	jjörü-: <i>ey.</i> Yol almak, gitmek.
j.-miş 105/21	j.-meje 67/2
[=4]	[=1]
jjolsuzluk: <i>is.</i> Yanlışlık.	jjörü-: <i>ey.</i> Çocuk ayakları üzerinde gezecek duruma gelmek.
j.+a+(jjolsuzluğa) 104/19	j.-meje 51/10
[=1]	[=1]
jjolunuzu açık ejlesin: Yolculara söylenen sağ salım git anlamında iyi niyet cümlesidir.	jjörüjiş et-: <i>bir. ey.</i> Adım adım ilerlemek.
j. 6/21	j.-dilerise 99/17
[=1]	[=1]
jjon: <i>is.</i> Yüz, çehre.	jjörüjiş it-: <i>Bkz.</i> jjörüjiş et-
j.+üni 28/19	j.-di+ise 13/13
[=1]	[=1]
jjoryunluk: <i>is.</i> Çalışma vb. sebeplerle bireyin ruh ve beden etkinliklerinde meydana gelen durgunluk.	jjüksek: <i>sf.</i> Altı ile üstü arasındaki uzaklık çok olan.
j.+dan 40/17	j. 9/4
[=1]	[=1]
jjorul-: <i>ey.</i> Yorgun duruma gelmek.	jjuku gel-: <i>bir. ey.</i> Uyuma isteği duymak.
j.-muş 46/2	j.-mejib 61/13
j.-up 119/13	[=1]

jjumuşa-: *ey.* Soğukluğu kalmamak, ısınmak.

j.-makde 74/12

[=1]

jjumuşat-: *ey.* Sertliğini gidermek, yumuşak duruma getirmek.

j.-ır+(jjumuşadır) 27/6

[=1]

jjuva: *ıs.* Kuşların ve başka hayvanların barınmak, yumurtlamak, yavruların büyütme üzere hazırladıkları barınak.

j.+ları 53/7

j.+sı 43/21

[=2]

jjuvarla-: *ey.* Bir şeyi bir yerden kaldırmadan eksenini çevresinde döndürerek yürütmek.

j.-dılar 80/22

[=1]

jjürek: *ıs.* Gönül.

j.+i+(jjüreji) 108/11

[=1]

jjüz (I): *ıs.* Sima, çehre, surat.

j.+ü 47/10

j.+ünde 100/14

j.+üne 27/10, 104/10

j.+ünü 13/13, 23/9

[=6]

jjüzünden: *zf.* -den ötürü, -den dolayı, sebebiyle.

j.+ümden 33/1

[=1]

jjüz dut-: *dey.* Bir şey, olmak üzere bulunmak.

j.-dular 74/16

[=1]

jjüz-: *ey.* Derisini çıkarmak, derisini soymak.

j.-erek 60/1

[=1]

jjüzük: *ıs.* Parmağa geçirilen genellikle metal halka.

j. 103/16

[=1]

jjüzüne vur-: *dey.* Kusurunu kendisine söylemek.

j.-andır 88/10

[=1]

-Z-

zabit: *is. Ar. zâbiṭ* Askere kumanda eden rütbeli asker.

z.+leri 97/18

[=1]

zabitan: *is. ç. Ar. ve Far. zâbiṭ-ân* Rütbeli askerler.

z.+ı 11/15

z.+lere 99/13

[=2]

zabitan-ı askeri: *is.* Kumandan.

z.+den 5/21

[=1]

zadekjan: *is. ç. Far. zâdegân* Soylular sınıfı.

z.+lar 99/7

[=1]

zahire: *is. Ar. zahîre* Gerektiğinde kullanılmak için saklanan tahıl, aşlık.

z. 48/22

[=1]

zahib ol-: *bir. ey.* Malik olmak.

z.-arak 102/1

[=1]

zahmet: *is. Ar. zaḥmet* Sıkıntı, güçlük.

z. 109/15

[=1]

zalim: *sf. Ar. zâlim* Acımasız, zulmeden.

z. 23/10, 25/7, 25/9, 42/13, 79/16, 79/18, 102/7

z.+e 12/13

[=8]

zalimce: *zf.* Acımasız olarak.

z.+sine 115/21

[=1]

zalime arslan halime kuzu ol-: *dey.* Kötülere güç göstermek, iyilere yumuşak davranmak.

z.-asın 12/13

[=1]

zamir: *is. Ar. zamîr* Kalp, vicdan.

z. 38/4

z.+e 59/19

z. +i 39/12, 94/20

z. +imin 102/11

z. +imize 116/2

z. +in 24/2

z. +ine 93/16, 122/13

[=9]

zamirsiz: *sf.* Kalpsiz, vicdansız.

z. 15/12

[=1]

zann: *is. Ar. zann* Sanma, sanı.

z. +ıma 59/6

[=1]

zann it-: *bir. ey.* Sanmak.

z.-eridiler+(ideridiler) 5/19

[=1]

zapt it-: *bir. ey.* Zorla almak. Tutmak.

z.-ebiliordu+(idebiliordu) 93/2

z.-ecek+(idecek) 91/19

z.-emejjup+(idemejjup) 102/18

[=3]

zapt olun-: *bir. ey.* Tutulmak, hâkim olunmak.

z.-maz 80/15

[=1]

zat: *is. Ar. zât* Kimse, kişi. Kendi.

z. 15/10, 25/21, 41/4, 54/15, 87/18,
87/7

z. +a 109/4

z. +ı 58/12, 102/21, 119/12

z. +ından 15/17, 18/12

z. +ını 21/20

z. +idin 110/8

z. +inden 10/13, 63/8

z. +ine 72/10

z. +inize 32/14

z. +lar+ımış 25/9

z. +lara 120/20

z. +ları 10/15, 55/17, 73/16

z. +lerine 4/5

[=24]

zat-ı efendi: Efendinin kendisi

z. +me 31/5

[=1]

zaten: *zf. Ar. zâten* Doğrusu, doğrusunu isterseniz, esasen.

z. 77/11

[=1]

zatkjan: *Bkz. zadekjan*

z. +lerinden 5/21

[=1]

zavk ı safa: *Bkz. zavk u safa*

z. 15/21, 85/19

[=2]

zavk ı safa it-: *bir. ey.* Eğlenmek.

z.-en+(iden) 92/10

z.-erler+(iderler) 67/20

[=2]

zavk u safa: Eğlence, eğlenme.

z. 10/18

[=1]

zayıf: *sf. Ar. za'îf* Eti, yağı az olan, sıska, cılız. Sağlamlığı, dayanıklılığı olmayan.

z. 84/15, 100/7, 111/6

[=3]

zayıf ol-: *bir. ey.* Güçsüz olmak.

z.-mayîle 119/13

[=1]

zayıflı-: *ey.* Cılız duruma gelmek.

z.-jip 63/21

[=1]

zayıflık: *ıs.* Güçsüzlük.

z.+ı+(zayıflıyı) 35/11

[=1]

zayıflık: *Bkz. zayıflık*

z.+i+(zayıfliji) 84/20

[=1]

zayıf: *Bkz. zayıf*

z. 65/2

[=1]

zayıflık: *Bkz. zayıflık*

z.+den 74/8

[=1]

zecessus: *ıs. Ar.ecessüs* Araştırma.

z. 5/7

[=1]

zehir: *ıs. Far. zehr* Bir organizmayı öldüren madde.

z. 92/1

[=1]

zeman: *is. Ar. zamân* Çağ, devir.

z. +ın 5/3, 12/3

[=2]

zeman-ı sabık: Geçmiş devir.

z. +da 3/5

[=1]

zerece: *Bkz. zerrece*

z. 32/8

[=1]

zerrece: *zf. Azıcık.*

z. 7/12, 13/20, 25/2, 31/15, 31/9,
72/23, 88/20, 97/3, 123/6

[=9]

zeval pul-: *bir. ey.* Yok olmak.

z.-maz 118/9

[=1]

zevalı: *Bkz. zevallı*

z. 36/7, 37/6, 38/19, 39/13, 39/2,
40/16

z. +je 38/21

z. +ji 40/22

[=8]

zevallı: *sf.* Acınacak kadar kötü durumda bulunan. Gücü bir şeye yetmeyen, âciz.

z. 17/20, 17/6, 18/20, 18/5, 19/16,
19/4, 19/8, 20/1, 23/8, 24/17, 24/17, 25/22,
27/13, 27/4, 32/15, 35/1, 55/6, 57/14,
58/11, 58/22, 63/21, 63/3, 68/21, 75/12,
76/22, 80/14, 83/11, 84/14, 85/20, 86/14,
86/15, 86/4, 86/8, 93/18, 94/19, 94/8,
100/11, 100/18, 100/2, 108/2, 117/15

z. +nın 98/1

[=42]

zevce: *is. Ar. zevce* Karı, eş.

z. +si 4/1

[=1]

zevk: *is. Ar. zevk* Haz.

z. 79/16, 88/12

z. +i 5/4

z. +inden 92/4

[=4]

zevk ı safa: *Bkz. zavk u safa*

z. +de 59/3

[=1]

zevkine bak-: *bir. ey.* Yalnız kendi eğlencesini düşünmek.

z. +lerine b.-arlar 68/16

[=1]

zıbar-: *ey.* Ölmek, gebermek.

z.-dı+gitdi 122/15

[=1]

zijjafet: *Bkz.* zijjafet

z. 111/21

z. +de 114/20

[=2]

zijjafet ver-: *bir. ey.* Yemekli eğlence yapmak

z.-ub 99/6

[=1]

zikir: *Bkz.* zikir

z. +de 120/4

z. +ler 74/6

[=2]

zıkr: *Bkz.* zikir

z. 83/5

z. +i 37/15, 115/5, 123/21

[=4]

zımnında: *zf.* İçin, amacıyla.

z. 87/11, 90/14, 109/20, 116/16

[=4]

zından: *is. Far. zindân* Tutuklu veya hükümlülerin içine konulduğu kapalı yer.

z. +a 46/6

z. +da 25/2

[=2]

zıntan: *Bkz.* zından

z. +da 20/19, 27/12

z. +ın 31/4

z. +ına 18/21

[=4]

zi-i kıymet: *Bkz.* zi-yi kıymet

z. 68/3

[=1]

zi-yi kıymet: Değerli.

z. 63/8

[=1]

ziafet: *Bkz. zijjafet*

z. 114/22

[=1]

zijjade: *sf. Ar. ziyâde* Çok, fazla.

z. 4/21, 4/9, 6/4, 6/7, 8/12, 10/17,
11/20, 12/7, 14/15, 15/11, 15/18, 16/6,
18/1, 18/15, 19/12, 19/7, 24/5, 27/16,
27/20, 29/12, 31/15, 42/5, 50/15, 56/11,
56/14, 57/9, 62/17, 80/13, 89/4, 89/6, 90/6,
90/7, 91/13, 93/12, 96/20, 96/6, 109/10,
109/18, 113/21, 113/4

[=40]

zijjadece: *zf. Fazlaca.*

z. 84/19

[=1]

zijjafet: *is. Ar. ziyâfet* Yemekli eğlence.

z. 91/12

z.+de 92/10

[=2]

zijjafet it-: *bir. ey.* Yemekli eğlence yapmak.

z.-dikden 99/14

[=1]

zijjaret: *is. Ar. ziyâret* Görme, görüşme.

z. 14/16

z.+ine 14/17, 119/11, 121/18,
121/3

[=5]

zijjaretcı: *is.* Görmeye gelen kimse.

z.+ler 123/17

[=1]

zijjade: *Bkz. zijjade*

z. 19/10

[=1]

zikir: *is. Ar. zıkr* Anma, söyleme.

z. 98/11

[=1]

zikir: *Bkz. zikir*

z.+i 98/14

[=1]

zimmet: *is. Ar. zimmet* Sorumluluk.

z.+i 26/11

z.+imin 116/21

[=2]

zir-i cebr: Zorlayışı altında.

z.+inde 46/6

[=1]	z. 9/13
zir-i dest: Elinin altı, irade, istek, arzu.	z. +ları 9/15
z. +ine 15/22	[=2]
[=1]	zor: <i>sf. Far. zûr</i> Sıkıntılı, güç.
zir-i hökm: Egemenliği altında.	z. 48/3
z. +ünde 9/5	[=1]
[=1]	zuhur it-: <i>bir. ey.</i> Ortaya çıkmak, görünmek.
zira: <i>bağ. Far. zîrâ</i> Çünkü.	z.-en+(iden) 77/9, 95/5
z. 27/15, 31/22, 33/4, 33/7, 39/6, 45/14, 59/6, 64/5, 66/4, 70/10, 71/22, 72/20, 73/22, 77/6, 80/19, 80/5, 80/8, 81/7, 84/15, 96/5, 98/4, 102/11, 103/10, 105/19, 105/2	z.-ub+(idub) 115/16
[=25]	[=3]
zişan: <i>sf. Ar. zî-şân</i> Onurlu, şerefli.	zuhur itdir-: <i>bir. ey.</i> Yaşatmak.
z. 81/2	z.-dişin 72/11
[=1]	[=1]
ziynet: <i>is. Ar. zînet</i> Süs, bezek.	zuhurat: <i>is. ç. Ar. zuhûrât</i> Gerçekleşeceği düşünülmeyen, umulmadık, olağan dışı olgular.
z. 6/7	z. +dan 65/18
[=1]	z. +ı 18/1
zokak: <i>is. Ar. zuḳâḳ</i> İki yanında evler olan caddeye oranla daha dar veya kısa olabilen yol.	[=2]
	2: İki rakamı
	2. 113/22

[=1]

3: Üç rakamı

3. 11/15, 26/19, 26/8

[=3]

4: Dört rakamı

4. 8/17, 68/6, 111/18, 113/1

[=4]

7: Yedi rakamı

7. 62/8, 73/5, 108/17, 119/14,
121/6, 123/11

[=6]

40: Kırk sayısı

4. 81/1

[=1]

100,000: Yüz bin sayısı

1. 41/4

[=1]

SONUÇ

Aynı dilin farklı yazı sistemleri ile oluşturulan metinlerini okuyup analiz etmek o dilin tarihsel gelişimi üzerine geçerli veriler elde etmemizi sağlar. Bir yazı sistemimde gösterilmeyen sesbirim diğer yazı sisteminde net olarak görülebilir. Örneğin Arap yazı sistemi ile oluşturulmuş metinlerde /o/ ~/u/ ve /ö/ ~/ü/ gelişimini izlemek olanaksızken Grek yazı sistemiyle oluşturulmuş aynı dönem metinlerinde bu gelişim net olarak analiz edilebilir.

Grek yazı sistemi ile oluşturulmuş incelememize konu olan metin, Türkçenin bütün seslerini yansıtmakla kalmamış, kullanılan diakritik imlerle sözcükte vurgunun yeri ve türü konusunda da somut göstergeler sunmuştur. Metnin çevriyazısında bu imler korunmuş, ilgili bölümlerde de Türkçede vurgu ve türü konusunda kapsamlı analizler yapılmıştır (Bkz. 4.1.2.3. Vurgu). Bu imlerin bugüne kadar Türkiye’de yapılan çalışmalarda göz ardı edilmesini büyük bir eksiklik olarak görmekteyiz

Karamanlıca, daha doğru bir deyişle Grek yazı sistemi kullanılarak oluşturulan Türkçe metinlerin yazın dünyasında tartışılan iç Anadolu bölgesinin ağız özelliklerini taşıdığı yargısının tarihsel gerçeklikle ilişkisi sorgulanmalıdır. Zira yurtdışı eğitimi görmüş çevirmenleri tarafından çoğu İstanbul’da ve yabancılara ait basımevlerinde, bir kısmı yurt dışında basılan bu kitapların (Bkz. 1.3. Karamanlıca Yayınlar) ses özelliklerini betimlenirken günümüz ağız özelliklerine göre o dönemin ses özelliklerini kategorize etmek yerine o döneme ait ağız özellikleriyle günümüz bilgilerini restore etmek gerekir.

Dinsel bir zorunluluktan doğan bu metinler dindaşları üzerinde etkisini yitirmek istemeyen Ortodoks Kilisesi’nin girişimiyle başlamıştı. Türkçeye çevrilen dinsel metinlerin özellikle halkın anlayabileceği bir dille yazılması gerekiyordu. Bu dile ‘açık’, ‘basit’ ‘adi’ ‘yavan’ Türkçe deniyordu. 19. yüzyılın İstanbul’u Karamanlıların kültür ve yayın merkezi olunca yayınlar içerik, dil ve sayı bakımından gelişmeye başladı (Anhegger, 1988: 647). Böylece ortaya çıkan din dışı metinler de yine eğitici ve öğretici nitelikte, topluluğun kültür ve sanat hayatına katkı sağlamak, onları Avrupa entelektüel hayatı ile tanıştırmaya yönelik yapıtlardı.

Yine de basit Türkçe ile yazılmış olduklarını vurgulayan yayınlar çıkıyordu. Örneğin 1865, 1870, 1884, 1908 ve son olarak 1911 Odesa baskılarında olduğu gibi. Evangelinos Misailidis'in Fransızcadan yaptığı iki roman çevirisi de bunlar arasındadır. Misailidis'in kullandığı dilin 'basitliği' ancak ağıdalı Osmanlı Türkçesine kıyasla söylenebilir. 'Basit' Türkçe kavramını Robinson Crusoe çevirisinde (1853) yer alan şu sözlere daha iyi anlayabiliriz: '... alessevi istimal olunan Türkçe lisani' bu sözlerden 'basit' Türkçe için konuşma dili, daha doğru bir deyişle İstanbulluların konuşma dili diyebiliriz. Bu yüzyılın sonlarına doğru bu 'basit' Türkçe ile yazılan metinlerin yanında hâkim olan Osmanlı Türkçesinin etkisinde kalan metinler de yayımlanmaya başladı. Hatta aynı yayında 'basit' Türkçe ile ağıdalı Osmanlı Türkçesini yan yana görebileceğimiz 1912 tarihli İstanbul'da basılmış olan *1913 yılı Nevşehir Salnamesi* gibi metinler de vardı (Anhegger, 1988: 647-648).

Yukarıda görüleceği gibi bir sanat kaygısı güdülmeden anlaşılır bir Türkçe ile kaleme alınmış bu metinlerin dili için İstanbul'un konuşma diline yakın olduklarını söyleyebiliriz. Yani aşağıda birkaçı verilen ses bilgisel, biçim bilgisel ve söz dağarcığına ilişkin örnekler dönemin İstanbul Türkçesinin özellikleridir.

Metnin ağız özelliklerini belirlemede kullanılacak en belirgin ses bilgisel veriler şunlardır:

- Büyük ve küçük ünlü uyumlarının düzenli olarak işlediği görülür: *açıp* (93/17), *ayartmadım* (87/14), *atalarının* (4/18), *borunun sedası* (111/2), *bulunmuşsunuz* (88/1), *bulunurmuş* (109/13), *çalmışlar*, (113/12), *derenin* (36/4), *yıyırmazısan* (28/9), *gözükmejecejisemde* (81/13), *korkusunu* (7/14), *kurumuş* (75/20), *sujjü* (49/15), *unudurmu* (27/18), *vardır* (53/5), *jjavrısı* (51/11) vb.
- Sınırlı sayıda örneği olsa da /η/ ünsüzün korunduğunu görülür: *ağarsa* (41/12), *iñlejerek* (58/7), *Tağrım* (60/11)
- Sözcük başında yoğun olarak /k/>/g/ ötümlüleşmesi görülür: *gaplar* (108/10), *gabak* (43/2), *gaçgını* (41/9), *gadar* (96/3), *gar* (43/7), *galbleri* (70/15), *geçirdi* (62/8), *geldiği* (87/9), *gış* (60/14), *gişi* (19/8), *govdu* (41/13), *görlerin* (79/2), *götürümleri* (79/3), *gucaklarından* (118/15), *guşlar* (47/4), *güccük* (77/16) vb.

- Sözcük başında yoğun olarak /t/>/d/ ötümlüleşmesi görülür: *dakdıkdâ* (118/8), *daşra* (45/18), *daydan* (42/18), *den* (77/9), *dıpkı* (106/1), *dimur* (19/14), *ditrejerek* (42/10), *dizleri* (26/22), *doynu* (66/17), *donanmış* (52/15), *dutul-ub* (12/17), *duzayından* (17/9) vb.
- Kimi eklerin –bulunma ve ayrılma durum ekleri, belirli geçmiş zaman eki, *-dik* ortaç eki, *-dikcA* ve *-dikdA* ulaç ekleri, *-dir* bildirme eki ve *-dir* ettirgenlik eki- yalnızca ötümlü biçimlerinin bulunması ünsüz aykırılışmasına neden olur ve bunun çok sayıda örneği vardır: *güneşdè* (60/1), *hayretdè* (111/16), *ırızsızlıkdà* (18/18); *ayaçdàn* (114/1), *bulutdàn* (113/11), *sütdèn* (43/20); *açdım* (24/1), *dutdulâr* (74/16), *kurutdù* (60/1-2); *gıtdıkdèn* (35/16), *işitdijî* (87/12), *uçduyuni* (53/12); *etdikce* (120/6), *geçdikce* (19/5), *gıtdikce* (22/11); *çökdükdè* (43/11-12), *dakdıkdà* (118/8), *içdikdè* (60/22); *kışdır* (55/22), *olacákdır* (49/18), *jjókdur* (20/18); *birikirdi* (12/1), *ulaşdırırımış* (94/15), *jjapdırıp* (123/13), vb. (Bkz. 4.1.3.2.1. Ünsüz Uyumunu Bozan Ekler)

Metnimizde görülen en belirgin biçim bilgisel özellikler şöyledir:

- Fonksiyonları açısından benzerlik bulunan durum eklerinin çeşitli nedenlerle birbirlerinin yerine kullanıldığı görülür: *ben ise seni acıdım* (96/15), *doadan unutmağın bizi* (13/8), *sen üzerimizde hazır nazir olduyuşa umid ederim* (42/12-13) vb.
- *-dikdA* ulaçlık ekinin kullanımı oldukça yaygındır: *şehirin kapusuna jjanaşdıkdâ borular çaldırıp işaret itdirdi* (92/7-8), *Sizefri bey içeru girdikde* (93/18), *hava güzel oldukda taşra çıkarlarıdı* (61/2-3), *bu kadar halkı etrafında gjördükde havf itdâ* (112/17-18) vb.
- Bir başka ulaçlık eki olarak kullanılan *-di+3.Teklik/Çokluk Kişi Eki+IsA* yapısı dikkat çekicidir: *Jenovefa bir az tohum saçdı ise, alayile kuşlar toplandı* (53/16-17), *Gjözleri jjaşıla dolmuş gjördülerise, teacup itdiler* (111/7-8), *Fanosu söjjündürüp kapujji açdılarise, alana çıkdılar* (35/17-18-19) vb.

Menimizin söz varlığına bakıldığında kaynaklarda çok az belgelenen hatta hiç yer almayan kimi sözcükler bulunduğunu söyleyebiliriz: *darsıklan-* (71/1), *kabal-* (77/10), *kametlendir-* (121/10-11) vb.

Metnimizde birçok arkaik kullanım da söz konusudur: 3. teklik kişi adlı ve onun çekimlenmiş biçimleri *ol* (36/8) (9) ancak *o* (50/12) (136), *anı* (4/4) (22), *anın* (82/14) (5); *kenti* (82/10), saçala- (61/9), sıçıra- (36/14), *suvar-* (49/20) (2) ve *suvarıl-* (123/16), taşra (61/3), *jeyka-* (44/15-16), *jıokaru* (38/8) vb.

Yine çağcıl Türkiye Türkçesinde kullanılmayan birçok deyim metnimizde yer almaktadır (Bkz. 4.4.1. Deyimler/Birleşik Yapılar).

Karamanlı Türkçesi Üzerine Dil Çalışması: “Yenovefa Hikayesi” (Çeviri Yazı - Dil İncelemesi - Dizin) adlı çalışmamızda yaptığımız, bir kısmı yukarıda sözü edilen, ses bilgisel, biçim bilgisel ve söz varlığına ilişkin analizler sonucunda dönemin İstanbul Türkçesinin, birkaç ekin tek biçimli olmasından kaynaklanan durumlar dışında, ünlü ve ünsüz uyumlarını düzenli bir biçimde işlettiğini, yoğun bir ötümlüleşme (k>g ve t>d) gösterdiğini ve birçok arkaik sözcüğü barındırdığını söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Adalı, O. (2004). *Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler*. İstanbul: Papatya.
- Akerson, F. (2008). *Dile Genel bir Bakış*. İstanbul: Multilingual.
- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil II*. Ankara: TDK.
- Aksoy, Ö. A. (1984). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1-2*. Ankara: TDK.
- Anderson, J. M. (2012), *Phonology-Syntax Analogies, The Substance of Language Volume III*. United Kingdom: Oxford University Press.
- Anhegger, R. (1985). “Evangelinos Misailidis’in ‘Temaşa-i Dünya’ adlı kitabı ve Türkçe Konuşan Ortodokslar Sorunu”. *Beşinci Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İstanbul 23-28 Eylül 1985, Tebliğler, II. Türk Edebiyatı*, c. 1, İstanbul, s. 15-24.
- Anhegger, R. (1988). “Temaşa-i Dünya ve Cefakâr u Cefakeş Üzerine”. *Seyreyle Dünyayı (Temaşa-i Dünya ve Cefakâr u Cefakeş)*, Evangelinos Misailidis, Haz. Robert Anhegger ve Vedat Günyol, İstanbul: Cem, s. 643-666.
- Anzerlioğlu, Y. (2009). *Karamanlı Ortodoks Türkler*. Ankara: Phoenix.
- Arslan, A. (2005). *Osmanlı’dan Cumhuriyete Rum Basını*. İstanbul: Truva Yay.
- Atasoy, F. O. (2009). *Türkçede Noktalama*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Aydemir, İ. A. (2010). *Türkçede Zaman ve Görünüş Sistemi*. Ankara: Grafiker.
- Balta E. (1987). *Karamanlidika. Bibliographie analytique d’ouvrages en langue turque en caractères grecs. Additions (1584-1900)*. Athènes: Centre d’Etudes d’Asie Mineure.
- Balta E. (1997). *Karamanlidika Nouvelles Additions et Complement. Volume I*, Athènes: Centre D’Études D’Asie Mineure.

- Balta, E. (2009). “Karamanlı Nüfusu – Karamanlca Karamanlca Kitap Üretimi”. *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı* (25-30 Mart 2008 Şanlıurfa), Ed. Âdem Terzi ve Abdullah Durkun, Ankara: TDK.
- Balta, E. (2014). *Gerçi Rum İsek de, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz*. İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Balta, E. (2014a). “Türkçe Konuşan Anadolu Ortodoksların Ulusal Bilinçlenme Sürecinde Karamanlca Kitapların Önsözleri”. *Gerçi Rum İsek de, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz*, İstanbul: Türkiye İş Bankası. s. 103-114.
- Balta, E. (2014b). “‘Gerçi Rum isek de Rumca Bilmem Türkçe Söyleriz...’ Vatan, Din ve Dille Bölünmüş Bir Kimliğin Serüvenleri”. *Gerçi Rum İsek de, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz*, İstanbul: Türkiye İş Bankası. s. 117-140.
- Balta, E. (2014c). “Karamanlılar, Karamanlca ve Karamanlca Kitap Üretimi”. *Gerçi Rum İsek de, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz*, İstanbul: Türkiye İş Bankası. s. 141-151.
- Balta, E. (2014d). “Karamanlca Kitapların Konu ve Döneme Göre Tasnifi”. *Gerçi Rum İsek de, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz*, İstanbul: Türkiye İş Bankası. s. 163-192.
- Balta, E. (2014e). “Evangelinos Misailidis’in Yunanca ve Karamanlca Yayınlarına Osmanlı Kaynaklarının Tanıklığı”. *Gerçi Rum İsek de, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz*, İstanbul: Türkiye İş Bankası. s. 193-209.
- Balta, E. (2014g). “Giriş: Karamanlca Kitapların Çıgıllıklarıyla Fısıltıları”. *Gerçi Rum İsek de, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz*, İstanbul: Türkiye İş Bankası. s. 1-13.
- Balta, E. (2014h). “Karamanlı Basın Katalogu”. *Gerçi Rum İsek de, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz*, İstanbul: Türkiye İş Bankası. s. 259-276.
- Balta, E. (2014f). “Karamanlca Basın (İzmir 1845- Atina 1927)”. *Gerçi Rum İsek de, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz*, İstanbul: Türkiye İş Bankası. s. 245-258.
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK.

- Başkan, Ö. (2003). *Lengüistik Metodu*. İstanbul: Multilingual.
- Beaufort, S. F. (Çev. Ali Neyzi-Doğan Türker) (2003). *Karamanya*. Antalya: Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü.
- Bitel, L. M. (2009). *Landscape with Two Saints: How Genovefa of Paris and Brigit of Kildare Built Christianity in Barbarian Europe*. New York: Oxford Press.
- Blamires, D. (1994). "Christoph von Schmid's Religious Tales for Children: German and English Versions". *Bulletin of the John Rylands Universty Library of Manchester*, 76, 3 (Autumn), pp. 69-82.
- Blamires, D. (2009). "Moral, Didactic and Religious Tales", *Telling Tales. The Impact of Germany on English Children's Books 1780-1918*, Cambridge: Cambridge Open Book Publishers.
- Cahen, C. (Çev. Erol Üyepazarcı) (2014). *Osmanlılardan Önce Anadolu*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.
- Clark, B. (Çev. Müfide Pekin) (2008). *İki Kere Yabancı*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, Yay.
- Clark, J. & C. Yallop, (1995). *An Introduction to Phoneics and Phonology*. Beijing: Blackwell Publishers.
- Clauson, G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-thirteenth-century Turkish*. London: Oxford University Press
- Clogg R. (1968). "The Publication and Distribution of Karamanli Texts by the British and Foreign Bible Society Before 1850, I". *Journal of Ecclesiastical History*, Volume 19/1 (April), pp. 57-81.
- Clogg, R. (1997). *A Concise History of Greece*. Cambridge: Cambridge Universty Press.
- Coşkun, V. (2010). *Türkçenin Ses Bilgisi*. İstanbul: IQ Kültür Sanat
- Demircan, Ö. (2013). *Türkçenin Ses Dizimi*. İstanbul: Der Yay.

- Demircioğlu, H. (2011). *Roma Tarihi, I. Cumhuriyet*. Ankara: TTK.
- Demirkent, I. (2005). “1071 Malazgirt Savaşı’na Kadar Bizans’ın Askerî ve Siyasî Durumu”. *Bizans Tarihi Yazıları*, İstanbul: Dünya Aktüel Yay.
- Deny, J. (Çev. Ali Ulvi Elöve) (2012). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Kabalıcı.
- Dernschwam, H. (Çev.Yaşar Önen) (1987). *İstanbul ve Anadolu’ya Seyahat Günlüğü*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- Devellioğlu, F. (2010), *Osmanlıca-Türkçe Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Eckmann, J. (1950). “Anadolu Karamanlı Ağzılarına Ait Araştırmalar, I. Phonetica”. *DTCF Dergisi*, C.8, S. 1-2, s.165-200.
- Eckmann, J. (1950a). “Yunan Harfli Karamanlı İmlâsı Hakkında”. *Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar I*, Ankara: TTK ve TDK, s. 27-37.
- Ergin, M. (1998). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- Ergin, M. (2009). *Dede Korkut Kitabı 2*. Ankara: TDK.
- Eski Harfli Türkçe Basma Eserler Bibliyografyası (Arap, Ermeni ve Yunan Alfabeleriyle) 1584-1986, (2001), CD, Ankara: Milli Kütüphane.
- Gabain, A. (Çev. Mehmet Akalı) (2000). *Eski Türkçenin Grameri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Gavriel E. (2010). “Transcription Problems of Karamanlidika Texts”. *Cries and Whispers in Karamanlidika Books*, Proceedings of the First International Conference on Karamanlidika Studies (Nicosia, 11th–13th September 2008), Ed. Evangelia Balta and Matthias Kappler, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Gemalmaz, E. (1989). “Uyum ve Standart Türkiye Türkçesi’nde Uyumlar”. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi*, S.17, Erzurum: s.6-2 ile 6-45.
- Goldsmith, J. A. (1972). *Autosegmental Phonology*. Massachusetts: MIT, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

- Goodwin, W. W. (1900). *Greek Grammar*. Boston: Ginn & Company.
- Gülensoy, T. (2007). *Köken Bilgisi Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Göksel, A. & C. Kerslake (2005). *Turkish: A Comprehensive Grammar*. Londra & New York: Routledge.
- Güz, N. (1999), “Lucien Tesniere”. *Yirminci Yüzyıl Dilbilimi*, İstanbul: Multilingual, s.131-166.
- Hacıeminoğlu, N. (1992). *Türk Dilinde Edatlar*. İstanbul: MEB.
- Hanak, M. J. and Nadežda A. Popova, (1994). “Folklore and Romantic Drama”, *Romantic Drama*, Ed. Gerald Gillespie, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- İnan, A. (1998). *Makaleler ve İncelemeler I. cilt*. Ankara: TTK.
- Kabacalı, A. (1989). *Türk Kitap Tarihi*. İstanbul: Cem.
- Kappler, M. (2002). *Türkischsprachige Liebeslyrik in griechisch-osmanischen Liederanthologien des 19. Jahrhunderts*. [Studien zur Sprache, Geschichte und Kultur der Türkvölker 3.] Berlin: Klaus Schwarz.
- Karaağaç, G. (2010). *Türkçenin Ses Bilgisi*. İstanbul: Kesit.
- Karahan, L. (1999). “Yüklem (accusative) ve İlgi (genitive) Hâli Ekleri Üzerine Bazı Düşünceler”. *3. Uluslararası Türk Dili Kurultayı 1996*. Ankara: s. 605-611.
- Karpat, K. H. (Çev. Bahar Tırnakçı) (2010). *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*. İstanbul: Timaş.
- Kiparsky, P. (1996), “Allomorphy or Morphophonology?”. *Trubetzkoy's Orphan*, Edit by Rajendra Singh, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. pp. 13-31.
- Kormaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: TDK.
- Kornfilt, J. (1997). *Turkish*. London/New York: Routledge.

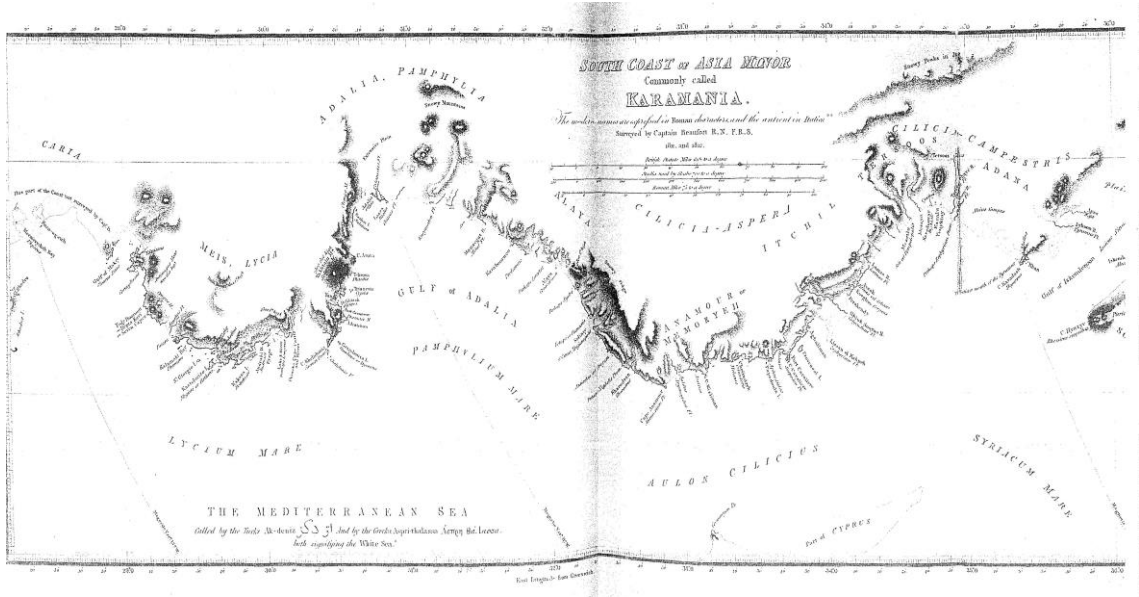
- Kurat, N. (1937). *Peçenek Tarihi*. İstanbul: İstanbul Devlet Basımevi.
- Kourtidis, A. (2014). “Küçük Asyalıların Dili ve Öğrenme Tutkusu”. *Gerçi Rum İsek de, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz*, İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Levtchenko, M. V. (Çev. Erdoğan Berktaş) (1979). *Bizans*. İstanbul: Milliyet Yay.
- Lewis, G. (2000). *Turkish Grammar*. New York: Oxford University.
- Lozan Barış Konferansı (Çev. Seha L. Meray) (2001). *Lozan Barış Konferansı Tutanaklar-Belgeler 8. cilt*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Mackridge, P. (Çev. Müfide Pekin ve Ertuğ Altınay) (2005). *Ege'yi Geçerken 1923 Türk-Yunan Zorunlu Nüfus Mübadelesi*, Ed. Renée Hirschon, İstanbul: İstanbul Bilgi, s.347-364.
- Martinet, A. (Çev. Berke Vardar) (1998). *İşlevsel Genel Dilbilim*, İstanbul: Multilingual.
- Misailidis, E. (1988). *Seyreyle Dünyayı (Temaşa-i Dünya ve Cefakâr u Cefakeş)*. (1871-1872), Haz. Robert Angher ve Vedat Günyol. İstanbul: Cem.
- Mithat, A. (1306/1888-1889). *Nedamet mi? Heyhat!*. İstanbul.
- Nakracas, G. (2003). *Anadolu ve Rum Göçmenlerin Kökeni*. İstanbul: Belge Yay.
- Ostrogorsky, G. (Çev. Fikret Işıltan) (1986). *Bizans Devleti Tarihi*. Ankara: TTK.
- Özsoy, S. (2004). *Türkçe'nin Yapısı-I Sesbilimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yay.
- Petropoulou, I. (2007). “From West to East: The Translation Bridge An Approach From a Western Perspective.”. *Ways to Modernity in Greece and Turkey: Encounters with Europe, 1850-1950*, Ed. Anna Frangoudaki and Çağlar Keyder, London and New York: I.B.Tauris & Co Ltd.
- Pitcher, D. E. (Çev. Bahar Tırnakçı) (2013). *Osmanlı İmparatorluğu'nun Tarihsel Coğrafyası*. İstanbul: Yapı Kredi.

- Puckett, H. W. (1916). "The 'Genoveva' Theme with Particular Reference to Hebbel's Treatment". *Modern Philology*, Vol. 13, No: 10 (Feb.), pp. 609-624.
- Salaville, S. et E. Dalleggio (1958), *Karamanlidika Bibliographie Analytique D'ouvrages en Langue Turque Imprimés en Caractères Grecs*, Volume I (1584-1850), Athènes: Institut Français d'Athènes.
- Salaville, S. et E. Dalleggio (1974). *Karamanlidika Bibliographie Analytique D'ouvrages en Langue Turque Imprimés en Caractères Grecs*. Volume III (1866-1900), Athènes: Académie d'Athènes.
- Sami, Ş. (1996), *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yay.
- Saussere, F. (Çev. Savaş Kılıç) (2014). *Genel Dilbilim Dersleri*. İstanbul: İthaki Yay.
- Smyth, H. W. (1956). *Greek Grammar*. Cambridge: Harvard Universty Press.
- Sözer, E. (1999). "Naom Chomsky". *Yirminci Yüzyıl Dilbilimi*, İstanbul: Multilingual, s. 272-293.
- Steingass, F. (1998). *Persian-English Dictionary*. Beirut: Librairie du Liban Publishers.
- Strauss, J. (2003). "Who Read What in the Ottoman Empire (19th–20th centuries)?" *Arabic Middle Eastern Literatures*, Vol. 6, No. 1, pp. 39-76.
- Stepanyan, H. A. (2005). *Ermeni Harfli Türkçe Kitaplar ve Süreli Yayınlar Bibliyografyası (1717-1968)*. İstanbul: Turkuaz.
- Tarhan, M. T. (1984). "Eski Anadolu Tarihinde Kimmerler", *Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Anadolu Medeniyetleri Sempozyumu- I.Araştırma Sonuçları Toplantısı: İstanbul 23-26 Mayıs 1983*, Ankara, s.109-120, lev.259-260.
- Tekin, O. (2008). *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*. İstanbul: İletişim Yay.
- Tekin, T. (1995). "Türkçede Morfonemik Değişmeler: Dar Ünlü ~ ø Nöbetleşmesi". *Dilbilim Araştırmaları*, s. 103-109.

- Tekin, T. (2003). *Orhon Türkçesi Grameri*. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları.
- Uysal, İ. N. (2013). *Ahmet Mithat Efendi Üss-i İnkılap*. İstanbul: Dergâh.
- Uzunçarşılıoğlu, İ. H. (1937). *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*. Ankara: TTK.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1982). *Osmanlı Tarihi I. cilt.*, Ankara: TTK.
- Üçok, N. (2007). *Genel Fonetik*. İstanbul: Multilingual.
- Vardar, B. (1999). “Ferdinand de Saussure”. *Yirminci Yüzyıl Dilbilimi*, İstanbul: Multilingual, s. 13-50.
- Vardar, B. (2001). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. İstanbul: Multilingual.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilimin Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.
- Vryonis, S. (1971). *The Decline of Medieval Hellenism in Asia Minor and the Process of Islamization from the Eleventh through the Fifteenth Century*. Berkeley-Los Angeles-London: University of California Press.
- Wood, J. (2001). *The Oxford Grammar of Classical Greek*. New York: Oxford University Press.
- Zeki, M. (1931). “Konya Âdetleri”. *Halk Bilgisi Haberleri*, S. 16, s. 75-76.

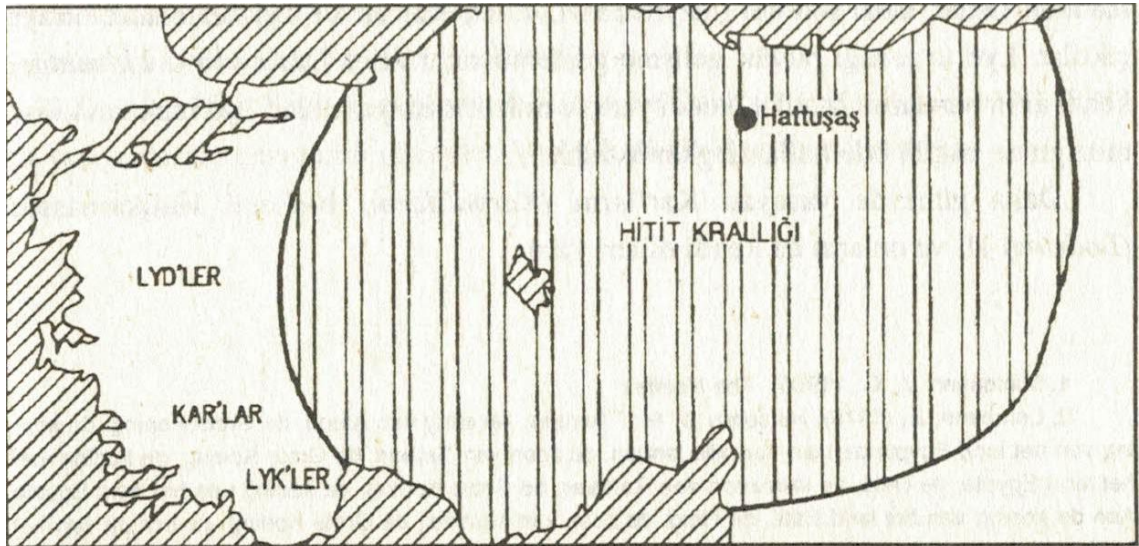
EK 1: HARİTALAR

Harita 1: Karamania

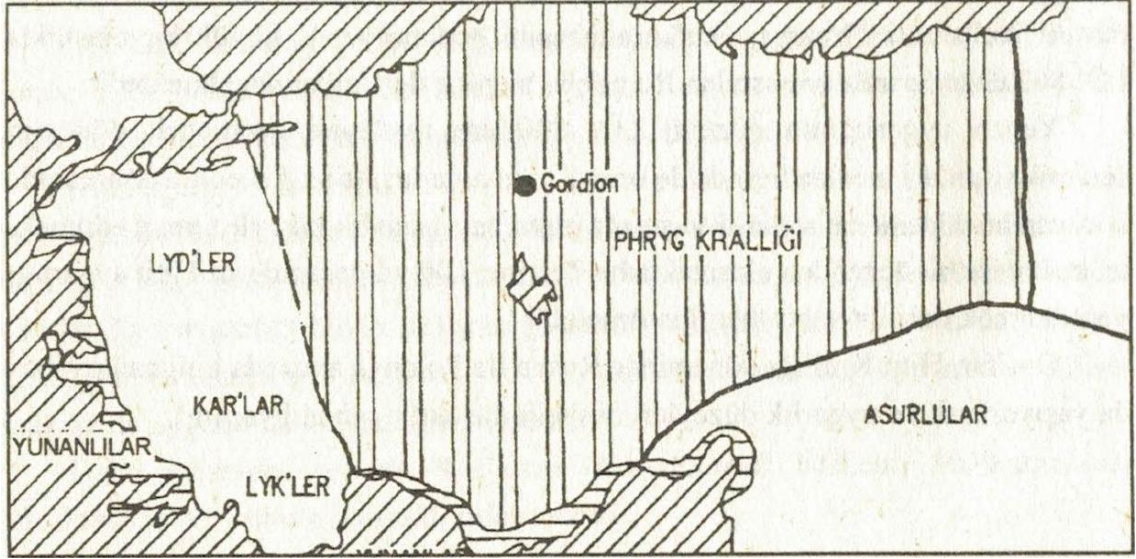
(Beaufort, 2003: xxx'dan alıntılanmıştır.)

Harita 2: M.Ö. 1300 dolaylarında Anadolu Halkları

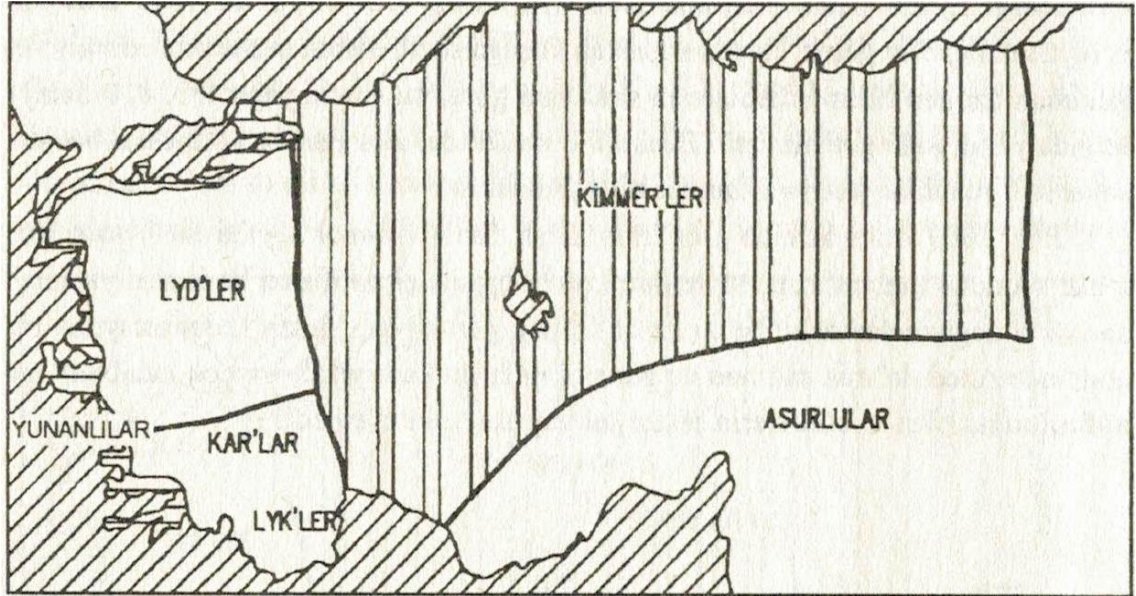
(Nakracas, 2003: 21, Harita 1'den alıntılanmıştır.)

Harita 3: M.Ö. 825 dolaylarında Anadolu Halkları

(Nakracas, 2003: 24, Harita 2'den alıntılanmıştır.)

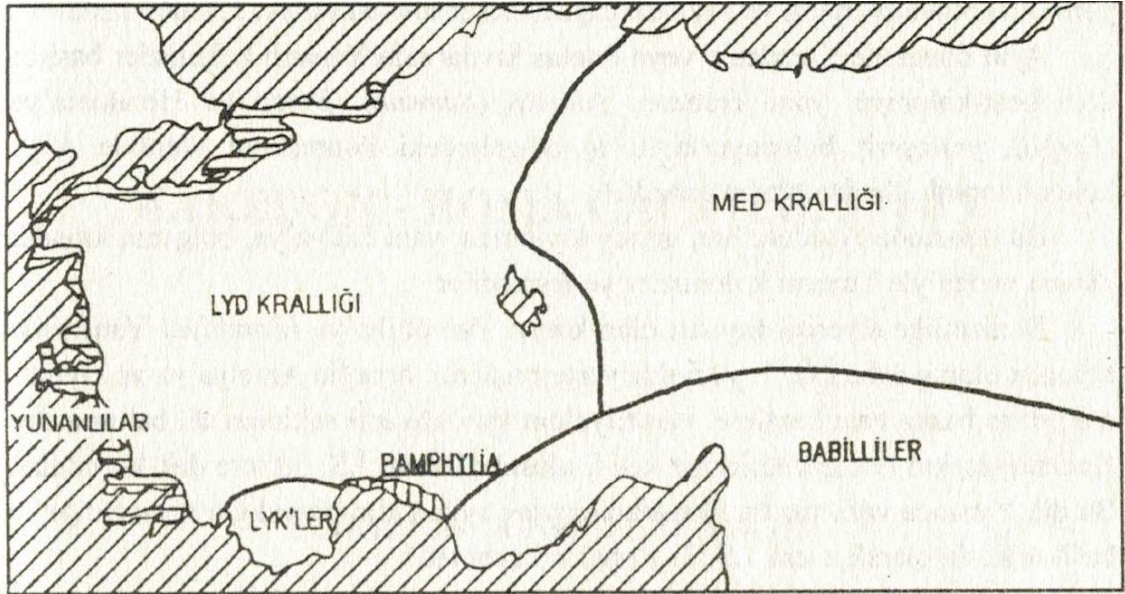
Harita 4: M.Ö. 670 dolaylarında Anadolu

(Nakracas, 2003: 26, Harita 3'ten alıntılanmıştır.)

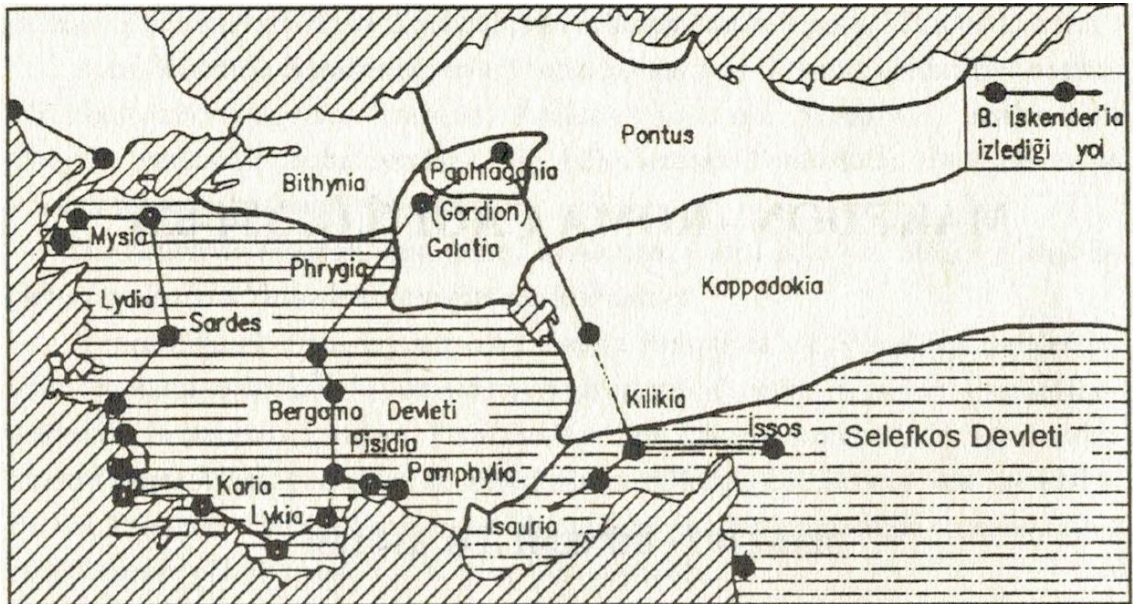

Harita 5: M.Ö. 560 dolaylarında Anadolu

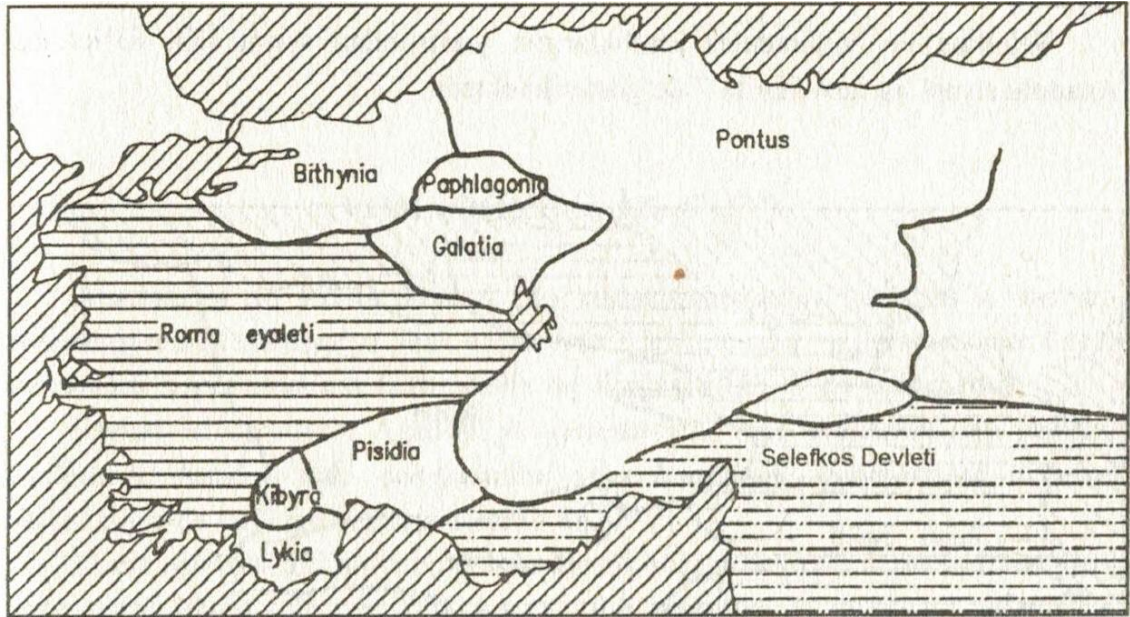
(Nakracas, 2003: 27, Harita 4'ten alıntılanmıştır.)

Harita 6: Büyük İskender'in Anadolu Seferinde izlediği yol ve M.Ö. 188'de bölgenin siyasi bölünüşü.

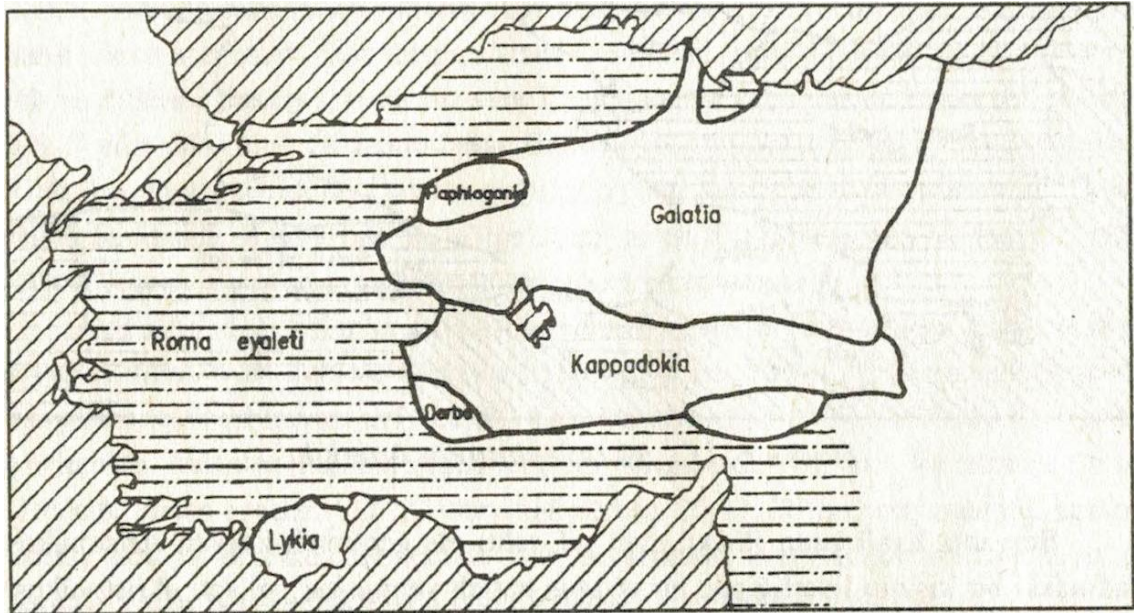
(Nakracas, 2003: 30, Harita 5'ten alıntılanmıştır.)

Harita 7: M.Ö. 90 dolaylarında Anadolu

(Nakracas, 2003: 35, Harita 6'dan alıntılanmıştır.)

Harita 8: M.Ö. 63'te Anadolu

(Nakracas, 2003: 36, Harita 7'den alıntılanmıştır.)

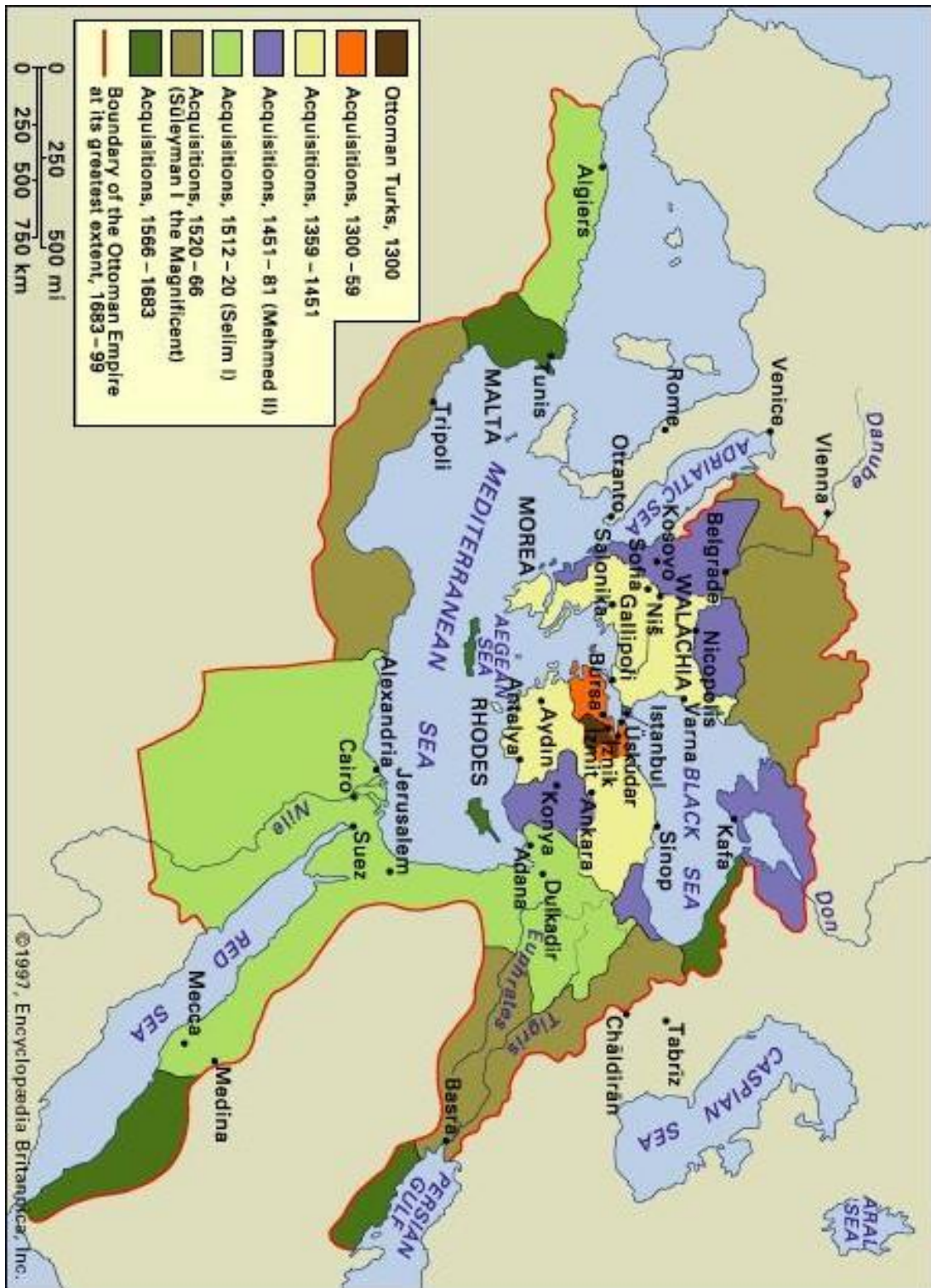
Harita 9: Roma'nın Tüm Olarak Egemen Olduğu Dönemde Anadolu'nun Yönetimsel Bölünüşü

(Nakracas, 2003: 37, Harita 8'den alıntılanmıştır.)

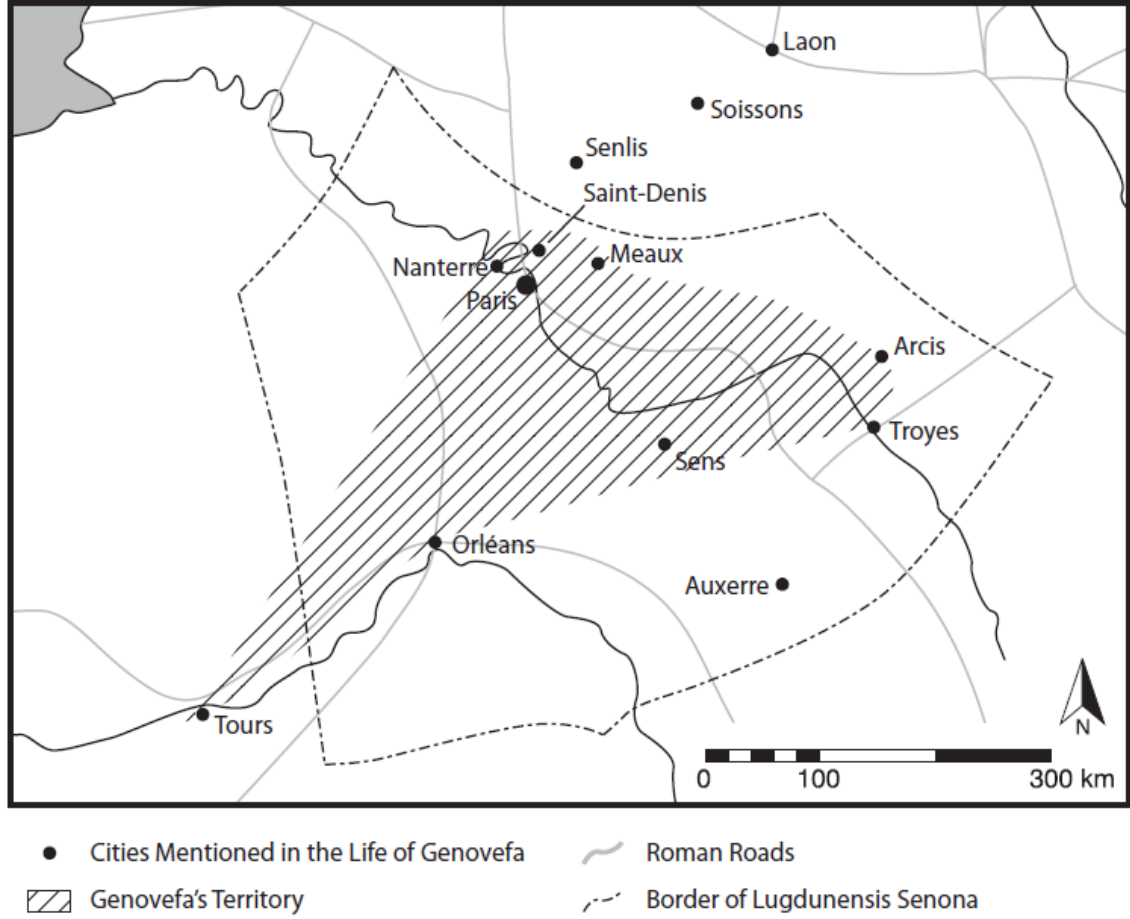

Harita 11: Osmanlı İmparatorluğunun Sınırları

(<http://global.britannica.com/place/Ottoman-Empire> sitesinden alıntılanmıştır.
07.05.2015)

Harita 12: Genovafa'nın Tarihsel Kimliğinden Hareketle Yaşadığı Kabul Edilen Coğrafya

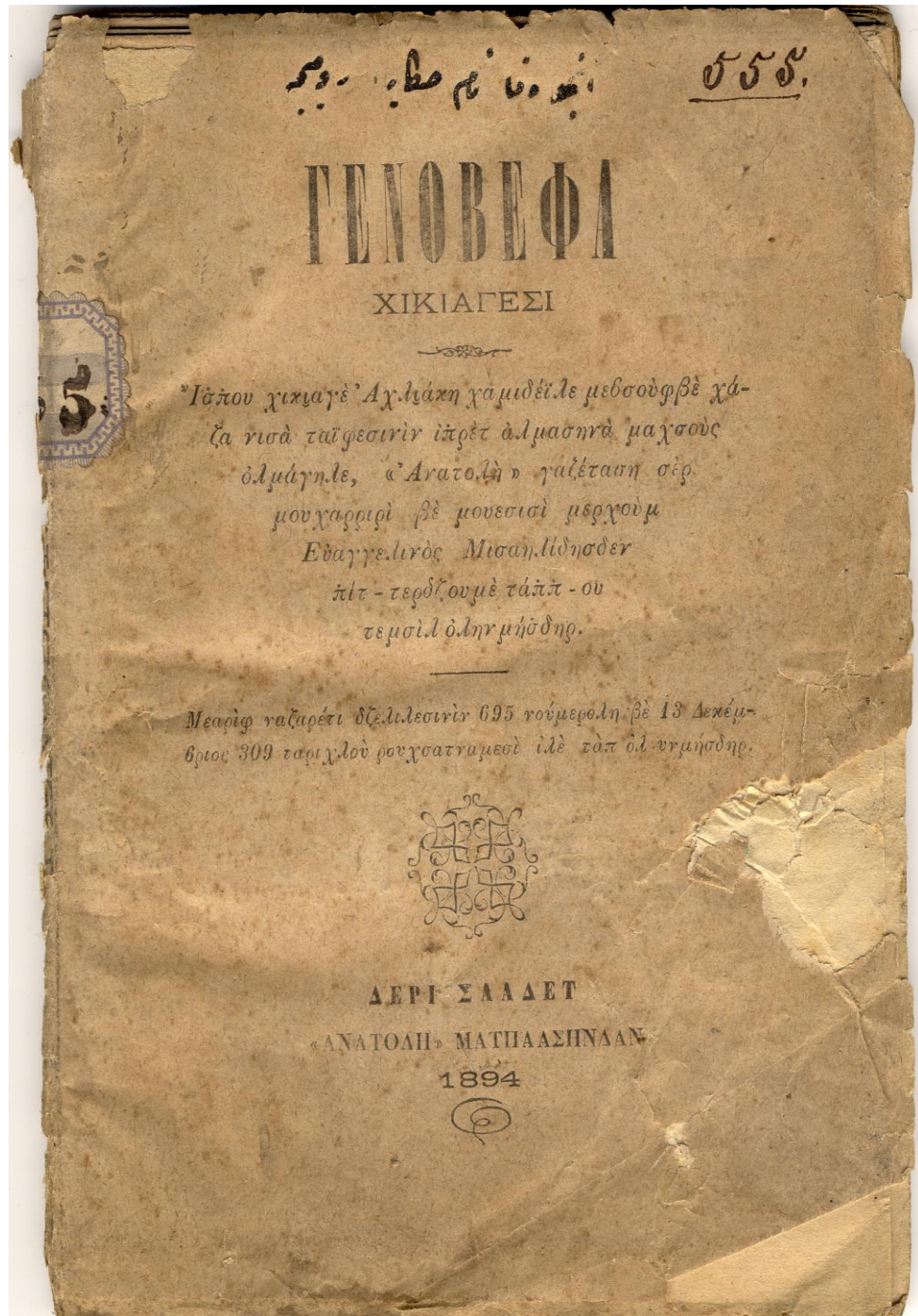

(Bitel, 2009: 65'ten alıntılanmıştır.)

Harita 13: : Mozel ve Renul Irmakları Arasında Kalan Bölge.

EK 2: METNİN TIPKIBASIMI

Α Ε Ν Ε Ϊ

ΧΑΝΕΔΑΝΗ ΕΣΡΑΦΗ ΚΑΔΙΜΙΝΑΔΕΝ

ΒΕ

ΤΟΥΔΖΔΖΑΡΗ ΜΟΥΤΕΠΕΡΒΑΔΕΝ

ΙΛΙΜΠΕΡΒΕΡ ΡΙΦΑΤΑΟΥ

ΒΑΣΙΛΑΚΗ ΕΦΕΝΑΙ ΚΟΤΙΟΥΝΟΤΑΟΥ

ΧΑΖΡΕΤΛΕΡΙΝΙΝ

ΝΑΜΗ ΔΔΙΛΕΡΙΝΕ

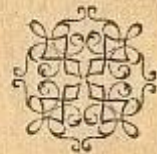
ΤΕΝΜΙΚ ΟΛΗΝΜΗΣΑΗΡ

ΔΔΕΑΦΟΙ ΜΙΣΑΜΑΙΔΑΙ

ΓΕΝΟΒΕΦΑ

ΧΙΚΙΑΓΕΣΙ

Ἰσῆου χικιαγὲ Ἀλιάνη χαμιδέιλε μεθσοδρ βὲ χά-
 σα νισά ταίφεινιν ἰπρέτ ἀλμασινά μαχσοδε
 ὀλμάγηλε, «Ἀνατολή» γαίετων σέρ
 μου χαρριρὲ βὲ μουτσισι μερχοδμ
 Ἐδαγγελιρὸς Μισσηλιδησδεσ
 ἰκτ - τερδζουμὲ τάκκ - ου
 τε μοι. ὀλιν μὲσδεσ.

ΔΕΡΙ ΣΑΑΔΕΤ
 «ΑΝΑΤΟΛΗ» ΜΑΤΗΑΑΣΗΝΑΔΑΝ

πέρι όλούτ, κέζαλικ ζεόξεσι δογι πίζ ζατ κενδουσ
 κηπέ έγλιφάζηλετ όλμάγλε κίόγια έκασί έλι τενδέ πέρ
 βάν χαρεκέτ ιδερίερίδι, βέ πουληαρήν Γενεβέρα ισ-
 μανδέ πέρ κειμελεσί (κήζ έβλατλαρή) όλούτ, άνή
 ζατλερινέ μαχσους άχλακη χαμηρβέ έλε τερπιγέ βέ
 καλίμ ιτυεγέ δηκαατ βέ δεδαμ ιδερίερί έδι.

Γενεβέρα ισέ κευάλι σεπασατινδέν περι φηρασετ-
 λού βέ δραγαετλου βέ γουσσουσί έλε δένάπη χακιά
 ζιγιάδε έτικατλου βέ άχτη σεφλερινέ ιταατλου βέ
 γαιφετλου βέ ουκίεζούάρ βέ γαλίμ τατατλου όλούτ,
 δζούμλετ σεβέρ βέ δζούμλεδεν σεβιρίδι, βέ δέμιέ
 βακη-δέ βαλυδεσινίν γιανηδα οτουρούτ δ βακτηήν ά-
 θεπινέ κίφρέ έπλικ έγροικλερί γερδέ πάζη βαλιδουάνέ
 λατίρ σουαλλέρ ιδούτ, βέ πάζη σουαλλερινέ φηρασετ-
 λού δζεσαπλαρ βηρούτ άρα σθηα ιυτιγ άν όλδουκλαρη-
 νή χάλκ κίόρούκιάζε τεαζούτ έδέφιδι, βέ έταδέτ βα-
 κητλαρηόα Έκκλησιασε κίτοκλερινδέν ναζενίν Γενε-
 βέρα δάμ άτακλαρηνή γιανηόά πεγεάζ έλτισι βέ
 σινέ βέ έμβλαρηνά δειδύλιμους σθηαίγ κέγχεβέφλεν
 χάκκ διδουκηνά δουρούτ έλλερινί σεμαγέ κολόρη-
 ράκ νηγεάζ έτόγη γερδέ, κεντούδε ζιγιάδε ναζία βέ
 ναζενίν βέ χουστινέ μαλίμ όλμάγηλε, σείρ βέ τα-

μπεζά ιδενλέρ κενύμα δζενεπεδέν φηράρ ιτιμίζ πέρ
 χουρί κηγιεας ιδερίερίδι, βέ Έκκλησιαζέν ζηκηόηκ-
 λαρή άνδε σιμάκι ζεακνήν κηζλαρή κηπί φηνί δζου-
 γιανήν ζεσί βέ έλενδζελεσί έλε μεσγούλ όλιμ-
 γιουπ, έβδελια Έκκλησιαζά έστυδιγί νατα/αταλαρή
 έζπερ ιδερίδι, βέ σάνεν καντέ φηκέρ βέ φουκαρά βάρ
 ιδουγιώ ζεζεσους πέρλε χηνελερινέ τεκλίρ ιδούπ
 κίμινε κενδού έλλεζι έλε δικιδύγί ουζουπαλερδέν, βέ
 κίμινε πεπατηνήν χατζεζληκ ιτζού, βερδιγί ακαδζε-
 λερδίν ιανέ ιδερίδι, βέ χέρ νέ μαχλαδέ χατζα βέ
 σάφρ φουκαρά έσδιρίδι ισέ πέ χέρ σαπάγ βέ ά/σάκ
 κίζλουδζέ κιδίτ, σουφραλερινδέν άρταν δουρλου
 τακλαερδέν βερίδι, βέ έγί μειδαλερδέν γέμεγιτ,
 μαχσους φουκαριζαλαρ χερίγέ βεραμεκ ιτζούν σακ-
 λαρηόη.

Ίμαί που μισιλλού μεμδούχ φαζηλετελεσί έλε
 χαρεκέτ ιδερέκ άκλη παλίγ όλδού, βέ έγλίμ πέλεδέ
 πουνού πιλ ζατ φακηρζαρά ιανέ βέ χατισπλερέ ιπρέτ
 ιτζούν σεμασατδέν ισαλ όλουμους μελαίκα ζάνν
 ιδερί ιδιλέρ.

Άλαμάνκ άσηλ ζατκίανλερινδέν ζατιτάνη άσ-
 κερδέν άχλακη χαμηδεφ μεδουφ βέ δεσούρ Σιζε-

χιόρμειζ σενι δζούμλενιν πεδερί δζενάτη Άλλαχά
 άμανέτ έδερζ, χέμαν κουδρετί ιλέ σενι χήρξ βέ
 ιστεκλερινέ κουλαγούζ έγλεσίν, βέ σέν δαχγή άνην
 άχτη ναμελερινέ ιταάτ ιδερέκ μούκτεδέρ ολδουγούν
 ειλιγιν ιδζρασνηδάν δουρ όλμακι, ιζζού άφιέτ ιλέ
 μούδδэт βέ χιούζάφ ιδέσιν, βέ άχρητεδэ έπέδιλ
 χιαταέ μουασσέρ ολάσση, δζεμί βακηητά ήρξ βέ
 ιτιπαρηνά δηκαάτ ιδούπ, ισμιν λεκελενιδιεδζέκ
 χάρεκετδэ πουλούνμα, κι χέμαν έγί ισμιν ισιδερέκ
 μεμινούν, μεσρούρ ολαλήμ, βέ σενι άρτηκ χιόρμεδεν
 βεφαάτ ιδέρ ισέκδε, ολδουγούμουζέ γάμ γέμεγελιμ,
 δάιμ έρ έχλινέ ιταάτ ιδούπ, ζεφρεδζε άβού ολμα-
 ριασση, βέ χιόρ νέ ισέ μουπασρεάτ ιδέφσεν, Άλλαχ
 κορκουσσουβέ βέ σουμεδλ έλδέν πράκμακι έλπετ χέο
 τεχλικεδέν σενι χελάς ιδούπ σελαμετέ τζηκαρ-
 δζακδηρ δεγιού δαά έτδικδέ, έλλερνέν ριαπουσουπ
 Σί σφρηγέ πεσλιμ ιτδύλερ, έμ μουχίπ έβλαδημήζ έλ
 καπούλ έγλέ τατλή κηζημηζή βέ ομερούμουζούν
 βαρι χιόζουμουζούν νόυρ Γενοδέφαάτ βέ πιζίμ παρα-
 φημηζδάν χασρέτ καλδηγή μουχαπτετιν ιδζρασνη-
 νη άρτηκ σέν έγλέ δεγερέκ, βέ Σιζεφρηγί ό έσανάδэ
 φηρηγάτ πασάπ άηλεγερέκ πασαχού έγλεδί, βέ δέρ-

φρί νάμ πίο νέδ δζιόδαν Γενοδέφρανην πεδερί Παραβάτ
 Δούκασηνη πίο μουζαρεπεδэ (γασγασέ) άζίμ τεχλι-
 κεδέν κουρταρήπ, σαραινδέ πίο τζόκδα ιζζέτ βέ
 ικρόμ ιτιμίζ ολμαγγλε, Παραβάτ Δούκαση ζίγιαδэ
 μεμινούν βέ μούτεσεκχιούρ ολουπ Σιζεφριδέν χιόρ-
 δουγι ειλιγίέ μουκιάφρατεν κηζηνη πουνα βαδ ιδούπ,
 χάσηλη δουγιουνού άζίμ ζίνέτ βέ ζίγιαδэ σελικ-
 λέρικε ιδζφα έγλεδί. Ιουδι Γενοδέφα πίο άι μηκδασή
 όνδά έγλεμπ, νήγιατε έρ έχλινιν μεσαφεί παιτδэ
 πουλουάν Γζιφτλικιατινέ κιτμεσι λαζήμ κελδικδέ,
 ό άιρηληκ έσνασηνδэ άπαλαρηνήν βέ πιτούν έχα-
 λινιν δακδουγι χιόζ ριασληρηνά βέ έδικλερι φερ-
 ριάδ βέ φηγηανέ ταγετνμάκ έν τας γιουσεκλι ολα-
 νήν χαρδζή δεγίλιδι, κέζάλικ Γενοδέφα δαχγή ισπου
 άιρηληγια πίο βεδζιγέ ταγιεανάμαζ ιδέ ισάδε, νέ
 τζαφεκι τακδερι ελαχι καβλικδζε έρ έχλινιν μηχρα
 μουχαπτετι γαλιπ έδι.

Νήγιατε ουλ-κελάμ πεδερί πίο παραφδάν βέ βα-
 λιδεπιόπιο παραζάν χιόζ ριασληρη ιλέ πουνού δέρ
 άγούζ ιδούπ, έι ναζή κηζημηζέ δζενάτη χακκ ριο-
 λουούζου άτζήκ βέ σελαμτέ έγλεσίν, πιζ άρτηκ
 ρητιγιάρ ολδουκ, σενι πίο δαχγή ρια χιόρμούρ ρια

χαλῖ ἐκισὶ πῖρδῶν χουζοφλαρηνά δις τζῶκερέκ πεδερ-
 ρανὲ δουλαρηνή ἀληγλάρ ἰκῆν, νικισαχλαρινὴ κηγιῶν
 πῖρ φαζήλητελου ἰχτιγιῶφ ρουχῖτῶν δαχῆ γεσιτίτ ὁ
 δαχῆ δασσηνή βερδι, εἰ κηζήμ Γενοδέφα τεσσούρ
 τζέκιμ, σανὰ δζενάτιη Κιτρίγιῶ σεμαδατδὲ πῖρ δε-
 ρεδῆ ἰφτιφρηλῆ ἀμαδὲ ἰτιμῖδῖρ, κί πού πατήλ
 δούγγιανῆν ἰφτιφρηλῆγῆ, ἰνδῖνδὲ χίτζ πῖρ σεῖ διμῆκ
 δεγιλδῖρ ἀγγέμε κηζήμ βακῆτ κελεδζέκκί πῖρ πα-
 κημ μεσεκκατλαρδῶν σόνρα ἐνδζαμῆν σελαμέτ ὀλα-
 δζακ δεγιού.

Ὅνδᾶ χᾶζήρ πουλουνιλέρ ρουχῖτανῆν πού με-
 ρακλή σᾶζλερινὴ ἰσιτδῖκδὲ ζῖγιεδὲ μαχζούν ὀλδου-
 λάρ ἰσέδε, Γενοδέφα φαζήλιτ ἐχλι ὀλδουγουνδᾶν,
 ἔλιτετ χᾶκ τεάλια χᾶφρετλερὶ ἀνή χέρ καζαδῶν
 πέρου ἰδῆρ οὐμουδ ἰλέ μερακλαρηγῆ τεσκῖν ἰτδῖλερ,
 ἐνδζαμ. Πῖρὲν Σιζεφρὶ βῆ Πρηνσῖς Γενοδέφα ἀταλα-
 ρῆ βῆ ἐχαλίτ πελδὲ ἰλέ βεδαλασαράκ, 4 ἀτλή πῖρ
 φαῖντονὰ σουδᾶρ ὀλουπ πῖρ τακῆμ σουδαριλέρ περ-
 φικί ἰλέ γιογᾶ ρεβᾶν ὀλδουλάρ.

IKINAZI FASHA

Σιζεφρὶ πῆγῖν τζῖφτικιματινδὲ σανῖν ὀλδουγού
 Κασαπᾶ Μᾶζεᾶ βῆ Ρένουλ νάμ ἰκί ἡρμάκ ἀφρηγδᾶ
 βῆ χᾶλίλουδζε γιουκσῆκ τεπελέρ μαπτεγιαννδὲ κιαῖν
 βῆ ζῖρὶ χόκιμουνδὲ πουλουνᾶν Κασαπᾶλερῖν μακᾶρρῖ
 χόκιμμετί ὀλουπ, Σιζεφτουργ τακῖπῖρ ὀλουουρ ἰδῖ,
 βῆ τεπελερῖν ἰτδῖκλερὶ οὐζούν ὀβᾶ ὀλουπ, ἔκσερῖ
 σαχραλήκ βῆ μεσιρελίκ, βῆ σεφ-ου-ταμασᾶγῖ σα-
 γιῶν σεφρσνικεαχλῆρ βᾶρ ἰδῖ.

Ἰμδῖ Σιζεφρὶ Γενοδέφκ ἰλέ πελδῖτ μεζζουρῖ βζο-
 δηκλαρηγδᾶ, πῖτῶν ἐχαλίτ παρῶμ ἐλπίσελερὶ ἰλέ
 σούσλενῖτ, μεμνονῖν βῆ μεσσούρ ἰστικαλλερινὲ τζῖρη-
 δηλᾶρ, βῆ χῆρ κῆς ζοκακ καπουλερινὴ κῖούγια Μᾶτς
 ἀγῖ κηπὶ τουρλου βῆ τουρλου σούκιουρῖ (τζιτζῆκ) ἰ-
 λέ μούζεγῆν ἰδούτ, πῖτῶν ζοκακλήκ κῖούλ γῖα-
 πρακλαρῆ ἰλέ δῶτεμισλέριδῖ, βῆ χῆρ πῖρὶ χῆνουζ κε-
 λῆν Κηραλίτζαλαρη Γενοδέφρᾶ κῖούγιε ἀφζουδᾶσδὲ
 ὀλουπ, χῶσνι δζεμαλῖνὴ νᾶζᾶρ ἰδενῖλῖρ χαιράν
 ὀλουφᾶρηγῆ.

Γενοβέρα ἰσὲ χούνη δζεμαλινδὲ πῖλ ζατ-δᾶδι χακ-
δὲν κεραμέτ βᾶρ ἰδὲ χιπί, δζούμλεγε ταλ-τίρ βὲ
χουλιούς κάλπιτε σελάμ βιρούμ σελάμ ἄλφρακ,
μουχαππίτ βὲ νάζαργαρηνὴ ούζερνὲ δζέλιτ ἐγλεδῖ,
χάττα ἰγτιγερλερὲ ἰγτιράζ ἰλὲ τεσίφιατ, βὲ βαλι-
δελερὲ νέζακέτ ἰλὲ χαλι χατήρ βὲ ἐβλαδλαρηνή
ἰσιμ βὲ κεμαλλερνὶ σουαλ, βὲ δζούμλεσινε χάλλι
χαλλιερίδζε χάλιουδζε χεδιγελερ ἐδᾶ ἰδούπ, βὲ γου-
σουσῆ ἰλὲ ὄ ἔναδὲ ἔρ ἐγλι Σιζέφρι πέγε πορτζιού
δλακλαρήν πορτζλαρηνήν χιτᾶ ὀλδουγουνῆ βὲ φου-
καφαλερὲ πουγθάῖ βὲ κῆς μεσμιμνὲ χάσπετεν για-
καδζᾶκ βὲ λεθαζιμάτη σαίρὲ ταγηλαδζαγηνή μούζ-
δὲ ἐγλεδῖ ἰσὲ, ἀδζατ ζατινδὲν μεμινὲν βὲ μούτεσεκ-
κιόφ ὀλμαόηκ δζᾶν καλόημη; χάσηγη Ἄλλαχ
πὸς ζατλαρη ούζερμιζδὲν ἔκοικ ἰτμεγιοῦπ τούουλ
ἔμρ ἰχσᾶν ἰτσούν δεγιοῦ δᾶ ἰδερλερ ἰδῖ.

Ἰσπου ἰλι νέβ δζιβανλέρ πῖρ πῖρινδὲν ζιγιάδ
χρσνούδ ὀλούπ, ζάβκ-ου σαρά ἰλὲ μούδδὲτ-ου κιοῦ-
ζᾶρ ἰδερλερ ἰδῖ βὲ ἴάμ-ου-κασαφέτ ἄνλερ ἰτζούν
ὀλμαγιοῦπ ὄ δερεδζὲ μουτλου βὲ μεμδούχ ὀμῶρ
κετζίφρλερ ἰδῖκῖ, βασηγηδᾶν ἀτζιζῆς! Ἄχ! νὲ
τζῶρέκῖ μερακοτῆς φεσᾶχ δλάμαζ φεχβασήνδζα, ὄ

πατλή ὀμούρλερνὶ φελὲκ πουνλαρδᾶν κησηανῆπ
τζῶκ σούρδούρμεδῖ, σοιλέκῖ κεδζελερδὲν πῖρ κεδζὲ
πουνλαρ παμᾶν σῶνα χαλβὲτ ὀτασηνά ὀτουρούπ,
Γενοβέρα χέμ ἰσὶ ἰλὲ μεσγούλ ὀλούπ, χέμ ἀβάζῆ
λεζῖ ἰλὲ τούρῖ τζαγηρούπ, βὲ Σιζέφρι δαχῆ κέ-
ζαλικ κ λαθεσ ἐν (φρένκ σαντουρῖ) τζαλήπ δεμ-
κῆς πῖρλε πῖρ καϊδὲ ἀδζαίτὲ ἰλὲ δέφι γάμ ἰδερλερ
ἰκέν, πῖρδὲν ἀδζαίτὲ βὲ γαζαίτ πῖρδου σεδαλερῖ ἰσῖ-
λίπ μουχαρετὲ (γαβγά) πεγιᾶν ἐγλεδῖ, βὲ βερσση-
δᾶν Σιζέφρι πέγῖν ἄσακῖρῖ βὲ διῖδετταυλαρη δζούμ-
λσι σαράῖ τοπλανδῖκλαρη χαλδὲ τεσίφιατ ὀδα-
σηνά τεδζέμῖ ὀλούπ, Ἰσπᾶνια ἀεπῖλερῖ φραῖσαγια
σεφῆρ ἰτμέγῖλε ράστ κελδικλερνὶ γικούπ γιακῆπ
τελέφ ἰτμεκδὲ ὀλδουκλαρη ἰτζούν σοιβαρῖ ἄσκηρινῖ
δ νεφῆρ ζαπιττανῆ πῖτσούν ἔρδου ἰλὲ ὀβαγια ἐνδῖλερ,
βὲ πὸς παπδὲ πᾶ ἔμρῖ φερμαάνη Παδῖσᾶχι πῖζδὲ πὸς
κεδζὲ μούδζερετ σεφῆρ ἰδούπ, ὀρδουγιά ἰμᾶτ ἰτμε-
λίγῖ, βὲ γεσίμεδῖγῖμῖζ χαλδὲ, ἰχτιμάκῖ τεχλι-
κεγὲ ὀδουζῆρ ὀλουλαρ δεγιοῦ χαπῆρ βερδῖλερ.

Σιζέφρι τὸς χαπῆρ ἰσῖτῖ ἰσὲ, ζιγιάδε μαγζούν,
βὲ Γενοβέρα γαμῖακ ὀλδου, βὲ νάτζαρε καλκούπ
Σιζέφρι μουχαρετὲ λεθαζιματηγη τεδαρῖκ ἰτμεκδὲ
ὀλούπ, ἰλκωνη χᾶπῖτε πῖτσούν ἄσακῖρῖ Σιζέφτουρῖ

κασπάσσηνά πικιδιρδι, βέ Γενοβέρρα δαχί ὃ κεδῶ
σαπαχάδεγεν γιάλ Ιτζούν κεντού έλί Ιλέ μχιμμάτ
τερτίπ έγλεδικι, ὃ ζεμανήν χετσουλερινδέ πού δεβι-
ρίν χετσουλερί κίπ κίπρ βέ γουρουριέτ γιόκ Ιδι.

Ίδι κιτούν σουδαί βέ πηγιάδὲ άτακίρ μεδδζούδ
όλδουλαρ, βέ χέπτινίνδε έλ πσελερί πύρ Ιδι Σίεφρί
πεγίν πασσηνδά όπριλερινδεν ζιγιαδὲ φάνατ πύρ δζή-
γά βχρ Ιδι βέ δζούλλαισι άιαδὲ όλδουκδά, Σίεφρί
κενδὲ χανσεσινίν δαχί γόρσιν τεδπιρινὲ σηρεκσηνά
κογιούτ, κιδεδζεγί άνδὲ Γενοβέρρα μαπεγίν όταση-
δάν κηληδζή βέ μηζαγιή άλο.π, ὃ βικτην σουδα-
ριλερινίν παρζή έρ έχλινὲ τεπλίμ έγλεδι, έί μεγαπ-
τεπλού γιαρμ άλ πουνλαρή ζκλιμὲ άρτακν χαλιμὲ
κούζού δλάσην, Άλλάχ γυρλουνού άτ.ήκ βέ κηλη-
δζηνή κεσκίν βέ έδουλερινὲ πεσκν έγλεγευόπ, τίς
έλδεν άδδτετινίζι νασιπ έγλεσιν δεγιούτ, πύρδεν που-
νού δερ άγούς Ιτδκδὲ, διλι δουτυλουόπ λυζλ κεσιλ-
δι, βέ νελερδέν σόνρα άκληνηή πασηνά τοπλαγιπ,
άχ μουγιπ γιαρμ άδζεπ σου δουνγιά κιδζλερί Ιλέ
σενί πύρ δαχά κιδόμεκλιγέ Άλλάχ πενί ναίλ Ιδε-
δέκμι δεγιούτ άγλυμειγέ πασλαδὲ Ισί, Σίεφριγί
πεσειρ Ιδερέκ ὃ δαχί κιδζ γιασλασηή Ιλέ, έί ναζλη

Γενοβέρρα τεσσούρ τζέκμε Άλλαχίν κερειμ Ιλέ χίτζ
πύρ κίμσε ούζοφιμίζε γαλεπὲ Ιδέμει, βέ Ισαλλαχ
τίς έλδεν γίνε πύρ πριμίζε ναίλ όλουρούζ, βέ χα-
νεμίζ βέ τζιφτλικιατημηζ κουμενάδασηνη σαδίκ πύρ
κουλουμουζά έυανέτ έγλεδιμ, χέιμαν Άλλαχίν
ναζαρηνδά δλάσην, σανα μέλι μουχαπτετιμ τζόκ-
δουρ πενί άκληνδαν φεραμούς πουγιούρμα, Άλλαχά
σηπαρητζ Ιτδμ σίζ, δουδάν ουνούτμαγιν πίζι δε-
γιούτ άλάιλε γιολα βεδάν όλδουκδά, Γενοβέρρα δαχί
μμαν περαπέρ καλιμ κητσουσουναδενιν τζηκαση
βερδι, βέ όνοα πύρ πικρινὲ σαρηλαρακ βεαλασδηλαρ,
βέ Σίεφρί άκάν κιδζ γιασλαρηνη Γενοβέρραδαν νι-
χάν Ιτεμκ Ιτζούν γιούζουνη όρτούπ πύρδεν γιέρου-
γίς Ιτδ Ισί, άσακρ δαχί μουχαρεπὲ πορουλαρη
τζαλαρακ άρκασηνά δουσουπ άδζελε Ιλέ κιτδίλερ,
βέ Γενοβέρρα έχαλιμ σαιρὲ Ιλέ μελιλ μεσσούν κε-
ρουγέ άδδδὲτ Ιδούπ χέιμάν πύρ δδζ Ιτζινὲ κηπανδὲρ
βέ έρ έχλινν σελκμετι Ιτζούν δζενάτη γακκκ νι-
γιάζ έγλεμεικλε μεσγούλ όλουπ, ὃ κιούν μερακή
κσεφισινδέν άχζηνά ζέρεδες τακίμ κίμιαδη.

ΘΥΤΖΟΥΝΤΖΟΥ ΦΑΣΗΛ

Σιζέφρι πέτε σφερέ κιτδικδέν σόνρα νάζενν Γενο-
βέρα γέκ πζασηνά κελούπ, πέ χέρ σαπάχ έκκληρητά-
για κιδερέκ χακ χουζουρνδέ έρ έχλιών σάγ σελίμ
άδδετέ ιτζούν δαά βέ νηιάζ ιτδικδέν σόνρα σφαρνέ
άδδετ τίρλε ίσι ιλέ μεσγουλ, βέ χέρ κάτζαν έρ έχλι
χατηρηνά κελδικδζε κηργιάν ελουπ, άκάν κιόζ γεσά-
λασή κερικηχινδέ ίσλεδιγι έλδάν ρένκ νακηρή ήρ-
λαδήςρηδη, βέ τζάπεδζα δέρι γάμ ιτζούν έτραφ βέ
έναρδάν φακήρ-ουλ-φουκαρηνήν νέβ δζιβάν κηζ-
λαρηγή πάζηνα πέδζεμάλ ιδερέκ κίμινε νακής κί-
μινε δικιές ταλιμ έγλεδιγι γερδέ, κιδύγια πέρ μουλ-
λίμι μαχσούς παζ-ή άχλιακηγιέ πέζαρήχ βέ γινεα-
γελέρ νάκλ ιδέρ ίδι. Βέ πιλ ζατ εβλάδ άτηρηρηή
βαλιδέ μισιλλου φουκαράι πέλδαί ζηγεαδέ σεβίπ,
γασταλαρηνά ζηγιαράτ βε δερεδζεσίς χιμμέτ βέ ίανέ
ιδέρ ίδι, βέ ζηγεαρστανέ βαρδήςγη χασταλαρ πουνούν
ταλτιρινδέν μαγλούπ δλαράκ ίστιμκίλ κιδύτζ μζιμ-
λιδζελερί δαχ ή μεσγούρην κηπουλ ιδερέκ, τίς έλδέν

σαγαληρηλαρ ήδη. Βέ πουνούν ίνδινδέ χέρ πέρ ίσσιζ
όλάν φουκαρά ίς πουλούπ, δερχαλ ούδζρετινί άληρ
ήδη, βέ πέ χέρ άκόάμ ίπέκ έγριμέκλε μεσγουλ
θούρ ίδι, βέ χουζμετιέρ βέ γαλαϊκλαρηνδάν χιτζ
πιαρινίν μουγαρί ούνε βέ άχλιάκ χαιρεκατέ δζουρα-
τή δλάμαζ ίδι, βέ χανιεσινίν χέρ πέρ σείνι που
πάρζ ιλέ νηζαμηνά βάζ ιτιμέ ίδι.

”Εμμα... Σιζέφρι πέγν ούμούρι μαπλαχατηνά
ναζήρ βέ βεάλιμ χάρτζ τααρήν ίδιπ κιτδιγι πένδεσι
Γόλ νάμ πέρ γούσιννέ μαλλικ ζατ όλούπ χάλ πουκι
ζηγεαδέ χηγηανέτ βέ λανέτ μούρα βέ ναμκίερ βέ
ζαμρσίς, βέ Άλλαχδάν κορκουτουζ ίνσανδάν χαιε-
σίς πέρ έδεψιζ μακουλσι ίδι, χάττα φακατ μερα-
μηγήν ιδζερσσηνά πέκαλησούπ, χερεικατηγή ήπλάχ
ιτιμεγέ βαζίρε ίδινμέζ ίδι. Πού μελουν Γόλ άγαπή
Σιζέφρι κιτδικδέν σόνρα, δερεδζεσίς χουκίόμ χουκίόμ-
μετέ σαμίλ όλούπ, ζατηνδάνδα σφρατατά μάιλ όλ-
δουγή ιτζούν, γεβιμνέ άγασηνδάν ζηγεαδέ τακηπ
τακηρδήςρητ βέ κενδουνέ τζεκι δουζέν βιερέκ στυ-
λενίπ, χέμαν πάζη ρεφικί σφαράτ νέβ δζιβανιέρ ιλέ
ζάδκη σαρά βέ ίσ-ου-ορτέ ιλέ μεσγουλ όλούπ,
ζήρι δεσπιτινέ άμανέτ όλουαν έμλάκ-ου-έτγιμαί σογι

ιστιμάλ ιλέ σάρφ ιδέρ ιδι, βέ άγασηνήν σαδής
πεντελερί βέ κενδονήν έσκι καπού γιολδαπλαρηά
πέτ μουαμελέ ιδούπ, ρήζκ βέ ναφακαλερινί σαγή
κεσμις ιδι.

Πού μελουν έββελ έμυρδ έχλι ήρζ βέ ναζικ χα-
νημή Γενοβέρραγια ζιγιαδ έτικαδ βέ ήχηραζ βέ
δ'άχτ-ου-γαφρέτλε χούζμέτ ιδούπ, άνή μεμινόν
ιτιμεγέ τ'αληήτηρ ήδη, βέ γουζουρινέ τ'ηκούτ μου-
χιαλέμέ ιτδιγι βκήητ κίόζλερι γερδ έ ούταναρακ
δ'ζεδ'άτ βεφίρ ιδι, μέγερ πολ ούσουλ ιλέ μαζμούμ
έφκηκηγή βέ μουσιπέτ άσκ-ου σεδδασηγή πουνδαν
νιχάν ιτιμέκ ιστέρ ιμις, χάσηλη κελάμ άσκη μεζ-
μουμεσί γαλλίτ κελίτ, σαπρά τεχαμμουλι κάλιμα-
μάκλε, σεδδ'ά κενδουλι κίόρ ιδούπ, ό δεφεδ'έ έχλ
ήρζ όλάν χανιμιέ κίδι έδιπεσίζ μακκουλεσί! ούτανήτ
άρλάμαδαν βέ ήφρδουγι ναάμη νίμετι ούνουδαρακ
μούσιπέτ άλιμακασηγή άσικίόρ πίρλε πάζη μερτεπέ
μούδ'ίποσίζ τεκλιφατδ'έ πουλουνδού.

Γενοβέρρα μιν γάφει μεεμούλ που γέζιδιν που μι-
λλού τακρινι έσιτόγι σαατ, άκλή πεπεσιné ση-
ζηρα γιούπ, βαι κίδι χηνζήρ σέμμισιν πανά που
τεκλιφί ιδέν, γικήλ πουνδάν λιανέτ κίδι σενί κίόζ-

λεφιμ πίρ σαγή κίόρμεσιν, βέ πουνδάν ποίλε σενίν
που μισιλλού τεκλιφδ'έ πουλουνδουγουνού κίόρδ'όρσεμ
β'άλλαχιλ άζ'ιμ βέ π'ίλλαχιλ κερίμ σοίλε ιδέριμ
ποίλε κιδέριμ δεγιούπ χέμ δ'όυδ νασαχάτ χέμ κίόζ
σαγή βερδ'ι Ισέ, χηνζήρην όλάν άκλή τάρη μαρ
όλουπ, ό δεφεδ'έ άζ'όήμ χάττα ζεβαλλή Γενοβέρρα-
νην δ'ζασηνά κάστ ιδούπ, άνή τέλεφ ιτιμεγέ κουρδού.
Γενοβέρρα ισέ που μελουνόν που μεραμηνή ιδ'ράκ
ιδούπ, ποίλε π'ιρ έδεποσίζιν δουζαγηνδάν χελάς όλμάκ
ιτζούν, δ'έρχαλ Σιζέφρι πέγε π'ιρ μεκτουπ περτιπί
ιλέ βουκουού χαλι βέ ναμουσουζ Γολούν να πετζά
χαρεκετινί π'ιτ-ταρσήλ ιφάδ'έ έγλεδ'ι, βέ Σιζέφρινιν
έν σαδής πεντελερινδέν βέ Γολούν άδουλερινδέν Δρά-
κιαν νάμ κιμέσινεί μάχιδίόζε τ'αγηρηήτ τ'ιζ έλδέν
σου μεκτουπου π'ιρ έμινιγέτ άδ'έμ ιλέ Σιζέφριγέ ούλα-
σ'τήρ, κί σου ρέζιλ χεφίρι πένιμ πασ'ημδάν δ'εφ έπ'οτιν
δεγιούπ μεκτουπου έλινέ βιφεδ'ζεγι! σαατ, μέγερ
χηνζήρ Γόλ κειφίγετι π'ιλ ιδ'ζρακ καραγολλαμακδ'ά
όλμάγηλε, π'ιρδέν έλινδ'έ π'ιρ χάρπα ιλέ δαρπ'ιτζέρου
όλουπ, χάρπ'αι σάλδρηγη άνδ'έ ζεβαλλή βέ σαδής
Δράκουου Γενοβέρρανην κίόζλερι όνουδ'έ ούζαδ'ά
κίόδου.

Βέ Γενοβέφα πού ζουγουρατή κίερόουκδέ, ζιγισ-
 δέ γάβφ ιτιμέκλε ούν ιδούπ, χέμαν ούδα παγιδή
 καλδή βέ πιτόν σφαιδέ βέ έτραφδά δλανλάφ ού-
 νόυά σεγίδιπ, νά κίερόουλέκι, Γενοβέφα πύρ τα-
 ραφά ούζανιγέ πιγούτ γεατήγιορ, βέ ζεβαλλή Δρά-
 κων ούπυρ παραφδά κανλαρά πέλενίερ, βέ νέδιρ πού
 κέφιέτ δεγίου σουάλ ιτιδιέρ ισέ, ο γεζιδ Γόλ φουρ-
 σάδ πουλούπ νέ ολαδζάκ, ιστέ πού χανημημινζ
 ολαδζάκ ναμουσσούζ Γενοβέφαί έφένδιμιζ Σιζερνίν
 ήρζηνά μουχαλιφέτ κετιρίρ ικέν κίερόύπ τεάσουκού
 όλαν χήζηρ Δράκονου κάτλ έγλεδιμ, δεδι ισέ έχα-
 λι Γενοβέφανη άγλιεακηγή ζατηνδάν πιλιέγιλε
 ιτιμαδ έτμεδλερ ισέδε, άσηλ μαδδέ νέ ολά δεγίου
 τεεδζούπ ιδέρλερ ιδί. Βέ ο μελουν Γόλ άγοσηνήν
 ζιγισδέ γάζεπλι ολδουγονή πιλιπ, έλκ χαπερόέ
 Γενοβέφαί κάτλ έγλε δεγίου έμρ ιδεδζενί μαλιουμή
 ολμάγηλε, δέρχαλ πύρ Τατάρ πζηκαρούπ, έχλιν
 Γενοβέφα ούλε ήρζησηζληκδά, βέ πούλε ναμουσ-
 σουζλουκδά δουταυλδού νέ έμριν όλουρ δεγίου Ιρα-
 δέ έγλεδι, βέ ζεβαλλή Γενοβέφαί ο πέλδενίν έν φενά
 ζηρτανηνά μαχίτους έγλεδι.

ΔΟΡΑΟΥΝΑΖΟΥ ΦΑΣΗΑ

Σιζεφτούργ σέχιμονδέ μάχους μούττεχιμλέρ μαχ-
 πούς όλμάκ ιτζόν κίοναχκίαρλάρ βέ πιτζαρελέρ
 κούλεσι ναμη ήλέ πύρ μαχίτες βφρ ιδί, βέ ζεβαλλή
 Γενοβέφα ονδάν χέρ κάτζαν κετζιδιζέ κάλιπύ ούρ-
 κίουπ τούγλερι δικέν δικέν όλουρ ιδί, βέ σεπετινί
 πιλιεκοίζιν κάλιπύ ζιγισδέ μαγίζούν όλουρ ιδί, ιστέ
 πού μαχίτεσέ ζεβαλλή κισί μαχίπούς όλδού, ιστού
 μαχίτεσίν ταπάνή μερμιέρ βέ τζάρ έτραφή κισαρίρ
 όλμάκ γασεπύ έλέ ζιγισδέ νεμλάκ ιδί, χάττα διαρ-
 λεινδέν κέμα κίαν νέμ ταμλαγίπύ βέ κίουνές βέ άι
 σαβκή άλμαζ έρεδέζε ζιγισδέδε κερανλήκ βέ άι
 δερην όλδουγονδάν, έν φενά μέζάρ πουνδάν μακ-
 πούλ ιδί, βέ κιδυρλενιμέ διμούρ πενδζερεσινιν πασ-
 λαμηγέ δζαμλαρηνδάν ιτζερού τεεστρ ιδέν πύρ μηκ-
 δαρ σάβκ ζεβαλλή Γενοβέφανη χιτζ πύρ ισίνέ γα-
 ράμαμουφ, φάσατ ο μαχίτεσιν νέ μερτεπέ έζιγισ-
 λού βέ κερουλού ιδουγινί φέχιμ ιτιμεσινέ γισαρόήμ
 ιδέρ ιδί.

κουφρετιν ιλε τσπου μαχηπες καπουλαρηνη κρουαδδ ιδεπιλίσον, τερα ιτιμε πέν δεφρακίερ χαλαίτηνη βέ σεσθεν πασκά ούμωδη δλωαρήγη ιτζουν πέν ούμωδηζικαδδ παράμαγιουπ, μερχα- μετ βέ ιωατ εγλε ετ κέρου κιανί* δεγιού.

*Ιυδι Γενοδέφρα του δοαδάν σόνρα πασρετι παγ- λενίπ ασλαν άγλεγεμέδι, ιλλα φάκατ μεράκ παχ- ρυέ γάρκ ολουπ, ο πουλουδουγου μαχαλλι πίο ναζάρ ιτδι ισε. ετ βάχ! ετ βάχ! άδζατ δουγιωαδά πένιμ κηπι πιτζορέ βάρμηκι; δογιην δζοπανη πένδεν ιφτιχάρρηρ πέι ζαδέ γερνέ πίο φακίηρ τζοπάν κηζή ολσαίδιμ, ελπετ δοχα ραχάτ ολαδζάκ ηδημ, ετ βάχ! άρτηκ δουγιε πανά χαράμωρη, άχ! δζούμ- λεγε σουουλέ βιρέν κιδουεσιν σαβκηντανδα μαχρίμ καλδημ δεγεουπ, μερακλανηρ ικέν φηρηάτ πασουπ άγλεμενιν ουζερνδέ, δέρχαλ άκληνη πασηνά τοπ- λαηίπ, ετ βάχ! πέν νέ ιζερουμ; τοδπελερ τοδτεσι δλσούν για Ράπτι, τακσηρατημη άφ εγλε, σιμδέν κερου κιδουεσιμ βέ τσελλαίμ σένσιν, βέ κάτξεν χα- τηρημά κελίρεν μερακίμ δερ ολουπ, καλιπίμ σου- ρουρ βέ δζανημ λετζε τσελλι πουλουρ δεγιου ζα- τηνη δουστουούρκεν.

Βατανηδάν, τζηκουπ άταλαρηνδάν άριλιδζεγι εσναδά ο εχτιγιαρ ρουχπανήν σόιλεδγι κελαιμάρ

*Ιυδι ζεβαλλη Γενοδέφρα ιπίτιδα σήμα ιλε άαμαλ σιλτέ βέ γιασσηκλαρ ουζερνδέ ραχάτ ιδέρ- κεν σίμωδι σιλτέ γερνέ πίο μηκδάρ οτ βέ σαμαν ου- ζερνέ παραγημής, βέ πασκά τααμη δλωαγιουπ φά- κατ πίο μηκδάρ σου βέ πίο παρτζά σιγιαχ βέ κου- ρου άρπα εκμεγι ολωαγλε, άδζηκδηκδζα κέζζ γεσλαρη ιλε ησλαδητ γερ ιδι, βέ εγερ *Αλλάχου άζημησάν χαφρελερι κενδουνι σεδενλερι μούδζερ- ρετ τερα ιτμεγεδζεγινη πίλμεγιπ, ούμουδινη κάττ ιτιμς ολσα ίδι, ελπετ πιζ ελδέν τελερ ολαδζάγηδη, χαλ πούκι δζενάπη χακκα καλιπι τιτουν ολουπ, ο γεμλι μερμερλεριν ουζερνέ διζ δζοκέρεκ ναζικ ελ- λερνι σεμαγέ τογρου ουζαδητ πέρ βέδζχι άτη ν- γεαζέ δουρδού.

* Ετ κίμσεσιλερ κίμσεσι βέ οκουζιλερ άταση Ράπτι *Αλ- λαχίμ που δεφρεν γερνι διπινδε μαχίτους ολουπ άδδεν σανά άδάζ ιδέριμ, γερ γεφούζουδεκε ινσακλαρην χιτζ περισιν πανίμ δεφδιδέν χαπερι γιόκδουρ, δουκδουγιμ κέζζ γεσλαρηνη βέ άρχουζαρημη ιεπου ζηνητανδσ σεν χερ γερεδ χατζηρ ναζηρ του- λουανδάν πασκά κίφσάν εσιδέν γιόκδουρ, σεβακι άταλαρημ κηζλαρηνην τζεκαγι μιχνητάν πι χαπέφδερλερ, άρζουλου έρ εγλιμ πένδεν ουζαδηρ, βέ σενδέν πασκά χιτζ πίο γεαρημ βέ ιμδαδημά σεγροδζέκ δουστουμ. γιόκδουρ, σένκι για Ράπτιμ.

χατηρηνά κελιμέκ ιλιέ, εἰ φαζήλιετλού Ρουχίτάν σίμ-
 δι ἰδράκ ἰτδῖμ σενιν πανά πείγαμπερλίκ ἰτδῖγίν ἰρ-
 τιχαρληγή· εἰ κηζήμ Γενοδέρα τέσσουρ ἴτιμε ἐν-
 δζαμῆν σελαμέτδερ, πῖρ τακῆμ δζεραδάν σόνρα
 δουκενιμέζ σεραγιά νάιλ ὀλαδζάκσσην δεμις ἰδῖν, ὀλ-
 δούκι πού μυχπές ρενοζῖδετινδέν σόνρα σελαμετέ
 τζηκαδζάγιμ, αἰμάν Γάνρημ ἔλπετ σού μυχπός
 ὀλμαάμ δαχῆ σενιν εφινδῖρ, βέ γέρ χαλδέ ἐνδζαμῆ
 χαϊρόρη, βέ τζεκογιμ δζεραλάρ σανά ὀλάν μίγλι
 μουχαπτετιμῖν ἦστπατῆδῖρ, βέ πού μιχνέτ πανά
 εἰλικ ἰσέδε, φαιδεσινι κιτδίκόζε ἀνδζακ ἰδράκ ἰδεπι-
 λεδζέγιμ, ἰναἰετι ἰλλαχῖν δζάπεδζα τζαληγῖ ἀδζή
 ἰλέ ἀλιουδέ ἰδέρ, βέ ἴσπου δζιλβελεφινι σουρούρ κάλπ
 ἰλέ καπούλ ἰδούπ, σανά τέσεκκιοῦρ ἰδερέκ ἀδουλε-
 ρῖμ χακκηνδά σιτέμ ἴτιμεγεδζέγιμ, σέν γιά Ράπτι
 νέ κιονέ μινασῆπ κιορόνσεν ὀλέ ἰσλέ, βέ σέν δῶ-
 ζεριμδέ νάζῖρ ὀδδούκδζα, δουσμῖν οὔζεριμέ γαλεπέ
 ἰδέμεζ δεγιούπ κζαπῖ ραχάτ ἰτδῖ, βέ κιοόγια ἰνδῖ
 χακδέν πουνούν καλπινέ πῖρ ἔσραρ σεδά κελῖπ εἰ
 Γενοδέρα! γάμ γέμε δζεσσούρ ὀλ σέν χάιλουδζε μυχ-
 νέτ βέ ρενοζῖδέ δαχῆ τζεκεδζέκσιν, ἔμιμα πιλῆσινι
 Ἄλλαχ οὔζερινδέ νάζῖρδῖρ, βέ δάῖμ σενῖ γαφῖρήτ

δζεφνη σεραγιέ, μερακηνή φεραγιέ ταχδῖλ ἰδέρ,
 σέν σῖμδῖκι χαλδέ ἰνταν κιοζῖουνδέ χῶρ ὀλδδούν πῖρ
 κορού ἰρτιοά σεφεπινέ, ἔμιμα βακῆτ κελεδζέκκι
 σενῖν μετχελῖν βέ καπαχατῆν ὀλμαδῖρηγῖ κιοῦνές
 σαβῆ κῖπῖ παρλαγιδζάκδῖρ, δεμις κῖπῖ, καλπῖ
 ραχάτ ἰδούπ χάλι περυσανκετινῖ οἰνουτόδ, βέ γαφ-
 λέτ πασσούτ τατλή οὔγιουκιογιά βαρόή.

Ζεβαλλῆ Γενοδέρα τζῶκ αἰλάρ μαχπέσδε τεσκηρ
 ὀλονούπ γεζῖδ Γολδάν πασκασσηγῖ γιζῖζῖουῖνῆ κιοῦ-
 μέζ ἰδῖ πού μερχαμεταίζ ζαλίμ ἀρά σῆρά Γενοδέ-
 φανη, γιανηνῆ βαρούτ, ἔγερ πανά μειλ ἰδερέκ με-
 ραμημῆ ἰδζῶ ἰδέρσεν, σενῖ μαχπέσδέν βέ ἔγιγέτ βέ
 ρενοζῖδεδέν χελιάς βέ ἀζῶ ἰδούπ, ἴτιπιδακη σάν-ου
 σῶχρέτ βέ μερτεπενέ γῖνε ἐρδῖρῖμ δεγιούμουδζῖτσιζ
 βαδλέρ ἰδέρ ἰδῖ. Γενοδέρα ἰσέ πουνῶ τέτ μουαμελέ
 ἰδούπ, εἰ οὔτανμαζ βέ ναμκιοῦρ Γῶλ, Ἄλλαχ χου-
 ζουρονδά ναμουσσούζ ὀλμακδάν ἰνσάν ἰνδῖνδῖ κιοῦ-
 νακκῖα κηγιέας ὀλμασσηγῖ μακπούλ κιορόβουμ,
 ἦρζῖμα μουχαλιφῖτ κετιρμεκδέν ἰσέ, ὀλμεσι δαχῆ
 ἐβλῶδῖρ, ἰτῶ σένδε πένδε πουνηαίζ, ἔλινδέν κελενῖ
 ἀρδά πράκιμα, σέν πενῖ ὀλδουρμεκδέν πατάκῶ νέ ἰδε-
 πιλῖσιν; ὀ ἰσέ πενῖμ ἰνδῖμδέ ἦρζῖμα λέκῆ κετιρ-

μεκδέν δαχή μακτούδουρ, ιστέ σινεμί άτζδημ μέρτ
 χιπί δουρούγορουμ, έγερ ζαμίν σανά ράι βερίσε,
 τζέκ κηλητζή σάτ παρέ έγλέ πενί δεμής ισέδε,
 χηνζήρ Γόλ πουνά μερχαμέτ ιδεδζέκ γερινέ, δαχή
 ζηγαδέ κηζήτ ισρίδ όλδου, άρτηκ μούδζερρετ σενίν
 τελέφι νεφσίν ιλέ τεσελλαδ πουλαδζάχημ δεγιούτ,
 όνδάν γικηλδή κιτόι.

Γενσέφα χαμιλέ καλιγέ δλουτ, Σιζεφρί πέτ σε-
 φερέ κιτόγινδέν ούτζ άι σόνρα χαμιλελιγί πέγιάν
 δλμούέ ιδί, ήμει μαχτεσδέ έγλενίρ ικέν μεβλουδ
 βακτή κελίτ, πίο κατζ χιούν άγρη βέ σηζηλαρδάν
 σόνρα ένδζαμ πίο όγλάν έβλαδη μεβλουδ έγλεδι,
 ένλέ πίο μαχαλδένι. νέ πακαρη βέ νέδε γαιρετικ
 κιούδερί βέρ, βέ έπεσίζ μαμιασίζ, βέ λεβαζιμάτη
 μαχσουσενίν έσερί δλμακσήζ.

Ίμει μαχσιμινέ σαρηλαράκ κέλ κούζουμ ικί κιό-
 ζόμ, ζεβαλλη έβλαδημ ζεβαλλη βαλιδενίν κου-
 δακλαρνακι σενί παχηνέ σαρούπ κηζδηρησίν,
 πίο έσκι σούρπαση βέ λεχούσαληκ έννασηνδά λου-
 ζουμί δερκιάρ δλουτ, φουκαφαλαρδά δαχή μούδζερ-
 ρετ πουλονάν πατζάβουρα παρτζασή δαχή γιόκ κι
 σενί κουνδακλαγήτ μουχαφαζά έγλεσίν.

Χαίρ σανάκι κιόζλερινί έπίδα πού μισιλλου
 ζηνδανδά άτζδη, γιάζήκ σανάκι, βαλιδενίν ζέρρε-
 δε γεγίτ σούδ κετιρεδζέκ τααμή γιόκ κι σενί πέσ-
 λεσίν, άχ κιόζόμυ νουρί, τατλή έβλαδημ, ποίλέ
 νεμλάκ γροδέ σέν νάσηλ γιάσάγιαδζάκσην, πέσινίν
 σογούκ μεριέρ δλαδζάκ, κιδι Άλλαχρηδάν πουλα-
 δζάκ ζαλίμ. Γόλ πού σουτζσούζ μαχσίμ σανά νέ
 χιστούλουκ ιτδιδε χήμυσδαν ποίλέ φενδζιδέ ιδίόρσουν.
 Βέ Γολά ρεφίχ δλάν χηνζηρλάρ νέ ζαλίμ ζατλάρ
 ήμής κι δυλαρ πάροι μερχαμέτ ιτμεγιορλαρ δεγιούτ,
 άβαζ έγλεδι, βέ Ράπτινιν κερειμ χατηρηνά κέλμε-
 γιοуп όύμιδινί κάττ ιτσέ ιδί, έλπιετ τελέφ δλαδζα-
 γηνά σουπχέ γιόκ ιδί. "Ένδζαμ καλίπινί Άλλαχά
 πιτούν ιδούτ, έι κερέμ κιανί Ράπτη πού μαχσιμί
 πανά ιχσάν πουτιουράν σένσιν, βέ έλπιετ χηφζηνί
 σέν γαιραδζάκσην, βέ πού μαχσίμ σενίνδερ, έμια
 χαίρ πανάκι πουνού πίο Έκκληρηαγια χιούτουρούπ
 μούτεσεμίετ (βαπτίε) ιδέμεζ ισέμ! χέρ νέ χάλισε
 σέν γιά Ράπτη χέρ γερδέ χαζήρ νάζήρησιν, βέ σανά
 μουχαπιπετι δλακλαρην ίντινδέ Έκκληρησία δαχή
 μεδζούτδουρ γιά νιτζου πίο ζάτ πουλονούπ πού
 ζεβαλλη μαχσιμί δούμασην; νιτζου πίο Παπτάς

πουλονούτ πουνού Ραπτις ἴτμεσιν, ἀαχ! νέ τζαρέ
 πουνλαρή τεμάμεν πέν ιδζορά ἱτμελίγημ δεγιούτ,
 ἱτζμεπ ἱτζόν κερδὶ κλερὶ σού κιασσενι ἔλινέ ἀλδῆ,
 βέ εἰ περχοῦμ κίαν Ράπτη ἱστέ πού μαχσίμἱ σενιν
 ἀτζλερδέν ἀζίζ ἱσμι σερφινέ ταιόμἱ ἰδέρμ, ἀρτηκ
 πουνού μουχαπτετίν βέ νάζαρήγηλε κορουγούτ πιζί
 κίοννη/δάν χελάς ἰδέν βέ σεβκιλι ὀγλουνοῦ πουνά
 μαλιόμἱ βέ ἀζίζ βέ ἀζίμ 3 σουρατόα πῖρ Ἀλλαχ-
 ληγά μουτι, βέ δζόμλεγε μουχαπτετλου ἔγλεγέσιν,
 ἐπίδ για ἐρένλἱ πού νηαζίζμη βέ κιάζ πετεγι κιπί
 χέο κιάζαδάν ἐσιόκἱ, βέ πέν δαχῆ βαλιδελιχ ζιμμετι
 ὀύζε, χέο πεχλικεδέν μόνκτεδῖρ ὀδουγοῦμ κιάζ
 ἐπικεγεδζέγημ, βέ πού ἱσαννη γεδιμέ τσολίμ
 ὀλουμνοῦς κημετλου ἀμανέτ κιπί κορουγεαδζέγημ,
 βέ μάδμεμἱ πού μαχσίμἱ μίχνέτ βέ μεσακκατ ἀρα-
 σηνδα μεβλοῦ ὀλουνοῦ, πού ἐδζι/δέν Ραχληλἱν
 ἐβλαδῆ μπιλλού Μπενὸν τκαπῖρ ἰδεδζέγιμκἱ, Μπε-
 νὸν ὀμἱκ Ἰτρανίζε μίχνέτ ἐβλαδῆ ὀμἱκῶρ δε-
 γιούτ 3 κερρέ πασρηδάν ἀσαγή σού δακδἱ βαπτις
 ἱτδἱ, βέ ἱσμινὶ Μπενὸν τσαμἱγέ ἔγλεδἱ.

Γενοβέρα μαχσίμἱ πῶνιλε βαπτις ἱτῶκδέν σόρα
 πογιούν παγινη τζηκαρούπ ὀζλερὶ ὀύζερινδἱ κουν-

πακλῶδἱ, ἀχ νάζλι ἐβλαδῆμ ἱστέ σενιν ἀρτηκ
 γεαπαγῆν πούδουρ δεγέρεκ, σόρα ὀ Γιανρηδακἱ σι-
 γιαχ βέ κουρού ἀρα ἔτμεγινέ νάζαφ ἰδέρεκ, ἀχ ζε-
 βαλλη ἐβλαδῆμ ἱστέ πού κουρού ἔτμεκῶρ, ἔμια
 κιάδ ἔτ.ε ὀζεφκικῶρ βλαιδενἱ κιάζ γεαπλαρη ἀνή
 γιουμουταδῆρ, χέμιν Ἀλλαχ τεάμια νάζαφ ἔσιν
 πουνού μουπαρεκλεσινδἱ βεράτ ἱτμεγελμ ὀεδἱ, βέ
 ἐντζαμ ἔτμεγι τζηγεγιπ τζοδζουγόν ἀτζηνά βερδἱ
 σούδ γερινέ, βέ πῖρ κιόνν γίνε μαχσίμἱ τίζλερινδἱ
 ὀυγιόρουκεν Γενοβέρα γιούζουνέ μουχαπτετἱ κε-
 σιρέ ἱλἱ νάζαφ ἰδέρεκ, δερώνι κελπῶν ἀχ-ου-ζαφ
 ἱτδἱ, βέ ἀμάν εἰ τάνρημ πῶνιλε πῖρ ζητανδἱ τζιτῆκ
 ὀλασ πῖρδεν ρενκινὶ σολδουρού, για πού ζεβαλλη
 μίχσίμἱ νάσρη γεασῆν, ἀμάν για Ράπτημ να-
 ζαφ ἔγλεμἱ τελῖρ ὀλιασση, ζῖρα πουνού νεφσιμδέν
 ζηγεαδἱ σεβέρμ, σὸν για Ράπτη Ἡσαία πείγαμπῖρ
 βασητασῆ ἱλε, χιτζ πῖρ χατοῦν μουχαπτετἱ κενδού
 ἐβλαδῆ βέ τρουνουνοδάν ὀρηγ ἰδῖρ ὀνουδούμἱμἱ;
 πού ὀνουτοσἱ ἔμια πέν ὀνουδάμιαμἱ δεγιού ριβαγιέτ
 πού γεουρμουόσουδου, ἔλπετ πενδέν ζηγεαδἱ σεβἱτ
 κορουγεαδζέασην δεγιού πῶνιλε ὀδζζ ἀδζζ ἱτδἱ ἱσἱ,
 μαχσίμἱ ὀυγιανῆτ βαλιδεσινέ πακαράκ κούλουμ-

σύμμεγέ πασλαδὴ, βέ Γενοδέφα δαχῆ πῖρδὲν πουνού
 σινεσινέ σαρούπ, ἄχ νούρι διδέμ, σού χάλι περούσα-
 νιετιμιζδὲν γαφίλ ὀλαράκ, κιδούλουμσούμὲν πανά
 χάιλουδζε πσελλι βρούπ, πεεσούφ τζέκμε εἶ βαλι-
 δέ, πιζι χάλκ τέρκ Ιτδι Ισέ χαλικ ναζάρ ιδέρ δεγίφ,
 δέρικεν πίρδε μαχπίεσ καπυσού ἀτζηλουπὲ χηηζήφ
 Γὸλ κελδὶ καρσουσινέ δουρδού, βέ για.ηνά γιακην
 βαρούπ, εἶ Γενοδέφα σενν μουαντιλγίν ἄφτηκ τε-
 χαμμούλ βλουμαζά βαρδὴ, κεντουνὶ γαῖρμαζήσαν
 πάρι σού σαπὶ μαχσιμι ἀδζήν, βέ σοιλέ τίλκι, ἔγερ
 γίνε πέγρουδὲ ἔγλι ἠρηζήκ τασλαγιαράκ πανά
 μεῖλ ιτμέζ Ισέν, βάλλαχλι ἀζιμά σενν μαχσιμὶν ιλέ
 πέραπέρ κάτλ ιδεδζέγμ δεδι Ισέ, Γενοδέφα πῖρδὲν
 ἀγιαγα καλκούπ, εἶ ναμουσούζ Γὸλ σενν μουδζιπ-
 σιζ χαχισινέ μεῖλ ιδούπ, δουνγιαδὲ χεδζιλ βέ ἀχη-
 ρετδὲ μουαζζέπ ὀμακδάν Ισέ, κανήμ κατλίμ χα-
 λιαλ ὀλσούν. πένιμ τελέφι νεφσίμλε νεσσεγιὰπ
 ὀλούπ ρούζι κηγιαμεσδὲ ὀζεσάπὴν βιρέσιν δεγιοῦπ
 γιονούνι ὀπέ τζεβιδινδὲ, Γὸλ χηρσζηηδάν τὰς κει-
 ληπ, γαζούπανέ πακαράκ γόστυνδου δεδι γηκηλδὴ
 κητδὲ.

ΠΕΣΙΝΑΖΙ ΦΑΣΗΛ

Γίνε ὁ κιδούν κιδζενν νησρηγδὰ Γενοδέφα Ιττιδίκι
 μαχπίεσιν πένδζιφρεσ: σούσουλ ιλέ ούρουλούπ, κενδουνὶ
 Ισμί ιλέ τζαχηρήφραφ, σοιλέκι, σεβκιλι χανημήμ
 ούγιούγιορμισην, γέόκσα ούγιανήκημησην; εἶ βάζ
 νέ κέμ χαπέρλεφ κεπιφίρομυ σανά βέ νέ δερεδζέ
 ὀζηφρίμ σάτ παρὲ ὀδδούγουνή βάσφ ιδέμειμ δεγιοῦ.
 Γενοδέφα πέντζεφρεγε βαρούπ σενν κίμσιν δεγιοῦ
 σουάλ Ιτδι Ισέ, πέν φουκαρά διδεπτανηηζήν φακῆφ
 κηζή Βέρταιμ, σίζκι πένιμ ἐσνάι χαστελιγμδὲ τίζ
 ἐλδὲν ἐγὶ ὀλμαμά χόσσιν γαῖρετ πουγιορμούσου-
 δουνοῦζ, βέ πού ἐίλιγνιζδὲν δολαχὶ σιζλερδὲν ζιγια-
 δὲ μεινονούν ὀλούπ δερούνι καλπδὲν μεχαππέτεμ κε-
 σφ ὀλμακίλε, σιζλερὲ δεγιορμὶν πέδελινὶ εἰὰ σου-
 ρετινδὲ βρακτῆ ιλέ σοιλέ πῖρ πέτ χαπέρ βερμεγέ
 κελζίμκι, ὀ χηηζήφ Γὸλ πού κιδζέ σενν μούδζεφρετ
 κάτλ ιτμεκλιγέ νηγέτ ἐγλεμιά, βέ πελδεμιζδὲ σάιλέ
 ταβασούρ ὀλδούκι, ἔφ ἔγλιν Σιζεφρὶ πειμιά εἰδεπσίζ
 Γολούν γεαζδὴγῆ ἴφτραλερὲ Ιττιμαδ Ιτμέκλε πού
 πιαπδὲ μαχσίμδε πένιμ δεγίλδιφ δεγιοῦ μάαν κατλι-

νιζί έμρι φερμάν πουγιουμουέ, βέ πού εδζιλδέν γε-
 ζιδ Γόλ πού χιούν σαπαχδάν ικι δζελλαάτ τερατίτ
 ιτδλ πού κιοζέ σενι μαχσιμίν ιλέ κάτλ ιτιμέκ ούζρέ,
 βέ πέν κουλακλαρήμ ιλέ ίσινδλίμ, βέ χέρ κές χανε-
 λερινέ τζεκιλίτ, ορπαλήκ σουκιοιιιιιι ολδου ίσέ, κεν-
 δουλιγιμδέν σεγιρδιίτ σανά χαπέρ βερμεγιέ κελδλιμ,
 σανά όλάν τεσέκχιιιιιιιιιιιιι ταχφρ ιδουίτ, σενδέν άφ-
 ληχ αλαγήμ, βέ πέρ βασηγιετιν βάρ ίσέ έμρ ιδίλν
 ιδερασινά δεδάμ ιδεδζεγιμέ σούπχέ ιτιμεγερεκ, βέ
 βακλήτ κελεδζέκχι σού χακκηγιζδά πλ γάιρι χάκκ
 όλάν ιφτραλερδέ μετχελιν ελιμαγιουίτ σουτζσουζ
 ιδουγινί ησπάτ ιδεδζεγιμ δεδι ίσέ, Γενδέφα χασ-
 φινδέν διτρεγιερέκ άγλεμεγιέ πασλαδήκι, πόιλε πιζ
 ελδέν πελέφ δλαζαγινηή ούμαζ ιδι, χάσληη άκ-
 ληνη πασηνά άλουίτ, Βέρταγια ριζά ιδερέκ, πέρ
 μουμ πέρ διβίτ καλέμ βέ κιαγιήδ κειτισοιιιιιιιιιιιι
 έχλινέ πέρ βέτζχι άτι πέρ μεκτουίτ γιαζδή.

« Μου χίτιπι βαλιά σονήμ βέ σουρούρι καλιτιμ
 όλάρ έρ έχ.λιμ Σιζεργι πέτ χαζρετ.λερι έζ-ζου άφι-
 γετδέ πέρ δεδάμ ο.λίσηζ ».

« Ίσπου μουχαπτεναμ.γί νηχιέτ διαρόκ ζηκτανήν σοβουκ
 μεμελερεί ούζερινδέ ζάτη έφένδιμς πίτ-ταγρίρ ιραλ έγλεδιμ
 ίσέδς, άνή όκουγιεδζεγγινής έναδά, βιδζουδιμ καπιρδέ τούρδπ.
 διμυός διαδζεγγινά σούπχέμ γιόδουρ ».

« Δζούμλενι καλιτιμ Άλλάχγι άζιμ-οός-σάν χαζρετ.λερι πιλ-
 μέκλε άλείχιμδς βουκουδ πούλάν ιφτιραδάν ζερεδς μετγ-
 λιμ διμαδτηγ ιτζούν ρουζ: κηγεμετδς χάκκ διβανηνά λεκε-
 σιζ ζετραδζεγγίμ, ίσμι Πιαχι:γέ άνδ ιδερέκ, πέραζαν δέφν
 όλουναδζεγγιμ καπιρίν άγζή κευαρηνά δαχή λεκεσιζ όλδου-
 γουμύ ίκέρρ ιδέριμ, άαχ, μουχίτ έφένδιμ πιλίριμκι κουρού
 ιφτραγεζιά άλδανήίτ, πειν έλδδην ιλέ περαπέρ κάτλ ιφιδρίν,
 βέ πού σεπετδέν σανά ζερεδς ζατήρ προκάμαμ, βέ πειν ζι-
 γιαδς σέδρι:νι μελζουμύμ διμαγίλε, έλπετ ιφτιρά ιδουγινί
 φέμμ ιτισέιδνιζ, τελεριμέ φερμάν ιτιμέζιδν, άχ, σεβκιλι έγλιμ
 βακλήτ κελεδζέκχι πένμ σουτζσουζλουγουμύ βέ γεζιδ Γολούν
 μελουλουγουμύ ιδερέκ ιδεδζεέκχι, βέ δ άνδ ούμιασιζιιιιιιιι
 σούπ, πένδν μουχαπτετινί τέρε ιτιμεγεσιν, νάσηλι πέν σενδέν
 τέρε ιτιμεδιμ. ίσέ, βέ πένμ κατλιμ χακκηγιδά κευδουνι σουτζ-
 λου πέλεγιτι κιδουζενόμ κηγιζς ιτιμε, ζίρε καπαχάτ σενν
 δεριδέρ, έλλα δζενάπτι χακκηγν χικιμετινδέν σουλλ όλουναμά-
 γιεδζεγγι μισιλλό πέλιι πούδς κρουσουραγιμά πέδελ έμρι: Πλ-
 λαχίφ, μουχαπτετινί εγλιμ νηγιέζ ιδέριμκι πουνδέν πόιλι

πρίν σφζουή ιδούπ, ίκνίν σφρκατηνά χκαίμ δλίμ, βέ πενή τερεφ-
 ρνή δέτιμεσκή χίτζ πέρ κίμσενν μούρακαλασνηα καλίμ πα-
 τήρμα, πένίμ κατλίμ χουσσουονά τζήκ κπκχατην γόκ
 ίσθε, δουρλου φαζηηετλήρ ιδζφρασή ίλέ χούκωδ: μαχηφρέτ
 ματλουπ ίτιμεκέν βέ ίπαδέτ ίλέ τεσελλί δλίμαδάν δουρ δλίμ·
 σενό ίλέ σφρτηκ δάρι πκακά κίφρουεζέγής, βέ πένίμ σουτζ-
 σουζλουρουμολό βέ εβλίδ άσηλ εβλαδην δλδουγνουή όνδζ ιδράκ
 ιδεζέσεν, βέ όνδζ ζφρέζε δουσίμκν πυγζουδάν χεσφμής δλίμ-
 γσρακ, ίστρεχατ ίλέ μούδδέρ-ου-κίούζφρ ιδεζέγής.

Πέν σφρτηκ πέρ σακτόδν σόνα σίαχατη τεμάμ ιδεζέγής,
 βέ σν πρδζουμολό εδζ ίτδνγίμζέ μούτεσεκκίούρ δλαράκ βεφάτ
 ιδέριμ, βέ άζέρ νεφσεδενν σανζ σήτηκ μούραππέτιμζέ κρουούρ
 ζήμεγεσεκ, βέ δεσνάπη χκακά νιγιάζ ιδέριμκ, ίφτιγζφ κρούλε-
 ριμίζδ πκν κίδστεφούγην μούραππέτιν μούραφκατηνή ζατινζέ
 μετζούλ εγλεσίν. Βέ ριόζζ ιδέριμκ ζεβαλλή άταλαρηηή οζ-
 μδπζιλκλαρενδζ πράκμα, βέ δάίμ εβλαδερή μακκηνδζ δλουπ
 πένίμ βεφκτήμ ίτζόν τεσελλζ εγλέκ: μερίκ ζμεσιμλερ, άαχ
 βεφατιμν σακτ ή ακαφίπ δλίμζήηλε άιλεφ πέρ κηητά σουκιά
 γιαζματά βακτήμ γκόδουρ· πάρι σουτζσούζ βέ λεκσεζς ίδου-
 γίμζ βέ ολεδζεγίμ σατ άαχ ή πουλαρή χετιριμδέν τζήκάρμα-
 δηγημη ήπαδ εγλέ.

Σακην γαζεπέ κελίπε ταλχσζ Γολού κάτλ ίδν δέμ,
 έλλα πένίμ κηπεί σένε άφ εγλέ, βέ χετηρηδζ δλσούκ: σκνέ
 ριόζζ ιδάν Γενοβέφαθηρ.

Πένίμ μετγελίμ δλίμδηγη ίτζόν, χσντουλουγούλα βεφάτ
 ιδόρουμ, βέ χίτζ κίμσεγε κρούζεκαλιγίμ γκόδουρ, φάκατ ρι-

δζάμ πούδουρκ, πένίμ γρούζουμδέν χίτζ πέρ κίμέσνε τεεθίπ δ-
 λούμασνη, βέ πέρ γκατρί κνν δκίούμμεσιν, βέ πένί κάτλ ίτ-
 μεγέ τακγίν όλάν δελλαταλασφρα άρ εγλεγεούτ, φκμίμλεφρη-
 νόζα χόουσι νάζαρ εγλέκ, ζίρα έμίο κουλού ιδιλέφ· νκμουσσούζ
 Γολούν κάτλ ίτδνγί Δρακων, πένδελίφν άρετηνδζ έν σαδήκ
 βέ έν χουλισκίφρ ιδέ, δουλ κελάν άβερετινέ μερζαμέτ ιδούπ,
 όζουζφρεριν άτσαή δλάστη, ζίρα έφούδισινε σεδάκακτ ή σεπτεπιν-
 δάν βεφάτ εγλεδ, βέ όγλουουό πκπκστηγήν μεσιεδάνε τακγίν
 εγλέκ, δεζούμλε δλίμ, πί·γάρ: γάκκ τελέφ δλδουγνουή ιδράκ
 εγλεσίν.

"Ίστίμ μούραππέτιμμεβί χκαίλ όλάν κηζήν μούραφκατή
 μαδδσσηή ρείνζέ ίγλέ ιδέριμ, βέ πιλέσινκ, δεζούμλεσι νκμουσ-
 σουζ Γολούν γαζεπινδέν γάβφ ιδέρεκ, σεμτιμζέ όφραγίπ, πέρ
 κουρού τεσελλζ βήμμεγέ δεσσεφάτ ιδέμειδλερ, φάκατ, πού σα-
 δήκ κήζ άεσαφάτ ίλέ γκανημά κελίπ πένί μούτεσεκκίούρ εγ-
 λεδ άαχ, νέ δεγεγίμ χεάν μοζμμάρο δλάστην!"

Κατηρέθενν σαδακαττουδ άγλαδόν
 ΓΕΝΟΒΕΦΑ.

Γενοβέρα ίστίμ μεκτουπού κηζ γιαδλαρή ίλέ
 γιαζούπ τεμάμ Ιτδικδέ, Βέρταγια τεσλίμ ιδούπ,
 σακλά πού μεκτουπή, βέ χέρ κάτζαν έρ εγλίμ Σι-
 ζεφρί πέι κελίρ ίσέ, κενδζ έλλεφν ίλέ κενδού ελινέ
 τεσλίμ εγλέ δεγμού βασηηέτ εγλεδ, βέ σόγρα κερ-
 δανηνδζ άσηγή όλάν πέρ οίζι μούδζεβχερατή τζη-
 κάρουπ, πουνούν σαδακατινέ, βέ δκαδουγί κηζ γιαδ-

λαρηνά μιν κιάσασεν χεδιγέ ἐγλιέδι, ἄλ κηζήμ Βέρ-
 τα πού κερδανλήκ ἰλὲ πζεγζίνι δούζεσαν κι γάιλκυ-
 ζέε κωρούζ κωσέρ, βέ πέν νικιάχ, ὀδουγούμ κιδου-
 δέν πέρ ἐρ ἐγλιμίν ἐρμασκή κίπὶ ποίνουμδάν τζη-
 κάρμαμκίς ἤδημ, ἔι Βέστα χι-ζ δούνηά μαλινὲ
 κιδούβενμ, ἰλτα δούζλὲτ φαζχλἰετ ἰδύρασὴ ἰλὲ πζέ-
 διλ θμρόδ κέσπ ἰτρεγέ γοζρέτ ἐγλιέ, πενδέν ὄρνεκ
 ἄλ, βέ χατιρινδὰ ὀλσόνκι πού κερδανλήγη πέρ
 βακίητ χανημὴν τακινήρηδη, βέ σίμδι κηληηζέδάν
 κιδήγερ· κίτ ὄρτηκ κήζήμ, ἰκί ἐλιν ἐλιμκδὲ ὀλσόν,
 βέ πέν ἄρτηκ χάκ διβανηνά δουρούτ δάρι πακά
 ἰτζούν πεδασκὶκ ὀλαζζάηημ, βέ Ἄλλοχ χίρ χαλδὲ
 πὲ γέρ μαχαλδὲ ἰμδατζήν ὀλσόν δειγού ἐβούδ
 νασαχάτ βιρούτ πέντζίρει καπατζή, ἰταίετ ἰτρεγέ
 πασλαδῆ.

ΑΑΤΗΝΑΖΗ ΦΑΣΗΑ

Βέστα Γενοβέφανην γιανηνδάν ἀίρηληρ ἀίρηλ-
 μάς μαχπές καπουσού ἀτζηλούπ, ἰτζέρου ἰκί μού-
 σελλάχ ἄδὲμ κιεδι, πίρισὶ κηληητζ, βέ ὀ πίρι φανός

δουτάρ ἰδί· ζεβαλλή Γενοβέφα πουνλάρη κιδούκδὲ
 περουσάν ἀκλή τάρι μάρ ὀλουπ, χαβφινδέν διτρε-
 μεγέ βέ ἀτζέλ τερὶ δόμμεγέ πασλαδῆ, βέ Διενάπη
 χακκά δερώνι καλπινδέν δέρι· πελά δέφι καζά ἰτζού
 νιγιάζ ἰδέρ ἰκέν, ὀξελλατζάρ πουνά πέτ σές ἰλὲ
 κάλκ πακαλούμ ἄλ τζούζουγουνούδα ἀρκαμτζά
 δούζ δεδιλέρ ἰσέ, Γενοβέφα πινδέν ἀγειαγὰ καλκούπ,
 πέν κενδιμί Ἄλλοχά βάκφ ἰτδιμ χεμάν σου πενίμ
 χάλι περουσάνκμετιμὲ τεραχούμ ἐγλεσὶν δεγερὲκ τζο-
 ζούγουνού κουτζακλαγίπ ἀρκαλαφρηνά δουσδῆ, ἔμ-
 μα πέρ παραφδάν λεχούσαληκ ζαιφληγῆ βέ ὀτιρ τα-
 ραφδάν ὀλόμυ χαβφὶ χασεπὶ ἰλὲ σεντιφέρ κιδέρ ἰδί·
 φανός δουτάν ἰλερουδέν βέ Γενοβέφα ὀρταδά, βέ κη-
 λήτζ δουτάν ἀρκαδάν κιδέρ ἰδί, βέ περαπερλερινδὲ
 πέρδε πούγλου πούγλου κέλπ βάρ ἰδί.

"Ἰμδι ὀ γέρ ἀλτηνδάν πέρ μούτδὲτ κίτδικδέν σόν-
 ρα, πέρ τιμούρ καπουγιά βαρδηκδὰ, φανουού σό-
 γιενδούρούπ καπουγιά ἀτζδηλάσει, ἀλανά τζηκ-
 δηλάρ πέρ ἐλιζίς βέ ὀρμανλήκ πούγλουκ δερὲ γιαν-
 ηνδὰ.

"Ὁ κιδέ χαβά ἀσουδέ, βέ γιληδηζλάρ παρλάκ βέ
 μᾶχ περὰχ ὀλουπ, χάσηλη πέρ χές κιδέ ἰδί, βέ

σφρίν σφρίν ρουζικάρ τενεφρουζ ίδουπ, άρτηκ κήζ
 μεδσμινίν άνκαριπ ίδουγιν ίδσρετ ίδέριδι. Ίυδι ό
 ιχι δζελατλάρ σουκουτλίγιλε Γενοδέφατ ό τζιδλ
 δερενίν ιτζ γιουζουνδέ σήκ άγατζλήγ πήρ ήσσηζ
 μαχαλινέ χιότοφουδουκλερι χαλδέ, έτ Γενοδέφα δουρ
 άρτηκ σενίν σείαχατην πουνδά τεκμιλδιρ διζ τζιόκ
 πακαλουμ δεδιλέρισε, ζεβαλή ιτακ ίδουπ πήρδεν
 διζ τζουδι, βέ δλδεμ δζελατ φανοδζουγιά έτ Ράζελ
 σέν χιόζλερινι παγλά, βέ κετιρ πακαλουμ τζοδζου-
 γου δεγιουπ, πήρ άγιεαγινδάν χαβαγια κάλδηροή βέ
 κηληρζή κηνηνδάν τζηκαρουπ ούραδζαγι σαάτ,
 Γενοδέφαγε βαλιδελικ μουχαππέτι κειρισει βέ χου-
 σουσι ιλε ουμιδισιζλικ άδζαίπ πήρ κουβέετ βιρουπ
 πήρδεν σητζηραδή, βέ μαχσιμι δζελατην έλλερινδέν
 καπουπ, χιός γιασλαρή ιλε σεμαγέ τογρου πακδη
 άδάζ έγλεδι έτ σεμαθι Πεδέρ, χιός χιόρκι γιάληγηζ
 πέν τελέφ ολαγιμ βέ πού σουτζσουζ μαχσιμι έσιρκέ
 δεγιού βέ δζελατ δαχί έτ Γενοδέφα άρτηκ πού χα-
 ρεκετλέφ ιδζαπ έτιμέζ, βέρ τζοδζουγου ναφιλέ τζα-
 λήσμα πείχουδέ βακητ σάφφ ιτιμεγέ βακτημη γιόκ-
 δουρ, χαμιλ ολδουγουμ έμιφι ιδζρα ίδουπ χιοδεδέγιμ
 δεδικδέ, Γενοδέφα άγλεγερέκ, έτ κερηνδασλαρ Άλ

λαχ άσκηνά ολσούν, νάσηλ κήιμαδαν πού σουτζ-
 σουζ βέ δαχί σούδ έιμεσινι πήλιμεγεν μαχσιμι τε-
 λέρ ιδεδέκσινιζ, χιμέ νέ ιτδι, άμάν έλ άμάν πουνά
 μεργαμέτ ίδουπ πένι πελέφ έγλέιν βέ πουνού άπα-
 λαρημα χιότοφουρουνκι μούκιφαρτέ έρέσιζ, βέ έγερ
 πού σιζέ χιούτζ κελίρσε πένι πάρι σού ζεβαλή μαχ-
 σιμέ παγησλάγιμ σού ήσσηζ οριμανλάρ άρασηνδά
 πεσλεγεγιμ, βέ σιζ χηρζήρ Γολούν γαζεπινδέν έμίν
 ολμανήζ ιτζούν άντ βέ σάρτ ολσούνκι πουνδάν δδου-
 για χιόζουνέ χιόζουκμεγεγιμ, πήλινκι σιζέ άγλεγερέκ
 ριόζα ιδέν χαμιμνίζορ, βέ σιζέ νέ χιόνά έιλικιέρ
 έτδιγιμ χατηρη ηδάδρη, βέ έγερ μετχελιμ ολδου-
 γουνι πηίρσενιζ πένι σάτ παρβέ έγλέιν, βέ σουτζσουζ
 ολδουγουμι πηίρσενιζ νιτζουν κηρηματεδέκ καλπι-
 νιζδέν ζηκρι χάζφ δλαμαγεδζακ πογλέ μενφουρ χα-
 ρεκετέ δζεσαρετ ιδέσινιζ δεδι ισι, δζελατλάρ πίζ έ-
 μιρ κουλούγιουζ Άλλαχά δζεβατηνή Γδλ βέ Σιζεφ-
 ρι βερσιν δεδιέρ, Γενοδέφα δαχί, άχ νάσηλ άνλαδα-
 γιμ σιζέ, Σιζεφρινίν πού κέφιμετδέν χαπέρι γιόκκι,
 φανακ χηρζήρ Γδλ μουδζιποιζ χαχισλερινέ μιγλ
 έτιμεγιμε νίσπετεν πένι πελέρι νέφσ ιτιμεγέ καλ-
 κηρδή, άμάν κάρδασλαρ, ναζάρ ιδίν χιόκ γιουζου-

νέμι πού μενφούρ χαρεκετινίξε σαχίδ' ὀλυμακίτζουν
 αἰ δαχί πούλουτ ἀλτινά σιπέρ ὀλδού, βέ πουνού
 δζεμίτ βακηττά πού χαλιδέ κιοφούκδε δακδουγού-
 νίξ σουτζουσός κὰν χατηρηνηζά κελίτ, ζαμίρ σίξε
 δεαδζή ὀλαδζάκ, ναζαρ ἴδιν γιλδηζλαρακί σατ
 χεζάρ κιοζλίερ κίπὶ ἀτζηλουτ, ρούξ κηγιαμετδὲ
 ἴσπασ ὀλιμάκ ἱτζούν πού χαρεκετινίξί σέτο ἴδουρα,
 βέ ἀνλερδέν γιοκαρού πῖρ ἀδίλ Ἀλλαχ βάρδηνκί,
 ανακρίπ ρούξ κηγιαμετδὲ κηχφρέτ δεζχὰν διδκηννά
 δουραδζάκ δεγούτ, ἔλλερνὶ σεμαγιέ καλδερδὴ, βέ
 εἰ δούλ χατουνιέρ βέ ἀζούζλιέρ Πεδερί Ἀλλαχ ἡμ-
 τερχοῦμ βέρ σου ἱκί δζελατλαρνὶν καλπινέκιν πουν-
 λάρδα ἀγιάλ βέ ἔβλατ σαχητὶ ἀτάδηνραρ, πῖρ ἀζ
 ἱναάρ ἔτσινιέρ· βέ σερῖρ Ευαγγέλιουον, « Ἰκράχ
 ἱτδῖρνὶ γαιριγέ ἴμε » πεινδινὶ χατιρλερνὲ κητριπ,
 πῖρ σουτζουσός βαλιδεί σαπὶ μαχσιμίλε τελέφιτ-
 μεκδέν ἔλλερνὶ μὲν ἐγλὲ δέρικεν, Ρόζερ νάμ δζελάτ
 ὃ ἀνὲ καδάρ ἀζηνηζάτζαμῖτήδη, βέ δέρχαλ Κουράτ
 Κουράτ δεδὶ ὅπῖρ δζελαττά, σου σουτζουσός βέ ζεβα-
 λή βαλιδενὶν φηρατλη σόζλερί δζανημά τεσερ ἱ-
 δούτ, ἀνα ἀδζήρ ὀλδούμ, ἀφτηκ πού ζεβαληγέ ἱλιό-
 μεγούτ, πουνόα πρκακλήμ κιοδελίμ, βέ ἔγερ σὲν γάκ-

δζα κὰν δοκίμια ἀρζουλέρισεν χηζήρ Γὀλδὸν λαϊκ-
 ληγή πούλουνάκ, πού ζεβαλη βαλιδέ κίμσεγε φε-
 ναλλήκ ἴμεδὶ, γέκ χατηρηνά κέτιρ σὲν χαστέικεν
 σανα ἱτδῖρ μωιδεετλεσί! δεγού. Ὅλ βκίητ
 Κουράτ δαχί, βαζρημεδὲν χηρήτζορη ἱλλα πού μού-
 δζέρρετ τελερ ὀλυκλή, ζῖρα πουνού πῖξ πρκακίξ
 ὀλοάκ πῖξ! Γὀλ τελέρ ἴδερ, βέ πὰ χουτουτκί πῖξδὲν
 ἴσπατληκ ἱτζούν κιοζλερνὶ κητλουπ ἐγλεδὶ δεδὶ
 ἴσέ, ἴτουον ἱτζούν τεσεουρ τζέκίμ, πένιμ σεδκίλι
 κιοπεγμὶν κιοζλερεὶ πού σουτζουσούν σελαμετί οὐ-
 γουρουκί φεδὸ ὀλσού, βέ ἔλλετ χηζήρ Γολού κιο-
 ζουνὸν κὰν πούρ γούπ ζαμίρ ἱντζέ τερτισί πρκα-
 μακιοδζάκ, πῖλιόζακ πού ζεβαλη ἔχκλίμ πελδουζέ
 βέ χουτουτῖ ἱλιέ νέρπῖ πῖξ νετζέ εἰλυκλέρ ἱτδὶ, βέ
 σουτζούδα γεζκδούρ, γέκ μῖτζου πῖξδὲ γέζιδ Γολούν
 πινκμουσλουγουνδάν χηρσεμὲντ ὀλαλήμ; Κουράτ
 Κουράτ γεσιπὶ ἀφτηκ μερχαμετσιζαγὶ πούλα δε-
 δικδὲ, ἀχ νέ δεγεγίμ, πέν σενὶν κηγεζ ἱτδῖρνὶν δρε-
 δζε μερχαμετσιζ δεγίμ, πῖρ χουτουτς Ἀλλαχά μα-
 λιομδουρ σου μενφούρ ἀμελέ νέ δεεδεζ μεράκηνλα
 νιγέτ ἱτδῖγίμ, βέ δεδικλερνὲ κανάρημ, χαλ πούκ
 Γὀλ χατιέρ ἀνίρησα πῖξ μούδζέρρετ τελέρ ἴδερ δζε-

βαπή ιτόι, Ρόζελ δαχί Γολόν ιστέ όγλεσινέ, που
 'Αλλαχην ιντιντέ πέκ μακπουλ πύρ φαζηλέτοδρσι,
 ίνσάν πουνούν ιδζρασσηνά νέφσι κεντουνί φεδά Ιτεμέκ
 δζαϊζόφ, βέ χάσπελ ιδζάπ Γόλ χατέρ άλουπ πιζί
 περπιγιέ ιδεζέκ ελούρισε, πάρι καλπιμιζ σαλίμδιο,
 βέ 'Αλλαχην πιζέ βερεδζέγι μούκισφάτ πέκ άζιμ-
 διο, βέ δουγγιανην χέρ πύρ σείνδέν κηιμετλιδύρ δε-
 γυούπ κανδηρδηκδά, Κουράτ χάϊδε ισπεδιγιν κιπί
 όλσούν, βέ 'Αλλάχ πιζέδε βέ που σουτζσουζλαράδα
 μερχαμέτ Ιτσίν δεγυούπ, Γενοβέφαϊ διζ τζουκδουγι
 γερδέν καλδηρδηγάρ άντ βερδιλέρ ένδάν χίτζ πύρ
 μαχαλέ τζήμαμοσσηνα, βέ κενδουλερίδε χίτζ κίμ-
 σεγε που κειφιετι άνμομακ ούζέ κηιηίτζ άπλαγιπ
 σάρτ Ιτόιλέρ, βέ Γενοβέφαϊ πύρ σήκ όρμανλήκ βέ
 ησσήζ μαχαλδέ πρηνήπ, άγλεσερέκ βεδαλασδηλαρ
 κερι δονδουλέρ, βέ ζεβαλή Γενοβέφα κερέκ χεφιν-
 δέν κερέκ γιουγγουλουκδάν μαχσιμι κουδζαγηνδά
 πύρ άγιάτζ άλπηνά δουσούπ ούζαντή καλδή. Βέ
 δζελαπλόρ κιδεδζεκλερι άνδέ Ρόζελ άγλεγερέκ άρ-
 κασηνά δονούπ έϊ Ράππη πιζ μερχαμέτ ιδούπ πρην-
 δηκ, σέν μερχαμέτ Ιτμεγιάν ναφιλέδιρ, άρτηκ σέν
 έσπικέ που ίκι ζεβαληγι δεγυούπ, γιολά ρεδάν όλ-
 δουλόρ,

"Γυδι Σίζεφπουρ σέγιρινέ δαχίλ όλδουκδά χην-
 ζύρ Γολού χανεσινδέ πουλδουλόρσι, έλινι πασηνά
 δαγιαμής βέ μεράκ παχρινέ δαλήπ, ούμιδινι κάττ
 έτιμέ πύρ ζάτ κιπί 100,000 δουρλι βεσφεσελέριλε
 όγρυσήρηδη, χάσηλη Κουράτ Ρόζεριν κελπινίν
 κιδζλερινι πύρ παπάκ ούζερινέ κογυούτ χουζουρουνά
 δουρδουκδά, ιστέ έφένδιμ έμρινιζ ούζέ Γενοβέφα
 τελέφ ιδούπ κιδζλερινι κειριδιμ δέρ δεμέζ, πύρδενι
 διμαργανέ κατζκήνη όθανελέρ ταφζή σηητζραγιπ
 πύρ άδζαίπ βέ γαραίπ σαματάιλε πηητζαγα δαδραν-
 δη, βέ γηηκήλην πουνδάν κιδζορμεσιν σίζι κιδζλεριμ
 βέ χέρ κίμ Γενοβέφραν η άδηνή άγγάσσα βαλλαχίλ
 άζιμ τελέφ ιδέριμ δεγυούπ, πουνλαρη ένδάν κεδού
 βέ γερινέ ότουρουπ κιδζοκσούνού δουβέριδι, άχ Γόλ άχ
 Γόλ! νέ Ιτόιν; νέ χικιμέτι Ιντικάμ άλμακ Ιπτιδα
 πανά λεζιζ κιδζοκσούνύριδι, βέ σίμυδι 'Αλλάχ γάζεπι
 κιδζοκσούνύγιέρ, άχ Γόλ πουνδάν σόφρα δουγγιαδέ
 τεσελλιν βέ ραχατην όλμαδηκδάν σόφρα, άρτηκ σε-
 νιν Ιτσίν δεξεχενεμείν διπι διπι νέ χου δεγυούπ, κεντου-
 νι άζιμ μεράκ πασδη.

ΓΕΛΙΝΑΖΙ ΦΑΣΗΑ

Γενοβέρη ὁ μαχλιδὲ πῖρ μούδρετ πῖρ γουὸ γματ-
 δηκδάν σόνρα κίρζλερνὶ ἀτζοηκδὰ, μαχσιμὶ ἰλιέ
 κενδουὶ κίρδού, κίρκ γιούδου πούλουτλου βέ ἀτ
 ἐνικὲ βλουτ ζέγεκδὲ κακανλήγηδη, βέ γιανάν καρ-
 δάν ὄρταλῆκ ἀγαρήτ ἐτέν ρουζέκροδάν δαγλαρ ἰγγ-
 λέροδ, βέ ὁ παλκανήν κούτλαρηνήν σεδαλερὶ βέ ὄν-
 δάν κετζέν πῖρ κούρδου ὄλουματῆ Γενοβέρηγε ὁ
 δερεζέ κάρβ βιρὸ ἰδிலέρ, κί χάττα κούκουσουδάν
 βέ σογουκδάν διτρεγερέκ βέ μαχσιμὶ κίρκσυνέ σα-
 ραράκ ἔτ κίρζελ Τάνρημα κελπίμ κάρβ ἐτδῖπέδε,
 σέν ὄλερεμζὲδὲ κάρβ νάτῖρ ὀλδουγυγῆ ὀμυδ ἔ-
 δέριμ, νάσηλ ζαλίμ ἰνταυλαρδάν χελάς ἐτδίνισε ὄγ-
 λεδζέ βαχσι χαιβανλαρδάν χελάς ἐγλέ δεγιου ὄγ-
 λεγιερέκ, πῖρ ὄζ μεῖβι πούλουτ κρηνήν ὄγιουρ-
 μάκ ἰτζόν μαχσιμ κούζαρηνδὰ ὁ κηρδὰ κρημα-
 μετδὲ ὁ τζιολόν ἰτζ γιούζονέ ὄγιου πασδηγή
 γεοτ πῖλῖμαγερεκ κιδέρικεν, πῖρ ὄαρηδάν ἀτῆ ἰσέ, ἰκὲ
 τεπέ ἀρασηνδὲ πῖρ δέστῖμ κρηγὰ κίρδούκί, ἄλτ
 ταρκαρηνδὰ ἰκὲ ὄζ νερερὲ ἰδάρ ἐδεζέκ κενισλικ-
 δὲ πῖρ μαγαρε βάριδ, βέ καπουτου γιανηνδὰ ταγήν

ἐτεκλερινδέν ἄπου χαιέτ κίτῖ πῖρ περῶχ σου ἀκἀ-
 ριδ, βέ σου κενρηνδὰ κούρρετδέν πῖρ κἀπὰκ κίρκενὶ
 πεῖδὰ βλουτ πῖρ γιούμυδῖα, χῆλ πούκι γιαπρακλα-
 ρῆ δακιδουὶ μεῖβσι τζουρδουμῖ ὀμῆαγγλε γιμε-
 κλιγέ γιαραμαζίδι.

Ἰμὲ Γενοβέρη κάρβ ἰδερέκ πού μαγαρεγέ κίρδὶ
 βέ κάρ βέ πῖρα βέ φουρτουνάδεν κούρτουλδου ἔμμα
 σογουκδὰ βέ ἀτζληκδάν κούρτουλάμαδη, χάττα
 κενδουὶν βιδουὶ διτρεμεγέ βέ μαχσιμ ἀδζηνδάν
 ἀγλαμαγὰ πασλαδῆ.

Ἵὸδμα Γενοβέρη πούνου γερέ περηήτ ὄζ τζοκ-
 δουκδὲ, ἔτ κίρσεσιζέρ κίρσεσι Ράπτι, κῆς ἔσα-
 σηνδὰ δαχὶ κίρκ γιούζονὶν κούτλαρηνήν πεσλερῖτ
 ἰδάρ ἐτδῖγῖν κίτῖ, ἔλπετ πῖζῖτε χῖρ κίρμεγεδζέκ-
 σιν, βέ σιπέρ ὀλαδζακ γέρ βερδῖν ἔλπετ τακίμδα
 γαιραζάκασην δεγιου δὰ ἐδέρικεν, πούλουτλαρ δα-
 γηλμαγὰ πασλαγιτ κίρκενέ τζηκδῆ βέ σουουλεσ
 μαγαρενὶν τὰ διπινέρεκ κίρδὶ, βέ Γενοβέρη πού
 πεπιδλαπέ φεραχλάνηρικεν, πῖρδὲν κίρδούκί μαγα-
 ρενὶν ὄνδονέ πῖρ διτῖ κρηκ ἰμελερὶ σούτδέν ὄλου
 ὀλδουγὸυ χῆλδὲ κελδὶ κούρδου, βάρισε γιουδασῆ
 ὀλμαληγῖ, βέ ἀνλασῆλάν χιτζ ἀδζῆ κούκουτου

κίρριμειμιάς όλουπ, ελδζίκ βέ μιλαίμ ιδουγινδέν Γενο-
βέφα πουνου όσάμιακ ιτζούν γιανηνά βαρδή ισέ, ιπ-
τιδα όυρκιούπ σόνρα γιανηνά γικακήν κελδι, βέ Γε-
νοβέφα σπρητηνή καθήδηκδζα χαζλανήρηδη, βέ
μαχσουμι κεριπκ μεμελερινέ γιανασδηρδη ισέ, κε-
γγιν μέγερ γιαβρουσσουλό κουρτλαρ τελέρ έτιμιάς ό-
λουπ, μεμελερινίν χαφιφλενδγγινί Ισπεδινδέν μαχ-
σιμίν έμμεσινδέν τζάκ χασλανήπ άπρηδη όουρδού,
βέ μαχσίμ έγγιδεν σούδ έμπε δοιδουκδά όυγινδού
ισέ, πουνου βαλιδισί μαγαφένιν όγλε μάχσους για-
τάκ ιτζούν όγινουμουέ κίπκ πέρ μαχαλλινέ γικατηρ-
δη, βέ σίμδι Γενοβέφα κενδουνί γαιρμακ ιτζούν μα-
γαφέν τασρέ τζηκδη.

Βέ πέρ κερκίν πάσγλα καπακλαρήν Ικί τανεσινί
κεσίπ τζεκινδεκλερινί πεμιζλεδι, βέ πουνλαφδάν γει-
καίπ κιασέ βέ καπ τερτίπ έγλεδι, βέ μαγαφενέ κηρ-
δικέ καπακλαρή γερέ φραγγίπ, κειγέ πέρ άζ ότ βερ-
δι, βέ κεικ γεδινί γερδέ κούγια τεσέκκίόυφεν Γενο-
βεφανην έλφρινί γιαλάφιδι, βέ πουνδάν σόνρα Γενο-
βέφα κειγί σαγμαγα πασλαγίπ καπάκ κιασελερί
δολδουρδούσιε, δεξνάπη χακκήν που μισλλου ρηζκή
ίφραλ ιτδγγινέ γάμδου σενά έγλεδι, έτ κινούλλι σέν

καδίρ Ράπτη, που σούδ έλπετ που δζαριενέ όλάν
μουχαπτεπιγγιν άλιμαετίδρ, βέ σενίν λούτφρ κερε-
μίνιλε καπάκ τοχουμου σεμινδέ σιτζάν κούδ άγζην-
δάν γερέ δουσούπ, πίζίμ Ικτιζαμής ιτζούν μαχσουλ
βερμιάς, βέ τερσί καλτίμι σουδαμακ ιτζούν που
πουναρή πειδά έτιμισινίζ σούκινούφλερ όλσούν κί
πουνδάν πεόγλε άτζληκδάν χαβρ ιδεδζεγγιμιάς γιόκ-
δουρ, βέ κησδάν περβά Ιτιμέγγιζ, όηφρέκ νήγατέτ
σούτδέν πέρ μικτάρ ιτζδι άγλεγερέκ, βέ άμάν γιά
Ράπτημ νέ λεζίζ σερπέτιμιάς που, που μισλλου
ταάμ νέ κινδούμ νέρε γεδιμ, βέ νέ δερεδέ νάν κινδ-
ρμισίζιμ, άταλαρήμ χανεσινδέν, πολαβατλήκ ιτζιν-
δέν Ικέν, Άλλαγήν νιμετινίν κημετινί πιλμίζιμ-
σιζ, έτ Ράπτι κουσουρουμου άβρ έγλε ζία άτζλη-
γγήν που δερεδέ φενά ιδουγινί πιλσείδιμ, έλπετ νετζέ
φακίρ φουκαφαί Ιρτιχαφλιγγημάκάν χησεμέντ ιδε-
δέγγιδιμ δεσί.

Ένδζαμ μαγαφέν δασρά τζηκουπ άγατζ κα-
πουκλαρή τοπλαγγιφακ κενδού βέ μαχσίμ ιτζούν
γικατάκ τερτίπ ιτδι, βί μαγαφενίν γιανηνητακή ά-
γατζ φρην δαλλερινί έγφρέκ καπουνου όνδουνδέν κερ-
δι ρουζαφέν σιπέρ Ιτιμέκ ιτζούν, βέ πέρ καλήν

δαλδέν πῖρ Σταυρός τερτίτ ἰδοῦτ, γεαταγηνήν ὀ-
 ζερνέ ἀσθηδά, πῆκ γεουλιμουέ ὀλμάγην, διπλε-
 μέκ ἰτζούν γεαταγηνήν ὀζερνέ ὀζανδῆ, φλαμουρ ἄ-
 γατζαρηνήν κωλκεσι βέ κειγνί νεφει μαγαρεγέ
 σητζακλήκ βερίδι, βέ Γενοβέφα ὃ γηνζήρ Γολούν
 ζίρι ὀζεπρινδέ ζηνδανά νίστετεν, πού χαλιουδέν πῖν
 κερé χσόνουδ ὀλουπ τεσεκκίούρ ἰδέρδι, βέ ὃ τζοδῆ
 πουνδαν σόνρα καταλαναδζαγῆ ὀεφαλιέρ χατηρηνά
 κελμέγλε, ὀζίζ Σταυροσούν χουζουρονά διζ τζοε-
 ρέκ, ἔτ ὀζιγανήν χελασληγῆ ἰτζούν μιχνέτι κειρε-
 γέ καταλανάν Ράππιλ Ἀλλαχμηζ Ἰρισῦ; Χριστο-
 σουμουζ, σενν σαπρήν πανά τεσελλι ὀλαράκ, μιχ-
 νετέ καταλαναδζαγῆμ σέν χελάσ ἔγλε πειλ, βέ τερκ
 ἔγλεμε δεμενιν ὀζερνιδέ γαφλετ πασῆτ ὀγιδουδού,
 κέζαλικ μαχσίμδε βέ χείκδε, ὅκι ὃ χιούνδεν γάιρη
 γεαλαρηνδαν ἔξικ ὀλμαδῆ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Γενοβέφα ὃ τζιόλέ σανιν ὀδουκδαν σόνρα, τέοκι
 δούνγεδζασηνα ὀμούρ κερτζίριδι, κῆς μεσσιμῆ γίνε

γετισδι, ἔμμα Γενοβέφα βεζήρηρέ ὀδῖμεδι, φάικατ πα-
 χάρ μεσπιμινδέ ἀγατζαρην κωλκεσινδέ ὀτουροῦτ,
 κωργά βέ πάικουσοῦ βέ πουνλαρά.μουμιασῆλ πέτ σε-
 δαλή κουσλάρ σεδασηνδάν πασκά σεδά ὀσίμεδιγι,
 βέ κῆς μεσπιμιν ἄι κωρανηγῆ κωζελερεῖ κωρα-
 ληκρά γεαληγῆ ὀτουρδουγί, βέ κάρ ὀζερνιδέ βαχσί
 χαιδανάτ ἰζινδέν πασκά ἔζ κωρμεδιγι: χαλδῆ ἀπα-
 λαρή βέ σεβκιλ ἔρ ἔγλι χατηρηνά κελίτ, ὀζανῆ
 σηκρημάγην ἄνλερεῖ κωρμεγέ ὀφζουλέριδι, βέ πῖρ
 ἰσάν γεούζου κωρμῆς ὀσά τεσελλι ὀλαδζαγῆρη,
 βέ νέ μουτλουκκι ὀῦνσι ὀυλφῆτ ἔδεν ἰνσουλκρά,
 χάλ πούκι πουνλαράδα πῖρῆ πῖρινέ χουσουμέτ βέ ἔδα-
 βέτ ἰτμεκδέν ὀυλφετῖν κημετινί πηλέμεγεορλαφ,
 χάρ, χάρ, ἄνλερελε ὀυλφῆτ ἔτμεκδέν σεννίλε ὀυλ-
 φῆτ ἔτμεσι δαχά μακπουλδῆρ ἔτ Ράππιμ, ἄνλερ πε-
 νί τέρκ ἰτῶλιέρισε, σέν ὀσίμ ὀζερνιδέ χαιζῆρ να-
 ζῆρην δεγιοῦπ, πού ἔ καλπινδέ τεφεκχιούρ ἰτμεγέ
 μέσκ ἰτμέγλε, σαάτ, ἰντινδέ δακικέ κῖπῆ κελίτ κε-
 τζέρέκ, δέφι γάμ ἰδέρδι, βέ πῆζη ὀτ βέ κῖοκ βέ
 πῆζη μεῖδέ τοπλαμαγῆλε, μεσγουλ ὀλαράκ, πῶς
 κωδρηγῆ ἄνδῆ, ἄχ ἄμυδι πῖρ πῆζητ ὀς βέ ἔρις ἰπῆ
 ὀλασῆδι, τζοράτ ὀρμέκλε δέφι γάμ ἰτμέζιμῖδιμ; νέ

χικιμέτσι πάξη ἀδειμλέρ χέρ φεναληγγήν ισσιζλικιθέν
 δογδουγουνή φέχη ἴτμεγερεκ, ἰθλερι βάρικεν ἰστέν
 κατζαρλάρ, ἔν ζορ ἴε ἰνσάνε πέχ. χός ἐγλενδξέορι, βέ
 σίμδι κίυξέλ κίταπλαρήμ ὀλσά, μούτεαλιά ἰδέρεκ
 χελασέτ ταλιμλερινδέν δέος ἀλιμάξιμηθίμη; τὸβπε-
 λέρ τὸβπέσι ὀλσον γίε Ράπτιμη χιτά ἰθδιμ, γιόκσα
 σενιν χέρ πῖρ χαλικήν ἀξιμ κίταπ ὀλοπ δηκιάτ ἰ-
 δέν δέος ἀλιμάξιμη; ἀρτιχη πουνλαρη ἐξπέρ ἐδ-
 δξέγιμη δεγερέκ, ἐλδάν τζιτζεκλερι βέ δουρλιή πὸδξεκ-
 λερι τεδξεσσός ἰδέρεκ κουδρέτι ἰλαχιγιέ τεαδξούπ
 ἐπιμεγιέ πᾶσλαδῆ, βέ μαγαφενιν ἰτζινέ ἰσοπέτ ἰδέν
 κίθουνές σαβκινηή κίθούπ, εἰ Ράπτιμ ἀλειμν ἰσπου
 κίθουνέσιν ἐγιλερέ βέ κελλερέ νουτκούν ὀυζρέ τζαδ-
 δηγή μισιλιού, πενήμ καλιμίμδε ἰνσανλαρά σαλιμ
 ἐγλέκι, ἀδουλερέ τουτζλου πούλουμμαγιμη δεδιγιέ
 γερεδέ, λεξίξ σὸξίλιε ὅτιέν κούσλαρη ἐσιτόκιδέ, εἰ
 μούταρεκλέρ νίτζουν πενήμ καλιμίμδε φεραγνάκ ὀλ-
 μαγιουπ σίξιν κίπὶ γαίλεσιζ ὀλαράκ τούρκι τζαγιρ-
 μαγιαγιμ; Ράπτιμιζ Ἰησους Χριστός σιζλερι τεμ-
 σιλ κευιφερέκ, εἰ ἰτικασηζιλάρ πάκην κίθόρουν σου
 χασάνην κούσλαρηγιήκι, νέ ἐκερλέρ νέ πιτζεραλέρ βέ
 νεδε ζαχιγρέ τοπλαγεαδξάκ ἀμπαρλαρη βαρδρη,

ἔμιμα Δξενάπη Χάκκ ὀνλαρη γαίρηρ, γιόχσα σίξ
 Ἄλλαχγήν ἰντινδὲ κούσλαρδάν δαχή μακπούλ δε-
 γίλιμινιξ; ἔδβετ ἔδβετ, γιὰ Ράπτιμ πενήμ ἰτζούν ἔ-
 κέν πιτζέν γιόγισεδε, ἰμάν ἰδούπ ρηζάχημ ἰτζούν
 γαίριμάμ. Πάξη δεφάδα ἐλδάν ρενκλι τζιτζεκλερέ
 ναζάρ ἰδούπ, εἰ μούταρεκλέρ σίξιν ἰτζούν δαχή Ράπ-
 τίμιξ τεμισιλ κευιφερέκ, πάκην σου παρλανήν δουρλι
 ρενκλι τζιτζεκλερινέκι πὸλ κίθουν βάρ βέ γιάρην φου-
 ρονά ἀτηλαράκ γεαναδξάγιικεν, Ἄλλαχ ἀνλερι
 πὸλ δερεδξέδε κειθίριπ κούσατηήσκι, χάττα Σολο-
 μών δαχή πουνλαρην ρενινδέν πῖρ λιπάξ κευέμεδι
 πὸλ παπδὲ Ἄλλαχγήν ἰνδινδὲ ὀτλαρδάν ἀσαγήμη-
 σηνίξ; γιόχσα σίξιν νέ κευεδξεγινιζὶ γαιριμάξιμη
 ἔδβετ ἔδβετ, γιὰ Ράπτιμ ἰτικιάτ ἰδέρεκ κευεδξεγιδέ
 γαιριμαγιμαδξάγιμη· βέ κίτζαν δερηνιν σουγιού κου-
 ρουγιούπ ἀξ ούξαγὰ κίεδξεγι ἀνδὲ, γιὰ Ράπτιμη σῶ-
 σαγιάν πᾶνὰ κελσιν ἰτζσιν, πενήμ ὀνὰ βερεδξεγιμη
 σου ἐπεριγέτ ἀπου χαιέτ πουναρη ὀλαδξάκδηρ δεδι-
 γιη ἔπινξέν, ὀ ἰτικιάτλε σου σουδάν ἰτζέρεκ τεσνεμιξ
 καλιμίμ σουδαρὰδξάγιμη· βέ χάσηλη χέρ πῖρ χαλικι-
 δέν πῖρὲρ ἐμισάλ βέ δερσ ἀλοῦπ, δικενλερδέν δαχὶ τε-
 σελλι πούλουρδου, σογλέκι νέ χός ὀλοῦριδὶ σου

δικηνλέρδεν πέρ μειβά κοπαροάμ, χάλ πούκι εφένδι-
 μίζ Ίηρούς Χριστός νέ δικενδέν γεμίς, νέδε τζαληδάν
 ούζούμ τοπλαρλάρ βέ χέρ πέρ άγάτζ μείβεισινδέν
 πελλι όλούφ, νέ έγι άγάτζ φενά, νέ φενά άγάτζ έγι
 μειβά βιρβρ δεμίσιδι, βέ ιστέ πέν έγι άγάτζλαρά
 μουμασηλ ολαδζάγγιμ δεγερέκ χάσηλη χέρ πιρινδέν
 πιφέρ άρνέκ άλήρηδη, βέ όγλου Μπενονά ναζαφ Ιτ-
 διγι χαλδέν άνή κιούζ κιουνεισινδέν χός κιόρουπ ό τζό-
 λουν μεσακατινί ουνουδαράκ Άλλαχά που ίχσανί
 ιτζούν πιν τεσεκκιούρ ιδέριδι, βέ άτζήκ χαβαλαράδά
 κουδζαγγνά άληπ κέζμεγέ κιτιδιγι γερδέ, πουνούλα
 τεκελλίμ ιδέριδι, βέ ό δαχή άνλαμαγιουπ ελιιί βα-
 λιδεσινέ ούζαδαράκ κιούλουμσουδιγι άνδέν φεραγγι-
 νάν τζηληδημά δερεδζεσινέ βαρήρηδη.

Γενόβεφα όγλου Μπενονούν ζιγιαδε χασναληγγινά
 βέ ούσλουλουγγουά ναζαφ ιδερέκ έι Ράππίμ, χέφ κι-
 μιν καλπί σαπί τζοδζουκλάρ κιπί ολμάζησε, σεμαβί
 μελκιουτλιγινέ κίρέμέζλερ δεγιού νούτκ Ιτιμίσιν
 άδζεπ νίτζουν ίνσανλάρ που σαπί τζοδζούκ κιπί
 καλπλερί τεμιζ όλμασην; για Ράππι σέν έσπρέκ πς-
 νού χέφ πελά βέ καζαδέν δέρικεν έκκλησία χαττηρηνά
 κελίπ, άχ νίτζουν πέρ όρθόδοξος έκκλησίασηνα κιδιπ

χούδούρι χαικδέν Χριστιάν καρηνοδασλαρήμηλα νηιάζ
 Ιτιμεγεγιμ; χείρ χείρ κιαφέι δουνγιά σενίν σερφ
 πεγιδίν, βέ δινδάρην καλπί ποίλε πέρ τζυόλδε μεζχέ-
 πι σερφιν σαίλιμάζιμη; δεγερέκ δάίμ κής βακιητλα-
 ρηνά μαγαροσινδέν κιπλενίπ που μισιλλου έφκιάρη
 μακίπουλέ ιλέ δέφι γαμ ιδέριδι.

ΔΟΚΟΥΖΟΥΝΑΖΟΥ ΦΑΣΗΛΑ

Δικέν άρασηνδέν πιτιμής κιούλ μισαλή Γενόβεφα-
 νην έβλαδών ό τζυόλ γερδέ μίτλι μελέκ μειδανέ χε-
 λιπ, γεφουμεγέ πιασλαδών ιστέ, βαλιδισί βαχσί τιλι
 άγζηνδάν κουρταρδηγγή πέρ κειγκ γεφρηση δερσιν-
 δέν ελπίσέν τερτίπ ιδερέκ κείδιρδλ βέ ότ, κιδκ βέ σούδ
 βέ σου ιλέ περβέρις όλούρουδου ισέδε, βιδζουδι σαλιμ
 όλούπ, φίκρου φιασετι δεδριτζ δεδριτζ άρσημακδέν ό-
 λαράκ γεμεγινί, βέ τζαφ έτραφηνδέν κίρδουγγουί άν
 λαμαγιά πιασλαδών, βέ βαλιδισινίν πεχέρ σοίλεδιγι
 λογατι έζπέρ ιδερέκ βάλιδε δεγιού ισπού ισμι λεζίζι
 άγζηνδάν τζηκαρδών ιστέ, Γενόβεφα μεσορούρ ολαράκ
 τεμαμίλε χικιαγελέφ βέ τεβαριχλέφ νάκλ Ιτιμεγέ

πασλαγιπ, χιουνεσδέν καρηνδζαγιαδέκ βέ άγατζδάν
 οτάδεκ χέρ πέρ σεγι ίσμι ρεσμι ιλέ παρφ, βέ μα-
 γαρεδέ βέ ο πελδεδέ πουλουαν χέρ πέρ σεγι παλιμ
 ιδέριδι.

Μπενονούν που μισιλλού χαλλερί βέ βαλιδεσινέ
 μίγλι μουχαπίπετ ίτμεσι δερεδζεσίς φεραχά πάδι ο-
 λούπ, κής μεσομιλερινδέ που μισιλλού τεσελλι
 ιλέ βακτίν νάσηλ κελίπ κετζδινγνδέν χαπερί ολ-
 μάτζηδη. Βέ πέρ χιούν παχαρ μεσομινδέ βαλιδεσι
 πουνούν ελινδέν δουτούπ, δούρλι τζιτζεκδέν ίπαρέτ
 πέρ τζαίρλιγα βερδηλάριαι, παχαρ φασληνην να-
 ζαρή Μπενονά τεσορ ίτμέγιλε, έτ βαλίδε νέ άτζαίπ-
 κι χέρ σέι κηγιαφετινί δε ισομιμιά, που τζαίρ πέρ
 βακίτ κάριλε πέμ πεγιαζικεν, σίμδι γεσίλ τζιμέν
 βέ ελδάν τζιτζέγιλε δοναμηζέ, βέ δζαμλαρήν κή-
 στην γιαπραγή γιόγουκαν σίμδι γεσίλ γιαπρακ πεί-
 δά έπμισλέρ, βέ χιουνεστίν σουουλελερι έβεελκινδέν
 σηδζακ βέ δαχί χόσδουρ, χαβά άτζήκ βέ δαχί περ-
 ράχδηρ, πάκ δζάνημ βαλίδε του ότλαρήν ούξερν-
 δεκί κέζέν πιόδζεκλερε, άι νέ κιόζελ πάκ σου κιουτζ-
 ζουκ ότλαρά, άι δζανηνηζή σεβεγίμ, άχ νέ τζαρέκι
 ίσιμλερινί πίλιμεγιουρου. δεδι ίσε, ταπλή έβλαδήςμ

πουναρ τζιτζέκδιρ ίστέ που κιουτζζουκκλέρ ίντζι-
 πάρ βέ λαλέδιρ, σονλαρ μενεζέ βέ ο πιρλερι σούν-
 πόλλδιρ, ίστέ πουναρ παχαρά σούς βιρμεγέ κελ-
 μισλέρ, ίσπεδινγίν καδάρ χέρ πιρινδέν τοπλά, πάκ
 νέ κιόζελ ραχιελερι βάρδηρ δεγιού ίζιν βερδικδέ,
 Μπενών φεράχγλα ναζίχ έλλερνί ούζαδηπ πίραζ
 τζιτζέκ τοπλαδη, βέ πουνδάν σόνα κούς γιουβαλα-
 ρή γιανηνά βερδηκδά βαλιδεσι κιόστερίπ, όγλουμ
 έφραφηνδά χιτζ πέρ σέι έσιδιόρμουσουν δεγιού σουάλ
 έγλεδι, Μπενών ίσε κουσλαρήν ταπλή ναγιμελερινί
 χένουζ έσιτμιζ όλουπ, έβετ βάλιδε άγατζδάν άγα-
 τζά πάζη κιουτζζούκ σεσλέρ ούτζδουγουνί κιο-
 ρούρουμ δζάνημ βαλίδε πουναρ νέ όλούγιουρ δεδι
 ίσε, βαλιδεσι πουνού περαπερινέ άλουπ, ούξερι τζάμ
 άγατζλή πέρ καγιά ούξερνέ ότουρδουλάρ, βέ άλτ
 παραφα Γενοδέφα πέρ άζ τοχούμ σατζδή ίσε, αλάί-
 λε κουσλάρ τοπλαδη, βέ χουσουσι ιλέ όριμαν τα-
 βουγού, βέ ναγιμεσι κιόζελ πόυλπούλ, βέ διλπάζ
 κανάργισα, βέ σούσλι καρδεβίνα, τοπλαναγιά πασ-
 λαδηκδά, πάκ έβλαδήςμ όπιμελερινέ τεαδζουπ ίτδι-
 γιν κιόζελ κούσλάρ πουναρδηρ δεδι ίσε, άι κιόζου-
 νούζου σεβεγίμ, ταπλή ταπλή ότέν σιζ μουπαρεκ-

λέρμι ιδινί; σίς κής μεθσιμινδὲ δζάρκ δζάρκ δε-
 γεού πῆτ πῆτ ὀτὲν κοργαδάν πῆν κάτ μακπούλσου-
 νού, σίμιδι βάλιδε σίόγλε πανά, νάτηλ ὀλδούδα πί-
 τουν πού δερεδζέ ρεζινδὲ κίόζελ ὀλδουλάρ, γιόχσα
 πῆν κής μεθσιμινδὲ ναμιζάτζ ἱκὲν σένμι περτίπ ἔπ-
 διν πουνλαρή; χάλ πούμι σὲν πένιμ γιανημδάν χίτζ
 ἀϊρήλμαδην, πῆρδε βάρκι σενν πού δερεδζέ οὐγια-
 νήκ βέ κουδρετλι ὀλδουγουνού ἱτάμ ἰδέμεγιορουμ
 δεγεού ἀσληνή σουάλ ἔγλεδι.

Γενοβέφα δαχ! ἔν εβλαδῆμ σανά σάιρ βακήτδα
 βάσρ ἱτδῆμι, γερί βέ γιέόγι ἀγι βέ κίουνεσι βέ
 γιλδηζιαρή βέ χῆρ πῆρ κιορδουγούν σείλερι σεμαῖ
 Πεδὲρ πῆρ σαλιχ Ἀλλάχ χάλκ ἔγλεδι δεδι ἰσέ,
 πού παπὸ πού Ἀλλάχ πῆκ κιοζού ἀτζήκ βέ κου-
 δρετλού πῆρ ζάτ ὀλμαλή δεδικδὲ, πουνού βαλιδσετ
 κιολόμεσούγερέκ σινεσινέ σαρούπ ὀπμεγέ πᾶσλαδῆ.

ΟΝΟΥΝΑΖΙ ΦΑΣΜΑ

Γενοβέφα ὀγλού ἱλέ πέραπῆρ κησῆ βέ παχάρ βέ
 γιεζῆ χόνουτλούγολα κετζίρίπ, ἄρπηκ κιοζέ μεθ-

σιμί ἱερουλεμεγιέ, βέ χεβαλιέρ πουλουτλανμαγᾶ
 πᾶσλαδῆ, γέρ γιούζου τζιτζέκ βέ ὄτ βέ μεϊδεδὲν
 μαχρίμ ὀλουπ, κουσλαρ ὀτμέζ ὀλδουλάρ, βέ ρουζι-
 κίφρ σοβούκ ἔσμεγέ παλαγιπί ἀγατζιαρήν γιαπρακ-
 λαρή δακούλμούσιδι!

Ζεβαλλῆ Γενοβέφα ἰσέ μαγαφεννιν καπουσουνά ὀ-
 τουρούπ, κελὲν κησῆ χατηρηνά χουδούρ ἱδερέκ με-
 ρακλανήρηδη. Βέ ὀγλου Μπενών πουνού πιόγλε
 μερακλή κιορδουκδὲ ἔν βαλιδε δζενάπτη χάκκ πῆζέ
 πού ειλικλερι ἱχσάν ἱτιμίτικεν σίμιδι κερου ἀλήγηρ,
 ἀτζεπ πῆζλερὲ ὀλάν μεχαππετινίδε κερου ἀλήγηρ,
 γιόχσα σίμιδι κηγεμεετιν σὲν κιορδουκδὲ δεδι ἰσέ,
 χῆρ χῆρ ἔβλαδῆμ, δζενάπ Ἀλλάχ χίτζ πῆρ βα-
 κητδα μουχαππετιν πῆζδὲν καλδηρημάζ, βέ ἔγερ
 πῆζ ἔγι βέ ἱπτικαπλου ὀλουρσεκ, Ἀλλάχην μου-
 χαππετιν ὀζερεμιζδὲ πῆρ καράδρηρ βέ φάκατ δουν-
 γιανήν ζαπιαρή πῆρ καφάρ ὀλαμαζ ἰστέ κής κέ-
 λιορ, ὀνδάν σόνρα παχάρ κελίρ πᾶγ πᾶγ βέ παγ-
 τζελερέ σὸς βιεμέκ ἱτζούν, βέ χῆρ σενέ πιόγλε ὀ-
 λούρ, βέ σὲν ἄρπηκ κελεδζέκ παχάρ ἱτζούν σίμιδι-
 δὲν ἱφτιχάρ ἔπμελιόιν, ἰστέ πού κελὲν κής σενν ἱπ-
 τιδα κιορδουζεγιν κησῆρηρ, ὀνδάν σόνρα κιοζέλ χεβα-

λήρ κελίρ πένιμ πασήμα κελδιγινδέν πιλίριμκι φε-
ραχδάν σόνα μεράκ μερακδάν σόνα φεράχ κελίσισε-
δε, σιμδικί σού δζεβρου δζεφαλερδέν χελάς τζαρσεί
γυόνικεν έγιδζεσινε κατλανμαγα βέ σενίν κιπί λιμά
καιίτ δουρμαγα νιγέτ έγλεδίμ.

"Αρτηκ Γενοβέφα κής κουμάκιαση ιτζούν Μπε-
νωνού πιλεσινέ αλαράκ, γεβμγιέ έλμα βέ άχλάτ, βέ
δζεβίζ βέ κεστανέ βέ σάιρ πουνλαρά μουμασήλ μεϊ-
βελέρ, βέ γεμεγιέ μαχσούς ότ βέ κιοκ τοπλαρρη.
Βέ χουσουσι ιλέ Κεϊτχ ιτζούν κενδινδέν βέ έβλαδην-
δάν ζιγιάδε γαιρούπ ικίζά ιδέν όπλαρή πικιδιοδί-
βέ πασιμδζε ιχτιγεατζίληκ κάλμαμής ισέδε, χάλ
πούκι κιδζε βέ κίουνδιζ όλ καδάρ βακήτόνρ κειδίγι
ούρούπαλαρ ζιγιάδε έσκιγιπ παρτζά παρτζά δούσμε-
γιέ πασλαδηλάρ.

Βέ πίο κίουν μαγαρέ καπουσουνά ότουρούπ ό
Χαλδέ περουσάν όλμουζ έλπίσεσινίν γιρτηλαρρηή
πίο δικέν ουδζουνά ήπ γερινέ σαμάν παγλεγιπ άγλε-
γερέκ δικισιδιορί έδι ισέ, δικιζ δούτμαϊπ σκούλδούγι
Χαλδαι, άχ σίμδι πίο ίγνέ βέ πίο πέλ ίπλικ όλσά
ούγουρουνά δζαν φεδά όλμαζίμη; όύνς βέ ουλφετ
άφρασηνδά πουλουαν άδεμλέρ δζενάπη χακκίην νε-

τζέ νιμετφρινέ ναίλ όλούγορλαφισέδε, μούτεσεκ-
κίουρ όλμαχιούρλαρ, δεδιγι άνδέ, Μπενών πουνούν
μερακρηή φικρ ιδούπ έι βάλιδε χατηρηνδάμηδηρκι,
σού Κεϊγμιζίν τουγλερί νίτζουν δούκουλμιά δεδίμ-
σε, όγλουμ δζενάπη χάκκ πουνού γαιρόρηπ, γιάζην
σηδζαγιήν σιδδεπινδέν φενδζιδε τζεκιμεμεισι ιτζούν δα-
χι χαιφίρ βέ κρημηζιηγέ μαγιλ έλπίσε βιρίρ δεμιάσι-
διν, πού παπδó νίτζουν μεράκ ιδέροσιν, μάδεμκι 'Αλ-
λάχ πιζί Κεϊτχδέν ζιγιάδε γαιρόρη, έλπετ πίο κησ-
λήκ ουρούπιαση βερίρ δεγιού τεσελλά ιτόγιουσε, Γε-
νοβέφα κούλουμσούγερέκ χακκίην βάρ έβλαδρημ, άρ-
τηκ μερακλάμμαγιάδζαγιημ, έλπετ χαβακίην κουσ-
λαρρηή βέ γέρ γεούζούνν χαϊβανλαρρηή γαιφάν 'Αλ-
λάχ ζεβαλλή βαλιδενίδε πίο κησλήκ ουρούπιαση
ιλέ μεμινούν ιδεδζέκδιρ δζεβάπ ιτδι.

Πίο κατζ κίουνδέν σόνα Γενοβέφα Μπενιωνά μα-
γαρεδέν πίο παραφα κίτιμεμεισι πενπίχ ιδερέκ, πε-
λινέ σούτ δολού πίο καπακ άσήπ, βέ έλινέ άσασηνή
άληπ όρμανλήκ ιτζινέ βέ μεϊσε τοπλαμαγα κίτιμί-
σδι, βέ πίο τεπεγιέ τζηρηήπ, ότουρδού διγλενιμέκ βέ
σούδι ιτζιμέκ ιτζούν, πίοδε ότε παραφδάν πίο δζανα-
βέρ άγζηνδά πίο κογιούν ιλέ σεγιρδερέκ κελίπ χου-

ζουρινδὲ δουραράκ ἀζγὴν ἀζγὴν παμμεγὰ πασλάδῃ
 ἰσέ, Γενοβέφανην ἀκλή τὰρι μάρ ὀλδού, νὲ τζαρέκι
 πάζῃ χάθφ ἰσανὲ δέσσαρέτ βιρδιγι μισιλλου, Γενο-
 βέφα ἀκληγὴ πασῆνὰ τοπλαγιαράκ δεγνέγιλε πέρ-
 δεν οὐζερνὲ πὶλ χούδζούμ καφασηνὰ οὐρδού ἰσέ,
 χικιμέτι παρι δζαναβεριν πασῃ δονούπ, κογιουνὲ
 πρακδηγὴ σαατ δερεγέ δογρού ἰγγλεγερέκ σεργιδτι
 κιτῶ, βὲ δέρχαλ Γενοβέφα κογιουνὸν ἀγζηνὰ πέρ
 ἀζ σούδ ἀκητῶι πέλιχι δζανλανῆρ γουλγεασῃ ἰλέ,
 ἔμμα ναφιλέϊδ. Βὲ πού κογιουνὲ κιορδουκδὲ ἀκηλινὲ
 δούρλι βεσβεσελερ κελίπ, ἔτ βάχ ζεβαλλῃ κογιουν,
 ἔλπτετ ζατῃ ἰλέ μεκιάν ἰδιγιμ μουπαρέκ τοπρα-
 λαρδάν κελίοςσύνκι πού καδάρ βακῆτ-δῆρ χασρέτιμ,
 ἀχ σὲν δζανλανασάϊδιν, σενὲ νὲ μερτεπέ μεσορριέτιλε
 καπούλ ἰδεδζέγιδμ, βὲ Μπενὸν νὲ καδάρ φεράχ ἰ-
 δεδζέγιδ; κίμ πὶλίρκι πέλιχι ἔρ ἐχλιμὲ βερδιγιμζ
 σούρολερμιζδένσιν; ἔβετ ἔβετ ἰστέ πουνουζλαρη-
 δὰ δαιμαμηζδα κιορδονούγιρρ. ἀχ σὲν δζανλανῆπ
 ἰσανὲ κίπὶ σγλσεδζέκ ὀλσαϊδιν σανα σοραδζάκ νε-
 τζὲ σουαλλεριμ βάριδι! σανα σουαλ ἰδεδζέγιδμικι
 ἔρ ἐχλιμ Σιζεφρὶ μουχαρεπεδὲν σάγ σελίμ κελδὶμ;
 βὲ πὲν ζεβαλλῃ ἀγιαλι Γενοβέφαὶ χαπηρινὲ κετι-

ρίορμου, βὲ χακκημδὰ δαχὶ χουσουμέτ ἰδιόρμου,
 γεύσα σουτζούμ καταχατῆμ ὀλμαδηγηνῃ ἀνλαδῃ
 πιλδὶμ; Ἀμὰν παγγρήμ! ὃ ζέβκη σφαδὲ, πὲν δζέ-
 βρου δζεφαδὲμ! δεγιού μεράκ ἰδέρεκν, χαπηρηνα
 σιόγλὲ πὶρ ἐφκίαρ κελδίκι, πενίμ ἀρζουλου σιλαμ.
 ζαννημὰ κιορὲ πούραγια γεακὴν ὀλμαλή, ζίρα γεα-
 κὴν ὀλμασσιδὶ πού κογιουν πούραγια νέρδεν κελε-
 δζέγιδ, χεμὰν ὀγλουμου ἀλαγιμ δογρού σιλαμὰ κί-
 δεγιμ δεγιούπ ἀνή φηράτ πασουπ ἀγλεμεγὲ πασ-
 λαδῃ, βὲ νίχαιετ χάϊρ χάϊρ, κίτιμὲ ὀλσαμ πενὲ ἀ-
 ζατ ἰδὲν ἀδεμλερέ ἀνδηλα βὰδ ἐτδιγιμὲ πέρκ ἰτ-
 μὲ ὀλούρουμ, βὲ ὀλούμὸν κορκουσου νεφσιμὲ χελάς
 ἔτμὲκ ἰτζὸν κίτιμὲ δέσσαρέτ βερίετσεδε χούλφι
 βὰδ ἐγλεμὲνδε ἀζ ποχμέτ δεγίλδερ, πέρδε βάρκι
 δουνηὰ κιοζουνὲ κιοζουκσέμ πενὲ ἀζατ ἰδὲν ἀδεμ-
 λεριν ὀμρόνι τεχλικεγὲ κόμουὲ ὀλούρουμ, χάϊρ
 χάϊρ δζενάπῃ χακκην σελαιμετιμὲ κάρφρ βερδιγι
 σαατ κελινδζεγέδεκ πού τζὸλδὲν κηπράμαγιαδζά-
 γημ, βὲ ζαμὲρ δοκουνούρ χερεκέτ ἰτμεκδένισε πὶν
 δούρλι ἐζιγετὲ καταλανμασῃ ἔβλαδῆρ δεγερέκ ἐφ-
 κιαρηγὴ τεσκιν ἐγλεδ.

Βὲ πουνδάν σόνα δερέ ἰτζινδὲ πὶρ κεσκὶν τὰς

πουλούτ κογιουνούν δερισινι γιούζφερέκ χιούνεσδέ κου-
ρουτσού, βέ ούξερνέ κιούρκ κιτί τελπίς ιδερέκ, άχσάμ
ναμάζή ραδέλερινδέ μαγαρεγέ τογρού γικακίν βαρδη
ισέ, ότεδέν περού Μπενών Ιστικπαλινέ τζικηκίτ, βάι
σέφα κελδίν πατλή βάλιδεμ άζ δαχή κέλιμεσεν φι-
κίμ τελασέ βαρμήςσηδη δεγιούτ, δαχή ιλερού βαρ-
δηκιά βαλιδεσινι ό κηγισφέτιλε χιούδούγι κιτί χαβ-
φινδέν κερι κερι τζέκινφερέκ μαγαρεγέ δογρού φιδάρ
ιδεόζεγι άντε, Γενόσέφα κόρχμα πένιμ όγλουμ δερ
δεμέζ, Μπένων βαλιδεσινιν σεσινι πιλ ιδράκ κέρου
δονδι, βέ άμάν Τάγγρημ νέφιρ πού χαλ, βέ πού ά-
δζάιτ έλπισετ νέρεδε πουλδούν δεγιού σουαλ έτδικδε
ό δαχή 'Αλλάχ βερδι δεδύσε, χάαα χιούδούνιμι βά-
λιδε σανά δέμεδιμ μι κής ιτζούν 'Αλλάχ έλπτεδε
σανά πέρ έλπισέ ιχσάν πουγιουραδζάκδηρ δεγιού;
ιστέ πάκ νέ χιούζέλ άι νέ χός ρενκι δήτηκη παχάρ
φασληνδά χαβαδέ δζεβλάν ιδέν πουλουτλάρ κιτί ι-
δουγινδέν, πεχιγουλλάχ ιδουγι άνλασληρηρ δεγιού
ελδζεγεζλερι ιλέ άκσάριόι.

Χάσηλη πού παρζόα τεκελλίμ ιδερέκ ικισιδε μα-
γαρεγέ κιοδιλέρ, βέ Μπενών βαλιδεσινέ πέρ μηκτάρ
σούδ κετιρδι, βέ ιτζδικδε κογιούν δερισινι νέ βεδζχι-
λε πουλδουγουνού βάσφ έγλεδι.

Κής σεπέτινέ ικισιδε πέρ μευδδέν μαγαρεδέ κα-
παλή καλδηλάρ, βέ φάκατ χαβαά χιούζελ δλδουκιά
τασρά τζηραφλάρηδη κέζιμεγέ, βέ Γενόσέφα χαβαά
βέ κερειγί χιούστεριτ Δζενάτη Χακκην χικμετλερινι,
βέ χέρ πέρ μεδσιμιν σεπέτινι όγλουνά βάσφ ιδερίδι,
βέ Μπενών κής έναλαρηνδά μαγαρε κάπουσσουνά ό-
τουρούτ, τοχούμ σατζαράκ κανάρια βέ έμσαλη κστ-
λαρην έτραφρηνα τζοκουσούτ τοπλακμαλερινι, βέ πά-
ζη Κεϊγην όπλαρηνδάν πασρά σατζαλαγιτ, παβσάν
βέ δζεραληρην τά γιανηνά καδάρ κελίτ κενδού έ-
λινδέν γεμελερινδέν πεκ χαζλανήρηδη, βέ Γενόσέφα
πού χαλλερι χιούδούκδζε βάκκαα άζιμ κέτφ κέσπ ι-
δέριδι, χαλπούκι πάζη κιδζελέρ χιούζούνέ γιουκού
κέλιμεγιτ σαδικήν όλμαδηρηνα δζανή σηκηληραάκ,
άχ νέ όλουρουδου σίμδι πέρ σαβκίμ βέ έρις ιπιμ βέ
χόρεκίμ βέ πάζη κιαταπληρήμ όλσάδα, πάζη ιπ έγι-
ριτ τζοραπ όρσέμ, πάζη κιατ άκουγιούτ δέφι γάμ
έγλεσέμ, νέ μουτλου έν άλτζάκ χαλαάκλαρημάκι
σαβκλαρη βάρδα χέμ ις ισλεμέκλε χέμ ούσι ούλ-
φέν ιτεμέκλε δέφι γάμ ιδουπ βακίη κετζιρίορλαρ δε-
γρεκ, πέρδε κιόκ γιούζούνέ πακδη ισέ, τόβπελέρ
όλσούν, γιά Ράπτιμ, χιτζ σενιν ούλφετιν βέ νουφιν

κιπί κημέτλι σέε βάρμηδρη δουνγιαδέ; βέ κιμ δερ-
 διμέ δερμάν ολαδζάγρη; έλπετ μαγαρενίν ιτζινδέ
 όλούτ καλαδζάγρη, σουκιούρλιέρ δλσούν κερεμινέκι,
 χέρ σαατδέ κουλαρηγή τέρχ ιτμεγιουτ δερτλερινέ
 τεσελλά βέρφσαν, δεγιούτ μέδζι δι σενά έγλεδι.

ON HIPINAZI ΦΑΣΗΛ

Γενοβέρα ο τζιολδέ μαχδουμι Μπενών ιλέ πε-
 ρατέρ 7 δερά κής κετζιφδι, βέ τέκραρ κής μεδσιμι
 κελδι ισέ, χαβαλιέρ πουλουτλαναμαγά βέ ταγλάρ κά-
 ρηλα ορτούλμεγέ πασλαδη ο δερεδζέκι χάττα πρι-
 γέν κορήν άγρηληγηνδάν άγατζλαρην δαλλερι κιη-
 ρηλδη, βέ σιδετλι τενερπουζ ιδέν ρουζκιαρδέν μαγα-
 ρέ καπουσουνά πιρικέν καρδάν σελαμέτ ολμαγα
 τζαλησδη ισέδε, τζαρεσιν πουλάμαδη, μαχδουμι κιε-
 δζαγηνδά μαγαρενίν διτινέ κιζλενδι βέ γιατάκ ιτζέν
 άγιάτζ καπουκλαρη τοπλαδη ισέδε, γίνε σογουκδάν
 χελάς δλάμαδη, βέ ζιγιαδε τεσερ ιτιμέγλε, κείγην
 σητζάκ νεφσε κιάρ ιτιμέζέ βαρδη, βέ μαγαρά κα-

πουσουνδά ορούλι όλάν άγιάτζ δαλλερι κάρηλα δολ-
 δου, κούρδ βέ τιλι σεσλερι κιόζέιτε ταγλαρη τζιν-
 κηρδεδριδι, βέ ζεβαλλη Γενοβέρα χαβρινδέν διτρίρι-
 δικι άδζεπ πέρ κιούν ολούρδα πενί παρελερλέριμι
 δεγιού.

Μπενών ισέ κιούτζουκλουκδέν άληρηκην ολμάγη-
 λε, σογουγά παγιανήρηδη, έμμα Γενοβέρα ταπιατ-
 δέν ναζικ όλούτ, βέ ζατινδέν φάκατ ζιι κημέτ χα-
 λι βέ σετζάαδέ ούζερινδέ άληρηκην ολμάγηλε, σο-
 γουκ τεσερ ιδούτ, άζ καλδη βεράτ ιδιόριδι ο καραν-
 λιγκ μαγαρά ιτζινδέ, βέ δερσούν γιούρεκδέν άχ ιδούτ
 άμάν έι Ράππηριμ, σίμιδι πέρ μηκταρ άτέζ όλσά νέ
 δερεδζέ μεσορριέτιλε καπουλ ιδεδζεγιμι βάσρ ιδέ-
 μεμ, βέ ιστέ σίμιδι που καθάρ γικακαδζακ άρασηνδά
 άτέζ δλμαμάγηλε, μούττεγχιμ κιπί βεράτ ιδεδζέγιμ
 σογουκδάν, τόβτελέρ όλσούν χατά ιτδμίσε, γίνε
 σενί ιστεϊκίην όλσούν δεγιούτ σσίλεδιγι σιόζέ ναδιμ
 όλδού.

Άρτηκ δζεμαλι σολμαγά, βέ λεχδζεσι σαφαμα-
 γά πασλαγιτί, κιόζλαρινδέ έββελεκι δζαζιπέ καλμαδη,
 βέ ο ναζικ βιδιούδ ζαίρηγιτ σολδου ισέ, ζεβαλλη
 Μπενών πουνούν φαρκηνά βαρούτ, έι τατλή βαλιδέ

σίμδι σέν έβεβλι δεγίλιν, κίόρουγιρούμι πζόκ
 τεπόιλ δλδούν, βέ νέ δλδούνδα δάιμ 'Αλλάχ 'Αλ-
 λάχ δεγιού τζαγρηόρσσουν δεγιού σουάλ έπδι, ό δαχί
 έτ μουχίτ έβλαδύμ πουνού τίόρούμι πέλι βεφάτ
 ιδέριμ: ζίρα χασάίμ δεδί ισέ, άι που βεφάτ ιδέριμ δε-
 διγίν νέ δλούγορ; που σόζού χένουζ τίόόρουμ, βε-
 φάτ ιδέριμ δεμεκ νέ δεμέκάρ; δεγιού σουάλ τίόόσε,
 έβλαδύμ, βεφάτ τίμέκ σίλλέ δλούρκι, πέν ούγιου-
 γεδέγγιμδε, άρτηκ ούγιανμαγιαδζάγγιμ βέ κίόζ-
 λερίμ άρτηκ κίουνεσίν σάσκηνή κίόριμεγεδέξεκ,
 βέ κουλακλαρήμ σενίν σεσιν έάτμεγεδέξεκ βέ βί-
 δζουδίμ γερέ ούζανήτ σαφαραδζάκ βέ δδούν κίπí κε-
 σίλλιτ χίτζ πέρ γιανήμ κηπράνμαγιαδζάκ, βέ νέ-
 χαιετ που βιόζουδίμ τζουρούγιτ τοπράκ ολαδζάκ
 δεδί ισέ, Μπενών άγλεγερέκ άμάν ναζλή βαλιδέμ,
 δζάνημ βαλιδέ νιγιάζ ιδέριμ σακην βεφάτ τίμεγε-
 σιν δεγιούτ κουδζακλαρηνά άτηλλή ισέ, άχ έβλα-
 δημ νέ τζαρέ, βεφάτ τίμέκ τίμεμεκ πένίμ έλιμδέ
 όλμαγιουπ, φάκατ 'Αλλάχην ρενέ χαβαλεδύρ, χέρ
 νέκι έμρ ιδέρισε, ό δλουρ δεζεάπ τίόι: βέ Μπενών
 δαχί τεαδζούπ ιδερέκ έτ βάλιδε γιά σέν πιανά δέμε-
 δινιμίδι. 'Αλλάχ πέκ έγίδιρ δεγιού, έμδι που δε-

ρεδέ έγι δλούσουν, νίτζουν έτμελί που κίότούλούγί;
 πέν 'Αλλάχην πέρ ζαίρ χαλκή ίκέν, δεγίλ ίνσανήγ,
 ίλλα πέρ κίόυτζζόυκ κουσούν βεφατηνά σεπέπ δλ-
 μακληγιή ίστειμέμ δεδί ισέ, χακκήν βάρ έβλαδύμ
 χάλ πουκι 'Αλλάχ που βεφάτ ίλέ πιζί τερπιγέ ιδε-
 δέκ γερινέ, κεντουσινίν έβεβλι βέ άχηρί όλμαδηγιή
 μιπιλλου πιζέδε σάίρ πέρ έπεδιγέτ όμδύρ τεδακίλερ.
 χατηρηνάμρηρ, ούρούπταμ έσκιόγι βακήτ, βιόζ-8.
 τιμέ γεφάρ γερέ κάλμαδηγιή ίτζούν, 'Αλλάχην
 παγησλαδηγιή ό πέρ ούρούπταμ κεγινιμίδιμ; ίστέ
 πόλλεδζε σίμδι που φεσατλή βιόζούτι πραγαδζάγγιμ,
 πουμ δέρχαλ τοπράκ ολαδζάκ, βέ πέν κίδιπ σεμα-
 βετδέ σαλίχ Πεδέρ 'Αλλάχή πουλαδζάγγιμ, βέ όν-
 τακή ναίλ ολαδζάγγιμ ίφτιχαρλήκ διλίλε ταπίρδε
 ελάμαζ βέ μισλίδε πουλουνάμαζ, όνδα άρτηκ νέ
 σογουκδάν ρενόζιδέ, νέ χασταληκδάν έζιγέτ τίεκε-
 δζέγγιμ, βέ νέδε άχου φηγάν ιδεδζέγγιμ, βέ ίφτιχαρ-
 ληγήμ χίτζ πέρ ζουχουρατδάν τεπόιλ όλμαγιαδζάκ
 βέ σίλλέ πέρ κίόυζέλ πιζιτζελερδέ μεκίάν ιδεδζέγγιμ
 κί, μανεντλερ δούνγιεσέ πουλουμάζ βέ που δούν-
 γιάδε φαζήλέτελε όμδύρ κετζίμενλερ, όνδα πουλου-
 σουπίλτιφάτ ιδεδζεκλέρ, δεγιού βασφέγγλεδι. γί χαλ-
 5

δέ, Μπενών σόζλερινδέν δέξελπ δλουνοῦπ, εἰ βάλιδε
μάδεμκι πούλιέδερ, άρτηκ γεχληνηζ καλμασνηή ισ-
τεμέμ, πένδε φεσατλή βιδζουτιμι τωπ: ακδὲ φρακα-
ρακ σεύνλε περαπέρ βεφατ ιτμεσινι ιστέριμ ζίρα πού
βαχσι χαϊβακλάρ πένιμ ελιμδέν άλλαμαζλάρ δεδι
ισί, χάρ χάίς έβλαδημ σανα σιμδιδέν βιδζουτινί
πρακμακληγα ιζίν γεόδου, βέ έφερ δουνγιαδὲ άσάμ
κιπτι Άλλάχ κοραουσού ιλιε δουάρ κετζιφίρσεν, σέν
πενδέν άζ σόρζ κελιπ πένι σεμασβατδὲ πωλαδζάκ-
σιν, πού εζιλιδὲ, έγι κουλακ βέρ σανα σουλεγεζικ-
λερμὲ, κάτζαν νεφσσιμ κεσιλιπ, ελιμ δουτουλουρ,
κιζλέριμ κίρμεζέ βαρήδα λεπλεριμ καπαν:ρα, α
βέ βιδζουτουμ σοβούσε, σέν άρτηκ εύτζ κίουν δαχή
πεκλεγέσιν, βέ έφερ βιδζουτιμ κοκμαγα πασλάρσε,
πιδσινικι άρτηκ βεφατ ιτμισιμδερ, βέ δλ βακχίτ πουν-
δά εγλενμέν ιδζάπ ιτμέζ, χφμαν κίουνεσίν δου:ο:ο-
γού παρκαδ δουρού γεολάρεβαν διασπην, βέ ικι εύτζ
κίουνδέν σόγκα πού ορμανλήκ δεφενίν νιχαγεσινέβερ-
δηκδά, τζοκ άδευλερδέν μεσκιδόν τέρ κίουζελ εβα-
γι: βαρδζάκσπην δεδι ισί, άι βαλίδε τζοκ άδευλερδέν
μεσκιδούμου δεδίν; πένισε χάλια δουνγιαδα πιζέν
γάρρι άδὲμ γεόδουρ πελζέριμ, γεά ντζουν σεύκιλι

βαλίδημ εβδελδέν πανά χαπέρ βέρμεδίν; άχ, σίμδι
γεφρουμεγε μεδζαλίμ δλσα:δι, κιδέρ πού άδεμλερι
πουλουρουδου δεεβαπ ι:δη Μπενών.

Γενεβίσα δαργή άχ εγλουμ νόσπλ άνλαδαριμ ισ
πὲ ο άδεμλερ δεγίλιμ πε ι πού τζόλε νεπλ εδεν βέ
άζ καλόη ικμ:ζιδε κατλ εδεδζεκλεριδι δεδι ισί, άι
φγλίεσε, πένιμ. ονδά ισίμ νε, πέν ισί άνλεριδε σενίν
κιπτι έγι κηγιέκ ιδεριδιμ, λάκιν κοζουμ βαλίδε, χιτζ
πού άδεμλερ ελμεγεδζεκλεριμ: χάι! χάι! χιτζ πι-
ρισιδα κάλμασιζάσακ: μάδεμκι πουνλαρδα ολόμ νε-
δερ πιλμεγερολαρ πένιμ πού άνεδεκ πιλμεδιγιμ μι-
σιλλού πέν άρτηκ δουλσρην γεανηνα βαρδρηκδά, δεγε-
δεγιμκι εἰ άσεμλερ σιζ δζούμλενιζ βεφατ ιδεδζέτι-
νι, βέ έφερ έγι δλμαζή:αηης σεμαβι μελκιδουτλιγι-
νέ κίρμεγεδζεκσινιζ δεγιού άχ νε χόζ δλουρουδου
βαλιδεδζιριμ, σού άδεμλερ πένιμ σόζλεριμὲ κανηπ
τωιρού γεολά κελσελερ. "Αχ τατλή εβλαδημ, σάνκι
πουνλαρ πιλμέζιμ κηγιέκ ιδερσιν; πέκ άλιε πιλρι-
λιε, έμμα ειλινέ δουμεζλήρ, πουνλαρ οκαδαρ πο-
λακατλήκ ιζινδὲ ζάδκη σαφά ιδερλερ, βέ τωπ:ακ
άνλερε πού κάρτε μαγσουλκτ βερίρ βέ πού τζόλδὲ
εβλαδηκ μειβελερ πιεφίρ νε λεζιζ τακμλερεκιλ ι-

δερῆκ βέ παγιρῆν τῆτε κλερινέ φενιδέ ελθάν ρένκ ελ-
 π σελέρ τελπίς ιδερλέρ, βέ άσουμάν γιλδηζλήρη
 τρεζή παρλάκ βέ ζι κημέτ μούδζεβιεράτ ταδλά-
 ρηλε τονανήπ σούσλενιρλέρ.

Βέ κήσην σηδλάκ βέ γιάζην σερίν μαχαλλερδὲ
 δουρουρλάρ, σενενίν 4 μεδσιμλερινίν άσνάι τεπιλλε-
 ρινέ κίρρ, βέ κιδζελερδὲ πιζ-ζάτ κίρυνδούζ κίπὶ άί-
 δηληκιδά δουρμαγα άούσούδα πάλμμετλάρδρη, έμμα
 γίνε Άλλάχου άζιμισάν χαζρετλερινέ τεσεκχιούρ ιτ-
 μεζλέρ, βέ πού καθάρ ίχσαν βέ νιμετλερινέ πινέν βέ
 δζάπεδζα μαπεγνλερινδὲ γαδγά γαλεπέ ιδερλέρ, βέ
 πίρὶ πίρινέ σέπτε ιδούπ καθαρλάρ, χάσηλη κελάμ
 έλλερινδέν κελέν κίρτουλουγί πίρὶ πίρλερινέ ιτμεκδέν
 κερου δουρμαζλάρ, βέ γεδμιγέ ιτζλερινδέν πίρερι-
 νίν ολδουγούνὶ κίρρσρλέρικεν, γίνε ναδιμ άλμαγιεπ
 έπιτιδακη ζεβκλερινέ πακαρλάρ, πιλ ζάτ χίτζ άλ-
 μεγιυτδε δουνηζαγέ καθήκ τεκαδζακλάρ κίπὶ δε-
 γιού βάσρ ιτδικδὲ, Μ πενωνούν δζανή σηκηλήπ, έί
 βάχ βάλιδε έγερ πιργλέτσε Άλλάχ, πένὶ πού μα-
 κουλὲ άδεμλεριν άφασηνά κίτμεκδέν έσποκισίν, πέν
 άρτηκ πιζίμ ζεθαλλη κειρὶν κουφλάρ άφασηνδά
 άκλδηγη κίπὶ, ό βαχσί ίνσανλαρῆν άφασηνδά καλ-

μῆς δλαδζάγημ, όνλαρῆν άφασηνά κίπὶτ ό τεχλιε-
 λι σεραϊ σούρμεκδέν βέ λεζίζ τσαμλαρη γεμεκδέν,
 πουνδα βαχσί χαιθανλάρ άφασηνδά καλόπ ότ κίόκ
 γεμεσί δαχὶ έδλάδρη, δζ αναφασαρλερδέν πάδεγρου χαι-
 βανλάρ φάκατ ότ κίόκ ρήζα άραρακ χίτζ πίρ πι-
 ρινέ φεναληκ ιτμεκχιζίν καρδάζ κίπὶ μουγαπτετ ι-
 δερλέρ, πέν άρτηκ πουνλαρῆν άφασηνδά καλήπ χίτζ
 ό άδὲμ δενιλέν μαχλουκλαρῆν γιανρηά βαφμαγια-
 δζάγημ δεδι ιτε, χάρ έβλαδημ, ούμινί Άλλάχά
 βερρεκ χίτζ κόρκμα κίτ βέ έτιδ σανά δαχὶ νέ βα-
 σηγετλεριμ βάρδρη, σανά σιμδιγεδέκ φάκατ σεμαβι
 Πεδερὶν Ιτζούν βζσρ ιδούπ, δουνηζαβι Πεδερὶν Ιτζούν
 χάλια βάσρ ιτμεμ.ε ιδίμ, Ιμδὶ μαλιουμούν άλάκ
 νάσηλ πέν βαλιδένσεμ, πέν κίπὶ πίρδε Πεδερὶν βάρ-
 δηρ γέρ γιούζουνδὲ άί νέ δέρσιν, κούζουμ βαλιδε
 σίμδι πένιμ γέρ γιούζουνδὲ σιν κίπὶ πίρδε Πεδερὶμμι
 βάρ; βέ σενὶ κίρρσρπ δουτουγούμ κίπὶ όνούδα κίό-
 ρούπ δουταπιδεζέκμιγιμ; βέ Σεμαδεκὶ κίόρσουμζ
 Πεδερμδέν πασά σίμδι γέρ γιούζουνδὲ πίρδε κίό-
 ρού όυρ Πεδερμμι: βάρ; έβετ έδλαδημ γέμ κίόρσ-
 δζέκσιν, χέμ περαπέρ σιδηλεδδζέκσιν, μάδεμκὶ βά-
 λιδὲ όγλέδρρε, γιά κίζούν κελίπ πιζί πουνδά πούλ-

μαγιορ; βέ νίτζου πιζί πού τζιέλιδέ μααδούρ πια-
 γήγιορ; γιόχσα πούδα ο πύρ άδεμλέρ κιπί χιούτύ-
 μούδουρ; χάφρ έβλαδήςμ χάφρ, νισπετινέ πέκ έγιδ;,
 έμμα πιζίμ πουνδα όλδουγουμενζόδάν χαπερ γιόκ-
 δουρ, πάχουσουρ πιζίμ ικιμίζιτε έλδου κηγιόρ έδιόρ,
 τζούνκι πένι πύρ ήρηζήζ βέ έδεψιζ κερή κηγιόρ
 έτδι, βέ πύρ τακίμ χηγιανέτ άδεμλέρ πένι ιφτιόά
 ίδερέκ πονά πού γυαλανή ινανδρηδηλαρ. άι πού
 γυαλάν δευγίν σιόζ νέ ελόυγιμορ; κούζουμ βαλιδέ
 σουνό πανά βάσρ έγλιέ, ζίρα γυαλάν σιόζούνι χέ-
 νουζ έσιδιόρουμ.

Έβλαδήςμ γυαλάν βέ κιζίτ έιμέκ έλμαγιαν σεί
 ελδου έιμέκδιρ, μέσελα. ικι άδεμ μαπεγινλερινδέ δι-
 λιλε πύρ πύρλερινέ πέν σενί δεζούνι τζανδάν σεβέριμ
 δερλέρ, έμμα καλπλερι τζήρητ τζατσουσίδιρ, χάττα
 φουρσαντ πούλασαλάρ πύρ πιρ: νι δαρέ τζεκμέκ ίσπερ-
 λέρ, ίστέ γυαλάν δεδικλερι πούδουρ, δεδικδέ έι βά-
 λιδε χίτζ έιμικίνμίδερι πύρ κίμέσνε έλμαγιαν σεί
 ελδου δεσίν, πού μισιλού κηγιόρ άσλαζά άκλη-
 μήν κίόσσεσινέ κέλμεμισίδι, βέ πού ινσανλάρ δεδγιν
 νέ χηγιανέτ βέ όγιμουπάζ σειλέριμίζ, δεγερέκ κη-
 βηρδζήκ περτζέμλι, νάζικ πζάτην ή σζλλαδ ή κούγιε

δερσιχλανμάγιλε, Γενοβέρρα δαχί ίστέ έβλαδήςμ
 Πεδεριν δαχί κέζαλικ πού μισιλού πάζη άδεμλε-
 ρίν σιόζλερινέ ιιτάμ ιδούτ άλδανδή δεγερέκ παδλα-
 δη μαδδάτ βάσρ ιπμεγιέ Μπενωνούν άνλαγια πύλε-
 δέγι καπιλδέ, βέ κίερδούμι του χατεμί; ίστέ πού
 Πεδερινδάρ. άι Πεδερινμίδιρ; άιάν βάλιδε βέρ
 πακαριμ, πού άνέδεκ σεματί Πεδερινμίν έξερ: τοχάρ
 σείλερινί κίερδύμ κίουνέσ βέ άι γιλδήςλαρ βέ τζι-
 τζεκλέρ κιπί έιμα όζισμανί πεδερινμίν πύρ σένι
 χάγια κίόέμεισιόιμ δεδι ίστέ, Γενοβέρρα χατεμί
 παρμαγιανδάν τζήκαρηπ Μπε.ωνά βερδι, ό δαχί χα-
 ρεπέτιλε νάζάρ ίδερέκ, άι νέ άόζαίτ κίόζελ σείμυς!
 Βάλιδε παπατην πύργιέ κίόζελ πασκά σείλεριδε
 βάρμη; βέ ίσπεσέμ, άόζετ πανά βερμικι δεχίού
 σουάλ έγλεδι ίστέ, νέ διμέκ έβλαδήςμ σανά ρουχου-
 νούδα τεσλιμ ιδέρ δεγιουπ χατεμί γινέ παρμαγιανά
 κερτζιδι ήρζήμην χηρζήνη βάδ ιτδιγίμ κιπί έρ έγλι-
 μιν ισπου έρμασνην δαχί ελόυόζεγιεδεκ χίτζ ιτ-
 μεγιέ τεσχόδ ιδνμιάσιδιμ, βέ πέν ελδουκδέν σόφρα
 πού χατεμι παρμαγιμδά, τζήκαρηπ, περαπερινέ
 κίότουμεσιν, βέ ινσανλάρην ελδουγού γερέ βαρδηκιά
 Σίεζφι έρεδέριρ δεγιού σουάλ ιδέσιν, ζίρα παπατην

Ισμί πούδουρ, βέ ριζά έτι σενί χουζουρουνά τή-
 καςσηνλάρ, βέ έγερ πύρ κίεσνε σανά σουχλ ιδέρεσε,
 νέρεδεν κελδιν βέ σέν κίμισιν βέ νέρεγε κιδιόρσουν δε-
 γιού, σακην σούλεμε, βέ παπανήν χουζουρβνχ τήκ-
 δηκδά χατεμι βέρ ονά, βέ δέκι πού χατεμι σανά
 βαλιδέμ γιολλαούή πέν εγλουουό πανημάν ιτζούν,
 πουνδάν πύρ κιάτς κιδούν μούκατδεμ κενδουσι βεφάτ
 έτδι βέ πανά βασηγέτ ιτδίνι χακκηνδά βουκουού
 πουλάν ιφτιραδέν μεδγελι όλμαγιουπ σουτζσουζ ι-
 δουρνί, βέ σανά ελ βεδά σελακηνή, βέ ζατινέ ζου-
 χούρ ιτδιδιγίν έγγέτ βέ ρεντζιδελερδέν δολαί κου-
 σουλαρηνή δερδούνι καλπέν άβρ ιτδινί βέ σενί
 πύρ δαχλή δουνγιαδέ κίφρέμεδι ισέδε, χιτιμάλ σεμαδέ
 κίφρετζεγνί σανά πεγιαν ιδεγίμ, βέ σανά ριζά ιδέρ-
 κι δάϊμ τογρού γιολά χαρεκετ ίδουπ, Άλλάχ γιου-
 λουουό δουτάσην, βέ βαλιδεμίν ταλιτίνέ γαιμνέκ
 όλμαγιασσην, βέ πέν εβλαδηνήν τερπιγεσνί σανά ά-
 μανέτ ιτδι δεγερέκ πού τζολδέ κετζιρδιγιμιζ ουμουρ
 νακλ ιδέσινικι κειμικεριμι πουνδάν καλδηρήτ, άτα-
 λαρηνήν δέφν όλουόδουγί μεζαρά δέφν ιτδισιν, ζίρα
 πύρ τακίμ ρεζιλ άδεμλερ χακκημδά ιρπιρα ίδουπ,
 κατλιμέ κάρφρ βερδιλέρισεδε άταλαρηνήν ήρζηνή
 ζέρεδζε λεκελενδιόμεδιμ, έσιτ έβλαδηνά σανά πύρ
 βασηγετιμ δαχλή βαρ, άνήνι γάλια σανά σούλεμ-
 μισιδίμ. Πού ρουνγιαδέ σεννικί κίπι πένιμδε σεβκιλου

άταλαρηνά βάρ, άχ! άμάν γιά Ράππημ, πασσημά
 ό πεγλικέ κελδινδέν σόφρα, άδζαπ μεράκ άνιλερ σάγ
 πρηνιόμημ; ... πατάνά ριζά ιδέσινικι δέρχαλ σενί
 άταλαρηνήν γεανηνά κίφτουρσινιλέρ, βέ σέν τορουν-
 λαρηνή κίφρουκός φεραχλαρηνδάν πένιμ 7 σενελικ
 μερακηνή ουνουδουρλαρ πελλέριμ. Άχ κρημετλου
 πεδερίμ βέ άρζουλουό βαλιδέμ! άδζεπ πένιμ ιτζούν
 νέ δερεδζε σελ σουλαρη κίπι κίδζ γεασλαρη δέκδι-
 νίς, βέ άχου φηγάν ιτδινίς. Άχ μιμικινι όλσαϊδιδε
 σιζλερι όλμεζδέν έββελ πύρ δαχλή δουνγια κίζού ιλέ
 κίφρτέιδιμ, έι βάχ, έι βάχ! σιζ ισέ έλιπετ πένι πούν-
 δζα σινιν έββελ ολιδού τζουρουδι κηγιασή ιλέ κίφρ-
 μεγι άρζού τζεκμεζσινίς. πέν δαχλή σιζλερι μούδζερ-
 ρετ σεμαβατδέ πύρ δαχλή κίφρεδζεγιμ ουμιδι ιλέ τε-
 σιλλά όλούγιερομ, άχ σουό δουνγιαδέ μίγλι μου-
 χιατπέτ ιτδινιμιζ ζατλαρη άχηρετδέ γίνε κίφρεδζε-
 γιμίζιν ουμιδι νέ άδζαπ μεροούρ ιδέρ ινσανή! βαι
 ναζλή έβλαδηνά άγλατγιεροσιν; άρ έγλε κούζουμ
 κουσουρομούκι σανα σούλεριμιλε μεράκ βερδιμ. σεβ-
 κιλουό βαλιδενί γαιπ ιδέδζεγιένδε Άλλάχ βακλιδέ
 γερινέ σαά πύρ άτα βερεδζέκ, άκι σενί πέν κίπι σε-
 βεδζέκ, άρτηκ βάζ κελ άγλαμακδέν ζίρα σενιν κίδζ

γιασλαρήν δεγερεμί σάτ παρέ ιδέρι, πατιάν σανά
 δερ-ύνη καλπδέν μουχαπίπέτ ιδούπ σενί κουδζακλα-
 ρηνα αλαζάκ, βέ ογλουμ δεγιούπ σινεσινέ σαρ-
 δζάκ, σανά πίν δούρλι σουαλλέρ σρούπ, σενί χιέρ-
 δούκζε φεραχηνδάν βέ μεραχηνδάν άγλε γεδζέκ δε-
 γιούπ, Γενόεραγε του ζηκρηλέρ φηφρατ βριδιλίρσε,
 άγου φηγάν ιδούπ, ώχ τζεκερέκ άγλέρικεν τάπου
 τουβανή κεσιλίτ γεατάκ ούζερινέ ούζανδή, βέ ζαίρ-
 λικδέν διλι δουτουλουπ άρτηκ πέρ σεί σάιλεμεγέ λια-
 κατί κάλμαδη.

ΟΝ ΙΚΙΝΛΖΙ ΦΑΣΗΛ

Χαβαλέρ γεμουσάμακδέ ελουπ, φάαλη παχάρ
 ρού-ικιαφή τενεφρούζ Ιτμεγέ, βέ χιθονέσ όμώρ παγζ
 ιδιδά στυουλελερινί δεχηανέ νέρ Ιτμεγέ πασλαδη
 Ισέ, μαχασενιν έτραφηνδουκί καρ βέ πουζλαρ έριμεγέ
 γεούζ δουτουλαρ, χαλ πούκι Γενόερανην κειφαιζ-
 λιγί χιθόν πέ χιθόν πετέρ ολουπ, άρτηκ ούζερινέ ό-
 λούμ νισανελερτ τέμόκδι Ισέ, σεγιαχάτη τεκμιλ ιδε-
 δεγιγινί άκλή ιδρακ ιδερέκ, δάγιμα γεανηνδά πουλου-

νάν Σταυροσου έλλερινέ άλδρή βέ άρτηκ έπεδρηέτ
 όιούρ τερενχιόρ ιδερέκ άγλεμεγέ πασλαδη νίτ. 81
 τεσελλα Ιτζούν γεανηνδά πέρ ρουχπάν πουλουουπ
 οδούδ βέ νασαχάτλαρή Ιλε πανα δεσαρέτ βίρμεσιν,
 βέ άζιζ κοινομάδεν χησσεμέντ έγλέμεσιν δεγιού,
 πέρδε Αλλαχ ή χαιτηρηνά κειφάπ, νίτζουν γάμ γε-
 γεγιμι έι Ράππη, σέν χίρ γεδδέ χαζήρ νάζηρησιν,
 βέ ολούμ δόστεινδέ γεατήπ ουγουρουνά βερατ ιδεν-
 λεριν βέ σηκλετδέ ολανλαρήν τεσελλαζήρησιν δε-
 γιούπ έλλερινί χιθίρσούνέ παγλαδη, βέ χιθίλερινί
 γερέ δικίπ καλ-πινδένΡάππηγε νιγιάζ ιδέριδι.

Μπενών ζεβαλλή βαλιδεσινίν γεανηνδάν άσλα-
 δα άιρήμαγιούπ, μερακηνδάν γεμεκδέν Ιτζμεκδέν
 κεσιλδι, βέ γεμαν βαλιδεσινιν χιθίλερινέ νάζαρ Ι. 82
 μηραδηνη άνλαδηγη άνδέ, χαφαρέτιλε ιδζρα ιδέριδι,
 βέ γεαταγηνην γεανηνδουκί καγηανήν νεμινί σιλερι-
 δίκι σου ταμλαγίπδε ούδούτμεσιν, βέ δάιμ γεατα-
 γηνη δουζελδίζιδ, βέ πάζη δερα καπακλαρηλα τε-
 μιζ σου βέ σούδ κειτίτ, νάζλη βάλιδεμ δουδακ-
 λαρήν χαφαρετέδεν κουρτουός, Ιτζ πέραζκι σερινλε-
 νέσιν δεγιούπ σούρα άιμακλαρηνα καπανηπ σούρα
 έλλερινί σπμέκλε άχ τατλή βάλιδε νίτζουν πέν σε-

νιλε νάζαρ ιδεδζέκσιν· σίμιδι άρτηκ Ιπν ουλλάχ Ιη-
 σούς Χριστός χαζρετλερινιν τριχινι σανά μουχτα-
 σαρζζά νάκλ ιδεδζέγιμ· άρτηκ έλ βακκήτ ιδάκ ιδε-
 ζέκσιν που άγαδζή δάίμ· έλιμδεδ δουτουουμουν σε-
 πετι νεδ ολουγορ, βεδ σιζζερεμιε έγι κουλάκ βιρουπ
 καλπινε γερ Ιτιδρέσιν ζίρα σανά άζ σιζζουλε τζόκ
 μανιά άσικιαρ ιδεδζέγιμ.

Σεμασί Πεδερ δζίτσι Ινσανήν χελακλιγγήν, βεδ
 πουνδάν ζουχορ ιδέν δζάν βεδ δέν δλουμουλι βεδ άρ-
 τηκ δζενέτι άλιανήν πουνλαρά καταλδηγγήν χιόρ-
 μέγιλε, πουνλαρά ζάπεν δλάν μουχαππέτι κεσρε-
 σινδέν δολάτ μερχαμέτ ιδούπ, μούφρεδ έβλαδζή Ράπ-
 πινα Ιησούς Χριστούς δζιχανέ Ιραλ έγλεδι, όκι
 πικιό Μεριμίν ράχιμ πακινδεδ ρούχορλ κουδουσδάν
 τέν άλαράκ, Μπέιτουλ Αεχιμδεδ (Βηθλεμδεδ) πιζίμ
 μάγαρέ κιτι πίο μαγαρέ δερουννδεδ χιουτζδζούκ
 μαχσίμ μεβλουδ ολου, βεδ πούγιουδουκδεδ πασλαδη
 'Αλλάχ κελαμλαρηνή Ινσανλαρά τακλιμ Ιτιμεγιε
 έββελκι φενά ταρικλερινιζί τέρκ ιδερέκ νεδαμεδεδ βεδ
 δοχρού ταρικεδ κέλιν, πέν δζούμλενιν Πεδεριόλάν σε-
 μασί Πεδερ 'Αλλάχ ταρφαρηνδάν κελδιμ, ό νάσηλ
 έγι βεδ μερχαμετλι Ισέ, κέζαλικ σιζζέρδε ολουπ άνή

νίν γερινέ χαστά όλμαδζήμικι πέν ολεγιμδεδ σέν κουρ-
 τουλάσσην δέριδι.

Πιρ σαπάχλαίν Γενοφέρα πίο κατζ σαάτ ροχάτ
 όυγιουγιούπ όυγιανδηχδάν σόρα χάλλουδζε χαφιφ-
 λενδι, βεδ όυγιόρικεν Σ τ α υ ρ ό ς έλινδέν δουσίμιζ
 όλμάγιλε, γεαταγιήν γιαννηή άρσστηρζικαν, Μπε-
 νών φαρηννά βαρούπ, πουλαράκ έλινέ βερδικιδι, έτ
 ταπλή βελιδεδζέγιμ σέν που άγάτζ παρτζατή Ιλι νεδ
 ιδιουσουνκι δάίμ· έλινδέν πράμαγιορσουν δεγιου οθ-
 άλ ΙτδΙ Ισέ άχ νάζλη έβλαδζήμ· έγερ πιζ έλδέν πίο-
 γλε ολεδζέγιμι πιλσέτιμ σανά δαχλι έββελ πίο ά-
 δζαπ έσζάρ βάσρ ιδεδζέγιμικι, έγι σείν έσφαρ καλ-
 μαση ιδζαπ Ιτιμέζ· έβλαδζήμ πιλέσινκι σεμασί Πεδε-
 ριν πίοδε κενδου κιτι έβλαδη βάρδτηρ, άχ νεδ τζαίεκι
 που έβλαδη Ιτιγι Ινικλερι βεδ μουδζιζατλαρη βεδ
 πιζίμ Ιτζούν κατανδηγγή χεσαψιζ δζεφαλαρη σανά
 ταρπηλή Ιλι άνλασάμαμ, βεδ που τζιόλδεδ σακιν ολ-
 δουρουν Ιτζούν άνλαμαχάζα καθορ δεγιλτιν.

"Ιπιτά σανδ δζιχανδεδ χεσαπσιζ Ινσανλαρ σακιν
 ιδουγινι βεδ νεδ άχλιεκ βεδ μεσρεπεδεδ ιδουγινι πεγιάν
 ΙτδΙμ, βεδ ολόμ νεδ διμικ ιδουγινι βάσρ ΙτδΙμ, άνή-
 κι τζόκ βάρμαπτι που ζέβαλλη βαλιδένδε χιόζζερί-

δεοῦν διλδὲν βέ πῖρ πῖρλερινίτῃ γουλούσζα σέβιν, βέ δινλέιν πένιμ κελιαλαρημή βέ χῆρ κίμ δινλέρ Ι-δζά ιδέρεσ ο κῆρεδζέκ Ἀλλαγή, βέ δζεννέτι ἀ-λιχῆ μουγεσσῆρ ὀφορά βροπή μιμκινζῆς μεσρου-ριετῆ νάιλ ὀλαόζακ, βέ νισπετινέ χῆρ κίμ κελιαλα-ρημή δινλεμέζ βέ ταλιμλεριμέ ραγπέτ ἐτμέζσε, δζεννέτ γιούζῃ κῆρεμεγεζέκ, ἴλλα δζεγενημέ ἀζα-πηνδᾶ καλήτ νιχαιετῖ ὀλμαμακ ούζῆ ἐζιγέτ τῆ-κεζέκ δέριδι.

Πῖρ χατούν πῖρ φενά ἴλλετῆ ὀγραπῆ, χειμλεφ-δὲν οὔμιδι κατῶ ὀμούσκιν, ἐφένδιμῆς Ἰησούς Χρι-στός ἀνή ὀλόμ δερεδζεπινδένερίετῖ — Κέζαλιχ πῖρ δόλλ χατουνοῦν πῖρ ἐβλαδῆ ὀλουπ βεράτ ἐτ-μάτιδι, ἄρτηκ σέν δουτόν ὀ χατουνοῦν νέ δερεδζέ μεράκ ἴδιγινί, Ἰησούς Χριστός δέρχαλ χανεσινέ βαρύπ, εἰ χατούν μεράκ ἔτιμε δεγεζέκ, αἔτ τζο-δζούκ κα λ κ. δέρ δεμέζ, χικμέτι παρῖ ὀ πζοδζούκ οἴκουδάν ούγεανῆρ κίπῃ καλ κῆ ἰσῆ, ἐλινδέν δου-τυπ βαλιδεσινέ τεσλιμ ἐγλεδῖ, ἄρτηκ ὀ βαλιδενῖν μερροριετινῖ βέ πού μουδζιζαδῆ νέ μερτεπελερδῆ τεαζζούπ ἴδιγινί βάσφ ιδέμεμ. Ἐφένδιμζιν ἴδιγινί μουδζιζατλαρ γιάνηηζ πουνλαρ δεγίλδῖρ, ἴλλα

δαχί νετζῆ νετζῆ γεσασοῖζ χικμετελεῖ βάρ, γιάνη κῆρελερῖν κῆρεζλερινί ἀτζῶη, μισκινλερῖ ἀναδάν, δογ-μούς κίπῃ τεμζῆλεδῖ, κῆρετορρούμλερῖ σαγαλτῆρ δζιν-λιλερῖ κουρσορῆ, χῆσσηλη ὀ δερεδζῆ χικμετεῖρ ιδέζα ἰτ ἴκῖ νέ χατηρημδᾶδῆρ, νέδε βασφηνά κεδζῖριμ.

Ἐμια ὀ βακῆν ἰνανλεφῆ τῆσπκῆν βέ φεναλη-γά μουπτελα ὀμαγῆλε, πού καθορ μουδζιζατλα-ρημή κῆρεδουκλερῖ γερεδῆ, ἴμάν ἔτρασῖκιδεν καττι να-ζῆ) ἀνή φάσλ βέ ἠρτιχῖ ἰδῖλερ, βέ νιχπῖετ πού ἐ-λιμδεκῖ δουτοδουγούμ ἀηδῆζ ρεσμινδῆ πῖρ πῆκ πῖρ-γιόυκ Σταυρῖς περτίφ ιδερέν, ἐλλερινί βέ ἀγεακλα-ρημή πῖμους μηγῆλερῖα ούερινέ μηγῆλερῖ, βέ κνυλέρ γιαφαλορηδῶν ἀκμαγα πασῖαγεύπ, χῆσση-λη Σταυρός ούζερινδῆ ρουγουνού Πεδῆρ Ἀλλαγά τσο-λιμ ἐγλεδῖ, βέ πού Σταυροσᾶ ὀ δερεδζῆς ἐζιγέτ τζε-κῆρκεν, ὀ ζαλιμ ἰνανλαρ πουνολ ζέβκ βέ σέπτ ἐ-δερελέριδι δεδῖ ἰσῆ Γενεβῆρα, Μπεων γιδετελενίπ βάι γηγῆρ βάι ζαλιμ γερεφλέρ βάαααι ἀμάν βάλιδε Πεδῆρ Ἀλλάχ πουνλαρην πού χαλινέ νάσγλ τεχαμμούλ ἰτῖδεε, πασλαρηνά γιλδῆρημ ἐνδῖριπ γιάνηηζ; Β. Λλαχίλ ἀζίμ πένιμ κουδρετιμ ὀλοσά-δι, δζοῦμλεσινδῆ χεράπη γεπκῖπ ιδέριμ δεδῖ.

Γενδέφα δαχί ιστέ έι μουχίπ έβλαδήμ. Γρισός Χριστός έρένδμιζ δζίνσι ίνσανδέν ό δερεδζέ τασαλ- λουτ βέ έζιγέτ τζεκιμισίικεν, άνλερέ κιό:ουλούχ ιδε- δζέκ γερινέ αγιά Πεδέρ άρ έτ πουνλαρην κουσουρ- λαρηνη, ζίρα νέ έπδικλερινί πάλμεγιρολαρ» δεγιού, Πεδέρ Άλλαχα νιγεάζ έγλεδί. Βέ ιστέ ίνσανλαρην μ8/αππέτι ίτζούν που ταρζά βεράτ ίτδι, χάλ πούκι βερατή μούδερρετ λαζήμηδη, ζίρα που άζιμ κουρ- πάν όλμασα ίδι, δζίνσι ίνσανδέν χίτζ πέρ κιμέσεννι σεμαβί μελκουτλινέ δουχούλ όλμασή μιμκίν δε- γίλιδι, βέ πίζ ίκιμζδε κίρέμεγεδζέγιδικ δεδικδέ, Μπενών δηκκατίλε δινλεγιούπ, που άζ σόζδέν νετι- δζέσινέ άσνά όλαρκ, ζίγιαδε καλτινέ τεεσέρ ίτιμέ- γιλε, άνη φηριάτ πασουπ, άι ζεβαλλή Χριστός, γεζήκ φακέρ Χριστός, δε, φέκ ζάπτ όλουμαζ δε- ρεδζεδέ άγλεγιπ φεργιαδ έτιμεγέ πασλκδη, βέ κιόζ γεσλαρηνή κείδιγι Κεγικ δέρισι ίλέ σιλίπ, έι βά- λιδε σίμδι έλπετ που σεμαθαδδεδήρ δεδδ ίσέ, έβδετ έββετ έβλαδημ, ζίρα που ρούχουλ κουδδουσουού Πεδέρ Άλλαχα τεσλίμ έτδικδέν σόνρα βιόζουτινι πέρ δζεδιδ μέσαρά δέφν έδούπ, ούζερινέ πέρ κενίρ τάς γεουβαρλαδηλάρ, έιμα που όύτζ κίουνδέν σόνρα

φιρλιδ βέ δούνγιαδέ 40 κίούν δαχί μούδδέτι κίου- ζάρ ίτδικδέν σόνρα, ζισάν βέ σαλτανάτιλε σεμαθαπέ τζηκδη, βέ πέραζ άδεμλερ ό πηρλερι κίπι φενά όλ- μαγιουπ, πουούν νούτκου άζίζινι δινλεμέγιλε ίμάν έδούπ, όνα δερούν καλπίδέν μουχαππέτ ίτδிலέρ, βέ βερατή ίτζούν δερεδζέσιζ κιόζ γισάή δούκδிலέρ, ό ισέ άνλερέ άγλέμεγιν βέ μερακλανμαγιν, ζίρα πέν σίζέ Πεδερμιν ίνδιντέ μεκιάν τεδαρικλεγεδζέγιμ, άντέ ίστραχατηλα σακίν όλμανήζ ίτζούν, φάκατ δεδγιμ ταρικέ χαρεκέτ έγλέιν, βέ πιλέσινιζκι δζόμυλενζ γεανημά κελίπ, μισιλσιζ βέ βασφή μιμκινσιζ μεσ- ροριετέ ναιλ όλαδζάκσσηνής, βέ έγερ κιόζλερινιζέ κιόζουμμεγεδζέγιμσερμεδε, πιλέσινιζκι κηγιαμετέδεκ σίζινιλε πιλέγιμ» δεγιού τεσελλά βιμερέκ σεμαθαπέ τζηκδη βέ Πεδερνι σαγ ταρφαρηά ότουρδού δεδδ ίσέ, Μπενών έι βαχ που άνέ κούδάρ νέ άδζαίπ έσφαρλαρ- δάν μαχερίμισιμ δεγεουπ, σίμδι που Χριστός πιζίμ που τζόλδδ όμύρ κεπί:δινγιμζι πιλίφριμ; βέ άδζεπ πέρ δεσά πουνού κίργδε κίρεδζέκμιγιζ δεγιού σουάλ έτδι, Γενδέφα δαχί, χάι χάι, που πιζι χέμ κίφουρ τζούκι χέρ γερεδ χάζήρ ναζήρδρηρ, χέμ πιζι σεβίπ χιμμέτ ιδέφ, βέ έγι μούλλαγαζαλαρ βιφίρ τεκίιλ

ἐγὶ ὀλιγαμίτζι τζόν, ἀχ νούρι διδέμ ἐβλαδῆμ σέν πῖρ
 ἀδζάπ τζοζούκουν βέ καλπιμί μεσοῦρ ἐγλεδιν,
 χαλ πούκι ἔλ ἄν δαχί τὰμ δεγίλσιν, βέ ἔγερ δηκατ
 ιδέρσεν, βαραραχ κιφρέκ χέρ σελ γαληνίτζ πασηνᾶ
 ἀνλαγίτ τὰμ ὀλαδζάκτιν, ἔγερ ἰδζάπη χαλδέ ἰν-
 σανλάρ κατλινέ φερμάν ἔτσελέρ, ἔλπετ Χριστοζόν
 Πεδερινέ ἄρ ἔτ δεγιού νιγέζ ἔτδιγί κιπί νιγέζ ἰτ-
 μεγεδζεκσιν, τζόνκι ἄζ ἔββέλ, ἔγερ κουδρετιμ ὀλ-
 σάι: ὀζουμλεσινδὲ χαράπη γεπάπ ιδέριμ δεγιού
 κεντῖν τκρίρ ἐγλεδῖν, σένιν μουλζιμληγῆν Χριστο-
 σουνκουνά ἄσαν ἔμσᾶλ ὀλάμαζ, βέ μωχαππετιν ὀ-
 νούν μωχαππετινέ κάτταν πενζεγέμεζ, βέ ἔγερ πῖζ-
 λέρ πουνούν βέ Πεδέρ Ἀλλαχῆν ἰνδινδὲ μακπούλ
 ὀλαδζάγρηκ βέ σεμαθετέ κίρεδζέγίτεκ δάιμα ἀνήν
 βάζσρ ὀλουνμάζ σζλυχετλιγῖν ἰμρεμλελίγῖ, τού μη-
 ραδά ἔρμεμιζ ἰτζόν, ἰπνουλᾶχ πῖζέ χιμιμέτ ἰδέρ βέ
 ἰσ-έρ, τζόνκι τού νιγέτιλε δουνγιατ τέσρῖφ που-
 γιμουρῦτ, Σταυροσά κερίδι, ἔι ἰκί κίζούμ ἐβ-
 λαδῆμ ἄρτηκ ἔλπετ ἀνλαδῆν τού κίουτζούκ Σταυ-
 ροσού δάιμ ἐλιμδὲ δουτδουμουμὸν μανιασηγή, τού
 ἰσέ πῖζιμ ἄσκημηζά πουνούν οὔζερινδὲ βεράτ ἰδένιν
 πῖζέ ὀλάν μωχαππετιν ἰχτάρ, βέ σεμαβι μελκιοῦτ-

λιγῖν μιγέτ βέ μεσεκκαεῖ κατλανμάγληε πουλου-
 δουγουνί ταρῖρ ἐδέρ, ἰστέ πού ἀδεται ἀγιάτζ παρτζα-
 σή τού σεπετεπέν ἰντιμιζδὲ ὀ δερεδζέ κηιμετλίδιρ.

Βέ ἀγλεγερέκ, ἔι βάχ ναζλή ἐβλαδῆμ, σανά ἔ-
 πεδιγέτ ζήκρ ἰτζόν φάκατ τού Σταυροσού πῶραγα-
 δζάγρημ, ἀνήκι πέν βεράτ ἐτδικιδέ σοβούκ ἐλφεριμδέν
 ἄλουπ χήρζ ἰδέσιν, βέ κάτζῶν κευαλετέ κελίπ,
 βάκτη χαλῖν χέ ὀλούρισέ, χῶδζερελερινῖν πινεβᾶζ
 ἰτμεγέ χιζάπ ἰτμεγεσιν, βέ πουνᾶ ναζάρ ἰπδικιδζε
 πουνούν οὔζερινδὲ πῖζιμ ἄσκημηζά βεράτ ἰδένι βέ
 σῖμδιδε ρουγουνού τέσλιμ ιδέδζέκ ζεβαλλή βαλιδε-
 νί χατηρηνά κευιρέσιν.

Βέ ἰσῖτου Σταυροσούν γιμιμετί ἰλὲ σούλχ βέ ἰσ-
 τρᾶχάτλε ὀμῶρ κευιρεδζεγῖνὶ οὔμιδ ιδέριμ. σανά
 ἔβουδῶμ ὀλσούνκι ὀζούμλεγι πῖλ ἰττιφάκ σεδέσιν,
 βέ δάιμ ἐλιν ἐλινδὲ ὀλουπ, δζούμλεγε λατῖρ βέ μω-
 λαίμ βέ χαλίμ ὀλάσην, βέ κἀῖρ ὀλδουγόν ἐλιγῖ
 κῖρῖ πῶκμαγιασην, βέ ἐλῖκ γιουλούᾶ δζασηνή δα-
 χῖ μιμκίνισεδε φεδα ἔγλέ, βέ κῖτ ἐλιγῖ ἄτ δεργιαγέ
 παλῖχ πῖλμῖζεσε χαλίμ πῖλῖρ, φεγδασῖντζα ἐτδιγῖν
 ἐλιγῖ τανῆμαγιουπ ναιμκῖρ ὀλουρλόρσα δαχῖ κε-
 δῶρ ἔτμέζ. Βέ ἔγερ ἰσῖτου Σταυροσούν ναζαρη σανά

πού μισιλλού εφκισρλέφ βιεδικιδέ πουνλαρή νιαγε-
 τινέδεκ χούσι ιδζρά ιδέδεξέκ ολούρσαν, πιλέσιniki
 βαλιδενιν ύπου σανα πρακδηγή κιουτζούκ μιράς πε-
 δεριν σανά πραγαδζαγή τζέκ χαζινελεφδέν δαχί
 μακπούλδουρ. Κέσκε δζένάπη χάκκ γιολουνού άτζήκ
 ιδούπ, δούρλδού τεχλικελι ταγάρ βέ τιζέλ έβαλερ
 σελαμέτ κετζδικιδέν σάμα, Πεδερινέ ναιλ ολάσην·
 πεεσουφ πζέκιμε έβλαδημ. δζένάπη χάκκ χέρ γερδέ
 χαζήρ νάζήρ ολούπ, πέ χέρ τεχλικιδέν πιζι κορου-
 γιουδζούδουρ, βέ σύμουδιμιζι άνδέν κέσμεγιπ, δάίμ
 λούτφου κερεμινι ματλούπ ιδέλιμ.— Έβλαδημ σύ-
 νούτμα περαπέρινέ γιόλ ναφακασή Ιτζούν πέρ κατζ
 καπάκ σούδ, βέ δζαναβαρλεφδέν χήφζ έλουγμάκ ι-
 τζούν σού δεγνεγί άλάσην, σέν ζέβαλλη έβλαδημ
 ταπατδέν ζαίφ μιζάτζσην, έμμα καιδ έτμε, ζίφα
 βαλιδενι βαχσι κουγτδάν χελάς ιδέν κούφρετλού Αλ-
 λάχ, κενδούνέ σύμιδ Ιτδικιδέ σειδς βέ σαίριδε μού-
 δζερετ έσιμκέρ δεγιού σέβυδ βέ βασηγέτ Ιτδι.

Χάλ πούκι Γενεβέφα ζιγλαδεδζέ σόγλεδιγινδέν
 ούζουλόπ ζαίφλιγί χαττι τεδζαβίζ Ιτδι, χαττα άν-
 δζακ σολουγουνι άλαπιλιζιδι. Βέ τίτουν βιδζουδινέ
 πέρ σογούκ τέρ δόκευλόπ, ολάν κούββετινι τοπλα-

δή, βέ γιαττηγινδάν πέρζς καλικήπ, δερούνε καλπδέν
 άχ τζεκερέκ, κιδζ γιασλαρή Ιλέ, άχ νάζζλή έβλαδημ
 Μπενών κελ διζ πζέδκ χουζουρούμα άρτηκ σανά
 δοαμή βερεγιμ, χέρ νέ κίόνα πένιμ άταλαρήμ άτρη-
 λήρικεν πανά δοαλερινι βιεδικίσις δεδικιδέ, φακήρ
 Μπενών άγλεγερέκ, διζ τζόκόντε πασήνη έγδι, βέ
 Γενεβέφκ δαχί έλλερνι Μπενωνούν πασήνά κογιούπ
 άχου φηγάν Ιλέ δζέβήπ Ιτδι:

«Έι μουχιπ έβλαδημ δζένάπη χάκκ σενι μου-
 παρεκλεσιν, βέ Ρούγουλ Κουτδούς δάίμ σενι πογρού
 γιολά, βέ φάζηλετέ κουλαιούζ ιδούπ, χαττά βέ ήσ-
 γιανδέν έσιρκεσίνκι, σιμαβατδέ σενι πέρ δαχί κιδόρ-
 μεγέ ναιλ ολάίμ.» δεγιούπ, μουχαππέτλε άνή σι-
 νεσινέ σαρδή τατλή τατλή πούς έγλεδί. Βέ έι έβλα-
 δημ χέμαν δζένάπη Ραχμάν σενι έσιρκεγιπ, ίνσαν-
 λαρήν φενά έμσαλλερνι έμρέμμεγεσιν, τζούκι άνλε-
 ριν κιδόγι γιόλ φασίτδερ βέ πουνλαρ φαζήλεπδέν
 φιαρ ιδούπ, φεναληκδάν δζέλπ ολουουρλαρ πουν-
 δάν ποιλέ δούγγιαδέ ζάδκη σαρά Ιλέ μούδδέτι κιδού-
 ζάρ Ιτδικιδέ πέν ζεβαλλη βαλιδενι χαττηγινδάν τζη-
 κάρμα, βέ έγερ πενιμ. σανά ολάν μουγαππέτιμ βέ
 κιδζ γιασλαρήμ, βέ ένδζακική άχου φηγανλεριμ

καλιπιδέν χάφ όλουνορλάρισε, πέλιχι άρτηκ πιρί
 πιριμιζι κιόρέμεγεόζεγιζ. Έβλαδηήμ, έβλαδηήμ δάίμ.
 μερχαμετλού βέ σαόηκ βέ Άλλάχ κορκουλού όλά-
 σην δερ δεμέζ, ζεβαλλή Γενοβέφανην άρτηκ τακατή
 πιτούν πιτούν κεσιλδι Ισε, ώχ τζεκιπ γεαταγην σύ-
 ζερνέ ούζανδη, βέ κιοζλερινι όλόμ δουμανή πού-
 ρογιούπ άρτηκ πιτούν πιτούνε καπανδηκδά λιάλ
 κεσιλδι βέ νεφеси δουτουλδου Ισε, ζεβαλλή Μπε-
 νών κενδουσινι σασηρήπ, ολδούμι γιόχσα παγιλδη-
 μη πιλέμεδι, βέ σινεσινι ούφρακ γεανηνά διζ
 τζέκδι, βέ άχου φηγάν ιδερεκ έι Ράππη ραχίμ,
 έι κεέεμ κιανι Άλλάχη άζίμ, έι βαλιδετουλλάχ.
 Μαριάμ, έι Ράππινα Ίνσα έλ Μεσίχ άμάν έλ
 άμάν κελ σού ζεβαλλή βαλιδεμι ούγεανδηρ, βέ
 πέν ζεβαλλή έβλαδηηνά παγησλά πουνού, δεγιού
 δοά βέ νιγιάζ ιδερ ιδι. Ίμδι πουνλαρη πού γολδέ
 προαγήπ κελελιμ Σίζεφρι πεγιέ.

ΟΝ ΟΥΤΖΟΥΝΑΖΙ ΦΑΣΗΑ

Σίζεφρι πέι σεφρ Ιτιδιγι γαδγαδέ μεδζέρουχ ό-
 λούπ, τζαδηρηηνά έγλενεσσι Ιδζάπ Ιτιδι, χτινζήρ Γο-
 λούν Γενοβέφα χακκηηνά Ιτιδιγι Ιφτιζαλερ ο βακκητά
 τσασατούφ Ιτιμέγιλε, ο σηζή βέ άγρηλαρην άζερινδέ
 γαζέπέ κελούπ Γενοβέφανη, κατλινέ πουγιουρουλ-
 δου βιρδι. Βέ έν σαόηκ δοστού Βόλφ ναμ πιρ ζάτ
 άζεμί βακκητδέ γεανηηδάν έξικ δεγιλικεν, παχήλ όλ-
 ούδα ο σαάτ γεανηηδά πουλούμαδη. Βέ κελδιγι
 άνδρ πουνά νακλ έγλεδι Ισε Σίζεφρι Γενοβέφανην
 κατλι ζημηηνά βιρδιγι πουγιουρουλδι κειφιετινι,
 Ιχτιγιάρ Βόλφ Ιτιτιδιγι πέφλε άκλή τάφι μαρ όλούπ,
 έι βάχ πέγιμ σέν νε γεαπτήν; πι χάμδουλιλλαχι
 τεάλια που σακαλή τεβεκελλου άγάρτμαδημ, βέ
 τζοκ κιορέν τζοκ πιλίρ προχημιντζε δουγγιαδέ παση-
 μά κελμεδικ γενηκαμέ κάλμαδη, βέ σιόγλε πιλί-
 ριμκι έχλιν Γενοβέφα κιπι άχλιάκη χαμιδέιτε τερ-
 πιγέ όλμούς ζάτ όλμαγιουπ βιασ Ιτιδιγινιζ χαρεκια-
 τη να πεδζαγιέ χιτζ πιρ βεδζίγ/ε σουλουκ ιδέμεζ,
 βέ πού ματδέ πιτούν πιτούν Ιφτιρβ άδουγι δεφκίφ

ὀλμαγῆν, πὲκ μόλοχαζάσῃς πουλουμουδούσου, ἀφ' ἰδῆν, βὲ χακκηνή σὺγλεμὲκ λιαζήμ κελίσιε, πιλέσιζι σίζιν ἰτιπάρ, ἰτόρνιζ Γὸλ ὁ φερεδζέ τερ- πηγεσι πόζουκ βὲ ἡρηζσῆζ βὲ χαϊασῆζ βὲ ἔδεπσιζ μακουλεσιδῖρικι βασφρηδάν ἀδζήζημ, ἀχ νὲ τζαρέκι μούραϊλίγιλε καλπινίζι δζέλιπ ἰδούπ, ναζαρρηζά ναῖλ ὀλουός, χάλ πούκι κισίνν χέρ ἰτόρνιζ ἔβετ ἔ- γί ἔτδιν ἀφεριμ δεγιού χουζουρονδὰ μετχιγέ ἰδέν δόστ, δούσμανδρη, ἀσηλ δόστ, δόστουν χιούδζε- δζεγινὲ πάκμαγρουπ κουσουρού γιούζουνὲ βουρά.δρη, βὲ πέρ ἀζ φενά χαρεκετὶ μετιγέ ἰδέν δόστ κενδού μενφρατινὲ τζαλουδούπ δόστουνού καλπινδὲ ζέθι, βὲ ἰζάρ ἰδέρ, δζενάπη χακκην ἰνδινδὲ μουρακεμ- σιζ ἀδὲμ κὰτλ ἰτμέκ ἀζιμ κουτούρ ἰδουρνι πιλίρισι, βὲ πού παπδὲ ἔν ἀλδζάκ τεπεανῆ ἀχχιμασῆζ τελέφ ἰτμέκ δζαίζ κιοδούλμέζικεν, νὲ διμέκδῖρικι ὁ μερτεπέ ἀχλιάνη χαιμιδὲτ μεσουφ βὲ ἔχλι ἡζζ βὲ ἔδεπίατ ὀλάν νέφσι ἔχλινν τίλα μουραφά τελεφινὲ φεραμᾶ ἰδέσιν;

Βὲ πενίμ πιλδιγιμ σενν ἔχλιν πού μακτοδέν ζέρ- ρεδζε μεδχελί γιόδουρ, βὲ ἔγερ μιμκινὲ ὀλουρσιε πῖφ σαάτ εὐδέλ κουσουρουνού ἡσλάχ ἰτιμεγὲ ὄηκ-

κὰτ ἰδέσιν δεδὶ ἰσέ, Σίζεφρ ἰτόρνι κουσουρού πιλδὶ, ἔμμα κὰπκχὰτ Γενοδέφραδέμ γιόχσα Γολδάμηρ φάρα ἰδέμεζίδι, βὲ χουσουσι ἰλέ Γὸλ ταραφρηδάν Σι- ζεφριγέ μεκτουπ κετιρέν ἀδὲμ ζήγιαδὲ φτινὲ ὀλουπ, βὲ μεκτούπδα μάχσους οὐσταληκλή καλεμὲ ἀλην- μῆς ἰδουγνδέν, βὲ Σίζεφρ ὄαχ! ζήγιαδὲ κρηγαντζ ἀδὲμ ὀλμάγγηλε ἰτιμαδ ἰτιμάτι.

Χέρ νὲ χάλισε Σίζεφρ πῆτ μάχσους πῖρ Τατάρ ταγῖν ἰδούπ ἀίριζε πῖρ πουγυουρουλδὶ ἰλέ Γολά ἰρ- σάλ ἔγλεδ, ἴσπου πουγυουρουλδούμ βισουλινδὲ Γε- νοβέραι σακῆνα σακῆν κὰτλ' ἔτμεγεσιν, φάκατ χα- ρέμ δαίφρεσινδὲ κιδζ μαχπέστινὲ ἄλουπ μεσνεδινὲ λια- ζήμ κελέν ἰζέτ βὲ ἰκραμη ἰδέσιν δεγιού, βὲ Ταταρά δαχί χάιλουδζε ἀκδζέ ἰχσάν ἰδούπ ἔγερδζι ἀδζελε γετισίτ πανά πῖρ σελαμέτ χαιπερι κετιφίρσεν σενι ἰχ- ριά ἰδέρμ δεγιούπ, γιολά τζηκαρδῆ. Βὲ Τατάρ κίτ- δικδέν σόνρα Σίζεφρ πηγῖν μερακῆ κιδούν πὲ κιδούν δερεδζέ πούλδου, πάζη Γενοδέφρανη μούτεχμιγι- νὲ βὲ πάζη μεδχελί ὀλμαδῆρηνα, βὲ Γολού τζόκ σε- βέφιδι ἰτέδὲ ὄνούα μούτεχμιγινὲ σούτχρεσι βά- ριδι. Βὲ πού μιαιλλού μούλλαχαζάκαρῆν ραχασῆζ- ληγηδάν Βολφου κιδούνδὲ ὄν δερά γιολά τζηκαρῆ-

ρηγή πιά πακαλούμ Τατάφ κελίοριμ δεγιού, βέ κενδουσι νέ κεδζέ βέ νέ χιούνδουζ ραχάτ ιδέριδι.

Χάσηλη κελόιμ Τατάφ κελίτ, Γενοδέφα μαχσιμί ιλέ περαπέρ πέρ ήσσήζ δερέ ιτζινδέ κάτλ όλωιμούζ δεγιού χαπέρ βροδι ισέ, Σιζέφρι πέγιν άκλή τάρι μάρ όλδου, βέ μερακή δαχί ζιγιαδέ τερακκή πουλδου βέ Βόλφ που κείφιετι ζιγιαδέ μαχζών όλδου, Τζαδηρήν έτραφηνδά όλάν έπταίλερι μεράκ ιτδλίέρ, βέ δζούμλεσι πιλ ιττιφάκ χηνζήρ Γολού κάτλ ιτιμενέ άντ βέ σάρτ ιτδλίέρ.

Ίμοι Σιζεφρινίν γιερασή πέρ άζ έγιλενδουκέν σόν-ρα, βέ μυχαρεπέ ιτδιγι Άρεπλερι φέτχ ιδούπ άρ-τηκ πέρ κορκού σφρασή κάλμαμάγλη, τζιφλι-κιατινέ κελμεσι ζημηννδά Κηράλ παραφηννάνρουχ-σάτ παχσίλ ιδερέκ περαπερινέ Βολφού βέ πέρ κάτζ ήιδ έπταίλερ άλλουπ σιλιασηνά δογρού γιολά ρεβάν όλδου. Βέ κάτζαν τζιφτλικιατινην ήπτιδακη καρ-γιεσινέ κεδζένιν νησφηννά βορδή ισέ, καργενίν έχα-λισι άλλιάδου έτνα τζοκδάν περού πέιλερινι χιόρμέκ άρζουσινδέ όλούπ, νίτζε πορού σεδαλερινι έσιτδλιέ-ρισε, δζούμλεσι πίδεν Ιστικτολινέ τζηκήπ σαραινέ κειρδλίέρ. Βέ όλάν έχαλινίν χάλ βέ χεπιρηγή

σουάλ ιτδικιδέ κενδουσι γαδγαδέικεν βουκουού που-λάν χασαρατληκλαρή βέ χηνζήρ Γολούν χारेкиάτη νά πεδζαλερινι βέ Γενοδέφανην μεδχέ σαγιάν ιλιτι-φατηνή νάκλ ιτδλιέρισε, άρτηκ Σιζεφρι πέγι μεράκ πασούπ, όνδά έγιλενέμεδι, βέ δέρχαλ όνδάν καλκούπ μακάρρι χιόκχούμετι πουλουάν Σιζεφτουργ σεχιρινέ ρεβάν όλδου, βέ έρ σαπάχ όραγια βαρδηκδά, χιόρ-δούκι σαραινδέ σενλικ έάρ, βέ Μουσική τζαληνή-γιουρ μέγερ Γόλ Σιζεφρι πέτ γαβγαδέ έλδου δεγιού χαπέρ άλμαμάγλη, βέ άρτηκ γερινέ κειτζεδζέκ άκρα-πασή όλμαμαμάγλη, πέν πέτ έλαδζάγην φεραχή ιλέ, ζιγεσφίετ τερτίπ ιδούπ, ρεφικλερινι δαβέτ έγλε-μιά, βέ ζιγιαδέ σάν βέ σαλτανάτ βέ γουρουριέτιλε σουφρανήν πασήνα όπουρούπ, ίσου ίσρέτ ιδερλέριμιά, βέ άγαστηνήν που κάδάρ έμεκδαραρή έλ χιόγούσδέ διδάν δουρούπ χουζμέτ έτδικλερι γερδέ μαπεγιινλε-ρινδέ χιζλου μούκλαλεμέ ιδερλέριμιά, έγερ άγαμής φίλ χακικέ βεφατ ιτδι ισέ, που ναλέτ πιτούν πι-τούν εμλάκ βέ έσγιασηνή ζάιπτ ιδεδζέκ δεγιού. βέ πειριδε πέν που αδεμι που χαλδέ μουτλου χιόρμέιμ, γιά πάκην σφρατηνά κι κάλπιννραχασατζλητηνή νάσγλ πέγιάν ιδίερ, βέ έτδιγι σαφά δζουμπέυς σάν-

κι ζεχίρ κιπί κελίφρ, βέ γεδιγι γειμέκ μιδεισινέ δου-
ρούγιφρ. γιά πάκην σάνκι άσηλιμαγά κιδέρ μούττε-
χιμ κιπί άτουρούγιφρ, πέν άουρουσού νέ πουνούν πού
δουνγιμαδέ ζεβκινδέν, νέδε άχρετδέ τέκεδζεγι άζαπ-
δέν χησεμμέντ όλμασηνή ίστεμém δεγιού δζεβάπ
ιτιμέ.

Χάσηγη Σιζεφρί πέτ σεχιρίν καπουσουνά γιανάσ-
δηκιά πφρουλάφ τζαλδηρήτ ίσαρέτ ιτιδριδ, βέ δέφ-
χαλ κούλελερδε άτουράν πεκτζίλεφ δαχί ίσαρέτ
τέκεδικλερι σαάτ, ά ζιγεαφετδέ ζάβκη σαφά ιδέν
χηνζήφρ Γόλ βέ ρεφικλερι κούγια γιλδηρήμ ούρμους
κιπί πφρδεν σουραδάν καλκούπ έι βάχ πέτ κελδί
πέτ κελδί δεγιού τάρι μάφ όλδουλάφ, βέ γεζιδ Γόλ
νέ ιδεδζεγινι σάτηρούπ, χαβλιγέ ένδι εφένδισινι άτ-
δάν ένδριπ, γιοκαρή τζηκαρμακ ιτζούν. Βέ άνήν
δζενισινέ γιαπηδηγή άνδέ, Σιζεφρί πέτ πουνά
γαζουπκάνέ πακούπ άκδάν κφρεδέν χιτζ πφρ σέτ
σφγλέμεδι. Γόλ λεχδζεί ποζδού, βέ χακιμι χουζου-
ρουνά κηληγή καλπίν μούττεχιμλιγινι ήσπάτ
ιτιδί. Βέ πιτούν ναμουσσουζλουκλαρή κιτάπ κιπ
σουρετινδέ γιαζουλίδι, βέ άγκσηνήν ένούνδέ κιδέρ-
κην, σερχός κιπί άγικακλαρή δολασούπ, βέ έλλερί

διτρεμεκδέν, ήσθή βεφμέκ ιτζούν δουτδουγιού σαιμα-
δενί άντζακ ζάπτ ιδέ πιλίφρδου. Βέ Σιζεφρί πέτ σα-
ραγέ κηρδικδέ, σεφααπλήκ βέ μούσφρούφλόκ βέ έ-
δεπισιζλιχδέν πασκα πφρ σέτ κιόρμεδι, βέ δνδά πιλ-
μεδιγι βέ κίφριμεδιγι άδελμερι πούλδου, βέ δουρούρ-
κην έσσι έμεκδάρλαρή έτεδέν περού άγλεγερέκ κέ-
λούπ έλλερινέ σαρηλδηλάφ. Βέ χαρέμ δαιρεσινέ κηρ-
δικέ σιλαχλερινι σογιουνούπ, χηνζήφρ Γολδάν σα-
ραγιν βέ σεχιρίν καπουλαρή άναχατφλαρηγή άλδη,
βέ Βολφά έμρ ιτδίκι κολιά καπουλαρηγή άηκκάτ
ιδούπ, δησφαρή χιτζ κίμσεγι σαληβέφμεγε, βέ πουν-
δάν σόφρα περαπερινέ κελέν ιτιδλερέ ζιγμεδε ιτζέτ
βέ ιζράμ όλκουνμασηνή έμρ έγλεδι.

Σιζεφρί πέτ ίπτιδα Γενσβέφανην χόδζερεσινέ κηρδι
άνηκι χηνζήφρ Γόλ μαγπέσ μαδδεσινδέν σόφρα κηλιτ-
λεμιά όλουπ ιτιδιγι χαρεκέτ ζαμιρινέ δεσάδζη όλ-
μαγηλε, άτζήηπ ιτζερού κίμεγιέ χαλίμα έζεσαρέτ ι-
δέμεμισίδι, βέ Σιζεφρί πέτ ιτζερού κηρδικδέ, ζεβαλλή
Γενσβέφανην πφραγηπ κιτδίκη περτιπδέ χέφ σέτ γε-
ρινδέ πούλδου, γιάκι νακής ίσλεδιγι κερκιαγή βέ
δέφνε γαπαραγηνδαν πφρ τέλελέγκι άνή μάχσους τερ-
τίπ έτμίσιδι, έφ έχλι μουχαρεπεδέν άδδέτ ιτδικδέ,

πασήνα τακμάκ ιτζούν, βέ κιθάρασηνη, βέ πάζη
 πεσελέρεκι άνλερι έρ έχλιν άνασρετλιγινδέν κεντου-
 σί γεαπιμής ελουπ ούσουλλερινι γεανήκ μακιάμηνλα
 τερτίπ ιτιμίσι, βέ πιτούν γελλαδηγή μεκτουπλα-
 ρήν πιέρδε κόπιασηνη πουλιούσκι, ό μεκτουπλαρην
 χίτζ πίζι Σιζεφρι πέν ελινέ ούλάσκιαμής, βέ πού
 μεκτουπλαρή Σιζεφρι πένε πούλδου, μέγερ ζεβαλλή Γε-
 νοβέρφα δέμι βακητδέν Σιζεφρι πέτι ιτζούν Ράππιε νι-
 γεάζ βέ δοκ ιδέριμής, βέ κεδζικιδιγι ιτζούν μερακλα-
 νήρημής, βέ ιρσαλ ιτδινι μεκτουπλαρην δζεβαπηνή
 αλάμαδηγηνα τεαδζούπ ιδέριμής, Σιζεφρι ιτέ δάιμα
 μεκτουπ γελλαμακδάν δουζ όλιμαμής ιμις, χάλ
 πούκι γεζίδ Γόλ νέ Σιζεφρινικινι Γενοβέρφαγε νέδε
 Γενοβέρφανηκινι Σιζεφριγέ ούλασδηρήρημής.

Κιούνές έμμέ μενζιλινέ κελμής Σιζεφρι χάλια Γε-
 νοβέρφανη χδδζερεσινι άρασδηρμακδεδίδι, βέ χάττα
 πουνού μεράκ πασήπ άδζή άδζή άγγλεγερέκ βέ άχου
 φηγάν ιδερέκ βέ σουτζσούζ ζεβαλλή Γενοβέρφα πί
 γάρι χάκκ κάτλ ιτδινι ζαμρι δεαδά ιτιμέγιλε, δι-
 βανέ όλιμα δερδεζεσινέ κελδι, βέ πού χαλδέιτεκ εν κα-
 πού άτζίγηηπ ιτζερού σαδακαατλου Βέρτα νάμ χα-

λαία κίρδι, βέ Γενοβέρφανη μαχπέσεδέ γεάζούπ βερδι-
 γί μεκτουπου Σιζεφριγέ τεσλιμ έγλεδι, βέ παγησ-
 λαδηγή έλιμάς κερδανληγή κισττερδι βέ Βέρτα χα-
 στέικεν Γενοβέρφανη έτδινι ικραμλερι νάκλ έγλεδι,
 βέ ένδζαμική ζουχούρ ιδέν μαδδελείρι πίρ πίρ άνλατ-
 δήίσε, άρτηκ Σιζεφρινι άνρακκή χιατδι τεδζαβούζ έ-
 δουπ, Γενοβέρφανη χέρ χαλδέν μετχελι όλλαδηγηνη
 ιδράκ ιτιμέγιλε, Βέρτανη βερδιγι μεκτουπου κισζ
 γεκσλαρή ιλι ήτλατδή, βέ πίτου πιτούν καπχατή
 κενδουνέ χάμλ ιδουπ μουρασαλατηνη γεάζδηγή
 σακατá νάλετ εκουρούδου, νίχαγετ γεάζεπέ κελιπ δι-
 βανέ όλιμους κίπι κηληδζηνή άραφδηήκι, ό χηζήρ
 Γολού παρτζά παρτζά ιδουπ, γέριλε γεκσάν έγλεσιν
 χάλ πούκι ιχτιγέρ Βόλφ πουνού μεζ ιδούπ έφένδιμ
 πού έδελιζ Γολού δαχλ μουχακκεμέ ιδουπ, δζεβαπη-
 νη έντιμεζίζιν έρριτιμενιζ χκαδέν ρεδά δεγίλιρ δεδι
 ισε, σού σεπέτ όλουπδα σεβαλιμ Γενοβέρφα ό χαλ-
 λερé κριφάρ ιέν κελπι πουκαγή βέ πράνκιλε ό
 μαχπέσε έλιμα έγγέγιιν δεγιού έμρ έτδινέ, Γολού
 ρεφικλερι ιλιε περαπέρ δουτουπ, Γενοβέρφανη κίρδιγι
 μαχπέσε έλιμα έγγλεδιλέρ.

Έγρεσι κιδόν Σιζεφρι πέτι έμρ ιτδίνι Γολού χου-

ζουρουνά κειρισινλέφ, βέ ὁ κελίνδεξεγέδεκ Γενοβέφα-
 νην γιαζόγηγ μεκτουπού πύρ ὄαχί κίεζδέν κετζίρεθί
 Ισέ, «πενίμ πέτη Σίξεφρί χέρ νέ κεδάρ Γόλ που χια-
 ρεκετδέ πουλουνοδού Ισέδε, ριζία ιδέριμκι κουσουρου-
 νού ἄφ ιδέσιν ζίρα σέπεπιμδέν πύρ κατρε κέν δό-
 κουλδουγινί Ιστερέμ.» δεδίγί πένδ Σίξεφριγέ ζήγαδε
 τεσίρ ιδούπ, ἄφκεσινί πύρ παρτζά τεσκίν ἐγλεδί, βέ
 κάτζαν Γόλ Ιτζερού κιδίίσε, πουνά γαζούπανέ πα-
 κήπ, ἔϊ Γόλ ἔϊ Γόλ! πέν σανά νέ κιστούλουκ Ιτόμ
 Ιδίκι, πένδέν που μισιλλού Ιντικαμ ἀλδὴν, βέ καλ-
 πιμδέ ονούλμαγιαδζακ γισρά ἀτζόδη; σανά νέ κίε-
 τούλουκ Ιτδிலέριδὶ ἀγιάλ βέ ἐβλαδὴμκι, ὀλουλερι
 Ιλέ τεσελλί ελδούν; πιλίρσινκι, σενί γιανιμά ἀλδη-
 γημδά δζούμλενιν κίεζούνδε χόρ βέ σουρουντούδιν,
 πέν Ισέ σενί ἀτζόδημ βέ μερχαμέτ Ιτόμδε σενιν να-
 ἄμη νίμετιν ελδούμ, βέ ἔνδζαμ χέρ σείμλ γεδινέ
 τεσλίμ, βέ ὀλμαδὴγημ βακὴτ γεριμέ βεκίλ τεσλιν
 Ιτόμ ἔμμα μερχαμετδέν μαράζ γασήλ ελόρ φεχ-
 βασήνδζα, σέν βαρδὴν πανά ποίλέ εϊβαζ βερδὴν δε-
 δικέ, Γόλ ἀγασινή ζήγαδε γαζέπλι πουλαδζάκ
 ούμίδ ιδέρικεν, πέρδε ποίλέ τατλή εϊλιλε τεκδὴρ Ιτ-
 δινί κίεφδούσε, ἀγασινὴν τατλή σόζλερί καλτινέ

κηλήτζ κίπὶ τεσίρ ιδούπ, Ιτόγι ἐδεψίζιγι φάρκ Ιτ-
 μέγιλε, ἄχου φηγαν ιδερέκ, ἔϊ βαχ ἐφένδμ νασηλ
 ὀυλαδὴγίμ, Γενοβέφανην ζέρεδζε μετγελί γιόκδουρ
 βέ πύτου κουσουρ πένδεδίρ, σείτανά ούγιούπ πύρ δερ-
 δέ μούπτελὰ ὀλδούμ, βέ χαλιμέ πάκμαγιουπ Γενο-
 βέφανέ ἀλεακά Ιτόμ ἔμμα Γενοβέφανην καλπί σέν
 ἐφένδμ κεβί βέ σεμαδέν ἐνιζ μέλατκ παζζή πύτου
 ὀλμαγήλε, πενίμ ἐδέψιζ τεκλιφίμέ πύρ βέδζήλε μίγλ
 Ιτμεδί Ισέ, ἄρτηκ ἐραφρημ ἀλεμέ φάσλ ὀλμασιν Ι-
 τζούνδζανηνά κάστ ἐγλεδίμ δεγιού τακρίρι κελάμ
 ἐγλεδί Ισέ, που Ιτράφ βέ Ικρραρατὴν ούζεφρινέ Σίξεφ-
 ρί χάλιλουδζε τεσελλί πουλουπ, κατλινί χίεκμ ἐτόι-
 γί κέμ σαντά ναλέτ ὀκούριδὶ, βέ δέρχαλ δνδάν που-
 νού σουρδου γικηλ κίεζούμ ούδουδέν χητζήρ χερίρ
 δεγιούπ πασρά τζηκαρδὴγη χάλδε, ούζεφρινέ νεα-
 μέτ βέ μεράκ πζέκδὶ τὰ ὁ κεδάρκι χάττα δζούμ-
 λειτ χάρφ Ιτόμλερ σίμδι ταμλασὴ ἐνέρ δεγιού, βέ ὁ
 χεβαλιδέ πουλουπὴν ἀσκήρ ζαπιτλερι Σίξεφρινιν πα-
 ἔηνά τοπλανούπ τεσελλί βερδிலέρισεδε, κίεφ Ιτμεδί,
 βέ Γενοβέφανην χιόδζεφρινδέν Ἐκκλησία βακτην-
 δέν πασρά βακὴτ πασρά τζημαζίδι, βέ χέρ ἐτραφά
 χεσαψήζ ἀδεμλέρ ταγητόδη, Γενοβέφανην μεζαφρηνή

πουλδουρούτ ζεβαλληνήν κειμικλερινί δλοσούν λαίχ
 όλαν ιζέτιλε δέφν έτδρμέκ, βέ ούζερινδέ βαδζέπεί
 ζιμμέτ ούζρέ άγλαμάκ ιτζούν, έμμα πίτσουν κιδένλέρ
 πός κελδιλέρ, ζίρα Γενοβέφαί κάτλ ιτμεγέ ταγίν ό-
 λάν ικί δζελατλάρ φιράρ έτιμσλέριδ, βέ νέ μαχαλί
 κιστόρουπδέ τελέρ ιτδικλερινί χιτζέ κίμσε πιλιμέζι-
 δι, βέ πού άδεμλερίν νέ όλδουκλαρή μαλιούμ δε-
 γίλ ιδί.

Ένδζαμ Σίζερφινν τζαρεσί κεσιλιμέκλε, έμρ ιδούπ
 Γενοβέφανην βερωτή ζικρινί Έκκλησίαδε ιδζρά ιτ-
 διρδί, βέ Έκκλησία δερετζεσιζ πόγιούγικεν, ζικίρ
 δεασιγνά κελέν χάλκ σιγγήφμαδη, βέ Σίζερφι φάη-
 λετλού άγλαλί Γενοβέφα βέ σεβκιλί εδλαδηνήν έπ-
 διγέτ ζικρί ιτζούν ό Έκκλησίανην χεβαλεσινέ σο-
 μακί μερμερδέν ιταρέτ πέρ δζεσιμ Τουρφε γισπ-
 τήρδη, βέ δζανή ιτζούν χεσαπσής σάδακά βέ ιανέ
 έγλεδί.

ΟΝ ΔΟΡΛΟΥΝΑΖΙ ΦΑΣΗΑ

Νίχαιετ χείλου σενελέρ μερακδέν σόνρα, Σίζερφι
 πέι σαδη δαστού Βόλφ βέ σάίρ ρεφικλερι ιλέ σεί-
 φανίχαχέ τζημαγά πασλαγιούτ, δέφι γαμ ιδέριδ,
 βέ δαστλαρηνδαν πέρ πέρ χιούν πουνά μάγσους ζη-
 γιαρέτ βερούτ, όνδά κίμσι τούρκι τζαγρηδή κίμσι
 ό άφηρέ άσηλ ζαδεκίανλαρ ινδινδέ μούσπαδ όλαν
 όγιουλάριλε μεσγούλ όλδού, βέ πικρι δαχλ άτλά-
 ρηλα όζαναδάρ άβηνα τζηκαδέκ άμμάγγιλε, Σίζε-
 φρί πεινδέ δαβέτ έγλεδί, μέγερ άδ άβλαμαγά χιού-
 τζουκλούκδέν μούπτελαίμιζ, μεσρουριέτιλε τεκλιφι-
 νί κούουλ έγλεγούτ, πέρ χιούν κούάρ ιπτιδαλερινδέ
 χεβα άτζηλδηκδά περκαπρινδέ όλαν ζαπιτανλερέ ζι-
 γιαρέτ ιτδωδέν σάφρα, δζούμλεσινι άλλούκ άδζ
 τζηκδη περκαπερινέ χείλουδζέδε μιχίμμάτ άλλάράκ,
 βέ τσάρα τζηκδηκδά πορουλάρ τζαληνούτ άδζ γιό-
 ρούγιζ έτδλέρσισε, όρμάν βέ δερελέρ άρφατινδέ πέρ τζοκ
 κεγίχ άβλαδάρλαρ, βέ χουσουσλε Σίζερφι πειγίν ό-
 νουνέ πέρ πόγιούκ κέκ ράστ όλούπ, άτρηλα άρκα-
 σηνά δούσδι, βέ κοβαλάρικεν κέκ γέγιλε σεγρηδίτ

πίρ δερέ Ιτζινθέ όρμακλάρ άρασηνδά πύρ μαγαρέ Ιτζινέ σοκουλδού, μέγεφ ό κεία ζεβαλλή Γενοβέφαϊ όγλου Μπετών Ιλέ περαπέφ πούνδζα σενελέρ σουδύλε πέσλεγέν κείγιμς.

Δέρχαλ Σίζεφρί άτδάν ένίπ πύρ άγαδζά παγλαδηκάν σόφρα, χένουζ γιαγιμής κάο ύζερινδέ κείγίν γιανηνδά πύρ ζαφ βέ σαφαρμής σολμούς βέ πύλ ζατ όλουμούν κενδουσί κιτί Ισαν κηγιαφετί ιφοδύύσε, τεχαιουρδέ καλούπ τεεζούπ έτδίκι, τίόγλέ ήσσηζ πύρ πελδεδέ νέ μουδζίπκι Ισαν πούλουά δεγιού, δίσε ζεβαλλή βέ δερόμέντ Γενοβέφα κενδουσί Ιδύ, βέ φιλ χακικέ τζεκδιγί δέβρο-ου δζεφαλαφδάν Ισαν-ληκδάν τζηκητ, δζίσιμ καφεσέ δονμάϊδύ, βέ δμύφρ τεαπίρ Ιτδίκλερί μουπαφεγίν γιούζουνδέ έσερί κάλιμαμήσδύ.

Βέλ χασήλ Σίζεφρί πέϊ άδάζ έτδύ, έϊ κισί Ί.σμισιν δζίνμισιν, χέφ κίμισεν τζήκ δησφαή σενί χύδρεγίμ δεγιού, ζεβαλλή Γενοβέφα Σίζεφρινύ έμρινέ Ιπακσφ Ιδερék, δέρχαλ κούρτ άγζηνδάν άλδηγηη κογιούν ποστακισινύ ύζερινέ πούρουνούπ, κηβηρδζήκ σατζλαφή σινεσινδέ βέ άρκασηνδά περυσανέ δαλκλανδηγηη χαλδέ, σιασετδέν τζιόπé διονμής τζηπλάκ

κολλαρή βέ άγμακλαρή Ιλέ σογουκδάν τίρ τίρ τιπφειρέκ ταφρά τζηκητ γουζουρινέ δουρδού Ισέ, Σίζεφρί χαφρινδέν κερύ τζεκιλερέκ, σέν κίμισιν βέ νέ βέδζχιλε κελδίν πούραγια δεγιού τεαδζούπιλε σουάλ έγλεδύ, γουζουρινδέ δουραν κενδού άγλαλι ίδουγινέ άσλα φάρκ Ιδέμεγερέκ, γαλ πούκι Γενοβέφα δέργαλ Σίζεφριγί φάρκ ίδούπ, έϊ πούνδζα σενελέρδύφρ χασρετί Ιλέ γαράπη γεπάτ όλδουγούμ δζάνη διλδέν άρζουλου νόφρι διδέμ έφ έγλίμ Σίζεφρί πέϊ, πού κηληκδζναζάρ έτδύγιν πιτζαρέ, σενίν κατλινέ φερμάν πούγυουρδουγούν άγλαλιν τζεφακίχφρ Γενοβέφρδύφρ, σουκίούρλεφ όλσούν δζενάπη χασκκήν κερειμινέκί μετχελίμ άλμαδηγηγηη πύλίπ, πένί χελάς έγλεδύ-δεδινέ σαατ, Σίζεφρί πέϊ τίρδεν γιλδθηρηκδάν ούρουλους κιτί άκληγηη σασηρητ τζηλδηρημα δερεδζεσινέ κελδύ, βέ δζεβασπα λιγλακετί κάλιμαγιουπ, δερουνινδέ πίν δουρλι βεσφεσέ δζεβλάν Ιτμέγιλε, άδζεπ Γενοβέφανη γάλια χαιατδέ άλμασή μιμκινίμιδύφρ δεγιού τεφεκίούφρ Ιδέρ Ιδύ, βέ όύλε πύρ ήσσηζ μαχαλδέ ρεφικλερινδένεάτη δουσουπ χάβφ έτμεγέ πασλαγιούπ χάφρ χάφρ μουδζερετ πού Γενοβέφα κενδουσί άλμαγιουπ, χέφ χαλδέ άνην ρούγι άζιζιδύφρ σούπχεσινέ

ζαχίτ ὀλαράκ, ἔι πένιμ κημέτλου ἀγαλίμ Γενοδέ-
φανην ρούχι ἀζίζι, ἔλπετ πὶ γάιρι χάκκ ὀρκέιτε
δοκδουγίμ κὰν ἱτζούν πένι τεκδὶρ ἔιμεγέ κελδὶν, ἀχ!
βάρισε σενὶ ὃ χηνζηνλάδρ πουνδὰ τελέρ ἰδούπ βιδέ-
δὶνὶ πού μαγαρεγέ δέφν ἱδὶλέρδε, κατλινέ σέπέπ
ὄλαν πέν πιδζαρεγὶ καπὶρὶν ὀνούνδὲ κῆρμέγιλε πού-
ραδκ δεβλὰν ἰδέν ρουχὶν, νίτζουν πού ζαλίμ πένιμ
ἱστραχάτ ἰδέν δεναζέμὲ καπὶρ ἀζαπὴ βέρτορ δεγίού
τεκδὶρ βέ ταζὶρ ἱτμεγέ κελδὶν, ἀχ ἔι ρούχι ἀζίζι! οὐ-
ζὰκ ὄλ πένδέν Ἀλλάχ ἀσκήνὰ, κίτ σεμαδωτῆε ρα-
χάτ ἔγλε, ζῖρα πένιμ ζαμὶρμὶν δεαδασή τανα κίε-
φὶδὶρ, κίτ χουρὶ Γηλμανλαρ μεκταννέ, πέν δουν-
γιάδὲ ραχκωττοζ πιτζαρενὶν μαγερετὶ ἱτζούν νηιάζ
ἔγλε, χι-τζ ὀλμαζῖσε δαχὶ μούλαῖμ κηγεαρετῆε
κῆφρὸν κῆζῶμὲ, γιέχὸδ μελαῖκ σεκλινδὲ κῆου-
νούπ, πένι ἀρ ἱδὶγινὲ χαπὶρ βιερὲκ τεσελλι ἔγλε
δεγίού φεργιάτ ἱτμεγέ πασλαδὴ ἱσέ, κέζαλικ ἱε-
νοδέφα κιδζ γιασλαρηνὴ ζάπτ ἰδέμεγιούπ, μουγι-
πίμ Σιζεφρί καπὶμὶν σουφρι Σιζεφρί, Ἀλλάχ ἀσκη-
νὰ ὀλσούν ἀκληνὴ πασῆνὰ τοπλά, πέν Γενοδέφανη
ρουχὶ ὀλμαγίούπ ζάτη κενδουσίμ δουκιδυρλέρ ὀλ-
σούν δεναπὴ χακκὰκὶ ὃ δελλαταρην καπὶνέ

τεραχούμ πρκαηπ πένι ἐβλαδὴμηλια κατλ ἱτμεγέ
κηγιόμαγαρακ, σάγ πρκαδὴλάρ δεδὶ, ἔιμα Σιζεφρί
χάλια δαλγηνληκδὰν ἀγλιόμαγιούπ, Γενοδέφανη
σόζιεφί τεεσίρ ἱτμεμέγιλε, δικ δικ πακάρδη, κιδού-
για χαγιαλ σέφρ ἰδὶορ κίπὶ, βέ νίτζε. Γενοδέφα χα-
ραρέτιλε ἔλινε γιαππιδὴ ἱσέ, καλπί πῆφδεν ὀρκιούπ
ὄφ Ἀλλάχ ἀσκήνὰ πένδέν οὐζὰκ ὄλ ἔλλερὶν πέκ
σογούκ δεγίού κερὶ τζεακίρικεν, χάρφ χάρφ νίτζουν
σενδέν κατζαγίμ δαχὶ ἐβλαδὴρηκὶ πένιδε ἱστραχάτ
ἱδὶγιν μεζαρά τζεκ κιδούρ, ζῖρα δουνγιά γιουζούν-
δὲ ἀρτηκ διρλιγίμ κάλμαδὴ, βέ σῖμδέν κερου ὀλούμ
πένιμ ἰνὸμδὲ δουνγισανὴν χέρ σείνδέν μακπουλδουρ,
βέ γίνε Γενοδέφα ἔι Σιζεφρί νούρι διδέμ Σιζεφρί ραχ-
μὰν ἀσκήνὰ ὀλσούν ἀκληνὴ πασῆνὰ τοπλά βέ πῆλιμ
πέν Γενοδέφα κενδουσίμ, βέ νάζάρ ἔτ σου χατεμίμ,
νισάν βερδὶγιν γιουζούκ ὀλμαγίλε χάλια ἀσκήνὰ
τασῆρρουμ, ἀμὰν ἐφένδὶμ κενδινέ κέλ, γιά Ράπτι
ραχίμ χάρφετλερ ἱσὶμ ἀζίζιν ἀσκήνὰ, διδέι καλ-
πὶν κιδουσιδ ἔγλε, ἀκληνὰ κεδέρ βέρμε δεγίού ἀγ-
λεφερὲκ χακκὰ δὸα ἱτμεγέ πασλαδὴ.

Νί/αγετ Σιζεφρί πέτ κιδούγια δούζ κῆρμῖσδε οὐ-
κιδὸαν ἀγλιήρ κίπὶ ὃ δαλγηνληκδὰν ἀγλιήπ, ἔι βάρχ

φίλ χαϊκικέ σένσιν πένιμ κημέτλου Γενοβέρφωμ δεγε-
 βέκ άγιακλαρηνά καπακνή, βέ πύρ μούδδэт χιούζλε-
 ρινί ὃ σαραμής σολμούς λεχόζσεινδέν καλδηράμα-
 γιούπ σιόζ σόγλεμεγέ λιγιακέτ κάλιμααγιηλε χέ-
 μιαν σέλ σουγιεού χιπί χιόζ γιασή δοκέριδι. βέ ένόζαμ
 άχ ιστέ πένιμ άγιαλιμ Γενοβέρφα, άχ σεπεπιμδέν
 νέ χάλι περουσάνιετέ κηρφατάρ όλμούσσου Ι άμιάν
 για Ράππημ. άρ έγλέ κουσουρουμούχι, πέν σεπέπ
 όλούπ άνή δζαναβαρλέριλε ρεφίχ έγλεδιμ, βέ πού
 έδζιλδέν χιόζούμύ κάλδηρητ γιούζούνέ παχιμαγιά
 λαίχ δεγίλιμ, για Γενοβέρφα Γενοβέρφα! άδζεπ ίντιν-
 δε γάζεπέ μουσταχάκ όλάν έρ έχλινί άρ Ιτμεγέ κα-
 θίρμισιν δεδιγι άντέ: βάι μουχιππίμ Σιζεφρί, κάλιπι
 μαχζουνίμ δεεμί βακίητδε χακκηηδά ίντικαμ διλέ-
 μεδι, βέ σενίν πύρ τακίμ γιλλεπαζδέν άλδανδηγηνή
 φάρχ ιδερέκ έσχι μουχαπτετιμίν πύρ κατρεσινί τεγίλ
 έτμεδιμ, κάλιχ νούρι διδέμ σενί σινεμέ σαραγίμ δε-
 γιούπ άγλεμεγέ πασλαδη.

“Ολ βακίητ Σιζεφρί Ιτδιγι γιολσουζλουγα ναδιμ
 όλούπ, άνδζακ πασήνη κάλδηρουπ, έί μουχαπτε-
 πλου άγιαλιμ, σέν πένι άσλα τεκδιρ Ιτμεζέσιν,
 άχ νέ σικηρσιζίκδιρκι σέν μίσου μελεγι πού βέτζ-

γιλε τεεδίπ Ιδεγιμ δεδικδέν, βιάζ κέλ πού μερακιδάν
 ναζλή γιαριμ, ζίρα πού σιασέτ μούδζεφρετ πένιμ
 καθερμιν Ιτζαστήμιάς, βέ πού σουρέπιλε πένι χελιάς
 Ιτμεκ Ιτζούν δεζνάπη χάκκ πού μαχαλδέν τζιλλέ
 άξεκδιρμίσδιρ. δέρικεν, όπé ταραρδάν Μπενών σπρ-
 τηηδά κειτ δεραινδέν ούρουπάιλε βέ κερ ούζερινδέν
 γιαλήν άγιακ βέ πασή καπάκ κελίπ, κουδζαγην-
 δά πύρ μηκταρδα ότ κειρδι κείκ Ιτζούν, βέ νίτζε
 Σιζεφρί πεί χιόρδού ισέ τεαδζούπ έγλεδι πασήηδά
 σεργούζι βέ πελινδέν παρλάκ σιλαχλαρή, βέ πασήη-
 δά δζηγασσηνή βέ άνήν χείτετινί ναζάρ ιδερέκ, βέ
 χάβφ Ιδούπ άβάζ έγλεδι, άμιάν βαλιδεδζιγιμ σακήν
 πού άδέμ ὃ βάσφ Ιτδιγίν φενά άδεμλερδένόρδε σενί
 άδουρμεγέ κελδι; σακήν κόρκαμ πέν σίμδι σενί
 πουνούν έλινδέν κουρταρφηρη, άγλάμα βαλιδεδζιγιμ,
 σανά φεναλήκ Ιτμεκδένσε, δαγι έβλαδηρ πένι κατλ
 έγλεσιν δεγούπ σεγμετδι βαλιόεσινέ σαρηλόήσε,
 κόρκαμ σέβκιλου εβλαδήμ σεγίρτ έλινί όπέσιν, πού
 σανά γιτζ πύρ φεναλήκ Ιτμεγεζέκ, ζίρα σανά πύκ
 δεφα βασφηγή Ιτδιγιμ. σέβκιλου Πεδερινδιρ βέ Αλ-
 λαχ γιολλαμής πούραγια άρτηκ έζειτεριμιάς τε-
 μάμ όλμάκ Ιτζούν δεδι.

Μπεινών δήπκη πατάσσηνά πένζερδι, βέ νίτζε πα-
 πιασσηνά σεγρέπι κουδζαγηνά άπηλδη ισέ, Σίζερφι
 άγλαχεφράκ άνή δαπλή δαπλή όπιμεγέ παλαδη,
 βέ άνά σόγλεμεκ ιστεδλ ισέδε, άγλεμεκδέν λιγια-
 κεπί κάλιμαχιουπ, φάκατ άχ μουγιπ έβλαδημ βάχ
 νάζλή όγλουμ δεγέ πιλδι, βέ ένδζαμ πίρ έλινδέν Γε-
 νεβέραι βέ πίρ έλινδέν Μπεινωνού δουτουπ χιόζλε-
 ρινι χιόγέ καλδηρδη, βέ χάμδ-ού σενά ολσούν σα-
 νά έι κερέμ χιανί Ράππη, κί πούνδζα μούτδέτδερ
 μιγνέτ παχρινέ γάρκ όλ άν καλπέ πουνδάν πόγμούκ
 μερρουριέτ ολαμαζί, βέ σουκχουρλερ ολσούνι νάζλή
 έβλαδημή που κίούν πανά πάχζ έγλεδιν, βέ σεβι-
 λου άγλαμι κωπισιατανδάν δουνγαγέ Ιρσαλ έγλε-
 διν δεγιού τέσεκχιούρ έγλεδλ, βέ Γενοβέραι δαχί
 χιόζλερινι βέ έλλερνι σεμαγέ δογρού καλδηρηπ, έτ
 χιούλλι σέτν καδίρι Ράππημ μερακδέ ολαναρην
 καλπινί άν σαατδέ τεσελλά Ιπμεγέ σέν καθέρην
 χάμδαι σενά ολσούν σενίν χιατοίζ μερχαμετινέ δέρι-
 κέν Μπεινών δαχί βαλιδισινί βέ πεδερνι που μοιλ-
 λου νιγιαζδέ κίρρεκ, έλδζεγέζλερινι πέρ χεβά Ι-
 δουπ, σούκρ ολσούν σενίν εθαμίρι σεριφλερινέ γέδ
 Ράππη κέρμ δεγιού άβιζ έγλεδί:

Βέ που δσανήν βερσηνηδάν ούτζούδε πέρδέν πίρ
 πινέ σαρηλαράκ όγλεδζε πίρ μούδδέρ σεσοίζ σε-
 δασήζ καλδηλάρ, βέ ένδζαμ Γενοβέραι έι μουχιπ-
 τιμ Σίζερφι άδζαπ σεβκιλου άταλαρηνμ χάλια σάγ-
 μηόρηλαρ; βέ σεβκιλου κηζλαρρηνην σουτζουζ άλ-
 δουγυλι πουνλαρά Ιραδέ Ιτδνιμ; έτ βάχ έτ βάχ κέ-
 μαχιαν γεδύ σενέδερ πένιμ βεφατήμ Ιτζούν άγλα; Ιρ-
 λαρ οέδι ισέ, τεσσούφ τζέμμε νάζλή Γενοβέραι άτα-
 λαρην άγδηρ, βέ σενίν σουτζουζ ολδουγυλι άν-
 λερνέ Ιραδέ έγλεδμ, βέ όίμδι βακκήτ κετζιρμεκσιζ
 πίρ Τατάρ τζηκαρούπ χάκκ ταρραφηνδάν πουλουσ-
 δουγομουζού μούζδέ Ιδεδζέγιμ, βέ πέκ μεινούν βέ
 μερρουρ ολαδζακλαρηνά σόμπχέ γιόκδουρ δζεδάπ
 Ιτδνι.

Γενοβέραι όλ βακκήτ κίόζλερινι βέ έλλερνι σεμα-
 γέ δογρού καλδηρηπ, κάλπι μαχζουνουνίν έσάρ
 δσαλερινιν Ιδζα ολδουγού, βέ έρ έχλινίν γαβγαδέν
 σελαμέτ κουρτουλούπ σουτζουζ ολδουγυλι Ιδζα
 Ιτδνιδέν κάτδν νάζαρ κελιπ δνδά πουνού πουλδουγού,
 βέ νίχαγετ κενδού δαχί δουρλί ρενδζιδελερδέν χελάζ
 όλουπ όγλουι Πεδερνίν έλλερνέ τεσλιμ Ιτδνι Ι-
 τζούν δζενάπτη Ραχμανέ τέσεκχιούρ Ιδούπ, Πεδέρ

Ἄλλαχῆν ὀσσοῦζλῆρ Πεδερί ὀλδουγουνί μόντεπνὴν ζεβαλλή ἀταλαρηνή δουνγηά κίτσου ἰλέ πῆρ δαχί κίθρμέκ παπηνδά νηγάζ ἰταϊκδὲν σόνρα, Σίεφρινὸν ἔλινδὲν δουτούπ, πούντζα σενελέρ σακιν ὀλδουγι μαγαρέ κίθστερμέκ ἰτζούν ἰτζερού κίρδιλέρ.

Σίεφρί πέτ μαγαρέ καπουτσουνδάν ἐνίλιπ ἰτζερού κίρδικδέ, νίτζε διβαρλαρή νεμλάκ, βέ γιαπρακλιέριλε ὀρτουλί πῆρ Σταυρός, βέ ἰπαδέτ ἰτόγι γερί διζλερινδὲν τζουκουραμνίς, βέ γιαστηγή κίετούκ βέ πῆρ ὄτ διόσέκ, βέ πῆρ κατζ κατακδάν καπλαρ κίρδού ἰσέ, γίθουρεγι μερακδὲν σάτ παρέ ὀλουπ, Μπενωνού κουδζακλαρηνά ἀλαράκ Γενοδέφανην γιανηνά ὀπουρδού βέ δεδί ἔτ Γενοδέφα Ἄλλαχῆν κανγη κερμι ἰλέ ποιλέ πῆρ τζιόλδὲ πούντζα μούδὲτ μεκιάν ἰτμεγέ καδῆρ ὀλδούν; ἔλτετ σεμαδατδὲν πῆρ μελέκ σανά γεθμιγέ τααίμ τασηγίρουδου, σένκι κεμαγιάν 7 σενέ πῆρ παρτζέ ἐκμεγιν βέ λιαϊκλή γιαταγῆν βέ ἀζ πουτζούκ ἀτετιν ὀλμακσῆζ κησῆ κηγεαμετι κερτζιόδιν, ἀζ σενιν ὀ νάζικ βιδζουδιν ὀ δερεδζέ ἰσιπραχάτηλε τερπιγέ διμούστικεν νάπηλ γιαλην ἀγιακ πιασῆ καπακ βέ ούργιαν γαλιλε μούδὲτε κίεούζαρ ἐγλεδῖν, βέ πῆρ πέτ κηζῆ βέ πέτ ἀγιαλι ὀλουπ δαίμα

ἄλτουν βέ κίθουμῖς κίσελεροδὲν τααίμ ἰτμεγέ ἀληθκῆν ἰκὲν σίμδι καπάκ καπλαρηνά μίθγτατζόλδούν. ἔτ μούτλου ὄκάν σενιν πού σερινδζεμελερινέ σεπέκ ὀλάν ζατα ἀδέετ σίμδὲν κερου μίγλι μουχαππέτ ἰδέπιλόμισιν δεδι ἰσέ, Γενοδέφα Σίεφρινὸν χατσιζ μερακηνή ἀνλαγελούπ, μάχσους σιόζούν ὀνουνέ κερτζερέκ, βέ νεζακέτιλε κίεουλόμσουγερέκ, ἔτ Σίεφρί ὀρπη κερτζελερί ὀνουδούπ σίμδικί χαλέ πακαλούμ, σόλιε πιλέσιζκι, πάζη βακχητλῆρ ὀλδούκι πού πύδιδὲ σαραϊδὲν ζιγιαδε μεμνούν μούρουρ ὀλδούμ, φιλ χακικέ δουνγιανην ἰστιχαρληγι χεϊμάν σαραϊλερδὲ ὀλανλαρά μαχσους ὀλμαγιούπ, πάζη γιατανιῆρ ἰνδινδεδε πουλουνούρουμους. ὀρπηκ πουνλαρή πῆρ ταζαρ ἔτ δε νάζαρ ἐγλιέ ἔβλαδηνάκι, ἀδέτα πῆρ τααίμ βέ ζαχμέτ βέ μιχνέτιλε μείδανά κελμίτικεν, βουδζουδι τεντιρίς, βέ ἀφιετι γερινδὲ, βέ πίζιμ τζοδζουκλουγουμούζδα περβερῖ ὀλδουγουμούζ ούσουλθεν δαχί ζιγιαδε τερακκῆλη ὀλμοθόδουρ δεγιούπ, ὀθδελ ἔμιοδὲ κείγην μαγαρεγέ κελμεσινδὲν πασλαγιαράκ, δζενάπη Κίτριανῆν ὀμουρλερί χηρζί ζημηνδά ἰχσαν πουγεουρδουκλαρή λούτρι κερμ βέ χικιμέτ βέ μούδζιζατλαρηνή νάκλ ἐγλεδι τάκι ἐν-

νοβέραι, βέ ὃ πέρ παραφρηνά Μπενωου ἄλουπ, κα-
 πουδού ἰλέ πουνλαρη πούρουδού βέ πηγίν ἐπιταιελέρ
 κεσπιρέ κεσπιρέ πακάρεκεν, Γενοβέραι πανηδηλέρισε,
 διζλερινέ καπανούπ, ἔλλερινί πούε ἰδούλε βέ γέπισιν-
 δεν ἐδέβελ πηγίν σαδῆκ, δοστού ἔχτιγιάφ Βόλφ ἀγ-
 λεγερέκ γιανηνά βαρούπ, ἔλλερινί ἠπεδέεγί βακῆτ,
 ἔι νάζλή χανίμ ἐφένάμ σούκέρφλέρ ὄλοσούν Ράππ-
 μιν κερεινέκι, σενί πέρ σαχῆ δούγιά κιάζούλε
 κιάρμειμ ἰτζούν πενί Ἀρεπλέρ γαβίασηνδά τελέφ
 ἰτμεμιά, βέ σιμδέν κερού ὄσέμδε καϊδημαδά δεγίλ-
 ὀρ δεδί, Μπενωου κούδζακλαγίπ, ἄχ νάζλή πεί-
 ζαδέμ σένκι πίλ ζάτ πατάνῆν ρεσιμντέσιν χέμαν
 δζενάπη χαλλῆκ νάζαφ ἰλέ Πεδερνίν καχραμαν-
 ληγηγῆ, βέ βαλυδενίν μισλι μελέκ χαλιμλιγιλε πέρ-
 λεσδιρίπ βάκτη χαδζετδὲ πουνλαρ κίπὶ φαζῆλετ ἔχ-
 λί ὄλάσην δεγιού ὀπμεγέ πασλασῆ.

Βέ Μπε ὦν πού καδάρ χαλκή ἔτραφηνδά κιάφ-
 ἄουκδὲ γάφρ ἰτῶ ἰσέσε, σαπλιγίν ἠκτηζασηνδῶα
 θεδρίτζ δεζάτζ ἀλησούπ, δουρλί πάλμεδιγί βέ χέ-
 νουζ κιάρδουγί σείλερ ἰτζούν σουάλ ἰτμεγέ πασλα-
 δῆ. Βέ σούβαρ ἄσκερινί κιάρδουκδέ, δινού ἀτῆλα ἰν-
 σάν πῆτισίκ κηγιασῆ ἰλέ, ἔι Πεδέρ πέν πού ἀνέ κα-

δάρ δουνγιαδὲ 4 ἀγιακλή ἰκί πασλή ἰνσάν βάρ ἰ-
 δουρινί πάλμείζιδιμ δεγιού σουάλ ἰδέρκεν, ἀτῆλαφ
 ἀτδάν ἐνίπ, πουνούν γιανηνά πέρ ἄτ κερτῶλιέρισε,
 σαχῆ ζιγιαδὲ τεαδζουπλενέρεκ ἔι πατῶ πού ἀδζαίπ
 μαχλιουκού σιζ νέρεδε πούλδουνούζ; τογρουσου πίζιμ
 παραφραδῶα πουνούν κίπὶσι κιάφούμμεγιφρ δεγιούπ,
 ἐχζηνδῶα κειμ κιάρδουκδὲ, ἄι νέ ἀδζαίπ; πού μαχ-
 λουκ βάρσε πού μισιλλού μαδένιλε πεσλενίφρ δζεβάπ
 ἰτῶ, βέ κατζῆν ἀπεσίν σάβκ βιρδινι, βέ κηζῆρηδῆ-
 γηνῆ φέχμ ἰτῶ ἰσέ, ἀμάν κούζουμ βακιδὲ κελ σε-
 γιρ ἐγλέκι πού ἀδεμλέρ ἀνλασῆλήρηκ πούλουτδάν
 γιλδηρημῆ τζαλιμλῆλαφ, γιάχῶδ πουνλαρα Ἀλλάχ
 χιπῶ ἰτμιά δεδὶ ἰσέ, Γενοβέραι σαχί κηζηναράκ ἔδ-
 βετ ἔβλαδῆμ φίλ χακικέ πού ἀτέε Ἀλλάχ ἠν πῆφ
 λούτρε ἰχσανῆδῆρ δζεβάπ ἰτῶκδὲ, ἄχ βάλιδε πίζδε
 πῆλσείδικ πουνούδα ἀλλάχδῶαν μαπλουπ ἰτσειδικ νέ
 ὀλούρουδου; ἄχ ὃ κησῆλαδῶα κηγιαμεπτερεδὲ νέ κιά-
 νά φαχῶτ ὀμούρ κερτζερδζέγιδικ δεγιού χαιράν
 ὀλδού.

Σουφραγιῶα κούδουκλαρη ταμιλάρ βέ μεϊβελέφ
 Μπενωου ζιγιαδε χούσυνά κελμείγιλε, δέρχαλ ἔλι-
 νέ 2 κηρημῆζή ἔλμα ἄλουπ, ἔι πατῶ ἀνλασῆλήρηκ
 8

πού ελμαλαρήν πιλ ζατ σίμυδι άγατζιδάν κοπρηλ-
 μής ζιπίι δλμασηνδάν μούτζερετ σεμτινίζδε κής δλ-
 μααλη, άχ νε χός ίμιές σενν ιλέ πιλέ δλμασή δε-
 γιούπ, κιδίουου έλμάς τηράς πύσσου καδεχινέ δικδι
 έμμα έλ ούζατμαγα κορκάριδι, ένδζαμ δζεσαρέτ Ι-
 δούπ έλινέ αλδρηκδά, νε άδζαίπ έριμεγεορ πού πούζ
 καδέχ, βέ σεπετί νεδε έριμεγεορ δεγιού Πεδερινέ
 σουαλ Ιτδι, βέ Πεδερί δαχή έβλαδημ πού πούζ δε-
 γιλόρ, έλλα πιλόρδουρ δεδι Ισέ, άμάν γιά Ράπτημ
 νε άδζαίπ κιδζελ σεΙθεριν βαρμιάδε πέν πιλμείζιδιμ
 δέριμεν, πίο γουζμετκιδάρ πίο κίουμους τεψι κετιρπ,
 Μπεωνούν όνόννε κιδουκδά, πίδε Ιτζινέ ναζάρ Ιδούπ
 κενδού σουρετινέ κιδρόδ Ισέ, χάβφ Ιτδι, βέ σακηνα-
 ραικ έλ Ιτδι Ισέ ό Ιτζινδέ κιδρόννευ δουτμαγα, όδα
 έλ Ιτδι, βέ χάσηλη πού νε γιαπδή Ισέ, όδα γιαπ-
 δη, βέ ένδζαμ πού κειφιετινέ σεπετινέ άκιάχ
 όλδού.

Ίμυδι Μπενών τζιολδέ τερπιγέ δλμους όλουπ,
 πού σεΙθερδέν τολαί μούπτεδιλίκαλε σουαλ βέ χιε-
 κετλερι ζηγημαφετδε πουλουνανλαρη δέφι γαμ βέ ά-
 παλαρηγή μεινονέν βέ μεσορούρ έγλεδ.

Βέ ζιαφέτ πύπρ πιτιμέζ έλπισε κειφιμεγέ κιδέν

Ταφωλάρ κελδικάδε, Γενοδέφα σουφραδάν καλκούπ
 ματφρεγέ κιδι, βέ Ιταδέτ Ιδε Ιδε διζλερι Ιλέ τζου-
 κουλατδηγή τας ούζερινέ δουρούπ δζενάπη ραχμα-
 να τεσεκιδούρ δασή σουνδουκδαν σόρα, κελέν έλ-
 πισελερι ούζερινέ τελπίς Ιδέρικ δεφαλερινιν ζηκρί
 Ιτζούν Σταυροσου έλινέ αλούπ, Σιζεφρι πέτ βέ όγλου
 Ιλέ άρεπεγέ σουδαρ διδουκδά, δζόμυλε άσκέριλε πε-
 ραπέτ βέ ό μουταρέκ κείδε άφκαλαρηνά δουτούγέ
 χαλδέ γιολα ρεβάν δλδουλάρ, βέ Σιζεπτουρ σεγι-
 ρινέ γικαην βαρδηκδά, νίτζε Γενοδέφανην πουλουν-
 δου γού γέρ έτραφέ Ιλάν βέ πηγινέν δλδού Ισέ, άλιζά-
 βου έντασή ζς βέ έσγαλερινί τερα πύρλε παίραμ έλ-
 πισελερινί τακηναρακ, σενλικιέριλε Ιστικπαλινέ
 τζηκτηλόρ, βέ γαλκην Ιτζινδέν Ικί τέρικ δουγιά
 κε Ις παδλαρη καλυμμαχούγιουλου έλλερινδέ τεσπίχ
 βέ άσά βέ ούζερερινδέ ρασο Ιλέ ζουγούρ Ιδούπ,
 πύρδεν άρεπεγέ γικασαταράκ κιδζ γικασαρη Ιλέ Γε-
 νοδέφανην έλλερινί όπούπ έτ χανίμ έφένδι άφ έγλέ
 κουσορρουμούζου κι σενί άπαλαρηνά τεσλίμ πύρλε
 ρενδζιδελερδέν γελιάς έγλειμέκ βαδζιπέτ ζιμμετδέ-
 νικεν, πέχ ζαλίμδζεσινε χαρεκέτ Ιδούπ, σενί ότλε
 πύρ ήσρηζ μαχαλδε φρακηφεδικ, χάλ πούκι Ισπου

ούγιουνσούζ χαρεκετιμιζ πίζλερέ πέκ τεσσάρ ιδούπ
 ζαμιριμιζέ ελδέρμεμέμιλε, δουνγιατ τέρκ ιδούπ Μο-
 ναστήρ πουδζαγινα ό άνδέν περού κιδουναχλεριμιζέ
 άγλειμεγέ κιτιμίτιδιν, βέ νίτζε χικιμέτι χουδάιλε
 πού δεφά πουλουδουγουνίζι έστιμιζ ίσέκ, μάχσους
 σενδέν άφληγιμηζή ταλέπ ιτιμεγέ κελδικ δεγούπ
 άγιακλαρηνά καπανδηλάρ ίσέ, Γενοδέφα πέρδεν έ-
 λινι ούζαδητ πουλλαρη άγιαγα καλδηρόη, βέ έι
 μουπαρεκλέρ πένιμ βέ όγλουμούν όμρόνι πάχς ιτ-
 διγινίζ ιτζούν πέν σιζλερέ τεσσεκχιούρ ιδεδζέγικεν
 σιζ πενδένμι άφληκ διλέγιρσους δεγούπ, άγλειγε-
 ρέκ μεμνονιέτ Ιπράζ έγλεδι, βέ ό ικί γεσισλέρ μέ-
 γερ Γενοδέφαι κάτλ ιτιμεγέ τεαγίν όλάν ικί δέελ-
 λατλάφρημής, βέ σίμδι χανιμλερι Γενοδέφα πού μι-
 σιλλού άφληκ ίχσάν ιτόικδε, πουνλάρ φαμιλιαλα-
 ρηνά Σιζεφρι πέν ιτιδιγι μουχασεναάτη κεισρέ ζημ-
 νηνδά Σιζεφρι πεγέ δαχι τεσσεκχιούρ ιδερέκ κιδε-
 ζεκλερι βακίτ, Σιζεφρι πέι άι σίζιμιγιδινίς σεδκι-
 λού Γενοδέφαιμην βέ έβλαδημην όμρόνι πάγς Ι-
 δενλέρ; άφτηκ ό φαμιλιαλαρηνηζα ιτιδιγιμ έίλικλιέρ
 ζιμιμετιμίν φαράζινδάνορ, βέ σίμδι άλην σου άλ-
 τήν κισεσινί δαχι σεφά χατήριλε φαμιλιαλαρηνηζ

ιλι γέν ιτζίν πιζε δοά τούν βέ ικτιζιανίζ όλδούκδζα
 ιφάδει χάλ έγλέίν δεγερέκ άνλερέ πέρ πίζοκ χεδιγι-
 λέρ βερδι.

Χάστηλη κελάμ σεχέρ καπουσουνδάν ιτζερού κι-
 ρέρκεν καμπάνιαλαρ τζαληνημαγά πασλαδόν ίσέ, έ-
 τραφδάν σείρου ταμασαγια κελέν χαλκην χαττι
 βέ σατή γιόγηδ, βέ πίζουν έχάλι άλγιάδου έτινά
 μεμνούν βέ μεσρούρ όλουπ, ζιενάτη χακκά τεσεκ-
 χιούρ άδαζή σουνδουλαρ βέ ό κιούν χάκκ ταφαρη-
 δάν σειρέ μαχσούς πέρ άτζήκ βέ περραχ κιούν ιδι,
 βέ Γενοδέφα έλπισέι ρεσμιγέ ιλι άρεπεδέ ότουρούπ,
 κισζλερινί γερδέν καλδηρμαγερακ κουδζαγιηνδά
 Μπενονού δουταριδι, βέ Μπενών χάλια κελ δερσι
 εύρούπα ιλι πουλουνούπ, έλλερινδέ Σταυρός δουτά-
 ριδι, βέ ζεβαλλη νέρεδε ιδουγινι φάκ Ιδέμεγιουπ,
 χέμαν χιφρέτλε ναζαρ ιδέρ έτιδιριδι βέ Σιζεφρι πέι
 άρεπεδέν ένιπ, άπηλα Γενοδέφαιμην σαγ ταφαρη-
 δά βέ σαδηκ δοστού Βόλφ ικί κεσάτλέριλε πιλέ σάλ
 ταφαρηηνά, βέ μουπαρέκ κελ δαχι τίτουν σουβαρι
 άσπερι ιλι περαπέρ άρεπετιν άρκασηηνδάν κελιριδι,
 βέ πιλί πέρ ταμωσάι άδζιμπέι χέρ κίς κισριμεγέ
 μεδζπούρ όλουριδι.

Βέ σφραγέ βαρούπ ένδ κλειρινδέν πύτουν έ-
 τράφ κιόβι βέ κασαπτελέρην χανιμλερί βέ κηζλαρή όν-
 τά μεδδζούδ πουλουνούπ, Ιτζλερινδέν πύρ κηζ, (6 κη
 μέγερ μαχπέσδέν Γενοβέφραγε κάτλ' όλουνάδζαγηνή
 χαπέρ βιρούπ, Γενοβέφραδαν μεκτούπ άλαρακ Σίζε-
 φριγέ βιρέν Βέρτα νάμ κήζημηζ) δούρλι τζιτζελερ-
 δέν πύρ ταδζ όρούπ, έχλι ήρηζλήκ άλιεμετι Ιτζούν
 Γενοβέφραγην πασήνα δακδηράδα, έί νάζλη χανιμμιζ
 Δένάπη γάκ σεμαδατδέν σίζλερέ ζεβάλ πβλμαζ τατζ
 τεδαρίκ Ιτδγι μαλιεμιμιζ Ισέδε, πιζίμ παραφημηζ-
 δάνδα πουνούν καπουλινέ χιμμέτ έγλε δεδι Ισέ, Γε-
 νοβέφα πουνού ταηηγιάμαδη, βέ νίτζε Βάρτα Ιδουγι
 χαπέρ βερδι Ισέ, πύρδέν ό κιόβι μαχπέσδέν πουλου-
 δουγού χάλ χατηρηνά κελιπ σαρηλόη, βέ άνή όπούπ
 κούδζακλαρηνόδαν πύρ μούδδέν πρακιμαδη, βέ νίχαιετ
 έλλερνι σεμαγέ καλδηραράκ, σούκιουρλέρ όλσούν
 έί Ράππιμ, κη σανά ούμλδ ένέν μούδζέφρετ μαχρίμ
 κάτλ' Ιτμεγέ τζεκδικλερί ούσουλέ νάζφαρ κίμ ου-
 μιδ Ιδέριδικη, πέν γίνε έββελη σαλτανατημά νάλ
 δλαράκ πού κιδουλερέ γετισδζέγιμ, γιά Ράππι κη-
 ρίμ πού δουγιεσδέν φαζήλετέ πάλι έβάζ βιρδγην

χαλδέν έλπετ ρούζι κηγιεμετδέν βιεδζέγιν διλιλεν
 τεπύρ όλουμμάζ δεγιούπ, ό τζιτζεκ ταδζηνή τερτίπ
 Ιδέν χατουνλερέ τετεκκιούρ Ιτδ, βέ ό βακηντ Βόλφ έί
 πέιμ Σίζεφρι φίλ χαικίε γέρ γιούζουδέν έχλι ήρηζ-
 ληνόδαν κηπύρ φαζήλετ γιόκδουρ, βέ πέν νετζέ δε-
 φαλάρ πού κασαπαγιά δούρλου μετανετλέρ Ιδζοσά
 Ιλέ κημιζ Ισέμδε, πού κιδουνί κηπί κίρμμεμιζ Ιδίμ
 δεδι Ισέ πέί δαχή χούδανήν κερεμι Ιανίδερ βέ πού
 φοχρέτδε φαζήλετέ μεπνι Ιδουγιδέν πιζίμ Ιτζούν
 τεδαρίκ όλμουσίμζ δεγιού δζεβάπ βερδι.

Γενοβέφα χάσηλη ζγιεμετινέ κελενλερίν φερα-
 χηνόδαν δακδουγι κηδζ γιασαλαρηνόδαν, βέ ζατήδα
 ζαίρ όλμάγληε τζοκδζα γιουρουλούπ, πύρ μηκτάρ
 Ισπιναχάτ Ιτμεγέ μόχτατζ όλμάγληε, κατζαν Γ
 σεινέδερ χασρέτ δλδουγού χούζερεσινέ κηρδι Ισέ Ιπιτι-
 δα Άλλαχά τετεκκιούρ δουσαή σουνούπ κρεβδατά
 ούζανδη βέ ούκουγιζ βαρδύ.

Σαραιδέ χηζμέτ Ιδέν χαλακίκλερ ό άνέ κελιδζέ-
 γέδεκ σιγιάχ ματέμ έλπισσι κηγινηλέρικην, πύρδέν
 άκ σα·ελέρ τελπίς ένιμιάλερ, βέ Σίζεφρι δαχί δέρ-
 χαλ Βολφού Γενοβέφραγην άταλαρηνά Ισάλ έγλι-
 γιούπ όηλιού Ιλέ περαπέρ σάγ σελίμ πουλουδουκ-

λαρηνή μουζδέ εγλιμιές, μέγεφ Βολφούν βαρδηγή
 κίουν Γενοβέφανη γεδι γιλγιχ μεφτι ρεσμινι ιδζρά
 Ιτμεκδέμιπλερ, βέ γάκκ ταφανηνδάν Γενοβέφανη
 νικιαχηνι ιδζρά ιδέν ιχτιγιφ ρουχταν Ισπου ζηρι-
 δεδα χήλιμις βέ κηζλαρή ούγουρουνά πούλε ρεσιμ-
 λέρ ετδίκδε μερακλαρή χαφιφλενίμις.

Βόλφ βαρούπ Γενοβέφανη βέ Μπενανούν σάγ βέ
 σελιμ πουλουνοκλαρηνή μουζδέ ετδίσε, άρτηκ
 κίσεπ ετδικλερ φεράχ χι-τζ πέρ βεδίγλε βάσφ δ-
 λούρ μαδδέ δεγίλδιρ, βέ βερασνηνδάν ο ιχτιγιφ
 ρουχπανίδα περαπερλερινέ αλούπ, δέρχαλ Σίζερ-
 πουργ δζακτινέ βαρδηκδά, κηζλαρηνή κιορδου-
 λερ κίπ σινελερινέ σφρούπ πέρ μουδδέτ άιρηλ-
 μάκ μιμκίν δλμαδη, βέ Γενοβέφανη χούζουμ
 πιλ ζατ δαμαρλαρηνά κάν κοιμούς μιπλιουθ
 δινδζελεδλιέρ, βέ Γενοβέφα Σίζεφριγι Έλκ κιορ-
 δούγουνδέ κέσπ Ιτδιγι φεραχη, κέζαλικ άταλα-
 ρηνή κιορδουγουνδέ δαχί κέσπ Ιτδι χάττα φε-
 ραχλαρηνήν νετιδζεσινι λαίχη Ιλε άνλακμάκ εβλάτ
 βέ άτά σαχηπί δλαν ζατλαρα μαχσούσδου.

ΘΥ ΛΑΤΗΝΑΖΗ ΦΑΣΠΑ

Γενοβέφα σφραινέ κελδικδέ, πίπουν εγχαλί πελδέ
 ζιγφρετινέ κελιρλέριδι, βέ ο δαχί πουνλαρά νασα-
 χάτ Ιδούπ δζεμίε βακχητδέ δζενάπη χακκδέν ού-
 μιδλερινι κέσμεμελερηνι, βέ άζά καναάτ Ιτμελερηνι
 δβούδ βιρερέκ κενδουνιν κέμακιν 7 σενέ Ιδωρά βέ
 σάπρ βέ χακκιά ούμιδ Ιλε σάγ σελιμ μουδδέτι
 κιοζάρ Ιτδιγινι έμισάλ κετιφίριδι, χάσηλη εβλι δ-
 λανλαρή κადιμ μφχαπτεπέ, βέ άταλαρά εβλατλα-
 ρηνή Άλλάχ κορκουσού Ιλε τερτιγέ Ιτμεγέ κα-
 μεπλενιρπ, κούγια πέρ άλιμ χόδζα ταρζή νούτκ
 Ιδέριδι, βέ Μπενών δαχί βαλιέσινιν ταριφι Ιλε
 πίπουν κελέν τζοζουκλαρά πέρφ χεδιγιέ βιρδφτ,
 πουνλαρην πού χαρεκετερρι δζούμλενιν μφχαπτε-
 τινι ούφέρλερινέ δζέλιπ Ιτδι, χάττα Ιτικατ βέ ούμιδ
 βέ σάπρ βέ άζά καναάτ Ιτμεκλικ δζούμλεγε μαχ-
 σούς δέφς δλδού.

Πουνλαρην ζιγφρετινέ κελενιέρ ο μουπαρέκ
 κείγιδε κιορμέκ Ιστερλέριδι, οκι σφραίν χαβλισαινιδέ

σερπεστολίγιλε κείτι, ὁ δερεδέε μαχλούμ βε ελδζίκι
 δλμοούσουόκι, χάττα κελεπλερίν ελινδέν γέμ γε-
 μις γέσι, βε άδ κελπλερί δα/ι άνή πανηγιπ χίτζ
 ελίστι Ιτμεζλέριδι, βε πελδένιν τζοδζουκλαρή για-
 νηνά βαρούπ, άμιάν για Ράπτι πού κέτι όλμα-
 σαίδι νέ όλοφδου χανιμιμίζ δεγιού όκσφαράφρη,
 βε πουνούν Ιτδγι έίλικ καλπλερινέ τσεφρ έδερέκ,
 δογρουσου πού παπδέ χίτζ πύρ χαιθανή Ινδζίτμεμε-
 λι δερλέριδι.

Χηζήρ Γόλ Ιτζούν σουάλ όλοφρσε, όνούν κατ-
 λινέ φερμάν όλμοús Ιτέδε, γίνε Γενοδέφα μερχαμέτ
 ιδερέκ φακκατ πύρ μούδδετλικ μαχπτός όλμασηνή
 ριζά Ιτδι, χάλ πούκι ναμουσσουζλούκ ζαμιρινέ έλ-
 βέρμεγιπ μούδδετινί πιτιρμεγιέ γετίρμεγερεκ ζη-
 παρδή κίτδι.

Πού βουκουατλαρδάν σόνρα Γενοδέφα Ιστιραχάτ
 Ιλέ πύρ μούδδэт όμούρ κελίφουκέ χάσηλη δζούμλε
 δζίνσι Ινσανά μαχσούς όλάν άδζέλ γετίστέρεκ πύρ
 κχούν ένμэ μενζιλινδэ ρουχουού Ράπτιγε τεσλίμ
 έγλεδι, πύτων όμφουνί έίλικ βε φαζήλέτλε ιδζφα Ιτ-
 μεγιέ σάρφ Ιδερέκ.

Δζένάζεσινά ρέσμεν δέφν Ιτμεγιέ χεσραπσζή χάλ*

τεδέμεμί όλοуп, φεργιάδ Ιτμεδικ κάλμαόη βε Σι-
 ζεφρί πέτ Ιλέ Μπενών άσλα τεσελλά όλμαλερί μιμ-
 κί, δεγιλ Ιτδι, πάκ τοχαράκι ὁ μουπαρέκ χεγιχ δα-
 χί βερατηγή φέχιμ Ιδερέκ, δζεναζέ Ιλέ μάαν πέρα-
 πέρ μεζαράδεκ κίτπ, δζερινέ γιατδή, βε όνδάν
 ζέρρεδέε άφρήμαγευπ, γεμέμεκ Ιτζμεμεκ Ιλέ
 πύρ χιούν μεζαρην όύζερινδэ όλουσούδου τουλόου-
 λάρ, άφτηκ Σίζεφρ Γενοδέφανην όύζερινέ μερμερδέν
 πύρ δζεσίμ Τούρπε γιαπδηρούπ κείγίν σουρετινίδε
 μερμερε νάκς Ιτδι.

Σίζεφρί πέτ μούκατδεν Γενοδέφανην 7 σενέ έγ-
 λενδγι μαγαρε δζιβερινέ πύρ δισέλι Μοναστηρή
 γιαπδηρούπ, ὁ άγατζ Σταυροσου γιαλδηζλαζαράκ
 Μοναστηρά κοιμούσίδι, βε Γενοδέφανην τεβαριχί
 διβαρλερινδэ γιαζήγίδι βε όραγε πύρδε παγδζέ περ-
 τίπ Ιτδριπ Γενοδέφανην Ιτζδιγι σουδάν σουβαρηγή-
 ρηδη, χάσηλη χεσασσιζ ζιγιαρετζζιλέρ ὁ μαχαλιέ
 βαρδηκδά όνδακι κεδίξ Γενοδέφανην φαζήλετλερινί
 νάκλ Ιδερίδι.

Ίστέ φαζήλετλου Γενοδέφα πού παρζά δόνγια-
 δέν άχρετέ Ινικαλ Ιτμισ όλοуп, ζηφρί έπέδγιδεκ
 καλαδζάκ.

ΜΟΥΣΤΕΡΙΛΕΡΙΝ ΕΣΑΗΕΣΙ

~~~~~*~~~~~

ΔΕΡΙ ΣΑΑΔΕΤΔΕ

Pisat. lod. ephr. di. leg.

100

Βασίλειος Κογιούνογλου

4

Άδελφοί Διαιμάντογλου

2

Άνίστης Μαγερόπουλος

Θεοδώρακη Σαρήγλου

Χα΄ Ποδός Ζουμπούλογλου

Γεώργιος Ζουμπούλογλου

Ίάκωδος Χωματόπουλος

Ήλίας Πεδικογλου

Χα΄ Άντων άγα Χουδαβερόγλου

Παναγιωτάκη Τογάνογλου

Θωμάς Τογάνογλου

Άχιλλεύς Γ. Μαρροματάκης

Τερέζιτάτη Νικολάκη Κερεστέζογλου

Γ. Τζακιάδης

Ἰορδανίακη Πακλαδζόγλου
 Ἀβραάμ ἀγά Παντελόγλου
 Γεώργιος Τζιτζόπουλος
 Λάζαρος Σαρή Σάββας
 Γεώργιος Παρβενιάδης
 Πετράκη Κοντόπουλος
 Βασιλάνη Λαγόπουλος
 Μηνᾶς Τολατήκογλου
 Χαρχλάμπος Ἀτέτογλου
 Πιρκᾶς Βασιλειάδης Καμιάκογλου Νέβεχιφιλι
 Γεώργιος Κωνσταντίνου Μακάρηγλου Νέβεχιφιλι
 Γεώργιος Εὐαγγελίδης Ἐγγονόπουλος Νέβεχιφιλι
 Μηνᾶς Γεωργίου Νιγδελιογλου Νέβεχιφιλι
 Ἀθανάσιος Π. Σαλεπιτζίδης
 Μουράτ Δζοσκούνγλου
 Πιχατκευᾶς Μιχαήλ Τερζιμιχάλογλου
 Νικόλαος Μ. Ὁργεπούλος Ἰνδζέσουλου
 Στυλιανός Δ. Ἰορδάνηγλου Γούβρηνοσλου
 Ἰωάννης Π. Ἰδοσίδης Ἰνδζέσουλου
 Ἐλευσταῖος Φ. Ἰδραϊδης Ἰνδζέσουλου
 Ἀνασταῖος Ἀναστασιάδης
 Ἰωάννης Π. Ταχυντζόγλου

Σωφράτης Ἀρτεμιάδης Νέβεχιφιλι
 Εὐστάθιος Παπάζογλου Φερτεκλί
 Ἰωάννης Κιοσέ όγλου
 Δημήτριος Δοπτόκογλου
 Ἰσαάκ Πυλίδης
 Βασίλειος Π. Ι. Εὐμολπίδης
 Εὐστάθιος Δακήλ Τζάγγηφιλι
 Ἰωάννης Κ. Ἀχαιρέτιστος
 Ἰωάννης Θεοδώρου Τζιντζιτζόγλου
 Γεώργιος Κωνσταντίνου Ἰσατόγλου
 Ἰσ. Ι. Μαρρόπουλος
 Πιζβλος Ι. Κιοσέ όγλου
 Χ" Μανὼλ Καρκασόγλου
 Στυλιανός Χα" Ἰερεμία
 Κυριάκος ἀγά Ἰορδάνου
 Π. Γ. Καπαλτζόγλους
 Ἰωάννης Σάββα Τουράδζογλου
 Πρόδρομος Ἰωτηφίδης
 Ἰωάννης Βασιλείου Ἀγιάνογλου Ταλασλή
 Μηνᾶς Ἀναστ. Ἀγιάνογλου
 Μιχαήλ Βασ. Ἀγιάνογλου

= 128 =

Ταλασιή

Βασίλειος Ι. Ἀγιάνογλου »
 Ἰορδάνης Ι. Ἀγιάνογλου »
 Διονύσιος Ι. Ἀγιάνογλου »
 Βασίλειος Σ. Πέφρδζόγλου »
 Ὀνούφριος Κυριακοῦ Παπᾶς τερουνοῦ »
 Κυριάκος Β. Σαμουρκάσογλου »
 Ἰωάννης Δαζάρου Κουλάκογλου »
 Γεώργιος Β. Σανδαλιτζόγλου »
 Ἰωσήφ Ι. Μύστογλου »
 Ἰωάννης Ἰορδ. Τζαμκόσογλου »
 Χ. Ἡλία Κάλφογλου »
 Πρόδρομος Δ. Νουρλόγλου
 Μισαήλ Π. Μπαλόγλου
 Γεώργιος Ἀδαμαντίδης
 Γεβρήλ Χηρδάτογλου
 Βασίλειος Ι. Βασιλειάδης
 Γεώργιος Μαυρομιματάκης
 Χρᾶλαμπος Προδρόμου
 Πασχάλης Σπαρόπουλος
 Ὀδ. Σπαρόπουλος
 Νικόλαος Χηρδάτογλου
 Ἰωάν. Χαμέλογλου

EK 3: ORJİNALLİK RAPORU

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA	
Tarih: 05/02/2016	
Tez Başlığı / Konusu: Karamanlı Türkçesi Üzerine Dil Çalışması: "Yenovefa Hikayesi" (Çeviri Yazı - Dil İncelemesi - Dizin) Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 215 sayfalık kısmına ilişkin, 05/02/2016 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 2'dir. Uygulanan filtrelemeler: 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, 2- Kaynakça, Dizin-Sözlük ve Tıpkıbasım hariç 3- Alıntılar dâhil 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.	
 05/02/2016	
Adı Soyadı: Perihan KAYA Öğrenci No: N10145684 Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı Programı: Türk Dili Statüsü: ☐ Y.Lisans ☒ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.	
DANIŞMAN ONAYI UYGUNDUR. Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN	

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
THESIS/DISSERTATION ORIGINALITY REPORT**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
TO THE DEPARTMENT OF TURKISH LINGUISTIC AND LITERATURE**

Date: 05/02/2016

Thesis Title / Topic: Linguistic Analysis on Karamanlidika Turkish: "Genovefa Story"
(Transliteration - Linguistic Analysis - Index)

According to the originality report obtained by my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options stated below on 05/02/2016 for the total of 215 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 2 %.

Filtering options applied:

1. Approval and Declaration sections excluded
2. Bibliography/Works Cited, Index and Facsimile excluded
3. Quotes included
4. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

05/02/2016

Name Surname: Perihan KAYA
Student No: N10145684
Department: Türk Dili ve Edebiyatı
Program: Türk Dili
Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.

Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN

EK 4: ETİK KURUL İZİNİ MUAFİYETİ FORMU

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU**

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: 13/01/2016

Tez Başlığı / Konusu: Karamanlı Türkçesi Üzerine Dil Çalışması: "Yenovefa Hikayesi"
(Çeviri Yazı - Dil İncelemesi - Dizin)

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulları ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

13/01/2016

Adı Soyadı: Perihan KAYA

Öğrenci No: N10145684

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Programı: Türk Dili

Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN

Detaylı Bilgi: <http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr>

Telefon: 0-312-2976860

Faks: 0-3122992147

E-posta: sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
ETHICS BOARD WAIVER FORM FOR THESIS WORK**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
TURKISH LINGUISTIC AND LITERATURE TO THE DEPARTMENT PRESIDENCY**

Date: 13/01/2016

Thesis Title / Topic: Linguistic Analysis on Karamanlidika Turkish: "Genovefa Story"
(Transliteration - Linguistic Analysis - Index)

My thesis work related to the title/topic above:

1. Does not perform experimentation on animals or people.
2. Does not necessitate the use of biological material (blood, urine, biological fluids and samples, etc.).
3. Does not involve any interference of the body's integrity.
4. Is not based on observational and descriptive research (survey, measures/scales, data scanning, system-model development).

I declare, I have carefully read Hacettepe University's Ethics Regulations and the Commission's Guidelines, and in order to proceed with my thesis according to these regulations I do not have to get permission from the Ethics Board for anything; in any infringement of the regulations I accept all legal responsibility and I declare that all the information I have provided is true.

I respectfully submit this for approval.

13/01/2016

Name Surname: Perihan KAYA
Student No: N10145684
Department: Türk Dili ve Edebiyatı
Program: Türk Dili
Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

ADVISER COMMENTS AND APPROVAL

Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN

